

**A HÉTÉVFOLYAMOS GIMNÁZIUMI KÉPZÉS
ELSŐ NÉGY ÉVÉNEK**

**ÖSSZEFOGLALÓJA ÉS RÉSZLETES TANTÁRGYI
PROGRAMJAI**

TERMÉSZETTUDOMÁNYI TANTÁRGYBLOKK	4
TERMÉSZETTUDOMÁNY	4
MŰVÉSZETI TANTÁRGYBLOKK	43
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM.....	43
7–10. ÉVFOLYAM	43
IRODALOM	46
7–8. ÉVFOLYAM	46
7. ÉVFOLYAM	48
8. ÉVFOLYAM	56
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM.....	65
9–10. ÉVFOLYAM	65
IRODALOM	66
9. ÉVFOLYAM	66
10. ÉVFOLYAM	76
VIZUÁLIS KULTÚRA	85
7. ÉVFOLYAM	88
8. ÉVFOLYAM	93
9. ÉVFOLYAM	97
10. ÉVFOLYAM	101
Követelmények, időszakonként, évenként, fejlesztendő vizuális területenként (7-10. ÉVFOLYAM)	105
ÉNEK-ZENE.....	110
7-8. ÉVFOLYAM.....	112
9–10. ÉVFOLYAM	121
ALKOTÓHÁZ ÉS ALKOTÓKÖRÖK A HÉT ÉVFOLYAMOS KÉPZÉSBEN	133
ALKOTÓHÁZ	135
ALKOTÓKÖRÖK.....	146
1.1. Színjátékos alkotókör.....	146
1.2. Kórus alkotókör.....	148
2.1. Képzőművészeti alkotókör	151
2. 2. Kreatív rajz-festés alkotókör.....	157
3.1. Kerámia alkotókör	160
3.2. Sufnituning barkács alkotókör	164
4. 1. Iskolai újságírás alkotókör	170
4.2. Fotó alkotókör	171
4.3. Videó alkotókör.....	175
4. 4. Rádió alkotókör.....	181
5. Animáció alkotókör.....	186
6.1. Irodalmi alkotókör	191
TÁRSADALOMISMERETI TANTÁRGYBLOKK.....	194
TÖRTÉNELEM.....	194
7. évfolyam	199
8. évfolyam	216
9. évfolyam	231
10. évfolyam	246
ETIKA, TÁRSADALOMISMERET - EGYÜTTÉLÉSTAN	262
ALKALMAZOTT KÖZGAZDASÁGTAN – 10. ÉVFOLYAM	280
MATEMATIKA.....	294
7. ÉVFOLYAM	298
Az ismeretek 40%-os tudása, alkalmazása.8. ÉVFOLYAM	308
9. ÉVFOLYAM	321
10. ÉVFOLYAM	332

NYELVI KOMMUNIKÁCIÓS TANTÁRGYBLOKK	341
MAGYAR NYELV	341
7–10. ÉVFOLYAM	341
7. ÉVFOLYAM	343
8. ÉVFOLYAM	351
9. ÉVFOLYAM	355
10. ÉVFOLYAM	358
ÉLŐ IDEGEN NYELVEK	364
Angol nyelv	370
TESTNEVELÉS ÉS SPORT	380
7-10. ÉVFOLYAM	380
7–8. ÉVFOLYAM	385
9-10-11ny. ÉVFOLYAM	403
12-13. ÉVFOLYAM	418
DIGITÁLIS KULTÚRA TANTÁRGYBLOKK	436
DIGITÁLIS KULTÚRA - INFORMATIKA	436
7-8. ÉVFOLYAM	437
7. ÉVFOLYAM	439
8. ÉVFOLYAM	446
10–11Ny. ÉVFOLYAM	453
10. ÉVFOLYAM	455
11Ny. ÉVFOLYAM	461
DIGITÁLIS KULTÚRA - GÉPÍRÁS	467
7. ÉVFOLYAM	468
TANULÁSMÓDSZERTAN – DIGITÁLIS TANULÁS	473
7-8. ÉVFOLYAM	473
7. ÉVFOLYAM	475
8. ÉVFOLYAM	483

TERMÉSZETTUDOMÁNYI TANTÁRGYBLOKK

TERMÉSZETTUDOMÁNY

A természettudományos műveltség nemcsak a leendő mérnökök, orvosok és szaktudósok, hanem minden ember számára fontos.

A tantárgy jellemzői, fejlesztési feladatok

A természettudomány tantárgy témakörei és azok feldolgozási módjai a NAT azon törekvésére építenek, amely szerint a természettudományokban való alapvető jártasság nemcsak az orvosok, mezőgazdászok, környezetvédők, biológusok, mérnökök és a szaktudósok, hanem mindenki számára fontos.

A természettudomány tanulása által a diákok nemcsak az élő természet szépségét és változosságát, saját szervezetük működését is megismerik, miközben egyre jobban megértik a természeti törvényszerűségeket, a jelenségek háttérében zajló folyamatokat és a közöttük lévő összefüggéseket.

Annak érdekében, hogy diákjaink nyitottak legyenek a világra, tudjanak tapasztalati tényekből következtetéseket levonni, felismerjék a problémákat, keressék azok okait, és életkoruknak megfelelő válaszokat fogalmazzanak meg a felvetődött kérdésekre, a természettudomány tanulása során a mindennapi életben tapasztalható jelenségekből, problémákból kiindulva jutunk el a megoldáshoz szükséges ismeretekhez, és azok alkalmazásához.

Az életkori szakaszban tárgyalt témakörök komplexek, fejlesztik a szintézis létrehozásának képességét, és mindinkább filozófiai, ismeretelméleti, irodalmi, művészettörténeti aspektusokat hordoznak magukban.

A diákok fogékonnyá válnak arra, hogy egyes problémák természettudományos vetületeivel foglalkozzanak, kritikus szemlélettel közelítsék az ezekkel kapcsolatos információkat. Pozitív környezeti attitűdje révén aktívan gyakorolják közösségi szerepük, illetve állampolgári jogait abban, hogy kémiai tudásukat alkalmazva felelős döntéseket hozzanak. Képesek rendszerszemlélettel gondolkodni kémiai problémákról, igénye van az oksági kapcsolatok feltárására, megértésére. Saját élményei vannak az anyagok megismeréséről, alkalmazza az alapvető biztonsági előírásokat és szabályokat, képes szabatosan kifejezni tapasztalatait.

Célunk és feladatunk, hogy a program végére a tanuló tudja, mivel foglalkoznak az egyes természettudományos tantárgyak, milyen kérdésekre, milyen módszerekkel keresik a választ.

Tartalmi hangsúlyok

A tananyag a természet leíró megismeréséből kiindulva fokozatosan halad a jelenségek háttérében lévő általános természeti törvények felismerése, a természetben lévő kölcsönhatások megismerése és megértése felé.

A tantárgy tanulása során a tanulók megismerik az alapvető fizikai jelenségeket és az azokat értelmező modellek és elméletek történeti fejlődését, érvényességi határait, a hozzájuk vezető megismerési módszereket. A természettudomány tanítása során azt is be kell mutatnunk, hogy a felfedezések és az azok révén megfogalmazott fizikai törvények nemcsak egy-egy kiemelkedő szellemóriás munkáját, hanem sok tudós századokat átfogó munkájának koherens egymásra épülő tudásszövetét jelenítik meg. A törvények folyamatosan bővültek, és a modern tudományos módszer kialakulása óta nem kizárják, hanem kiegészítik egymást. Az egyre nagyobb teljesítőképességű modellekből számos alapvető, letisztult törvény nőtt ki, amelyet a tanulmányok egymást követő szakaszai a tanulók kognitív képességeinek megfelelő gondolati és formai szinten mutatnak be, azzal a célkitűzéssel, hogy a szakirányú felsőfokú képzés során eljussanak a választott terület tudományos kutatásának frontvonalába.

A tanulók megismerkedhetnek a természet tervszerű megfigyelésével, a kísérletezéssel, a megfigyelési és a kísérleti eredmények számszerű megjelenítésével. Fontos, hogy a jelenségekből és a köztük feltárt kapcsolatokból leszűrt törvényeket a természetben újabb és újabb jelenségekre alkalmazva ellenőrizzék, megtanulják igazolásuk vagy cáfolatuk módját. Tanulók ismerkedjenek meg a tudományos tényeken alapuló érveléssel, amelynek része a megismert természeti törvények egy-egy tudománytörténeti fordulóponton feltárt érvényességi korlátainak megvilágítása.

A **földrajzi** tartalmak feldolgozása során fejlődik a tanulók földrajzi-környezeti gondolkodása, helyi, regionális és globális szemlélete. Megértik, hogy a természet egységes egész, a Föld egységes, de állandóan változó rendszer, amelyben az ember természeti és társadalmi lényként él, és ez megköveteli az erőforrásokkal való ésszerű gazdálkodást. Az oknyomozó tudásszerzés elvéből kiindulva a tananyag feldolgozása során a tanulók minden tényt, jelenséget és folyamatot elsődlegesen térbeli, emellett időbeli változásában, fejlődésében ismernek meg, meglátatva azok okait és lehetséges következményeit is. Így fokozatosan kialakulhat felelős magatartásuk a szűkebb és a tágabb természeti, illetve társadalmi környezet iránt. A helyi és a regionális gazdasági, társadalmi és környezeti folyamatok értékelésével és a globális folyamatok érzékelésével lehetővé válik, hogy a tanulók megismerjék az emberiség egész bolygónkra kiterjedő tevékenységét, valamint az ebből fakadó, szintén világméretű természeti, társadalmi és környezeti problémákat.

A tartalmak feldolgozása a szűkebb és a tágabb környezet földrajzi jellemzőire épül. Elsődleges célja a térbeli intelligencia fejlesztése. Kiemelt része a haza és környezete földrajzi-környezeti jellemzőinek megismertetése, amelynek során megalapozódik a hazához és a magyarsághoz való kötődés. Az Európai Unió, valamint a távoli országok természeti és társadalmi-gazdasági sajátosságainak bemutatásával hozzájárul az eltérő kultúrák megismerése iránti igény, a nyitott és befogadó magatartás, illetve szemlélet kialakulásához. Mindezt úgy valósítja meg, hogy közben elősegíti a természeti és a kulturális értékek iránti tisztelet, illetve a következő nemzedékek számára történő megőrzésük iránti igény kialakulását. Ezzel hozzájárul a felelős és tudatos környezeti magatartás, a jövő generáció érdekeit is szem előtt tartó gondolkodás fejlődéséhez. A hazáról, a földrészünkről és a távoli földrészekről való tudásszerzés mellett nagymértékben segíti a tanulók képességeinek fejlődését.

A **biológia** tartalmak megismerése a diákok az élővilág és az élőlények iránti szeretetére és kíváncsiságára építve – a fiatalabb korra jellemző – közvetlen megfigyelésen és tapasztaláson alapul.

talatszerzésen alapuló, többnyire leíró jellegű tudásépítés mellett egyre erőteljesebben jelenik meg az absztrakt gondolkodás fejlesztése. A természet szépségére, az élővilág „érdekes dolga-ira” történő rácsodálkozás a kíváncsiság kielégítése és fenntartása mellett azokat a pozitív érzelmeket mozgósítja, melyek motiváló hatása a tanulás fáradtságosabb szakaszain is átsegíti a tanulót.

A Föld nagy tájainak zonális életközösségei, e biotopok jellegzetes élőlényeinek megismerése során világossá válnak a fajok elképesztő sokfélesége mögött rejlő alapvető törvényszerűségek: a testfelépítésnek és a működésnek, illetve az állati viselkedésnek a környezeti feltételekhez való alkalmazkodása. Példák sorozatán keresztül derül fény az életközösségek felépülésének törvényszerűségeire, és a fajok közötti kapcsolatok különböző típusainak megismerésére. Sor kerül a fajok sokféleségében való rendszerezés szükségszerűségének belátására és a tudományos rendszerezés alapjainak a megismerésére.

Az egyedekből álló szerveződés, valamint az egyedek jellemzésének és működési sajátosságainak a megismerését az egyed alatti szerveződési szintek megismerése követi: a struktúra és a funkció közötti kapcsolat megvalósulása a sejtek és a szövetek, a növényi és az emberi szervezetben, szervrendszerekben.

A növény- és állatrendszertan tanulmányozása során fejlődik a tanulók rendszergondolkodása, amely a saját tanulási stratégia kialakítását is támogatja. Az élővilág sokféleségének és szépségének meglátása, az e sokféleségben való eligazodás képessége segíti a természet, és annak evolúciós szempontból különös értéket jelentő sokféleségének megőrzése iránti felelősségérzet alakulását. A nagy élőlénycsoportok egészségügyi és gazdasági jelentőségének, az ökológiai rendszerek megővésének és fenntartásuk gyakorlati teendőinek megismerése nemcsak a természettudományos kompetenciát, hanem a környezettudatos gondolkodáson alapuló felelős állampolgári magatartás alakulását is fejleszti. A természettudományos vizsgálódási módszerek és modellek megismerése és egy részüknek a kipróbálása fontos a tudományos megismerés módszereinek és korlátainak, a változás elfogadásának megértése szempontjából. A magyar tudósok munkásságának, valamint a Kárpát-medence élővilágának, természeti értékeinek és az azokkal való gazdálkodás módjainak megismerése a nemzeti öntudat erősítéséhez is hozzájárul. Az adatok, információk internetes keresése, a könyvtári gyűjtő- és kutatómunka a digitális kompetencia gyakorlati alkalmazásán keresztül történő megerősítését és az önálló tanulás képességét is fejleszti.

A környezettudatosság és a fenntarthatóság tantárgyakon átívelő nevelési feladat, amely karakteresen kötődik a természettudományos tárgyakhoz és a biológiához. Megvalósítása leginkább az életközösséggel és az emberrel foglalkozó tematikus egységeknél valósítható meg.

A tudományos megismerés során nemcsak a „mi van a természetben? hanem „miért éppen úgy van?” kérdésre is keressük a választ. Több témakör tartalma ad lehetőséget arra, hogy a tanulók tervezett megfigyeléseket, kísérleteket, méréseket végezzenek és tapasztalataikról feljegyzéseket készítsenek. A balesetmentes kísérletezés fegyelemre szoktat, miközben fejleszti a megfigyelés és az elemzés képességét. Az önálló tanulás megvalósítását segítik a gyűjtőmunkára épülő, prezentációval is kísért kiselőadások és projektek, melyek információ-hordozók alkalmazására és természettudományi témájú ismeretterjesztő források keresésére, követésére, értelmezésére épülnek. A tudomány gyakorlati alkalmazásának felelősségét az egészség, a természeti erőforrások és a környezeti rendszerek állapotának kontextusában helyezzük el.

Az ember megismerése és egészsége fejlesztési feladathoz kapcsolódó tartalmaknak és tevékenységeknek meghatározó szerepük van a kamaszok reális önismeretének alakításában. Nevelési feladataink súlypontjai a testi-lelki egészségre, a családi életre nevelésre, az önismeret és a társas kultúra fejlesztésére és a fenntarthatóságra koncentrálnak. Szándékainknak

azonban van erkölcsi-állampolgári vetülete is, azaz az önmaga cselekedeteiért és azok következményeiért viselt felelősség tudatával rendelkező személyiség alakítása.

A **fizika** és **kémia** tartalmak fókuszában a mérés, a tapasztalatszerzés, a változatos tevékenységek sora áll. Az így megszerzett ismeretek még nem feltétlenül alkotnak koherens rendszert, és nem mindig alkalmasak a széleskörű általánosításra, absztrakt törvények kimondására. A jelenségek értelmezésére adott modellek az életkornak megfelelő gyermeki elképzelések és a megszerzett tapasztalatok egyvelegéből születnek. Sokszor csak tendenciákat, a kapcsolatok jellegét állapíthatjuk meg.

A mennyiségi szemlélet kialakítása és fejlesztése az alapműveltség fontos eleme. Ezt elsősorban a mértékegységek és nagyságrendek értelmezésén és a gyakorlati élet szempontjából legjelentősebb problémák kapcsán alapozzuk meg. Ezzel lehetőséget teremtünk arra, hogy a természettudománnyal elmélyültebben foglalkozó tanulók biztos alapokkal kezdjék a komolyabb számítások megoldását. Noha – különösen az alapozó szakaszban – összetett számítási feladatok gyakoroltatása nem célunk, hangsúlyozzuk a differenciálás szerepét a különböző mélységű (mennyiségi jellegű) problémák megoldásában. Ezzel elkerülhetjük, hogy az általános képzésben részt vevő tanulók felesleges és elkedvetlenítő kudarcélményeket szerezzenek, ugyanakkor az érdeklődő és tehetséges növendékek elé is megfelelő kihívásokat állítsunk.

A tanulók megismerkednek a kémiában használt harmadik szinttel, a szimbólumokkal is a vegyjelek, képletek írása kapcsán. A kémia oktatása során az ismeretek bővítésén, a gyakorlati alkalmazások mind szélesebb spektrumának feltárásán túl törekedni kell az anyagok és jelenségek leírásában a két, az előzőekben már megismert szint (a részecskeszint és a makroszint) elkülönítésére, a szerkezet és tulajdonság összefüggéseinek mélyebb megértetésére és szimbólumszintű feldolgozására. Mindez előkészíti az ismeretek szakszerű, a kémia tudományában alkalmazott rendszerezését is, amelyre a felsőbb évfolyamokon kerül sor.

Módszertani javaslatok

A megfogalmazott célok eléréséhez elengedhetetlen a megfelelő motiváció, tanulási környezet és az (inter)aktív tanulási formákat támogató tanulásszervezés szükséges, amelynek során folyamatosan fejlődik a természettudományos gondolkodáshoz nélkülözhetetlen megfigyelőképesség, a könyvtári és más információforrások használata, az információk rögzítésének és felidézésének képessége. Ennek során alakul a diákok egyéni tanulási stílusa és együttműködési képessége, megtanulnak másokkal együttműködni és csoportban tanulni.

A természettudományos képzés során jól használhatóak az informatikai eszközök. Minden témakörben mód nyílik adatok, információk, érdekességek internetes keresésére, ami nemcsak az IKT-kompetenciákat fejleszti, hanem színesíti, kiegészíti a méréseket, megfigyeléseket. Azonban hangsúlyosan fel kell hívni a figyelmet arra, hogy az internet révén rendkívül sok szakmailag hibás anyaghoz is hozzájuthatunk, ami megnöveli a tanár felelősségét.

A tantárgy szempontjából a szemléltető és ellenőrzős, továbbá a mérések értékelését segítő szoftvereket, illetve a megfelelően megválasztott oktató programokat, interneten elérhető filmeket, animációkat emelhetjük ki.

A munkaformák tekintetében a tevékenységalapú tapasztalatszerzés a csoportmunka, a kooperáció számára biztosít széles körben lehetőségeket. A tanterv lehetővé teszi a tananyag feldolgozását az aktív tanulás módszereivel, támogatja a projektfeladatok elvégzését, a kompetencia-alapú oktatást, a számítógépes animációk és szimulációk bemutatását, az interaktivitást, az aktív táblák és digitális palatáblák használatát. A tanterv sikeres megvalósításának alapvető feltétele a tananyag feldolgozásának módszertani sokfélesége.

Az alkalmazandó pedagógiai módszerek a természettudományos kompetencia fejlesztése mellett különösen az anyanyelvi és digitális kompetenciát, a matematikai kompetenciát, valamint az együttműködést erősítik.

Tematika egység	Mit csinál egy tudós?	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Halmazállapotok, természettudomány fogalma.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Jó lehetőséget ad a problémamegoldó gondolkodás fejlesztésére is, amiben egyszerre lehet jelen az elemzés, az alkalmazás és az alkotás készsége. A kutatási készségeket a tudományosan vizsgálható problémák felismerése, a kutatási kérdés megfogalmazása, a hipotézisalkotás, a kísérlettervezés és -kivitelezés, az eredmények rögzítése és értelmezése fejlesztheti. Ezek a készségek a mindennapi életben is alkalmazhatóak, így a természettudományos műveltség részét is képezik. A hatékony tanulás interakciókra épül, ezért a kommunikáció és együttműködés fejlesztését is be kell illeszteni a tanulás-tanítás folyamatába. Ezt a rendszeres tanuló-tanuló, tanuló-tanár interakciók biztosíthatják. A meglévő tudás felszínre hozása és megosztása a tanórákon kívül a virtuális közösségekben, osztálytermi alkalmazásokban is történhet. A csoportos tanulási helyzetek fejleszthetik az együttműködési készségeket, erősíthetik a felelősség vállalásának képességét. A digitális készségek fejlesztését a természettudományos vizsgálatokban alkalmazható mérő és adatbázis jellegű alkalmazások segíthetik, de a mobiltelefonnal történő fotózás vagy videózás is hasznos lehet. Ebben a tanulási környezetben a tanár szerepe is megváltozik; kiemelt célja a tanulók önszabályozó tanulási képességének erősítése és az ehhez szükséges megfelelő támogatás személyre szabott biztosítása. Az adott epocha a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti: A tanulás kompetenciái: A természettudományos megfigyelések és kísérletek alapján a tanuló átéli a tudásszerzés aktív folyamatát, míg a tudás alkalmazhatóságának tapasztalata az önirányító tanulás képességét erősíti. Tantárgyhoz kapcsolódó, napról napra frissülő információk keresése, az ezekre a forrásokra épített tanulás fejleszti az önálló tanulás képességét. A kommunikációs kompetenciák: A természet megfigyelése és a tapasztalatok megfogalmazása fejleszti a tanuló szókincsét, anyanyelvi kifejezőkészségét. Az élő rendszerek és életjelenségek ábrák, képek, mozgóképek formájában is vizsgálhatók, ez fejleszti a képzeletet, a képek és a nyelvi kifejezésmódok közötti átalakítás képességét. A csoportos, interaktív tanulási helyzetek a vélemények felszínre hozását, a tudás közös építését és megosztását segítik. A digitális kompetenciák: A közvetlen tapasztalatszerzés mellett a tanuló digitális forrásokból szerezhet információkat a természeti környezetéről. A könyvtári és egyéb adatbázisokban végzett célzott keresése kiegészül a tárolás, rendezés és átalakítás műveleteivel. Megfelelő tanári támogatással a tanuló maga is alkotóvá válhat, személyre szabott tananyagokat hozhat létre, eredményeit megoszthatja társaival. A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A vizsgálatok során a tanuló alkalmazza az analitikus és a szintetizáló gondolkodás műveleteit, összehasonlítja a különféle állapotokat és következtet a változások,	

	folyamatok és egyensúlyok kialakulására. Az elvégzett megfigyelések és kísérletek számos egyedi jelenséget tárnak fel, ezek tanulságainak levonásához az induktív gondolkodás képességét is fejleszteni kell. A személyes és társas kapcsolati kompetenciák Az önismeret fejlesztését szolgálják az interaktív tanulási formák, a fejlesztő szemléletű ön- és társértékelés. A tanuláshoz nyújtott megfelelő tanári támogatás, az egymástól tanulás növeli a közösségi összetartozás érzését, a segítségadásának és elfogadásának képességét. A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az élő természeti környezetből érkező érzelmi hatások befogadása, ezek kreatív alkotásokban történő kifejezése segíti a tananyag céljainak elérését.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag	
A természettudományok céljai és vizsgálati módszerei	A természettudományos vizsgálatok feltételeinek és alapvető módszereinek elvi ismerete, gyakorlati alkalmazásuk meg alapozása Természeti jelenségek megismerése	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> stílus, szókincs és nyelvi kifejezőkészség. Teremtéstörténetek, eposzok, mitológia. <i>Ének-zene:</i> érzékszervi tapasztalatok zenei kifejezése.
A kísérleti megfigyeléstől a modellalkotásig	A kísérlet leírásának elvei, a leírás jellemzői. Biztonságos eszköz és vegyszerhasználat elsajátítása Kísérletek értelmezése és biztonságos megvalósítása	<i>Vizuális kultúra:</i> érzékszervi tapasztalatok képi megjelenítése. <i>Digitális kultúra:</i> digitális képi megjelenítés módjai, ezek különbözősége a valóságtól.
Az anyagi halmazok	A halmazállapotok és halmazállapot-változások értelmezése	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> az anyagról való gondolkodás az ókori görög kultúrában és filozófiában.
Atomok, molekulák, ionok	Kémiai tisztaságú anyagok Az atomok és molekulák felépítése és fontosabb jellemzői Az atomok periódusos rendszere	<i>Matematika:</i> modellalkotás.

Tematika egy-ség/ Fejlesztési cél	A Naprendszer és a Föld	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	A Föld, mint égitest jellemzői. A Föld mozgásai és azok következményei (napszakok, évszakok váltakozása, időszámítás). Alapvető tájékozottság a térbeli és az időbeli nagyságrendekben.	
A tematikai	Bolygónkról és annak természeti és társadalmi-gazdasági folyamatairól	

egység nevelési- fejlesztési céljai	összegyűjtött, mind pontosabb és sokrétűbb ismereteink, egyre összetettebbé váló világunk komplex problémáinak megértésére. A különböző geoszférákban zajló jelenségek, folyamatok természet- és társadalomtudományi szempontú vizsgálatával a komplexitást szem előtt tartó, szintetizáló gondolkodás kialakítására törekszik. Az önálló földrajzi ismeretszerzés és -feldolgozás, valamint a problémaorientált, elemző és értékelő gondolkodás fejlesztésével hozzájárul az információs társadalomra jellemző hír- és információáradatban történő eligazodáshoz, a felelős és tudatos állampolgári szerepvállalás kialakításához. Az epocha a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti: A tanulás kompetenciái: Szüntelenül változó és globalizálódó világunk megismeréséhez, megértéséhez elengedhetetlen a folyamatos tájékozódás, információszerzés és a nyitott gondolkodás, amely elképzelhetetlen a tanuló kezdetben még irányított, majd egyre önállóbbá váló információszerző tevékenysége nélkül. Így a tanulás-tanítási folyamatnak hozzá kell járulnia az információszerzés és -feldolgozás készségének fejlesztéséhez, különös tekintettel a digitális világ nyújtotta lehetőségek kritikus felhasználására. A földrajztanulás célja, hogy elősegítse a megszerzett ismeretek alkalmazását a mindennapi élet különböző területein, támogassa az egyéni igényekkel összhangban lévő önirányító és önfejlesztő tanulás képességének fejlődését. A kommunikációs kompetenciák: A különféle szóbeli és írásbeli ismeretközvetítő, illetve értékelési módszerek alkalmazásával a földrajztanítás segíti az anyanyelvi kommunikáció fejlődését. A földrajzi információk értelmezése során fejlődik a tanuló érvelésen alapuló egészséges vitakészsége. A kommunikációs kompetenciák fejlesztését segítik a földrajzi tartalmú információk értelmezését elváró írásbeli és szóbeli – közöttük a prezentációhoz kapcsolódó – feladatok megoldása. A különböző forrásokból gyűjtött információk, leírások értelmezése és feldolgozása hozzájárul a szövegértési kompetencia fejlesztéséhez. A digitális kompetenciák: A korszerű földrajzoktatás elképzelhetetlen a digitális világ nyújtotta aktuális információk tanításba való beépítése nélkül. Ehhez szükség van a tanuló digitális kompetenciáinak alkalmazására. A tanulási-tanítási folyamat tudatosan épít a digitális térképek, térinformatikai szoftverek alkalmazására, elemzések elvégzésére, földrajzi összefüggések felismerésére és megértésére. Az adatok összegyűjtése és felhasználása mellett fontos feladatnak tartja az adatbázisok, információforrások értő szemléletének kialakítását, a tudatos felhasználóvá válás támogatását. A projektfeladatok, önálló vagy csoportban végzett kutatások fejlesztik a tudatos közösségi információáramlást, a tudás hálózatos megosztásának képességét. A földrajztanítás tudatosan épít a tanuló prezentációs képességére, ösztönzi a földrajzi folyamatok digitális eszközökkel történő bemutatását. A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A földrajztanítás során a földrajzi problémák kezdetben közös, majd csoportos vagy önálló megoldásán keresztül lehetőség nyílik a gondolkodási készségek, elsősorban az elemzés, a rendszerezés, a valós vagy modellkísérleteken alapuló tapasztalást követő következtetés és problémamegoldás fejlesztésére. A földrajzta-
---	---

nítás fontos célja az analógiás gondolkodás, a sokféleségben rejlő azonosságok és különbségek összehasonlítási készségének fejlesztése. A különböző földrajzi folyamatok vizsgálata során szükség van az analitikus és a szintetizáló gondolkodásra. Előtérbe kerül az új megoldási ötletek megfogalmazása, azaz a kreatív gondolkodás fejlesztése, ezzel párhuzamosan pedig nagy hangsúlyt kap a tanulói döntéshozatal, az alternatívák végiggondolása, a kockázatvállalás, az értékelés, az érvelés és a legjobb megoldási lehetőségek kiválasztása. Fontos feladat a mérlegelő gondolkodás megerősítése. A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A csoportos és interaktív munkamódszerek alkalmazása során lehetőség nyílik az egyéni és a kollektív felelősség tudatosítására. A kooperatív módszerek alkalmazása lehetővé teszi a tanuló szociális kompetenciáinak fejlesztését, amelyek elengedhetetlenek ahhoz, hogy későbbi élete során képes legyen hatékony és konstruktív módon részt venni a társadalmi életben, és szükség esetén kezelni tudja a felmerülő konfliktusokat. A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az önállóan vagy csoportosan létrehozott produktumot (például modell, prezentáció) elváró feladatok hozzájárulnak a kreatív alkotás és önkifejezés képességének fejlődéséhez.		
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag	
Tájékozódás a kozmikus térben és az időben	Az időfogalom, az időbeli tájékozódás fejlesztése az ember által tapasztalható időtartamok A csillagászati ismeretek fejlődése.	<i>Matematika:</i> adatok ábrázolása, függvények. Logika, matematikai eszközhasználat. Térbeli mozgások elképzelése időegységek, időtartammérés.
A Föld, a Naprendszer és a Világegyetem	A Világegyetem keletkezésével kapcsolatos legfontosabb elméletek bemutatása. Az űrkutatás szerepe a Naprendszer megismerésében. A Naprendszer tagjai, felépítésének törvényszerűségei, az égitestek osztályozása. A Föld-típusú (közet-) és a Jupiter-típusú (gáz-) bolygók jellemzőinek összehasonlítása.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> tudománytörténet. Az ó- és a középkor tudományos gondolkodása. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mitológia. Szövegelemek időrendjének felismerése.
A közetburok	Föld külső és belső felépítése A közetlemezek és mozgásaik következményei. Hegységképződés folyamatai. Ásványok és közetek típusainak megismerése	<i>Digitális kultúra:</i> digitális információforrások használata, informatikai eszközök használata.

Tematika egység/ Fejlesztési cél	Az élővilág fejlődése és változatossága	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	A főbb növény- és állatcsoportok tulajdonságai. A környezethez való alkalmazkodás formái; a testfelépítés, életmód, élőhely és viselkedés kapcsolata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanult ismereteket a tanulók olyan gondolkodási sémákba illeszthetik, mint pl. a törzsfajlás, az egyedfejlődés, a felépítés és működés, az alkalmazkodás vagy az egyensúly. A gondolkodás fejlesztése magában foglalja a biológiai szerveződési szintek elemzését, a részekre bontás és egységben látás képességét, a változások és folyamatok azonosítását, a rendszer és környezete közötti kapcsolatok feltárását. Az epocha a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti: A tanulás kompetenciái: A biológiai megfigyelések és kísérletek alapján a tanuló átéli a tudásszerzés aktív folyamatát, míg a tudás alkalmazhatóságának tapasztalata az önirányító tanulás képességét erősíti. Tantárgyhoz kapcsolódó, napról napra frissülő információk keresése, az ezekre a forrásokra épített tanulás fejleszti az önálló tanulás képességét. A kommunikációs kompetenciák: A természet megfigyelése és a tapasztalatok megfogalmazása fejleszti a tanuló szókincsét, anyanyelvi kifejezőkészségét. Az élő rendszerek és életjelenségek ábrák, képek, mozgóképek formájában is vizsgálhatók, ez fejleszti a képzeletet, a képek és a nyelvi kifejezőmódok közötti átalakítás képességét. A csoportos, interaktív tanulási helyzetek a vélemények felszínre hozását, a tudás közös építését és megosztását segítik. A digitális kompetenciák: A közvetlen tapasztalatszerzés mellett a tanuló digitális forrásokból szerezhet információkat a természeti környezetéről. A könyvtári és egyéb adatbázisokban végzett célzott keresése kiegészül a tárolás, rendezés és átalakítás műveleteivel. Megfelelő tanári támogatással a tanuló maga is alkotóvá válhat, személyre szabott tananyagokat hozhat létre, eredményeit megoszthatja társaival. A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A biológiai vizsgálatok során a tanuló alkalmazza az analitikus és a szintetizáló gondolkodás műveleteit, összehasonlítja a különféle állapotokat és következtet a változások, folyamatok és egyensúlyok kialakulására. A megismert biológiai elméletek alkalmazása többféle kontextusban, deduktív gondolkodás útján történhet. A biológiai jelenségek leírása gyakran csak statisztikai szemlélettel lehetséges, a sokféleségben rejlő azonosságok és különbségek összehasonlítása az analógias gondolkodást fejleszti. Az élet egymásra épülő szerveződési szintjeinek megértése rendszerszintű, komplex gondolkodást igényel. A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: Az ember biológiai és társadalmi lény, a biológia tanulása hozzásegít e kettősség tudatos szemléletéhez. A tanuló felismeri az öröklött és a szerzett tulajdonságaiban rejlő lehetőségeit, a testi és szellemi képességek kibontakoztatásának személyes felelősségét. Az önismeret fejleszté-	

	sét szolgálják az interaktív tanulási formák, a fejlesztő szemléletű ön- és társértékelés. A tanuláshoz nyújtott megfelelő tanári támogatás, az egymástól tanulás növeli a közösségi összetartozás érzését, a segítség adásának és elfogadásának képességét. A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az élő természeti környezetből érkező érzelmi hatások befogadása, ezek kreatív alkotásokban történő kifejezése segíti a biológia nevelési céljainak elérését.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag	
Az élővilág törzsfjlődésének időskálája.	Tájékozódás a földtörténeti időben.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Egy hétköznapi kifejezés (rendszerezés) alkalmi jelentésének felismerése; a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; a szövegben megfogalmazott feltételeket teljesítő példák azonosítása.
Az élet kialakulása és szerveződése	Evolúció, az élővilág fejlődése, az élőlények sokféleségét kialakító mechanizmusok megértése	
Az élővilág fejlődése	Az élőlények rendszerezése	
Az élőlények csoportosításának lehetőségei.	A növényi és az állati sejttípusok megfigyelése és összehasonlítása A növényi és az állati szövetek fő típusai, jellemzésük.	<i>Matematika:</i> Halmazok eszközjellegű használata. Fogalmak egymáshoz való viszonya - alá- és fölérendeltségi viszony; mellérendeltség. Rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok.
Az élet formái, működése és fejlődése		
Az élővilág országai	A növények és állatok országa, jellegzetes törzseinek általános jellemzői.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> tájékozódás a térben és időben. <i>Digitális kultúra:</i> digitális információforrások használata, informatikai eszközök használata.

Tematika egység	Víz és a levegő	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Időjárási elemek és jelenségek felismerése. A felmelegedés, a víz körforgása és halmazállapot-változásai. Az időjárási elemek térbeli és időbeli változásai. A Föld gömb alakjának következményei.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Bolygónkról és annak természeti és társadalmi-gazdasági folyamatairól összegyűjtött, mind pontosabb és sokrétűbb ismereteink, egyre összetettebbé váló világunk komplex problémáinak megértésére. A különböző geoszférákban zajló jelenségek, folyamatok természet- és társada-	

	lomtudományi szempontú vizsgálatával a komplexitást szem előtt tartó, szintetizáló gondolkodás kialakítására törekszik. Az önálló földrajzi ismeretszerzés és -feldolgozás, valamint a problémaorientált, elemző és értékelő gondolkodás fejlesztésével hozzájárul az információs társadalomra jellemző hír- és információáradatban történő eligazodáshoz, a felelős és tudatos állampolgári szerepvállalás kialakításához. Az epocha a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti: A tanulás kompetenciái: Szüntelenül változó és globalizálódó világunk megismeréséhez, megértéséhez elengedhetetlen a folyamatos tájékozódás, információszerzés és a nyitott gondolkodás, amely elképzelhetetlen a tanuló kezdetben még irányított, majd egyre önállóbbá váló információszerző tevékenysége nélkül. Így a tanulás-tanítási folyamatnak hozzá kell járulnia az információszerzés és -feldolgozás készségének fejlesztéséhez, különös tekintettel a digitális világ nyújtotta lehetőségek kritikus felhasználására. A földrajztanulás célja, hogy elősegítse a megszerzett ismeretek alkalmazását a mindennapi élet különböző területein, támogassa az egyéni igényekkel összhangban lévő önirányító és önfejlesztő tanulás képességének fejlődését. A kommunikációs kompetenciák: A különféle szóbeli és írásbeli ismeretközvetítő, illetve értékelési módszerek alkalmazásával a földrajztanítás segíti az anyanyelvi kommunikáció fejlődését. A földrajzi információk értelmezése során fejlődik a tanuló érvelésen alapuló egészséges vitakészsége. A kommunikációs kompetenciák fejlesztését segítik a földrajzi tartalmú információk értelmezését elváró írásbeli és szóbeli – közöttük a prezentációhoz kapcsolódó – feladatok megoldása. A különböző forrásokból gyűjtött információk, leírások értelmezése és feldolgozása hozzájárul a szövegértési kompetencia fejlesztéséhez. A digitális kompetenciák: A korszerű földrajzoktatás elképzelhetetlen a digitális világ nyújtotta aktuális információk tanításba való beépítése nélkül. Ehhez szükség van a tanuló digitális kompetenciáinak alkalmazására. A tanulási-tanítási folyamat tudatosan épít a digitális térképek, térinformatikai szoftverek alkalmazására, elemzések elvégzésére, földrajzi összefüggések felismerésére és megértésére. Az adatok összegyűjtése és felhasználása mellett fontos feladatnak tartja az adatbázisok, információforrások értő szemléletének kialakítását, a tudatos felhasználóvá válás támogatását. A projektfeladatok, önálló vagy csoportban végzett kutatások fejlesztik a tudatos közösségi információáramlást, a tudás hálózatos megosztásának képességét. A földrajztanítás tudatosan épít a tanuló prezentációs képességére, ösztönzi a földrajzi folyamatok digitális eszközökkel történő bemutatását. A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A földrajztanítás során a földrajzi problémák kezdetben közös, majd csoportos vagy önálló megoldásán keresztül lehetőség nyílik a gondolkodási készségek, elsősorban az elemzés, a rendszerezés, a valós vagy modellkísérleteken alapuló tapasztalást követő következtetés és problémamegoldás fejlesztésére. A földrajztanítás fontos célja az analógiás gondolkodás, a sokféleségben rejlő azonosságok és különbségek összehasonlítási készségének fejlesztése. A különböző földrajzi folyamatok vizsgálata során
--	---

szükség van az analitikus és a szintetizáló gondolkodásra. Előtérbe kerül az új megoldási ötletek megfogalmazása, azaz a kreatív gondolkodás fejlesztése, ezzel párhuzamosan pedig nagy hangsúlyt kap a tanulói döntéshozatal, az alternatívák végiggondolása, a kockázatvállalás, az értékelés, az érvelés és a legjobb megoldási lehetőségek kiválasztása. Fontos feladat a mérlegelő gondolkodás megerősítése. A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A csoportos és interaktív munkamódszerek alkalmazása során lehetőség nyílik az egyéni és a kollektív felelősség tudatosítására. A kooperatív módszerek alkalmazása lehetővé teszi a tanuló szociális kompetenciáinak fejlesztését, amelyek elengedhetetlenek ahhoz, hogy későbbi élete során képes legyen hatékony és konstruktív módon részt venni a társadalmi életben, és szükség esetén kezelni tudja a felmerülő konfliktusokat. A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az önállóan vagy csoportosan létrehozott produktumot (például modell, prezentáció) elváró feladatok hozzájárulnak a kreatív alkotás és önkifejezés képességének fejlődéséhez.		
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A vízburok	A vízmolekula szerkezete. A víz különleges tulajdonságai A vízkörforgalom legfontosabb lépései A felszíni és felszín alatti vizek főbb típusait	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> irodalmi szövegek (versek, szépprózai leírások) a vízről.
A légkör	A légkör anyagai és szerkezete Légköri folyamatok és jelenségek értelmezése A felhő- és csapadékképződés A levegő felmelegedése Időjárási jelenségek A levegő mozgása, a földi légkörzés	<i>Matematika:</i> nagyságrendek, halmazok képzése. Egyenes és fordított arányosság, függvények. Százalékszámítás, matematikai eszköztudás alkalmazása. <i>Digitális kultúra:</i> az adatok és eredmények rögzítésének, értékelésének módjai. Digitális információforrások használata, informatikai eszközök használata.

Tematika egység/ Fejlesztési cél	Mérések és számolások	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Halmazállapotok, halmazállapot-változás. Részecskeszintű modellek alkalmazása. Oldatok, fizikai és kémiai változások megkülönböztetése. Kémiai változás, vegyjel, képlet.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési	Jó lehetőséget ad a problémamegoldó gondolkodás fejlesztésére is, amiben egyszerre lehet jelen az elemzés, az alkalmazás és az alko-	

céljai	tás készsége. A kutatási készségeket a tudományosan vizsgálható problémák felismerése, a kutatási kérdés megfogalmazása, a hipotézisalkotás, a kísérlettervezés és -kivitelezés, az eredmények rögzítése és értelmezése fejlesztheti. Ezek a készségek a mindennapi életben is alkalmazhatóak, így a természettudományos műveltség részét is képezik. A hatékony tanulás interakciókra épül, ezért a kommunikáció és együttműködés fejlesztését is be kell illeszteni a tanulás-tanítás folyamatába. Ezt a rendszeres tanuló-tanuló, tanuló-tanár interakciók biztosíthatják. A meglévő tudás felszínre hozása és megosztása a tanórákon kívül a virtuális közösségekben, osztálytermi alkalmazásokban is történhet. A csoportos tanulási helyzetek fejleszthetik az együttműködési készségeket, erősíthetik a felelősség vállalásának képességét. A digitális készségek fejlesztését a természettudományos vizsgálatokban alkalmazható mérő és adatbázis jellegű alkalmazások segíthetik, de a mobiltelefonnal történő fotózás vagy videózás is hasznos lehet. Ebben a tanulási környezetben a tanár szerepe is megváltozik; kiemelt célja a tanulók önszabályozó tanulási képességének erősítése és az ehhez szükséges megfelelő támogatás személyre szabott biztosítása. Az adott epocha a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti: A tanulás kompetenciái: A természettudományos megfigyelések és kísérletek alapján a tanuló felismeri, összegyűjti, csoportosítja, rendszerezi és értékeli a hétköznapi életben, a tanulói kísérletezések során, illetve a szaknyelvi környezetben megjelenő, a kémiához kapcsolódó információkat. A rendszerezett és értékelt természettudományos információkat társaival megosztja. A kommunikációs kompetenciák: A természet megfigyelése és a tapasztalatok megfogalmazása fejleszti a tanuló szókincsét, anyanyelvi kifejezőkészségét. Az élő rendszerek és életjelenségek ábrák, képek, mozgóképek formájában is vizsgálhatók, ez fejleszti a képzeletet, a képek és a nyelvi kifejezésmódok közötti átalakítás képességét. A csoportos, interaktív tanulási helyzetek a vélemények felszínre hozását, a tudás közös építését és megosztását segítik. A digitális kompetenciák: A közvetlen tapasztalatszerzés mellett a tanuló digitális forrásokból szerezhet információkat a természeti környezetéről. A könyvtári és egyéb adatbázisokban végzett célzott keresése kiegészül a tárolás, rendezés és átalakítás műveleteivel. Megfelelő tanári támogatással a tanuló maga is alkotóvá válhat, személyre szabott tananyagokat hozhat létre, eredményeit megoszthatja társaival. A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A vizsgálatok során a tanuló alkalmazza az analitikus és a szintetizáló gondolkodás műveleteit, összehasonlítja a különféle állapotokat és következtet a változások, folyamatok és egyensúlyok kialakulására. Az elvégzett megfigyelések és kísérletek számos egyedi jelenséget tárnak fel, ezek tanulságainak levonásához az induktív gondolkodás képessége.
----------------------	---

	gét is fejleszteni kell. A megismert elméletek alkalmazása többféle kontextusban, deduktív gondolkodás útján történhet. A jelenségek leírása gyakran csak statisztikai szemlélettel lehetséges, a sokféleségben rejlő azonosságok és különbségek összehasonlítása az analógias gondolkodást fejleszti. Az élet egymásra épülő szerveződési szintjeinek megértése rendszerszintű, komplex gondolkodást igényel. A személyes és társas kapcsolati kompetenciák Az önismeret fejlesztését szolgálják az interaktív tanulási formák, a fejlesztő szemléletű ön- és társértékelés. A tanuláshoz nyújtott megfelelő tanári támogatás, az egymástól tanulás növeli a közösségi összetartozás érzését, a segítség adásának és elfogadásának képességét. A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az élő természeti környezetből érkező érzelmi hatások befogadása, ezek kreatív alkotásokban történő kifejezése segíti a tananyag céljainak elérését.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag	
A kísérleti megfigyeléstől a modellalkotásig	Tömeg és súly fogalmának szétválasztása. Anyagmennyiség és moláris tömeg	<i>Matematika:</i> egyszerű arányok számítása, halmazok képzése.
Kémiai reakciók	Kémiai reakciók típusai, tömegmegmaradás Kémiai egyenletrendezés	<i>Digitális kultúra:</i> digitális információforrások használata, informatikai eszközök használata.
Fizikai és kémiai jelenségek megfigyelése és értelmezése	Az oldatok és összetételük Koncentráció Az oldódás folyamata. Az oldódás hőmérsékletfüggésének vizsgálata.	
Kémia a mindennapokban	A sav, bázis fogalma Kémhatás vizsgálat Közömbösítés	
.		

8. ÉVFOLYAM

Tematika egység/ Fejlesztési cél	Éghajlat és élővilág	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Időjárási elemek, jelenségek. A besugárzás és a felmelegedés, a víz körforgása és halmazállapot-változásai, a felhő- és csapadékképződés jelenségek felismerése. Példák hozatala az időjárási elemek térbeli és időbeli változásaira, az éghajlat-módosító tényezők megnyilvánulásaira.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az életközösségek vizsgálatán keresztül az azokra jellemző kölcsönhatások megismerése. A modellszemlélet alapozása a földrajzi övezetességi rendszer elemeinek példáival a regionális földrajzi tanulmányok előtt. A földrajzi és az éghajlati övezetesség különbségének megértetése. A földrajzi övezetesség elemeinek összeillesztése különböző típusú összefüggéseket mutató ábrák (diagramok, modellek, magyarázó ábrák) elemzése során. A kutatásos stratégia alkalmazása (természeti adottságok értékelése a társadalom szempontjából, társadalmi-gazdasági hatásai, környezeti következményeik meglátása példákban). Az övezetek, övek bemutatási szempontjainak és a tipikus tájak jellemzési algoritmusának megismertetése. A rendszerszemlélet fejlesztése az élővilág és a környezet kapcsolatának, az életközösségek szerkezetének, időbeni változásának elemzése során. Az életközösségek belső kapcsolatainak megértése a fajok közötti kölcsönhatások típusain keresztül. Az epocha a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti: A tanulás kompetenciái: Szüntelenül változó és globalizálódó világunk megismeréséhez, megértéséhez elengedhetetlen a folyamatos tájékozódás, információszerzés és a nyitott gondolkodás, amely elképzelhetetlen a tanuló kezdetben még irányított, majd egyre önállóbbá váló információszerző tevékenysége nélkül. Így a tanulás-tanítási folyamatnak hozzá kell járulnia az információszerzés és -feldolgozás készségének fejlesztéséhez, különös tekintettel a digitális világ nyújtotta lehetőségek kritikus felhasználására. A földrajztanulás célja, hogy elősegítse a megszerzett ismeretek alkalmazását a mindennapi élet különböző területein, támogassa az egyéni igényekkel összhangban lévő önirányító és önfejlesztő tanulás képességének fejlődését. A kommunikációs kompetenciák: A különféle szóbeli és írásbeli ismeretközvetítő, illetve értékelési módszerek alkalmazásával a földrajztanítás segíti az anyanyelvi kommunikáció fejlődését. A földrajzi információk értelmezése során fejlődik a tanuló érvelésen alapuló egészséges vitakészsége. A kommunikációs kompetenciák fejlesztését segítik a földrajzi tartalmú információk értelmezését elváró írásbeli és szóbeli – közöttük a prezentációhoz kapcsolódó – feladatok megoldása. A különböző forrásokból gyűjtött információk, leírások értelmezése és feldolgozása hozzájárul a szövegértési kompetencia fejlesztéséhez. A digitális kompetenciák: A korszerű földrajzoktatás elképzelhetetlen a digitális világ nyújtotta aktuális információk tanításba való beépítése nélkül. Ehhez szükség van a tanuló digitális kompetenciáinak alkalmazására. A tanulási-tanítási folyamat tudatosan épít a digitális térképek, térinformatikai szoftverek alkalmazására, elemzések elvégzésére, földrajzi összefüggések felismerésére és megértésére. Az adatok összegyűjtése és felhasználása mellett fontos feladatnak tartja az
--	--

adatbázisok, információforrások értő szemléletének kialakítását, a tudatos felhasználóvá válás támogatását. A projektfeladatok, önálló vagy csoportban végzett kutatások fejlesztik a tudatos közösségi információáramlást, a tudás hálózatos megosztásának képességét. A földrajztanítás tudatosan épít a tanuló prezentációs képességére, ösztönzi a földrajzi folyamatok digitális eszközökkel történő bemutatását. A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A földrajztanítás során a földrajzi problémák kezdetben közös, majd csoportos vagy önálló megoldásán keresztül lehetőség nyílik a gondolkodási készségek, elsősorban az elemzés, a rendszerezés, a valós vagy modellkísérleteken alapuló tapasztalást követő következtetés és problémamegoldás fejlesztésére. A földrajztanítás fontos célja az analógiás gondolkodás, a sokféleségben rejlő azonosságok és különbségek összehasonlítási készségének fejlesztése. A különböző földrajzi folyamatok vizsgálata során szükség van az analitikus és a szintetizáló gondolkodásra. Előtérbe kerül az új megoldási ötletek megfogalmazása, azaz a kreatív gondolkodás fejlesztése, ezzel párhuzamosan pedig nagy hangsúlyt kap a tanulói döntéshozatal, az alternatívák végiggondolása, a kockázatvállalás, az értékelés, az érvelés és a legjobb megoldási lehetőségek kiválasztása. Fontos feladat a mérlegelő gondolkodás megerősítése. A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A csoportos és interaktív munkamódszerek alkalmazása során lehetőség nyílik az egyéni és a kollektív felelősség tudatosítására. A kooperatív módszerek alkalmazása lehetővé teszi a tanuló szociális kompetenciáinak fejlesztését, amelyek elengedhetetlenek ahhoz, hogy későbbi élete során képes legyen hatékony és konstruktív módon részt venni a társadalmi életben, és szükség esetén kezelni tudja a felmerülő konfliktusokat. A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az önállóan vagy csoportosan létrehozott produktumot (például modell, prezentáció) elváró feladatok hozzájárulnak a kreatív alkotás és önkifejezés képességének fejlődéséhez.		
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag	
A geoszférák kölcsönhatásai és összefüggései A földrajzi övezetesség rendszere Az életközösségek vízszintes és függőleges rendeződése Bolygónk élővilága	Az éghajlati elemek, az éghajlat övezetességét kialakító tényezők értelmezése; éghajlati diagram olvasása. A forró, a mérsékelt és hideg éghajlati övezet jellegzetes biómjainak jellemzése: területi elhelyezkedése, kialakulásuk okai, főbb növény- és állattani jellemzői.	<i>Matematika:</i> matematikai modellek (gráfok, függvények, függvényábrázolás, statisztikai elemzések). Algoritmus követése, értelmezése, készítése; Változó helyzetek megfigyelése; a változás kiemelése (analízis). Adatok gyűjtése, rendezése, ábrázolása. <i>Digitális kultúra:</i> adatgyűjtés az internetről, időjárási térképek, előrejelző rendszerek.

Óceánok, tengerek és édesvízi életközösségek megismerése	A függőleges földrajzi övezetesség jellemzése A világtengerek jellegzetes élőlényeinek megismerése	
--	--	--

Tematika egység/ Fejlesztési cél	A Kárpát-medence	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	A földszerkezetet alakító folyamatok. Éghajlatot alakító és módosító tényezők, a vízhálózat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A földrajzi tér fokozatos kitágításával, a közelitől a távoli felé, azaz a közvetlen lakóhely (település) felől Magyarország földrajzán keresztül a kontinentális, majd végül a globális folyamatok felé haladva mutatja be, de mindvégig szem előtt tartja az életkori sajátosságoknak megfelelő, a tapasztalatokra, a konkrét jelenségekre, folyamatokra építő tananyag-felépítést. Az ismereteket a földrajzi szempontból tipikus természet- és társadalomföldrajzi folyamatokra, összefüggésekre fűzi fel, és középpontba állítja a földrajzi eredetű problémák komplex bemutatását. A földrajzoktatás a jelen folyamataira, jelenségeire és azok lehetséges következményeire helyezi a hangsúlyt, tudatosan épít a különböző digitális és hagyományos térképi, vizuális és szöveges adatforrásokból megszerezhető információkra. Ezáltal a tanulókat felkészíti az önálló információszerzésre és az információk mérlegelő értelmezésére, továbbá hozzájárul az önálló véleménynyilvánítás és a felelős döntéshozatal képességének kialakításához. A földrajzoktatás ebben a képzési szakaszban kiemelten fontosnak tartja a személyes érdeklődés felkeltését a szűkebb, majd a tágabb környezetünk, illetve az alapfokú nevelési-oktatási szakasz végére a bolygónk egészét érintő földrajzi jelenségek, folyamatok, problémák megismerése és megértése iránt. További célja, hogy kialakítsa az önálló földrajzi tudásbővítés igényét és képességét, mert a tanulók egy jelentős részének nincs lehetősége a földrajzi ismeretek intézményi keretek között történő további bővítésére. Az egyes témák feldolgozásánál fontos szempont, hogy gyakorlati, a mindennapi életben hasznosítható ismeretek elsajátításával és képességek kialakításával történjen. A földrajz szemléletformáló, szintetizáló tantárgyként olyan, a hétköznapiakban használható ismereteket, eszközöket, módszereket ad a tanulók kezébe, amelyek segítik a tájékozódást mind összetettebbé váló világunkban, és hozzájárulnak ahhoz, hogy felnőtt életükben felelős, környezettudatos, aktív állampolgárrá váljanak. Mindennapjainkat, életvitelünket, szokásainkat jelentősen átalakította és folyamatosan formálja a globalizáció. Ezért is fontos feladat, hogy a tanulók megértsék, hogyan válnak globális folyamatokká,	

	jelenségekké az egyes regionális történések, és ez a folyamat hogyan befolyásolja mindennapi életünket. A globális világ nyújtotta lehetőségek mellett fontos a nemzeti és az európai önazonosság felvállalása és ezek értékeinek megőrzése. Hazánk nemzeti értékeinek és a globális világban betöltött szerepének megismertetésével a földrajzoktatás hozzájárul a szülőföldhöz és a magyarsághoz való kötődés kialakításához és elmélyítéséhez. Az epocha a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti: A tanulás kompetenciái: Szüntelenül változó és globalizálódó világunk megismeréséhez, megértéséhez elengedhetetlen a folyamatos tájékozódás, információszerzés és a nyitott gondolkodás, amely elképzelhetetlen a tanuló kezdetben még irányított, majd egyre önállóbbá váló információszerző tevékenysége nélkül. Így a tanulás-tanítási folyamatnak hozzá kell járulnia az információszerzés és -feldolgozás készségének fejlesztéséhez, különös tekintettel a digitális világ nyújtotta lehetőségek kritikus felhasználására. A földrajztanulás célja, hogy elősegítse a megszerzett ismeretek alkalmazását a mindennapi élet különböző területein, támogassa az egyéni igényekkel összhangban lévő önirányító és önfejlesztő tanulás képességének fejlődését. Cél, hogy a tanuló képes legyen a földrajzi-földtudományi, gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi jellegű információk felismerésére és összegyűjtésére a valós térben (például terepen) csakúgy, mint különböző információhordozókból (például újságcikkek, grafikonok, térképek, híradások, forrásszövegek, karikatúrák, képek, ábrák elemzése révén). A kommunikációs kompetenciák: A különféle szóbeli és írásbeli ismeretközvetítő, illetve értékelési módszerek alkalmazásával a földrajztanítás segíti az anyanyelvi kommunikáció fejlődését. A földrajzi információk értelmezése során fejlődik a tanuló érvelésen alapuló egészséges vitakészsége. A kommunikációs kompetenciák fejlesztését segítik a földrajzi tartalmú információk értelmezését elváró írásbeli és szóbeli – közöttük a prezentációhoz kapcsolódó – feladatok megoldása. A különböző forrásokból gyűjtött információk, leírások értelmezése és feldolgozása hozzájárul a szövegértési kompetencia fejlesztéséhez. A digitális kompetenciák: A digitális világ nyújtotta aktuális információk tanításba való beépítése nélkül. Ehhez szükség van a tanuló digitális kompetenciáinak alkalmazására. A tanulási-tanítási folyamat tudatosan épít a digitális térképek, térinformatikai szoftverek alkalmazására, elemzések elvégzésére, földrajzi összefüggések felismerésére és megértésére. Az adatok összegyűjtése és felhasználása mellett fontos feladatnak tartja az adatbázisok, információforrások értő szemléletének kialakítását, a tudatos felhasználóvá válás támogatását. A projektfeladatok, önálló vagy csoportban végzett kutatások fejlesztik a tudatos közösségi információáramlást, a tudás hálózatos megosztásának képességét. A földrajztanítás tudatosan épít a tanuló prezentációs képességére, ösztönzi a földrajzi folyamatok digitális eszközökkel történő bemutatását.
--	--

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A földrajzi problémák kezdetben közös, majd csoportos vagy önálló megoldásán keresztül lehetőség nyílik a gondolkodási készségek, elsősorban az elemzés, a rendszerezés, a valós vagy modellkísérleteken alapuló tapasztalást követő következtetés és problémamegoldás fejlesztésére. A földrajztanítás fontos célja az analógiás gondolkodás, a sokféleségben rejlő azonosságok és különbségek összehasonlítási készségének fejlesztése. A különböző földrajzi folyamatok vizsgálata során szükség van az analitikus és a szintetizáló gondolkodásra. Előtérbe kerül az új megoldási ötletek megfogalmazása, azaz a kreatív gondolkodás fejlesztése, ezzel párhuzamosan pedig nagy hangsúlyt kap a tanulói döntéshozatal, az alternatívák végiggondolása, a kockázatvállalás, az értékelés, az érvelés és a legjobb megoldási lehetőségek kiválasztása. Fontos feladat a mérlegelő gondolkodás megerősítése. A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A földrajz elsősorban a társadalomföldrajzi témák feldolgozásával hozzájárul a világ társadalmi-kulturális sokszínűségének megismertetéséhez, ehhez társul a más kultúrák, szokások iránti érdeklődés és tisztelet kialakulásának támogatása. A csoportos és interaktív munkamódszerek alkalmazása során lehetőség nyílik az egyéni és a kollektív felelősség tudatosítására. A kooperatív módszerek alkalmazása lehetővé teszi a tanuló szociális kompetenciáinak fejlesztését, amelyek elengedhetetlenek ahhoz, hogy későbbi élete során képes legyen hatékony és konstruktív módon részt venni a társadalmi életben, és szükség esetén kezelni tudja a felmerülő konfliktusokat. A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az önállóan vagy csoportosan létrehozott produktumot (például modell, prezentáció) elváró feladatok hozzájárulnak a kreatív alkotás és önkifejezés képességének fejlődéséhez. Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: Napjaink társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatainak megismerése nagymértékben hozzájárul a társadalmi-gazdasági élet eseményeiben történő eligazodáshoz, az aktív, kreatív, a körülményekhez rugalmasan alkalmazkodó állampolgárrá váláshoz. Az oktatás a modern gazdasági élet sikeres szereplőinek bemutatásával hozzájárul az innováció szerepének, a munkaerőpiac igényeinek megismeréséhez, ez pedig hatással van a munkavállalói és a vállalkozói kompetencia fejlődésére.		
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag	
Tájékozódás a földrajzi térben	Földrajzi fókuszterület Tájékozódás a térképen	<i>Matematika:</i> matematikai modellek Változó helyzetek megfigyelése; a változás kiemelése (analízis).
A Kárpát-medence térsége	A Kárpát-medence, szerkezeti jellemzői és kialakulása Kárpát-medence éghajlata és vízrajza	Adatok gyűjtése, rendezése, ábrázolása.

Magyarország földrajza	Kárpát-medence népessége Hazánk tájegységei Magyarország gazdasági szerkezete A magyar mezőgazdasága Magyarország kulturális értékei Hazánkkal szomszédos országok földrajza	<i>Digitális kultúra:</i> adatgyűjtés az internetről, időjárási térképek, előrejelző rendszerek. <i>Hon- és népismeret:</i> nemzeti kultúra, néprajzi csoport, népszokások. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szöveges információgyűjtés. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Népesedési ciklus, infrastruktúra-fejlődés a történelmi Magyarországon. Trianoni szerződés, elszakított országrészek. Szovjetunió. Jugoszlávia, délszláv háború.
------------------------	--	--

Tematika egység	Európa és távoli tájak	Órakeret 60 óra
Előzetes tudás	A földrészek szerkezetfejlődési modelljének ismerete. Eligazodás a földtörténeti időkben. A vízszintes és a függőleges földrajzi övezetesség rendszere, az övek főbb természeti adottságainak és környezeti problémáinak összefüggései. A földrajzi övek és a tipikus tájak földrajzi jellemzési algoritmusának használata. A földrészek és az óceánok megnevezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A térbeli társadalmi egyenlőtlenségek által kiváltott folyamatok földrajzi okainak és lehetséges természeti és társadalmi-gazdasági következményeinek bemutatása révén a földrajzoktatás hozzájárul az empátikus, problémamegoldó gondolkodás, illetve az érvek ütköztetésére épülő vitakultúra kialakulásához. A földrajzoktatás a jelen folyamataira, történéseire és azok jövőbeli következményeire fókuszál, így hozzájárul az érdeklődés felkeltéséhez az aktuális, körülöttünk zajló társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok megismerése, megértése, megvitatása, továbbá a logikus érveken alapuló véleménynyilvánítás iránt. Napjaink társadalomföldrajzi, vallásföldrajzi és etnikai földrajzi folyamatainak bemutatása révén a tantárgy hozzájárul a toleráns és etikus, egymás tiszteletét szem előtt tartó magatartás kialakulásához is. a földrajzi tér fokozatos kitágításával, a közelitől a távoli felé, azaz a közvetlen lakóhely (település) felől Magyarország földrajzán keresztül a kontinentális, majd végül a globális folyamatok felé halad-	

	va mutatja be, de mindvégig szem előtt tartja az életkori sajátosságoknak megfelelő, a tapasztalatokra, a konkrét jelenségekre, folyamatokra építő tananyag-felépítést. Az ismereteket a földrajzi szempontból tipikus természet- és társadalomföldrajzi folyamatokra, összefüggésekre fűzi fel, és középpontba állítja a földrajzi eredetű problémák komplex bemutatását. A földrajzoktatás a jelen folyamataira, jelenségeire és azok lehetséges következményeire helyezi a hangsúlyt, tudatosan épít a különböző digitális és hagyományos térképi, vizuális és szöveges adatforrásokból megszerezhető információkra. Ezáltal a tanulókat felkészíti az önálló információszerzésre és az információk mérlegelő értelmezésére, továbbá hozzájárul az önálló véleménynyilvánítás és a felelős döntéshozatal képességének kialakításához. A földrajzoktatás ebben a képzési szakaszban kiemelten fontosnak tartja a személyes érdeklődés felkeltését a szűkebb, majd a tágabb környezetünk, illetve az alapfokú nevelési-oktatási szakasz végére a bolygónk egészét érintő földrajzi jelenségek, folyamatok, problémák megismerése és megértése iránt. További célja, hogy kialakítsa az önálló földrajzi tudásbővítés igényét és képességét, mert a tanulók egy jelentős részének nincs lehetősége a földrajzi ismeretek intézményi keretek között történő további bővítésére. Az egyes témák feldolgozásánál fontos szempont, hogy gyakorlati, a mindennapi életben hasznosítható ismeretek elsajátításával és képességek kialakításával történjen. A földrajz szemléletformáló, szintetizáló tantárgyként olyan, a hétköznapiakban használható ismereteket, eszközöket, módszereket ad a tanuló kezébe, amelyek segítik a tájékozódást mind összetettebbé váló világunkban, és hozzájárulnak ahhoz, hogy felnőtt életükben felelős, környezettudatos, aktív állampolgárrá váljanak. Az epocha a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti: A tanulás kompetenciái: Szüntelenül változó és globalizálódó világunk megismeréséhez, megértéséhez elengedhetetlen a folyamatos tájékozódás, információszerzés és a nyitott gondolkodás, amely elképzelhetetlen a tanuló kezdetben még irányított, majd egyre önállóbbá váló információszerző tevékenysége nélkül. Így a tanulás-tanítási folyamatnak hozzá kell járulnia az információszerzés és -feldolgozás készségének fejlesztéséhez, különös tekintettel a digitális világ nyújtotta lehetőségek kritikus felhasználására. A földrajztanulás célja, hogy elősegítse a megszerzett ismeretek alkalmazását a mindennapi élet különböző területein, támogassa az egyéni igényekkel összhangban lévő önirányító és önfejlesztő tanulás képességének fejlődését. Cél, hogy a tanuló képes legyen a földrajzi-földtudományi, gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi jellegű információk felismerésére és összegyűjtésére a valós térben (például terepen) csakúgy, mint különböző információhordozókból (például újságcikkek, grafikonok, térképek, híradások, forrásszövegek, karikatúrák, képek, ábrák elemzése révén).
--	---

	A kommunikációs kompetenciák: A különféle szóbeli és írásbeli ismeretközvetítő, illetve értékelési módszerek alkalmazásával a földrajztanítás segíti az anyanyelvi kommunikáció fejlődését. A földrajzi információk értelmezése során fejlődik a tanuló érvelésen alapuló egészséges vitakészsége. A kommunikációs kompetenciák fejlesztését segítik a földrajzi tartalmú információk értelmezését elváró írásbeli és szóbeli – közöttük a prezentációhoz kapcsolódó – feladatok megoldása. A különböző forrásokból gyűjtött információk, leírások értelmezése és feldolgozása hozzájárul a szövegértési kompetencia fejlesztéséhez. A digitális kompetenciák: A digitális világ nyújtotta aktuális információk tanításba való beépítése nélkül. Ehhez szükség van a tanuló digitális kompetenciáinak alkalmazására. A tanulási-tanítási folyamat tudatosan épít a digitális térképek, térinformatikai szoftverek alkalmazására, elemzések elvégzésére, földrajzi összefüggések felismerésére és megértésére. Az adatok összegyűjtése és felhasználása mellett fontos feladatnak tartja az adatbázisok, információforrások értő szemléletének kialakítását, a tudatos felhasználóvá válás támogatását. A projektfeladatok, önálló vagy csoportban végzett kutatások fejlesztik a tudatos közösségi információáramlást, a tudás hálózatos megosztásának képességét. A földrajztanítás tudatosan épít a tanuló prezentációs képességére, ösztönzi a földrajzi folyamatok digitális eszközökkel történő bemutatását. A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A földrajzi problémák kezdetben közös, majd csoportos vagy önálló megoldásán keresztül lehetőség nyílik a gondolkodási készségek, elsősorban az elemzés, a rendszerezés, a valós vagy modellkísérleteken alapuló tapasztalást követő következtetés és problémamegoldás fejlesztésére. A földrajztanítás fontos célja az analógiás gondolkodás, a sokféleségben rejlő azonosságok és különbségek összehasonlítási készségének fejlesztése. A különböző földrajzi folyamatok vizsgálata során szükség van az analitikus és a szintetizáló gondolkodásra. Előtérbe kerül az új megoldási ötletek megfogalmazása, azaz a kreatív gondolkodás fejlesztése, ezzel párhuzamosan pedig nagy hangsúlyt kap a tanulói döntéshozatal, az alternatívák végiggondolása, a kockázatvállalás, az értékelés, az érvelés és a legjobb megoldási lehetőségek kiválasztása. Fontos feladat a mérlegelő gondolkodás megerősítése. A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A társadalomföldrajzi témák feldolgozásával hozzájárul a világ társadalmi-kulturális sokszínűségének megismertetéséhez, ehhez társul a más kultúrák, szokások iránti érdeklődés és tisztelet kialakulásának támogatása. A csoportos és interaktív munkamódszerek alkalmazása során lehetőség nyílik az egyéni és a kollektív felelősség tudatosítására. A kooperatív módszerek alkalmazása lehetővé teszi a tanuló szociális kompetenciáinak fejlesztését, amelyek elengedhetetlenek ahhoz, hogy későbbi élete során képes legyen hatékony és konstruktív módon részt venni a társadalmi életben, és szükség esetén kezelni tudja a felmerülő konfliktusokat. A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tuda-
--	--

tosság kompetenciái: A világ társadalmi, kulturális sokszínűségének bemutatásával a földrajzoktatás segíti a kulturális értékek megismerését, emellett hozzájárul a kulturális identitás tudatosításához, a kulturális értékeink és hagyományaink megőrzése iránti igény kialakításához. Az önállóan vagy csoportosan létrehozott produktumot (például modell, prezentáció) elváró feladatok hozzájárulnak a kreatív alkotás és önkifejezés képességének fejlődéséhez. Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: Napjaink társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatainak megismerése nagymértékben hozzájárul a társadalmi-gazdasági élet eseményeiben történő eligazodáshoz, az aktív, kreatív, a körülményekhez rugalmasan alkalmazkodó állampolgárrá váláshoz. Az oktatás a modern gazdasági élet sikeres szereplőinek bemutatásával hozzájárul az innováció szerepének, a munkaerőpiac igényeinek megismeréséhez, ez pedig hatással van a munkavállalói és a vállalkozói kompetencia fejlődésére.		
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag	
Európa földrajza	Európa általános természet és társadalom földrajza Észak-Európa földrajza Dél-Európa természetföldrajzi jellemzése; Nyugat-Európa meghatározó országai Kelet-Európa jellemzése	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A természeti adottságok és a történelmi események kapcsolata. Európa, mint évszázadokon át a Föld legfejlettebb és vezető térsége; az integráció története, intézményrendszere; infrastruktúra és fejlődés. Gyarmatosítás, ókori öntözéses kultúrák. Amerika meghódítása. Urbanizáció, technológiai fejlődés. Nagy földrajzi felfedezések. Hajózás.
Európán kívüli kontinensek földrajza	Ázsia természetföldrajza Ázsia gazdasága Olajországok Észak-Amerika természeti és társadalmi képe Az Egyesült Államok Dél-Amerika természeti képe és gazdasága Ismerkedés Dél-Amerika országaival Afrika természeti képe és gazdasági jellemzői Ismerkedés Afrika országaival Ausztrália és Óceánia természeti, társadalmi és gazdasági jellemzői A sarkvidékek és világtóók jellemzői	<i>Matematika:</i> matematikai modellek Változó helyzetek megfigyelése; a változás kiemelése (analízis). Adatok gyűjtése, rendezése, ábrázolása. <i>Digitális kultúra:</i> adatgyűjtés az internetről, időjárási térképek, előrejelző rendszerek.

		Magyar nyelv és irodalom: szöveges információgyűjtés.
--	--	---

Tematika egység/ Fejlesztési cél	A változó Föld	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Az egyes kontinensek, országok feldolgozása során megismert konkrét környezeti problémák. Magyarország környezeti állapota, védendő természeti és társadalmi-kulturális értékei. A Világörökség részeként megnevezett értékek megismertetése; a geoszférák környezeti problémáinak feltárása.	
Nevelési, fejlesztési célok	Az értékek és attitűdök formálásának fontos eszköze a kritikai gondolkodás, a több szempontú megközelítések alkalmazása. A természeti környezet védelme számos ponton kerül ellentétbe a rövid távon nyereséges, de önpusztító gazdálkodás haszonélvezőinek igényeivel. Természet és gazdálkodás összhangja vezethet a fenntartható életminőséghez. Fontos feladata annak felismertetése és tudatosítása, hogy a környezettudatos, a fenntarthatóságot szem előtt tartó gondolkodás és cselekvés az elérhető jövő, a fenntartható környezet záloga. A Föld tűrőképességét veszélyeztető problémák felismertetése, a már észlelhető és várható következmények beláttatása, a lehetséges megoldások keresése és bemutatása döntő szerepet játszik a cselekvőképes, a környezetért felelősséggel tenni akaró magatartás kialakításában. Az epocha a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti: A tanulás kompetenciái: Szüntelenül változó és globalizálódó világunk megismeréséhez, megértéséhez elengedhetetlen a folyamatos tájékozódás, információszerzés és a nyitott gondolkodás, amely elképzelhetetlen a tanuló kezdetben még irányított, majd egyre önállóbbá váló információszerző tevékenysége nélkül. Így a tanulás-tanítási folyamatnak hozzá kell járulnia az információszerzés és -feldolgozás készségének fejlesztéséhez, különös tekintettel a digitális világ nyújtotta lehetőségek kritikus felhasználására. A földrajztanulás célja, hogy elősegítse a megszerzett ismeretek alkalmazását a mindennapi élet különböző területein, támogassa az egyéni igényekkel összhangban lévő önirányító és önfejlesztő tanulás képességének fejlődését. Cél, hogy a tanuló képes legyen a földrajzi-földtudományi, gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi jellegű információk felismerésére és összegyűjtésére a valós térben (például terepen) csakúgy, mint különböző információhordozókból (például újságcikkek, grafikonok, térképek, híradások, forrásszövegek, karikatúrák, képek, ábrák elemzése révén). A kommunikációs kompetenciák: A különféle szóbeli és írásbeli ismeretközvetítő, illetve értékelési módszerek alkalmazásával a földrajztanítás segíti az anyanyelvi kommunikáció fejlődését. A földrajzi információk értelmezése során fejlődik a tanuló érvelésen alapuló egészséges vitakészsége. A kommunikációs kompetenciák fejlesztését segítik a földrajzi tartalmú információk értelmezését elváró írásbeli és szóbeli – közöttük a	

prezentációhoz kapcsolódó – feladatok megoldása. A különböző forrásokból gyűjtött információk, leírások értelmezése és feldolgozása hozzájárul a szövegértési kompetencia fejlesztéséhez. A digitális kompetenciák: A digitális világ nyújtotta aktuális információk tanításba való beépítése nélkül. Ehhez szükség van a tanuló digitális kompetenciáinak alkalmazására. A tanulási-tanítási folyamat tudatosan épít a digitális térképek, térinformatikai szoftverek alkalmazására, elemzések elvégzésére, földrajzi összefüggések felismerésére és megértésére. Az adatok összegyűjtése és felhasználása mellett fontos feladatnak tartja az adatbázisok, információforrások értő szemléletének kialakítását, a tudatos felhasználóvá válás támogatását. A projektfeladatok, önálló vagy csoportban végzett kutatások fejlesztik a tudatos közösségi információáramlást, a tudás hálózatos megosztásának képességét. A földrajztanítás tudatosan épít a tanuló prezentációs képességére, ösztönzi a földrajzi folyamatok digitális eszközökkel történő bemutatását. A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A problémák kezdetben közös, majd csoportos vagy önálló megoldásán keresztül lehetőség nyílik a gondolkodási készségek, elsősorban az elemzés, a rendszerezés, a valós vagy modellkísérleteken alapuló tapasztalást követő következtetés és problémamegoldás fejlesztésére. A földrajztanítás fontos célja az analógias gondolkodás, a sokféleségben rejlő azonosságok és különbségek összehasonlítási készségének fejlesztése. A különböző földrajzi folyamatok vizsgálata során szükség van az analitikus és a szintetizáló gondolkodásra. Előtérbe kerül az új megoldási ötletek megfogalmazása, azaz a kreatív gondolkodás fejlesztése, ezzel párhuzamosan pedig nagy hangsúlyt kap a tanulói döntéshozatal, az alternatívák végiggondolása, a kockázatvállalás, az értékelés, az érvelés és a legjobb megoldási lehetőségek kiválasztása. Fontos feladat a mérlegelő gondolkodás megerősítése. A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A csoportos és interaktív munkamódszerek alkalmazása során lehetőség nyílik az egyéni és a kollektív felelősség tudatosítására. A kooperatív módszerek alkalmazása lehetővé teszi a tanuló szociális kompetenciáinak fejlesztését, amelyek elengedhetetlenek ahhoz, hogy későbbi élete során képes legyen hatékony és konstruktív módon részt venni a társadalmi életben, és szükség esetén kezelni tudja a felmerülő konfliktusokat. A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az önállóan vagy csoportosan létrehozott produktumot (például modell, prezentáció) elváró feladatok hozzájárulnak a kreatív alkotás és önkifejezés képességének fejlődéséhez.		
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag	
Életközösségek vizsgálata	Az élőhelyek jellemzői, a környezethez való alkalmazkodás Az élőlények közötti kapcsolatok rendszerének elemzése. Az életközösségekben zajló anyag és energiaforgalom	<i>Matematika:</i> táblázatok, rajzos modellek, diagramok, grafikonok leolvasása, megértése. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés - a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; szövegben elszórt, explicite megfogalmazott

Az élővilág és az ember kapcsolata	Az életközösségek biológiai sokfélesége Az emberi tevékenység hatása a bioszférára	információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése. <i>Digitális kultúra:</i> adatgyűjtés az internetről, időjárás
Globális problémák	Túlnépesedés, éhezés Járványok Erdőirtás Elsivatagosodás	
Kémia a természetben	Víz-, levegő- és talajszennyezés fajtái, kialakulás okai, következményei Klímaváltozás	
A természeti értékek védelme	Természet és környezetvédelem	
A fenntarthatóság fogalma, biológiai összefüggései	A fenntarthatóság elve, szempontjai	
Helyi problémák, globális kihívások, a fenntartható jövő dilemmái	Civil szervezetek	

Tematika egység/ Fejlesztési cél	Természettudományi terepgyakorlat -1.	Órakeret 80 óra
Előzetes tudás	Az adott évfolyam epochális oktatása során elsajátított ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A természettudományi témahetek (terepgyakorlatok) kettős funkcióval rendelkeznek. Részben az epochális szakaszban tanultak gyakorlati megismerése és alkalmazása. A másik kiemelt cél, azon tananyag egységek feldolgozása, amely a természetben történő vizsgálódással hatékonyabban, készségszinten elsajátíthatók.	
Követelmények		
Témakörök	Tananyag	Kapcsolódási pontok
Tájékozódás a földrajzi térben	A térbeli tájékozódást szolgáló eszközök és módszerek alapjainak megismerése.	Matematika: arányszámítás, mértékegységek. Képzelti mozgató, szétvágások. Időegységek, időtartammérés, számok a számegyenesen. Változó helyzetek megfigyelése; a változás kiemelése (analízis). Adatok gyűjtése, rendezése, ábrázolása.
Az élet formái, működése és fejlődése	A megismert élőlények csoportosítása különböző szempontok szerint. A határozókönyvek felépítésének logikája és használatuk gyakorlása.	Magyar nyelv és irodalom: szöveges információgyűjtés.
Életközösségek vizsgálata	Időjárási megfigyelések Talajtani vizsgálat Közethatározás	Hon- és népismeret: nemzeti kultúra, néprajzi csoport, népszokások.
A fenntarthatóság fogalma, biológiai összefüggései	A természetvédelem hazai lehetőségei, a biodiverzitás fenntartásának módjai. Az emberi tevékenység életközösségekre gyakorolt hatása, veszélyeztetettség formái és a védelem lehetőségei.	
Fizikai jelenségek megfigyelése, egyszerű értelmezése	Mérési eljárások megismerése, gyakorlása. Természetes és mesterséges mérőeszközök használata	

9-10. ÉVFOLYAM

A 9-10. évfolyamon az egyes tudományterületek anyagai komplexen jelennek meg, az átláthatóság és az összevethetőség érdekében az alábbiakban tudományterületekre és azok óraszámára bontva adjuk meg a tananyagstruktúrát.

Tematikai egység	Fizika	Órakeret 140 óra
Előzetes tudás	5-6. osztályos természetismeret	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A természettudományok, és így a fizika az emberi megismerés fontos és hatékony eszközei. A természet alaptörvényeinek feltárása, azok alkalmazása világunk jobb megértése, és technikai civilizációnk fejlesztése érdekében közvetlen, életminőségünket befolyásoló előnyökkel jár. A fizikai műveltség alapvető kulturális érték, megőrzése és gyarapítása az egymást követő nemzedékek kiemelt feladata, a jövő iránti elkötelezettség megnyilvánulása. A fizika oktatása során a hangsúly a fizikai gondolkodásmódra, a fizika megismerési módszereire, mindennapi életben való alkalmazhatóságára esik, olyan ismeretekre, melyekre a nem szakirányba továbbtanuló tanulóknak is szüksége van. Az oktatási, tanulási folyamat mélyíti a szükséges szakmai ismereteket, támogatja a tudásalkalmazást, összekapcsolja a tantárgyon belüli és a tantárgyak közötti releváns információkat és szervesen épít a jelenségalapú tudásszervezés alapelveire. A középiskola szintjén a tapasztalatok összegyűjtése, azok formalizálása, egyszerűbb modellek alkotása, a modell és a valóság összevetése új készségek kialakítását igényli annak érdekében, hogy olyan hatékony megismerési rendszer alakuljon ki, amely megalapozza az elméleti kutatást, valamint a mérnöki, technikai fejlesztéseket is. A természettudományos megismerési folyamat élményszerű megélése a fizika oktatásának meghatározó eleme ebben a nevelési szakaszban. Speciális esetben a középiskolában is lehetőség nyílik az integrált tanulásszervezésre. A mai korban az információkat, a szakismereteket az egyre könnyebben és hatékonyabban használható digitális adatbázisok biztosítják. Ugyanakkor az adatbázisok sikeres használatához személyes tudásra is szükség van. A természettudományos és mérnöki pályákra készülőknek tisztában kell lenniük az ismeretrendszerek fő struktúrájával, kulcsfogalmainak jelentésével és megfelelő matematikai kompetenciákkal is rendelkezniük kell. A tantárgy céljai közt szerepel a fizika természettudományos és általános társadalmi kontextusának kibontása, mely leginkább a tudománytörténet érdekesebb fejezeteinek tanulmányozása révén válik lehetővé. A fizika művelése, mint minden természettudományos tevékenység, működése és hatásai okán társadalmi jelenség. A fizika tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákkal összefüggésben az alábbi célokat jelöli meg: A tanulás kompetenciái: Tud önállóan fizikai témájú ismeretterjesztő szövegeket olvasni, a lényegyet kiemelni, el tudja különíteni a számára világos, valamint a nem érthető, további magyarázatra szoruló részeket; gyakorlati oldalról ismeri a tudományos megismerési folyamatot: megfi-	

	gyel, mér, adatait összeveti az egyszerű modellekkel, korábbi ismereteivel. A kommunikációs kompetenciák: A fentiek alapján alapján következtet, megerősít, cáfol. Tudományos ismereteit érveléssel meg tudja védeni, vita során ki tudja fejteni véleményét, érveit és ellenérveit, mérlegelni tudja egy elképzelés tudományos megalapozottságát. A digitális kompetenciák: Használ helymeghatározó szoftvereket, a közeli és távoli környezetünket leíró adatbázisokat, szoftvereket; a vizsgált fizikai jelenségeket, kísérleteket bemutató animációkat, videókat keres és értelmez. Ismer magyar és idegen nyelvű megbízható fizikai tárgyú honlapokat; készségszinten alkalmazza a különböző kommunikációs eszközöket, illetve az internetet a főként magyar, illetve idegen nyelvű, fizikai tárgyú tartalmak keresésére; az interneten talált tartalmakat több forrásból is ellenőrzi. A projektfeladatok megoldása során önállóan, illetve a csoporttagokkal közösen különböző médiatartalmakat, prezentációkat, rövidebb-hosszabb szöveges produktumokat hoz létre a tapasztalatok, eredmények, elemzések, illetve következtetések bemutatására. A matematikai, gondolkodási kompetenciák: Egyszerű fizikai rendszerek esetén a lényeges elemeket a lényegtelenektől el tudja választani, az egyszerűbb számításokat el tudja végezni és a helyes logikai következtetéseket le tudja vonni, illetve táblázatokat, ábrákat, grafikonokat tud értelmezni; A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A projektfeladatok megoldása során önállóan, illetve a csoporttagokkal közösen különböző médiatartalmakat, prezentációkat, rövidebb-hosszabb szöveges produktumokat hoz létre a tapasztalatok, eredmények, elemzések, illetve következtetések bemutatására. A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Tájékozott a Földünket és környezetünket fenyegető globális problémákban, ismeri az emberi tevékenység szerepét ezek kialakulásában; látja a fizikai ismeretek bővülése és a társadalmi-gazdasági folyamatok, történelmi események közötti kapcsolatot. Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: Ismeri a helyét a Világegyetemben, látja a Világegyetem időbeli fejlődését, lehetséges jövőjét, az emberiség és a Világegyetem kapcsolatának kulcskérdéseit; tisztában van azzal, hogy a fizika átfogó törvényeket ismer fel, melyek alkalmazhatók jelenségek értelmezésére, egyes események minőségi és mennyiségi előrejelzésére; felismeri, hogyan jelennek meg a fizikai ismeretek a mindennapi tevékenységek során, valamint a gyakran használt technikai eszközök működésében;
--	---

Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag	
Mozgás	Newton törvényei. A sebesség és a gyorsulás különböző mozgásokban. Lendület és lendületmegmaradás. Az erő fogalma. Néhány egyszerűbb erő felismerése és felhasználása számítási feladatokban. Súly és tömeg. Gravitáció. Az energia fogalmának fejlődése a fizikatörténetben – neves fizikusok. Mechanikai munka és munkatétel. Egyszerűbb energiaformák és számításuk. Egyszerű gépek. Az építés, a konyhai tevékenységek, a közlekedés és a világítás energetikai jellemzése.	<i>Matematika:</i> hossz-, terület-, felszín-, térfogatszámítás; mértékegységek, átváltások; nagyságrendek; halmazok használata, osztályokba sorolás, rendezés, átlagérték. Szimmetria; alá- és fölérendeltségi viszony; mellérendeltség. <i>Digitális kultúra:</i> animációk és modellek használata.
Energia	Erőművek működése. Megújuló és nem megújuló energiaforrások. Globális problémák.	<i>Testnevelés és sport:</i> életvezetés, egészségfejlesztés. Mozgáskultúra; energiabefektetés tudatossága, teljesítményfokozó szerek veszélyei.
Elektromosság	Atomfizika, atomenergia Elektrosztatikus alapjelenségek és elektromos állapot. Az elektromos mező és az elektromos áram.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kommunikációs formák szabályai, célszerű kiválasztásuk.
Az erő újabb jellemzői	Coulomb-törvénye. Áramkörök és ábrázolásuk. Ohm-törvénye. Az elektromágnesesség alapjelenségei.	<i>Mozgókép-kultúra és médiaismeret:</i> kommunikációs formák szabályai, célszerű kiválasztásuk.
Hőtan	Periodikus mozgások és az őket jellemző fizikai mennyiségek. A körmozgás leírása. Mechanikai hullámok kialakulása és terjedése. Hőmérsékleti skálák, termikus kölcsönhatás. Alapvető hőtani jelenségek. Hőszigetelés. Halmazállapotváltozások: anyagszerkezeti és energeti-	

	kai leírás. Energiaváltozások a hőközlés során – a számítási feladatokban. Megfordítható és nem megfordítható folyamatok. Ideális gázok. Állapothatározók és számításuk. A repülés elve. A hidrosztatika alapjai.	
--	--	--

Tematikai egység	Kémia	Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	7-8. osztályos természettudomány tantárgy	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Középiskolában az addig alapvetően egységes szemlélettel tanított természettudomány – a lehetőségeknek megfelelően – különválik tantárgyakra, amelyek azonban a tantárgyi logika felé haladva, de a társtudományok ismeretanyagát szorosan a tananyagba integrálva építik és fejlesztik a tanulók természettudományos gondolkodását. A középiskolai kémiai ismeretek tanításának célja tehát egyrészt a természettudományos szemléletmód továbbfejlesztése, a különböző tantárgyak keretében tanult ismeretek természettudományos műveltséggé történő integrálása, másrészt az elvonatkozó kémiai ismeretek, fogalmak feldolgozása, a kémiát továbbtanulásra választó tanulók ismereteinek megalapozása. A természettudományos műveltség kialakítását olyan komplex problémák tárgyalásával lehet elősegíteni, melyek megoldása a kémiai, fizikai, biológiai és természetföldrajzi ismeretek bizonyos mértékű integrálását igényli. Ilyenek lehetnek például: a víz, a talaj és a levegő szennyezése, tisztítása; a hulladékkezelés és hulladékhasznosítás; ételeink és italaink; gyógyszerek és „csodaszerek”. A gimnáziumi kémiatanulás hozzájárul ahhoz, hogy a fizika, kémia, biológia és földrajz tantárgyak által közvetített tartalmak egységes természettudományos műveltséggé rendeződjenek. 14–16 éves korban a tanuló szellemileg és érzelmileg is nagyon fogékony a környezeti kérdésekre. Már kezdi átlátni a világot, érzékeli és érti az ellentmondásos helyzeteket, erős a kritikai érzéke, és érzelmileg, értelmileg is nagyon nyitott. Ebben a korban a tanulók többsége már képes az elvont fogalmak befogadására, és igényli a logikus gondolkodást, a jelenségek, valamint az anyagok tulajdonságait értelmező magyarázatokat. A tananyag felépítése egyre jobban közelít a kémia tudományának logikájához. A kémia tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti: A tanulás kompetenciái: A tanuló felismeri, összegyűjti, csoportosítja, rendszerezi és értékeli a hétköznapi életben, a tanulói kísérletezések során, illetve a szaknyelvi környezetben megjelenő, a kémiához kapcsolódó in-	

	formációkat. A rendszerezett és értékelt természettudományos információkat társaival megosztja. A kommunikációs kompetenciák: A tanuló magabiztosan kommunikál írásban és szóban az anyanyelvén, ismeri és alkalmazza a legfontosabb természettudományos, különösen a kémiához kapcsolható legalapvetőbb szaknyelvi kifejezéseket. Egyszerű, a fizikai és kémiai tulajdonságokkal, a környezetvédelemmel, illetve a vegyipari tevékenységgel kapcsolatos médiatartalmakat, prezentációkat hoz létre, illetve szöveges feladatot old meg önállóan vagy csoportban dolgozva, annak érdekében, hogy általuk üzeneteket közvetítsen főként társai és korosztálya számára. A digitális kompetenciák: A tanuló magabiztosan használja a digitális technológiát kémiai tárgyú tartalmak keresésére, értelmezésére, elemzésére, a vizsgálatai során meghatározott adatok kiértékelésére. Ismeri azokat a szempontokat, amelyek alapján kiszűrhetők és helyesen értelmezhetők az áltudományos tartalmak a világhálón. A technológia felhasználásával a tanuló különböző médiatartalmakat, prezentációkat, esetleg modelleket, animációkat készít különböző témakörökben. A tanulás része az együttműködés és a kommunikáció, korszerű eszközökkel, felelős és etikus módon. A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A tanuló a kémiai tanulmányai során gyakorlatot szerez a bizonyítékokon alapuló következtetések levonásában és az ezekre alapozott döntések meghozatalában. A kémiai tárgyú problémák megoldása során hipotézist alkot, az elvégzendő kísérleteket megtervezi, miközben fejlődik absztrakciós készsége. A kritikai elemzések során összefüggéseket vesz észre, ok-okozati viszonyokra jön rá, ami alapján egyszerűbb általánosításokat fogalmaz meg. A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A kémiatanulás alapja az egyéni és a csoportos tevékenység. A tanulási tevékenységet vagy munkavégzést érintő csoportmunka során a tanuló felismeri feladatát, szerepét a csoportban, csoporttagként a társakkal együtt végez különböző tevékenységeket, illetve megfelelő készségek birtokában igény szerint csoportvezetői szerepet vállal. A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanuló a projektfeladatok megoldása során önállóan, illetve a csoporttagokkal közösen különböző médiatartalmakat, prezentációkat, rövidebb-hosszabb szöveges produktumokat hoz létre a tapasztalatok, eredmények, elemzések, illetve következtetések bemutatására. Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A tanuló a kémiaórai tevékenysége során elsajátít számos olyan készséget, amely alkalmassá teszi arra, hogy képes legyen a feladatkörét érintő változó szerepekhez újító módon és rugalmasan alkalmazkodni. Felismeri a hétköznapi életben előforduló, kémiai tárgyú problémákban rejlő lehetőségeket, lehetőségeihez mérten hozzájárul a problémák megoldásához, az esélyeket és alternatívákat mérlegeli. Hatékonyan kommunikál másokkal, a többség
--	--

	álláspontját elfogadva vagy saját álláspontját megvédve érvel, mások érveit meghallgatja, azokat elfogadja vagy cáfolja.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag	
Az anyagok szerkezete és tulajdonságai	Az atom felépítése, anyagmenyiség, periódusos rendszer, kémiai kötések, ionok, kristályrácsok, halmazállapotok, az anyagok csoportosítása.	<i>Digitális kultúra:</i> könyvtárhasználat és számítógépes információkeresés, prezentációk készítése.
Kémiai átalakulások	Kémiai reakciók csoportosítása, egyensúlyi folyamatok, redoxireakciók, sav-bázis reakciók. A reakciókat kísérő hőváltozások, katalizátor.	<i>Matematika:</i> egyenes arányosság, százalékszámítás, tíz hatványai, előjelek helyes használata, egyenletrendezés.
A szén egyszerű szerves vegyületei	A szénhidrogének fogalma, szerkezete, jelentősége. Oxigén- és nitrogéntartalmú szénhidrogének. Szénhidrátok, lipidek, fehérjék, nukleinsavak.	<i>Biológia-egészségtan:</i> légzés és fotoszintézis kapcsolata, oxigénszállítás.
Az életműködések kémiai alapjai		<i>Földrajz:</i> a légkör szerkezete és összetétele.
Elemek és szervesetlen vegyületeik	A hidrogén, a szén, a nitrogén és a kén tulajdonságai, fontosabb vegyületeik. Halogének és nemesgázok. Fontosabb fémek és azok vegyületei. Ezek gazdasági és életteni jelentősége.	<i>Fizika:</i> a víz különleges tulajdonságai, hőtágulás, a hőtágulás szerepe a természeti és technikai folyamatokban.
Kémia az ipari termelésben és a mindennapokban		

Tematikai egység	Biológia – egészségtan - genetika	Órakeret 90 óra
Előzetes tudás	7-8. osztályos természettudomány tantárgy	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A 7–8. évfolyamokon tanult biológiai ismeretek minden tanuló számára képet adtak az élővilág kialakulásáról, fejlődéséről és szerveződéséről. Alapszinten elsajátították a biológiai vizsgálatok néhány laboratóriumi és terepen végezhető módszerét is. Tudatosabbá váltak az egészségükkel és a természeti környezet fenntarthatóságával kapcsolatos kérdésekben, fejlődtek az életviteli készségeik. A középiskolában a tanulók erre az alapra építve kezdik meg a biológia tanulását. Közöttük vannak, akik később a szaktárgyi tudás további bővítését választják, de olyanok is, akik inkább a természettudományos műveltségük gyarapítását várják ettől a tantárgytól. Ehhez a tanulói alaptudáshoz és célrendszerhez kell igazodni a biológia tantárgy témakörszerkezetének, tartalmi elemeinek és készségfejlesztési céljainak. A témakörök a mindenki által megszerezhető és a mindennapi életben alkalmazható tudás és képességek mellett előkészítik a 12-13. évfolyamokon	

	választható biológia tanulmányokat is. A biológia tantárgy tanulási folyamatának tervezése többféleképpen történhet, figyelembe véve az évfolyamok óraszámát, a témakörök logikai kapcsolódását, a természettudományos társtantárgyak haladási ütemét, illetve a helyi sajátosságokat (pl. iskolán kívüli tanulás, tematikus napok szervezése). A párhuzamosan folyó műveltségépítés és szaktudásbővítés szükségessé teszi, hogy az alkalmazott tanulási módszerek igazodjanak a tanulók eltérő tanulási céljaihoz és képességeihez, felébresztve és fenntartva az élő természet gazdagságára és szépségére való rácsodálkozást, valamint a természet épsége iránt érzett felelősséget. A biológia tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti: A tanulás kompetenciái: A biológiai megfigyelések és kísérletek alapján a tanuló átéli a tudásszerzés aktív folyamatát, míg a tudás alkalmazhatóságának tapasztalata az önirányító tanulás képességét erősíti. Tantárgyhoz kapcsolódó, napról napra frissülő információk keresése, az ezekre a forrásokra épített tanulás fejleszti az önálló tanulás képességét. A kommunikációs kompetenciák: A természet megfigyelése és a tapasztalatok megfogalmazása fejleszti a tanuló szókincsét, anyanyelvi kifejezőkészségét. Az élő rendszerek és életjelenségek ábrák, képek, mozgóképek formájában is vizsgálhatók, ez fejleszti a képzeletet, a képek és a nyelvi kifejezésmódok közötti átalakítás képességét. A csoportos, interaktív tanulási helyzetek a vélemények felszínre hozását, a tudás közös építését és megosztását segítik. A digitális kompetenciák: A közvetlen tapasztalatszerzés mellett a tanuló digitális forrásokból szerezhet információkat a természeti környezetéről. A könyvtári és egyéb adatbázisokban végzett célzott keresése kiegészül a tárolás, rendezés és átalakítás műveleteivel. Megfelelő tanári támogatással a tanuló maga is alkotóvá válhat, személyre szabott tananyagokat hozhat létre, eredményeit megoszthatja társaival. A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A biológiai vizsgálatok során a tanuló alkalmazza az analitikus és a szintetizáló gondolkodás műveleteit, összehasonlítja a különféle állapotokat és következtet a változások, folyamatok és egyensúlyok kialakulására. Az elvégzett megfigyelések és kísérletek számos egyedi jelenséget tárnak fel, ezek tanulságainak levonásához az induktív gondolkodás képességét is fejleszteni kell. A megismert biológiai elméletek alkalmazása többféle kontextusban, pl. a fenntarthatóság, a biotechnológia vagy az egészség összefüggésében, deduktív gondolkodás útján történhet. A biológiai jelenségek leírása gyakran csak statisztikai szemlélettel lehetséges, a sokféleségben rejlő azonosságok és különbségek összehasonlítása az analógiás gondolkodást fejleszti. Az élet egymásra épülő szerveződési szintjeinek megértése rendszerszintű, komplex gondolkodást igényel.
--	--

		A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: Az ember biológiai és társadalmi lény, a biológia tanulása hozzásegít e kettősség tudatos szemléletéhez. A tanuló felismeri az öröklött és a szerzett tulajdonságaiban rejlő lehetőségeit, a testi és szellemi képességek kibontakoztatásának személyes felelősségét. Az önismeret fejlesztését szolgálják az interaktív tanulási formák, a fejlesztő szemléletű ön- és társértékelés. A tanuláshoz nyújtott megfelelő tanári támogatás, az egymástól tanulás növeli a közösségi összetartozás érzését, a segítség adásának és elfogadásának képességét. A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az élő természeti környezetből érkező érzelmi hatások befogadása, ezek kreatív alkotásokban történő kifejezése segíti a biológia nevelési céljainak elérését. Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A mezőgazdaság, az élelmiszeripar, az orvostudomány és a gyógyszeripar a folyamatos innovációra épül, az erre való felkészítés a biológia tanulásának is feladata.
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag	
A biológia tudománya Az élővilág egysége, a felépítés és működés alapelvei Sejtek és szövetek Élet és energia Az élet eredete és feltételei Az emberi szervezet felépítése és működése Az emberi nemek és a szaporodás biológiai alapjai A viselkedés biológiai alapjai, a lelki egyensúly és a testi állapot összefüggése	Biológiai kutatások célja, menete, módszerei, eredményei, kísérletezés, megfigyelés, tudományos publikáció. A szerveződési szintek ismerete, azok anyag és információforgalma. A biokémia alapjai. A sejtek és szövetek felépítése, típusaik. Sejtburjánzások. A fotoszintézis és a biológia oxidáció helye és folyamata. Anyag- és energiaáramlás. Az élő állapot fogalma, kialakulása, életkritériumok. Az emberi szervek és szervrendszerek felépítése, működése és egészsége. A szaporítószervrendszer felépítése, szaporodás, fogamzásgátlás, szülés, nemi	<i>Matematika:</i> hossz-, terület-, felszín-, térfogatszámítás; mértékegységek, átváltások; nagyságrendek; halmazok használata, osztályokba sorolás, rendezés, átlagérték, szórás. Szimmetria; alá- és fölérendeltségi viszony; mellérendeltség. <i>Digitális kultúra:</i> az információ fogalma, egysége. <i>Testnevelés és sport:</i> életvezetés, egészségfejlesztés. A helyes testtartás szerepe az énkép és testkép kialakításában; mozgáskultúra; prevenció, életvezetés,

Az egészségügyi rendszer, elsősegélynyújtás A sejt és a genom szerveződése és működése A változékonyság molekuláris alapjai Egyedszintű öröklődés A biológiai evolúció	betegségek. Menstruációs ciklus, családtervezés. Az emberi viselkedés biológiai gyökerei, genetikai és környezeti befolyásai. A mentális egészség jelentősége, megőrzése. Az orvosi diagnosztika célja, módszerei, jelentősége. Fertőzőbetegségek és azok megelőzése. Az elsősegélynyújtás jelentősége, legfontosabb ellátási sorok. A vírusok, prokarióták és az eukarióták felépítése. Az örökítőanyag szerkezete, fehérjeszintézis, DNS duplikáció, sejtciklus. Az örökítőanyag megváltozásának okai, veszélyei, jelentősége. A géntechnológiai jelentősége és veszélyei. A Mendeli öröklődés alapjai. Az evolúció fogalma, jelentősége. Darwin-féle evolúciós elmélet.	egészségfejlesztés; a fittség jellemzői. Mozgáskultúra; életvezetés, egészségfejlesztés; energiabefektetés tudatossága. Gerincvédelem. Higiéniai ismeretek tudatos alkalmazása. Mozgáskultúra; prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés, prevenció, egészségvédelem, teljesítménynyújtó szerek veszélyei. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> hangok, hangzók, intonáció. <i>Ének- zene:</i> énekhangok. <i>Mozgókép- és médiaismeret:</i> Emberábrázolás és változásai; szimmetriák, arányok. Reklámok. Formák arányviszonyai.
---	--	--

Tematikai egység	<i>Természettudományi témahét A</i>	Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	Az adott évfolyam epochális oktatása során elsajátított ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A természettudományi témahetek (terepgyakorlatok) kettős funkcióval rendelkeznek. Részben az epochális szakaszban tanultak gyakorlati megismerése és alkalmazása. A másik kiemelt cél, azon tananyag egységek feldolgozása, amely a természetben történő vizsgálódással hatékonyabban, készségszinten elsajátíthatók.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag	
Az élőhelyek jellemzői, alkal-	Az élettelen és élő környeze-	<i>Matematika:</i> hossz-, terület-,

mazkodás, az életközösségek biológiai sokfélesége	ti tényezők megismerése, tűrőképesség, alkalmazkodás. Életközösségek vizsgálata, életközösségen belüli és életközösségek közötti kölcsönhatások. Biológiai sokféleség.	felszín-, térfogatszámítás; mértékegységek, átváltások; nagyságrendek; halmazok használata, osztályokba sorolás, rendezés, átlagérték, szórás. Szimmetria; alá- és fölérendeltségi viszony; mellérendeltség. Grafikonok, mérés, arányszámítás, mértékegységek.
A Föld és a Kárpát-medence értékei	A Kárpát-medence helye a Földön, a globális környezeti tényezők hatása lakóhelyünkre. A Kárpát-medence jellegzetes geológiai, botanikai és zoológiai értékei. Természet- és környezetvédelem.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a Kárpát-medence történeti ökológiája (pl. fokos gazdálkodás, lecsapolás, vízrendezés, szikesek, erdőirtás és -telepítés, bányászat, nagyüzemi gazdálkodás). Történeti ökológia; civilizációs korszakváltások okai; példák nemzetközi egyezményekre; globalizációs tendenciák és függetlenségi törekvések hátterei.
Ember és bioszféra – fenntarthatóság	A fenntarthatóság fogalma, lehetőségei, erdő- és vadgazdálkodás.	
Környezeti kémia és környezetvédelem	A legfontosabb globális problémák. Az antropogén hatások kémiai vonatkozásai. A zöld kémia fogalma és jelentősége. A légkör, a talaj és a vizek védelme.	
Térképészeti ismeretek	Tájékozódás és mérés a térképen helymeghatározás GPS alkalmazása	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> természetleírások (pl. Jókai Mór, Fekete István). Ember és természet viszonyának megfogalmazásai.
A talaj	talajképződés Magyarország fontosabb talajtípusai felszínformálás	<i>Digitális kultúra:</i> adat, információ, adatbázis, digitális információforrások használata, informatikai eszközök használata.
Növényélettan	Ásvány és közet keletkezés, határozás, hasznosítása	
Növényélettan	Fotoszintézis, párologtatás, anyagáramlás	
Növényismeret	Növényi szövetek, növényi szervek, szervek módosulatai	
Növényrendszertan	A növényvilág törzsei, fontosabb osztályok, rendek, családok, védett növényeink	
Magyarország kőzetei, ásványai		

Tematikai egység	Természettudományi témahét B		Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	Az adott évfolyam epochális oktatása során elsajátított ismeretek.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A természettudományi témahetek (terepgyakorlatok) kettős funkcióval rendelkeznek. Részben az epochális szakaszban tanultak gyakorlati megismerése és alkalmazása. A másik kiemelt cél, azon tananyag egységek feldolgozása, amely a természetben történő vizsgálódással hatékonyabban, készségszinten elsajátíthatók.		
Követelmények		Kapcsolódási pontok	
Témakörök	Tananyag		
Hullámok Optika Rezgőmozgás	A hullámmozgás leírása, hullámjelenségek, hangtan A fény mint hullám, optikai törvények és számítások A rezgőmozgás jellemzése	<i>Matematika:</i> hossz-, terület-, felszín-, térfogatszámítás; mértékegységek, átváltások; nagyságrendek; halmazok használata, osztályokba sorolás, rendezés, átlagérték, szórás. Szimmetria; alá- és fölérendeltségi viszony; mellérendeltség. Grafikonok, mérés, arányszámítás, mértékegységek. <i>Vizuális kultúra:</i> Színelmélet, színek, optikai csalódások <i>Digitális kultúra:</i> adat, információ, adatbázis, digitális információforrások használata, informatikai eszközök használata.	

MŰVÉSZETI TANTÁRGYBLOKK

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

7–10. ÉVFOLYAM

Ez a kerettanterv a hat évfolyamos gimnáziumok számára készült. A tanterv két fő részre osztható: a 7–10. évfolyam tematikai egységeiben elsősorban a fejlesztési célok és követelmények a fontosak. A tanterv irodalom részénél a történetiség bevezetése nem szükséges, mert a négy évfolyam legfontosabb fejlesztési célja a szövegértési és -alkotási készségek folyamatos továbbfejlesztése, az elméleti alapfogalmak biztos alkalmazása, az elemzőkészség kialakítása. Mindezzel a záró kétéves, 12-13. évfolyam irodalomtörténeti megközelítésű ciklusa készíthető elő. A nyelvtan tananyag megegyezik a felső tagozat 7–8. évfolyamának anyagával. A 9-13. évfolyam nyelvtan és irodalom tantervének anyagai megegyeznek a négy évfolyamos gimnáziumok és szakközépiskolák tantervével. A középiskolai tanterv az érettségi kategóriáinak megfelelően tartalmazza a tananyagot (Életművek, Portrék, Látásmódok, Világirodalom, Kortárs irodalom, Színház és dráma, Irodalom és kultúra) – a tanárnak szabad kezét biztosítva az egyes anyagrészek sorrendjének megállapításához. A magyar irodalom tantárgy az első négyéves, lezárt képzési szakaszban epochális, a folyamatos készségfenntartás, fejlesztés érdekében. Emellett a 7-8. évfolyamon további heti egy óra a Magyar nyelv tantárgy, a 9-10. évfolyamon pedig az epochák részeként szerepel. Minden évben a folyamat tematikusan építkezik. Az egyes modulok vagy egy-egy témát ölelnek fel vagy egy-egy műfajt járnak körül. A modulokon belül a művek időrendben szerepelnek, és minden modulban kortárs művek is találhatóak. Nagyon hangsúlyos a szövegközpontúság, és bár nincs tankönyv az alsó 4 évben, de minden olyan szöveg szerepel a témák között, amelyet a kerettanterv tartalmaz.

A feldolgozandó művek megfelelnek a diákok életkori sajátosságainak, nemzeti és világirodalmi értéket képviselnek, egyben egy-egy adott kor reprezentánsai is, amelyekre a későbbi szakaszban, a 12-13. évfolyam kronologikus elrendezésű tananyagában (már tankönyvek segítségével is) építeni lehet.

Az anyanyelvi nevelés alapvető feladata a nyelv mint változó rendszer megismerése, illetve a nyelvi kompetencia fejlesztése annak érdekében, hogy a tanulók életkoruknak megfelelő szinten birtokolják a szóbeli és írásbeli kommunikáció eszköztárát, képessé váljanak azok funkcionális elemzésére, gyakorlati alkalmazására. Így segítve és megalapozva a tanulók önálló ismeretszerzését, tanulását, valamint a velük szoros összefüggésben levő differenciált gondolkodást, az élethosszig tartó tanulás képességét és igényét.

Az egyén folyamatosan fejlődő szövegértési és -alkotási tudása teszi lehetővé, hogy önállóan, illetve másokkal együttműködve képes legyen a verbális és nem verbális kommunikáció kódjainak, kapcsolatainak, tényezőinek azonosítására, tudatos alkalmazására, a különböző szövegek megértésére, elemzésére, kritikai feldolgozására. Mindezek birtokában alkalmassá válik a másodlagos, átvitt kifejezésmódból adódó jelentések felismerésére, reflexiójára és arra, hogy saját szövegek alkotása során maga is éljen velük. A szövegek önálló megalkotásában képes megfelelni a beszédhelyzetet, a hallgatóságot figyelembe vevő, az alkotói szándékból, az olvasók igényeiből, továbbá a különféle szövegműfajok normáiból fakadó erkölcsi, esztétikai és kulturális elvárásoknak.

Az anyanyelvi nevelés feladata, hogy tudatosítsa a diákokban: a nyelv változó, fejlődő rendszer, eszközszerű használata elengedhetetlen a világról való tudás megszerzéséhez és a hatékony kifejezőképesség fejlesztéséhez. A nyelvi rendszer nem értelmezhető a beszélőtől független létező jelenségként, a nyelvi jelentés a nyelv szóbeli és írásos működése során jön létre.

Az anyanyelvi nevelés feladata, hogy fejlessze a különféle formában megjelenő (szóbeli, nyomtatott, elektronikus stb.) szövegek megértését, alkotását, a helyzetnek megfelelő kifejezés képességét, a különféle szóbeli és írásos információk célirányos és kritikus használatát, kiválasztását, újrendezését. Feladata továbbá, hogy tudatosítsa és rendszerezze a korábban megszerzett tudást a nyelv társas, társadalmi szerepéről, a nyelv és gondolkodás viszonyáról, az anyanyelv jelenbeli és múltbeli változásairól, más nyelvekkel való azonosságairól és különbözőségeiről.

A középiskolát végzettektől elvárt nyelvi kultúra magában foglalja a beszédértés, a beszéd, a szövegértés és a szövegalkotás képességét és mindezek minőségi alkalmazását a szóbeli és írásbeli megnyilatkozások különféle élethelyzeteiben. (Ideértve a hangzó és írott szövegek mellett az audiovizuális közlés és az információs társadalom különféle jelenségeinek ismeretét, megértését, készség szintű gyakorlati alkalmazását.)

A magyar nyelv és irodalom tantárgy a tartósan elfogadott értékekkel szerves egységben, párhuzamosan közvetíti a jelenben alakuló, változó nyelvi és irodalmi kultúrát. Tartalommal tölti meg és erősíti a nyelvi és kulturális identitást, felkelti a minőségi megnyilatkozás iránti igényt, erősíti az etikai, erkölcsi ítéelőképességet, elősegíti más kultúrák megismerését.

E feladatát a magyar nyelv és irodalomtanítás akkor tölti be, ha hiteles kérdések és válaszok megfogalmazásával, motiváló befogadási, kifejezési helyzetek teremtésével reagál a diákok mindennapi életvilágára, önkifejezési, értelmezési problémáira és érzelmi-gondolati felismeréseire egyaránt.

Az irodalmi művekkel folytatott aktív párbeszéd révén jön létre a kapcsolat a múlt, a jelen és a jövő között. A jelentős művek szembesítik a befogadót az élet alapvető kérdéseivel, biztosítva a kultúra folytonosságát, folyamatos megújulását. Segítenek az emberi és társadalmi problémák megértésében, átélésében, a saját és más kultúrák megismerésében, az én és a másik közötti különbség megfogalmazásában, tisztázásában. Az irodalmi alkotások fejlesztik az emlékezetet, az élmények feldolgozásának és megőrzésének képességét, hozzájárulnak ahhoz, hogy a diákokban megteremtődjék a hagyomány elfogadásának és alakításának párhuzamos igénye.

A fenti célok mellett az irodalmi nevelés kitüntetett feladata az olvasási kedv felkeltése és megerősítése, az irodalomnak, mint művészetnek, mint az emberi kommunikáció sajátos formájának megszerettetése, közlésformáinak, kifejezési módjainak élményteremtő megismertetése. Az így megszerzett tudás lehetőséget teremt az ön- és emberismeret, a képzelet, a kreativitás és a kritikai gondolkodás fejlesztésére, miközben a tanulók megismerik a sokoldalú és többjelentésű hagyomány fogalmát, a nyelvi és művészi konvenciókat.

Az irodalomtanítás feladata, hogy a művészet hatása révén kreatív érzelmeket, gondolatokat, intenzív élményeket közvetítsen, a megbeszélés, a szóbeli és írásbeli szövegalkotás révén pedig az önkifejezés és a másik meghallgatásának társas élményéhez juttassa a diákokat.

Az irodalmi műveltség elsajátítása által a diákok mindenfajta szövegnek pontosabb értőivé válhatnak. Átélik, megismerhetik, sőt saját élményeiken, reflexióikon átszűrve meg is érthetnek olyan élethelyzeteket, érzelmeket, döntési szituációkat, erkölcsi dilemmákat, megoldási mintákat, magatartásformákat, értékeket, eszméket és gondolatokat, amelyek a saját életükben is érvényesíthetők. Együttérzővé válhatnak más magatartások, életformák, szociális helyzetek, gondolatmenetek, világlátások, meggyőződések iránt.

Megtapasztalhatják és alkotó módon megismerhetik a nyelv kifejező lehetőségeit, ezáltal az anyanyelv szépsége mellett az önkifejezés, a szóbeli és írásbeli problémamegoldás átélt élményével gazdagodhatnak. Megszerezhetik azt a műveltségi anyagot, amely a magyar és az európai kultúra hivatkozási alapja. Megismerhetnek más alternatívát a tömegkultúra (populáris regiszter) mellett, vagy éppen a tömegkultúra jelenségeinek differenciáltabb befogadására, alkalmazására lesznek képesek. Igényesebbé válhatnak abban, hogyan tegyenek föl kérdéseket, mennyire mélyen és pontosan fogalmazzanak meg problémákat.

Az irodalmi befogadás tényezőinek tudatosítása, az irodalom megítélésében, befogadásában megjelenő többféle nézőpont megismerése révén az irodalmat mint a mindennapokban, a különféle személyiségek látókörének, attitűdjének megfelelően változó jelenséget értetik és fogadhatják be. Képesse válhatnak az önálló véleményformálásra, kánonok, értékek személyes megítélésére, a tudatos olvasmányválasztásra.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy révén közvetített tudás konstruálásában, a fogalmi műveltség felépítésében folyamatos tevékenység a fogalmi gondolkodás fejlesztése is. (Ahogyan e kerettanterv részletes tartalmi kidolgozása is jelzi, a magyar nyelv és irodalom műveltségterület, tantárgy is – a témakörökhöz, témákhoz rendelt fogalmak közlésével – felépítette a maga sajátos fogalomrendszerét.) E fogalomrendszer lehetővé teszi, illetve alapul szolgál a nyelvi, irodalmi jelenségek, tények, mintázatba rendezéséhez. A fogalmakkal kapcsolatos tudás folyamatos bővítése és elmélyítése az értelmes tanulás egyik összetevője. Képesek a tanulásban, a jelenségek leírásában először rendezetlen halmazként megjelenő konkrét fogalmakat, tényeket struktúrákká, fogalmi hálóká rendezni, így alkalmazásuk révén könnyebb értelmezni és befogadni az új információkat és tapasztalatokat is.

A magyar nyelv és irodalom műveltségterület tartalmi hozzájárulnak a tanulók lelki-érzelmi nevelődéshez. Ez pedig, különösen a pszichoszomatikus problémákra érzékeny serdülőkorban, támogatja a testi-lelki egészség megőrzését, fenntartását. Az irodalmi olvasmányok, élmények belső tartalékok is, fejlesztik az önismeretet, a valóságismeretet, összességükben az élet értékét sugallják. A tantárgyunk tehát nem a kevésbé a konkrét egészségfejlesztési ismeretekkel, inkább az egészségmegőrzéshez szükséges attitűdök kialakításával járulhat hozzá a mindenkor ifjú nemzedékek jóllétéhez.

Az emberi kapcsolatok mikrotörténeteinek, a kapcsolatok szociális tartalmainak értékelése, felfogása, értékelése fejleszti a szociális érzékenységet, az irodalmi művek révén megismert különféle alakok, magatartásformák pedig támogatják az erkölcsi ítélőképességet. Az értékkeresés az értékválság folyamatának megfigyelése, értelmezése módot az empátia, az önismeret és az erkölcsi tudatosság elmélyítéséhez.

A nyelvi, irodalmi tanulmányaik révén a tanulók képessé válnak annak bemutatására, másokkal való megosztására, hogyan hordozzák és fejezik ki a magyar és a világirodalom alkotói különböző korok és emberek tapasztalatit, élményeit, gondolatait, erkölcsi megfontolásait. Mindezzel hatékonyan támogatja nyelvi és kulturális identitásuk alakulását, megerősödését.

Az irodalmi alkotásokban fölmutatott változatos emberi életsorsok növelik a valóságismeretet, több szempontból elemezhető modelleket mutatnak, hozzásegítve a diákokat sokféle emberi életút, életpálya megismeréséhez, ezáltal is támogatva a saját életükkel, további tanulmányaikkal, pályaválasztásukkal kapcsolatos felelős döntéseiket.

A magyar nyelv és irodalomtanítás sajátos célja természetesen az is, hogy a tanulók szerezzenek tapasztalatot különböző tevékenységekben, az egyéni feladatvállalásban, anyaggyűjtésben és előadásban, a kooperatív tanulás helyzeteiben (pármunkában, csoportmunkában), dramatikus játékban, különböző szövegértelmezési eljárások alkalmazásában. A diákok a művek megközelítésének többféle lehetőségével találkoznak, s ezek közül nagy hangsúlyt kapnak az empátia kialakulását elősegítő nézőpontváltásos kreatív fogalmazások. Az irodalmi alapeljárásokat, műnemi, műfaji jellegzetességeket, poétikai eszköztárat is a saját, önálló, mű-

vészi alkotások létrehozásán keresztül tapasztalják először.

A megközelítéseket tekintve az anyag alapvetően nem csupán a tanári közlésre épül, hanem a tanulói tevékenységre.

Az értékelés is törekedhet differenciáltságra. Olyan pontozási rendszert működtethetünk, amely lehetővé teszi többféle tevékenységfajta, képességszint értékelését. Mindez jelentősen fejleszti tanulási képességeiket, ezáltal támogatja középiskolai tanulmányaik sikerességét is. Szövegértési és szövegalkotási tudásuk alkalmazása minden tantárgyban érvényes és alkalmazható.

A fenntarthatóságra és környezettudatosságra nevelés természetes terepe a szövegértő olvasás fejlesztéséhez felkínált, ebben alkalmazott szöveganyag, elsősorban az ismeretterjesztő és a dokumentum típusú szövegek feldolgozása révén. Érdemes tehát e szövegtípusok közül a környezeti hatásokkal, az ökológiával, a környezet és a társadalom viszonyával foglalkozókat előnyben részesíteni. Az érvelés, a vita tanításában-tanulásában is van motiváló ereje, ha ilyen összetársadalmi érdekeltségű, ugyanakkor az egyén mindennapjaiban is releváns témákat érintünk. Az irodalmi olvasmányok ember és természet sokféle viszonyát mutatják fel, ezek megbeszélése, tanulmányozása hozzásegíthet a természeti és a teremtett környezethez való tudatos viszony kialakításához.

A kritikus fogyasztói magatartásra való nevelés természetes területe a szövegértés. Több nyelvi témakör kínál módot például a reklámyelv, a reklámhatás kritikus nyelvi elemzésére, az információk helyes értékelésére, a manipuláció felismerésére. Mindebben számíthatunk a tanulók önálló anyaggyűjtésére, kiselőadásaira. A tantárgyunk az öncélú és serdülőkorban esetenként státuszértékű fogyasztás ellensúlyozására az irodalmi alkotások élményével, megbeszélésével másféle értékeket is felmutat. A magyar nyelv és irodalom tantárgy alkalmas arra, hogy a kulturális fogyasztás területén is igényt teremtsen.

A tantárgy azzal is számol, hogy az elektronikus információhordozók, a világháló térhódításának és napi használatának közegében működik. E kihívás ugyanis jelentős erővel alakítja az anyanyelvi kultúrát és hat az irodalomolvasás szellemi jelentőségére. A digitális kultúrát és a hatékony önálló tanulást egyaránt fejlesztik az önálló adatgyűjtés módszerei, a könyvtári szolgáltatások, katalógusok, bibliográfiák használata mellett az internet kínálta lehetőségek alkalmazása. A tantárgy kínálta lehetőség és feladat is egyúttal a megfelelő információk kiválasztása, rendszerezése, egyszerűbb bibliográfia, forrásjegyzék összeállítása, az információfeldolgozás, az idézés technikai szabályainak, etikai normáinak ismerete és alkalmazása. Így a magyar nyelv és irodalom kiemelt befogadó tantárgya a könyvtárhasználat tanításának.

IRODALOM

7–8. ÉVFOLYAM

A 7–8. évfolyamon – a változó és egyre összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben – a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése (azaz megerősítése, bővítése, finomítása, hatékonyságuk, változékonyságuk növelése) történik. Az információ felismerése (azonosítása), visszakeresése, értékelése, tárolása, előállítása, bemutatása és cseréje szintén nagy jelentőséget kap, mint pl. a digitális tartalomalkotás és -megosztás, továbbá kommunikációs együttműködés az interneten keresztül. Fontos feladat a nyelvről tanult ismeretek mélyítése, a nyelv szerkezetének, változó egységeinek megfigyelése mondat- és szövegépítő eljárásokkal.

Mire eljutottak a tanulók a 7–8. évfolyamig, addigra már megismerkedtek a János vitézzel és a Toldival, a mesékkel és a mondákkal, az első közösen megismert terjedelmesebb regényekkel. Az olvasás és írás, a szövegértés és szövegalkotás ekkorra már több kell, hogy legyen számukra merő technikai gyakorlatnál vagy egyszerű kódoló – dekódoló eljárásnál. Érteniük kell, hogy az irodalom olyan üzenet, amelyet elődeink és a rendkívüli képességekkel megáldott művészek örökítettek ránk, s amely üzenetnek a megfejtése és életünkbe építése a mi dolgunk. Ekkorra már szerencsés, ha a tanulók jól értik: a pragmatikus tudáselemek túl az embernek szüksége van egy transzpragmatikus, ünnepnapra is, amelyben elsősorban a művészetek adhatnak eligazítást. Hogy az irodalommal ebben a másfajta jelentésében is képesek legyenek szembesülni, ehhez több előfeltételnek is teljesülnie kell. Előfeltétele ennek a tanterv, az iskola és a nevelő részéről, hogy vegye figyelembe a tanuló sajátos serdülőkori viszonyát a tanulmányokhoz, a mély lelki kérdéseket érintő kommunikációhoz és a tekintélyhez, és csakis ezt a kritikus és sebezhető kamaszt jól ismerve fogalmazza meg célkitűzéseit. Ugyanennek másik előfeltétele a tanuló részéről, hogy legyen partner azoknak a képességeknek a kialakításában, amelyek az effajta irodalomértéshez elengedhetetlenek. Ennek megfelelően 7–8. évfolyamon számos képességszintet el kell érni. Beszédkészség szempontjából a 7–8. évfolyamon a tanuló beszédében már nemcsak megfelelően artikulál, hanem kiejtésével közlő szándékát is jól tükrözi, továbbá a mondat- és szövegfonetikai eszközöket is megfelelően alkalmazza. Már nemcsak összefoglalni tudja az olvasottakat, hanem érvelni is képes, és a beszéd társsal empatikusan együtt tud működni. Nemcsak a beszédhelyzethez alkalmazkodik, hanem különféle kommunikációs technikákat is képes alkalmazni. Tanulási képesség szempontjából már nemcsak használni képes a vázlatot, hanem ő maga is képes az önálló vázlatkészítés különféle eljárásaira. Szövegértés szempontjából már nemcsak értelmezésre, hanem formai-stilisztikai elemzésre is képes, továbbá a zenei és ritmikai eszközök típusainak azonosítására. Irodalomismeret szempontjából már nemcsak a lírai és az elbeszélő szerkezetek kulcsfogalmait ismeri, hanem érti a formai jegyek jelentésteremtő szerepét is, továbbá megismerkedik a drámával, a befogadóval, a hatással, a beszédhelyzettel, a jellemzés módjaival és a tantervben számára előírt további fogalmakkal. Erkölcsei ítélőképesség szempontjából már nemcsak a tetszésnyilvánításra és az eltérő vélemény tiszteletére képes, hanem érti az ízlés kontextuális összefüggéseit, kulturális, történeti, közösségi, családi, egyéni beágyazottságát is. Ismeri a média működésének, társadalmi hatásainak alapvető összefüggéseit, a történetalakítás és elbeszélés mozgóképi eszközeit.

Célok

- Annak a nyitottságnak a kialakítása, amely az irodalmi művek befogadásához szükséges.
- Olyan eszközök használatának elsajátíttatása, melyek segítségével a tanulók el tudják különíteni a művészi és nem művészi szövegeket.
- Az alapvető műfajok és szövegfajták jellegzetességeinek felismertetése
- A befogadás tapasztalatainak tudatosítása: a szaknyelvi eszköztár használata.
- A koncentráció-képesség, az emlékezet fejlesztése.
- Az önismeret, az együttműködés fejlesztése. Az együttműködés kereteinek kialakítása.
- A hétköznapi és a művészi kommunikáció közti különbség megfigyelése.
- Különböző szempontú szövegelemző műveletek egyre önállóbb elvégzése.
- A megfelelő szövegértés elsajátítása.
- A szöveg megértést bizonyító hangos olvasás.
- Világos szövegalkotás, kifejezőképesség.
- Olvasható, esztétikus, jó tempójú egyéni írásmód – irányított vázlat készítésekor is.
- A memoriterek kifejező megjelenítése.

- Az érdeklődés felkeltése a megjelölt művek értő befogadására.
- A művekben megjelenő helyzetek, helyszínek, szereplők és cselekményelemek feldolgozása.
- Ellentmondásos élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok feltárása, megvitatása.
- Ismerkedés a szatíra lehetőségeivel
- A valóság és a fikció viszonyának vizsgálata.
- A jellemzés eszközeinek feltárása.
- A művekben megjelenített erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák felismerése és megértése.
- A mesei elemek felismerése.
- A szókincs fejlesztése.

7. ÉVFOLYAM

1. EPOCHA

Tematikai egység	Bevezetés az irodalmi szövegek olvasásába	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	Mindennapi kommunikációs helyzetekben való megnyilvánulás, törekvés az érthető, kifejező beszédre. Szóbeli szövegek megértése, reprodukálása, utasítások megfelelő követése, a kommunikációs partner szóbeli közlésének megértése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– szövegértés, szövegalkotás (<i>közlő</i>: elbeszélés, indoklás, bizonyítás stb., <i>leíró</i>: tárgy vagy személyleírás, meghatározás, jellemzés) – Gardner-féle intelligenciaterületek fejlesztése differenciált, választható feladatok segítségével – szókincs fejlesztés – kooperatív csoportmunka bevezetése – ismerkedés az egyszerűbb grafikus szervezőkkel (pl. pókháló ábra)	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák, fejlesztési követelmények		
Gianni Rodari: Halló, itt apu mesél című könyvéből.		<i>Dráma és tánc</i> : beszédhelyzetek felismerése, megfigyelése, elemzése, dramatikus játékok.
Fogalmak	befogadás, művészi és hétköznapi szöveg, műnemek, műfajok, szövegfajták, az elbeszélői nézőpont, kompozíciós egység	
Ajánlott tevékenységek	Csoportalakítás – véletlenszerű csoportok (azonos fogalmak) Csoportépítés (plakát, névadás, füllentős) Epochavers közös elmondása minden óra elején. Mesék közös olvasása Kevésbé ismert szavak kitalálása a szöveggörnyezetből, ezekkel mondatok	

	írása Egyéni vélemény kialakítása a rákfiú viselkedéséről, ennek indoklása, többiekkel egyeztetése Mi az ő véleményük – a rákfiú többi szereplőjének véleménye- csoportban érvek gyűjtése az ő igazuk mellett. Te mit tennél a rákfiú helyében – a történet folytatása – egyéni munka „Saját útját járja” – csoportban megbeszélni, mit jelent ez a kifejezés. Történet kitalálása, előadása egy emberről, aki saját útját járja. Előadások megnézése, megfigyelési szempontok. Választható feladatok az Ehető, iható tudomány című meséhez: Leírás a Bin bolygó egy lakásáról, térképkészítés a Bin bolygóról, pókháló ábra készítése a tudományok rendszeréről, reklámplakát készítése, versírás a tanulásról a szövegben lévő vers ritmusára. Kiállítás és tárlatvezetés az elkészült feladatokból. Kérdések a Szegény, öreg Ada néni című meséhez a szöveg megismerése előtt. A csoportoknak néhány mondatban kell válaszolni a feltett kérdésekre. A kész szövegek felolvasása, majd ismerkedés az eredeti szöveggel. Azonos pontok kigyűjtése. Egyénileg választható feladatok a szöveghez: Kérdőív készítése arról kit mi tesz boldoggá. Ada néni egy lakótársának élettörténete. Ada néni lakókörnyezetének lerajzolása. Interjú készítése Ada nénivel. Dal írása, amelyben a madarak búcsúztatják Ada nénit. Jelenet előadása, melyben látogatók érkeznek az idősek otthonába.
--	--

2. EPOCHA

7. évfolyam

Tematikai egység	Mitológia	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	mese és a mítosz fogalma	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	szövegértés, szövegalkotás, visszatérő motívumok, azonosságok és különbségek felismerése, dramatizálás, előadás	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák, fejlesztési követelmények		
mesék és mítoszok, mítoszok a világ keletkezéséről, történetek a Bibliából, Arany János: Rege a csodaszarvasról (részlet)		<i>Etika:</i> bűn fogalma <i>Dráma és tánc:</i> dramatizálás
Fogalmak	mágikus és mitikus gondolkodásmód, mese és mítosz, monda, legenda, motívum, toposz, cselekmény, világkép, bűn és bűnhődés, káosz és rend, félistenek, hőszok	

Ajánlott tevékenységek	A mágikus világlátás – kiselőadás a történelmi tanulmányaik alapján. A mágikus korszak bemutatása után: varázsszöveg írása, majd varázsszöveg dramatizált előadása csoportban. Egy-egy nép világteremtés-mítoszának feldolgozása kiscsoportban: jelene-tekre bontás, majd élőképes, képregényszerű vagy rajzos-képmutogatásos előadás. A bemutató alapján tartalmi vázlat írása a nézőknek – egyéni munka. A teremtésmítoszok állandó elemeinek kigyűjtése táblázat segítségével. A motívum, az archetipikus kép és a toposz fogalmának megértése – tanári magyarázat, közös megbeszélés. Toposzok, archetipikus képek gyűjtése saját olvasmányélményekből, képi ábrázolásuk- egyéni munka. Saját teremtésmítosz írása. A két bibliai teremtésmítosz táblázatos feldolgozása, összehasonlítása (ki, hogyan, miből, milyen sorrendben teremt, milyen az emberről alkotott kép) – csoportmunka. A feltárt különbségek magyarázata: történelmi-társadalmi okok – közös megbeszélés. A mese és mítosz különbségeinek feltárása a korábban szerzett tudás felidézésével – közös megbeszélés. Történeti- természeti mítoszok olvasása, hozzájuk kapcsolódó feladatok. A mese mitikus elemei - közös megbeszélés. Tündérszép Ilona meséje állóképekben előadva – a közönség felismeri a jelenetet, a mese az egész évfolyam állóképeiből áll össze. Minden csoport egy-egy szent legendáját dolgozza fel, könyvek, internet segítségével. Egy ismeretterjesztő műsort kell készíteniük a szent életéről, cselekedeteiről.
-------------------------------	--

3. EPOCHA

7. évfolyam

Tematikai egység	GÖRÖG MITOLÓGIA	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	Néhány görög isten és hős ismerete	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szövegértés, szövegalkotás, visszatérő motívumok, azonosságok és különbségek felismerése, dramatizálás, előadás	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák, fejlesztési követelmények		
Történetek a görög mitológiából		<i>Társadalomismeret:</i> ókor történet <i>Dráma és tánc:</i> dramatikus játékok.
Fogalmak	mágikus és mitikus gondolkodásmód, mese és mítosz, motívum, toposz,	

	cselekmény, világkép, bűn és bűnhődés, káosz és rend, félistenek, héroszok,
Ajánlott tevékenységek	A görög mitológia: a teremtéstörténet elemzése a megismert módon – egyéni munka Családfa rajzolása az Olimposz lakóiról az attribútumaik képi ábrázolásával. Rajzos térkép készítése az Alvilágról a Hamilton-féle mitológia leírása alapján. Parafrázis egy hérosz történetéből: Orfeusz, Héraklész stb. A hexameter: az Odüsszeia kezdősorainak ritmizálása 4 soronként önálló munkában. Félig állat félig ember lényről készített hexameteres leírás (6sor) – egyéni házi feladat. A trójai háború eseménytörténete: Cselekményelemek mozaikos összerakása: mindenki egyről ír 3-6 mondatot, és utána néz az előzményeknek, egy ravasz kérdést fogalmaz meg az adott részből. A történet vázlatának közös rögzítése. Választható feladatok: Akhilleusz pajzsa: a szöveg alapján a pajzs rajzának elkészítése, egy haditudósító leírása Hektór és Akhilleusz párviadaláról, részletek Bríszéis naplójából, tudósítás egy bulvármagazin számára Thétisz és Péleusz esküvőjéről, egy görög harcos levele családjának Hektór halála után, jegyzőkönyv Szinón kihallgatásáról, 20 kérdésből álló vetélkedő készítése a trójai háború történetéből válaszokkal. Választható feladatok párban: képregény készítése, részletek Heléne naplójából, kislexikon a történetben található nevekből, kapcsolati háló készítése a szövegben található nevekből. Az Odüsszeia történetének vázlata: egy-egy cselekményelemet, helyszínt kap minden csoport, annak utána néz, pár mondatban leírja, majd közösen sorba rendezzük, rögzítjük. Odüsszeusz jellemrajzának megírása a kalandok alapján: egy oldalas szöveg a kalandok megbeszélése után. Minden csoport kap egy kalandot. 2 ember tudósítást ír, 2 ember riportot készít az egyik szereplővel. Kérdések Héraklészről – a történet végiggondolása után mindenki maga ír tized, társával felváltva kérdezik egymástól – pármunka. Vetélkedő a görög mitológiából: események, hősök, jelképek, történeti adatok számon kérése.

4. EPOCHA

7. évfolyam

Tematikai egység	Olvasmányok az elbeszélő irodalom köréből 1. választható regények feldolgozása	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	Az epikus művek főbb jellemzői	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szövegértés és szövegalkotás, a mögöttes jelentéstartalmak fölfedezése, a le nem írt, de a cselekményből kikövetkeztethető szövegrészek megalkotása, vita, döntésjáték, jellemzés írása, elbeszélői hangnemek teremtése	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák, fejlesztési követelmények		
Szabó Magda: Sziget-kék, Lázár Ervin: Szegény Dzsoni és Árnika, Erich Kastner: Május 35. (Mindenkinek egyet kell választania).		<i>Magyar nyelv:</i> retorika
Fogalmak	regény, kalandregény, meseregény, narráció, nézőpont, jellemek és a jellemzés eszközei, történetvezetés, konfliktusok és megoldások, fikció	
Ajánlott tevékenységek	A csoportokat úgy alakítjuk ki, hogy az azonos regényt olvasók kerüljenek egy csoportba. Jellemzési feladatok az adott regény szereplőiről, illetve az adott regény helyszíneiről. Saját regény bemutatása megadott szempontok alapján. Saját regény bemutatása egy a csoport által kiválasztott rövid részlet alapján. A csoport egyik tagja felkészül a kifejező olvasásra, a többiek végiggondolják, mit kell elmondani ahhoz, hogy a részlet érhetővé váljon a többiek számára is. A felolvasás után a többi csoportnak kérdéseket kell írni. Minden csoport kap egy mondatot az általa nem olvasott regényből, ezt kell szövegkörnyezetbe helyezni, és előadni. Az adott regényt olvasó csoport értékeli. Szókinsz fejlesztés: mindenki kap egy listát, amin 20 (a három regényből válogatott) nem közhasznú szó szerepel. Ezt három oszlopba kell szétválogatniuk (egyéni munka) Meg tudom határozni a szó jelentését. Már hallottam, de nem tudom pontosan mit jelent. Fogalmam sincs. Mindenki kiválaszt 5 szót, egyet az első, egyet a második és hármat a harmadik oszlopból. Ezzel ír egy összefüggő szöveget egy papírra. Aláhúzza az öt szót. Az a feladat, hogy a szövegkörnyezet minél jobban megvilágítsa a szavak értelmét. Összeszedem a papírokat, újra kiosztom. Az olvasónak meg kell próbálnia kitalálni az öt szó értelmét. Egyéni feladatok: Hogyan uralkodott Dzsoni és Árnika? Uralkodásuk leírása. Még egy kaland. Konrád és a bácsi még egy kalandjának leírása. Megszerezte a képességet. Történet valakiről, aki megszerezte a képességet.	

7. ÉVFOLYAM / PROJEKT

Tematikai egység	Foglalkoztató könyv készítése	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Adatgyűjtés megadott szempontok alapján	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kreativitás, együttműködés és munkamegosztás Szerkesztés, igényes kivitelezés	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák, fejlesztési követelmények		
Foglalkoztató könyv szerkesztése		Vizuális kultúra: illusztráció, szöveg és kép egysége
Fogalmak		
Ajánlott tevékenységek	Feladat: Egy ismertető, népszerűsítő füzet összeállítása, amely a ti korosztályotoknak szól. Csoportonként kell dolgozni! A füzet tartalmazzon: könyvajánlót, ismertetőt az íróról, feladatokat (többfélét), illusztrációkat, minimum 10 elem legyen benne. Nagyon fontos, hogy megjelöljétek a forrásokat, amelyekkel dolgoztok, akár könyv, akár internetes oldal. A csoporton belül legyen munkamegosztás: (természetesen dolgozhattok együtt, de legyen felelőse mindennek) - szerkesztő: ő felelős a tartalomért - lektor: ő felelős, hogy a szövegek nyelvi megformálásaért - dizájnér: ő a felelős a külső, belső megjelenésért - koordinátor: az ő feladata, hogy összehangolja a munkát, ügyeljen a határidőkre, hajtsa be a részfeladatokat Értékelés: Tartalom: 25p. Nyelvi igényesség:10p. Külső:10p. Forrás megjelölés: 5p. A kész mű bemutatása, kiállítása.	

5. EPOCHA

7. évfolyam

Tematikai egység	Olvasmányok az elbeszélő irodalom köréből 2. Az anekdotától az anekdotikus regényig	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	Az epikus művek jellemzőinek ismerte, a regény főbb jellegzetességei	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szövegértés, szövegalkotás, befejezés-változatok írása, művek szereplőinek jellemzése egy másik szereplő nézőpontjából, a nyelvi archaizmusok szövegbe építése, a szövegben megformált magatartások kritikus értékelése	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák, fejlesztési követelmények		
Mikszáth: A néhai bárány, A bágyi csoda, Szent Péter esernyője		<i>Társadalomismeret:</i> élelmódtörténet <i>Média:</i> filmes adaptáció <i>Természetismeret</i> – a Felvidék városai
Fogalmak	adoma, anekdota, humor, elbeszélés, hangnem, írói magatartás, elhallgatás, sejtetés, idill és tragikum, érték, nyelvi archaizmusok	
Ajánlott tevékenységek	A néhai bárány értelmezése: Tartalomösszegzés, a szereplők jellemzése, idegen szavak gyűjtése – egyéni munka. Az anekdotikus írásmód jellemzői: otthonosság, elszólások, szóbeli fordulatok, visszavont kijelentések, átképzéletes elbeszélés, jelenre váltás, szó-lás, közmondás használata – közös megbeszélés, szövegrészek kiemelése. Anekdotagyűjteményből választott szöveg előadása a megfelelő hangnemben – egyéni előadás. A humor eszköztárának feltárása: viccek mesélése, a működésük magyarázata - csoportmegbeszélés. Humorelméletek bemutatása, az elméletet igazoló viccek példájával – csoportmunkák kérdéssorral és előadások. Anekdota írása és előadása előre megadott csattanóval (pl., „Én azóta bizony nem iszom tejet!”) Novellaelemzés: a sejtetés eszköztárának kiemelése – csoportmunka kérdéssorral és előadás. Szerkezeti vázlat a novellákhoz – csoportmunka kérdéssorral és előadás. Mesei elemek gyűjtése, hatásuk megbeszélése – csoportmunka kérdéssorral és előadás. A fordulatok, a csattanó magyarázata: realitás, és misztikum – csoportmunka kérdéssorral és előadás. Nézőpontváltásos elbeszélés: a falu közösségének, világának bemutatása egy ott élő szemével láttatva – fogalmazás írása. A regény és a filmadaptáció összevetése szempontok alapján – közös megbeszélés.	

	Vita a filmes adaptációkról. A Szent Péter esernyőjének értelmezése: Az időrend helyreállítása: kihagyás, sejtetés, kitérő – csoportmunka kérdéssorral és előadás. Anekdotikusság, beékelődő anekdoták, viszonylagosság, gúny – csoportmunka kérdéssorral és előadás. Legenda, előítélet, a közvélemény szerepe, illem – csoportmunka kérdéssorral és előadás. Idill és ironia: mesei elemek, véletlenek, lehetetlenségek, lélektani képtelenségek – csoportmunka kérdéssorral és előadás. Komikus szereplők – csoportmunka kérdéssorral és előadás. A késleltetés szerepe (minta: a vágató hintótól Gyuri és Veronka első találkozásáig leírtak.): Egy hazaút leírása minél többféle kitérővel – egyéni munka. A regény végének átírása: lehetséges realista vagy ironikus befejezések alkotása, felolvasása. Idegen szavak és kifejezések gyűjtése, magyarázata. Az újonnan tanult kifejezések szövegbe illesztése. Szótárhasználat az idegen és régies kifejezésekhez – csoportmunka. Túlzásos jellemrajzok, karikatúrák készítése – egyéni munka.
--	---

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI

- A művészi és nem művészi szöveg elkülönítése.
- A műfajok, szövegfajták alapvető sajátosságainak felismerése.
- Öt vers megtanulása.
- Különböző teremtéstörténetek ill. a görög mitológia fontosabb történeteinek ismerete.
- A mese és mítosz lényegi elemeinek felismerése.
- A tanulók képesek legyenek a mitikus gondolkodás elemeinek felismerésére.
- Ismerjék a Biblia jelentőségét, néhány fontosabb történetét.
- A megismert történeteket be tudják mutatni a művek fontos elemeinek megjelenítésével.
- Tudják használni az adott műhöz kapcsolódó fontosabb fogalmakat, szakki-fejezéseket.
- Képesek legyenek egy kiválasztott szövegrészlet hű felidézésére.
- Az olvasott művek legfontosabb ismérveinek megnevezése.
- A helyzet, a helyszín, a szereplők, a cselekményelemek ismerete, az idő és eseményszerkezet követése a művekben.
- Annak az írói szándéknak a felismerése, hogy a fikció eszközeivel, hogyan lehet a valóságot bemutatni.
- A megjelölt művek értő befogadása.
- A szövegelemzés néhány alapvető eljárásának alkalmazása.
- A művek műfaji természetének megfelelő szöveg-feldolgozási eljárások alkalmazása.
- A mesei elemek feltárása.

8. ÉVFOLYAM

Célok

- A szöveg-feldolgozási eljárások tudatosítása és gyakorlása.
- A szövegmegformálás kreatív eszközeinek birtoklása.
- Az önálló jegyzetkészítés fejlesztése.
- Az irodalmi kifejezésmódok személyes megtapasztalása.
- A tanulók képesek legyenek az együttműködés minél több formájának alkalmazására.
- Meg tudják különböztetni a szó szerinti és a metaforikus jelentést.
- Tudjanak egy adott műről önállóan véleményt formálni.
- Munkájukban tudják a különböző kézikönyveket használni.
- Készek legyenek a szövegformálás különböző eszközeinek használatára.
- Készek legyenek drámai műveket önállóan olvasni.
- Tudjanak fogalmakat alkalmazni egy adott mű leírásában, értelmezésében.
- Készek legyenek rövidebb, összefüggő szöveg jegyzetelésére.
- A memoriterek értő hangoztatása.
- Az adott művek értő befogadása.
- Egyszerűbb dialogikus formák megismerése.
- Az olvasott műben megjelenített élethelyzetek, érzelmek, emberi kapcsolatok felismerése, megértése.
- A szó szerinti jelentésen túl a művek lehetséges üzeneteinek felfogása.
- Vélemények megfogalmazása az adott művek lehetséges üzeneteivel kapcsolatban.
- A novella műfaji jellegzetességeinek megismerése.
- Annak tudatosítása, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élmények forrása.
- Fogékonyság kialakítása a tragikumra, a pozitív érzelmekre, a derűre, a szépségre.
- A dráma műfaji jellegzetességeinek felismertetése.
- A dráma szövegtípusainak megismertetése.
- Az érdeklődés felkeltése szokatlan témájú és hangvételű művek befogadására.
- Az olvasott művekben megjelenített élethelyzetek, emberi kapcsolatok felismertetése, megértése.
- A szó szerinti jelentésen túl a művek lehetséges jelentéseinek, üzeneteinek felfogása.
- Az olvasott művek alapján néhány alapvető irodalmi téma, motívum felismerése.
- A közlés mód sajátosságainak megfigyelése és szerepének felismerése az adott műben.
- Fogalmak, fogalomkörök alkalmazása az adott művet leíró, értelmező tevékenységben.
- A téma hagyományainak és változatainak felismerése.
- Néhány lírai műfaj jellegzetességeinek felismerése.
- A már megismert szóképek felismerésének gyakorlása.
- A ritmusteremtő elvek és elemek felismerése.
- A művek műfaji természetének megfelelő szöveg-feldolgozási eljárások használatának elmélyítése.
- A szöveg minél teljesebb megértését szolgáló olvasás.
- A művekben megjelenített erkölcsi kérdések és motivációk, magatartásformák felismerése és megértése.
- A fogékonyság elmélyítése a részvételre, az igazságra.

- Az önálló véleményalkotás, véleménynyilvánítás képességének elmélyítése.
- Az élményt elmélyítő, a megértést elősegítő szövegelemző eljárások tudatosítása.
- A regény műfaj néhány jellegzetességének felismerése.
- A „rólam van szó” élményének tudatosítása.
- Betekintés egy írói pályaképbe.

1. EPOCHA

Tematikai egység	A táj költészete	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	a líra műnemének fő jellemzői, a leírás, költői képek	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Értő, bemutató szövegolvasás, szövegértés, szövegalkotás, szabálytalan vagy bonyolult mondat szerkezetű szövegek megértése, lírai szövegmontázs készítés	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák, fejlesztési követelmények		
Balassi: Egy katonaének, Csokonai: Az estve, Petőfi: A pusztán télen, Babits: Messze, messze, József Attila: Holt vidék, Radnóti: Nem tudhatom, Szabó Lőrinc: Ipoly füzei, mai szerzők versei		<i>Vizuális kultúra:</i> a tájkép <i>Ének-zene:</i> A táj szerepe a régi és új stílusú népdalokban
Fogalmak	rím, rímképlet, motívum, Balassi-szak, lírai én, perspektíva, zeneiség, kép, nominalitás, hangszimbolika	
Ajánlott tevékenységek	A Balassi-vers értelmezése: szerkezeti vizsgálat, idegen kifejezések gyűjtése, szótárak használata, az életkép kiemelése – csoportmunka kérdéssor alapján, és kiselőadás. Az életképszerű elemek kiemelése alapján a végvári életmódot leíró fogalmazás írása – egyéni munka. A Balassi-vers értékrendi utalásainak kigyűjtése, majd vita a vitézi élet értékeiről – csoportmunka kérdéssor alapján, és kiselőadás. A Balassi-vers szerkezeti pilléreinek megfigyelése: költői kérdés – környezetrajz, külső és tevékenységek leírása – vélemény – a veszélyek, árnyoldalak leírása – dicséret. – csoportmunka kérdéssor alapján, és kiselőadás. Majd ilyen szerkezetű leírás készítése saját életükről – egyéni munka. A Csokonai-vers első szakaszának érzékszervekre ható kijelentéseinek csoportosítása – csoportmunka kérdéssor alapján, és kiselőadás. Minden érzékszervre ható részletező tájleírás készítése negatív és pozitív hatást keltő verzióban – egyéni munka. A képszerű leírás, és a felvilágosult eszme összekapcsolásának bemutatása – közös megbeszélés. Egy igaznak vélt életelv tételmondat szerű megfogalmazása után érvelő-meggyőző szöveg írása – egyéni munka. A negatív festés eszköztárának felismerése a Petőfi-versben – csoportmunka kérdéssor alapján, és kiselőadás. Leírás készítése az iskoláról negatív festéssel – egyéni munka.	

	A Petőfi-vers részletes képelemzése: metaforamagyarázat és a szimbólumok megfejtése szóban, ábrázolása képen – közös megbeszélés alapján.. A Babits-vers alapján képeslapkészítés – egyéni munka. A „Magyarhon” kezdetű versszak megírása – egyéni munka. Rímelemzés – csoportmunka. A Holt vidék képeinek közös elemzése-értelmezése. Forgatókönyv készítése a vershez – egyéni munka. A Radnóti-vers nézőpontjainak megfigyelése – csoportmunka kérdéssor alapján, és kiselőadás. Mai szerzők verseiből miniantológia összeállítása – egyéni munka. Összefoglalásként fogalomlista készítése, a definícióírás gyakorlása: szó-kártyás kikérdezés – pármunka.
--	---

2. EPOCHA

Tematikai egység	Humor az irodalomban	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	Dramatikus szöveg olvasása, színház, előadás, párbeszéd	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Értő, bemutató szövegolvasás, a dráma sajátosságainak felismerése, a cselekményelemeinek felismerése és szerkezetének bemutatása, a komikum forrásainak és típusainak felismerése, instrukciók írása, színpadkép, jelmezek tervezése, azonosságok felismerése, részletek közös feldolgozása, bemutatása	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák, fejlesztési követelmények		
Shakespeare: Szentivánéji álom, Karinthy Frigyes: Tanár úr kérem		<i>Dráma és tánc:</i> színházművészet, színház-történet. <i>Magyar nyelv:</i> írásbeli kommunikáció: nyelvi lelemények, nyelvi humor (tréfás önélet-rajzok)
Fogalmak	Színház és dráma, vígjáték, helyzetkomikum, jellemkomikum, nyelvi humor, szereplők rendszere, szövegtípusok a drámában, epikában: a monológ, külső, belső ábrázolás	
Ajánlott tevékenységek	Shakespeare és az angol színjátszás – szövegfeldolgozás - egyéni munka. Színház-történeti ismeretek felidézése. Vetélkedő a Színház az egész világ (video), és a tankönyvi fénymásolat alapján. A 2. forduló: 15 mondat a Szentivánéjiről, benne elrejtve 6 hiba – a többi csoport keresi a hibákat. Egy-egy szereplő nézőpontjából a történet elmesélése. Szentivánéji álom értelmezése: Az eseményszálak találkozási pontjainak bemutatása – csoportmunka kérdéssorral és előadás.	

	A három szereplőcsoport jellemzése – csoportmunka kérdéssorral és előadás. Szereplőpárok alkotása és jellemrajz készítése – csoportmunka kérdéssorral és előadás. A komikum fajtáinak kerestetése – csoportmunka kérdéssorral és előadás. Az alaphelyzetekből a tragikus és komikus elemek csoportosítása. Ezek alapján fogalmazás írása: Komédia-e a Szentivánéji álom? – címmel. Monológírás: egy figura, egy helyzet kiválasztása után ott megállítva a történetet leírni a figura helyzetét, annak előzményeit, érzelmeit, vágyait, terveit – egyéni munka. A szentivánéji álom című film megtekintése, előzetes megfigyelési szempontok kiadása. Milyen korban játszódik a film? Hogyan ábrázolja a film a tündérek világát? A film árnyaltabban ábrázolja Zuboly/Tompör alakját, hogyan? A szereplő jellemzése a film alapján. Milyen műsorszámokat mutatnak be a királyi esküvőn? Pukk hányféle alakban jelenik meg a filmben? Hogyan érzékelteti a film, hogy Zuboly nem tudja biztosan álmodott-e, vagy valóság volt, amit átélt? Jelenet előadása (némajáték), amelyben a nevetés oka 1. ügyetlenkedő ember, félreértés nyomán kialakuló helyzet. 2. felnőtt megdorgál egy gyereket, de maga jár rosszul, helyzethez nem illő mondat. Min nevetünk? Közös megbeszélés a jelenetek alapján. Az időviszonyok vizsgálata a Bevezetés című Karinthy-novellában, illetve az álom és valóság egymásba játszása, a gyermeki és felnőtt lét szembesítése – feladatlap, csoportmunka. Párban szempontok alapján dolgozatjavítás, a Magyar dolgozat című novella feldolgozás, végül szöveges értékelés írása. Egymás munkáinak meghallgatása. A rossztanuló felel, a Hazudok, a Röhög az egész osztály című novellák feldolgozása csoportmunkában, feladatok alapján. Az szöveg egészében minden csoport más szempont alapján vizsgálódik: 1. iskolai életre vonatkozó, illetve diák nyelvi szavak gyűjtése. 2. az osztálynévsor összeállítása, egyes szereplőkhöz kötődő eseményekkel. 3. az álom, álmodozás motívumainak összegyűjtése, szembesítése a valósággal. 4. az elbeszélői nézőpont váltakozásának vizsgálata. 5. a komikum forrásainak vizsgálata, példák gyűjtése. 6. a korabeli iskolai élet bemutatása a szöveg alapján. 7. kapcsolóelemek vizsgálata, melyek összekötik a novellákat.
--	--

3. EPOCHA

8. évfolyam

Tematikai egység	Olvasmányok az elbeszélő irodalom köréből 3. A novella változatai	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	Az epika jellemzői, elbeszélő, szereplők bemutatása, keretes szerkezet	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szövegértés, szövegalkotás, elbeszélő műfajok felismerése, a cselekmény szerkezetének feltárása, az eredetitől eltérő befejezések írása, a cselekmény újraírása az eredetitől eltérő nézőpontból, élménybeszámoló és fiktív élménybeszámoló írása, vita, beszélgetés	

Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák, fejlesztési követelmények		
Boccaccio: Sólyom feláldozása, Gogol: Az orr, Csehov: Aludni szeretnék, Móricz: Hét krajcár, Karinthy: Találkozás egy fiatalemberrel, Csáth Géza: A varázsló kertje, Örkény: Ballada a költészet hatalmáról, Vámos Miklós: Pofon		<i>Dráma és tánc:</i> dramatizálás
Fogalmak	novella, kötött motívum, szabad motívum, csattanó, fordulat, sorsok és élethelyzetek, groteszk, írói attitűd, lírizáltság, maiság, közlésfajták	
Ajánlott tevékenységek	A Boccaccio-novellák állandó szerkezeti elemeinek kigyűjtése (Mi mindent ír le, mielőtt elkezdené elmesélni a történetet) – csoportmunka kérdés-sorral és előadás. Ezek alapján Dekameron mintájára készült szerelmi témájú novellát írni – egyéni munka. A lovagi értékrend értelmezése – csoportmunka kérdéssorral és előadás. Befejezésváltozatok írása a Boccaccio-novellához – egyéni munka. A Dekameronból készült film alapján beszélgetés a középkor-reneszánsz világáról. A Gogol mű értelmezéséhez: a groteszk és az abszurd fogalmának megértése, magyarázata. Humoros, ironikus, szatirikus, groteszk jelenetek gyűjtése (3-3 példa) és minden kategóriából egyet meg kell magyarázni, hogy miért oda tartozik – csoportmunka kérdéssorral és előadás. Orral kapcsolatos szólások, közmondások gyűjtése – csoportmunka kérdéssorral és előadás. Egy jelenet dramatizálása pontos szerzői és rendezői utasításokkal – csoportmunka kérdéssorral és előadás. Az apróhirdetés megfogalmazása – egyéni munka. A lélektani novella megoldásainak kiemelése a Csehov műből – csoportmunka kérdéssorral és előadás. Első benyomások, érzések rögzítése 10-15 kerek mondatban. Az átélhetőség keresése – egyéni munka. Beszélgetés az alvásról, álomról, vízióról. A helyszín pontos leírása: mit tudunk meg a novellából, hogyan képzeljük el – 8-10 mondat – egyéni munka. A szereplők jellemzése, olyan sorrendben, ahogy a legjobb, egy-két mondatban a sorrendet is meg kell magyarázni – önálló munka. A motívumok szerepe, kigyűjtése - közös munka. Móricz novellájának értelmezése: A nevetés – a kacagás, az idill – a tragédia jeleneteinek rögzítése – csoportmunka kérdéssorral és előadás. A játék motívumának részletező értelmezése (ki kezdeményezi, miért, mi a szerepe a novellában...) - csoportmunka kérdéssorral és előadás. A novella szerkezeti elemeinek kiemelése (bevezetés: nyitó tételmondat, cselekmény menete: gyorsítás, lassítás, késleltetés, sejtetés, fordulat, tetőpont, befejezés: csattanó) - csoportmunka kérdéssorral és előadás. Szólások gyűjtése a szegénységről - csoportmunka kérdéssorral és előadás. Karinthy: Találkozás egy fiatalemberrel című novellája alapötletének feltá-	

	rása – majd novella írása a tíz évvel későbbi önmagáról (lehet egy nap leírása, vagy egy történet, hogy kivé lett, milyen körülmények között él). Az örkényi világlátás bemutatása az egypercesek alapján – közös megbeszélés. Vámos Miklós novellájának feldolgozása a szakaszos olvasás módszerével.
--	--

4. EPOCHA

8. évfolyam

Tematikai egység	A szerelem költészete: A népdaloktól napjaink költészetéig	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	Líra, dal, költői képek, Balassi-strófa	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	értő, bemutató előadás, memoriterek megtanulása, a versek műfajának felismerése, szóképek azonosítása és funkciójuk megállapítása, rész és egész kölcsönhatásának vizsgálata (analízis és szintézis), képalkotási gyakorlatok, ritmusgyakorlatok, időmértékes és hangsúlyos verselés	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák, fejlesztési követelmények		
Júlia szép leány, Elment a két lány, Balassi: Hogy Júliára talál, Csokonai: A reményhez, A tartózkodó kérelem, Petőfi: Szeptember végén, Minek nevezzetek, Ady: Őrizem a szemed, József Attila: Ringató, Radnóti: Tétova óda, Weöres: Ciróka játék (az antológia több verset is tartalmazhat).		<i>Ének-zene:</i> a szerelem megjelenése a régi és új stílusú népdalokban, <i>Magyar nyelv:</i> Jelen-tés tan – metaforikus jelentés
Fogalmak	népköltészet, időmértékes és ütemhangsúlyos ritmus, metafora, metonímia, elégia, ballada, dal, művészi és poétikailag szervezett nem művészi szöveg, párhuzamosság, anafora, refrén, vershelyzet	
Ajánlott tevékenységek	A szerelmi líra jellegzetes képeinek kiemelése - csoportmunka. A konkrét versek metaforáinak értelmezése - csoportmunka. A versek szerkezeti bemutatása: alakzatok vizsgálata - csoportmunka. A ritmuselvek felismerése, gyakorlása – csoportmunka. A versek és élethelyzetek összekapcsolása - csoportmunka. Híres szerelmek a magyar irodalomban – könyvtári gyűjtőmunka Kísérlet a szerelmes vers típusainak kialakítására – egyéni munka. Idézetkeresés. Mindenki kiír egy üres papírra három olyan idézetet az antológiából, ami neki nagyon tetszik. Véletlenszerűen kiosztom a papírokat, meg kell keresni, melyik versből van az idézet. Mi segített? Találkozások: Hajnal Anna: Magam törvénye szerint... Burns: Falusi randevű, Varró Dániel: Randi. A három vers összehasonlítása szempontok segítségével – csoportmunka. Általános kérdések, amelyek segítségével meg lehet vizsgálni az antológia azon verseit is, amire az órákon nem került sor. Játékosság és komolyságtragikusság a szerelmes versekben – esszé írása.	

8. ÉVFOLYAM / PROJEKT

Tematikai egység	A szerelem költészete	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Válogatás, szerkesztés, illusztrálás	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kreativitás Adatgyűjtés megadott szempontok alapján A művek elemzése Vita Együttműködés Önállóság, önbemutató	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák, fejlesztési követelmények		
Szerelmes antológia készítése		<i>Informatika:</i> anyaggyűjtés <i>Vizuális kultúra:</i> kép és szöveg
Fogalmak		
Ajánlott tevékenységek	A versválogatás szempontjának kijelölése. Konzultáció a vázlat alapján. Bevezető esszé megírása e szempontokról, érvényesüléséről, megvalósítási lehetőségeiről. Versválogatás, könyvtárhasználat. Gyűjtést segítő konzultáció: könyvtárhasználat. A versek sorrendjének kialakítása. Ennek elemző bemutatása a bevezető esszében. Konzultáció a kész szövegről: nyelvezet, szerkezet megvitatása Tipográfiai szerkesztés: a forma egységesítése, illusztrációk válogatása, készítése. Befejező utószó készítése a szerzők versekre vonatkozó életrajzi mozzanatainak összegyűjtése alapján. A kész mű bemutatása, kiállítása	

5. EPOCHA

8. évfolyam

Tematikai egység	Olvasmányok az elbeszélő irodalom köréből 4.: A világ gyerekszemmel	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	A regény és a novella	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Olvasmányélmény felidézése, a szövegben megformált magatartás és értékrend, értékelése, vita, a történet egyes elemeinek elmesélése különböző szereplők szemszögéből, a leírás eszközeinek gyakorlása, saját hasonló élmények megfogalmazása szóban és írásban.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák, fejlesztési követelmények		
Kosztolányi Dezső: A kulcs, Szabó Magda: Abigél		Vizuális kultúra: jelképek Magyar nyelv: retorika
Fogalmak	szerepek és normák, a felnőtté válás traumája, a felnőttvilág törvényei, döntéshelyzetek és reakciók, elbeszélői nézőpont, korfestés, leírás,	
Ajánlott tevékenységek	Az epika műnemének általános jellemzése (tartalmi, formai jegyek, műfajok, elbeszélői nézőpontok, hangnemek, közlésformák) – csoportmunka. Az elbeszélői közlésformák (egyenes beszéd, függő beszéd, szabad függő beszéd, azaz átélt beszéd) meghatározása, bemutatása (előnyök, hátrányok), példák kiemelése (3-3 db.) - csoportmunka. A kulcs történetének feldolgozása: Pisti vagy egy kolléga nézőpontjából megírni a történetet – egyéni munka. Beszélgetés a felnőtté válás csapódásairól. A szimbolikus értelmezés lehetősége (beavatás, labirintus, fény – sötét, folyosó, kulcs) önálló értelmezés - csoportmunka. A Szimbólumlexikon és a Jelképtár használata – önálló könyvtárhasználat. A külső és a belső esemény sor elválasztása: a lezajlott lelki változás magyarázata az alaphelyzet és a végkifejlet főhősre vonatkozó megállapításainak részletes értelmezésével - csoportmunka. A jelzők, ismétlődő elemek, hasonlatok kigyűjtése, helyszínhez, szereplőhöz csoportosítása, az ellentétek magyarázata - csoportmunka. Az Abigél világa: kiállítás készítése a Matuláról: a műből megismert tárgyi világ, környezet, ruházkodás bemutatása – tárggyűjtés, installáció készítése, tárlatvezetés - csoportmunka. Tanárparódia írása a műben megismert fogalmazások alapján – egyéni feladat. Lehetséges iskolai világok összehasonlítása: könyvélmények, filmek, saját és szülői tapasztalatok alapján. A film és a regény összehasonlítása - csoportmunka. A konfliktushelyzetek kiemelése a műből: lehetséges megoldások megvitatása. Jellemrajzok a szereplőkről: a külső és belső leírás gyakorlása – egyéni feladat. Vita a felnőttek hibáiról.	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI

- Hasonló témák, motívumok felismerése.
- A szó szerinti és a metaforikus jelentés felismerése és megkülönböztetése.
- A megismert szóképek, stílusalakzatok felismerése és megnevezése.
- A memoriterek értő elmondása.
- Az adott művekkel való szövegszerű megismerkedés.
- A tanulók ismerjék a dráma műfaji jellegzetességeit.
- A tanulók ismerjék és tudják megnevezni a dráma jellegzetes szövegtípusait.
- Meg tudják fogalmazni a művek lehetséges üzeneteit.
- Meg tudják fogalmazni a művek lényeges cselekményelemeit különböző szereplők nézőpontjából.
- Fel tudjanak idézni 15-20 sornyi szöveget valamelyik műből.
- A megjelölt művek értő befogadása.
- A tanulók legyenek képesek a művekben megjelenített élethelyzetek, emberi kapcsolatok felismerésére, megfogalmazására.
- Az olvasott művek alapján ismerjék fel és nevezzék meg az abban megjelenő irodalmi témákat, motívumokat.
- Ismerjék fel a közlésmód sajátosságait az adott művekben.
- Tudják használni a fogalmakat az adott mű leírásában, értelmezésében.
- Ismerjék a novella műfaji jellegzetességeit.
- Tudjanak véleményt formálni a megismert művekről írásban és szóban.
- A tanulók ismerjék fel a téma hagyományaiban, illetve változataiban való továbbélését.
- Ismerjék a feldolgozott művek műfaji jellegzetességeit.
- Tudják felismerni és megnevezni a művekben domináns szóképeket.
- Ismerjék fel és tudják reprodukálni a művek ritmusteremtő elveit és elemeit.
- Tudják használni azokat a szöveg-feldolgozási eljárásokat, melynek segítségével a művek megközelíthetőek.
- Legalább egy művet tudjanak értően, szöveghűen tolmácsolni.
- A művek figyelmes, alapos elolvasása.
- A tanulók legyenek képesek véleményt nyilvánítani a művekben megjelenített erkölcsi kérdésekről, magatartásformákról.
- Tudják alkalmazni azokat a szövegelemző eljárásokat, amelyek a megértést segítik.
- Ismerjék a regény néhány műfaji jellegzetességét.
- Képesek legyenek a szövegformálás kreatív eszközeinek használatára.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

9–10. ÉVFOLYAM

A magyar nyelvi tanulmányok, a nyelvvel és a nyelv megismerésével kapcsolatos tevékenységek célja a tanulók szövegértési technikáinak, szókincsének, befogadói érzékenységének, fogalomértésének és fogalomhasználatának bővítése, fejlesztése. Kiemelt cél továbbá az anyanyelvű írásbeliség normáinak alkalmazása, olvasható írás, biztos, problémaérzékeny helyesírás. Elvart az olvasási és szövegértési képességek folyamatos differenciálása és mélyítése; az értő hangos és néma olvasás, amely magában foglalja a különféle nyelvi szintek jelenségeinek felismerését, azonosítását, jelentésadó és jelentésmódosító szerepükre való reflexiót, a megértés szóbeli és írásbeli alkalmazását az elemi feladatmegoldástól a beszélgetésen át az önálló írásműig. Az anyanyelvi képzés kiemelt területe különféle hosszúságú, bonyolultságú, műfajú, rendeltetésű (pl. szépirodalmi, dokumentum- és ismeretterjesztő) különféle hordozókon közzétett szövegek olvasása, illetve megértésének, értelmezésének fejlesztése. A szövegalkotási képesség fejlesztésével összefüggő, azt megelőző, illetve kísérő feladat az önálló jegyzet és vázlatkészítés fejlesztése, az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos saját vélemény megfogalmaztatása szóban és írásban.

A kulturált nyelvi magatartás kialakítása feltételezi az önkifejezéshez és a társas-társadalmi párbeszédhez szükséges szóbeli nyelvi képességek fejlesztését. Átfogó cél a beszédpartnerekhez alkalmazkodó, a beszédhelyzetnek megfelelő nyelvi magatartás kialakítása, hangzó szövegek verbális és nem verbális kódjainak megértése és értelmezése, a hangzó szöveg különféle kommunikációs helyzetekben, beszédszándékokkal és célokkal, a beszédpartnerek kommunikációs szándékának, nem nyelvi jeleinek felismerése, azonosítása.

Elvart feladat a mai magyar nyelv árnyalt és igényes használatához szükséges nyelvi, nyelvtani ismeret továbbépítése, fejlesztése; felkészítés a nyelvtani ismereteik önállóan alkalmazására a nyelvi-nyelvhasználati jelenségek megközelítésében. Cél az önálló kézikönyvhasználat mellett a biztos helyesírású szövegek megírása. A nyelvi tudatosság fejlesztésének része, hogy a tanuló képessé váljon szövegformálási, szövegszerkesztési és helyesírási problémák megnevezésére a hibák önálló javítására.

A magyar nyelvi fejlesztés és ismeretanyag tartalmazza szakmai-tudományos, publicisztikai, közéleti, szépirodalmi szövegek földolgozását, értelmezését, értékelését jelentéstani és stilisztikai szempontok érvényesítésével (pl. szinonimitás, többértelműség, konkrét és átvitt jelentés; szóképek, alakzatok, hangszimbolika, jóhangzás). A szövegek feldolgozásának célja az analízis, jelentésfeltáró és a szöveget egybelátó (holisztikus) szövegelemzési eljárások alkalmazása, a fent mondottakkal egybehangzóan szakmai-tudományos, ismeretterjesztő, publicisztikai, közéleti szövegek jelentésének értelmezésében. Cél a szövegelemzés már ismert módszereinek gazdagítása a stilisztikai és szövegtani ismeretek alkalmazásával. E tevékenységekhez járul a szöveg vizuális összetevőinek értelmezése különféle digitális, informatikai alapú műfajokban. A szövegértés fejlesztése eljut oda, hogy a tanuló kritikai és kreatív olvasással képes szakmai-tudományos, publicisztikai – írott, audiovizuális, digitális környezetben megjelenő – szövegek, metaforikus, metonimikus jelentésének feltárására, értelmezésére, manipulációs szándékok, technikák felfedezésére, szépirodalmi, szakmai, publicisztikai szóbeli és írásos szövegek értékelésében a szerkezeti és stiláris egység, a vizuális megformáltság, a kifejtettség és információs gazdagság fölismerésére, értékelésére. Ismeri hivatalos írásművek (meghatalmazás, elismervény, jegyzőkönyv, szakmai önéletrajz) jellemzőit, és képes önálló (kézi és digitális) szövegalkotásra e műfajokban. Képes a konnotatív jelentések felfedezésével a szépirodalmi művek üzenetének teljesebb megértésére.

Az irodalomtanítás feladata – szoros együttműködésben az anyanyelvi képzéssel – az olvasott, feldolgozott irodalmi művek érzelmi, gondolati befogadásának támogatása, a művek műfaji természetének megfelelő szöveg-feldolgozási eljárások megismerése, alkalmazása (pl. a kontextus, a téma, a műfaj megállapítása, jelentésrétegek feltárása). E szöveg-feldolgozási eljárások keretében különböző műfajú és hangnemű lírai alkotások értelmezése, költői képek, alakzatok, szókincsbeli és mondattani jellegzetességek jelentésteremtő szerepének megértését elősegítő elemző-értelmező tevékenységek, a költői nyelvhasználat összetettségének felismeretése, a grammatikai eszközök funkciójának tudatosítása.

A 9–10. évfolyam továbbfejleszti a narratív és a dráma műneméhez tartozó művek megértését, melynek része az epikus és a drámai történetmondás, idő-, tér- és cselekményszervezés, illetve jellemalkotás közötti különbségek megfigyelése, a drámai közlés mód jellemző szövegtípusainak felismertetése különböző szöveg feldolgozási eljárásokkal, kreatív tevékenységekkel. Mind a művek hatásának, mind mélyebb megértésének feltétele az előreutalások, késleltetések és az elbeszélő művek motivikus-metaforikus szintjének értelmezése, továbbá a művekben megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák megbeszélése, értelmezése, megvitatása.

Az irodalmi műveltség épüléséhez hozzájárul, ha a tanulók képessé válnak az olvasott, különböző korú és világlátású művekben megjelenített témák, élethelyzetek, motívumok, formai megoldások közötti kapcsolódási pontok azonosítására, megértésére, a megismert korszakok, művek máig tartó kulturális, irodalmi hatásának megértésére, konkrét példák felidézésére. Kíváncsi, hogy tudásukat alkalmazni tudják, például szövegek kapcsolatának és különbségének felismerésében, értelmezésében (pl. tematikus, motivikus kapcsolatok, utalások, nem irodalmi és irodalmi szövegek, tények és vélemények összevetése). A gondolkodási képességet, az önkifejezést, a kreativitást fejlesztő feladathelyzet a megismert formák és stilisztikai, nyelvi sajátosságok alkalmazása a mindennapi történetmondásban, a kreatív írásban.

A tanulási képesség fejlesztéséhez, az önállóság növeléséhez járul hozzá a felkészítés egy-egy nagyobb anyaggyűjtést, önálló munkát igénylő, terjedelmesebb szöveg (pl. beszámoló, ismertetés, esszé, egyszerűbb értekezés) írására; verbális és nem verbális (hangzó és képi) információk célszerű gyűjtésére, szelekciójára, rendszerezésére, kritikájára és felhasználására. Mind a magyar nyelv, mind az irodalomtanítás feladata az információ-felhasználás normáinak (pl. a források megjelölését, idézést) közvetítése. Elvárható önálló műelemzés készítése adott szempont/ok szerint.

IRODALOM

9. ÉVFOLYAM

Célok

- Az irodalmi műveltség iránti igény elmélyítése, új motívumokkal való gazdagítása.
- A szépirodalmi olvasmányok körének fokozatos tágítása.
- Hosszabb, illetve bonyolultabb szerkezetű irodalmi művek olvasása, feldolgozása a teljes mű és a részlet különbségének tudatosításával.
- A lírai, drámai közlés mód néhány lényegi sajátosságának felismerése, szerepük tudatosítása, fogalmi rendszerezésük.
- A művek értelmezéséhez szükséges fogalmak használatának begyakorlása.
- A válogató olvasás képességének gyakorlása.
- Az erkölcsi, társas-társadalmi érzékenység, ítélőképesség fejlesztése.

- A különféle stílusrétegek iránti fogékonyság növelése.
- A történeti érzék, a térben és időben való tájékozódás képességének fejlesztése.
- Az esztétikai érzékenység növelése.
- Az önálló jegyzetkészítés technikáink tudatosítása.
- A tanulmányokhoz használható kézikönyvekben való biztonságos eligazodás.
- A szövegformálás képességének fejlesztése: a tanulók legyenek képesek az olvasott művek szabatos, tárgyyszerű, kifejező ismertetésére szóban és írásban.
- Legyenek képesek bonyolultabb, összetettebb művek lényeges jegyeinek bemutatására.
- Ismerjék a lírai, drámai közlésmód néhány lényegi sajátosságát.
- Tudják használni azokat a fogalmakat, melyekkel az adott művek szabatosan leírhatóak.
- Tudjanak önállóan véleményt alkotni.
- Egyes műveket, alkotókat térben és időben tudják elhelyezni.
- Tudjanak hosszabb, összefüggő szövegből is önállóan jegyzetet készíteni.
- Biztonsággal tudják használni a tanulmányokhoz segítséget nyújtó kézikönyveket.
- Szövegalkotásukban érvényesítsék az önkontrollt és a szövegjavítást.
- Szöveghűen tudjanak felidézni legalább 5 verset és 20 sornyi prózai szöveget.
- Drámai szövegek értő olvasása.
- A tér, idő, cselekmény egységének felismertetése.
- A komikum eszközeinek és típusainak felismertetése.
- Az írott dráma és a színházi előadás viszonyának tisztázása.
- A drámai közlésmód néhány lényegi sajátosságának tisztázása, szerepük tudatosítása, fogalmi rendszerezésük.
- Kreatív írásgyakorlatok végzése.
- Az erkölcsi törvények állandóságának, ill. korhoz kötöttségének megvitatása.
- Annak felismerése, hogy az irodalomban állandó témák, archetípusok vannak.
- A normakövetés és a normasértés lehetőségeinek megvitatása.
- Ismerkedés a művekben megjelenő hiedelmekkel, babonákkal, népszokásokkal.
- Annak felismerése, hogy a kor és a földrajzi környezet, hogyan hat a szokásokra, az értékrendre.
- A sejtetés, az elhallgatás stíluseszközének felismerése.
- Az Arany János-i ballada jellegzetességeinek felismerése.
- A művek leírásához és értelmezéséhez szükséges poétikai alapfogalmak tudatosítása.
- A magyar irodalom e jelentős témájával való ismerkedés.
- Az olvasott művekben megjelenített téma, motívum révén a kapcsolódási pontok felismerése.
- A hazafias költészet fogalmának tisztázása.
- A költői feladatvállalás megjelenési formáinak felismerése.
- Annak tudatosítása, hogy az irodalomolvasás gondolati, erkölcsi élmények forrása is.
- A lírai alkotások különböző műfajainak és hangnemeinek felismerése.
- A történeti tájékozódás képességének fejlesztése.
- A művek értő befogadásához szükséges fogalmak tisztázása.
- A művek, ill. a mű részletek értő befogadása.
- Ismerkedés az eposz műfaji jellegzetességeivel.
- Ismerkedés az irónia fogalmával.
- A magyar nyelv változásának tudatosítása, a változások néhány lényeges elemének felismertetése.

- A már korábban megismert versritmusok felidézése és gyakorlása.
- A már korábban megismert komikus eszközök felidézése és felismerése.
- A már korábban megismert szóképek felismerése.
- A fogékonyság fejlesztése a részvételre, az igazságra, a megértésre mint értékre, a tragikumra, az erkölcsi és érzelmi konfliktusok felfogására.
- Annak megvitatása, hogy mikor miért ütközhet az egyén boldogságvágya a környező világgal.
- A drámáról tanultak felelevenítése.
- A tragikum és komikum egymásmellettiességének vizsgálata.
- A dramaturgia alapvető elemeivel való megismerkedés.
- A drámai szerkezet elemeinek felismerése.
- Az adott mű egyéb (modern) feldolgozásaival való megismerkedés.

1. EPOCHA

9. évfolyam

Tematikai egység	Nevetés a színpadon: vígjátékok	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Drámai szövegek olvasása, színház, előadás, humor forrásai, Shakespeare színpada	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A komikum forrásainak és típusainak felismerése, monológ és a dialógus eltérő funkciójának felismerése, a szereplők szituációhoz kötődő ki nem mondott gondolatainak megfogalmazása, instrukciók írása (díszlet, jelmez, színpadkép, színpadi mozgás), jelenetek előadása, egy színházi előadás közös megtekintése.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák, fejlesztési követelmények		
Shakespeare: Makrancos hölgy, Moliere: A fősvény		Dráma és tánc: színháztörténet, színházművészet, színpadi hatás.
Fogalmak	a tér, idő, cselekmény egysége, eltúlzott tulajdonságok és a komikum viszonya, a commedia dell'arte szereplőtípusai, vígjátéki szerepkörök, akció és dikció, az írott dráma és a színházi előadás viszonya	
Ajánlott tevékenységek	A drámáról tanultak felidézése közösen összegyűjtött szempontok alapján: definíció, műfajok, szerkezet, megismert korok (antik görög, középkori, reneszánsz – commedia dell'arte, shakespeare-i színház) Négy fős csoportok kialakítása vegyes tudásszint szerint: egyik sarokba „mindentudók”, velük szembe a „sem mire nem emlékezők”, a harmadikba, akik mindenről keveset tudók, a negyedikbe az egy-egy témakörre jól emlékezők állhattak önbevallásos alapon. Közös vázlatírás a szempontok alapján. A reneszánsz témahét színházra vonatkozó ismereteinek felidézése: képzőművészeti ábrázolások gyűjtése az állandó szerepkörökről – könyvtári kutatómunka. Az ott bemutatott commedia dell'arte előadás felidézése (a felkészülés módja: a kanavász írása, az attribútumok megjelenítése a jelmezekben,	

	párhuzamos jelenetek a színpadon, az improvizált szöveg nehézségei stb.) Ha reneszánsz témahét tartására nem volt lehetőség, ez projektként megvalósítható, négy konzultációval. A színház az egész világ c. sorozat megfelelő részének megnézése után korabeli fiktív színészeletrajz vagy napló írása önálló életmód-történeti kutatással - egyéni feladat. A Shakespeare-ről, illetve az ő színházáról tanultak felelevenítése a diák kvartett módszerével. Komikus és tragikus elemek gyűjtése a drámából A kerettörténet vizsgálata. A mű értelmezése: témák, melyek megjelennek a drámában: pl: valaki viselkedésével eltér az adott társadalom normáitól, valaki valamely rossz tulajdonságával megnehezíti családtagjai életét, több fiú/lány szerelemes ugyanabba a fiúba/lányba, valakinek egy családtagja miatt áldozatot kell hoznia/feláldoznia saját életterveit, valaki pénzért befolyásért akar házasodni. Megfogalmazni az adott téma hogyan jelenik meg a műben. Moliere életrajz, pályakép bemutatása – kiselőadás. A színészet megítélésének, a színészlét megváltozásának megvitatása. A Moliere-mű részeinek vizsgálata a komikum eszköztára szempontjából: források szerinti csoportosítás, a hatás magyarázata – csoportmunka és kiselőadás. A nagymonológ elemzése: lélektani vizsgálat. A nagymonológ előadása: a színészi játék kidolgozása (gesztusok, mimika, testtartás) vagy ehhez rendezői utasítások írása - egyéni feladat. Vita a mű befejezéséről. Befejezés-változatok írása - egyéni feladat.
--	--

2. EPOCHA

9. évfolyam

Tematikai egység	„Bűn és bűnhődés”	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Mítoszok, mitikus gondolkodás, ismeretek a Bibliáról, a novella műfaji jellegzetességei	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	szövegértés és szövegértelmezés, a hiányok kiegészítése a meglévő információkból, vita, vád- és védőbeszéd írása, tárgyalás, dramatizálás	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák, fejlesztési követelmények		
bibliai történetek, mitológiai történetek, Kádár Kata, Rákóczi kis úrfi, Arany János: Tetemre hívás, Ágnes asszony, V. László, Mikszáth: Bede Anna tartozása, Péri lányok szép hajáról, Az a fekete folt, Móricz Zsigmond: Barbárok, Franz Kafka: A törvény kapujában, Nádas Péter: Hazug, család		<i>Etika:</i> a bűn fogalma, koronkénti megítélése, normakövetés és normasértés <i>Magyar nyelv:</i> retorika, nyelvjáráások, tájszók

Fogalmak	erkölcsi törvények, archetípusok, normakövetés és normasértés, hiedelem, babona, népszokás, a kor és a földrajzi környezet hatása az értékrendre, sejtetés, elhallgatás, a büntetés és bűnhődés változatai, megbélyegzettség
Ajánlott tevékenységek	Bevezető, gondolatébresztő: Mindenki felírja a 10 szerinte legsúlyosabb bűnt, majd fős csoportokban megvitatják, közös listát írnak, közösen kitálalnak 5 szerintük hatásos büntetést, mindenki maga leír 5 formát a megbocsátásra. Állítások a bűnről és bűnhődésről – egyéni vélemény A Tízparancsolat megismerése, megvitatása - csoportmunka. Kultúrtörténeti koronként a bűnfelfogás bemutatása: Antik és bibliai mítoszok felidézése – közös megbeszélés. Kosztolányi Dezső: Káin című novellájának megismerése. Nézőpont-választásos parafrázis írása egy választott történethez - egyéni feladat. Az Ószövetség bűnmítoszainak önálló feldolgozása kiscsoportban: értő szövegolvasás, a bűn, a büntetés és a bűnhődés kiemelése. Vita az Ószövetség bűnképéről. Hogyan változik ez az Újszövetségben – kiselőadás. A tékozló fiú történetének feldolgozása csoportban: a kisebbik fiú, a nagyobbik fiú, az apa viselkedésének vizsgálata, illetve Pilinszky János: A tékozló fiú keresése című versének értelmezése A görög mitológia büntörténetei: az előtörténet elmondása vándorénekesként. A bűnhődés közös értelmezése – vita. Középkor: a Dantei világszemlélet megértése – bűnök mérlegelése, Odüsszeusz sorsa: a pokolábrázolás értelmezése. Reneszánsz: történelmi ismeretekre és az olvasott művekre (Dekameron, Shakespeare) támaszkodva - felidézés. Barokk, felvilágosodás – a történelmi ismeretekre építve közösen. Választott népballada önálló megértése: a cselekmény leírása saját szavakkal (és segítséggel) a főhős nézőpontjából. Az Arany János-i ballada típusainak megismerése: jellegzetes reprezentánssok alapján a jellemzők közös feltárása. Balladaértelmezések: nyomozás a cselekmény mozzanatai után, a lélektani háttér feltárása, a szokások megismerése, a végkifejlet értelmezése. Illusztrációk készítése a Tetemre híváshoz. Az Ágnes asszony képeinek értelmezése – egyéni kigyűjtés után közös megbeszéléssel. Az alapmotívum háttérének bővítése: kapcsolódó köznapi szóképek, képes kifejezések, szólások, közmondások gyűjtése. A történet megírása hírlapi tudósításként. A tárgyalás megrendezése: védő- és vádbeszéd megírása (csapatban gyűjtött érvek alapján), előadása, a nézők bevonásával lefolytatott irányított vita, az esküdtek döntése és indoklásuk elhangzása. Az Az a fekete folt című novella értelmezése: az idegen szavak, az emberi viszonyok, a tettek alapján életmód-történeti kép megírása a novella alapján (kvázi szociológiai tanulmányként) - egyéni feladat. A Mikszáth-novella alternatív befejezése: a csattanó előtt megállított történet saját folytatásának megírása. Szokások, hagyományok, hiedelmek a falusi közösségekben: saját tapasztalatok megbeszélése.

3. EPOCHA

9. évfolyam

Tematikai egység	Nemzet és költészet	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Lírai művek, költői eszközök, időmértékes verselés,	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Értelmező előadás, memoriterek megtanulása, a művek elhelyezése az adott történelmi korokban, versek műfajának és szövegszervező elvének felismerése, szóképek és retorikai alakzatok felismerése és funkciójuk megállapítása.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák, fejlesztési követelmények		
Berzsenyi: Magyarokhoz I. II., Kölcsey: Himnusz, Zrínyi dala, Zrínyi második éneke, Vörösmarty: Szózat, Előszó, Petőfi: Nemzeti dal, Világosságot!, Respublica, Európa csendes..., Ady: Nekünk Mohács kell, Magyar jakobinus dala, A magyar Ugaron, József Attila: Hazám, Márai Sándor: Halotti beszéd; mai szerzők versei (Édes hazám Magvető, 2012.)		Társadalomismeret: a reformkori művelődés és társadalmi élet, nemzet fogalom Magyar nyelv: irodalmi nyelv, szókincs bővülés lehetőségei
Fogalmak	nemzet és haza, hazafias költészet, himnusz, szimbólum, szonett, szonett-ciklus, retorizáltság, formai fegyelem, feladatvállalás, a történelmi kor meghatározó szerepe	
Ajánlott tevékenységek	A nemzet fogalmának történelmi változásai – kiselőadás. Mi tesz közösségé egy nemzetet – megbeszélés, vita. Nincs szükség a múlt ismeretére. Az a fontos, hogy a jelenben tudjunk tájékozódni és boldogulni. Praktikus ismeretekre, tudásra van csak szükség. Érveld az állítás mellett vagy ellen. Érvaidet támaszd alá példákkal. Az első Berzsenyi óda szövegének megértése: az elhangzott szöveg alapján téma, gondolati vázlat, alapképek közös kiemelése. A korszak földrajzi megnevezéseinek, történeti eseményeinek, helyzetének tanári magyarázata közben a szöveg megfelelő utalásainak jelölése. A magyarokhoz II. önálló (kérdéssorral segített) képelemzése: Az antik példák felhasználása; az alkalmi vers, az általánosító vers sajátosságai; első benyomások rögzítése; a vélemény, az indulat versbeli megjelenése; a költői eszközök kiemelése: a pozitív és negatív megjegyzések táblázatba gyűjtése; a zárlat általánosításának értelmezése A reformkor kronologikus politikatörténeti bemutatása – kiselőadás. A Himnusz szerkezeti elemzése - csoportmunka. Múlt, jelen és jövő megjelenésének módja, konvenciója – kiemelés a szövegből - csoportmunka. A Zrínyi-énekek összehasonlító elemzése: a párbeszédes forma megértése, a szereplők azonosítása, a szerkezet állandó és változó elemei, a változó világkép - csoportmunka. Összehasonlító elemzés a Szózáttal: a keret funkciója, szerkezeti tagolás, múlt-jelen-jövő, optimizmus-pesszimizmus, megidézett elemek a történe-	

	lemből - csoportmunka. Az Előszó szerkezeti tagolása, az évszak-allegória közös értelmezése. Önálló képelemzés a vers egy választott képéről esszében megfogalmazva. A történelmi háttér kulcsként való használata a 19. századból megismert művek értelmezéséhez. A Petőfi-versek hangvételének, témáinak, céljainak összevetése az eddig megismert versekkel: hasonló elemek, változások. A Világosságot! című vers logikai szerkezetének önálló feltárása: logikai viszonyok a filozófiai versben, a költőszók szerepe - előzetes megbeszélés (milyen logikai viszonyok vannak, ezeket hogy lehet jelölni) alapján - csoportmunka. A forradalom és szabadságharc a versek háttérében: Petőfi '48-49-ben született verseinek értelmezése. Arany véleményének megértése: a refrén értelmezése: állandó és variatív rész; a versszakokban leírt magatartásforma megfogalmazása 1-1 mondatban; indulatok jelzése; felütés és zárlat alapgondolatai - csoportmunka. Ady- magyarságképe: kiselőadás a művek korabeli fogadtatásáról. József Attila: Hazám című verse alapján a 30-as évek Magyarországnak bemutatása. Márai: Halotti beszéd című versének értelmezése szempontok segítségével. Válogatás az Édes hazám című kötetből. A hagyományos elemek kiemelése, a változás-változtatás megfogalmazása - csoportmunka. Ady alapképeinek összegző bemutatása- esszé írása. A határon túli irodalom alapján: Távol a hazától címmel versbemutatás. Összegző esszétémák: Beteljesülhet-e a közeli jövőben a herderi jóslat? Belső szerves fejlődés vagy átvétel oldhatja meg a kulturális lemaradást? Párbeszéd a mai magyarságról egy hiteles magyar történelmi figurával – önálló értekezésírás.
--	--

4. EPOCHA

9. évfolyam

Tematikai egység	Eposz és komikus eposz	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Történetek a görög mitológiából, a hőrosz, az időmértékes verselés, a nyelvi humor	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az eposz és a komikus eposz műfajának és műfaji kellekeinek azonosítása, a komikum forrásainak és változatainak felismerése, a komikus hatás okainak elemzése, metafora alkotás, hexameter írás, epikus hasonlatok írása, eposzi jelzők keresése önmagukra, társaikra, közismert személyiségekre, részletek dramatizálása, előadása.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák, fejlesztési követelmények		
Homérosz: Odüsszeia (9-12. ének),		Magyar nyelv: nyelv-

Zrínyi: Szigeti veszedelem, Csokonai: Dorottya (részletek, példák az eposzi kellékekre), Petőfi: A helység kalapácsa		járások, tájszók, szó- kincs bővülés lehető- ségei, stilisztika: stí- lusparódiák, karikatu- risztikus jellemrajzok
Fogalmak	Eposz és eposzi kellék, a komikus eposz, a komikum forrásai, a műfaji konvenciók és komikus alkalmazásai, irónia, időmértékes verselés, hexameter	
Ajánlott tevékenységek	Az időmértékes verselés elemzése az Odüsszeia kezdősorain – egyéni feladat. Hexameteres leírása a 12 főistennek – egyéni feladat. Egy kaland leírása hexameterben – egyéni házi feladat. Odüsszeusz kalandjai: felidézés csoportmunkában, élőképszerű megjelenítés a többieknek. Az eposz műfaja, eszköztára, állandó elemei – szakirodalom feldolgozása kiscsoportban. Az eszköztár minden eleméhez példák keresése – egyéni feladat. Epikus hasonlatok írása egy aznap velük történt eseményhez, életük egy helyszínéhez – egyéni feladat. Eposzi jelzők keresése önmagukra, társaikra, közismert személyiségekre – egyéni feladat. A Zrínyi-mű megismerése: a történet és a történelmi tények összevetése – közös megbeszélés. Csoportmunkában előre kiválasztott részletek feldolgozása: a török sereg, A magyar csapat, A két vezető, Szerelmi szálak, Csodás elemek, Az eposzi kellékek használata, a végkifejlet. A csoportmunkák összegzése alapján közös megbeszélés: a művészi-politikai célok érdekében milyen eszközöket hogyan használ a szerző. A Csokonai-mű bevezetésének szövegéből az eposzi kellékek kiemelése – egyéni feladat. Megbeszélés: hogyan változtatja meg, gúnyolja ki a szöveg. A Dorottyából készült tévéjáték alapján a szerepkörök, néphagyomány, báli szokások értelmezése. A Petőfi-mű hangos magyarázó felolvasása: a részenként elhangzó szöveg folyamatos közös elemzése (komikus eszköztár, módszerek, nyelvi humor): a kellékek kifaragása, kontraszt (téma-műfaj, téma- nyelvhasználat), eufémia (pl. testrész körülírása), túlrészletező körülírás (a napjuk egy mozzanata), befogadói elvárások cáfolata (fontosnak beállított esemény ellényegtelenítése), stílusterés (fennkölt stílusból parlagiba váltás), metafora szó szerintivé tétele tanári magyarázat. Minden eljárás megvalósítása saját rövid írásban – egyéni feladat.	

5. EPOCHA

9. évfolyam

Tematikai egység	Tragikus szerelmek a színpadon	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	A színház, a dráma, Shakespeare színpada	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A két dráma hasonlóságainak és különbözőségeinek elemzése, a véletlennek, mint dramaturgiai szervezőerőnek a felismerése, a drámai tetőpont felismerése, a történet végkifejletének megváltoztatása és vita az új befejezés változatokról, a történet végig gondolása különböző szereplők nézőpontjából.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák, fejlesztési követelmények		
Shakespeare: Rómeó és Júlia, Schiller: Ármány és szerelem		Média: filmes adaptációk
Fogalmak	tragédia, tragikus hős, konfliktus, véletlen és szükségszerűség, tragikum és komikum egymásmellettiése, az egyén boldogságvágya és a környező világ ütközése, dramaturgia, szcenika, prológos	
Ajánlott tevékenységek	A „Színház az egész világ” című sorozatban a shakespeare-i színházról szóló rész feldolgozása: vázlatírás. Szakirodalom alapján az Erzsébet kori színház és az előzmények megismerése: szókártyák gyártása az új kifejezésekből és meghatározásaikból - pármunka. A két kötelező olvasmányról szerzett első benyomások alapján a két szerelem, szerelmespár összehasonlításáról beszélgetés. A Rómeó és Júlia emblematikus jeleneteinek közös vizsgálata, elemzése. A dráma értelmezése felvonásonként kérdéssorral, csoportmunkában: komikus és tragikus elemek, lélekrajz, előjelek, szerelemképek, helyszínek, segítők, hátráltatók, a családról alkotott kép, véletlenek és végzetszerűség, a szerkezet feltárása- csoportmunka alapján kiselőadás. Vagy: A két szereplő jellemzése: a környezetük szerepe, aktivitás, felnőtttség, érzelmek, a magányossá válás útja alapján – csoportmunka alapján kiselőadás. A komikus mellékszereplők bemutatása- csoportmunka alapján kiselőadás. Júlia segítőinek a tragédiában betöltött szerepe – csoportmunka alapján kiselőadás- Belső monológ írása egy szabadon választott jelenethez. Vita a modern feldolgozásokról. Jók és rosszak az Ármány és szerelemben: a szereplők csoportosítása indoklással- csoportmunka. A tragikus végkifejlet okainak elemzése: a főhősök hibáinak magyarázata - vita. A társadalom a Schiller-műben – csoportmunka alapján kiselőadás. A műfaji kérdések tisztázása – kiselőadás. A két mű főhőseinek összehasonlító bemutatása – esszéírás.	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI

- A tanulók legyenek képesek a drámai szövegek értő befogadására.
- Ismerjék fel a tér, idő, cselekmény egységének jegyeit.
- Ismerjék fel és tudják megnevezni a komikum eszközeit és típusait.
- Meg tudják fogalmazni az írott dráma és a színházi előadás kapcsolatát.
- Ismerjék a drámai közlésmód lényegi sajátosságait.
- Legyenek képesek élménybeszámoló írására egy általuk látott színházi előadásról.
- Annak felismerése, hogy az irodalomban állandó témák, archetípusok vannak.
- A normakövetés és a normasértés lehetőségeinek megvitatása.
- Annak felismerése, hogy a kor és a földrajzi környezet, hogyan hat a szokásokra, az értékrendre.
- A sejtetés, az elhallgatás stíluseszközének felismerése.
- A tanulók ismerjék fel az erkölcsi törvények állandóságát, ill. korhoz kötöttségét.
- Képesek legyenek a művek hasonlóságainak, ill. különbségeinek felmutatására.
- Ismerjék a művekben megjelenő hiedelmeket, babonákat, népszokásokat.
- Ismerjék fel és tudják megnevezni a művekben megjelenő stíluseszközöket.
- Ismerjék az Arany János-i ballada jellegzetességeit.
- Tudják használni a művek értelmezéséhez szükséges poétikai alapfogalmakat.
- Szövegűen ismerjenek legalább egy művet.
- A tanulók értő módon tudják megszólaltatni az adott műveket.
- Legyenek tisztában a magyar irodalom e jelentős témájának legfontosabb hagyományai-val.
- Ismerjék fel az adott művek legfontosabb gondolati elemeit.
- Meg tudják fogalmazni a költői feladatvállalásban fellelhető hasonlóságokat és különbségeket.
- Ismerjék fel a tartalom és a forma kapcsolódási pontjait.
- El tudják helyezni történelmi korban az adott műveket.
- Legyenek képesek poétikai fogalmak használatával értelmezni az adott műveket.
- Legalább egy mű szövegű ismerete.
- Az adott művek, illetve mű részletek elolvasása.
- Az eposz műfaji jellegzetességeinek ismerete.
- A tanulók legyenek képesek az irónia felismerésére és alkalmazására.
- Meg tudják jelölni a mai magyar nyelv és az adott művek nyelvhasználatában lévő fontos különbségeket.
- Ismerjék fel az adott művekben a poétikai szervezethez eszközöket.
- Egy műből 15-20 sor szövegű ismerete.
- Az adott művek értő befogadása.
- A tanulók tudjanak véleményt alkotni arról, hogy az egyéni boldogságvágy miatt, hogyan ütközhet a környező világgal.
- Ismerjék fel a véletlennek, mint dramaturgiai szervezőerőnek a jelentőségét.
- Az adott műveken keresztül tudják bemutatni a drámai szerkezet elemeit.
- Ismerjék fel a tragikus és komikus elemeket, és ezek egymásra hatását.
- Ismerjék az adott mű legalább egy más feldolgozását.
- Tudják ismertetni a történeteket különböző nézőpontokból.
- Szövegűen ismerjenek egy 15-20 soros részletet valamelyik műből.

10. ÉVFOLYAM

Célok

- A tanulók legyenek képesek bonyolultabb, hosszabb lélegzetű művek befogadására.
- Az adott műveket tudják elhelyezni a magyar és világirodalom nagyobb áramlataiban.
- Ismerjék a magyar és világirodalom egymásra hatásának és érintkezésének néhány lényegi pontját.
- Képesek legyenek az olvasott műveket poétikai fogalmak segítségével szabatosan és tárgyyszerűen leírni.
- Ismerjék az esszé műfaji jellegzetességeit.
- Legyenek képesek önálló ismeretszerzésre, esszék, ill. ismeretterjesztő művek olvasásának segítségével.
- Tudjanak tájékozódni az alapvető forrásokban, kézikönyvekben.
- Szövegalkotásukban jelenjen meg a szabatosságra, tárgyyszerűsége törekvés igénye.
- Tudjanak önállóan jegyzetelni.
- Szövegszerűen ismerjenek legalább 10 lírai alkotást, 20-25 soros prózarészletet, ill. egy-két drámarészletet.
- Legyenek képesek a másik ember közléseinek egyre pontosabb felfogására, a más-ként vélekedők álláspontjának követésére.
- Ismerjék és használják a kommunikáció etikájának alapelemeit.
- Ismerkedés új költői témákkal.
- Az allegória és a szimbólum különbözőségeinek felismerése.
- A szimbólum forrásainak felismerése.
- Ismerkedés a bonyolultabb, összetettebb lírai alkotások értelmezésének technikáival és lehetőségeivel.
- A magyar és világirodalom érintkezési pontjainak, egymásra hatásának vizsgálata.
- Új poétikai fogalmak elsajátítása.
- Az olvasott művek szabatos, tárgyyszerű, személyes érintettséget is kifejező ismer-tetése szóban és írásban.
- A koncentráció-képesség, az emlékezet, az önbizalom fejlesztése.
- A másik ember véleményének mind értelmi, mind érzelmi követése.
- Hosszabb irodalmi művek olvasása.
- A regény műfaji jellegzetességeinek felismerése.
- A romantikus és realista ábrázolás különbözőségeinek felismerése.
- A jellemábrázolás eszközeinek vizsgálata.
- Visszatérő motívumok felismerése.
- A regény szövegtípusainak, tér és időviszonyainak vizsgálata.
- A lélektani motívumok megvitatása.
- A problémák mai változatainak megvitatása.
- A vita, beszélgetés kommunikációs etikájának követése.
- Önálló véleményalkotás erkölcsi kérdésekben.
- Az ars poeticák lényegi elemeinek felismerése.
- Kitekintés a téma korábbi történetére.
- A történelmi kor és a költészet összefüggéseinek vizsgálata.
- A művekben megjelenített erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák felis-merése, megértése.

- Az irodalom folytonosságának és változó jellegének felismerése.
- A már korábban megismert poétikai fogalmak és szövegelemzési eljárások felidézése és használatuk gyakorlása.
- Annak az igénynek a felkeltése, hogy a témához kapcsolódó más műveket is megismerjenek a tanulók.
- A drámai művek értő befogadása.
- Fogékonyság növelése a részvételre, az igazságra, a tragikumra, az erkölcsi és érzelmi konfliktusok felfogására.
- Ismeretek szerzése a görög és az Erzsébet-kori színházról és színjátszásról
- Az idő, tér, cselekmény egységének vizsgálata az antik és shakespeare-i drámában.
- Esszék, illetve részletek feldolgozása a téma elmélyítéséhez.
- Egy a műből készült adaptáció feldolgozása.
- A szállóige kialakulásának vizsgálata.
- A mű értő befogadása.
- Az igény és érdeklődés felkeltése az emberi lét örök kérdéseivel való foglalkozásra.
- A mű műfaji sajátosságainak felismerése.
- A mű kérdéseinek és lehetséges válaszainak vizsgálata.
- Annak felismerése, hogy a műben megjelenő kérdések rólunk is szólnak.
- Kitekintés a téma más művekben való megjelenésére.
- Az idézés jelentőségének megvitatása, használatának elsajátítása.

1. EPOCHA

10. évfolyam

Tematikai egység	Versek titkai	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Lírai szöveg, költői képek, jelképek, rím, ritmus	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az allegória és a szimbólum különbözőségeinek felismerése, a versek központi szimbólumainak értelmezése, a megváltozott forma és az új tartalom összefüggéseinek felismerése, egy mű önálló értelmezése írásban és szóban.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák, fejlesztési követelmények		
Baudelaire: Az albatrosz, Kapcsolatok, Verlaine: Költészettan, Őszi chanson, Rimbaud: Kóborlásaim, A magánhangzók szonettje, Ady: Góg és Magóg fia vagyok én..., A Hortobágy poétája, Párisban járt az ős, A Tisza-parton, Harc a nagyúrral, Kocsi-út az éjszakában		<i>Vizuális kultúra:</i> szimbólum, szimbolikus festészet, szecesszió <i>Informatika:</i> különböző fordítások keresése
Fogalmak	újszerű képalkotás, megváltozott verszene, új költői témák, allegória, szimbólum, szinesztézia, elvont, belső tartalmak kifejezése, a szimbólum forrásai	
Ajánlott tevékenységek	A képzőművészet és az irodalom: választott szecessziós műalkotás (Klimt) elemző bemutatása az irodalmi elemzés eszköztárával – esszéírás. A kor művészetéről, irányzatairól – szövegfeldolgozás szakértői csoportban.	

	Az új típusú költői képek megismerése – szakirodalom feldolgozása. Az archetípus, a toposz, a jelkép, a metafora, az allegória és a szimbólum összehasonlítása – közös megbeszélés. A francia szimbolisták verseinek képelemzése: Az albatrosz a fent és lent ellentétéként – csoportmunka alapján kiselőadások. A Tompa-vers teljes allegóriafejtése – csoportmunka alapján kiselőadások. A Kapcsolatok két alapképének (templom és természet) megfeleltetése táblázatszerű csoportosításban – csoportmunka alapján kiselőadások. Az értelmezések alapján allegória és szimbólum összehasonlítása megadott szempontok alapján - egyéni munka. Fordításkritika: az Őszi chanson vagy A magánhangzók szonettje különböző fordításainak összevető elemzése - esszé. A kor világának, emberének bemutatása – kiselőadás. A Góg és Magóg és a Harc a Nagyúrral közös elemzése: az énkép Ady verseiben. Góg és Magóg: történelmi utalások, időviszonyok, kulcsszavak a versben – közös megbeszélés. A Tisza-parton című vers önálló értelmezése a két versszak szembeállításával. Egy választott Ady-vers önálló szimbólumelemzése – esszé írása. A Kocsi-út az éjszakában –hoz asszociációs műalkotás készítése: illusztráció, installáció vagy irodalmi alkotás.
--	---

10. ÉVFOLYAM / PROJEKT

10. évfolyam

Tematikai egység	Titok könyv összeállítása	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Válogatás, szerkesztés, illusztrálás, képválogatás	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Együttműködés és munkamegosztás, kreativitás, önálló munka	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák, fejlesztési követelmények		
		Informatika: szerkesztés
Fogalmak		
Ajánlott tevékenységek	Minden csoportnak össze kell állítani egy kötetet, amelynek az a címe: Titok. Lehet benne: vers, próza részlet, saját szöveg, rajz, fénykép. Kell egy bevezető, amelyben leírjátok, mi indokolta a válogatást, milyen szempontjaitok voltak. A csoporton belül legyen munkamegosztás: (természetesen dolgozhattok	

	együtt, de legyen felelőse mindennek) - szerkesztő: ő felelős a válogatásért, a sorrendért - lektor: ő felelős, hogy a szövegek hibátlanok legyenek - dizájnér: ő a felelős a külső, belső megjelenésért - koordinátor: az ő feladata, hogy összehangolja a munkát, ügyeljen a határidőkre, hajtsa be a részfeladatokat Terjedelem: 15-20 oldal (képekkel együtt). Lehet kinyomtatva, de dolgozhatsz kézzel is. Határidő: október 3. Értékelés: maximum: 60 pont Koncepció: 10 pont Válogatás: 25 pont Bevezető: 15 pont Kivitelezés: 10 pont
--	--

2. EPOCHA

10. évfolyam

Tematikai egység	Olvasmányok az elbeszélő irodalom köréből 5.: Karrier-regények	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	A regény műfaji jellegzetességei	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A karrier-regény kötött motívumainak felismerése, a romantikus és realista vonások felismerése, lélektani motivációk értelmezése, a regényekben ábrázolt problémák mai változatainak megvitatása, a regényzáratok összevetése, önálló értelmezése, tovább gondolása	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák, fejlesztési követelmények		
Jóкаи: Az arany ember, F.Scott Fitzgerald: A nagy Gatsby		Vizuális kultúra: Ének-zene: a realizmus és a romantika megjelenése más művészeti ágakban Magyar nyelv: A szöveg
Fogalmak	karrier-regény, romantikus regény, realista regény, jellemábrázolás, visszatérő motívumok, szimbolika, idő és térviszonyok, belső monológ, társadalmi környezet, regényzárlat, tabló, az ábrázolás stílusa	
Ajánlott tevékenységek	A műfaji kérdések tisztázása: regénytípusok – tanári magyarázat. A romantika és a realizmus stílusjegyei a regényben – szakirodalom feldolgozása. Realizmus és romantika – ismeretlen szövegek besorolása a megismert stílusjegyek alapján – egyéni munka, csoportban megvitatás. Anna a pokolban címmel romantikus és realista regényterv vagy novella írása – egyéni munka.	

	A kötelező olvasmányokból a romantikus és a realista jegyek kiemelése – csoportmunka alapján kiselőadás. A főhősök összehasonlító bemutatása (fókuszban a „kedvencel”) – esszé írása. Az arany emberben a főszereplők viszonyainak ábrázolása diagramon (vonzalom, ellenszenv, érdek) – csoportmunka alapján kiselőadás. Szimbolikus elemek a műben: a bűn és bűnhődés kérdése – csoportmunka alapján kiselőadás. A kapitalista világ ábrázolása a regényben – csoportmunka alapján kiselőadás. A főhős jellemzése, a karrier állomásainak értelmezése – csoportmunka alapján kiselőadás. A főhős kapcsolatrendszerének értelmezése – csoportmunka alapján kiselőadás. A mű zárlatának értelmezése – csoportmunka alapján kiselőadás. A mű szimbólumai – csoportmunka alapján kiselőadás. Női sorsok a regényben – csoportmunka alapján kiselőadás. A regény szerkezete – csoportmunka alapján kiselőadás. A regény befejezése – csoportmunka alapján kiselőadás. Az igazságos tárgyalás lefolytatása: védő- és vádbeszéd előkészítése, megírása, a nézők érvelése, véleménye, esküdtszéki döntés. Az Emberi színjáték koncepciójának megismerése – részletek közös értelmezése a bevezetésből. két vonzás: Goriot és Vautrin, Bianchon mint ellenpont, segítők és akadályozók – csoportmunka alapján kiselőadás. A panzió leírásának értelmezése – csoportmunka alapján kiselőadás. A szereplők jellemzése – csoportmunka alapján kiselőadás. A regényírói módszerek: titokzatoskodás, sejtetés-késleltetés, romantikus nagyjelenetek, objektivitás – csoportmunka alapján kiselőadás. Női sorsok a műben – csoportmunka alapján kiselőadás. Értékrend, életelvek a szereplők monológjainak értelmezése alapján – csoportmunka alapján kiselőadás. A három mű befejezésének közös megbeszélése. A szerzők bemutatása – önálló kutatómunka alapján kiselőadás. Egy 20. századi karriertörténet bemutatása – egyéni munka
--	---

3. EPOCHA

10. évfolyam

Tematikai egység	A konfliktusos dráma	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	A dráma jellegzetességei, a shakespeare-i dráma jellegzetességei, a tragédia	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A két különböző drámatípus jellegzetességeinek felismerése, értékrendek és magatartásformák elemzése, szituációs játékok (vita, tárgyalás), a különböző korok értelmezéseinek egybevetése, és a mai jelentések megfogalmazása.	

Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák, fejlesztési követelmények		
Szophoklész: Antigoné, Shakespeare: Hamlet		<i>Társadalomismeret:</i> a görög értékrend, szokások <i>Etika:</i> hatalom és erkölcs <i>Magyar nyelv:</i> retorika – érvelés, vita
Fogalmak	eltérő értékrendek, a hatalom logikája és az erkölcs logikája, idő, tér és cselekmény az antik és shakespeare-i drámában, a görög és az Erzsébet-kori színház és színjátszás, a tragédia alapkérdése, konfliktusa és a konfliktus megoldása, a szereplők rendszere	
Ajánlott tevékenységek	Az arisztotelészi poétika - önálló szövegfeldolgozás. Oidipusz és családjának története – kiselőadás. A tragikus vétség, a hübrisz és a végzet felfogása a görögöknél – tanári magyarázat. A Szophoklész főhősök párhuzamos jellemzése – csoportmunka alapján kiselőadás. A mű szerkezeti egységeinek elkülönítése, indoklással – csoportmunka alapján kiselőadás. Az öt sorsának értelmezése – csoportmunka alapján kiselőadás. A kar szerepe, álláspontja – csoportmunka alapján kiselőadás. Kreón érveinek változása – csoportmunka alapján kiselőadás. A konfliktusos dráma alapfogalmai, jellemzői – tanári magyarázat. A mű zárlatának közös értelmezése. Tényleg „rossz”-e Kreón – vita. Védő vagy vádbeszéd írása Antigonéről – értekezés. Hamlet jellemzése tettei és magyarázatai alapján – csoportmunka alapján kiselőadás. Hamlet késlekedéseinek okai, indokai, magyarázata – csoportmunka alapján kiselőadás. Az anya-fiú kapcsolat a műben – csoportmunka alapján kiselőadás. Ophelia sorsa: a szerelem szerepe a műben – csoportmunka alapján kiselőadás. A műben szerepet játszó három fiatal férfi sorsának összevetése – csoportmunka alapján kiselőadás. A generációk viszonyai a műben – csoportmunka alapján kiselőadás. A humoros jelenetek szerepe a műben – csoportmunka alapján kiselőadás. A shakespeare-i színjátszásról szerzett ismeretek felidézése – kiselőadás. A mű végkifejletének közös értelmezése. Átfogó szempont választásával értelmezés írása. (Témajavaslatok: látszat és valóság, örület a műben, felnőtté válás, a fiatal nemzedék sorsa, tett és gondolat, romlott világ).	

4. EPOCHA

10. évfolyam

Tematikai egység	A lét nagy kérdései a drámairodalomban: Madách Imre: Az ember tragédiája	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	A dráma	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A műfajhoz kötődő sajátosságok felismerése, kérdések és lehetséges válaszok megfogalmazása, különböző korok eltérő értelmezéseinek összevetése, a saját sorsát irányítani képes ember alakjának felvázolása, vita, szállóigék gyűjtése, a történet logikájához illeszkedő, meg nem írt részletek (pl. 16. szín) megírása.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák, fejlesztési követelmények		
Madách: Az ember tragédiája		<i>Vizuális kultúra:</i> illusztrációk <i>Magyar nyelv:</i> a szöveg – kiselőadás, retorika – vita, tömegkommunikációs műfajok: kritika
Fogalmak	emberiség költemény, drámai költemény, az emberi lét örök kérdései, tézis, antitézis, szintézis, az egyén szerepe a történelemben, aktualitás és időtlenség, szállóige	
Ajánlott tevékenységek	A műfaji kérdések tisztázása – szakirodalom feldolgozása. Egy főhős jellemzése műbeli részletek értelmezése alapján – esszé írása. A három főhős viszonyainak jellemzése – esszé írása. A mű szerkezete: lehetséges felosztások és indoklás – csoportmunka alapján kiselőadás. A keretszínek összevetése a bibliai történettel – csoportmunka alapján kiselőadás. A történelmi színek értelmezése egy átfogó szempontból: ki a főszereplő, az eszmék szerepe – Ádám jellemzése, a színek kapcsolódása, tömeg és egyén viszonya, Lucifer bemutatása, Éva alakváltozatai, szerepe, a szabadság-egyenlőség-testvériség elveinek megvalósulásai, Madách jelene. - csoportmunka alapján kiselőadás. Tudományos-technikai kérdések az utopisztikus színekben – csoportmunka alapján kiselőadás. A madáchi jelen képe – csoportmunka alapján kiselőadás. Pesszimizmus a műben – vita. Életrajzi, pályaképi háttér – kiselőadás. A mű valamelyik feldolgozásának (színház, animációs film) megtekintése, értékelése	

5. EPOCHA

10. évfolyam

Tematikai egység	A népszerű irodalom	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	A regény, a humor forrásai, nyelvi humor,	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az értékes és értéktelen irodalom elkülönítése, olvasói szokások vizsgálata, a népszerűség lehetséges okainak feltérképezése, a saját olvasmányélmények beemelése a tanórai munkába.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák, fejlesztési követelmények		
Agatha Cristie: A tíz kicsi néger, Rejtő Jenő: egy regénye, Parti Nagy Lajos: Sárbogárdi Jolán: a test angyala		Magyar nyelv: retorika, a kulturált vita
Fogalmak	lektűr, ponyva, a népszerű irodalom műfajai, detektívregény, kalandregény, a nyelvi humor eszközei	
Ajánlott tevékenységek	Vitaindító beszélgetés: Mit olvasunk? Mitől lesz egy-egy mű népszerű? A detektív figurája – 3 híres krimiíró (Poe, Doyle, A. Christie) műveinek egy-egy részlete alapján. A detektívregény hagyományainak összegyűjtése (helyszín, szereplők, detektív figurája stb). Az izgalom fokozásának eszközei. A tíz kicsi néger: a konvenciók és eltérések összegyűjtése. Rejtő-regény kezdetei (több regény első pár bekezdésének összehasonlítása). A kalandregény konvencióinak összegyűjtése. Rejtő humora: az olvasott regényekből kigyűjteni a jellem- és helyzetkomikum, illetve a nyelvi humor elemeit, egymásnak bemutatni. Parti Nagy regényének feldolgozása csoportmunkában (a regény világa, szereplői, a cselekmény, az elbeszélő, a nyelv) Vita a regényről, eltérő kritikusi értékelések alapján. Jó vers, rossz vers. Író és cím nélküli szövegekről kell véleményt alkotni, és a véleményt indokolni. Könyvkritika írása egy napjainkban népszerűnek számító műről.	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI

- A tanulók legyenek képesek az új költői témák, az újszerű képalkotási technikákat alkalmazó művek értő befogadására.
- Ismerjék fel az allegória és a szimbólum különbözőségeit.
- Tudják megnevezni a szimbólum forrásait.
- Legyenek birtokában azoknak a technikáknak, amelyekkel bonyolultabb, összetettebb költői műveket is meg lehet közelíteni.
- Legyenek képesek az olvasott műveket a poétikai fogalmak segítségével szabatosan, tárgyyszerűen a személyes érintettséget is kifejező módon leírni.
- Legyenek képesek a másik ember gondolatainak követésére.
- Használják a kommunikáció etikájának alapelemeit.
- Legalább 2 magyar és egy világirodalmi mű szöveghű ismerete.
- A tanulók legyenek képesek hosszabb irodalmi művek befogadására.
- Ismerjék és az adott műveken be tudják mutatni a regény műfaji jellegzetességeit.
- Ismerjék fel és az adott művekből vett példákkal be tudják mutatni a romantikus és realista ábrázolás különbözőségeit.
- Tudják ismertetni az adott regények tér- és időviszonyait, visszatérő motívumait, szöveg-típusait.
- A kommunikációs etika betartásával vegyenek részt a vitákban, beszélgetésekben.
- Legyenek képesek az adott műveket megadott szempontok mentén végiggondolni, véleményüket szóban és írásban is szabatosan, tárgyyszerűen megfogalmazni.
- Az ars poeticák lényegi elemeinek ismerete.
- A tanulók tudjanak tájékozódni a téma korábbi történetében
- Tudjanak véleményt nyilvánítani a művekben megjelenített erkölcsi kérdésekről, magatartásformákról.
- Legyenek képesek a művek önálló értelmezésére a megismert poétikai fogalmak pontos és tárgyyszerű használatával.
- Legalább két mű szövegszerű ismerete.
- A tanulók rendelkezzenek ismeretekkel a görög és az Erzsébet-kori színházról és színjátszásról.
- Ismerjék fel az idő, a tér és a cselekmény elemeit a művekben.
- Önállóan dolgozzanak fel egy a témával foglalkozó esszét vagy részletet.
- Képesek legyenek szabatosan és tárgyyszerűen véleményüket megfogalmazni a művekben megjelenő erkölcsi kérdésekről.
- Legyenek képesek a dráma műfajáról korábban tanultakat beépíteni az adott művek értelmezésébe.
- Néhány szállóige és 15-20 sor szöveghű ismerete az adott művekből.
- A művek értő befogadása.
- A tanulók ismerjék a mű műfaji sajátosságait.
- Ismerjék a mű keletkezéstörténetének legfontosabb tényeit.
- Tárgyszerűen és szabatosan tudják megfogalmazni a műben megjelenő kérdéseket.
- Képesek legyenek a mű jelentőségének megfogalmazására.
- Tudjanak tájékozódni az adott műben.
- Tisztában legyenek az idézés jelentőségével és használatának módjával.
- Szöveghűen ismerjenek 3-4 szállóigét, ill. 10-15 sort az adott műből.
- A továbbtanulás szempontjából tudjanak dönteni arról, milyen szinten folytatják az irodalmi tanulmányaikat.

VIZUÁLIS KULTÚRA

Az Alternatív Közgazdasági Gimnáziumban a rajz és vizuális kultúra tantárgyhoz kapcsolódó képességfejlesztő, ismeretszerző és alkotótevékenység több szakaszban és területen valósul meg:

Vizuális kultúra, 7-10. évfolyam

Vizuális kultúra, 12-13. évfolyam

Képzőművészeti alkotókör, 7-10. évfolyam

A tantárgy általános céljai

A **7-10. évfolyamon** a fő hangsúly a képességfejlesztésen van. Az **alkotóképességek** és a **befogadó, megismerő képességek** fejlesztésén.

Az alkotóképességek fejlesztése a vizuális művészi kifejezés és a kommunikáció formáinak, kifejezési eszközeinek megismerésén és alkalmazásán keresztül történik. A vizuális nyelv kifejezési eszközeinek megismerése és fejlesztése e nyelv logikájából következő, egymásra épülő egyre bonyolultabb megfigyelési szempontokat és differenciáltabb kifejezési eszközöket igénylő feladatsorokra épül. De emellett nagyon fontos, hogy teret kapjon az **ösztönös önkifejezés** lehetősége is.

A befogadó, megismerő képességek fejlesztése egyrészt a valóság, a természet, az emberi környezet megfigyelése elemzése, másrészt a képzőművészeti alkotások megismerése, elemzése során valósul meg. Az ókori nagy kultúrák és az azt követő stílusirányzatok megismerése a kronológiai sorrendet követi és szinkronban van a társadalomismeret tantárgy tematikájával, de a hangsúly nem a teljességen, az időrend pontos betartásán van, hanem azon, hogy egy adott témához, feladathoz kapcsolódó műalkotásokat ismerjük meg, elemezzük és ezek tanulsága, közvetve épüljön be a diákok munkáiba. A cél tehát nem egy rendszerezett művészettörténeti képzés, hanem az, hogy egy-egy probléma, feladat kapcsán vizsgáljuk meg, hogy hogyan látták, hogyan oldották meg ezt a problémát az ókori egyiptomiak vagy a görögök.

A **12-13. évfolyamon** az előző négy évhez képest megfordul a viszony. Nem a vizuális probléma, a vizuális nyelv kifejezési eszközeinek logikája mentén szerveződik a tananyag, hanem a művészettörténeti korok, stílusirányzatok kronológiája mentén haladunk, szem előtt tartva azt a szempontot, hogy a megismert korszak, stílus milyen ötletet, követhető példát adhat a mi gondolataink kifejezésére, problémáink megoldására.

Az alkotóképességek fejlesztése a vizuális művészi kifejezés és a kommunikáció formáinak, kifejezési eszközeinek megismerésén túl egyre fontosabb szerepet kap a **személyes útkeresés**. A tantárgy feladata az egyéniség keresésének segítése, a vizuális kultúra példáinak bemutatásán keresztül egyfajta követhető stílus, mintaválaszték felkínálása. Az azonosulás az alkotómunka elmélyült állapotában megy végbe a legkönnyebben, ezért a **tudatos vizuális önkifejezés** tág és minél önállóbb választási lehetőségeit kell felkínálnia. A rajzi, a festői, a szobrászi munka mellett teret kell adjunk a korosztály érdeklődésének homlokterében álló alkalmazott grafikai tervezési és tárgytervezési, konstruálási feladatoknak.

A befogadó, megismerő képességek fejlesztése továbbra is a valóság, a természet, az emberi környezet megfigyelése elemzése, és a képzőművészeti alkotások megismerése, elemzése során valósul meg, de fontos szerepet kap a tágabb összefüggések, a tendenciák felismerése.

A képzőművészet történetének megismerése során az adott kultúra, vagy korszak társadalmi, gazdasági életének összefüggésében vizsgáljuk az épületeket, műalkotásokat.

A **8-10. évfolyam** részére indított, de a gyakorlatban minden évfolyam diákjai számára biztosított rajz alkotókör a vizuális problémáktól és művészettörténeti, kronológiai rendszerektől független szabad, kötetlen alkotómunka lehetőségét kell, hogy biztosítsa. Ennek a csoportnak a munkáját is meg kell tervezni és változatos, egymásra épülő feladatokkal kell biztosítani az egyéni haladás, fejlődés lehetőségét, de itt a fő szempont a tematika megtervezésében csoport érdeklődésének iránya, a kifejezési eszközök használatában elért színvonala, az egyéni ötletek, kezdeményezések megvalósításának lehetősége.

Fejlesztési feladatok

A rajz és vizuális kommunikáció képességfejlesztési területei:

vizuális megismerőképesség fejlesztése – A1	vizuális befogadóképeség fejlesztése – A2	vizuális alkotóképesség fejlesztése – A3
Az alkotótevékenységeken belül ez a síkbeli, térbeli kifejezőeszközök, a térábrázolási konvenciók, a szintani ismeretek, a tervezési és elemi konstruálási eljárások szabályainak elsajátítását, a létrehozásukhoz szükséges technikák megismerését jelenti.	A befogadóképeség fejlesztése a látvány analízisén, a műalkotások elemzésén, értékelésén, leírásán és a vizuális ítéletalkotás szabályainak elsajátításán az egyetemes és benne a magyar művészettörténet stíluskorszakai és a magyar népművészet megismerése által valósul meg.	Az alkotóképesség a komplexitás kedvelésében, a merev, sablonos rend kerülésében, egyéni megoldások alkalmazásában nyilvánul meg. A tanulók egy része képes produktív alkotások létrehozására, míg mások inkább a reprodukív jellegű alakításban képesek igényes, elmélyült munkára, képesek eredményeiket kritikusan vizsgálni, törekednek mások teljesítményeit is reálisan értékelni.
• tudatos megfigyelés • vizuális viszonylatok, összefüggések, minőségek, részletgazdag emlékezeti megőrzése • képzetek felidézése Vizuális megismerő és befogadó képességeiket a térbeli, formai, színbeli, mozgásbeli, az anyagokkal, esztétikummal kapcsolatos élmények, a képi, világ iránti észlelési fogé-	A vizuális memória fejlesztése Vizuális memóriájuk által válnak képessé tevékenységbe ágyazott belső képekben, vizuális, esztétikai művészeti képzetekben való gondolkodásra, képzeleti műveletekre (összehasonlításra, viszonyításra, ok-okozat vizsgálatára, ítéletalkotásra, átalakításra). A látványban rejlő jelentést, a	

konyság jellemzi. Eleven, mozgósítható érdeklődésűek, képesek látványok célirányos, egyre tudatosabb megfigyelésére; a belső képek, képzetek emlékezeti felidézésére.	művészi kifejezésben testet öltő esztétikai hatást, a képi információ tartalmát adott szempont szerint elemezni, értelmezni tudják.	
---	---	--

Az általános nevelési célokhoz kapcsolódóan:	Az egyes tevékenységek folyamán fejleszteni kell a gyerekek:	Az ábrázolás és értékítélet terén:
 kreativitás fejlesztése – C1 problémafelismerő és megoldó képesség – C2 képzelet fejlesztése – C3 képi gondolkodás fejlesztése – C4 ízlés fejlesztése – C5 nyitottság fejlesztése – C6 empátia, szociális érzékenység fejlesztése – C7 érzelmek átélésének és kifejezésének képessége – C8 fogalmi gondolkodás fejlesztése – C9	 képi-plasztikai ábrázoló – B1 képi-plasztikai kifejező – B2 képi-plasztikai közlő – B3 képi-plasztikai alakító – B4 képi-plasztikai konstruáló – B5 képességeit	 önismeret és szabad önkifejezés fejlesztése az ábrázolásban – D1 realitásigényre, objektív világszemléletre való törekvés fejlesztése az ábrázolásban – D2 megalapozott kritikára hajló magatartás fejlesztése – D3

Tanegységek, tanegységi célok, fejlesztési feladatok, követelmények:

7. ÉVFOLYAM

Szám	Tanegység	Cél és fejlesztési feladatok	Követelmény
1	Játék a színekkel – OP-ART konstrukciók, színek és felületek Feladat: kevés színből sokféle árnyalat és felület létrehozása. Különböző anyagok, eszközök, technikák, ecsetkezelés, vonalvezetés, felületképzés kipróbálása. (Különböző alapozott és alapozatlan papírok, színes ceruza, viaszkréta, zsírkréta, vízfesték, tempera, színes papír.) 1. Alapszínek és keverékei, elsődleges és másodlagos kevert színek 2. Semleges színek, tarka színek 3. Színkontrasztok: hideg-meleg, sötét-világos 4. a) Az elkészült színek kompozíciók térkonstrukcióba építése: alapforma a kocka 4. b) Szín-játék Szín- és formaszimbolikára épülő színpadi előadás (díszlet, kosztüm, mozgás, színes fény, hanghatások, zene)	A színek rendszerének megismerése. Különböző festékek, anyagok, technikák színkeverési eljárásainak megismerése, gyakorlati alkalmazása A1, A2, A3 B2, B5 C1, C4	A színek - a tiszta színek rendszere. Alapszínek, elsődleges és másodlagos kevert színek rendszerének ismerete. Színkontrasztok: magában való hideg-meleg sötét-világos A fent felsorolt összefüggések alkalmazása a rajzi feladatok során. Ritmus, szimmetria és képi egyensúly ismerete és alkalmazása.
2	Szín – forma – kompozíció – ritmus (gyümölcsök – tanulmányrajz, csendélet, dekoratív alkalmazás) Feladatok 1. Színes tanulmányrajz egyetlen formáról (alma, körte), kép és forma aránya,	A látvány pontos megfigyelése, értelmezése. A természetes formák formakarakterének tanulmányozása, dekoratív átírása, önálló képi elemként való alkalmazása. A1, A2, A3 B1, B4, B5	Semleges és tarka színek értelmezése, lokálszín fogalma. Színek hangulati és dekoratív hatása. A fent felsorolt összefüggések alkalmazása a rajzi feladatok során. Ritmus, szimmetria és képi

	forma és háttér viszonya, felület és forma kapcsolata 2. Csendélet gyümölcsökből (A formák egymáshoz viszonyított aránya, a képhez viszonyított aránya: képkivágás, kompozíció.) 3. Csendélet gyümölcsökből - a kép kifejezőerejének fokozása (Színek, formák szubjektív érzések szerinti átírása, színhangulatok, formakarakterek.) 4. Gyümölcsök, összetettebb formájú termések vizsgálata (A forma alakja, belső szerkezete, fölépítése, forma és funkció kapcsolata - elemző tanulmányrajzok.) ==> <i>biológia</i> 5. A megismert formák, formarészletek stilizált, dekoratív alkalmazása (Kompozíció, szín- és formaritmika, szimmetria, képi egyensúly.)		egyensúly ismerete és alkalmazása.
3	Sík és tér, valóság és illúzió (mértni testek vonal- és tónusos rajza, vetületi és axonometrikus ábrázolása, szerkesztése) Feladatok 1. Mértni testek: kocka, téglatest, hasáb, henger, gömb, kúp, gúla vonalas és tónusos rajza Vonal - felt - tónus (fokozatos /lépcsőzetes/ és folyamatos tónusátmenet gyakorlata). 2. Vetületi ábrázolás: Egyszerű mértni formák vetületi ábrázolása, felszínének kiterítése, modellezése. (Gúla, kúp oldallap, oldalél összefüggése, ezek kiszámí-	A mértni formák jellegzetességeinek megismerése. Az ábrázolási rendszerek megismerése, informatív lehetőségei és területei. A különböző ábrázolásmódok gyakorlati alkalmazása. A1, A2, A3 B1, B2, B4 C1, C4, C9	Egyszerű mértni formák (kocka, hasáb, téglatest, henger, gömb, gúla, kúp) látvány szerinti vonalas és tónusos rajza. A vonal, felt, tónus szerepének ismerete és alkalmazása a forma térbeliségének érzékeltetésére. Különböző formák formakarakterének és térbeli viszonyának megajzolása látszati, vetületi, egy- és kétméretű axonometrikus ábrázolás szabályai alapján. Téralakítás egyszerű formákból – statikus térkompozíciók.

	tása, később a vár és templom makettek tornyának tervezésénél szükségeltetik.) ==> <i>geometria, sztereometria</i> 3. Illuzórikus térkonstrukció axonometrikusan rajzolt kockák, hasábok variációiból egy adott négyzetrácsrendszerben számítógéppel vagy manuálisan		
4	Mi a művészet - műalkotások a befogadástól a műelemzésig. A művészet kezdetei, őskor, törzsi művészet, népművészet A műalkotások befogadásától a műelemzésig A művészet kezdetei - őskor, törzsi művészet - ábrázolás, kép és mágia, díszítés, népi díszítőművészet Egy adott törzs jelentős ünnepeinek rekonstrukciója ==> <i>történelem, néprajz</i>	A művészet változó szerepe, az ember életében. Különböző korok művészet felfogásának megismerése, összehasonlítása. A törzsi és népművészet szerepe és hatása a modern kor emberére. A2, B3, C5, C8, C9	Az őskori és törzsi művészet sajátosságainak és legjelentősebb alkotásainak ismerte. A magyar népművészet tájegységeinek, legjelentősebb területeinek (építészeti, öltözködés, bútorkészítés, fafaragás, fazekasság, kovácsmesterség) ismerete.
5	Természeti forma karaktere, redukciója (virág - tanulmányrajz, szerkezeti rajz, stilizált és szimbolikus ábrázolás) Feladatok 1. Vonalas, tónusos, színes tanulmányrajzok 2. A virág felépítésének, szerkezetének, arányainak, szimmetriájának megfigyelése - magyarázó, elemző rajz 3. Virág és növény dekora-	A természet gazdag szín és formavilágának megfigyelése, elemzése. A természet logikájának felfedezése, és egyéni módon való alkalmazása, felhasználása a gyakorlati jellegű alkalmazott művészetben A1, A2, A3 B1, B2, B3, B5	Természeti és mesterséges forma megfigyelése, elemzése, szerkezeti és metszetrajzok készítése. Formaredukció - dekoratív motívumok, kompozíciók készítése. Különböző formák formakarakterének és térbeli viszonyának megrajzolása látszati, vetületi, ábrázolás szabályai alapján. Téralakítás egyszerű formákból – statikus térkompozíciók.

	tív ábrázolása és szimbolikája a magyar népművészetben és népdalokban zene, irodalom, néprajz 4. A virág, mint absztrakt forma, avagy játék koncentrikus körökre és szimmetriára (hideg-meleg színekben)		
6	Az ókori Kelet művészete - Egyiptom, Mezopotámia A piramisok titka; masztabák, piramisok, sziklasírok. A sírkamrák falfestményei és szobrai. Az ókori kultúrák téralakítási és ábrázolási sajátosságai (képek, alap- és metszetrajzok elemzése, készítése; folyamatábrák, makettek készítése) ==> <i>történelem, technika, irodalom</i>	A különböző kultúrák és művészettörténeti korok szemléletmódjának megismerése, az emberről és a világról alkotott felfogásának változása. Mit mondanak a mai ember számára az akkor készült alkotások? A2 B3, B5 C3, C5, C6, C8, C9	Az ókori Kelet – ezen belül Egyiptom és Mezopotámia - művészetének, valamint a prekolumbián és keleti művészet (India, Kína, Japán) sajátosságainak ismerete.
7	A betű (az írás kialakulása, fejlődése, szabványbetűk, tartalom és forma a betűtervezésben, monogram, ex libris) Az írás kialakulása, fejlődése Műszaki szabványírás (álló és dőlt nagybetűk) Tartalom és forma kapcsolata a betűtervezésben Monogram, ex libris tervezése Képvers, verskép rajzolása ==> <i>irodalom, technika</i>	A képi ábrázolás és az írás kapcsolatának megismerése. Az írás és vizuális kommunikáció szerepe a művészetben és a mindennapi életben. A1, A2, A3 B2, B4 C1, C3, C5 D1	Ritmus, szimmetria és képi egyensúly ismerete és alkalmazása. A betű Az írás kialakulásának, fejlődésének vázlatos ismerete. A műszaki szabványírás ismerete. Egyéni tervezésű betűk, betűkompozíciók készítése.
8	Görög-római művészet A harmonikus arányrend szerepe a görög-római mű-	A különböző kultúrák és művészettörténeti korok szemléletmódjának megismerése, az emberről és a	Görög és római művészet korszakainak és legjelentősebb alkotásainak ismerete.

	vészetben Az építészet forma- és arányrendje; építészet, szobrászat, festészet szerves egysége A vallás és hit szerepe a művészetben, sportban és a mindennapi életben ==> <i>irodalom, zene, testnevelés, történelem</i>	világról alkotott felfogásának változása. A klasszikus görög-római művészet hatása az európai kultúrára. Mit mondanak a mai ember számára az akkor készült alkotások? A2 B3, B5, C2, C4, C8, C9 D4	A térről, formáról, színről, tónusról, kompozícióról tanultak alkalmazása az illusztrációs témakörök során.
--	--	---	--

8. ÉVFOLYAM

Szám	Tanegység	Cél és fejlesztési feladatok	Követelmény
1	Természeti és mesterséges formák - fény-árnyék, lágy és kemény, kötött és szabad forma - lokálszín és színreflex 1. Fény-árnyék hatás vizsgálata - drapéria tanulmányrajz Különböző textilanyagok, papírok gyűrődési, formaképződési sajátosságai Lágy és kemény, kötött és szabad formák, mesterséges és természeti formák (drapéria, mértani testek, az emberi test, a földfelszín formái) 2. Lokálszín - színreflexek megfigyelése és ábrázolása drapérián, mértani testeken, egyszerű csendéleten és természeti tájról készült fotóreprodukciókon	A szín, tónus és forma összefüggésének vizsgálata. A fény figyelemvezető és kiemelő szerepének felismerése a képi kifejezésben. A1, A3 B1, B2, B4, B5 C1, C2, C3, C4	Természeti és mesterséges forma részletgazdag ábrázolása síkban és térben (csendélet, emberi figura stb. rajzolása, festése, mintázása). Természeti és mesterséges forma formaelemző rajza (metszet, vetület, magyarázórajz készítése). Formaalkotás (pozitív, negatív forma és különböző faktúrák felhasználásával) realista, absztrakt és nonfiguratív módon. A természeti formavilág elemzése forma, felület, látvány összefüggésének felismerése és alkalmazása. Alapformák és a formák származtatása, összefüggéseik felismerése.
2	Természeti formák szimbolikus és stilizált ábrázolása a középkor művészetében - stilizált állat- és növényábrázolások - szíkontrasztok: komplementer minőségi mennyiségi szimultán 1. A stilizált ábrázolás formai és tartalmi sajátosságainak megfigyelése és alkalmazása rajzban (stilizált állat- és növényábrázolások)	A stilizáció szerepe a szimbolikus ábrázolásban. A forma tanulmányozása és elemzése során a lényeges és jellemző jegyek kiemelésével az egyedi és általános kifejezésének felismerése, és alkalmazása a dekoratív feladatokban. A1, A2, A3 B1, B2, B4, B5 C1, C3, C4, C5, C9 D2, D3	Az ókeresztény művészet legjelentősebb alkotásainak ismerete. A honfoglaló magyarok díszítőművészetének és tárgykultúrájának ismerete. A bizánci és ortodox művészet sajátosságainak ismerete. Lokálszínek, fény-árnyék hatás, színreflex összefüggéseinek ismerete és az egyéni képességekhez mérten történő alkalmazása. Szíkontrasztok (komplementer, minőségi, mennyiségi, szimultán) ismerete és

	2. Színkontrasztok: komplementer, minőségi, mennyiségi, szimultán A színérzékelés fiziológiája Színkontrasztok alkalmazása stilizált formák felhasználásával (Kazettás mennyezet kazettája vagy dombormű: terrakotta plakett)		alkalmazása. A színgömb - a színek rendszerezési módjainak ismerete.
3	A romanika és gótika művészete Az építészet, szobrászat és festészet szerves egységének bemutatása a középkor művészetében Bibliai szimbólumok a középkori művészetben („Zárókő” dombormű - terrakotta, kazettás mennyezet kazettája) Építészeti alkotások: templomok, kolostorok, várak téralakításának vizsgálata (Képek, metszetek, alaprajzok elemzése, készítése; makettek készítése)	A keresztényvilág egységének és egyetemességének tükröződése a romanika és gótika művészetében. A1, A2, A3 B3 C4, C5, C6, C9 D2, D3	A romanika és gótika művészetének stílusjegyei és legjelentősebb európai és magyarországi művészeinek és alkotásainak ismerete.
4	Perspektivikus ábrázolás és a reneszánsz Axonometrikus és perspektivikus ábrázolás kapcsolata Az axonometrikus és perspektivikus ábrázolás kapcsolata A reneszánsz perspektíva fajtái: 1. Egyszerű mértani testekből megkomponált térkonstrukció egy- és kétiránypontos perspektivikus rendszerben. (Különböző kompozíciós rendszerek: átlós, háromszög, kör stb.; képi egyensúly.) 2. Egyszerű mértani testek	Az emberközpontú és világi szemlélet tükröződése az ember és térábrázolásban. A világ és a természet tudatos megismerésének hatása a művészet kifejezési formáira. A1, A2, A3 B1, B2, B5 C1, C2, C3, C8, C9 D2, D3	A reneszánsz művészet sajátosságainak és legjelentősebb európai és magyarországi művészeinek és alkotásainak ismerete. Belső és külső tér ábrázolása a reneszánsz perspektíva törvényei szerint (szabadkézi rajz vagy szerkesztés). Tájébrázolás a levegőtávlat és lineális perspektíva alkalmazásával.

	csoportjából kialakított formakonstrukció axonometrikus és perspektivikus ábrázolása. 3. Épület vagy városrész tervezése. (Alaprajza, axonometrikus és perspektivikus ábrázolása.) A reneszánsz szemlélet tükröződése a képzőművészet forma- és térszemléletében. (Építészeti terek és a lineáris és levegő perspektíva.) A kora és érett reneszánsz művészet		
5	A színek térhatása - távlat - tiszta szín-tört szín - a színek rendszere - színgömb - lineális és levegő perspektíva A színek térhatására épülő nonfiguratív kompozíciós játék 1. A tiszta színek térhatása 2. A tiszta és tört színek térhatása A színek rendszere: a színgömb A tiszta és tört színek térhatása a külső tér és tájábrázolásban (a lineáris és levegő perspektíva alkalmazása)	A színek rendszerének megismerése, a színek dinamikájának és térhatásának tanulmányozása. A színek térhatásának szerepe az illuzórikus térábrázolásban az absztrakt művészetben, és a mindennapi élet gyakorlatában. A1, A2, A3 B1, B2, B4 D1, D2	A reneszánsz művészet sajátosságainak és legjelentősebb európai és magyarországi művészeinek és alkotásainak ismerete. A formarend, színösszhang, kiemelés, képi egyensúly lehetőségeinek felhasználása realista, absztrakt és nonfiguratív kompozíciók készítése során. Különböző kompozíciós rendszerek (átlós, háromszög, kör) ismerete és alkalmazása a különböző témakörök megvalósítása során. Téralakítás, térbeli mozgás érzékeltetése valós és illuzórikus térben.
6	A betű Szabványbetűk, betűkompozíciók, védjegy, reklámgrafika, plakát Műszaki szabványírás: álló, dőlt kisbetűk Betűkompozíciók Védjegy, reklámgrafika,	Az egyes betűtípusok stílus jellemzőinek tanulmányozása. A betűk stílusának és a szöveg tartalmának, funkciójának összefüggése. A különböző betűtípusok alkalmazása reklámgrafikai feladatokban.	A reneszánsz művészet sajátosságainak és legjelentősebb európai és magyarországi művészeinek és alkotásainak ismerete. Betű Műszaki szabványírás (álló, dőlt kisbetűk) ismerete.

	plakát	A1, A2, A3 B2, B3, B4, B5 C1, C2	Betűkompozíciók, monogram, ex libris, védjegy, reklámgrafika elemzése, készítése. Plakátok elemzése, készítése, tervezése.
7	A barokk művészet A barokk téralakítás sajátosságainak vizsgálata Építészeti tér, városrendezés, kert tervezés A barokk kastélyok térrendszérének vizsgálata, az épület és környezet kapcsolata: barokk kastély és kert tervezése (alaprajz, makett készítése) Színpadiasság és érzelmi azonosulás a barokk festészetben.	A hatalom, művészet és reprezentáció összefüggése a barokk művészetben. A barokk építészet téralakító törekvéseinek megismerése. Egyéni utak a barokk művészet keretében. A1, A2, A3 B3, B5 C2, C4, C9	A barokk művészet sajátosságainak és legjelentősebb európai és magyarországi művészeinek és alkotásainak ismerete. Egy-egy alkotás stílusjegyek alapján történő felismerése, besorolása és elemzése.

9. ÉVFOLYAM

Szám	Tanegység	Cél és fejlesztési feladatok	Követelmény
1	Szín, forma, kompozíció - színharmóniák - ritmus, szimmetria, képi egyensúly A színek rendszerezése: színgömb (ismétlés) Színharmóniák: skálaszerű harmóniák, hármás, négyes hangzatok Kompozíció egy adott forma variációjára a színtelepek (ismétlés) és színharmóniák alkalmazására (papírragasztással vagy számítógéppel, fekete-fehér, tónusos és színes változatban) Ritmus, szimmetria, képi egyensúly => matematika: permutáció és variáció irodalom (nyelv): Weöres Sándor: Négy korál zene: szerializmus és repetitív zene	A szín szerepe a kép kompozíciójának alakításában. Színek formák ritmusának összekapcsolása, alkalmazása a művészetben és az alkalmazott grafikában. A1, A2, A3 B2, B4, B5 C1, C2, C3 D1	Összetett külső és belső terek ábrázolása. Mobilok, térkonstrukciók, építészeti terek elemzése, értelmezése, tervezése.
2	A vonal és a grafika Pont - vonal - vonalrendszer – folt A színek rendszerezése: színgömb (ismétlés) Színharmóniák: skálaszerű harmóniák, hármás, négyes hangzatok Kompozíció egy adott forma variációjára a színtelepek (ismétlés) és színharmóniák alkalmazására (papírragasztással vagy számítógéppel, fekete-fehér, tónusos és színes változatban)	A vonal mint kifejezési eszköz sokrétű alkalmazásának felismerése, különböző alkalmazási területei a művészetben és vizuális kommunikációban. A1, A2, A3 B1, B2, B4, B5 C1, C3, C5, C8	Idő és tér, mozgás és tér összefüggéseinek felismerése, elemzése, egyéni munkákban való alkalmazása. Sorozatfotó, film tér és idő dimenzióinak kifejezési lehetőségei.

	Ritmus, szimmetria, képi egyensúly ==> <i>matematika: permutáció és variáció</i> <i>irodalom (nyelv): Weöres Sándor: Négy korál</i> <i>zene: szerializmus és repetitív zene</i>		
3	A harmónia szerepe a klasszicizmus építészetében és szobrászatában Statikus és dinamikus kompozíció Statikus és dinamikus kompozíció Elemző kompozíciós gyakorlatok	A harmónia fogalmának és szerepének változása a különböző művészettörténeti korszakokban. A harmónia és rend fogalma a térben és a síkban. A1, A2, A3 B1, B2 C1, C2, C4, C5, C9 D2, D3	A klasszicizmus, stílusjegyeinek és legjelentősebb külföldi és magyar művészeinek, és kiemelkedő alkotásaiknak ismerete, rövid elemzése. Térbeli mozgás, változás kifejezése: fázisrajz, folyamatábra, több nézet egyidejű alkalmazása. Mozgásváltozás kifejezése síkban és térben.
4	Portré - jellemrajz - grimasz - maszk – személyiség Az ember, az emberi arc ábrázolása különböző kultúrákban és stílusirányzatokban Az emberi arc szerkezete, arányai, részformái Az arc szerepe a kommunikációban (Az arcok értéke - ismeretterjesztő film) Önarckép Portré egy csoporttársról Portré a XX. század művészetében Jellemrajz egy csoporttársról Grimasz és karikatúra (fotó, rajz) A maszk szerepe különböző kultúrákban - maszk készítés (papír, agyag vagy testfestés) Bibliai személyiségek el-	Az ember önmagáról alkotott képének változása a művészettörténet különböző korszakaiban. A változások okainak vizsgálata, elemzése. Az ember arca a modern művészetben és az elektronikus médiák és a reklám világában. A1, A2, A3 B1, B2, B4, B5 C1, C2, C3, C5, C6, C7, C8 D1, D2, D3	Plakát, montázs készítése. Belső téralakítás (lakás, közösségi tér tervezése). Jelek, szimbólumok elemzése, tervezése. A reklám igazságtartalmának és vizuális hatásmechanizmusának elemzése. Jó reklám vagy igaz reklám. Magyarázó rajzok, vázlatok, szerkezeti, vetületi és metszetrajzok értelmezése, készítése az egyes témakörök során.

	képzelt portréja ==> <i>kommunikáció, biológia, fotóművészet, irodalom, néprajz</i>		
5	Az egzotikum világa a művészetben, a romantika művészete Romantikus tájkép, felhők A táj, mint az emberi érzelmek kifejezője, a táj, mint szimbólum a képzőművészetben, irodalomban és zenében („Magyar táj magyar ecsettel”, Kosztolányi Dezső: Hajnali részegség) ==> <i>irodalom, zene, földrajz</i>	Az emberi lélek mese és a regényes múlt utáni vágyának kifejeződése a romantika művészetében. A táj, mint emberi érzések hordozója. Romantikus elemek a tájábrázolásban. A1, A2, A3 B1, B2 C1, C2, C4, C5, C6, C7, C8 D1	A romantika, eklektika, stílusjegyeinek és legjelentősebb külföldi és magyar művészeinek, és kiemelkedő alkotásaiknak ismerete, rövid elemzése.
6	A plen air festészet hatása a realista és impresszionista festészetre Tiszta színek, tört színek, optikai színkeverés Tiszta színek Barnák és színes szürkék A sötét és tört színek szerepe a realista festészetben A barbizoni festőiskola hatása a realista és impresszionista festészetre A Chevreul-féle színelmélet és a „l’art pour l’art” elvének szerepe az impresszionisták művészetében Hagyományos (palettán történő) és optikai színkeverési gyakorlatok Természeti táj pillanatnyi hangulatának kifejezése az optikai színkeverés technikájával	A természet megfigyelésének és romantikus, fennkölt érzelmektől mentes ábrázolásának igénye a XIX. század végén. A látás mechanizmusának tanulmányozása és a Chevreul-i színkeverési elmélet megismerése, alkalmazása. A1, A2, A3 B1, B2 C1, C2, C4, C6, C7, C8 D1, D2	A realizmus, impresszionizmus, neoimpresszionizmus, stílusjegyeinek és legjelentősebb külföldi és magyar művészeinek, és kiemelkedő alkotásaiknak ismerete, rövid elemzése. Tiszta színek térhatásának ismerete és alkalmazása. Fényszín, festékszín, összeadó, kivonó színkeverés, optikai színkeverés törvényszerűségeinek ismerete. Színes fények keverésének sajátosságai. Színharmóniák (skálaszerű harmóniák, hármas, négyes hangzatok) ismerete és alkalmazása.
7	A posztimpresszionista	A a „l’art pour l’art” elvé-	A posztimpresszionizmus,

	festők hatása a modern festészetre A posztimpresszionizmus útkereséseinek bemutatása egy egyszerű csendéleten keresztül	nek hatására a festői nyelv kialakítása és a festő belső érzéseinek kifejezése válik a festészet fő témájává. A festészet különböző utjainak megismerése, összehasonlítása. A1, A2, A3 B2, B4 C1, C2, C4, C5, C6 D1, D2, D5	stílusjegyeinek és legjelentősebb külföldi és magyar művészeinek, és kiemelkedő alkotásaiknak ismerete, rövid elemzése.
8	A szecesszió és szimbolizmus A stilizált természeti forma felhasználása a szecesszió művészetében Szecessziós tárgyak, épületek tervezése (magyarázó vázlatrajzok, vetület, metszet, szerkezet) Belső-tér alakítás, a modern design-szemlélet megjelenése, lakáskultúra A kor technikai és ipari fejlődése, az urbanizáció felgyorsulása, a nagyvárosi elidegenedés tükröződése a szimbolizmus művészetében A szimbolizmus és szecesszió „összművészeti” törekvése A szimbolizmus témavilága és kifejezési eszközei a képzőművészetben Élet-Halál, Mámor, Erotika, Egzotikum a festészetben és szobrászatban Témavázlatok, illusztrációk, díszlettervek a korszak irodalmi és zenei alkotásaihoz	A szecesszió, mint a modern gyárilap sorozatgyártása és az egyedi kézművességmunka közötti ellentét feloldására tett kísérletének megismertetése. A természet gazdag formavilágának stilizálása és felhasználása a használati tárgyak és épületek tervezésében. A1, A2, A3, B2, B4, B5 C1, C2, C3, C4, C5, C7, C8 D1, D2, D3	A szecesszió, szimbolizmus stílusjegyeinek és legjelentősebb külföldi és magyar művészeinek, és kiemelkedő alkotásaiknak ismerete, rövid elemzése. A forma mozgásának sajátosságai síkban, valós és illuzórikus térben. Természeti és ipari forma jellegzetességeinek ismerete. Természeti forma hatása az ipari formatervezésre.

10. ÉVFOLYAM

Szám	Tanegység	Cél és fejlesztési feladatok	Követelmény
1	Színelméleti ismeretek rendszerezése „Formák és színek zenéje” a kubizmus és futurizmus művészetében A tiszta színek ragyogása, kifejezés és dekorativitás a fauve-ok művészetében A kubizmus és futurizmus új tér-idő szemlélete a képzőművészetben A kompozíció, képi egyensúly és dinamizmus szerepe a fauve-ok, kubisták és futuristák alkotásaiban „Formák és színek zenéje” - kubista csendélet hangszerekkel „A sebesség a mi istenünk”, „Egy versenyautó szebb, mint a szamothrákéi Niké” - futurista kompozíció száguldó autókkal	A forma szintézisének és analízisének eredménye a képépítésben. A kép mint a valóság különböző aspektusainak (tér – különböző nézőpontok, mozgás – idő – dinamizmus) gyűjtőfelülete. Avagy, mit tud „elmondani” a kép ha elszakad a reneszánsz egynézőpontú statikus térszemléletétől. A1, A2, A3 B2, B4, B5 C1, C2, C3, C4, C5, C8 D1, D2, D3	Ábrázolási rendszerek összefoglalása, sajátosságainak összehasonlítása és az adott célnak megfelelő alkalmazása. Több nézet egyidejű alkalmazása a képkalkuláció folyamatában. A fauve-ok, kubizmus, futurizmus, stílusjegyeinek legjelentősebb külhoni és magyar képviselőinek és kiemelkedő alkotásainak ismerete, rövid értelmezése, elemzése.
2	Formák és színek a szubjektív érzések kifejezésének szolgálatában - expresszionizmus A modern kor, a nagyvárosi élet dinamizmusa, a háború és gazdasági válság hatása a művészetre: expresszionizmus A kiáltás és tiltakozás művészete - a háború borzalmait - képkalkuláció az expresszionizmus eszközeivel	A szubjektív forma és szín, mint az érzelmek kifejezési eszköze. Mi adja a formák, színek egyéni kifejezőerejét? A1, A2, A3 B2, B4 C1, C2, C4, C5, C6, C7, C8 D1, D2, D3	Színelméleti ismeretek rendszerezése, a megismert összefüggések adott célnak és kifejezési szándéknak megfelelő alkalmazása. Ipari és építészeti forma elemzése, a forma és funkció kapcsolatának felismerése. A működés, célszerűség, anyagszerűség és esztétikum elvének alkalmazása az egyéni tervező munkában. Az expresszionizmus, stílusjegyeinek legjelentősebb külhoni és magyar képviselőinek és kiemelkedő alkotásainak ismerete, rövid

			értelmezése, elemzése.
3	Dadaizmus és szürrealizmus - az automatizmus mint alkotói módszer A lázadás művészete A műfaji határok és ábrázolási konvenciók lerombolása A véletlen szerepe a műalkotásban Az automatizmus mint alkotói módszer A szépség szürrealista értelmezése, a groteszk fogalma Dadaista szöveg- és képalkotás (hangköltészet, szöveg- és fotómontázs)	A művészet szerepe a társadalmi feszültségek levezetésében. A funkciójától és jelentésétől megfosztott tárgy gondolatindukáló szerepének vizsgálata A1, A2, A3 B2, B4, B5 C1, C2, C3, C4, C5, C6, C8 D1, D3	A dadaizmus, szürrealizmus, stílusjegyeinek legjelentősebb külhoni és magyar képviselőinek és kiemelkedő alkotásainak ismerete, rövid értelmezése, elemzése.
4	Absztrakció és konstruktivizmus - Bauhaus, modern építészet, organikus építészet Absztrakt és nonfiguratív kifejezési forma Kandinszki és Henry Moore művészetében Formák és színek önállósulása a festészetben és szobrászatban A konstruktív alkotói szemlélet a festészetben, grafikában (képarchitektúra, tipográfia, Kassák Lajos) és a téralakításban (térkonstrukció, építészet) A Bauhaus Forma, funkció és stílus A funkcionalizmus és forma szimbolikus tartalma A tárgyalakítás szempontjai A modern építészet útkeresései Az organikus építészet (Makovecz, Wright) Forma, funkció és szimbolika a népművészetben és	A meztelen, ábrázoló jellegtől megfosztott forma egyetemességébe vetett hit, mint a művészet eszperantó nyelvének lehetősége. A funkció, mint formaképzés kizárólagos eszközének zsákutcája a modern építészetben. A1, A2, A3 B2, B4, B5 C1, C2, C3, C4, C5, C6, C9 D1, D2, D3	Tervezés síkban és térben, térkonstrukciók készítése. A statikus és dinamikus téregyensúly elveinek megfigyelése a szobrászatban és építészetben, a tapasztalatok alkalmazása az egyéni munkák készítése során. A színek szerepének megfigyelése, elemzése a környezetalakításban, öltözködésben, színházi díszlettervezésben stb. A szerzett ismeretek felhasználása a formatervezés és makettkészítés során A absztrakció, stílusjegyeinek legjelentősebb külhoni és magyar képviselőinek és kiemelkedő alkotásainak ismerete, rövid értelmezése, elemzése.

	az organikus építészetben Fiktív vagy valós belső tér tervezése, modellezése sík- ban és térben		
5	Az absztrakt expresszionizmus és a Pop art A faktúra, textúra és az automatizmus szerepe a homogén képalkotásban Különböző avantgard stílusok kifejezési formáinak tükröződése a pop artban	Az alkotás felszabadult elemi, ösztönös örömének átélése. Művészet, mint játék a képpel és a valós tárgyakkal, formákkal, te- rekkel. A1, A2, A3 B4, B5, C1, C2, C3, C4, C5, C6	Az absztrakt expresszionizmus, pop art stílusjegyeinek legjelentősebb külhoni és magyar képviselőinek és kiemelkedő alkotásainak ismerete, rövid értelmezése, elemzése.
6	Ábrázolási rendszerek összefoglalása Hogyan tükröződik különböző kultúrák és korszakok ábrázolási konvencióiban az adott kor világképe Stilizált, szimbolikus, síkszerű ábrázolás - az ókori Kelet: Egyiptom, Mezopotámia, kubizmus, konstruktivizmus, absztrakt művészet Bizánci perspektíva - Bizánc és az ortodox művészet Reneszánsz perspektíva - reneszánsz, barokk Struktúrák, rendszerek „az atomizálódott világ”, mikrokozmosz, makrokozmosz - impresszionizmus, absztrakt művészet, expresszionizmus, minimal art Különböző kultúrák és korszakok tér- és időszemlélete és ezek tükröződése a képzőművészetükben.	A háromdimenziós valóság két dimenzióban való megjelenítésének problémája. Milyen összefüggés figyelhető meg egy adott kor, kultúra világnézete és térábrázolása, térszemlélete között A1, A2, A3 B1, B2, B3, B5 C2, C4, C9 D3	A különböző művészettörténeti korszakok és irányzatok képalkotási sajátosságainak összefüggése a kor világnézetével, a kultúráról és művészetről alkotott fel-fogásával.
7	A fotó-, film- és táncművészet formanyelve Kompozíciós gyakorlatok adott tárgyak elrendezésével, a fényviszonyok és	Hogyan tükröződik a festészet formanyelve a fotó és film kezdeti időszakában? Milyen új dimenziókat hoz létre a fotó és a film a képi kifejezésben?	

	képkivágás variálásával Tájkép, városkép, életkép, portré, csoportkép kompo- zíciós sajátosságai A film formanyelve Színpadi mozgás, tánc, mozgásszínház, mozgás koreográfiák	A1, A2, A3 B3 C2, C3, C5, C6, C7, C8 D3	
8	Neoavantgard irányzatok és tendenciák Alkotáselemző gyakorlatok	Milyen új műfajai és kifeje- zésformái jelennek meg a művészetnek az új technikai eszközök és médiák megje- lenésével? A1, A2, A3 B2, B4, B5 C1, C2, C4, C5, C6, V7, C8, C9 D1, D2, D3	A neoavantgard irányzatok és tendenciák stílusjegyei- nek legjelentősebb külhoni és magyar képviselőinek és kiemelkedő alkotásainak ismerete, rövid értelmezése, elemzése.

KÖVETELMÉNYEK, IDŐSZAKONKÉNT, ÉVENKÉNT, FEJLESZ- TENDŐ VIZUÁLIS TERÜLETENKÉNT (7-10. ÉVFOLYAM)

- A legfontosabb sík és térbeli kifejezőeszközök (szín, forma, faktúra, ábrázolási rendszerek stb.) kompozíciós elvek, szerkesztési eljárások ismerete és alkalmazása.
- A megfigyelés, leírás, elemzés, értelmezés, ítéletalkotás képessége a használati tárgyak és műalkotások elemzésében.
- Természeti és mesterséges környezetünk látványainak, vele kapcsolatos érzelmeinek, elvont gondolatainak kifejezése síkban és térben, különböző műfajok és technikák kifejezőeszközeinek felhasználásával.
- A művészettörténet nagy korszakainak, jelentős művészeinek és kiemelkedő alkotásainak ismerete, elemzése, értelmezése, egyéni vélemény megfogalmazása.
- Hagyományos és modern vizuális eszközök, technikák ismerete és az egyszerűbbek használata.
- A vizuális kommunikáció képi világának sajátosságai, informatív, értelmező, magyarázó, meggyőző szerepének ismerete. Egyszerűbb kifejezőeszközeinek alkalmazása.
- Használati tárgyak, eszközök, épületek formai és funkcionális értelmezése, elemzése. Egyszerű tárgyak, terek tervezése.
- A tervezés elveinek (használatosság, gazdaságosság, anyag, szerkezet, megmunkálás) önálló alkalmazása az egyszerűbb formák, épületek tervezésénél.
- Jártasság egy kézműves technikában, a szerelés, építés, modellezés műveleteiben.

7. évfolyam

TÉR	Egyszerű mértani formák (kocka, hasáb, téglatest, henger, gömb, gúla, kúp) látvány szerinti vonalas és tónusos rajza. A vonal, felt, tónus szerepének ismerete és alkalmazása a forma térbeliségének érzékeltetésére. Különböző formák formakarakterének és térbeli viszonyának megrajzolása látszati, vetületi, egy- és kétméretű axonometrikus ábrázolás szabályai alapján. Téralakítás egyszerű formákból – statikus térkompozíciók.
FORMA	Természeti és mesterséges forma megfigyelése, elemzése, szerkezeti és metszetrajzok készítése. Formaredukció - dekoratív motívumok, kompozíciók készítése.
SZÍN	A színkör – a tiszta színek rendszere. Alapszínek, elsődleges és másodlagos kevert színek rendszerének ismerete. Semleges és tarka színek értelmezése, lokálszín fogalma. Színek hangulati és dekoratív hatása. Színkontrasztok: • magában való • hideg-meleg • sötét-világos A fent felsorolt összefüggések alkalmazása a rajzi feladatok során.
KOMPOZÍCIÓ	Ritmus, szimmetria és képi egyensúly ismerete és alkalmazása.

ALKALMAZÁS	A térről, formáról, színről, tónusról, kompozícióról tanultak alkalmazása az illusztrációs témakörök során. A betű Az írás kialakulásának, fejlődésének vázlatos ismerete. A műszaki szabványírás ismerete. Egyéni tervezésű betűk, betűkompozíciók készítése.
MŰELEMZÉS	Az őskori és törzsi művészet sajátosságainak és legjelentősebb alkotásainak ismerete. A magyar népművészet tájegységeinek, legjelentősebb területeinek (építészet, öltözködés, bútorkészítés, fafaragás, fazekasság, kovácsmesterség) ismerete. Az ókori Kelet - ezen belül Egyiptom és Mezopotámia - művészetének, valamint a prekolumbián és keleti művészet (India, Kína, Japán) sajátosságainak ismerete. Görög és római művészet korszakainak és legjelentősebb alkotásainak ismerete

8. évfolyam

TÉR	Belső és külső tér ábrázolása a reneszánsz perspektíva törvényei szerint (szabadkézi rajz vagy szerkesztés). Tájébrázolás a levegőtávlat és lineális perspektíva alkalmazásával. Téralakítás, térbeli mozgás érzékeltetése valós és illuzórikus térben.
FORMA	Természeti és mesterséges forma részletgazdag ábrázolása síkban és térben (csendélet, emberi figura stb. rajzolása, festése, mintázása). Természeti és mesterséges forma formaelemző rajza (metszet, vetület, magyarázórajz készítése). Formaalkotás (pozitív, negatív forma és különböző faktúrák felhasználásával) realista, absztrakt és nonfiguratív módon. A természeti formavilág elemzése forma, felület, látvány összefüggésének felismerése és alkalmazása. Alapformák és a formák származtatása, összefüggéseik felismerése.
SZÍN	Lokálszínek, fény-árnyék hatás, színreflex összefüggéseinek ismerete és az egyéni képességekhez mérten történő alkalmazása. Színkontrasztok (komplementer, minőségi, mennyiségi, szimultán) ismerete és alkalmazása. A színgömb - a színek rendszerezési módjainak ismerete.
KOMPOZÍCIÓ	A formarend, színösszhang, kiemelés, képi egyensúly lehetőségeinek felhasználása realista, absztrakt és nonfiguratív kompozíciók készítése során. Különböző kompozíciós rendszerek (átlós, háromszög, kör) ismerete és alkalmazása a különböző témakörök megvalósítása során.
ALKALMAZÁS	Betű Műszaki szabványírás (álló, dőlt kisbetűk) ismerete. Betűkompozíciók, monogram, ex libris, védjegy, reklámgrafika elemzése, készítése. Plakátok elemzése, készítése, tervezése.
MŰELEMZÉS	Az ókeresztény művészet legjelentősebb alkotásainak ismerete. A honfoglaló magyarok díszítőművészetének és tárgykultúrájának ismerete.

	A bizánci és ortodox művészet sajátosságainak ismerete. A romanika és gótika művészetének stílusjegyei és legjelentősebb európai és magyarországi művészeinek és alkotásainak ismerete. A reneszánsz művészet sajátosságainak és legjelentősebb európai és magyarországi művészeinek és alkotásainak ismerete. A barokk művészet sajátosságainak és legjelentősebb európai és magyarországi művészeinek és alkotásainak ismerete. Egy-egy alkotás stílusjegyek alapján történő felismerése, besorolása és elemzése.
--	--

9. évfolyam

TÉR	Összetett külső és belső terek ábrázolása. Mobilok, térkonstrukciók, építészeti terek elemzése, értelmezése, tervezése. Idő és tér, mozgás és tér összefüggéseinek felismerése, elemzése, egyéni munkákban való alkalmazása. Sorozatfotó, film tér és idő dimenzióinak kifejezési lehetőségei.
FORMA	A forma mozgásának sajátosságai síkban, valós és illuzórikus térben. Természeti és ipari forma jellegzetességeinek ismerete. Természeti forma hatása az ipari formatervezésre.
SZÍN	Tiszta színek térhatásának ismerete és alkalmazása. Fényszín, festékszín, összeadó, kivonó színkeverés, optikai színkeverés törvényszerűségeinek ismerete. Színes fények keverésének sajátosságai. Színharmóniák (skálaszerű harmóniák, hármás, négyes hangzatok) ismerete és alkalmazása.
KOMPOZÍCIÓ	Térbeli mozgás, változás kifejezése: fázisrajz, folyamatábra, több nézet egyidejű alkalmazása. Mozgásváltozás kifejezése síkban és térben.
ALKALMAZÁS	Plakát, montázs készítése. Belső téralakítás (lakás, közösségi tér tervezése). Jelek, szimbólumok elemzése, tervezése. A reklám igazságtartalmának és vizuális hatásmechanizmusának elemzése. Jó reklám vagy igaz reklám. Magyarázó rajzok, vázlatok, szerkezeti, vetületi és metszetrajzok értelmezése, készítése az egyes témakörök során.
MŰELEMZÉS	A klasszicizmus, romantika, eklektika, realizmus, impresszionizmus, neoimpresszionizmus, posztimpresszionizmus, szecesszió, szimbolizmus stílusjegyeinek és legjelentősebb külföldi és magyar művészeinek, és kiemelkedő alkotásaiknak ismerete, rövid elemzése.

10. ÉVFOLYAM

TÉR	Ábrázolási rendszerek összefoglalása, sajátosságainak összehasonlítása és az adott célnak megfelelő alkalmazása.
FORMA	Ipari és építészeti forma elemzése, a forma és funkció kapcsolatának felismerése. A működés, célszerűség, anyagszerűség és esztétikum elvének al-

	kalmazása az egyéni tervező munkában.
SZÍN	Színelméleti ismeretek rendszerezése, a megismert összefüggések adott célnak és kifejezési szándéknak megfelelő alkalmazása.
KOMPOZÍCIÓ	A különböző művészettörténeti korszakok és irányzatok képalkotási sajátosságainak összefüggése a kor világnézetével, a kultúráról és művészetről alkotott felfogásával. Több nézet egyidejű alkalmazása a képalkotás folyamatában. Tervezés síkban és térben, térkonstrukciók készítése. A statikus és dinamikus téregyensúly elveinek megfigyelése a szobrászatban és építészetben, a tapasztalatok alkalmazása az egyéni munkák készítése során.
ALKALMAZÁS	A színek szerepének megfigyelése, elemzése a környezetalakításban, öltözködésben, színházi díszlettervezésben stb. A szerzett ismeretek felhasználása a formatervezés és makettkészítés során.
MŰELEMZÉS	A fauve-ok, kubizmus, futurizmus, expresszionizmus, dadaizmus, szürrealizmus, konstruktivizmus, absztrakció, absztrakt expresszionizmus, pop art stílusjegyeinek legjelentősebb külhoni és magyar képviselőinek és kiemelkedő alkotásainak ismerete, rövid értelmezése, elemzése.

Az értékelés rendje és eljárása

A rajzórák során elméleti, gyakorlati és technikai ismeretek megszerzésére adódik lehetőség. Az elméleti ismeretek egyrészt különböző kifejezési eszközök hatásmechanizmusának megismerését jelentik, másrészt különböző korok, stílusirányzatok, műalkotások megismertetését szolgálják. Ezeknek a stílusoknak szemlélete, kifejezési eszközeinek ismerete sok segítséget nyújt az egyéni látásmód, kifejezés, alkotás létrehozásában is. Így ez a tudásanyag közvetve beépül a diákok egyéni munkáiba, alkotásaiba, előadásaiba, dolgozataiba.

Az elkészült munkák, rajzok, makettek, házi- és iskolai dolgozatok, gyűjtő- és előkészítő munkák értékelése pontozásos rendszerben történik.

Általában egy 80 perces epochális órában elkészíthető munkával maximálisan 5 pontot lehet szerezni. (Ha egy diák az átlagosnál jóval igényesebb munkát készít, a maximálisnál több pontot is kaphat az adott témára.)

Ha egy-egy téma befejezése több epochális órát igényel, akkor a feladatra fordított időtől és nehézségi fokától függően az 5 pontnál több is lehet a maximális pontszám.

Egy-egy időszak (epocha, félév, tanév) végén összeadva az egyes témákra, feladatokra kapható maximális pontszámokat, megkapjuk az adott időszak maximális (100%-os) teljesítményét. Ehhez viszonyítva, az egyes diákok szerzett pontjait összeadva kiszámítható a saját %-os teljesítményük.

Az osztályzatok meghatározása a százalékos értékelésből:

- 0 - 30% elégtelen
- 31 - 50% elégséges
- 51 - 75% közepes
- 76 - 90% jó
- 91 - 100% jeles

A kitűnő érdemjegy nem pontszám alapján jár, hanem adható: tehetség, szorgalom, teljesítmény, lelkesedés együttes jelenléte esetén.

Előfordulhat, hogy egy diák egy adott időszakban betegség vagy más indokolt okból hiányzik, ilyenkor a kimaradt témákat, feladatokat pótolnia kell. Ha ez - a feladat jellegénél fogva - nem oldható meg, úgy egyéni feladatvállalással (gyűjtőmunka, kiállításrendezés, kiselőadás tartása, anyag előkészítő munka, művészettörténeti ismeretterjesztő szöveg fordítása stb.) is megszerezhető az adott időszak kieső pontszáma.

Esetenként a diákok számára a tanórán lehetőség van, hogy az adott témán, művészettörténeti korszakon belül az adottságaiknak, képességeiknek jobban megfelelő elméleti (művészettörténeti jellegű) vagy gyakorlati (kreatív alkotómunka) között válasszanak.

Ez a pontozási rendszer elsősorban teljesítménycentrikus és a pontos, következetes munkára igyekszik rávenni a diákokat. Ennél természetesen sokkal fontosabb az a nap mint nap jelenlévő szóbeli értékelés, biztatás, dicséret, elismerés, ami a folyamatos munka, az egyéni és csoportos korrektúra része, és ami a közös munkát, az együttthaladást, az elért eredmények örömét adja.

Továbbá közvetve értékelésnek és elismerésnek számít az a tény is, hogy az elkészült művek kiállításával, az iskola környezetébe való beépítésével azok, az azt készítő nemzedéknek büszkeséget, míg a következő nemzedékeknek követendő példát adnak.

Ez mindenféle százalékos és számszerű értékelésnél többet jelent diákoknak, tanároknak, szülőknek egyaránt.

Csoportos és egyéni szóbeli értékelés a feladat végzése során, illetve összegző értékelés a feladat befejezésekor.

Egy-egy összefüggő témakör értékelése az epocha végén.

Számszerű összesítés és értékelés félév végén és a tanév végén.

Szükséges taneszközök, ismerethordozók

7-10. évfolyam

Imrehné Sebestyén Margit: A képzelet világa 5. osztály, Rajz és vizuális kultúra (2003 első kiadás)

Imrehné Sebestyén Margit: A képzelet világa 6. osztály, Rajz és vizuális kultúra (2003 első kiadás)

Imrehné Sebestyén Margit: A képzelet világa 7. osztály, Rajz és vizuális kultúra (2003 első kiadás)

Horváth Katalin: A képzelet világa 8. osztály, Rajz és vizuális kultúra (2003 első kiadás)

12-13. évfolyam

Imrehné Sebestyén Margit: A képzelet világa 9. osztály

Imrehné Sebestyén Margit: A képzelet világa 10. osztály

Kiegészítő tankönyvként használjuk:

Szabó Attila: Művészettörténet vázlatokban a kezdetektől napjainkig és

Szabó Attila: Művészettörténet képekben a kezdetektől napjainkig

ÉNEK-ZENE

A tantárgy jellemzői, fejlesztési feladatok

Az ének-zene tantárgy tanításának legfőbb céljai megismertetni a gyermekeket az éneklés és a zenélés örömeivel, valamint kulcsokat adni számukra a zene élményt nyújtó megismeréséhez, megértéséhez és élvezetéhez. Az iskola zenepedagógiája Kodály Zoltán alapelveire épül, központi szerepet kap a nevelésben. Az aktív éneklést és zenélést szorgalmazza, tradicionális népzene és igényes műzene alapul. A zenei hallásfejlesztés a relatív szolmizáció segítségével történik. A klasszikus remekművek értő befogadása fejleszti az érzelmi intelligenciát.

A kerettantervben feltüntetett anyagon keresztül a tanulók megismerik népzene és más népek zenéje, nemzeti zenei kultúránk és a klasszikus zene, a jazz, valamint a populáris műfajok igényes szemelvényeit. A zenepedagógiai munka a tanulók részben az iskolában, részben az iskolán kívül szerzett zenei tapasztalataira, zenei élményeire, illetve adott esetben zenei gyakorlatára épül, s ezáltal ösztönzi őket énekkarokban és házi zenélésben való aktív részvételre. Az iskolai ének-zene óra elsősorban a pozitív zenei élmények és gyakorlati tapasztalatok megszerzésére való.

Az ének-zene tanítása során a fejlesztési célok nem válnak szét élesen órakeretre, tananyag-egységekre. A megjelölt órakeretek a tevékenységek egymáshoz viszonyított arányát jelölik. Minden órán sor kerül éneklésre, folyik a növendékek zenei generatív készségének fejlesztése, zenét hallgatnak. Ezt segíti a minden órán megjelenő felismerő kottaolvasás és a befogadói kompetenciák fejlesztése. A fejlesztési célok a tanítás során mindig az előző ismeretanyagra, elért fejlesztésre építve, komplex módon jelennek meg.

Célok, feladatok:

A tantárgy fejlesztési céljai a következők:

Zenei reprodukció

Éneklés

- Az iskolai ének-zenei nevelés elsődleges élményforrása a közös éneklés és az értő zenehallgatás. Az órán tanult zenei anyag egy részét énekléssel és kreatív zenei gyakorlatokkal készítik elő, illetve sajátítják el.
- Az énekórai műhelymunkát kórus egészíti ki, amely közösségformáló erőt képvisel. Cél, hogy a kóruséneklés öröme a tanulók a hétköznapi számos területén megoszthassák másokkal. (Pl. közös éneklés a kirándulásokon, baráti összejöveteleken, közösségi alkalmon, saját koncertek szervezése hozzátartozóknak, ismerősöknek.)
- Az énekes anyag nagy részét a magyar népdalok alkotják, később csatlakoznak csak be más népek dalai is.

Generatív és kreatív készségek fejlesztése

- A generatív – létrehozó, alkotó – készségek és képességek fejlesztésének célja, hogy a tanulók a megszerzett zenei tapasztalatokat alkalmazni tudják és azokkal képesek legyenek újat alkotni. A generatív tevékenységek, amelyek a kreativitás fejlesztése szempontjából nélkülözhetetlenek, fejlesztik a tanulók zenei érzékét, zeneértését és összpontosító képességét. Segítik őket a zene elemeinek önálló és magabiztos használatában, fejlesztik a tanulók önkifejező képességét, ötletgazdagságát, kreativitását és zenei fantáziáját.
- A generatív zenei tevékenységek a tanítás legkülönbözőbb témáihoz és fázisaihoz kapcsolódhatnak, s bennük a játékos alkotói munka öröme érvényesül. A generatív tevékenységet mindenkor megelőzi a zenei alkotóelemek (pl. ritmus, dallam, polifónia, harmónia,

forma) vagy egy adott zenei stílushoz kapcsolódó zenei jelenségek (pl. a klasszika formaérzéke) megismerése az aktív zenélésen keresztül.

Felismerő kottaolvasás

- A kottaolvasás a zene értésének eszköze, általa olyan kódrendszer kulcsát kaphatják meg a tanulók, amely segíti őket abban, hogy eligazodjanak a zenei tartalmakban. A zenével való ismerkedés kezdeti szakaszában a felismerő kottaolvasás képessége a zeneértés mélységeihez is jelentősen hozzájárulhat. Az önálló zenélésben nélkülözhetetlen eszközzé válik.
- A kottaolvasás nem cél, hanem eszköz az iskolai zenetanulás folyamatában.
- A felismerő kottaolvasáshoz kapcsolódó zenei ismeretek tanítása soha nem elvontan, hanem az énekes és hangzó zenei anyaghoz kapcsolódóan történik. A népdalokból vett zenei fordulatokat felhasználják a ritmikai, metrikai és dallami elemek tudatosítására, formájuk megismerése pedig segít a formaérzék fejlesztésében.

Zenei befogadás

Befogadói kompetenciák fejlesztése

- A befogadói kompetenciák fejlesztése során az érzelmi és intellektuális befogadás egyensúlyának kell érvényesülnie. A befogadói kompetenciák fejlesztésével megalapozható a tanulók zenehallgatói magatartása, akik a zenehallgatás során olyan élményeket – minél többféle és valóságos zenei tapasztalatokat – szereznek a hallgatott zenéről, amelyek hatására egyre inkább különbséget tudnak tenni az elmélyült zenehallgatás (vagyis a zene befogadása) és a háttérzene fogyasztása között.
- Csend és teljes figyelem nélkül nem jön létre élményt adó zenei befogadás. A művészi értékű zene befogadójává csak az a tanuló válik, aki teljes figyelmét képes a hallott zene felé irányítani. A befogadói kompetencia fejlesztése éppen ezért részben a figyelem készségének kialakítása és folyamatos erősítése felé irányul.
- Adekvát befogadói attitűd. A zenehallgatási anyag értő befogadását segíti az adekvát befogadói attitűd kialakítása, azaz a hallgatott zene funkciójához, stílusához és műfajához megfelelő közelítés. Lényeges, hogy a tanulók úgy hallgassanak zenét, hogy a zene különböző megnyilvánulásaihoz a zenéhez leginkább illeszkedő befogadói magatartással forduljanak.
- A befogadói kompetencia fejlesztését segíti elő elsősorban a zenében rejlő gesztusok, karakterek, érzelmek, hangulatok érzékelésének és átérzésének képessége, másodsorban pedig a biztos és differenciált hallási képesség (ritmus-, dallam- és hangszínérzék) és a zenei memória. Ezeket rendszeres és nagy mennyiségű énekléssel és a generatív készségek más fejlesztő gyakorlataival lehet kialakítani.

Zenehallgatás

- A rendszeres és figyelmes zenehallgatás a tanulók zene iránti fogékonyságát és zenei ízlését és kritikai gondolkodását formálja.
- A zenehallgatási anyag kiválasztásakor a zenei teljességre kell törekedni. Lehetőleg teljes műveket hallgassanak meg, hiszen a tanulók befogadói kompetenciáját, s elsősorban zenei formaérzékét a teljes kompozíciók bemutatása fejleszti. A műalkotás egészéről kell benyomást szerezniük, mielőtt a részletekre irányítják a figyelmüket.
- Az iskolai zenehallgatás egyik célja a befogadói kompetenciák fejlesztése és a zenehallgatás igényének kialakítása, amely biztosítja az egész életen át tartó zenei érdeklődést.
- Az iskolai zenehallgatás mellett keresni kell a lehetőséget az élő zenehallgatásra, a rendszeres hangverseny-látogatásra, és ösztönözni a tanulókat a zenei információk gyűjtésére. Fontos szempont, hogy a hangverseny kifejezetten az adott korcsoportához szóljanak. Rendkívül fontos, hogy a hangverseny legyen előkészített, az órákon a tanulók ismerjenek meg néhány zenei témát, a művek kontextusát, majd az azt követő alkalommal beszélgetéssel segítsük az élmények feldolgozását.

7-8. ÉVFOLYAM

alapóraszám a két évfolyamon: 64 óra

A következő fejlesztési célokat segíti az ének-zene tantárgy: erkölcsi nevelés, nemzeti öntudat és hazafias nevelés, állampolgárságra, demokráciára nevelés, az önismeret és a társas kultúra fejlesztése, a testi és lelki egészségre nevelés, kritikai gondolkodás, önállóság, esztétikai értékítélet, befogadás, tolerancia, kooperativitás, önkifejezés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Éneklés	Órakeret 28 óra
Előzetes tudás	Biztos éneklési készség, kifejező és stílusos előadás egyénileg és csoportosan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az énekhang képzése, fejlesztése egy- vagy többszólamú gyakorlatokkal, figyelembe véve az életkori sajátosságokat (mutálás). Dallamkincs folyamatos ismételése, fejlesztése, bővítése: többféle zenetörténeti stílusból válogatott szemelvény, magyar népdalok, más népek dalai, kiegészítve a magyar populáris zene műfajaiból válogatott néhány példával.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Magyar népzene: 7. osztály: A szennai lipisen-laposen; Által mennék; Ej, haj, gyöngyvirág; Erdő, erdő, de magos a teteje; Fecském, fecském; Hopp ide tisztán ; Kecskemét is kiállítja; Megkötöm lovamat; Megrakják a tüzet; Sej, felszállott a kakas; Te vagy a legény 8. osztály: A bolhási kertek alatt; A csitári hegyek alatt; Az igaz Messiás; Béreslegény; Bújdosik az árva madár; Elindultam szép hazámból; Elmegyek, elmegyek; Erdő mellett estvéledtem; Gerencséri utca; Hej, haj Boldizsár – cigány népdal; Kőműves Kelemen balladája; Röpülj, páva Más népek dalai. Zongorakíséretes dalok, népdalok feldolgozásai. Gregorián dallamok.	Közös éneklés. Egyéni beszámoló az elsajátított énekekből Szereplés a közösségi alkalmakon, iskolai ünnepeken. Bemutató tartása.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális kifejezőkészség fejlesztése, versmegzenésítések irodalmi alapja. <i>Idegen nyelvek:</i> más népek dalai eredeti nyelven.

Többszólamúság: kánonok, reneszánsz társas dalok rövid részletei. Példák a populáris zenéből. A zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó énekes anyag: dal- és témarészletek a barokk és a romantika korából. Műzenei szemelvények: 7. osztály: Gloria Patri et Filio (gregorián); Moniot D'Arras: Nyári ének (XIII sz.); Praetorius: Jubilate Deo – kánon; J. S. Bach: Már nyugosznak a völgyek (János Passió 15. sz); J. Haydn: Szerenád; W. A. Mozart: Vágyódás a tavasz után; L. van Beethoven: Urián földkörüli utazása, Örömmóda; Franz Schubert: A pizstráng 8. osztály: Aranyosom – lengyel népdal; Enni, inni van csak kedvem – szlovák népdal; Régi mesékre – ír népdal; Nyírfácska - orosz népdal; Ismeretlen szerző: Az erdőn már a rügy fakad – Tavaszköszöntő, a reneszánsz mű dallama; Bárdos Lajos: Csöndes kánon (Raics István); Gaudeamus igitur (két szólam); W. A. Mozart: Ó, felvirradt a szép óra; Gebhardi – Kerényi György: Glória szálljon – kánon; Nobody knows – spirituálé (két szólam) Ünnepekre, jeles napokra: 7. osztály: Pásztorok, pásztorok, örvendezve; Kossuth Lajos táborában; Amadé László – Arany János: Toborzó (A szép fényes katonának); Bocásd meg Úristen (Cantus Catholici, 1651, Balassi B.) protestáns egyházi népének; Néktek emlékezem (Cantus Catholici, 1651) 8. osztály: Ó, gyönyörű szép, titokzatos éj; Kossuth Lajos azt üzente; Fónagy József – Arany János: Süvegemen nemzeti-szín rózsá; Ma van húsvét napja A fenti zenei példák éneklése közben az életkori sajátosságoknak megfelelő tiszta intonáció és helyes hangképzés (szükség esetén egyénre szabott kezdőhangról), továbbá stílusos, kifejező éneklés		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Régi- és új stílusú népdalok, táncnóta, ivónóta,	

	párosító, bujdosó, betyárdal, társas dal, verbunkos dal, keserves, romantikus dal
--	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Ritmus- és dallamvariálási készség, tonális és funkciós érzet, fejlődő formaérzék, többszólamú alapkészségek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kialakított készségek továbbfejlesztése. Generatív képességfejlesztés komponálással, rögtönzött folytatással. Hallásfejlesztés harmóniai példák szemléltetésével, egyszerűbb példák (harmónia-vázak) alkotásával.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Különböző metrikájú vagy aszimmetrikus hangsúlyozású ritmusgyakorlatok alkotása és reprodukálása. Ritmus, metrum: – ritmusértékek ütembe rendezése – különböző táncok metrikai és ritmikai jellemzőinek megfigyelése, reprodukciója (pl. hangsúlyok) Dallam: – ötfokú, hétfokú hangsorok – Harmónia: különböző skálák hangjaiból szerkesztett hangzatok, kipróbálása énekléssel, csoportosan. Komponálás és rögtönzés összekapcsolása: adott dallamhoz rögtönzött egyszerű harmónia kíséret, adott harmónia kísérethez rögtönzött dallamalkotás, dallamalkotás megadott szempontok alapján (hangkészlet, metrum, ritmikai elemek, szöveg, téma), rögtönzött folytatás (pl. zenei kérdés-felelet)	Bemutató tartása. Egyéni beszámoló az elsajátított dalokból, ritmusokból, és zeneelméleti dolgokból.	<i>Matematika:</i> absztrakt gondolkodás fejlesztése. <i>Vizuális kultúra:</i> önkifejezés, érzelmek
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rögtönzés, ritmusvariációk, augmentáció, diminúció, aszimmetrikus ütem.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Ritmikai, metrikai és dallami alapkészségek: a tanult ritmikai és dallami elemek felismerése kottaképről és azok alkalmazásának és újraalkotásának képessége a különböző generatív tevékenységek során. Könnyű olvasógyakorlatok	

	énekes reprodukciójának képessége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	További ritmikai, metrikai és dallami elemek elsajátításával a zenei reprodukció fejlesztése. Előkészítést követően rövid, az énekelt zenei anyagnál könnyebb olvasógyakorlatok reprodukciójával a belső hallás fejlesztése. Felismerő kottaolvasási képesség fejlesztése egy-egy meghallgatott zenemű kottaképének követése alapján.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Zeneelméleti ismeretek bővítése az előkészítés – tudatosítás – gyakorlás/alkalmazás hármasságában: – a változó ütemmutató felismerése, – fejlődés a felismerő kottaolvasás terjedelmében és sebességében. Ritmikai elemek, metrum: – ütemfajták: 5/8, 7/8. Dallami és harmóniaelemek: • harmóniai feszültség és oldás megfigyelése. • A zenei ABC törzshangjainak ismerete és alkalmazása • Tempó- és dinamikai jelzések • 1-2 #, b előjegyzés		<i>Matematika:</i> törtek
Kulcsfogalmak/ fogalmak	5/8, 7/8, harmóniai feszültség és oldás, G-dúr, e-moll, F-dúr, d-moll	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A megszerzett éneklési és generatív készségek szintjével, valamint az átélt zenei élmények mennyiségével arányos befogadói kompetencia.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összetettebb, hosszabb, fokozott koncentrációt igénylő zenei anyag befogadásához szükséges kompetenciák fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<i>A zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó zenei tapasztalatok</i> Szerkesztési és formai ismeretek: homofon és polifon szerkesztésmód, egytémájúság és egy-egy zenei ötlet kibontása a barokk zenében, klasszikus szonátaforma megfigyelése. Nemzeti jelleg a romantika zenéjében, a kelet-európai népek népzeneje. A népdalfeldolgozás módjai Bartók és Kodály művészetében Műzene és népzene megkülönböztetése hangszerek megfigyelésével. Konszonancia és disszonancia megfigyelése. Impresszionizmus a festészetben és a zenében. A populáris dalok zenei jellemzőinek megfigyelése a következő szempontok alapján: forma, szöveg, szövegábrázolás, dallami jellemzők, tipikus harmóniai fordulatok, alapritmus és más érdekes ritmikai elemek, hangszerelés, improvizáció, dallami díszítés, különleges előadói megoldások. A zenei forma és szerkezet azonosítása a hallgatott zeneművekben. A zeneirodalmi példák befogadását segítő kiegészítő ismeretek: Alapvető ismeretek, a mű keletkezésének körülményeiről, zeneművek történeti koráról, a zeneszerzők életéről, a művek műfajáról és formájáról. Ismerkedés a partitúrával (a zenehallgatást segítő egyszerűsített kottakép). Más műveltségi területekhez tartozó kapcsolódások felfedeztetése, bemutatása, az önálló ismeretszerző tevékenységre való ösztönzés, önálló gyűjtések, kutatások (zenei példa és ismeretanyag) Összefüggések bemutatása a zenei stíluskorszakok és történelmi események között, önálló gyűjtőmunka segítségével	Koncertlátogatások. Önálló zenehallgatás. Megismert formák felismerése a művekben és ezek elemzése. A megismert zeneszerzők munkásságának kutatása könyvtári munkával. Zenei szakszótárírás.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> középkori világi költészet, nemzeti romantika, romantikus vers, szövegelemzés. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> zeneirodalmi alkotások történelmi kapcsolata. <i>Idegen nyelvek:</i> énekes művek eredeti nyelven. <i>Erkölcstan:</i> műalkotások erkölcsi üzenete. <i>Vizuális kultúra:</i> művészet-történeti stíluskorszakok és stílusirányzatok
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Homofónia, polifónia, egytémájúság, szonátaforma, konszonancia, disszonancia, zenei impresszionizmus, műzene, népzenei feldolgozás, klasszikus zene, populáris zene	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Zenehallgatás	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	A zenemű gondolati tartalmát közvetítő kifejezőeszközök átélésének és értelmezésének képessége. A korábban tanult jellegzetes zeneművek részleteinek felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A befogadói kompetencia erősítése az ismeretek kronológiai rendszerezésével. Zenehallgatóvá nevelés.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Az énekes anyaghoz kapcsolódó szemelvények meghallgatása, zeneirodalmi szemelvények a zeneirodalom széles spektrumából válogatva: – a középkor és a reneszánsz zenéje: gregorián és trubadúr ének, madrigál, – barokk zene: kantáta és oratórium szvit, concerto, concerto grosso részletek, – bécsi klasszicizmus: oratórium részlet, vonósnégyes, versenymű, szimfónia, – a romantika zenéje: romantikus dal, operarészlet, zongoradarabok, programzene, szimfonikus költemény, balett, – a 20. század zenéje: kórusművek, daljáték, opera, táncjáték, kamarazene, jazz és a rock születése, – kortárs zene: 1960-tól napjainkig. A zeneirodalom gazdagságának, műfaji sokszínűségének megismerése. A meghallgatott szemelvények felismerése. Zenetörténeti korszakok, stílusjegyek, műfajok és formák rendszerezett ismerete. A művek megismerésén, elemzésén keresztül a kultúrabefogadás	Többször meghallgatott zeneművek alapján a szimfonikus zenekar hangszereinek megnevezése A megismert szerzők munkásságának bemutatása – kiselőadás A zeneértés szakkifejezéseinek pontosítása – egyéni szakszótárírás A zenei műfajok felsorolása Más tantárgy témaköréhez illő zeneművek értelmezésének beillesztése az adott epochába (képzőművészet, történelem, irodalom) A témahetek bemutatóin a tanultak felhasználása	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> romantikus és kortárs költészet, szövegelemzés. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> zeneirodalmi alkotások történelmi kapcsolata. <i>Vizuális kultúra:</i> művészettörténeti stíluskorszakok és stílusirányzatok ismerete

szándékának erősítése (pl. hangverseny-látogatás motivációs szerepének felhasználásával). 7. osztály: Magyar Gregoriánium (Schola Hungarica) - részletek Orlando di Lasso: Visszhang Bakfark Bálint: Fantázia lantra - részlet J. S. Bach: h-moll szvit – Badi- nerie; d-moll toccata és fú- ga; Parasztkantáta Nr.16 basszus ária; János Passió – Már nyugosz- nak a völgyek 15.sz. G. F. Handel: Messiás – Halleluja; F- dúr orgonaverseny I. tétel H. Purcell: Artúr király – Pásztor, pásztor Joseph Haydn: Óra – szimfónia II. tétel, fisz-moll (Búcsú) szimfónia IV. tétel W. A. Mozart: Falusi muzsikuskok; Figaro házassága – nyitány részlet L. van Beethoven: G-dúr zongo- raverseny 2. tétel; IX. szimfónia – Örömóda Franz Schubert: A pizstráng; A- dúr zongoraötös IV. tétel Kodály Zoltán: Jelenti magát Jé- zus Új Pátria sorozat – Utolsó Óra (válogatás) A népzenei revival legjobb felvé- telei 8. évfolyam: W. A. Mozart: A-dúr klarinétkvin- tett lassú tétele Frédéric Chopin: g-moll mazurka Liszt Ferenc: Mazeppa – részle- tek; XV. Magyar rapszódia Felix Mendelssohn: e-moll hege- dűverseny I. tétel - részlet Antonin Dvořák: IX. Új világ szimfónia – IV. tétel (részlet) Giuseppe Verdi: Aida – Bevonu- lási induló; Nabucco – Szabadság kórus Georges Bizet: Carmen – Torreá- dor dal		
--	--	--

Erkel Ferenc: Bánk bán – Késérő bordal; Hazám, hazám Johannes Brahms: Akadémiai ünnepi nyitány – részlet Robert Schumann: Gyermekjele- netek – Álmodozás Richard Wagner: Tannhäuser - Nászinduló Pjotr Iljics Csajkovszkij: IV. szim- fónia IV. tétel Claude Debussy: Gyermekkuckó - Néger baba tánca Igor Stravinsky: Petruska – Orosz tánc Bartók Béla: Négy szlovák nép- dal; Allegro Barbaro; Concerto: IV. tétel Intermezzo Interrotto Kodály Zoltán: Székelyfonó – Rossz feleség ballada, El kéne indulni Fölszállott a páva – részle- tek a variációkból Kodály Zoltán- Weöres Sándor: Öregek, Esti dal Carl Orff: Carmina Burana – Ó, Fortuna Krzysztof Penderecki: Hirosima emlékezete George Gerschwin: Porgy és Bess – Porgy dala (Az ínség nálam a vagyon...) Jazz standard-ek Új Pátria sorozat – Utolsó Óra (autentikus felvételek). Népzenei revival legjobb felvéte- lei		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Zsoltár, trubadúrének, madrigál, mise, oratórium, kantá- ta, szvit, concerto grosso, vonósnégyes, versenymű, szimfonikus költemény; műdal, opera, ária, kamarazene, táncjáték, kamarazene, jazz, rock	

Továbbhaladás feltételei:

Éneklés:

- min. 15 magyar népdal éneklése
- gregorián dallamok, trubadúrénekek, kánonok, reneszánsz társas dalok éneklése a ta- nult anyagból

Generatív és kreatív készségek:

- dallam vagy ritmus rögtönzés megadott szempontok alapján

Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek:

- ütemfajták, zenei ABC törzshangjainak, tempó és dinamika jelzések felismerése/ismerete

Zenehallgatás:

- az év során hallgatott művek felismerése (lista alapján)

Zeneirodalom:

- rövid ismertető/esszé/PPT a tanult zenetörténeti korokról, zeneszerzőkről, munkásságukról

9–10. ÉVFOLYAM

Az ének-zene tantárgy a 9-10. évfolyamon a következő fejlesztési területek, nevelési célok megvalósításához tud hozzájárulni hatékonyan:

- az erkölcsi nevelés (elfogadják és cselekvéseik mércéjévé teszik az emberi kapcsolatok elfogadott normáit és szabályait);
- a nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés (hagyományok, ünnepek, szokások ismerete, különböző kultúrákkal való ismerkedés és azok tisztelete);
- állampolgári tudatosságra és demokráciára nevelés (el tudják magukat helyezni a közösségben, megértik a szabályok fontosságát, felismerik azokat a helyzeteket, amikor önkéntes aktivitásukkal lehetnek segítségére egyéneknek, szűkebb, tágabb közösségüknek);
- médiatudatosság, amelynek birtoklása választékosságot, fejlett ízlésvilághoz tartozó szelekciós képességet jelent, egyben az értékes médiatartalmak hozzáférésére motivál;
- az önismeret és társas kultúra fejlesztése (kommunikációs képességek, a társaikkal való együttműködés képessége és a mások iránt érzett felelősség és empátia továbbfejlődik);
- testi és lelki egészségre nevelés (kiegyensúlyozott és harmonikus személyiség fejlesztése, a mozgással erősített testtudat, érzelmi intelligencia).

A *kulcskompetenciák* fejlesztésében az ének-zene tárgy az alábbiakhoz járul hozzá a maga eszközeivel:

- az esztétikai, művészeti tudatosság és kifejezőképesség,
- anyanyelvi kommunikáció,
- szociális és állampolgári kompetencia,
- digitális kompetencia

Az ének-zene tantárgy tanításának legfőbb céljai a 9-10. évfolyamokban a következő:

- Fenntartani a tanulóknál az énekléshez és zenéléshez való kedvet.
- Kulcsokat adni számukra a zene megismerő, megértő és érzelmi fogékonyságot, érzelmi asszociációkat magában foglaló empátiás közelítéshez. Ezeknek a céloknak az elérését segíti a kiválasztott repertoár.

Az iskolai ének-zene tanulás várt eredménye: a zenei - énekes és mozgással kísért - aktivitás és a zenehallgatás során a tanulók széleskörű tapasztalatokat szereznek, amelyek segítik őket eligazodni a körülöttük lévő világ zenei sokszínűségében.

Az iskolai zenepedagógiai munka *Kodály Zoltán* koncepciójára épül, mely az aktív éneklést és az aktív részvételt igénylő zenei tevékenységet szorgalmazza. A zenei anyagot a tradicionális népzene és klasszikus műzene, mint érték hordozók képezik.

Változások az előző szakaszhoz képest sokkal inkább a tanulói személyiség érzelmi azonosulási képességeit mozgósító befogadói, zenehallgatási tevékenységnek kell előtérbe kerülnie. Az osztály fogékonyságát/igényeit figyelembe véve kell szerepelnie arányosan az éneklésnek, mint osztályközösséget és hangulatot formáló tényezőnek.

Így a tanulók megismerik népzeneink és más népek zenéje, nemzeti zenei kultúránk és a klasszikus zene, a jazz (musical, operett), valamint a populáris műfajok igényes szemelvényeit. A zenepedagógiai munka a tanulóknak az iskolában, iskolán kívül szerzett zenei tapasztalataira, zenei élményeire, ill. adott esetben zenei aktivitására épülhet. Motiváltságuk énekkarokban, házi-zenélésben, önszerveződő kiségyüttesekben való aktív részvételre ösztönözheti őket.

Az ének-zene tanítása során a fejlesztési célok órakeretre, tananyagegységekre nem válnak el élesen. Minden órának része az éneklés, a zenei generatív képességek fenntartása, a (felismerő) kottaolvasás, valamint – főleg - a zenehallgatás kapcsán nyert zenei ismeretek, kompetenciák, az esztétikai fogékonyság bővítése.

A fejlesztési célok a tanítás során mindig az előző ismeretanyagra, elért fejlesztésre építve, komplex módon jelennek meg.

Célok, feladatok:

Zenei reprodukció

Éneklés

Ebben az életkorban a közösségi alkalomhoz igazodó zenei stílusnak megfelelő előadásmód, a *kommunikatív muzikalitás* továbbfejlesztése áll a középpontban. Érdemes kisebb alkalmi együtténeklő csoportoknak is rendszeres *funkcionális* énekes feladatot adni. A helyes énekeztetési technika még ebben a szakaszban is nagyon fontos. Az énekes anyagban a klasszikus és populáris zenei műfajok szemelvényei (részletei) is kell, hogy szerepeljenek!

Generatív, kreatív tevékenység

A tanulók a korábban elsajátított zenei összetevőket, kisebb zenei egységeket leltárba veszik. Életkori sajátosságaikból adódóan mozgósítani kell a tanulók *kombinatív* készségét, s a zene anyagát tekintve egy új terület kerül előtérbe. A tanulók örömeiket lelhetik a zene különböző összetevőinek kombinálásában, amelynek szigorú ismeretek és kifinomult készségek nem szabnak határt, de akár a kombinációk alkotásának szabályait maguk találhatják ki ebben a működésben – anélkül, hogy a figyelmet a tudatosságra, fejlesztésre fókuszálnák, gyakorolhatják a különböző zenei összetevőket is, dinamikus működtetésben.

Felismerő kottaolvasás, zenei ismeretek

A tanulók az énekelt dalok, a generatív tevékenységben improvizált dallamok meghatározott zenei elemeit megfigyelik, tudatosítják önállóan, vagy tanári segítséggel. Az énekelt dallamok kottaképét látva, azokat azonosítani tudják. Akár a népzenei, akár a műzenei dallamokat, hosszabb motívumokat így felismerik kottaképről, esetleg tanári segítséggel reprodukálják, majd „visszaforogathatják” a játékos improvizációs, kreatív tevékenységbe.

A zenehallgatási anyag előkészítése és tanítása során törekszünk az infokommunikációs társadalomban elérhető gazdag médiatartalmak felhasználására (pl. letölthető multimédiás tartalmak, különböző interpretációk összehasonlítása).

Zenei befogadás

A befogadói kompetenciák fejlesztése

Erre az életkorra már kialakulhat folyamatos zenei fejlesztés mellett, hogy automatikussá váljon a *figyelem koncentrációja* bármilyen hangzási élmény befogadására (saját éneklésre, társak éneklésére figyelés; későbbiekben figyelés az improvizációra, a kreatív megnyilvánulásokra).

Egyénfüggő, mekkora a tanuló dalkincse, műzenei motívumkincse, amelynek segítségével képes mások zenei megnyilvánulásait ellenőrizni. Ha társa abbahagyja egy jól ismert dal éneklését pl. a dal közepén, automatikusan folytatja a figyelő tanuló, egyfelől *belső hallása* segítségével, amely a korábbi hallott anyagokat idézte fel, másfelől ugyancsak a *belső hallásnak* egy másik funkciójával: a *belső előrehallás* képességével. A *belső hallásnak* ez a *tervező* funkciója (*anticipációs* képessége). Minél fejlettebb valakinek a *belső hallása*, annál tudatosabb a zenekövető „magatartása”, azaz figyelme. Az *anticipáció* pedig hozzásegíti a befogadót a zenei folytatás megsejtésére, amely intellektuális feszültséget okoz: vajon *az* és *úgy* következik-e be, ahogyan vártam. Nincs az a befogadó tevékenység, amely nélkülözhetné a *belső hallást* és az ahhoz tartozó figyelmet. Ez az a *befogadói kompetencia*, amely biztosíték a zene intellektuális megértése felé.

Zenehallgatás

A zenei befogadásnak azonban nemcsak intellektuális, értelmi része van. Legalább olyan fontos az, hogy a zene milyen személyes hatást idéz elő a hallgatóban. Hogyan és milyen hatást

vált ki érzelmileg? Hogyan lehet a zene egészével azonosulni: van-e személyes érzelmi üzenete a hallgató számára? Mi váltja ki a boldogság, az öröm, a bánat, a szomorúság, az indulat, a bosszú, a megbocsátás, a könnyörgés stb. érzetét/ézelmet, amivel a hallgató azonosulni tud, mert úgy szólnak ezek a tartalmak, üzenetek a zenében, mint ha rólam szólnának. Vagy éppen a magam érzéseit, érzelmeit vetítem bele a hallgatott műbe. Ilyenkor történik meg a művel való *azonosulás*, ami magával vonzza a figyelmet, az odafigyelést, annak a megfejtését, hogy milyen eszközökkel történik mind ez. (Működésbe lépnek a kompetenciák.) Ilyenkor találkozik össze értelem és érzelm, ismeretek, asszociációk és érzelmi fogékonyság. A zene karaktere, jellege, gesztikussága, hangulata válik azonosává a hallgatóban. Ennek a hatásnak lehet adni a gyakran használt „élmény” elnevezést. A zenehallgatás szemelvényei egyenként és összességükben előidézhetik azt az érzelmi felindulást, gazdagodást, amelyet - ha kivételes esetben előáll - *katarzisz*nak nevezhetünk. Ebben a sokféle hatásban, komplexitásban áll a zenei nevelés emberformáló, szocializációs (és még sokféle) személyiségbefolyásoló ereje.

A zenehallgatásnak nincs egyetlen, szabályozott, „szabályos” módszere. Mint sok más esetben, a zenehallgatás esetében is a „tárgy” határozza meg a módszert. Tanári feladat annak eldöntése, hogy a meghallgatandó műnek melyik rétegét kívánja előtérbe állítani. Ha a zenei szempontok látszanak fontos(abb)nak, akkor előkészítés gyanánt foglalkozhat a zene motivikájával (dallam, ritmus, lüktetés, hangsúlyok stb.), szerkezetével, dinamikai, tempóbeli változásaival. A koncentrációt nagymértékben segíti énekelhető terjedelemben lévő dallamok dúdoló, kísérő, csak a követést szolgáló, nem teljesítményszerű osztályszintű reprodukciója. Kivetített *partitúra* követése is segítőeszköz lehet.

A zenehallgatás mentálisa, szellemileg teljes aktivitást igényel, a mentális *tevékenységközpontúságnak* klasszikus példája.

Keresni kell az iskolán, a tanórán kívüli zenei alkalmakat, amikor a tanulók közössége *hangversenyt, operaelőadást* hallgathat meg, igazodva a tanulók életkori sajátosságaihoz.

A tanulók digitális technikákban való jártasságukat a zenei tanulmányok szolgálatába is állíthatják (pl. szintetizátor alkalmankénti bemutatására), valamint a tanítási folyamatban szóba kerülő művek letöltésével gazdagíthatják zenehallgatási, műismereti repertoárjukat.

A tantárgy alap óraszám a két évfolyamon: 68 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció Éneklés	Órakeret 25 óra
Előzetes tudás	A felső tagozatban megismert népzenei és műzenei szemelvények elsajátítása során kialakult éneklési képességek, zenei ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanult dalanyag ébren tartása, használatával az éneklési készség fejlesztése. További dal-kincsbővítés, a motivált és örömteli éneklés kialakítása, helyes énektechnikával és hangképzéssel. Stílusos, kifejező éneklés.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4-5 mű éneklése tiszta intonációval és helyes hangképzéssel az életkori sajátosságokat figyelembe véve (szükség esetén)	Közös éneklés Egyéni beszámoló az elsajátított	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális kifejezőkészség fejlesztése, dalok szövege,

egyenre szabott kezdőhangról), a következő kategóriák mindegyikéből: Zeneirodalmi szemelvények, mindegyik megismert stíluskorszakból legalább egy dal vagy dalrészlet, néhány rövid zenei téma: – gregorián, – reneszánsz, – barokk, – bécsi klasszikus, – romantikus, – XX. századi. Egyszólamú és többszólamú világi és egyházi vokális anyag, és hangszeres művek témái a zenehallgatás anyagából válogatva. Hangszeres művek énekelhető témái. Magyar népzene és történeti dallamok (az életkornak megfelelő tematikus csoportokból válogatva): – régi rétegű és új stílusú népdalok, szerelem- Azt gondoltam, eső esik; Akkor szép az erdő; Bujdosik az árva madár; De sok eső, de sok sár; Hej, rozmaring, rozmaring; Körösfői kertek alatt; Nem úgy van most, mint volt régen; Nézd meg, lányom; Szerelem, szerelem; Szeress egyet, s legyen szép; Szivárvány havasán; Én is voltam, mikor voltam; Hej, révész, révész életfordulók- Annyi nekem az irigyem; Eddig vendég; Éljen a barátság; Én az éjjel nem aludtam; Hej, igazítsad; Irigyeim sokan vannak; Vígán, vígan jeles napok dalai- Sok számos esztendőket; Paradicsom mezejibe; Víg volt nekem az esztendő; Szent János áldása; Üdvözlégy, Szent László király; Sok Zsuzsanna napokat Műzenei szemelvénye, más népek dalai- Sze losz sírverse; Splendor Paternae gloriae (Atyának fénye, fénysugár); John of Fornsete: Nyá kánon (Vaskó Andor ford.); Ófrancia kánon: Jertek, jertek, nosza, járjunk táncot!; Farkas Ferenc: Hajnalnóta; W. Byrd: Tavasz – kánon Ismeretlen szerző: Kék ibolyácska; Budát, ó Hunnia, az török rabolja; Balassi Bálint: Boc sásd meg úristen – protestáns népének; J.	énekekből Szereplés a közösségi alkalmazáson, iskolai ünnepeken Bemutató tartása	költői eszközök megfigyelése a zenei kifejezésben, magyar népballadák, virágénekek, szimbolika. <i>Idegen nyelvek:</i> más népek dalai eredeti szöveggel.
--	---	---

Haydn: Erdő mélyén – kánon; W. A. Mozart Jöjj, drága május; Franz Schubert: A hársfa; Kodály Zoltán: Mikor Dávid (Psalmus Hungaricus); Old Black Joe- spirituálé; Oh happy day; Ég a város – angol kánon		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népzene: ballada, jaj-nóta, sirató, táncdáz, népies műdal, verbunk, csárdás; egyházzene (zsoltár, korál, népének, spirituálé); világi zene (trubadúrének, ungarésca), dal (népdal, műdal, egyházi és világi dal, reneszánsz kórusdal, romantikus dal)	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Ritmikai és dallamvariálási készség, tonális és funkciós érzet, fejlődő formaérzék, harmóniai alapkészségek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A korábbi évek generatív és kreatív készségfejlesztés tevékenységeinek ismételése a korosztály elvárható zenei képességének és jellemző érdeklődésének megfelelő zenei példákon keresztül személyiségfejlesztés.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<i>Ritmus, metrum:</i> Összetett és aszimmetrikus metrumokhoz kapcsolódó improvizációs gyakorlatok tapssal és ütőhangszerekkel, szabályos és szabálytalan hangsúlyozás, metrumváltások. <i>Dallam:</i> – Szövegalkotás egyszerű dallamra, jellegzetes ritmusokra. – Ismert dallamra új szöveg illesztése. – Versmegzenésítés. – A zenei és a szöveg hangsúlyai (prozódia) a gyakorlatban. – Zenei prozódia megfigyelése, reprodukciója. – Eredeti nyelvű szöveg és fordí-	A műfajok pontos definiálása – könyvtári munka, szakirodalom feldolgozása Dallamok „átdolgozása” megadott szempontok alapján. Saját versek megzenésítése. Zenei kíséret írása és játéka a tanult dalokhoz, dallamokhoz. Műelemzések.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegalkotás egyszerű dallamra, versmegzenésítés, szöveghangsúlyok, prozódia. <i>Idegen nyelv:</i> idegen nyelvű szövegek és fordításainak összehasonlítása a prozódia szempontjából. <i>Matematika:</i> absztrakt gondolkodás fejlesztése a zenei formákon keresztül. <i>Vizuális kultúra</i> önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel.

tásainak összehasonlítása. – Klasszikus és populáris műfajok. <i>Komponálás és rögtönzés összekapcsolása:</i> Az énekes és zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó dallamalkotási módok: – recitálás – – díszítés a népzeneben és műzenében, – zenei szerkesztés módok, zenei formák parafrázisa zenei és nem zenei eszközökkel: ritmus rondó, szekvencia, periódus, variáció; Aranymetszés a zenében és a természetben Ismert dallamhoz ritmuskíséret vagy adott ritmuskísérethez dallamalkotás <i>Egyszerű ritmus és harmóniakíséret alkotása:</i> osztinató, dudabasszus, orgonapont, T-D ingamozgás, kürtmenet. Kreatív közreműködés a tanult ritmikai, metrikai, dallami és harmóniai elemekből létrehozott és a tanult formai eszközökkel szerkesztett kompozíciók megszólaltatásában. Rögtönzés és komponálás egyéni és csoportos formában		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Zenei szerkesztés módok: egyszólamú dallamalkotás (recitálás, recitativo, melizmatikus és szillabikus szerkesztés), homofónia és polifónia fogalma középkori, reneszánsz és barokk zenei szemelvények alapján. Metrumfajták (egyszerű, összetett, aszimmetrikus), szimmetrikus és szimmetrikus hangsúlyozás. Prozódia. Hármashangzatok	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció - Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Az általános iskolában megszerzett zeneelméleti alapismeretek a hagyományos klasszikus zenei notációról.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az eddig tanult felismerő kottaolvasási és zenei ismeretek megerősítése, rendezése az ismétlések során. az ismeretek közötti összefüggések feltárása. A további gyakorlás a befogadást és a felidézést kísérő kottakövetéssel történik, valamint elemi szintű kottaolvasás alkalmazásával.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<i>Zeneelméleti alapismeretek:</i> A zenei írásbeliség kialakulásának főbb jellemzői. A kottairás fejlődése: – néhány neuma és a különböző kulcsok ismerete (csak <i>információs szinten</i>), <i>Ritmikai elemek, metrum, tempó:</i> Táncok ritmikai sajátosságainak megfigyelése a tánc típusok tempóbeli, metrikai és ritmikai jellemzői szempontjából: <i>Partitúra:</i> Vokális és hangszeres partitúrák megismerése: – zenehallgatás kottakép követéssel, – témák azonosításával, – előadói jelek és megvalósulás megfigyelésével, szólamok elrendeződésének ismerete	Különböző tánc típusok gyakorlati alkalmazása. Különböző hangszerek kottáinak tanulmányozása. Hangszerismeret. Tabló készítés a notáció kialakulásáról.	<i>Vizuális kultúra:</i> vizuális jelek és jelzések használata
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Partitúra, notáció, tánc típusok	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Korábbi évek során megszerzett kompetenciák, nyitott hozzáállás, zenei emlékek, tapasztalatok, koncertélmények	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A befogadás pályáinak szélesítésével, személyes – esztétikai, intellektuális, gyakorlati - zenei élmények szerzésével, irányított és önálló feldolgozással a személyiség és az esztétikai érzék fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A zene rendszerezése különböző szempontok alapján (pl. kronológia, műfaj,	Egy zenemű/részlet egyéni feldolgozása,	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a műzene irodalmi

forma). A zene kapcsolatainak feltárása a társművészetekkel, irodalommal, történelemmel, kultúrtörténettel (az egyházzene kapcsolata a liturgiával, zenei élet a főúri rezidenciákon és a nyilvános koncerttermekben, operaházakban). A zene történelmi kapcsolódásai. A világ jelenlegi leghíresebb koncerttermei, operaházai, zenei fesztiváljai. Az alkotás - zenei reprodukció - befogadás viszonya (zeneszerzés és előadóművészet kapcsolata, komponálás/lejegyzés - improvizáció), a zene funkciói (művészi zene-szórakoztató zene; liturgikus zene; önkifejezés, ünnepek zenéi, tánc, alkalmazott zene). A zenei ismeretszerzés és információgyűjtés, a zenehallgatás lehetőségei a számítógép és az internet segítségével. Műalkotás-elemzés, önálló véleménynyilvánítás: az értékek megkülönböztetése (művészi érték - giccs). Népzene és műzene kapcsolatai, a jazz és a populáris zene műfajainak kapcsolódási pontjai. Átköltés, átdolgozás, feldolgozás, stílusok keveredése, zenei humor pl. komolyzenei témák megjelenése a médiában és a populáris műfajokban, világzenei példák zenei forrásai. Jazz hangszerek, zenekar: trombita, szaxofon, klarinét, nagybőgő, zongora, sokféle ütőhangszer, big band. .	elemzése megadott témából választva. Kritika írása egy választott zeneműről. Esszé/PPT írása a zene és társművészetek kapcsolatáról. Makett készítése választott operaházról vagy koncertteremről. Saját zenemű „készítése” számítógép segítségével.	kapcsolódásai, átköltés, humor. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a zene történelmi kapcsolódásai. <i>Idegen nyelv:</i> zenehallgatási anyag idegen nyelven. <i>Vizuális kultúra:</i> önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel. <i>Informatika:</i> zenei információgyűjtés az internet segítségével.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népzene - műzene, világi zene-egyházzene, abszolút zene - programzene, komolyzene-populáris zene, tánczene, alkalmazott zene, giccs	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás Zenehallgatás	Órakeret 21 óra
---	---	-----------------------------------

Előzetes tudás	A zenemű gondolati tartalmát közvetítő kifejező-eszközök átélésének és értelmezésének képessége. A korábban tanult jellegzetes zeneművek részleteinek felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A befogadói kompetencia differenciálása; az ismeretek kronológiai rendszerezése. Tájékozottság a zeneművek műfajában és a különböző zenei nyelvhasználatokban. Önálló elemzés, vélemény-kifejtés.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Különböző műfajú, stílusú és korszakú zenei részletek felismerése. <i>Népzene:</i> Népdal, hangszeres népzene, népies műdal, cigányzene. <i>Klasszikus zene:</i> – Az európai műzene kialakulása napjaink zenéjéig – legfontosabb stílusjegyek, műfajok és zeneszerzők. – <i>Középkor és reneszánsz</i> – az egy szólamúságból a többszólamúság első virágkoráig (gregorián, reneszánsz műfajok: motetta, madrigál). – <i>Barokk</i> – a hangszeres műfajok és az opera kialakulása (concertáló stílus, basso continuo, homofónia – polifónia, fuga, korál, passió) Bach, Vivaldi, Purcell, Händel – XVII-XVIII. századi magyar műzene – Bihari János, Lavotta János és Csermák Antal verbunkos zenéje. – Bécsi klasszika – a klasszikus zenei formák és műfajok (szonáta kamarazene, szimfónia, rondó, opera buffa) Haydn, Mozart, Beethoven. – <i>Romantika</i> – dalciklus, hangszeres előadási darabok, opera és zenedráma (nemzeti jelleg a zenében, hangszeres virtuozitás, az érzelmek szélsőséges megjelenítése, miniatűr kompozíciók és monumentalitás). Schubert, Schumann, Liszt, Berlioz, Dvorak, Brahms, Chopin, Wagner – <i>A századforduló és a XX. század zenéje</i> – a stílus egység felbomlása, új zenei irányzatok (impresszionizmus, verizmus, dodekafónia, avantgárd, expe-	Többször meghallgatott zeneművek alapján a szimfonikus zenekar hangszereinek megnevezése. A hangszerismeret bővítése könyvtári kutatómunkával (esetleg élő bemutatással) A megismert szerzők munkásságának bemutatása. A zeneértés szakkifejezéseinek pontosítása – egyéni szakszótárírás. A zenei műfajok felsorolása példával. Más tantárgy témaköréhez illő zeneművek értelmezésének beillesztése az adott epochába (képzőművészet, történelem, irodalom) A témahetek bemutatóin a tanultak felhasználása	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a műzene irodalmi kapcsolódásai, átköltés, humor. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a zene történelmi kapcsolódásai. <i>Idegen nyelv:</i> zenehallgatási anyag idegen nyelven. <i>Vizuális kultúra:</i> önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel. <i>Informatika:</i> zenei információgyűjtés az internet segítségével).

rimentális zene, expresszionizmus, elektronikus zene). Debussy, Ravel, „orosz ötök” – <i>Korunk zenéje</i> a második világháborútól napjainkig. <i>A klasszikus zenén túl:</i> – a jazz műfajai a kezdetektől napjainkig, – a beat és a klasszikus rock, – a világzene, – a zenés színház – rockopera, – a szórakoztató zene műfajai közül: musical, operett, magyar nóta, – filmzene és alkalmazott zene. A mai populáris zene irányzatai. Szerelem, barátság Azt gondoltam, eső esik; Repülj madár – Sebestyén Márta, Muzsikás Együttes; Orlando di Lasso: Zsoldos szerenád; W. A. Mozart: Don Giovanni - részletek- I. felvonás 8. és 9. jelenet; Beethoven: F-dúr románc; Liszt Ferenc: Szerelmi álmok; G. Bizet: Carmen – Habanera; G. Puccini: Tosca – Cavaradossi, levélária; R. Wagner: Nürnbergi Mesterdalnokok I. jelenet; G. Verdi: Don Carlos – Szabadság kettős; Bartók Béla: A kékszakállú herceg vára – részletek; Ne menj el Zeneművek és a történelem J. S. Bach: Máté passió – részlet 54 számtól -59 -ig F. Chopin: Forradalmi etűd R. Schumann –H. Heine: Két gránátos Kodály Zoltán: Hány János – Felszántom a császár udvarát; Ének Szent István királyhoz A. Dvořák: Új világ szimfónia – részletek D. Sosztakovics: VII. szimfónia – részletek A. Honegger: Jeanne d’Arc a máglyán - részletek Zeneművek és az irodalom F. Schubert – J. W. Goethe: Margit a rokkánál S. Prokofjev: Rómeó és Júlia – lovagok		
--	--	--

tánca Carl Orff: Carmina Burana – In taberna Kocsár Miklós – Nagy László: Csodafiú - szarvas Kodály Zoltán- Weöres Sándor: Öregek Életképek Ugrós és csárdás dallamok – válogatás revival népzenei felvételekből J. S. Bach: D-dúr szvit – Gavotte, Menü- ett Joseph Haydn: Évszakok – Szüreti kórus L. van Beethoven: IX. szimfónia – IV.tétel M. Ravel: Bolero Johann Strauss: Éljen a magyar - polka Kodály Zoltán: Galántai táncok - részletek Cl. Debussy: A tenger – részlet, az 1. vázlat I. Stravinsky: Tűzmadár – részlet, a mű kezdet G. Gershwin: Egy amerikai Párizsban - részlet Bartók: Béla: Cantata Profana - részletek Kodály Zoltán - Arany János: Csalfa sugár, Farkas Ferenc: Furfangos diákok - részlet Karai József: Estéli nótázás Régi muzsika kertje Szeikilosz sírverse Missa de Angelis – Kyrie Dufay: L’homme arme mise - Kyrie G. P. Palestrina: Sicut cervus Mozart: Esz-dúr zongoraverseny K. 271 "Jeunehomme" II. tétel - részlet Szemelvények a magyar zenetörténetből Esterházy Pál: Harmonia caelestis – részlet Liszt Ferenc: Esz-dúr zongoraverseny – I. tétel Erkel Ferenc: Bánk bán –Keserű bordal, H zám, hazám Bartók Béla: Concerto – II. tétel, Párok ját Kodály Zoltán: Psalmus Hungaricus- részl tek Szokolay Sándor: Ima, rontás ellen Kurtág György: Játékok – részletek Ligeti György: Hungarian rock		
---	--	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A fent említett stílusjegyek és műfajok elnevezése csak a tényleges zenehallgatási anyaghoz kapcsolódva, általános tájékozottsági szinten.
--------------------------------	--

Továbbhaladás feltételei:

Éneklés:

- Az énekes anyagból 40 dalt és műrészletet részben kottából, részben emlékezetből kifejezően énekeljenek csoportosan vagy önállóan.
- Néhány dallamból (népdal, műdal, zenei téma) álló csokor felidézése egy-egy témán, műfajon, stílus körön belül.
- Egyszerűbb két- vagy háromszólamú kórusművek vagy azok részleteinek megszólaltatása; kánonok éneklése csoportosan.

Generatív és kreatív készségek:

- A zenei kifejezés, a forma, a műfaj, és a zenei eszközök közti összefüggések felismerése.
- A kottakép elemeinek és az alapvető zenei kifejezések ismerete és értelmezése, reprodukálása tanári segítséggel.

Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek:

- Kottakép ismerete (szólamok, tempó és dinamikai jelzések, hangszerek jelölése)

Zenehallgatás:

- Tudjanak különbséget tenni a zene társadalmi funkciói alapján (világi zene, egyházzene, szórakoztató zene, programzene, abszolút zene, vagy alkalmazott zene).
- Min. 20 zenemű felismerése, azonosítása zeneszerzővel, korszakkal
- Az egyes stílusok műfaji jellegzetességének felismerése (pl. szonáta, rondó, keringő, mazurka, stb.)

Zeneirodalom:

- rövid ismertető/esszé/PPT a tanult zenetörténeti korokról, zeneszerzőkről, munkásságukról

ALKOTÓHÁZ ÉS ALKOTÓKÖRÖK A HÉT ÉVFOLYAMOS

KÉPZÉSBEN

A tantárgy közös jellemzői, fejlesztési feladatai

Az alkotókörök tantárgy elnevezés a művészetek műveltségterületének különböző tantárgyait jelenti. A hét évfolyamos képzésben, a kezdeti szakaszban nagy hangsúlya van a kreatív alkotómunkának és a szociális kompetenciák fejlesztésének. Ezek ideális színtere az iskolai alkotó közösség. Az első évben alkotóházat szervezünk a hetedikes diákoknak, melyben kipróbálnak sokféle kézműves tevékenységet és megismerkednek különböző művészeti ágakkal. A következő két évben szabadon választanak maguknak alkotókört, melyet legalább egy évig, vagy akár több éven át, projekt formájában folytatnak. Az így szerveződő csoportokban legtöbbször különböző évfolyamokról jönnek a diákok. Ezek a vertikális műhelyek az iskolai hagyományok, a közösségformálás, az értékközzvetítés meghatározó színterei.

Az egyéni választás, a személyes érintettség, a közvetlen művészi élmény mélyebb megértést jelent. A gyakorlatra, a tevékenységre központosított figyelem az elméleti órák tanulási folyamatát egészíti ki, cselekvő átélést eredményez. A kiscsoportos műhelymunka fejleszti a szociális kompetenciákat. Az év során zajló alkotó folyamatba, az év végén megrendezett projekthéten tekinthetnek be az iskola tanulói. Ezen a héten az alkotóműhelyek kötelezően bemutatkoznak. Előadások, kiállítások és nyitott műhelyek segítségével pillanthatunk be az év során zajló magas szintű, kreatív munkába.

Az alkotókörök öt nagyobb csoportba sorolhatók: az előadóművészet (színhátság, zene), a képzőművészet (rajz, képzőművészet), az iparművészet (kerámia, barkácsolás) az irodalom (stílus, kreatív írás), a média (videó, rádió, fotó, újságírás) alkotókörök.

Ezen csoportok hasonló pedagógiai kerettantervek alapján működnek, így a jelenleg működő alkotókörök programja található az alkotóköri kerettantervi programban.

Közös nevelési- fejlesztési célok

Az alkotóköri munka egyik fejlesztési célja az önkifejezés, a művészi képességek, a tehetség kibontakoztatása. Az örömteli, élményt nyújtó alkotótevékenység megszerettetése. A másik nagyon fontos cél a közösségformálás; egymás elfogadása és tisztelete, empátia és szociális érzékenység kialakítása a közösségben végzett munka során. A kreatív és gyakorlati munkavégzés folyamatának tudatosítása a tervezéstől a megvalósításig. Tudatosság, pontosság, figyelem, igényesség és koncentráció a munkában. Az egyéni kifejezés és a csoportmunka összhangjának megtanulása. Önismeret és felelősségvállalás. Az esztétikai és erkölcsi érzék fejlesztése a művészeti élményen keresztül. A kritikai és önkritikai érzék kialakítása. Önálló vélemény és értékítélet megfogalmazása saját és mások munkáiról. A nemzeti és nemzetközi kulturális hagyományok, értékek ismerete. A tradíciók és a kortárs művészetek ismerete. A művészetekkel való együttélés igényének tudatosítása.

Követelmények

Elméleti ismeretek megszerzése az adott műveltségterületről és azok alkalmazása a gyakorlatban (pl. anyagismeret, népi motívumok, metakommunikáció, montázs, kompozíció, sajtóetika). Az adott művészeti tevékenységnek megfelelő, folyamatos, cselekvő részvétel. Az év során létrejövő alkotások részletes, kritikai elemzése a tanórák során. Az elkészült művek nyilvános bemutatása az év végi projekthéten (pl. koncert, kiállítás, film, könyv, sajtótermék, színdarab) történik.

Az alkotómunka különbözősége miatt minden alkotókör maga határozza meg az év sikeres teljesítésének követelményeit, az értékelési kritériumokat és a tovább haladásnak a feltételeit.

Kapcsolódási pontok

Az elméleti és gyakorlati munka során számos kapcsolódási pont vezet az alkotóköröktől más műveltségterületekhez. A tantárgyak közötti: pl. az anyagismeret, a tárgyak szerkesztése, a filmkészítés kapcsán fizikai, kémiai, matematikai, ismeretekre van szükség. A színpadi alkotások létrehozásának folyamatában az irodalmi mű vagy a történelmi kor ismerete nagyon fontos. A kézműves tárgyak elkészítéséhez, a színek, formák, minták tervezéséhez néprajzi ismeretek kellenek. Egyéb kapcsolódási pontok: a kortárs művészeti élet fontos eseményei, ezek megjelenése a médiában; kiállítások, színházi előadások, film- és könyvkritikák. A részletes tantárgyi kerettantervekben megtalálhatók a konkrét kapcsolódási pontok.

Órakeretek

7.évfolyam: 64óra

8.évfolyam: 64 óra

9.évfolyam: 64 óra

A későbbi évfolyamokon egyéni választás az alkotóprojektekben való részvétel, mely folyamatosan bővülő ismerettel, a korábban elsajátított készségek magasabb szintű alkalmazását jelenti (önálló filmkészítés, színházi rendezés, irodalmi alkotás létrehozása stb.)

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI

Az alkotókörök mindegyikében az alapvető feltétel a tovább haladáshoz az órákon való aktív, kreatív részvétel és az év végi művészeti fesztiválon az éves munka bemutatása valamilyen formában. Akár produkciókban (színházi, irodalmi előadás, rádióműsor, film stb.) vagy a produktumokban (kézműves tárgyak, újság, kiállítás, stb).

ALKOTÓHÁZ

A tantárgy jellemzői, fejlesztési feladatok

- A tanulóknak lehetőséget biztosítani különféle kézműves technikák megismerésére, elsajátítására, felkelteni az alkotókedvet, sikerélményhez juttatni azokat a tanulókat, akik a tanulás egyéb területein nem annyira sikeresek. Elméleti és gyakorlati ismeretek nyújtása a tervezéstől a kivitelezésig.
- A hagyományos kézművesség iránti nyitottság kialakítása, alkalmazási lehetőségek feltárása a mindennapi életben, önálló tárgyalakítás. Együttműködési képesség fejlesztése a manuális tevékenységeken keresztül. A hagyományok és a népi kultúra, népi kézműves mesterségek megismerése, az egyes tevékenységek során használt eszközök, szerszámok, anyagok balesetmentes, biztonságos használata.
- A kézügyesség, technikai érzék, tervező- és teremtő fantázia fejlesztése. Értékteremtésen és –megőrzésen keresztül a munkára és a munka megbecsülésére való nevelés. A tanuló tudjon pozitívan viszonyulni a természethez és a múlt értékeihez.
- A mai, modern technikák – 3D nyomtatás, lézervágás – megismerése és ezzel használati tárgyak, műalkotások létrehozása.

Tartalmi hangsúlyok: Manuális készségek, esztétikai érzék fejlesztése.

Módszertani javaslatok: Kiscsoportos foglalkozások keretein belüli gyakorlati oktatás, egyéni konzultációval. Egyéni és csoportos alkotások létrehozása.

A kisiskolák a tanulók érdeklődésének megfelelően választanak a programok közül, vagy a benne szereplő modulokból össze is állíthatnak maguknak éves programot.

MESTERSÉGEK

Tematikai egység	Famunkák	Órakeret: 20 óra
Előzetes tudás	Nem szükséges	
A tematikai egység nevelési, fejlesztési céljai	Legyen képes egyénileg, nagy odafigyeléssel, balesetmentesen használni éles, szűrő, vágó szerszámokat, társaira is vigyázva	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Követelmények	
Faragókésfajták és használatuk bemutatása	Kísérletezés tanári segítséggel. Egyéni tervezőmunka után, szabadon választott technikával egyszerű alkotás létrehozása. Az eszköz-	Vizuális kultúra: szobrászat, dombormű Iparművészet: tárgytervezés, tárgyalakítás
Kedvcsináló feladatok: - egy darab falemezből készített, madzaggal forgatott		

"zenélő" zúgattyú, - szárból és propellerből összeépített röppentyű, - fűz botvessző (kosárfonás) maradék-anyagaiból készíthető állatfigurák, - begyűjtött görbeág-anyagokból gyártható, kis tili-toli kerek járgányok, - kisméretű fantázia-figura, bábú kialakítása, - egyszerű kéreg-faragással díszített vándorbot. -szélcsengő	zök és anyagok tudatos kiválasztása és takarékos felhasználása. Személyes érzések, gondolatok kifejezése a művészet eszközeivel. A megismert technikákkal önálló tárgyalakítás	Néprajz: Pásztorművészet
Kezdő faragók részére: Frissvágású botvessző kéregdíszítő faragógyakorlata Ékrovó gyakorlat 1. faragókéssel Haladók részére: Ékrovás gyakorlat 2. késsel (vonalak, ívek, betűformák, motívumrészletek) Ékrovás gyakorlat 3. késsel, vésőkkel (díszítmény kompozíció-tervezés, faragás) Kisfigura /kisplasztika/ - faragás többféle faragószámmal		
Egyszerű tárgyak készítése: Fűzfa síp (szélhasító nyílással ellátott hangkeltő, jelző eszköz). Evőkanál (kemény fából faragott eszköz, a nyele plasztikus faragású) Népi hangszerek fából Doromb fából és fémből Doromb bambuszból Okarina, körtemuzsika fából		

Kereplő, kalapácsos kereplő Fogas, vagy bordás kereplő	
Értelmező kulcsfogalmak	Faragókés, zúgattyú, kéregfaragás, vándorbot, ékrovás, kispasztika, ivócsanak, pásztorkanál.

Tematikai egység	Fémművesség	Órakeret: 14 óra
Előzetes tudás	Nem szükséges	
A tematikai egység nevelési, fejlesztési céljai	Legyen képes egyénileg, nagy odafigyeléssel, balesetmentesen használni éles, szűrő, vágó szerszámokat, társaira is vigyázva	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Követelmények	
Egyszerű alpműveletek: 1. Sodrott pántok készítése rézhuzalból, gyöngy, vagy egyéb anyagok beépítésével 2. Spirálok, lapos spirálok, láncok, függesztékek készítése huzalból, és lemezből 3. Megfogás, foglalás: különböző, a természetben fellelhető apró méretű dolgok befoglalása huzal segítségével. Egyszerű tárgyak készítése: Gyöngyfa készítése rézkarikára, huzalból, és üveggyöngyből.	Kísérletezés tanári segítséggel. Egyéni tervezőmunka után, szabadon választott technikával egyszerű alkotás létrehozása. Az eszközök és anyagok tudatos kiválasztása és takarékos felhasználása. Személyes érzések, gondolatok kifejezése a művészet eszközeivel. A megismert technikákkal önálló tárgyalakotás	<i>Történelem:</i> őskor, ókor <i>Iparművészet:</i> tárgytervezés, tárgyalakotás <i>Néprajz:</i> Pásztorművészet <i>Fizika:</i> fémek fizikai tulajdonságai
Evőeszközékszer készítése villából, és kanálból. Kovácsolás Szegkovácsolás. Egyszerű, hajlított tárgyak készítése Doromb, sípok, napórák. Öntés: Viaszfaragás, viaszvesztéses		

Pl.. vándorbotra rézgomb		
Értelmező kulcsfogalmak	Fémek, olvasztás, öntés, kovácsolás, foglалás	

Tematikai egység	Agyagozás	Órakeret: 10 óra
Előzetes tudás	Nem szükséges	
A tematikai egység nevelési, fejlesztési céljai	Ismerje meg az agyagművesség jelentőségét az emberiség történetében, és a mai használati tárgyakra gyakorolt hatását. Becsülje meg a régi korok tárgyi emlékeit.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Követelmények	
Az agyag felhasználásának történeti áttekintése, az égetés módszereinek alakulása a történelem folyamán Marokdedény készítése Hurka technika alkalmazása Hangszer készítése agyagból, (okarina, körtemuzsika) Az égetés folyamatának megismerése a gyakorlatban.	Kísérletezés tanári segítségével. Egyéni tervezőmunka után, szabadon választott technikával egyszerű alkotás létrehozása. Az eszközök és anyagok tudatos kiválasztása és takarékos felhasználása. Személyes érzések, gondolatok kifejezése a művészet eszközeivel.	<i>Vizuális kultúra:</i> rajz, színek, felületek, színekör, geometrikus formák, plasztika <i>Néprajz:</i> népi motívumok, ünnepek, jeles napok, tárgyi kultúra <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> versillusztrációk, szakszavak etimológiája <i>Fizika:</i> hőtan, anyag tulajdonságai <i>Kémia:</i> anyagismeret <i>Földrajz:</i> Magyarország tájegységei
Értelmező kulcsfogalmak	Formázófa, pecsétnyomó, kaolin, terrakotta.	

Tematikai egység	Bőrzés	Órakeret: 8 óra
Előzetes tudás	Nem szükséges	
A tematikai egység nevelési, fejlesztési céljai	Legyen képes balesetmentesen használni éles, szűrő, vágó szerszámokat, társaira is vigyázva.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Követelmények	
A bőr felhasználásának története. A bőrkikészítés folyamata, anyagai. Bőrből készü-	Kísérletezés tanári segítségével. Egyéni tervezőmunka után, szabadon választott technikával egyszerű alkotás	Történelem: őskor Biológia: állat- és növénytan Kémia. Vegyületek

lő használati tárgyak. Szerszámok megismerése, használatuk. Bőrtarsoly, és karkötő készítése. Szíjfonások	létrehozása. Az eszközök és anyagok tudatos kiválasztása és takarékos felhasználása. Személyes érzések, gondolatok kifejezése a művészet eszközeivel.	Néprajz. Tárgyalkotás, állattenyésztés
Értelmező kulcsfogalmak	Tímár, cserzés, cserzőanyagok, ványolás, pácolás, páclé, lyukasztó, szíjhasítás, szíronyozás.	

Tematikai egység	A tűzzománcozás története, anyagai, eszközei, technikája	Órakeret: 12 óra
Előzetes tudás	Nem szükséges	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismerje, és becsülje a régi korok művészeti emlékeit, értékeit. Ismerje meg a különböző anyagok tulajdonságait, a munkához szükséges eszközöket, és képes legyen azokat a gyakorlati munka során szakszerűen és balesetmentesen használni. Ismerje meg a tűzzománcozás munkamenetét, és legyen képes önálló alkotómunkára.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
A zománc, mint nyersanyag. A festékek fajtái, tulajdonságai (olvadás, tapadás) Zománcozható fémek. A festékfelhordás és égetés eszközei. Műhelyfelszerelés (égetőkemence) Védőeszközök. Balesetvédelem. Színpróbák készítése vörösréz- és acéllemezen. Eszközhasználat, égetés. Általános munkamenet: - zománc előkészítés (örlés, porítás, iszapolás) - fémelőkészítés (savazás, csiszolás) - felhordás - szárítás, égetés, utómunkálatok	Kísérletezés tanári segítséggel. Egyéni tervezőmunka után, szabadon választott technikával egyszerű alkotás létrehozása. Az eszközök és anyagok tudatos kiválasztása és takarékos felhasználása. Személyes érzések, gondolatok kifejezése a művészet eszközeivel.	<i>Fizika:</i> hőtan, kristályok, fémek megmunkálása <i>Kémia:</i> fémek, égés <i>Vizuális kultúra:</i> ékszerminták <i>Néprajz:</i> jeles napok <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> magyar mese és mondavilág <i>Történelem:</i> Egyiptom, Bizánc, honfoglalás

- az esetleges égetési hibák okai, javítása Zománcbevonási eljárások - alapozás - rásztálás - festés Művészeti technikák: rekesz- és sodronyzománc, huzalzómac		
Értelmező kulcsfogalmak	Koronaékszer, ereklyetartó, ötvösművészet. Spatulya, fedő-, transzparen-szománc, olvadáspont, vörösréz, acéllemez, égetőtűske, samottlap, égetési hőfok. Dörzsmozsár, rásztálós módszer, alapzómac, iszapolás, csiszolóvászón, lemezvágó, égetési hőfok. Rekeszmac, sodronyzománc, zománcfritt, dörzsmozsár, iniciálé, jeles napok, cégér	

EGYKORI ÉS MAI

Tematikai egység	Fa és fémmunkák – Bar-kácsolás	Órakeret: 12 óra
Előzetes tudás	Nem szükséges	
A tematikai egység nevelési, fejlesztési céljai	Legyen képes egyénileg, nagy odafigyeléssel, bal-esetmentesen használni éles, szűrő, vágó szerszámokat, társaira is vigyázva. Tudjon folyamat ábrákat, „gyártási” leírásokat, tervrajzokat értelmezni.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Követelmények	
Balesetvédelmi ismeretek. Famegmunkáló eszközök használata. Fűrész, fűrő, reszelő, ráspoly, csiszolóvászón, csiszoló papír. Fémmegmunkáló eszközök használata. Fűrész, reszelő, köszörű. Rögzítő eszközök használata. Ragasztópisztoly, fa és papír ragasztó, csavar, csavarhúzó, szög, kalapács.	Az eszközök használatának elsajátítása tanári segítséggel. Balesetmentes. önállómunka végzés. Tervrajzok értelmezése. Egyéni és/vagy csoportos tervezőmunka után, szabadon választott technikával egyszerű alkotás létrehozása. Az eszközök és anyagok tudatos kiválasztása és taka-	Fizika: különböző anyagok, pl. fa, fémek fizikai tulajdonságai Vizuális kultúra: szobrászat, makett készítés Iparművészet: tárgytervezés, tárgyalakotás Matematika: logikai feladványok

Dekoráció. Díszítés, színezés, festés. Feladatok: Ördög lakatok készítése - 3D-kockakirakó - Mágikus fakereszt - Ördögi csomó Figurás öröknaptár készítése Madárodú, madáretető készítése „Újra hasznosított” terepasztal készítése hulladékból	rékos felhasználása. Személyes érzések, gondolatok kifejezése a művészet eszközeivel.	
--	---	--

Tematikai egység	Művészeti alkotás	Órakeret: 4 óra
Előzetes tudás	Nem szükséges	
A tematikai egység nevelési, fejlesztési céljai	Legyen képes adott témában a kreativitását használni, koncepciót alkotni, ötleteit esztétikusan megvalósítani.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Követelmények	
Társasjáték készítése - Tabu - Dobble - Jógi	Közös játék. Egyéni tervezőmunka, kártyák tartalmának, kinézetének, a hozzájuk tartozó rajzok megtervezése. A tervek megvalósítása, papírmunka, rajzolás, festés. Az eszközök és anyagok tudatos kiválasztása és takarékos felhasználása. Személyes érzések, gondolatok kifejezése a művészet eszközeivel.	Iparművészet: tárgytervezés, tárgyalakítás

Tematikai egység	Agyagozás	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Nem szükséges	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismerje meg az agyagművesség jelentőségét az emberiség történetében és a mai használati tárgyakra gyakorolt hatását. Becsülje meg a régi korok tárgyi emlékeit.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Követelmények	
1. Az agyag felhasználásának történeti éttekintése, az égetés módszereinek alakulása a történelem folyamán 2. Marokedény készítés 3. Hurka technika alkalmazása 4. Az égetés folyamatának megismerése a gyakorlatban	A megismert technikákkal önálló tárgyalakotás	<i>Történelem:</i> őskor <i>Földrajz:</i> földtan <i>Néprajz:</i> edények <i>Vizuális kultúra:</i> formák, színek
Értelmező kulcsfogalmak	Formázófa, pecsénymó, kaolin, terrakotta	

Tematikai egység	Gyöngyfűzés	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Nem szükséges	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Legyen képes precízen, türelmesen, előre eltervezett minta alapján, társát is segítve dolgozni.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Követelmények	
1. A gyöngy fajtái, anyagai, felhasználása a mindennapokban és az ünnepeken 2. Gyöngyékszerek és gyöngyálatok készítése különböző fűzési technikákkal 3. Gyöngyszövés	A megismert technikákkal önálló tárgyalakotás	<i>Történelem:</i> őskor, ókor <i>Néprajz:</i> tájegységek, viseletek, ünnepek

Értelmező kulcsfogalmak	Damil, kásagyöngy, szalmagyöngy, karabiner, szerelőpálca, rézdrót, egy-szálas fűzés, kétszálas fűzés, gyöngyszövő keret
--------------------------------	---

Tematikai egység	Mézeskalács sütés	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Nem szükséges	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tudjon megfelelő személyi higiéniai körülmények között, egyénileg és csoportban, eddig megszerzett esztétikai és rajzkészség használva dolgozni.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Követelmények	
1. A méz felhasználása és mézeskalács története, fajtái 2. A mézeskalács elkészítésének alapanyagai, menete 3. Mézeskalács készítés magráttés technikával 4. Mézeskalács írókázás	A megismert technikákkal önálló tárgyalgatás	<i>Történelem:</i> őskor, ókor <i>Biológia:</i> méhek, növénytan <i>Néprajz:</i> ünnepek advent <i>Társadalomismeret:</i> játékonyság
Értelmező kulcsfogalmak	Ütőfa, kiszúró, íróka, sodrófa	

Tematikai egység	Üvegfestés	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Nem szükséges	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfelelő önfegyelemmel és türelemmel (száradási idők kivárása) képes legyen szép munkadarabok készítésére.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Követelmények	
1. A régi korok üvegfestésétől a mai üvegfestési technikákig 2. Síküveg, fólia és különböző üvegtárgyak festése	A megismert technikákkal önálló tárgyalgatás	<i>Vizuális kultúra:</i> rajz, színek világa

Értelmező kulcsfogalmak	Kontúrozó, fedőfesték, matrica festék
--------------------------------	---------------------------------------

Tematikai egység	Textilfestési eljárások	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Nem szükséges	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismerje meg a növényi és szintetikus festékek tulajdonságait és felhasználási lehetőségeit a gyakorlati munka során. Tudjon együttműködve, csoportban dolgozni.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Követelmények	
1. Textilfestés történeti áttekintése, természetes és mesterséges színezékek megismerése, színek világa, színkeverés 2. Kötzött, gyűrt batik 3. Textilmintázás, sablonfestés, stencilezés	A megismert eljárások alapján önálló tárgyalgató	<i>Kémia</i> : keverék készítés, savak <i>Vizuális kultúra</i> : színek, formák <i>Biológia</i> : növénytan <i>Néprajz</i> : textilkészítés
Értelmező kulcsfogalmak	Kötzött batik, fixálás, keverési arány, pamutvászon, műszálas textil	

Tematikai egység	Papírtechnika	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Nem szükséges	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Képes legyen precízen, nagy odafigyeléssel, egyénileg és társát segítve dolgozni.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Követelmények	
1. A papír története, készítése, fajtái, felhasználása 2. Papírkivágás, papírmózaik készítése	A megismert technikákkal önálló tárgyalgató	<i>Biológia</i> : növénytan <i>Témahét</i> : karácsony <i>Néprajz</i> : ünnepek

3. Papírhajtogatás		
Értelmező kulcsfogalmak	Origami, papírmerítés, cellulóz, növényi rostok, völgyhajtás, hegyhajtás	

Tematikai egység	Digitális tárgykészítés	Órakeret: 16 óra
Előzetes tudás	Nem szükséges	
A tematikai egység nevelési, fejlesztési céljai	Sajátítsa el a lézervágás és az fdm nyomtatás alapjait. Legyen képes egyszerű tárgyakat megtervezni. Lássa át a digitális tervezési és tárgyalakotási folyamat lépéseit.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Követelmények	
Balesetvédelem. A lézervágó és az fdm nyomtató működési elvének megismerése. Vektorgrafikus rajzolóprogramok használata. Egyszerű CAD alkalmazások használata. Feladatok - névtábla - dinoszaurusz - dioráma - festőstencil - doboz - rota játék - lóverseny - sakk	Az eszközök és anyagok tudatos kiválasztása és takarékos felhasználása. Egyszerű tárgyak tervezése és elkészítése Személyes érzések, gondolatok kifejezése a művészet eszközeivel.	Fizika: különböző anyagok, pl. fa, fémek fizikai tulajdonságai, a fény tulajdonságai, lézerek, olvadáspont, üvegpon Vizuális kultúra: szobrászat, makett készítés, vetületi rajz Iparművészet: tárgytervezés, tárgyalakotás Matematika: vektorok, térgeometria

ALKOTÓKÖRÖK

1. ELŐADÓMŰVÉSZET

1.1. SZÍNJÁTSZÓ ALKOTÓKÖR

A tantárgy jellemzői, fejlesztési feladatok

A színházi alkotóköri foglalkozás komplex művészetpedagógiai tevékenység, mely a tanulási folyamat egésze számára fontos kompetenciák fejlesztését tűzi ki célul.

Két nagy egységre bontható, az elméleti és a gyakorlati részre. Az elsőben az esztétikai-művészeti tudatosság fejlesztése a legfontosabb feladat. A színházi alapfogalmak és konvenciók, színpadi technikák megismertetése, a drámai és színházi műalkotások értelmezése, a befogadásra való fogékonyság fejlesztése, ízlésformálás történik. A gyakorlati részben, a közös alkotófolyamat során, a kulcskompetenciák közül az anyanyelvi kommunikáció, a szociális kompetenciák és az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejező képesség áll a középpontban. A kreativitás, a koncentráció, az önismeret és az önkifejezés, az önbizalom, a verbális és nonverbális kommunikációs készségek fejlesztése mellett az együttműködés, az elfogadás, a kölcsönös figyelem, tisztelet és empátia, a kritikai érzék és nyitottság, az összetartozás érzésének erősítése a legfontosabb jellemzők,

Tartalmi hangsúlyok

A tanév során a hangsúly egy közös színpadi produkció létrehozásán van. Ez nagyfokú együttműködést igényel, ezért a munka kezdetén mindenki szabadon dönt arról, hogy az előadás mely részében kíván részt venni. A legfontosabb, hogy az alkotásban mindenki képességeinek megfelelően részt vegyen. Nem fontos, hogy mindenki a színpadon legyen színészként. Lesz, aki a darab megírásában, mások a színpadi díszletek, jelmezek megvalósításában, az előadás képi megformálásában vállalnak szerepet. A hangsúly a közösségi felelősségvállaláson van.

Módszertani javaslatok

A tanév során változatos színpadi, színészi, drámás technikákat alkalmazva, a gyakorlatra helyezve a hangsúlyt zajlanak az órák. Minden gyakorlati foglalkozás elején van bemelegítés, amelyek lazító és a koncentrációt elősegítő gyakorlatokból állnak. Az óra tartalmi részében a fejlesztési céloknak megfelelő mozgáskoordinációs és hangképzési, improvizációs- és stílusgyakorlatok, dramatikus tevékenységek vannak. A tanórák végét elemző, értékelő beszélgetés zárja.

Tematikai egység	A dráma és a színház formanyelvének és a kortárs alkotások megismerése.	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	Irodalmi, műfaji alapfogalmak a színház és dráma témakörében.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Különböző színházi korszakok, műfajok, játéktípusok megismertetése. A dráma és a színház jellemző műfaji jegyeinek azonosítása. A kritikai vélemény megfogalmazása és elfogadása.	
		Kapcsolódási pontok
Témák/ Fejlesztési köve-	A főbb drámai műfajok és színházi korszakok (az ókortól az modern színházig) jellegzetességeinek megfogalmazása.	<i>Irodalom:</i> az antik dráma, antik színház, a középkori színház,

telmények	Színházi alapfogalmak megismerése: az ügylőtől a premierig. A színházi tér részei. A színészi játéktípus változásának szerepe. A színházi formanyelv szerepe az előadásban. Kortárs előadás(ok) megtekintése, beszélgetés az alkotókkal.	Shakespeare színháza, és a 20. század meghatározó színházi újításai. <i>Társadalomismeret:</i> tömegkultúra és elitkultúra a média tükrében, a kortárs magyar színházi élet és annak megjelenítése.
Kulcsfogalmak	Dráma, dramaturgia, színházi tér, scenika, színpadformák, színházi idő, színházi konvenciók, játéktípus, hármas egység, misztériumjáték, commedia dell'arte, abszurd és groteszk, táncszínház, kőszínházi újítások és alternatív törekvések Magyarországon.	

Tematikai egység	Bemelegítő és csoportépítő játékok	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	Nem szükséges.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ráhangolódás az alkotóköri munkára. A különböző habitusú diákok megismertetése a drámajátékos és színészi alaptechnikákkal. Ezen technikák elmélyült, tudatos használata. Az egyéni fejlődés és a csapatépítés fontosságának hangsúlyozása.	
		Kapcsolódási pontok
Témák/ Fejlesztési követelmények	Csoportépítő játékok, bizalomjátékok. Érzékszervi finomítás (látás). Érzékszervi finomítás (hallás és tapintás). A vizuális és verbális emlékezet fejlesztése, fantáziajátékok. Ritmusjátékok és hanggyakorlatok. A tér tudatos használata, tájékozódás. A test tudatos használata és a mozdulat szerepe. Koncentráció. Lazítás.	<i>Biológia:</i> az emberi test részei. A légzőszervek működése. <i>Zene:</i> hangok és hangközök. Ritmusok. <i>Testnevelés:</i> tónus, lazítás, különböző izomcsoportok fejlesztése.
Kulcsfogalmak	Vizuális és verbális emlékezet, lassítás, gyorsítás, testtudat, némajáték, vakjáték, szoborjáték, térformálás, tükörjáték, üzenetváltás, koreográfia.	

Tematikai egység	A színdarab létrehozása	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	A megismert színházi és drámajátékos technikák tudatos használata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A közös és összehangolt munka során a színházi előadás létrehozása, melynek különböző területeiben mindenki egyéni döntés alapján vesz részt. A munkafolyamatok megtervezése és a kivitelezendő feladatok elosztása. A tudatosság, a helyzetfelismerés, a döntési képességek fejlesztése.	
		Kapcsolódási pontok

Témák/ Fejlesztési követelmények	A darab kiválasztása közös megbeszélés alapján (saját élmények, érintettség, érdeklődés). Az előadás műfajának, stílusának, korának, helyszínének meghatározása. A cselekmény vázának elkészítése. Néma, szöveges és mozgásos improvizációk a témára, a korábban megismert technikák kreatív és tudatos alkalmazásával. Szabályok a játékban, a szabálytudat erősítése. Dramaturgiai ismeretek, ezek használata a jelenetezés során, a kreatív írás fejlesztése. Dialógusírás. A jelenetek összefűzése. A szöveg rögzítése. A darab struktúrájának végleges kialakítása, díszletek, jelmezek, fény- és hangtechnika rögzítése. Előadás az iskolai fesztiválon. Az előadás közös megbeszélése, kritikai elemzések.	<i>Irodalom:</i> műfajok meghatározása. A dráma eszközei. A dramaturgiai munka szabályai. A szcenikai munka. A kritika. <i>Zene:</i> improvizáció <i>Képzőművészet:</i> színek és formák jelentése. <i>Fizika:</i> fénytan. Nyelvtan: a köznyelvi nyelvi rétegek. <i>Etika:</i> felelősségvállalás, egyéni és közösségi érdek összhangja, döntés és következményei.
Kulcsfogalmak	stílus, szabad és rögzített improvizáció, felvonás, jelenet, szituáció, fókusz, kontraszt, feszültség, ritmus, szerepformálás, zenei háttér, színpadi világítás, felolvasópróba, rendelkezőpróba, emléképróba, javítópróba	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

Az év során megismert elméleti és gyakorlati ismeretek tudatos, kreatív alkalmazása a színdarab létrehozása során. Az egyéni és a közösségi érdekek összehangolásának elsajátítása. Aktív részvétel az alkotási folyamatban. Az előadás értő és elemző megbeszélése, a kritikai vélemény elfogadása és megfogalmazása.

1.2. KÓRUS ALKOTÓKÖR

A tantárgy jellemzői, fejlesztési feladatok

A személyiségformálás egyik kiváló eszköze a kórus. Észrevétlenül fejleszti a gyerekek ritmusérzékét, mozgáskoordinációját, önértékelését, képzeletvilágát, kreativitását, koncentrációs képességét és nagymértékben emocionálisan is hozzájárul az egyén fejlődéséhez. A kórus-éneklés egy olyan örömforrás kell, legyen, ahol nincsenek előítéletek, és mégis mindenki a saját személyiségét, és lelkét „adja a közösbe”. Itt mindenki egyenrangú, kiegészítik egymást, megélik az összetartozás élményét.

Fejlesztési feladatok

A gyerekek nem egyforma képzettséggel jönnek kórusra, így az egyik alapvető feladat, hogy nagyjából azonos szintre kell hozni őket, mind zeneelméleti (kottaolvasás), mind pedig éneklés technikai szempontból. Ez történhet egyéni vagy csoportos hangképzéssel. A jó kórusmunka koncentrációt, tudatosságot, pontosságot és fegyelmet kíván. Kiválóan alkalmas önismereti fejlesztésre, nem csak az emocionális téren, de képet kap a saját testének fizikai jellemzőiről, terhelhetőségéről. Esztétikai értékítéletük folyamatosan fejlődik, átalakul. Az

éneklés által folyamatos fejlesztés alatt áll a zenei hallásuk, ritmusérzékük, belső hallásuk, és énektechnikai tudásuk.

Nevelési-oktatási célok

Alapvető célja az éneklésnek, hogy örömet szerezzen mind az aktívan éneklőnek, mind a befogadónak. Ezáltal a produktum válik jelentőssé, melyben a személyiségük, a befektetett munkájuk, és nem utolsósorban a tehetségük válik „kézzel foghatóvá”. A művészetek legfontosabb célja az önkifejezés. Ez történhet egyénileg (szólista), vagy csoportosan (kisebb szólócsoporthoz egészen a többszólamú éneklésig). Az alkalmazkodás, egymásra figyelés, egymás segítése, tolerancia, tapintat, kooperativitás mind elengedhetetlen kelléke egy jól működő kórusnak. A művek által megismernek különböző kultúrákat, hagyományokat, illetve kulturális értékeket.

Témák /művek választása függ:

az ünnepektől (pl. karácsonyi, húsvéti témák)

zeneszerzők évfordulójától

iskolai eseményektől (pl. őszi zenei fesztivál, szalagavató bál, farsang, iskola születésnapja, tavaszi fesztivál, színház ünnepe) versenyek, fesztiválok kiírásaitól

Tematikai egység/	Zenei reprodukció Éneklés	Órakeret 32 óra
Előzetes tudás	Biztos éneklési készség, kifejező és stílusos előadás egyénileg és csoportosan. Az ének-zene tanórán megszerzett ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az énekhang képzése, fejlesztése egy- vagy többszólamú gyakorlatokkal, figyelembe véve az életkori sajátosságokat (mutálás). A tanórán tanult dalok által az éneklési készség továbbfejlesztése. További dalok, művek megismerése, örömteli éneklése. Helyes éneklés, légzés, testtartás kialakítása. Kifejező éneklésmód.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Hangképzés egyéni/kisebb csoportban. Különböző stílusú művek éneklése helyes technikával, használva a tanult hangképzést. Egy- és többszólamban való éneklés.		<i>Biológia:</i> légzőrendszer ismerete. <i>Idegen nyelvek:</i> más népek dalai, vagy külföldi szerzők művei eredeti nyelven való éneklése. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális kifejező-készség fejlesztése.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	Órakeret 32 óra
Előzetes tudás	Ritmikai, metrikai és dallami alapkészségek: a tanult ritmikai és dallami elemek felismerése kottaképről és azok alkalmazásának és újraalkotásának képessége. Az ének-zene tanórán megszerzett ismeretek.	

A tematikai egység nevelési- fejlesztési cél- jai	További ritmikai, metrikai és dallami elemek elsajátításával a zenei reprodukció fejlesztése. Belső hallás fejlesztése. Felismerő kottaolvasási készség fejlesztése a tanult művek által.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Zeneelméleti ismeretek bővítése és a meglévők gyakorlása, alkalmazása. (végső cél: a folyamatos kottaolvasás). Ritmikai elemek, ismerete és reprodukálása. Ütemfajták felismerése. Zenei utasítások ismerete és alkalmazása. Dallami és harmónia elemek ismerete és alkalmazása. (hangközök felismerése hallás, esetleg kottakép alapján)		<i>Matematika:</i> törtek <i>Idegen nyelvek:</i> zenei szakkifejezések

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

A folyamatos részvétel az órákon, a művek ismerete. A megtanult darabok előadása különféle iskolai eseményeken (karácsonyi koncert, fesztiválok, stb).

2. KÉPZŐMŰVÉSZET

2.1. KÉPZŐMŰVÉSZETI ALKOTÓKÖR

A tantárgy jellemzői, fejlesztési feladatok

A diákok alkotókori választása egy vagy több évre szól. Ebből adódóan az évenként megújuló csoport életkorukat és technikai tudásukat, ismereteiket tekintve nem homogén csoport. Így a differenciált, a csoport összetételétől függő tematikának, feladat meghatározásnak még fontosabb szerepe van, mint az egy korosztályból szerveződő csoportok esetében.

Fontos szempont az is, hogy kizárólag délutáni foglalkozásról lévén szó, a tanórák után időnként fáradtan érkező gyerekeknek elsősorban a felszabadult alkotómunka örömét nyújtja az alkotókör. Továbbá egyaránt lehetőséget nyújtson az egyéni és csoportmunkára és olyan alkalmi jellegű alkotómunkára, ami az iskola rendezvényeihez (színházi előadás díszletének, jelmezeinek, szalagavató, ballagás dekorációjának elkészítése stb.), vagy a gyerekek személyes igényeihez igazodik (anyáknap, karácsonyi ajándékkészítés stb.)

Ezért a program tervezése és kialakítása csak rövid távon lehetséges, és szükséges.

Alapvetően olyan rövid feladatsorokat célszerű tervezni amelyekbe bármikor, egy-egy alkalomra is bekapcsolódhat bármelyik érdeklődő diák, és igazodni tud az alkalmi igényekhez.

Ezért olyan műfajokat, témaköröket, feladatsorokat célszerű beépíteni az éves programba, amelyek a különböző életkorú diákok, különböző stílusirányzatok, különböző, nagyobb csoportban nehezen vagy egyáltalán nem szervezhető munkához igazodnak.

Ilyen témakörök:

Csendélet

Tájkép

Illusztráció

Állat ábrázolás, mintázás, origami

Téralakítás, ábrázolási konvenciók, optikai hatások lehetőségei

Stilizált, dekoratív ábrázolást igénykő munkák, díszlett festés

Az alkotókör kerete tudja biztosítani az olyan technikák kipróbálását is, ami nem illeszthető be a hagyományos rajzórai keretbe (papírmerítés, nemezelés, művészkönyv készítés stb.)

Egy-egy témakör felépítése mindig az adott eszköz, anyag használatának logikájából adódik.

Az első lépés, foglalkozás szinte mindig az anyag, eszköz tulajdonságainak megismerésével, a kifejezési lehetőségeinek kipróbálásával kezdődik.

Vázlatok, anyag, forma és felületképzési gyakorlatok.

A műfaj, kifejezési forma megjelenése, szerepe a különböző művészettörténeti korokban.

A téma egyéni kifejezési lehetőségei, a szubjektív látásmód, az expresszív, a szürreális, az optikai, a dekoratív megfogalmazás lehetőségei.

Az absztrakció lehetőségei és iránya az adott témában.

A téma megjelenítése különböző technikákkal.

A téma megjelenése más művészeti ágakban.

Természetesen az alábbiakban, lehetőségként felsorolt témakörök folyamatosan bővülnek.

Közülük mindig a csoport színvonalához, irányultságához, a rendelkezésre álló időhöz, egyéni érdeklődéshez, annak intenzitásához igazodva válogatunk a gyakorlati munka során.

1. Tematikai egység	Csendélet	Órakeret 10 óra
---------------------	-----------	--------------------

Előzetes tudás	A csendéletben szereplő formák térbeliségének és színviszonyainak, hangulati hatásainak megfigyelése és kifejező ábrázolása. Színtani alapismeretek ismerete és tudatos használata. Egyéni ötletek alkalmazása az alkotó-tevékenységekben. Formai és felületi (fakturális) szépségek használata a gyakorlati munka során. Festészeti, grafikai és plasztikai technikák látványnak és az egyéni ötleteknek megfelelő használata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális közlés különböző műfajú köznapi és művészi formáinak árnyalt megkülönböztetése. Különböző ábrázolási rendszerek, színtelepek, felületi hatások felismerése, kifejező szerepük értékelése műalkotások tematikus elemzésén keresztül. A megfigyelt jelenségek, műalkotások formai és színviszonyainak értelmezése vizuális és verbális módszerekkel. A legjelentősebb művészettörténeti stíluskorszakok és irányzatok legjellemzőbb műalkotásainak és szimbolikus tárgyainak azonosítása. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
A csendélet csoportosítása témák szerint. Természeti formák (termések, gyümölcsök, virágok), használati tárgyak, formakarakterének vizsgálata. A csendélet tárgyainak elrendezése (kompozíció, képkivágás). Különböző fényhatások létrehozása, elemzése, A látvány adott szempontok szerinti absztrakciója.	Megfigyelés – elemzés Tanulmányrajz Formaelemzés – tónusos tanulmányrajz (grafitceruza-, kréta-, szénrajz) Színelemzés – színes ceruza, olajpasztell, porpasztell, akvarell, tempera, akril, színes papír Szín és fényhatások vizsgálata – játék a fénnel Játék a formák elrendezésével, helyzetével, kompozíciós lehetőségeivel. A forma analízise, szerkezeti felépítésének vizsgálata. A tónus illuzionisztikus formaképző szerepe A forma átalakítása – az arányok torzítása, A forma szétbontás, összerakása más szempontok szerint A formák szürrealisztikus keverése Anyag és forma összefüggésének vizsgálata A forma dekoratív, stilizált megjelenítése az alkalmazott grafikában (csomagolás, reklám stb.) A csendélet műfajának, témájának változása a különböző korszakokban (gyümölcs, virág, vadászszákmány, terített asztal, mint	<i>Természetismeret, biológia:</i> a természet formavilágának megismerése, szépségének felfedezése. <i>Ének-zene:</i> képi és zenei harmóniák. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történeti korok, korszakok.

	csendélet téma) A kollázs technika, megjelenése a csendélet műfajában A tárgykollázs (assemblage) mint a csendélet modern műfajai A tárgy, a leírás és a kép a Konceptuális művészet (Concept Art) műfajában A csendelethez hasonló műfajok az irodalomban, zenében.	
--	---	--

2. Tematikai egység	Tájkép	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A hazai tájak ismerete, jellegének elemzése. A formák térbeliségének és színviszonyainak, hangulati hatásainak megfigyelése és kifejező ábrázolása. Színtani alapismeretek ismerete és tudatos használata. Egyéni ötletek alkalmazása az alkotó-tevékenységekben. Formai és felületi (fakturális) szépségek használata a gyakorlati munka során. Festészeti, grafikai és plasztikai technikák látványnak és az egyéni ötleteknek megfelelő használata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális közlés különböző műfajú köznapi és művészi formáinak árnyalt megkülönböztetése, használata. Különböző ábrázolási rendszerek, szíkontrasztok, felületi hatások felismerése, kifejező szerepük értékelése műalkotások tematikus elemzésén keresztül. A megfigyelt jelenségek, műalkotások formai és színviszonyainak értelmezése vizuális és verbális módszerekkel. A legjelentősebb művészettörténeti stíluskorszakok és irányzatok legjellemzőbb műalkotásainak és szimbolikus tárgyainak azonosítása. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
A természeti és épített (falusi, városi) környezet, mint képzőművészeti téma. Táj elemek csoportosítása földrajzi, formai, hangulati szempontból. Az emberi települések képeinek, hangulatának korok, kultúrák szerinti változása. A modern nagyváros dinamikája, mint művészeti téma.	Megfigyelés – elemzés Tanulmányrajz Formaelemzés – tónusos tanulmányrajz (grafitceruza-, kréta-, szénrajz) Színelemzés – színes ceruza, olajpasztell, porpasztell, akvarell, tempera, akril, színes papír Szín és fényhatások vizsgálata – játék a fénnel Játék a formák elrendezésével, helyzetével, kompozíciós lehetőségeivel. A forma analízise, szerkezeti felépítésének vizsgálata. A tónus illuzionisztikus formaképző szerepe A forma átalakítása – Az arányok	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> táj költészet. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történeti korok, korszakok. Határon túli tájegységeink ismerete. <i>Ének-zene:</i> a táj témája a zeneirodalomban.

	torzítása, A forma szétbontás, összerakása más szempontok szerint A formák szürrealisztikus keverése Anyag és forma összefüggésének vizsgálata A táj a Land Art műfajában A tájképhez hasonló műfajok az irodalomban, zenében.	
--	--	--

3. Tematikai egység	Illusztráció	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Irodalmi művek, történelmi események illusztratív szempontú elemzése. Időbeli folyamatok, történetek, változások megfigyelése, ábrázolása. Különböző mozgások vizuális rögzítése. Hang és kép együttes alkalmazása. Tervvázlatok készítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Mozgások megfigyelése, megjelenítése. Időbeni folyamatok értelmezhető megjelenítése. Időbeni folyamatok értelmezhető megjelenítése. A vizuális kommunikáció különböző formáinak megismerése, csoportosítása. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Mesék, történetek, versek, illusztratív műfajokban (könyv illusztráció, rajzfilm). A fantázia a képzelet szerepe a történetek cselekményvonalának alakításában és formai megjelenítésében.	Megfigyelés – elemzés Tanulmányrajz Formaelemzés – tónusos tanulmányrajz (grafitceruza-, kréta-, szénrajz) Színelemzés – színes ceruza, olajpasztell, porpasztell, akvarell, tempera, akril, színes papír Szín és fényhatások vizsgálata – játék a fénnyel Játék a formák elrendezésével, helyzetével, kompozíciós lehetőségeivel. A forma analízise, szerkezeti felépítésének vizsgálata. A tónus illuzionisztikus formaképző szerepe A forma átalakítása – az arányok torzítása, A forma szétbontás, összerakása más szempontok szerint A formák szürrealisztikus keverése	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> különböző mesék, történetek, versek. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történelmi alapú események, legendák, mondák.

	Anyag és forma összefüggésének vizsgálata A forma dekoratív, stilizált megjelenítése az alkalmazott grafikában. A kollázs technika, használata a képi elbeszélés műfajában. Elbeszélő műfajok az irodalomban és a zenében.	
--	--	--

4. Tematikai egység	Állat- és növényábrázolás, mintázás, origami	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Az állat- és növényvilág megismerése. Az ember és a természet harmonikus kapcsolatának megbomlása. Az emberi viselkedés tükröződése az állatmesékben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A természet szeretetének, megóvásának szükségessége. A természettel való harmonikus kapcsolat megfogalmazása, kifejezése a művészi képalkotás során.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Az állatok, növények különböző szempontok szerinti csoportosítása (rendszerint, földrajzi, szűken értelmezett „haszonelvű”, érzelmi alapú). Az állatokhoz, növényekhez kapcsolódó, különböző korokban kialakult szimbolikus tartalmak és ezek megjelenése a művészetben. Állatok az irodalomban és a zenében. Az állatmesék műfaji jellemzői.	Megfigyelés – elemzés Tanulmányrajz Formaelemzés – tónusos tanulmányrajz (grafitceruza-, kréta-, szénrajz) Színelemzés – színes ceruza, olajpasztell, porpasztell, akvarell, tempera, akril, színes papír Szín és fényhatások vizsgálata – játék a fénnel Játék a formák elrendezésével, helyzetével, kompozíciós lehetőségeivel. A forma analízise, szerkezeti felépítésének vizsgálata. A tónus illuzionisztikus formaképző szerepe A forma átalakítása – az arányok torzítása, A forma szétbontás, összerakása más szempontok szerint A formák szürrealisztikus keverése Anyag és forma összefüggésének vizsgálata A forma dekoratív, stilizált megjelenítése az alkalmazott grafikában.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> különböző kultúrák eltérő szemléletmódjának felismerése a népmesében, népköltészetben. <i>Ének-zene:</i> állatok a zenetörténetben.

	ban.	
--	------	--

5. Tematikai egység	Téralakítás, ábrázolási konvenciók, optikai hatások lehetőségei	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A tér és a térábrázolás a különböző kultúrákban és művészeti stíluskor-szakokban. A tér klasszikus és mai felfogása. Mikrokozmosz-makrokozmosz.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális környezetben megfigyelhető téri helyzetek, színviszonyok pontos értelmezése és szöveges megfogalmazása. Megfigyelések alapján a vizuális közlések érdekében különböző rajzi technikák alkalmazása. Tárgyakkal, épületekkel, jelenségekkel kapcsolatos információk gyűjtése. A táguló világ, a világűr szerkezete. Az ember helye a változó világban.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Egyszerű mértani testek térképző szerepe, formavilágából, egymáshoz való viszonyából kialakított tér. Forma, fény, szín téralakító szerepe. Valós és illuzórikus tér (tükröződések, abszurd terek, optikai hatások) Téralakítás valós formákkal, tárgyakkal.	Megfigyelés – elemzés Tanulmányrajz Formaelemzés – tónusos tanulmányrajz (grafitceruza-, kréta-, szénrajz) Színelemzés – színes ceruza, olajpasztell, porpasztell, akvarell, tempera, akril, színes papír Szín és fényhatások vizsgálata – játék a fénnel Játék a formák elrendezésével, helyzetével, kompozíciós lehetőségeivel. A forma analízise, szerkezeti felépítésének vizsgálata. A tónus illuzionisztikus formaképző szerepe A forma átalakítása – az arányok torzítása, A forma szétbontás, összerakása más szempontok szerint A formák szürrealisztikus keverése Anyag és forma összefüggésének vizsgálata A forma dekoratív, stilizált megjelenítése az alkalmazott grafikában.	<i>Matematika, geometria: szabályos geometriai formák, szimmetriák.</i>

6. Tematikai egység	Stilizált, dekoratív ábrázolást igénykő munkák, díszletfestés	Órakeret 14 óra
---------------------	---	--------------------

Előzetes tudás	Egyedi és általános fogalma. Egyedi forma – általános forma – jel. A látvány adott szempont szerinti tömörítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az egyes építészettörténeti korszakok és irányzatok, építészeti formáinak összehasonlítása elemzése. Az építőanyag és az abból létrehozott forma kapcsolata.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Stilizált forma az alkalmazott grafikában. Egy adott forma dekoratív átírása. Színek, formák, felületek absztrakt használata.	Megfigyelés – elemzés Tanulmányrajz Formaelemzés – tónusos tanulmányrajz (grafitceruza-, kréta-, szénrajz) Színelemzés – színes ceruza, olajpasztell, porpasztell, akvarell, tempera, akril, színes papír Szín és fényhatások vizsgálata – játék a fénnel Játék a formák elrendezésével, helyzetével, kompozíciós lehetőségeivel. A forma analízise, szerkezeti felépítésének vizsgálata. A tónus illuzionisztikus formaképző szerepe A forma átalakítása – az arányok torzítása, A forma szétbontás, összerakása más szempontok szerint A formák szürrealisztikus keverése Anyag és forma összefüggésének vizsgálata A forma dekoratív, stilizált megjelenítése az alkalmazott grafikában.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> színjátékok, színdarabok. <i>Informatika, vizuális kommunikáció:</i> jelek, rajzos-szöveges dokumentumok létrehozása, átalakítása.

2. 2. KREATÍV RAJZ-FESTÉS ALKOTÓKÖR

A tantárgy jellemzői, fejlesztési feladatok

Az igen széles korosztályt (7-13. évfolyam) befogadó alkotókör az életkori és egyéni sajátosságokat figyelembe véve, differenciált, de egymással összefüggő, egymásra épülő feladatokat kínál.

Egyszerűen kivitelezhető képek alkotásán keresztül kerülnek bemutatásra a legkülönbözőbb rajzi, grafikai és festészeti eszközök, technikák, módszerek, melyekkel a későbbiekben egyre

komolyabb, összetettebb műveket hoznak létre a diákok. Az úgynevezett „kézügyesség” eleinte egyáltalán nem feltétele a sikeres alkotásnak, de utóbb is nagyobb szükség lesz inkább bátorságra, fantáziára, kreativitásra.

A témák sorozata belső világunk képeinek meglátásától és megjelenítésétől, a természeti jelenségek, mint fény, árnyék, növekedés, változás felfedezésén, ábrázolásán át, tárgyaink, és a körülöttünk élő emberek tulajdonságainak megjelenítéséig ível. Segítségül hívjuk híres, különleges művészek módszereit, műveit. Többnyire egyéni, egyedi művek készülnek, de időnként egymáshoz lánc vagy mozaik-szerűen kapcsolódó kompozíciós elemek is megvalósulnak.

A nagyok számára az alkotó egyben felvételi előkészítő is a művészeti felsőoktatásra, kreatív szakmai és rajzi-festési feladatokkal.

Témák:

- természeti formák: ág, virág, levél, dió
- egyszerű geometrikus formák tanulmányozása: hasáb, henger, gömb,
- perspektíva, tériség
- a drapéria
- egyszerű csendéletek természeti és geometrikus formákból
- összetett természeti és geometrikus tárgyak
- összetett csendéletek természeti és geometrikus tárgyakból
- az emberi fej
- az emberi alak
- belső tér és az ember
- külső tér és az ember
- tálalás

Technikák:

tus: formakövető rajz, lavírozott tus: folt fény-árnyék rajz, ceruza: vonalforma követés, tónus, fény-árnyék, szén: tónus, forma, fény-árnyék, krétarajz negatívban, monotípiá, papírnyomat, kollázs, montázs, festés: lazúros és fedő festés, fény-árnyék festés, pointillista festés, expresszív gesztus festés, spakli festés, vakolós festés, vegyes technikák: vágás, ragasztás

Tematikai egység	Látvány utáni, elemző rajzolás	12 óra
Előzetes tudás	nem szükséges	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Figyelemkoncentráció, megfigyelés, a látvány kétdimenziós értelmezése	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
természeti formák: ág, virág,	eszközök megismerése, használata	<i>Biológia-egészségtan:</i> természeti formák

levél, dió	formaelemzés, térlátás	<i>Geometria:</i> geometrikus formák
egyszerű geometrikus formák tanulmányozása: hasáb, henger, gömb,	téri irányok, perspektivikus rövidülések, torzulások értelmezése	
drapéria	képi gondolkodás kialakítása	
perspektíva, tériség		
egyszerű csendéletek természeti és geometrikus formákból		
elhelyezés, komponálás		

Kulcsfogalmak	formaelemzés, térlátás, téri irányok, perspektivikus rövidülések, torzulások, elhelyezés, komponálás, képi gondolkodás, drapéria	
Tematikai egység	Emberábrázolás	12 óra
Előzetes tudás	Koncentráció, megfigyelés, látvány kétdimenziós értelmezése	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ember arányainak, formáinak, mozdulatainak megismerése.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
az emberi fej az emberi alak	az emberi fej arányai, az emberi test arányai, alapvető anatómiai ismeretek: csontváz, izomzat, mozdulat-ábrázolás	Biológia-egészségtan: emberi test
Kulcsfogalmak	emberi fej arányai, emberi test arányai, anatómiai ismeretek, csontváz, izomzat, mozdulat, drapéria	

Tematikai egység	Képzalkotás	40 óra
Előzetes tudás	A látvány kétdimenziós értelmezése, az ember arányainak, formáinak, mozdulatainak ismerete, téri irányok, perspektivikus rövidülések, torzulások értelmezése	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	képalkotás a körülöttünk levő tárgyak, növények, emberek, mint képi motívumok felhasználásával, a művészettörténet hírességeinek példáján	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
összetett természeti és geometrikus tárgyak	Eszközök, technikák önálló, kreatív használata, önálló képi kompozíciók alkotása formakövető rajz, folt fény-árnyék rajz, vonal - formakövetés, tónus, fény-árnyék ábrázolás, krétarajz, monotípiá, papírnyomat, kollázs, montázs, lazúros és fedő festés, fény-árnyék festés, pointillista festés, expresszív gesztus festés, spakli festés, vakolós festés, vegyes technikák: vágás, ragasztás elsajátítása, paszpartuzás, keretezés	<i>Biológia-egészségtan:</i> természeti formák emberi test
összetett csendéletek természeti és geometrikus tárgyakból		<i>Geometria:</i> geometrikus formák <i>Vizuális kultúra:</i>
belső tér és az ember		Művészettörténet, műalkotások elemzése
külső tér és az ember		
Kulcsfogalmak	önálló képi kompozíció, képzőművészeti stílusok, technikák, forma követő rajz, lavírozott tus, folt, fény-árnyék rajz, vonalforma-követés, tónus, fény-árnyék, szén, krétarajz negatívban, monotípiá, papírnyomat, kollázs, montázs, lazúros és fedő festés, fény-árnyék festés, pointillista festés, expresszív gesztus festés, spakli festés, vakolós festés, vegyes technikák, vágás, ragasztás, paszpartu, keret	

3. Iparművészet

3.1. KERÁMIA ALKOTÓKÖR

A tantárgy jellemzői, fejlesztési feladatok

Célok, feladatok

A kerámia és fazekasság technikai sokszínűségének megismertetése az egyik feladatunk. Mivel a gyerekek megismerkedtek az alapokkal, lehetőségük nyílik az általuk kiválasztott technikákban elmélyedni, azok gyakorlása során magasabb szintű alkotó tevékenységet folytatni. Hangsúlyt fektetünk a "tervez, modellezz, alkoss, tökéletesíts" feladatsorra, melynek során a diákok tapasztalati úton jutnak el az alkotás folyamatának megismeréséhez. Ezáltal a tanév során képesek lesznek önálló terveik megvalósítására, az esetleges kudarcok kiküszöbölésére. Célunk az egyéni kreativitás fejlesztése, az önkifejezés lehetőségének megadása, kellő elméleti és gyakorlati háttértudás átadásával.

A gyakorlati feladatokat egyéni, páros vagy csoportmunkában végezzük, feladattípustól függően. Készülnek alkotások az iskola nagy projektjei, témahetei kiegészítéseként páros vagy csoportmunkában, de az egyéni alkotás is megjelenik (anyák napja, karácsonyi ajándékok).

Tematikai egység	Történeti áttekintés	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Nem szükséges	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismerje meg a kerámia történetét az őskortól napjainkig. A nagyobb kerámiatechnika-történeti állomásain kívül Magyarország kiemelkedő tájegységeinek jellemzőit ismerje fel.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Őskori agyagózási technikák Az ókori Egyiptom technikái Görögország régen és ma A Kárpát-medence jelentősebb fazekas tájegységeinek jellemzői Múzeumlátogatás	Gyűjtőmunka, tablóképzés Tájékozódás térben és időben	<i>Történelem:</i> korok és technikák, az ókori kelet, az ókori Hellász, a honfoglaló magyarság tárgyi kultúrája <i>Néprajz:</i> tárgyi kultúra <i>Földrajz:</i> a Kárpát-medence földrajza, az agyaglelőhelyek meghatározzák a technikák elterjedését (térképismeret) <i>Magyar nyelv:</i> szakszavak megjelenése a köznyelvben. Hangutánzó, hangulatfestő szavak megjelenése. <i>Vizuális kultúra:</i> (iparművészet és népművészet)
Értelmező kulcsfogalmak	Jellemző edényformák, jellemző motívumok	
Tartalmi kulcsfogalmak	Marokedény, felrakott edény, lábas edény, üvegmáz, amfora, pithari, terrakotta figurák, fekete kerámia, korondi motívumok	

Tematikai egység	Anyagok és eszközök a kerámiában	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Nem szükséges	
A tematikai egység nevelési-	Eligazodjon az anyagok és eszközök között. Ismerje meg a különböző anyagok tulajdonságait, a munkához szükséges eszközöket, és képes legyen azokat a gyakorlati munka során szakszerűen	

fejlesztési céljai	és balesetmentesen használni. Tudjon együttműködve, csoportban dolgozni ezekkel az eszközökkel és anyagokkal.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Az agyag, agyagtípusok A formázás eszközei Korongozás kellékei A mintázás eszközei Mázazás kellékei Az engóbozás Égetési segédeszközök Balesetvédelem	Megfigyelés Rendszerezés Ismeretszerzés, tájékozódás. Egyéni munka és csoportmunka során kísérletezés tanári segítséggel.	<i>Biológia-egészségtan:</i> A légzés, elsősegélynyújtás, személyi védőeszközök <i>Földrajz:</i> agyagok lelőhelye, engóbok <i>Magyar nyelv és irodalom, néprajz:</i> az eszközök elnevezése <i>Fizika:</i> hőtan <i>Kémia:</i> a mázak kémiai reakciói, a festékek kémiai tulajdonságai
Értelmező kulcsfogalmak	Az agyag kémiai és fizikai változása a hő hatására	
Tartalmi kulcsfogalmak	Agyag, fajansz, fakés, mintázófa, korong, fakés, kézi korong, íróka, fenékszög, ólommáz, mázpróbák, máz-összeugrás, raku, oxid, zsengélés, vegyileg kötött víz, redukáló égetés, indukciós égetés	

Tematikai egység	A kézi agyagformázás technikája, formakészítés	Órakeret 28 óra
Előzetes tudás	Az előző témakörben elsajátított anyag- és gyártáismeret	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismerje meg a kézi agyagformázási technikákat, az agyagozás alapjainak munkamenetét, és legyen képes önálló alkotómunkára. Fejlődjön alkotó fantáziája. Képes legyen aprólékos, elmélyült munkára, legyen sikerélménye. Legyen képes a megtanult módszerekkel egyéni alkotás létrehozására. Tudja megbecsülni és reálisan értékelni saját és társai munkáját. Képes legyen önálló véleményalkotásra.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Technikai eljárások: - agyaghurga-módszer, felrakás - marokedény - szobrászat - kivájás - agyaglapos módszer - agyagszalagos-módszer - gipszformába nyomkodott edény - öntés technikája - préselés technikája	Megadott technikai eljárás elsajátítása először irányított témakörben, majd egyéni tervezőmunka után, szabadon választott technikával egyszerű alkotás létrehozása. Munkája során a tervezés, modellezés, alkotás, tökéletesítés feladatát teljesítse. Az eszközök és anyagok tudatos kiválasztása és takarékos felhasználása. Személyes érzések, gondolatok kifejezése a művészet eszközeivel. Manuális készség, vizuális kifejezőképesség, kreativitás, konstruáló képesség, kritikai érzék fejlesztése. Egyéni vagy csoportmunka feladattípustól függően.	<i>Vizuális kultúra:</i> rajz, színek, felületek, színek, geometrikus formák, plasztika <i>Néprajz:</i> népi motívumok, ünnepek, jeles napok <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> versillusztrációk, idegen eredetű szavak, szakszavak etimológiája <i>Kémia:</i> anyagismeret <i>Témahetek:</i> konkrét tárgyak készítése <i>Projektek:</i> konkrét tárgyak készítése Tavaszi Fesztivál: kiállítás megrendezése
Tartalmi kulcsfogalmak	Fülnyomó prés, mángorlópad, mintázófa, vájófa, szivacsolás, retusálás, sliker, foccs	

Tematikai egység	A korongozás technikája, edénykészítés és a kapcsolódó technikák	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Az eddig megszerzett ismeretek	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismerje meg a korongolás, az edénykészítés munkamenetét, és legyen képes önálló alkotómunkára. A kezdeti fázistól jusson el a kész edényig, a leírt technikák alkalmazásával. Fejlődjön alkotó fantáziája. Képes legyen aprólékos, elmélyült munkára, legyen sikerélménye, de a munka	

jellegéből adódó, esetleges kudarckokat is el tudja viselni.		
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Technikai eljárások: - korongolás fennálló edény - korongolás tálas edény - fenékszög-esztergálás - fülkésztés, fülezés - a rátétes díszítési technikák - az írókázás - az engóbozás - a mázazás	Manuális készség, vizuális kifejezőképesség, kreativitás, konstruáló képesség, kritikai érzék fejlesztése. Koncentráció fejlesztése, manuális fejlesztése, a kitartás fejlesztése gyakorlással. Megfelelő esztétikai érzékkel tudjon különbséget tenni az egyedi és a tömegtermékek között.	<i>Vizuális kultúra:</i> rajz, színek, felületek, színek, geometrikus formák, plasztika <i>Néprajz:</i> népi motívumok, ünnepek, jeles napok, tárgyi kultúra <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> versillusztrációk, szakszavak etimológiája <i>Fizika:</i> hőtan, anyag tulajdonságai <i>Kémia:</i> anyagsmeret <i>Földrajz:</i> Magyarország tájegységei <i>Témahetek:</i> konkrét tárgyak készítése <i>Projektek:</i> konkrét tárgyak készítése <i>Tavaszi Fesztivál:</i> kiállítás megrendezése
Tartalmi kulcsfogalmak	Fakés, fenékszeg, kézi korong, gépi korong, fülnyomó prés, fülhúzás, földfesték, engób, máz, vízüveg, mintázófa	

3.2. SUFNITUNING BARKÁCS ALKOTÓKÖR

A tantárgy jellemzői, fejlesztési feladatok

Fejlesztési feladatok

Az alkotóképesség fejlesztése a tárgyi kultúra, technológiák, a modellezés során, a manuális tevékenységek gyakorlásával az alapvető technikai eszközök balesetmentes és szakszerű használatával. A párokban, kisebb-nagyobb csoportokban történő munkavégzésre a kölcsönös alkalmazkodásra, odafigyelésre, a vezető és a vezetett szerep kipróbálására kerül sor. A gyűjtőmunkák és az anyagvizsgálatok végzése segíti a megismerési és rendszerezési folyamatok gyakorlását.

Az alkotókör a megvalósításra, a működésre koncentrál, elsősorban a tevékenységre épít. Nem az utánzásra, hanem az alkotásra, az önálló problémamegoldásra készít fel.

Nevelési-oktatási célok

A rugalmas gondolkodásra nevelés. A pályaaorientáció mellett, az önismeret, a munkaerőpiacra való felkészülést is célul tűzhetjük ki. A foglalkozások során elvárható, hogy a diákok egymásra figyelve és egymást segítve dolgozzanak.

Témák választása függ:

Az alkotóköriön belül egyéni és csoportos alkotótevékenység segíti az önkifejezést, a csoport-élmény átélését, egy olyan alkotószellemű környezetben, amely segíti az önálló, elmélyült, folyamatos munkát. A választás elsősorban a tanulók egyéni kreativitásától, elképzeléseitől függ.

Tematikai egység/	Famunkák	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Anyagok vizsgálata, tulajdonságok felismerése, tapasztalatok megfogalmazása. Adott feladat megoldásához szükséges információk szerzése és célszerű felhasználása. Tárgyak elkészítése segítségével, minta alapján. Mérés, szerszámok biztonságos alkalmazása, tapasztalatok megfogalmazása	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tapasztalatszerzés a tárgyak, modellek készítéséhez felhasznált anyagokról, eszközökről, technológiákról, tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése. Véleményalkotás az egyes szakmákról, munkatevékenységekről. Az anyagok tulajdonságai és felhasználhatóságuk közötti kapcsolatok megértése. Tervrajz készítése és a feladat végrehajtási lépéseinek megtervezése. Kézügyesség fejlesztése. A tervezett és az aktuálisan végzett tevékenységgel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés erősítése a biztonságra. A változtatásokhoz, változásokhoz való rugalmas alkalmazkodás, felkészülés a veszélyhelyzetek és a konfliktusok kezelésére.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Festőállvány készítése saját tervezés alapján. Az iskolában remekül hasznosítható mobilkészítő képek készítéséhez. -Anyagszükséglet: (lehetőleg bontott anyagok) Bramac tetőléc, bármilyen deszkaféle, fűcsavarok, kapupánt csavar. -A tárgyak és a tárgykészítéshez használt anyagok fizikai és technológiai tulajdonságai, Természetes és mesterséges faanyagok, anyagok vizsgálata (hajlítás, törés, hasítás, keménység, rugalmasság, nedvszívás, szemrevételezés, próba, összehasonlítás, mérés alapján.) Az anyagok előállításához és megmunkálásához kötődő szakmák. -Tárgyak, szerkezetek, modellek előállítása -A tárgyak rendeltetése és használati jellemzői. Mérés milliméteres pontossággal. Mérőeszközök alkalmazása. Új szerszámok és műveletek megismerése, alkalmazása. Összetett (többféle		Matematika: geometria, számok, számítások, mértékegységek kezelése, egyenes arányosság. Természettudomány: vetület, térkép, méretarány. Szerkezeti anyagok fizikai és kémiai tulajdonságai. Elektromos jelenségek,

anyagból, több alkatrészből álló) használati tárgyak készítése természetes anyagok, hulladékok felhasználásával. -A tárgykészítéshez kapcsolódó szakmákról ismeretek szerzése -Műszaki kommunikáció alkalmazása: Méretmegadás elemei. Rajzjelek (hajlítási vonal, tengely, nem látható él, furat, átmérő, sugár). Méretarányos kicsinyítés, nagyítás. -Takarékos, hatékony, igényes munkavégzés -Tárgyak, modellek célszerű és takarékos tervezése. -Anyagok újrafelhasználása. -A szükséges információk gyűjtése, felhasználása. Anyagmennyiség, költség kiszámítása a tervek alapján. Munkafolyamat tervezése, szervezése. A kivitelezés problémái. -Együttműködés társakkal közös tevékenységben. -Eszközök rendeltetésszerű, biztonságos használata, megfelelő munkakörnyezet. Biztonságos munkavégzéshez szükséges munkafogások ismerete, szerszámok célszerű, balesetmentes használata. A munkakörnyezet rendjének fenntartása. A műveletekhez szükséges munkavédelmi felszerelések alkalmazása. A segítségnyújtás lehetőségeinek megismerése.	
---	--

Tematikai egység/	Villanszerelés	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	Anyagok vizsgálata, tulajdonságok felismerése, tapasztalatok megfogalmazása. Adott feladat megoldásához szükséges információk szerzése és célszerű felhasználása. Tárgyak elkészítése segítséggel, minta alapján. Mérés, szerszámok biztonságos alkalmazása, tapasztalatok megfogalmazása	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tapasztalatszerzés a tárgyak, modellek készítéséhez felhasznált anyagokról, eszközökről, technológiákról, tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése. Véleményalkotás az egyes szakmákról, munkatevékenységekről. Az anyagok tulajdonságai és felhasználhatóságuk közötti kapcsolatok megértése. Tervrajz készítése és a feladat végrehajtási lépéseinek megtervezése. Kéz ügyesség fejlesztése. A tervezett és az aktuálisan végzett tevékenységgel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés erősítése a biztonságra. A változtatásokhoz, változásokhoz való rugalmas alkalmazkodás, felkészülés a veszélyhelyzetek és a konfliktusok kezelésére.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

Lámpák újrahasznosított anyagokból:

újrahasznosított TetraPack lámpa

lámpa fonálból

lámpa régi biciklis alkatrészekből

Anyagszükséglet: újrafelhasznált anyagok

-A tárgyak és a tárgykészítéshez használt anyagok fizikai és technológiai tulajdonságai, Természetes és mesterséges, valamint újrahasznosított anyagok vizsgálata. (Hajlítás, törés, keménység, rugalmasság, szemrevételezés, próba, összehasonlítás, mérés alapján.) Az anyagok előállításához és megmunkálásához kötődő szakmák.

-Tárgyak, szerkezetek, modellek előállítása

-A tárgyak rendeltetése és használati jellemzői. Mérés milliméteres pontossággal. Mérőeszközök alkalmazása. Új szerszámok és műveletek megismerése, alkalmazása. Összetett (többféle anyagból, több alkatrészből álló) használati tárgyak készítése természetes anyagok, hulladékok felhasználásával.

-A tárgykészítéshez kapcsolódó szakmákról ismeretek szerzése

-Műszaki kommunikáció alkalmazása: Méretmegadás elemei. Rajzjelek (hajlítási vonal, tengely, nem látható él, furat, átmérő, sugár). Méretarányos kicsinyítés, nagyítás.

-Takarékos, hatékony, igényes munkavégzés

-Tárgyak, modellek célszerű és takarékos tervezése.

-Anyagok újrafelhasználása.

-A szükséges információk gyűjtése, felhasználása.

Anyagmennyiség, költség kiszámítása a tervek alapján.

Munkafolyamat tervezése, szervezése. A kivitelezés problémái.

-Együttműködés társakkal közös tevékenységben.

-Eszközök rendeltetésszerű, biztonságos használata, megfelelő munkakörnyezet. Biztonságos munkavégzéshez szükséges munkafogások ismerete, szerszámok célszerű, balesetmentes használata. A munkakörnyezet rendjének fenntartása.

A műveletekhez szükséges munkavédelmi felszerelések alkalmazása.

A segítségnyújtás lehetőségeinek megismerése.

Matematika:

geometria, számok, számítások, mértékegységek kezelése, egyes

arányosság.

Természettudomány:

vetület, térkép, méretarány. Szerkezeti anyagok fizikai és kémiai tulajdonságai.

Elektromos jelenségek,

Tematikai egység/	Fém tárgyak	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Anyagok vizsgálata, tulajdonságok felismerése, tapasztalatok megfogalmazása. Adott feladat megoldásához szükséges információk szerzése és célszerű felhasználása. Tárgyak elkészítése segítségével, minta alapján. Mérés, szerszámok biztonságos alkalmazása, tapasztalatok megfogalmazása	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tapasztalatszerzés a tárgyak, modellek készítéséhez felhasznált anyagokról, eszközökről, technológiákról, tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése. Véleményalkotás az egyes szakmákról, munkatevékenységekről. Az anyagok tulajdonságai és felhasználhatóságuk közötti kapcsolatok megértése. Tervrajz készítése és a feladat végrehajtási lépéseinek megtervezése. Kéz ügyesség fejlesztése. A tervezett és az aktuálisan végzett tevékenységgel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés erősítése a biztonságra. A változtatásokhoz, változásokhoz való rugalmas alkalmazkodás, felkészülés a veszélyhelyzetek és a konfliktusok kezelésére.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Könyvespolc: régi vagy új vízvezeték alkatrészekből. (8 óra) Anyaga hagyományos horganyzott acél, vagy vörösréz csövek, és idomok. Az elkészítés technológiája az anyagválasztástól függ. Késkészítés (22 óra) Anyaga: Sleipner acél, keményfa, szegecs. -A tárgyak és a tárgykészítéshez használt anyagok fizikai és technológiai tulajdonságai. Fémek vizsgálata (hajlítás, hevítés, nyújtás, keménység, rugalmasság, szemrevételezés, próba, összehasonlítás, mérés) alapján. Az anyagok előállításához és megmunkálásához kötődő szakmák. -Tárgyak, szerkezetek, modellek előállítása -A tárgyak rendeltetése és használati jellemzői. Mérés milliméteres pontossággal. Mérőeszközök alkalmazása. Új szerszámok és műveletek megismerése, alkalmazása. Összetett (többféle anyagból, több alkatrészből álló) használati tárgyak készítése természetes anyagok, hulladékok felhasználásával. -A tárgykészítéshez kapcsolódó szakmákról ismeretek szerzése -Műszaki kommunikáció alkalmazása: Méretmegadás elemei. Rajzjelek (hajlítási vonal, tengely, nem látható él, furat, átmérő, sugár). Méretarányos kicsinyítés, nagyítás. -Takarékos, hatékony, igényes munkavégzés -Tárgyak, modellek célszerű és takarékos tervezése.		Matematika: geometria, számok, számítások, mértékegységek kezelése, egyenes arányosság. Természettudomány: vetület, térkép, méretarány. Szerkezeti anyagok fizikai és kémiai tulajdonságai. Elektromos jelenségek,

-Anyagok újrafelhasználása. -A szükséges információk gyűjtése, felhasználása. Anyagmennyiség, költség kiszámítása a tervek alapján. Munkafolyamat tervezése, szervezése. A kivitelezés problémái. -Együttműködés társakkal közös tevékenységben. -Eszközök rendeltetésszerű, biztonságos használata, megfelelő munkakörnyezet. Biztonságos munkavégzéshez szükséges munkafogások ismerete, szerszámok célszerű, balesetmentes használata. A munkakörnyezet rendjének fenntartása. A műveletekhez szükséges munkavédelmi felszerelések alkalmazása. A segítségnyújtás lehetőségeinek megismerése.	
--	--

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

- A foglalkozáson való aktív részvétel.
- A munkához való hozzáállás, motiváltság.
- A fantázia, kreativitás megjelenése az egyéni munkákban.
- Törekedjen a munkadarab esztétikus elkészítésére.

4. MÉDIA

4. 1. ISKOLAI ÚJSÁGÍRÁS ALKOTÓKÖR

A tantárgy jellemzői, fejlesztési feladatok

Az alkotóköri foglalkozást egy tanévre választhatja bármely tanuló bármelyik évfolyamról, a (8. és 9. évfolyamon) kötelezően választandó alkotóköri foglalkozások között szerepel. A foglalkozások hetente 2 tanórában vannak.

Az alkotókör tagjai szerkesztőséget alkotnak, ennek célja egy rendszeres megjelenésű diákújság működtetése. Az újság nyomtatott változata iskolaújságként funkcionál. A nyomtatott változat mellett hangsúlyos szerepet kap az elektronikus média is. A lapnak internetes változatait is szerkeszti a szerkesztőség, így a tanulók által írt cikkek megjelennek az újság webes archívumában, a szerkesztőség saját blogjában.

A foglalkozásokon a lapszerkesztés és cikkírás gyakorlata mellett az írott sajtó sajátosságaival ismerkedhetnek meg a tanulók.

A foglalkozást vezető tanár segítőként vezeti a szerkesztőségi üléseket, a lapkészítésben szerkesztőként működik közre.

Tematikai egység	Az iskolaújság lapszámainak tervezése és szerkesztése	Órakeret: 64 óra
Előzetes tudás	Az alkotóköri foglalkozások tanévenként nem definiálnak új és új fejlesztési feladatot, így a tanuló akár egy, akár egymás után több tanévben is választhatja a foglalkozást.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	- Az íráskészség fejlesztése - Nyelvhelyesség, helyesírási ismeretek erősítése - Kommunikációs készségek fejlesztése, szókincs bővítés - Médiaismereti alapozás - Információfeldolgozó, problémafelismerő, rendszerező készségek fejlesztése	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Az alkotókör tanulói egyszerre cikkírói és szerkesztői a lapnak, és emellett a sajtó működésével kapcsolatos beszélgetések résztvevői is. Ezekben a tematikus beszélgetéseken a következő témákat járják körül: - A média működése, hatásmechanizmusai - Az újság, mint gazdasági vállalkozás - Szerkesztőségi feladatkörök, kiadói feladatkörök - Etika és sajtójog - Sajtótörténeti érdekességek, a negyedik hatalmi ág - Újságtípusok, a bulvár fogalma - Műfajismereti alapok, a hír- és a vélemény-	A tanulók a cikkírási, szerkesztési és lapmenedzselési feladataik során saját tapasztalataik segítségével ismerkedjenek meg az alábbi munkafolyamatok jellemzőivel: - Adott témákról információgyűjtés, feldolgozás, cikkírás - Interjú készítése és feldolgozása - Önálló elemzés, kritika, ajánló írása	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> nyelvhelyesség és helyesírás, műfajismeret <i>Társadalomismeret, történelem:</i> a magyar és a nemzetközi sajtó története, a média szerepe a nyilvános-

műfajok megkülönböztetésének fontossága - A publicisztikai műfajok sajátosságai - Az interjúkészítés folyamata a felkészüléstől a közlésig - Címadás, idézetek, források kezelése - Cikk illusztrálása, a sajtófotó	- Laptervezés - Tördelés, webszerkesztés - Marketing, sokszorosítás, terjesztés	ságban, sajtójog
Kulcsfogalmak	Sajtó, média, szerkesztőség, kiadó, sajtószabadság, vélemény, hír, publicisztika, esszé, interjú, sajtó- és médiajog.	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

Az értékelés a szerkesztőségi munkában való részvétel alapján történik. A megjelent cikkek mennyisége és minősége, a szerkesztőségi üléseken való aktív részvétel, a lapkészítés folyamatában való részvétel – ezek az elemek határozzák meg a tanév végi érdemjegyet. A továbbhaladás minimumfeltétele az, hogy

- a tanuló lapszámonként két olyan cikket készítsen el, melyeket a szerkesztő és a szerkesztőség megjelenésre érdemesnek tart
- a tanuló vegyen részt a szerkesztőségi üléseken
- a tanuló működjek közre a lapszámok előállításában, hirdetésében, terjesztésében

4.2. FOTÓ ALKOTÓKÖR

A tantárgy jellemzői, fejlesztési feladatok

Célok, feladatok

A fotó alkotó tárgyat egy évre veheti fel bármelyik tanuló bármelyik évfolyamról. Hetente két órában vannak a foglalkozások.

A foglalkozásokon először a szükséges elméleti ismeretek megszerzése, majd ezek gyakorlatban való elsajátítása következik. Miután a diákok megszerezték a képkészítéshez szükséges ismereteket, önállóan vagy csoportosan visznek végig egy kapott vagy választott feladatot. Az információ átadása frontális vagy kooperatív rendszerben történik, a vezető tanár az információátadás és a munka koordinálása mellett folyamatosan konzultál a diákokkal.

1. Tematikai egység	Alapfokú fotográfiai ismeretek és vizuális kulturális nevelés	Órakeret: 13 óra
Előzetes tudás	Nem szükséges	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális ismeretek alapozása A fényképezőgépek kezeléséhez szükséges alapvető ismeretek elsajátítása és gyakorlása Képkészítéshez szükséges komponálási ismeretek elsajátítása és gyakorlása	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	

A tematikai egység az alábbi témákat tárgyaljuk elméleti majd gyakorlati foglalkozások keretében: Digitális tükörreflexes gépek működésének és működtetésének elmélete és gyakorlata Fényképezőgépek csoportosítása Digitális tükörreflexes gépek haladó beállításai: féhéregyensúly, mélységélesség Vizuális történelem és kultúra Képelemzési, komponálási ismeretek a képalkotás jegyében A képkészítéshez szükséges primer eszközök (fényképezőgép, objektív stb.) ismerete és használata	A kapott információk megértése és azok gyakorlati alkalmazására való képesség Kooperatív feladatok esetén az egymás közötti munkamegosztás A feladatra rendelkezésre álló időkeret beosztása	<i>Fizika:</i> optika, fénytan, színtan <i>Matematika:</i> alapvető matematikai műveletek és sorozatok <i>Vizuális ismereti tantárgyak:</i> színelmélet <i>Művészet elméleti és történeti tárgyak:</i> vizuális történet, fotótörténet <i>Idegen nyelvek:</i> fényképész szakkifejezések ismeret és magyar nyelvű megfelelője
Kulcsfogalmak	Viszonyossági törvény, ISO, blende, záridő, helyes expo, mélységélesség, féhéregyensúly, vakuk, világosság, kontraszt, élesség, életlenség, képelem, kompozíció, perspektíva.	

2. Tematikai egység	Alapfokú fotográfiai és vizuális kulturális nevelés tematikai egység tartalmának projektalapú gyakorlata	Órakeret: 13 óra
Előzetes tudás	Az előző tematikai egység továbbhaladási feltételeinél leírt ismeretek	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az egység céljai megegyeznek az előző tematikai egységnél írtakkal, azonban itt a frontális és kooperatív ismeretszerzés helyét átveszi az önálló és/vagy kiscsoportos projektalapú munkavégzés. Fejlesztési célok: Kreatív feladatmegoldási készségek fejlesztése Problémamegoldó, kommunikációs, kooperatív ismeretek és készségek fejlesztése A vizuális készségek fejlesztése Önkifejezési lehetőségek keresése és támogatása a fotográfia által	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Digitális tükörreflexes -vagy más adott projektnek megfelelő- gépek önálló működtetése Fényképezőgépek csoportosítása, adott feladatra a megfelelő gép kiválasztása	Előzetes információgyűjtés, kiadott vagy választott feladat megértése, elemzése Egy fotográfiai feladat megtervezése, felépítése a munka	<i>Matematika:</i> alapvető matematikai műveletek és sorozatok <i>Idegen nyelvek:</i> fényképész szakkifejezések

Fotográfiai műfajok ismerete és a műfajnak megfelelő képek készítése Képelemzési, komponálási ismeretek alkalmazása A képkészítéshez szükséges primer eszközök (fényképezőgép, objektív stb.) használata	megszervezése Kooperatív feladatoknál munkamegosztás A feladatra rendelkezésre álló időkeret beosztása	
Kulcsfogalmak	Önkifejezés, problémamegoldás, kreativitás, viszonyossági törvény, ISO, blende, záridő, helyes expo, mélységélesség, fohéregyensúly, vakuk, világosság, kontraszt, élesség, életlenség, képelem, kompozíció, perspektíva.	

3. Tematikai egység	A fényképek készítéshez szükséges szekunder eszközök (világítási eszközök, hátterek, stb.) ismerete és használata	Órakeret: 13 óra
Előzetes tudás	Az eddigi tárgyalt tematikai egységek anyaga	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kapott magasabb szintű információ befogadása, megértése és gyakorlati hasznosítása A rendelkezésre álló fények/világítás fotográfiai célú hasznosítása vagy külön világítás tervezése, használata. Egyéb kiegészítő eszközök használata	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Világítási ismeretek Vakuzási technikák Állandó fényű lámpák Vakuk és folyamatosan világító fényforrások fényének kombinálása Fények formálása, terelése A képkészítéshez szükséges szekunder eszközök (világítási eszközök, hátterek, állványok) ismerete és használata	A kapott információk megértése és azok gyakorlati alkalmazására való képesség Kooperatív feladatok esetén az egymás közötti munkamegosztás A feladatra rendelkezésre álló időkeret beosztása	<i>Fizika:</i> optika, fénytan, színtan <i>Vizuális ismereti tantárgyak:</i> színelmélet <i>Idegen nyelvek:</i> fényképész szakkifejezések
Kulcsfogalmak	Fohéregyensúly, Kelvin fok, színhőmérséklet, vaku fény, állandó fény, horizont, halker, színharmónia, komplementer színek, szórt és direkt fény, vaku feltételek	

4. Tematikai egység	A fényképek készítéshez szükséges szekunder eszközök (világítási eszközök, hátterek, stb.) ismerete és használata tematikai egység tartalmának projektalapú gyakorlata	Órakeret: 13 óra
----------------------------	---	-------------------------

Előzetes tudás	Az előző tematikai egység továbbhaladási feltételeinél leírt ismeretek	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az egység céljai megegyeznek az előző tematikai egységnél írtakkal, azonban itt a frontális és kooperatív ismeretszerzés helyét átveszi az önálló és/vagy kiscsoportos projektalapú munkavégzés. Fejlesztési célok: Kreatív feladatmegoldási készségek fejlesztése Problémamegoldó, kommunikációs, kooperatív ismeretek és készségek fejlesztése A vizuális készségek fejlesztése Önkifejezési lehetőségek keresése és támogatása a fotográfia által	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Vakuzási, világítási technikák használata Vakuk és folyamatosan világító fényforrások fényének kombinálása Fények formálása, terelése A képkészítéshez szükséges szekunder eszközök (világítási eszközök, hátterek, állványok) ismerete és használata	Előzetes információgyűjtés, kiadott vagy választott feladat megértése, elemzése Egy fotográfiai feladat megtervezése, felépítése a munka megszervezése Kooperatív feladatoknál munkamegosztás A feladatra rendelkezésre álló időkeret beosztása	<i>Vizuális ismereti tantárgyak:</i> színelmélet <i>Művészet elméleti és történeti tárgyak:</i> vizuális történet, fotótörténet <i>Idegen nyelvek:</i> fényképész szakkifejezések
Kulcsfogalmak	A korábbi tematikai egység fogalmai (kreativitás, fehéregyensúly, Kelvin fok, színhőmérséklet, vaku fény, állandó fény, horizont, halker, színharmonia, komplementer színek, szórt és direkt fény, vaku feltétek)	

5. Tematikai egység	A fényképezés utómunkálatainak elvégzése	Órakeret: 12 óra
Előzetes tudás	Alapvető számítástechnikai ismeretek (fájlmozgatás, másolás, mentés, stb.)	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális készségek fejlesztése Intermediális és vizuális informatikai ismeretek alapozása Kreatív feladatmegoldási készségek fejlesztése	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Képfeldolgozó szoftverek használata Képelemzési, komponálási ismeretek a képalkotás jegyében A képkészítéshez szükséges szekunder eszközök, utómunkálatokhoz kapcsolódó eszközeinek	A kapott információk megértése és azok gyakorlati alkalmazására való képesség A feladatra rendelkezésre álló időkeret beosztása	<i>Vizuális ismereti tantárgyak:</i> színelmélet <i>Informatikai ismeretek/tárgyak:</i> Képszerkesztő és képnézegető, képkezelő szoftverek, képfájlok

(például nyomtató, szkennel) ismerete és használata Különböző képfáj típusok előnyeinek és hátrányainak ismerete		<i>Idegen nyelvek:</i> fényképész szakkifejezések
Kulcsfogalmak	Fájltípusok, képmódosító eljárások, retusálás, képméretezés, vágás, színhelyesség, színmódosítás	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

A tematikai egység kulcsfogalmainak ismerete, a témáinak ismerete és a fejlesztési követelménynél meghatározott pontoknak való megfelelés. A tematikai egységeket vizsga zárja.

4.3. VIDEÓ ALKOTÓKÖR

A tantárgy jellemzői, fejlesztési feladatok

Célok, feladatok

Napjainkban a film értése mellett egyre nagyobb szerepet kap a film készítésének megtanulása is. Tekintettel arra, hogy egyre több háztartásban jelenik meg a videokamera, igény jelentkezik a filmkészítés eszközeinek megfontolt tudatos használatára is. Ehhez nyújt segítséget a videó alkotókör tantárgy. Az alkotókör során a gyerekek megismerkednek a videó készítés komplex folyamatával az ötlet kitalálásától a forgatókönyvi vázlat (szinopszis) elkészítésén keresztül, a próbák és forgatást követően az utómunka fázisaival (muszterelés / a legjobban sikerült felvételek kiválasztása/, zörej, aláfestőzene-választás, vágás). Az alkotóköri folyamatban az a cél, hogy a tanulók megtanulják használni a kreatív energiáikat a videó készítés során. A folyamatban a videó készítés állomásait (forgatókönyvi alapismeretek, produkciós alapismeretek, kameramozgások és képkivágások, hangfelvételi ismeretek, utómunka) a saját filmötleteik kibontásán keresztül ismerik meg, illetve gyakorolják. A kamera előtti játékra drámapedagógiai szabályjátékok gyakorlásával hangolódunk. Az év végéig a tanulók elkészítik az alkotóköri csapat kisjátékfilmjét.

Középszint

Az alkotókör célja a videotechnikai eszközök megismerése, azoknak céltudatos használata, valamint egy új nyelv, a vizuális nyelv elsajátítása. Nagyon fontos a csapatszellem kialakítása, hiszen a videós munkákban az egyéni teljesítmények erősen egymásra épülnek. Sikert csak úgy tudnak elérni, ha egymást is segítve nyújtanak jó eredményt. A diákok megismerik a filmkészítés fázisait, illetve a többkamerás eseményrögzítés részfeladatait. Elsősorban nem filmes szakemberek képzése a cél, hanem hogy gondolatait, dolgokról alkotott véleményét képekben legyen képes másoknak átadni. Mindemellett alapokat adjon az ilyen irányú további képzéseknek.

Emelt szint

A korábban tanult filmkészítési technikák kiszélesítése, a vizuális nyelv magasabb szintű alkalmazása. A filmek előkészítésénél cél a pontosabb kidolgozás, törekvés a színesebb, változatosabb megjelenítésre. A második évtől törekszünk többféle műfaj megjelenésére (fikció, riport, dokumentum, portré). A rátermettebb diákok csoportvezetőként szerezhetnek tapasztalatot videós részfeladatok lebonyolításában.

Tartalmi hangsúlyok

Kamerakezelés, produkciós ismeretek, dramaturgia, forgatókönyv, kompozíciós ismeretek, többkamerás felvételek alapjai, világítás, hang a filmben, vágási ismeretek, filmkészítés

Tematikai egység	Kamerakezelés	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	fényképezőgép használatával kapcsolatos ismeretek, alapvető kompozíciós ismeretek, mozgáskoordinációs készségek, vízszintes-függőleges, előre-hátra irányok, körmozgás ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az eszközök rendeltetésszerű, körültekintő használata azt a célt szolgálja, hogy a tanulók az eszközök használatának elsajátításával, azok részfunkcióinak megismerése után minél hatékonyabban és változatosabban legyenek képesek az ötleteik vizuális megjelenítésére. Az eszközök komplexitása fejleszti a figyelem megosztásának képességét. Az eszközök beállítása és közben a stábtagokra figyelés a finommotoros készségek mellett fejleszti a szociális készségeket is.	
Témák / Követelmények		Kapcsolódási pontok
kamera részei, felépítése, a statív (állvány) funkciója, használata, kamera bekapcsolása, kazetta behelyezése, írisz manuális, használata, zoom (varió) manuális használata, élességállítás. A kamera színhőmérsékleti egyensúlyának (fehér egyensúly – white balance) beállítása a különböző forgatási terekben (műfény és természetes fény fogalma)		<i>Fizika:</i> optikai ismeretek, statikai ismeretek, fénytan <i>Földrajz:</i> földtan, <i>Biológia:</i> manuális készségek, technikai ismeretek
kulcsfogalmak	Optika, képátalakító, rögzítő, statív, fókusz, írisz, varió, fehér egyensúly, felvételi mód, lejátszási mód, nd szűrő, shutter, kameratest, színhőmérséklet.	

Tematikai egység	Produkciós ismeretek, dramaturgia, forgatókönyv	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Nem szükséges	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A cél a tanulók ötleteinek exponálásának és rendszerbefoglalásának, illetve tagolásának képessége a filmes kifejezést megelőző verbális, írásbeli és szervezési keretrendszerben. A tanulók ismerjék meg a dramaturgiai alapfogalmakat és a forgatókönyv részegységeit. Legyenek képesek kibontani ötleteiket, azok leforgatás előtti előkészítésére. Legyenek képesek a munkafázisok felosztására, sajátítsák el a szervezési alapismereteket, egy kisebb videós stáb felépítését és az alkotás érdekében történő együttműködés képességét.	

Témák / Követelmények		Kapcsolódási pontok
A film szerkezeti egységeinek megismerése, hatásnövelés. A log line-től a technikai forgatókönyvig. A forgatás körülményeinek megteremtése, szükséges előkészületek. Alapötlet kibontása, szinopszis írás, irodalmi forgatókönyv elkészítése, gyártási terv elkészítése. A forgatás előkészítése magában foglalja a snittlista(jelenetlista) elkészítését, bizonyos esetekben a felvenni kívánt jelenet rajzos megjelenítését (storyboard).		<i>Irodalom:</i> fogalmazási alapismeretek (bevezetés, tárgyalás, befejezés) <i>Ének-zene:</i> zenei alapismeretek <i>Munkaszervezés:</i> kooperációs alapismeretek (csoportos játék-tevékenység, feladat-orientált kooperáció)
kulcsfogalmak	Long line, szinopszis, forgatókönyv, szituáció elemei, jelenet, technikai forgatókönyv, irodalmi forgatókönyv, filmes bevezetés, tárgyalás, befejezés, feszültség, suspense, konfliktus, feloldás, szereplők, gyártási terv, napi diszpozíció, stáb, költségvetés	

Tematikai egység	Kompozíciós ismeretek, kamera mozgások	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Írányok ismerete (előre, hátra, vízszintes, függőleges, oldalmozgás, sebesség (gyorsaság, lassú mozgás), ritmussal, ütemmel kapcsolatos alapismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális nyelv alapjainak elsajátítása, képek, kompozíciók értelmezése, a film esztétikai értékeinek megismerése. A képi kifejezés nyelvi egységeinek megismerése, a filmötletek megvalósításának, minél plasztikusabb filmes kifejezésének elsajátítása. A kompozíciós ismeretekkel az esztétikai érzék fejlesztése. A kameramozgások elsajátítása fejleszti és komplexebbé teszi a vizuális önkifejezési képességet. A kameramozgások helyzetgyakorlatokon keresztül gyakoroltatásának célja a célorientált kooperatív készségek fejlesztése. A vizuális önkifejezés során a képkivágások és kameramozgások megválasztásának folyamata során fejlődik a tanulók döntéskészsége.	
Témák /Követelmények		Kapcsolódási pontok
A tanulók képessé válnak a kameramozgások alkalmazására, elsajátítsák azok funkcióit, alkalmazási lehetőségeit egy adott történet vizuális megjelenítése során. Plánok, képkivágások gyakorlása azonos jelenet különböző plánokkal történő felvételével. A felvett jelenetek visszanevezésével a tanulók munkái elemzésre kerülnek.		<i>Rajz:</i> műalkotások elemzése, rajzi ismeretek, irodalmi művek elemzése.
kulcsfogalmak	Képi súlypont, plán (képkivágás), kompozíció, fahrt (kocsizás), krán (daru-	

	zás), svenk (követés), billentés, ansnitt, felvételi szög, zoommolás (varió), aranymetszés, perspektíva, kompozíciós és színharmónia
--	--

Tematikai egység	Többkamerás felvételek alapjai	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Matematikai alapismeretek, összefüggések felismerése, képi és hang alapismeretek, kamerahasználat, stáb felépítése, stábtagek feladatai (operátor, mikrofonos, montírozó)	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ebben a komplex munkafolyamatban kiemelt szerepe van a csapatmunkának. Az egyes részfeladatok szorosan épülnek egymásra, felelősséggel kell azokat végezni, hiszen eredmény csak akkor születik, ha mindenki jól teljesítette a feladatát. Ennek a tematikai egységnek a fő feladata a tanulók olyan helyzetekbe hozása, amikor nem a saját ötleteiket valósítják meg, hanem alázattal, egy bizonyos eseményt rögzítenek, riportszerűen feldolgoznak az önmegvalósítás háttérbeszorulásával. A stábmunka eseményrögzítés közbeni feszültségi helyzete fejleszt a koncentrációs készséget, fokozottabb figyelmet és előkészületet igényel a fikciós alkotások felvételénél, mivel itt nincs lehetőség az ismétlésre.	
Témák /Követelmények		Kapcsolódási pontok
Megismerjék a többkamerás élővágás munkafolyamatát, a technikai rendszer felépítését. Az eszközök rendeltetésszerű használata. Egyéni törekvések háttérbeszorulása, részfeladatok koncentrált elvégzése. A tanulók ismerjék meg a riportszerű eseményrögzítés technikai eszközrendszerének részeleleit, az azok közötti összefüggéseket. Kamerahasználat instrukció alapján élőfelvételes helyzetben, hangrögzítési ismeretek, világítástechnikai alapismeretek, kép és hangrögzítési ismeretek.		<i>Média:</i> fikciós filmes forgatási ismeretek, technikai alapismeretek, <i>Tanulásmódszertan:</i> lényegkiemelő képesség
kulcsfogalmak	Interkomm, rögzítő, vágó, kameraman, technikus, rendező, videó mixer, jelsztosztó, mikrofonpozicionálás, főfény, gégen, fejlámpa, totálkép, közei	
Tematikai egység	Világítás, hang a filmben	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Technikai alapismeretek, fizikai alapismeretek, kompozíciós alapismeretek, kameramozgások, képkivágások ismerete, kamera technikai funkcióinak ismerete (fehéregyensúly, írisz, élesség), perspektíva, előtér háttér hangsúlyozása egy képkompozíción belül.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A filmekkel kapcsolatos igényesség továbbfejlesztése a világítás és a hang kifinomultabb kezelésével. Playback technikával helyzetek, szituációk, hangulatok hang aláfestésének saját élményen keresztül megtagasztalása. Az egyes képi jelenetekhez illő zörejek, atmoszférák felismerése, kiválasztási készsége, helyes használatuk elsajátítása. A természetes	

	fény kiegészítése, a történet hangsúlyozása érdekében, további műfények kreatív használatának elsajátítása.	
Témák Követelmények		Kapcsolódási pontok
A fény dramaturgiai eszközként való kezelése. Műszaki ismereteket szerezzenek a filmezésnél használt világítási eszközökről. A filmekben használt hangok, zörejek, előállítása, helyes használatuk. Hangvadászat során atmoszféra hangok, zörejek gyűjtése, azok elemzése. Világítási gyakorlat, tárgyak bevilágítása, hangulatkeltési variációk megismerése.		Fizika: fénytan, hangtan, villamosságtan, összefüggések felismerése, Dráma: dramaturgiai alapismeretek, hangsúlyos pontok, egységek nyomatékosítás.
kulcsfogalmak	Spotlámpa, derítőlámpa, főfény, indirekt – direkt derítés, gégen, dimmer, derítőlap, szinkron, aszinkron, filmzene, atmoszféra, narráció, boom, mikrofonok, zöreje, aláfestő zene	

Tematikai egység	Vágási ismeretek	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	dramaturgiai és produkciós alapismeretek, kamerakezelés, digitalizálás, ritmus, részegységek összeillesztésének képessége, technikai alapismeretek, polifon gondolkodás képessége, Word szövegszerkesztési ismeretek	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az előre megtervezett és felvett részegységek montázsszerű összeillesztésének képessége, képi és hangsávok összeillesztése, hangsúlyeltolások, részegységek képi és hangkiemelésének képessége. A rögzített képi és hangzó anyag művészi megformálási lehetőségeinek elsajátítása. A több munkaállomáson történő munka fejleszti az azonos felvételi nyersanyag különböző megformálási lehetőségeinek elsajátítását, megtapasztalását, egymással történő összehasonlításának lehetőségét. A vágást megelőző muszterelési folyamat a lényeg kiemelési képességet fejleszti.	
Témák / Követelmények		Kapcsolódási pontok
Felvett részegységek összeillesztésének képessége, dramaturgiai csomópontok kiemelésének képessége, digitalizálási ismeretek, muszterelés, megfelelő, a forgatókönyvben megfogalmazottakat leginkább és legpontosabban szolgáló részegységek kiválogatása. Filmes részegységek összeillesztése, a történet vizuális folyamatoságának megteremtése a megfelelő plán váltásával. A forgatókönyvben megfogalmazott hangulat megteremtése a képi eszközök mellett atmoszféra, aláfestő zene és zörejek felhasználásával. Eleje és vége főcím készítése, igény esetén magyar, vagy idegen nyelvű felirat készítése.		<i>Számítástechnika:</i> szövegszerkesztési ismeretek, <i>Ének-zene:</i> a tárgy tanulása során megismert zeneművek

kulcsfogalmak	Digitalizálás, muszterelés, montírozás, hangi utómunka, zörej, atmoszféra, digitális képi utómunka, trükkök, lassítás, gyorsítás, eleje főcím, vége főcím, felirat
----------------------	--

Tematikai egység	Filmkészítés	Órakeret 24 óra
Előzetes tudás	dramaturgiai alapismeretek, produkciós alapismeretek, hangi alapismeretek, kép kivágások és kameramozgások ismerete, szervezési alapismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális önkifejezés elsajátítása a filmes alapötlet minél hatékonyabb kibontás és megvalósítása. Kooperáció a filmstábon belül, feladatok megosztásának képességének fejlesztése. Döntésképesség fejlesztése (plán, mozgás, ritmus, pozíció, képkivágás, világítás, színészi pozíció és játék meghatározása a forgatás során). Az egymásra figyelés képességének fejlesztése. A forgatókönyvben és gyártási tervben megtervezett és előkészített alkotás létrehozása.	
Témák / Követelmények		Kapcsolódási pontok
A stáb felállítása, részfeladatok tisztázása, időkeretek megtervezése, szükséges technikai eszközök (kellékek, jelmezek) beszerzése. Szereplők kiválasztása, jelenetek színészi és kamerapróbája. Hangfelvétel a jelenetek rögzítése során. Felvételek megismétlése az optimális eredmény eléréséig. Stábfotó készítése az együttes élmény nyomatékosítása és megőrzése érdekében.		<i>Munkaszervezés:</i> technikai ismeretek, szervezési ismeretek, kreatív önmegvalósítás, színészi alapismeretek, közös produktumok, projektek létrehozása.
kulcsfogalmak	Fikciós film, dokumentumfilm, klip, portré, riportfilm, forgatás, felvételi vezényszavak (felvétel indul, kamera indít, hangfelvétel indít, kamera forog, tessék, ennyi), stáb összetétele, gyártási terv, napi diszpozíció (felvételi napon szükséges humán és technikai igények)	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

Középszint

A tanuló legyen képes egyénileg elkészíteni egy rövid etűdöt. A rendelkezésre álló technikákat rendeltetésszerűen, magabiztosan kezelje. Legyen képes használni az alapvető képi kifejezőeszközöket (plán, kameramozgás), a megtervezett ötlet vizuális megvalósítása során.

Emelt szint

A videotechnikai rendszer teljes áttekintése mellett képes legyen fikciós és dokumentumfilmek megtervezésére, megvalósítására, amelyben szervezési, irányítási feladatot is ellát.

4. 4. RÁDIÓ ALKOTÓKÖR

A tantárgy jellemzői, fejlesztési feladatok

Célok, feladatok

Napjainkban a rádió, mint a tömegmédia egyik ága minden háztartásban jelen van. Információk, hirdetések, szórakoztató programok érhetők el nemcsak az éterben, de az Interneten is. A rádió alkotókör mellett, hogy lehetőséget ad egy izgalmas médium gyakorlására, segíti a tanulókat abban is, hogy gondolataikat érthetően, szépen, magyar nyelven meg tudják fogalmazni, érveljenek, és a rádió eszközeivel feldolgozzanak egy-egy témát. Jó alap lehet a rádió alkotókör bármilyen újságírói tanulmányhoz, de akár ahhoz is, hogy a diákok eligazodjanak abban a hatalmas információtengerben, amely körülvesz minket a 21. században.

Középszint

Az alkotókör célja a rádió minden részfeladatának megismertetése, azok céltudatos használata, valamint egy új nyelv, a rádió formanyelvének elsajátítása. Nagyon fontos a csapatszellem kialakítása, hiszen a rádiós munkákban az egyéni teljesítmények erősen egymásra épülnek. Sikert csak úgy tudnak elérni, ha egymást is segítve nyújtanak jó eredményt. A diákok megismerik az adáskészítés fázisait, illetve annak részfeladatait. Elsősorban nem rádiós szakemberek képzése a cél, hanem hogy a diák gondolatait, dolgokról alkotott véleményét legyen képes másoknak átadni, de jó alapot adjon az ilyen irányú további képzéseknek.

Emelt szint

A korábban tanult műsorkészítési technikák kiszélesítése. A műsorok elkészítésénél cél a pontosabb kidolgozás, törekvés a színesebb, változatosabb megjelenítésre. A második évtől törekszünk többféle műfaj megjelenésére (interjú, riport, jegyzet, portré). Itt a rátermettebb diákok csoportvezetőként szerezhetnek tapasztalatot rádiós részfeladatok lebonyolításában.

Tartalmi hangsúlyok

Bevezetés a rádiózásba, beszédtechnika, rádiós műfajok, interjúkészítés és kérdezőtechnika, interjúkészítési gyakorlat, vágás és technikai ismeretek, a rádiós formanyelv eszközei, műsor-szerkesztés, zenei szerkesztés, rádiótípusok.

Tematikai egység	Bevezetés a rádiózásba	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Nem szükséges	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az eszközök megismerése és rendeltetésszerű, körültekintő használata. Rövid áttekintés a feladatokról és az év programjáról.	
Témák /Követelmények		Kapcsolódási pontok
mikrofon használata rádiós szereplők és feladatok azonosítása.		<i>Fizika:</i> akusztikai ismeretek
kulcsfogalmak	mikrofon, keverőpult, adás, riport, technikus, szerkesztő, vágó, zenei szerkesztő	

Tematikai egység	Rádiós műfajok	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Bevezetés a rádiózásba	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az egység célja, hogy a tanulók megismerjék a rendelkezésükre álló rádiós műfajokat, és megismerjék azokat, ha meghallják őket, valamint el tudják dönteni, hogy egy adott téma feldolgozásához melyik az a műfaj, amelyiket használniuk célszerű.	
Témák / Követelmények		Kapcsolódási pontok
A különböző műfajok sajátosságainak megismertetése, gyakorlatok.		<i>Média:</i> hír, tudósítás, interjú
kulcsfogalmak	információ, hír, tudósítás, jegyzet, glossza, nyilatkozat, interjú, riport	

Tematikai egység	Interjú- és kérdezéstechnika	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Rádiós műfajok	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A rádió egyik alpműfajának, az interjúnak a megismerése. A tanegység célja, hogy a diákok interjúhelyzetben a megfelelő eszközöket használva, jó kérdésekkel elérjék az interjú célját.	
Témák / Követelmények		Kapcsolódási pontok
A jó és a rossz kérdés megismerése Az interjú felépítése Felkészülés, interjútipusok, kérdezéstechnika, a riporter szerepe.		<i>Nyelvtan:</i> nyitott kérdés
kulcsfogalmak	nyitott kérdés, zárt kérdés, portréinterjú, eseményinterjú.	

Tematikai egység	Interjúkészítési gyakorlat	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Interjú- és kérdezéstechnika	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az egység célja, hogy a tanulók élesben kipróbálhassák, amit az előző modulban elsajátítottak.	

Témák / Követelmények		Kapcsolódási pontok
Élő interjúhelyzet megszervezése és lebonyolítása.		Média: interjúkészítés
kulcsfogalmak	nyitott kérdés, zárt kérdés, portréinterjú, eseményinterjú	

Tematikai egység	Vágás és technikai alapismeretek	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Bevezetés a rádiózásba, számítógép-kezelési alapismeretek	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az egység célja, hogy a diákok megismerjék és biztosan legyenek képesek használni a rádió technikai alapeszközeit. Legyenek képesek felvételt készíteni többféle hordozóra, és azt- vágóprogram használatával- szerkeszteni, vágni. A technikai alapismeretek célja, hogy élő adás keverésére is megtanítsa a tanulókat.	
Témák Követelmények		Kapcsolódási pontok
Felvétel készítése, vágása, élő adás keverése.		<i>Fizika:</i> hangtan, villamosságtan. <i>Számítástechnika:</i> hardware, software
kulcsfogalmak	mikrofon, keverőpult, kábel, XLR-, RCA-, jack-csatlakozó, Adobe Audition, Sound Forge, Audacity, MiniDisc, MP3-felvevő	

Tematikai egység	Beszédtechnika	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Bevezetés a rádiózásba	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszédtechnika fejlesztésével a tanulók kiállása, fogalmazókészsége javul, szókincse bővül. Ez a modul az iskolai élet minden területén felhasználható ismereteket is átad.	
Témák / Követelmények		Kapcsolódási pontok
Helyes kiejtés, hangsúlyozás. Értő és értelmező szövegolvasás, fonetikai gyakorlatok.		<i>Nyelvtan:</i> fonetika
kulcsfogalmak	hangtan, hangsúly, hanglejtés, dinamika	

Tematikai egység	Rádiós formanyelv	Órakeret 6 óra
-------------------------	--------------------------	---------------------------

Előzetes tudás	Rádiós műfajok	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanegység célja elsajátítani azokat a speciális eszközöket, melyeket a rádió, mint kizárólag hangzó médium használ a hallgató érdeklődésének felkeltésére és fenntartására.	
Témák / Követelmények		Kapcsolódási pontok
Biztos eligazodás egy élő rádióadásban, gyakorlatokkal.		<i>Fizika:</i> hangtan
kulcsfogalmak	felkonf, lekonf, lead	

Tematikai egység	A szerkesztés alapismeretei	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Interjúkészítési gyakorlat	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanegység célja, hogy a diákok önállóan képesek legyenek sok különálló anyagból egy kerek, egész magazinműsort elkészíteni.	
Témák / Követelmények		Kapcsolódási pontok
Biztos eligazodás egy élő rádióadásban, gyakorlatokkal.		<i>Fizika:</i> hangtan
kulcsfogalmak	felkonf, lekonf, lead	

Tematikai egység	Zene és zenei szerkesztés	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	A szerkesztés alapismeretei, alapszintű zeneismeret	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanegység célja, hogy a tanulók képet kapjanak a zenei stílusokról, műfajokról, és arról, hogy egy zene, vagy akár egy zeneszám hogyan hat az adás többi elemére, hogyan erősíti meg, vagy éppen értelmezi újra az elhangzottakat.	
Témák / Követelmények		Kapcsolódási pontok
Zene és szöveg egységbe építése, kitekintés a rádiós irodalmi művek felé.		<i>Irodalom:</i> szöveg-elemzés <i>Ének-zene:</i> hang, ritmus, zeneszerzés, költészet és zene
kulcsfogalmak	keverés, úsztatás, tematikus zene	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

Középszint

A tanuló legyen képes kiscsoportban elkészíteni egy rövid műsort, az ötlet kitalálásától a felvételek elkészítésén át a műsor lebonyolításáig. Ismerjen minden munkafázist, és a használatos technikákat rendeltetésszerűen és magabiztosan kezelje.

Emelt szint

A tanuló legyen képes egyénileg elkészíteni egy műsort, az ötlet kitalálásától a felvételek elkészítésén át a műsor lebonyolításáig. Az adásban használjon több műfajt, legyen képes átlátni a műsorkészítés egész folyamatát, továbbá legyen képes mentorként segítséget nyújtani fiatalabb diákoknak.

5. ANIMÁCIÓ ALKOTÓKÖR

A tantárgy jellemzői, fejlesztési feladatai

Az animációs film egy speciális filmfajta, mely átmenetet képez a képzőművészet különböző ágai (festészet, mintázás, grafika, stb...) és a film médiuma között. Olyan művészeti területről van szó, melyben talán legjobban érvényesül az alkotói szabadság, hiszen az animációs film-ben minden és bármi lehetséges, így szó szerint csak az alkotó képzelete és technikai tudása szabhat határt a lehetőségeknek.

Sajnos általánosan elterjedt sztereotípia az animációról, hogy gyerekeknek való, komolytalan műfaj. Ennél azonban jóval gazdagabb művészeti ágról van szó, melyre már az sem igaz, hogy „műfaj” volna, hisz az animációs film egy gyűjtőnév, melyben a tartalom rétegződik. Részben technika szerint (rajzanimáció, festményanimáció, homokanimáció, tárgyanimáció, pixilláció, papírkivágásos animáció, bábanimáció, digitális papírkivágásos animáció, gyurmaanimáció, 3D animáció, továbbá a felsoroltak különböző kombinációi), részben pedig az összes ismert filmes műfaj és azok kombináció szerint is (ugyanúgy találhatunk példát animációs thrillerre, horrorra, mint ahogyan gyerekmesére). Egyszer egy vetítés szervezője azt mondta bevezetőként a vetített film előtt, hogy ha az egészestés film a regény, a rövidfilmek pedig a novellák, akkor az animációs film a *vers*. Azt gondolom, ha már sztereotípiákban gondolkozunk az animációról, hitelesebb „versként” gondolni rá, mint „gyerekmeseként”.

Az alkotókör célkitűzése tehát a diákok kreatív tréningezése, kísérletező kedvük felpiszkálása és megerősítése, továbbá egy hiteles elképzelés kialakítása az animáció fogalmáról.

Ezt a célt egy tanéven belül két fő blokkban helyes megközelíteni. Az első blokk a kötetlen kísérletezésről, a különböző (az alkotókör keretei között reálisan elsajátítható) technikákkal való ismerkedésről, filmes példák nézéséről, megbeszéléséről, véleményezéséről és egy alapszintű storyboardozási készség elsajátításáról szól. Ennek az egységnek az a célja, hogy tárguljon a diákok gondolkodásmódjának spektruma, megízleljék és megszokják azt a szabadságot, aminek birtokában a későbbiekben szellemes és látványos megoldások születhetnek. Az animáció egy lassú statikus folyamat, így a legkisebb produkció előállításáért is hosszan kell dolgozni, tehát az alkotóköri munka fejleszti a diákok türelmét is. Az első féléves blokkban gyors technikákkal ismerkednek a diákok. A második blokk pedig az első alapozó félévre épülően csapatmunkával zajlik, ahol a diákok közösen hoznak létre egy fajsúlyosabb produkciót tanári irányítással, mely az iskolai Tavasz Fesztiválon kerül levetítésre. Ebben az egységben a diákok csapatban dolgoznak, ahol első körben gyakorolniuk kell a közös gondolkodást-ötletelést. A nagyobb projekt kezdeti előkészítését követően mindenkinek megvan a saját feladata a közös produkció létrejöttében, mellyel gyakorolhatják és szokhatják a felelősség élményét egymásért és a közös célért.

Tematikai egység	Az „animáció” fogalmának és működési e tisztázása, különböző technikák elkülönítése, példák nézése és megbeszélése	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Ez az egység egyfajta alapozó tudás megszerzéséről szól, előzetes tudás nem szükséges.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A témával kapcsolatos lelkesedés felkeltése.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	

A mozgás Az animáció	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> - az „animáció” kifejezés eredete és jelentése - a mozgás illúzió megteremtésének szabálya - különböző technikák számbavétele, azok megkülönböztetése <i>Kritikai gondolkodás:</i> – a látott filmekről el kell dönteniük tetszett-e, véleményüket indokolniuk is kell <i>Kommunikáció:</i> - egyéni bemutatkozás	<i>Biológia-egészségtan:</i> A mozgás, az emberi látás <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Irodalmi témájú filmek - a szöveg és kép viszonya. <i>Vizuális kultúra:</i> A látottak értelmezése, különböző technikák elkülönítése. <i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Hatásmechanizmusok, hang és kép viszonya, Kulesov-kísérlet ismertetése.
Kulcsfogalmak	animáció, anima, mozgás, illúzió, stop motion, pixilláció, festményanimáció, rajzanimáció, papírkivágás, 3D, gyurmaanimáció, bábanimáció, képzettársítás, Kulesov-effektus	

Tematikai egység	Tárgyanimáció		Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A mozgás-illúzió megteremtésének szabálya.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A technika megismerése és a mozgásfázisok közötti eltérések manipulálásába való beleszokás.		
Követelmények		Kapcsolódási pontok	
Témák	Fejlesztési követelmények		
Tárgyak megmozgatása, a mozgásfázisok kialakítása	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> Megtanulják mekkorát kell mozgatni, hogy a fázisok végül valóban mozgássá álljanak össze, és hogyan kell vigyázni arra, hogy csak az mozogjon, aminek épp mozognia kell. Mit lehet jól animálni, mit nehezebb. <i>Kreatív problémamegoldási készség:</i> Fázismozgások. <i>Kritikai gondolkodás:</i> A saját munka megítélése. <i>Kommunikáció:</i> Pármunka, egymás instruálása.		<i>Fizika:</i> Mozgás, mechanika, fénytan. <i>Informatikai ismeretek:</i> Szoftverhasználat a képek feldolgozására.
Kulcsfogalmak	fázis, frame per secundum, szekvencia, stop motion, stop trükk		

Tematikai egység	Pörgetős füzet készítése	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	A mozgás megjelenítésének ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A feladat az animációhoz szükséges türelmet hivatott fejleszteni, továbbá a mozgásfázisokban való gondolkodás képességet.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Mozgásfázisok létrehozása	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> Különálló mozgásfázisok összefűzése. Tárgyak megmozgatásának gyakorlása. <i>Kritikai gondolkodás:</i> Referenciaanyag elemzése. Mitől hat egy alkotás.	<i>Vizuális kultúra:</i> Filmelemzés, a grafikai eszközök.
Kulcsfogalmak	fázis, fázisrajz, mozgásív	

Tematikai egység	Storyboard	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Nincsen szükség előzetes tudásra.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A filmes elbeszéléshez szükséges plánok és azok funkciójának megismerése.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
A forgatókönyv létrehozása	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> A képi történetmesélés alapszabályai. <i>Kommunikáció:</i> A kép mint a kommunikáció egyik eszköze.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A történetmesélés. A képregény. <i>Vizuális kultúra:</i> Álló és mozgóképek elemzése. <i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Plánok
Kulcsfogalmak	plán, nagy totál, kis totál, amerikai plán, szekond, premier plán, szuper plán, montázs, Kulesov-effekt	

Tematikai egység	Animálás Anime Studio Pro programmal	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A mozgás illúzió megteremtésének szabálya. Az előző tematikai egységek tapasztalatai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az eddigi kísérletezős mozgatást hivatott a feladat egy kicsit tudatosabb szintre emelni melyben összetettebb mozgástípusokat kell a diákoknak animálnia.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Az animáció létrehozása számítógép segítségével	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> Mindenki kap egy mozgatasra előkészített, virtuális csontvázal rendelkező figurát, mellyel megtanulnak olyan alapvető, de összetettebb szabályokra épülő mozgásokat animálni, mint a járás és a futás. <i>Kritikai gondolkodás:</i> Az elkészített feladatok közös értékelése.	<i>Biológia-egészségtan:</i> A mozgás: csontrendszer, izomzat. <i>Testnevelés:</i> A mozgás dinamikája. <i>Számítástechnika:</i> Az Anime Studio Pro program alapjainak elsajátítása.
Értelmező kulcsfogalmak	egyensúly, dinamika, ritmus	

Tematikai egység	Közös film elkészítése	Órakeret 26 óra
Előzetes tudás	Az előző tematikai egységekben megszerzett tárgyi tudás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az eddig tanultakat összegző csapatmunka célja, hogy a csoport az első féléves kísérletezést, gyakorlati tudássá tömörítse, melynek gyümölcse egy közösen elkészített film. Fontos, hogy mindenki ugyanabban a projektben dolgozik, de mindenkinek megvan a saját önálló feladata és funkciója a projektben, amelyért felelősséggel tartozik.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Filmkészítés	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> A részismeretek összegzése és a csapatmunka kialakítása. <i>Kommunikáció:</i> A személyközi kommunikáció. A vezető és a munkatársak közötti információáramoltatás. <i>Kritikai gondolkodás:</i> Egymás és saját munkájukat is kritikus szemmel kell figyelniük, megtalálva a	<i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> A film formanyelv. Forgatókönyv elkészítése. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Irodalmi művek adaptációja során az eredeti mű és adaptált mű összehasonlítása. <i>Ének-zene:</i> A kísérőzene megválasztása a műfaj és a képi világ sajátosságainak figyelembevételével. <i>Számítástechnika:</i>

	szükséges egyensúlyt ahhoz, hogy a lehető legvidámabb munkafolyamat végén egy olyan munka születhessen meg, amit mindannyian tudnak szeretni és vállalni.	Komplex számítógépes ismeret (vágás, szövegfelirat, zene).
kulcsfogalmak	Látványtervezés, figuratervezés, storyboardozás, animálás, fotózás, stop motion, rajzanimáció, digitális papírkivágásos animáció, csapatmunka, vegyes technika	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

Az órákon való aktív részvétel és a megadott feladatok elvégzése.

6. Irodalom

6.1. IRODALMI ALKOTÓKÖR

A tantárgy jellemzői, fejlesztési feladatok

Az irodalom tantárgy céljaival összhangban az irodalmi alkotókör programja kitüntetetten fejleszti azokat a kompetenciákat, amelyekben a személyes érintettség van jelen. Az alkotóköri tevékenységek célja a tehetséggondozás, a képességfejlesztés és a személyiségfejlesztés egyaránt. Az ilyen jellegű alkotókörbe nyolcadiktól egészen tizenharmadikig járnak a gyerekek, az irodalmi alkotásokkal való kapcsolat hosszú távra szól, minden életkorban mást jelent, folyamatosan fejlesztendőek ezek a képességek. Akik ezt az alkotókört választják, azok szeretnek olvasni, írni, de a mennyiségben és a minőségben már nagy eltérések vannak. Az éves munkatervben ismétlődnek bizonyos tevékenységek, a feldolgozott művek azonban folyamatosan változnak a csoport összetétele, előzetes tudása szerint.

A megvalósítás alkalmi, területei

Az irodalmi önképző tanórán kívüli tevékenység, időpontja szabadon választható meg, esetenként alkalmat adva arra, hogy különböző helyzetekben különböző, a legtagabban értelmezett szövegekkel találkozhasanak a tanulók és a legkülönbözőbb tanulási formákkal fejlesszék a kompetenciákat. Az önképzés környezete jóval szélesebb, mint az iskolai tanóraké: például könyvtár, színház, múzeumok, könyvesboltok, irodalmi estek, mozi, irodalmi emlékhelyek. Az egyes modulok esetében megtervezendő, hogy milyen terheléssel, milyen szükséglettel (könyvtárhasználat, elektronikus információforrások felhasználása, színjátszás, projekt-készítéssel) járhat.

Tematikai egység	Szövegértés, szövegalkotás	Órakeret 64 óra
Előzetes tudás	Az életkornak megfelelő irodalmi előképzettség	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	- Önkifejezés a művek megalkotása során, a tehetség kibontakoztatása. - Érzelmek, gondolatok művészi megfogalmazása. - Közösségformálás, egymás elfogadása és tisztelete, empátia és szociális érzékenység kialakítása a közösségben végzett munka során. - Önálló vélemény és értékítélet megfogalmazása saját és mások munkáiról. - Tudatosan végzett, aktív alkotómunka. - Grammatikai, szövegtani, stilisztikai és általános nyelvészeti ismeretek birtokában az önmegfigyelő, az önértékelő képesség és a nyelvi igényesség fejlesztése - Az ítéliképesség, az esztétikai-morális érzékenység fejlesztése - A társas, társadalmi együttműködéshez szükséges nyelvi képességek és attitűdök fejlesztése - A kulturált nyelvi magatartás kialakítása, a praktikus nyelvi intelligencia fejlesztése. - A nemzeti és nemzetközi kulturális hagyományok, értékek ismerete. - A művészetekkel való együttélés igényének tudatosítása.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok

Témák		
- Regényszöveg, esszészöveg, művészi elkötelezettség, egyperces novellák (Örkény), kreatív szövegalkotás a mindennapi élet és a művészet, mint, irodalmi téma, groteszk és abszurd, cím és szöveg összefüggésének elemzése, kezdő és záró mondatok jelentősége, szerepe. - Utazás, útinapló Úti napló készítése, információk gyűjtése, csoportosítása, leíró szövegek alkotásának technikája. Utazás az irodalomban (projektmunka) Úti kalauz, úti napló, Szerelmes földrajz, a fikció eszközeivel, hogyan lehet a valóságot bemutatni - Galaxis útikalauz stopposoknak - A cselekménysor áttekintése. A futurisztikus elemek felsorolása. (Technika, tér és idő tömörítése stb.) A szereplők főbb jellemvonásai. A mai és egy elképzelt jövőbeli nyelv keveredése, elemeinek felismerése. - A nyelvi humorforrások elemzése. A helyzetkomikumok különválasztása a nyelvi humortól. - A hétköznapi élet és az elérhetetlennek tudott teljesség viszonya: Ottlik Géza: az utolsó mese; Radnóti: Töredék és Orbán Ottó töredék összehasonlítás; Montaigne és Márai a barátságról, Kertész Imre: Jegyzőkönyv, Esterházy Péter: Élet és irodalom - költői eszközök elemzése, értelmezése az esszében és a lírában. Az esszé műfaja, korszakok és stílusok egymásra hatása; szinesztézia, szimbólum, impresszionizmus, allegória. - Az irónia és a groteszk felfedezése a szövegben. A képszerűség stílus eszközei. A szöveg tartalmi-logikai kapcsolatai. Az árnyalatok megértése, irónia, groteszk a paródiában. - Karinthy stílusparódiái, a leleplező szándék megértése. Kormos: Ház Normandiában, Varró: Bögre azúr, Petőfi: Levelek, Parti Nagy: A test anyaga - Mai írók, kortárs novellák - Ficsku Pál, Grecsó Krisztián - Női írók, női témák (Tóth Krisztina: Vonalkód) - Gyerekek, fiatalok az irodalomban – A. Gavalda: 35 kg remény - Kosztolányi stílusa – a lélektani ábrázolás - Mit olvasnak kortársaink, a bestsellerek - Könyv és film – Déry Tibor: Szerelem - Lírai szöveg jellegzetességeinek, a versszervező elveknek a felismerése és értelmezése. A műfaji konvenció és az attól való eltérés jelentéshordozó szerepének feltárása. A személyiség versbeli szerepének felfedése. - Látogatás irodalmi műhelyben (Pl. PIM), emlékhelyen		<i>Történelem, társadalom-ismeret .</i> Az irodalmi művek tárgyalásánál szükséges a történelmi korok, a társadalmi háttér ismerete. A közéleti műfajok megkövetelik az aktuális társadalmi ismereteket is. <i>Magyar nyelv</i> A szövegelemzések és a szövegalkotások során a grammatikai, stilisztikai, retorikai ismeretek alkalmazása. <i>Média</i> Az irodalmi művek mellett filmeket és drámákat is értelmezünk, tv-műsorokat beszélünk meg. <i>Rajz és vizuális kultúra</i> Kiállításokat is látogatunk, kritikát írunk róluk.
Fejlesztési követelmények	- Elméleti ismeretek megszerzése és azok alkalmazása a gyakorlatban. - Az órákon való aktív részvétel, az otthoni feladatok elkészítése. - Az év során létrejövő alkotások részletes, kritikai elemzése a tanórák során. - Az elkészült művek nyilvános bemutatása az év végi iskolai	

	fesztiválon: felolvasás, irodalmi játék vagy egyéb formában. - Ezen követelmények teljesítése egyben az év sikeres teljesítésének és a továbbhaladásnak is a feltétele.
Értelmező kulcsfogalmak	Műnemek, műformák, költői képek, alakzatok, nézőpontok, látásmódok, stíluselemek, korstílusok
Ajánlott tevékenységek	- a gondolatokról, ismeretekről, véleményekről a személyes állásfoglalás kialakítása - az olvasmányokra a személyes érintettséget is kifejező reagálás különböző írásbeli és szóbeli közlésmódban a műfaji normák figyelembevételével - az élőszóbeli és írott irodalmi, köznapi és gyakorlati műfajok jellegének megítélése; a szövegekben megformált értékek befogadása, - az irodalmi formák, szerkezeti és stílusbeli sajátosságainak felfedezése különböző szövegtípusokban - a szövegelemzési eljárások alkalmazása, irodalmi szövegek elemzése különböző nézőpontokból - fogalmak, fogalomkörök alkalmazása adott művet leíró értelmezési tevékenységekben - vizuális és verbális információk együttes kezelése, megértése (például illusztráció, tipográfia vizuális értelmezése) - élethelyzetek, emberi társadalmi problémák elemzése - személyes alkotások létrehozása, élmények, érzések kifejezése (önkifejezés; kreatív írásgyakorlatok, transzformáció, verbális kód más kódba átírása) - Szókincsfejlesztési gyakorlatok - A szöveg háttérközleményeinek felfedezése és értelmezése - A szövegben ábrázolt körülmények időbeli és térbeli viszonyainak meghatározása - A szövegben ábrázolt szerepek (magán és publikus) meghatározása - Irodalmimű-központú szövegek alkotása (saját élmény elbeszélése, műelemzés stb.)
Az értékelés és továbbhaladás feltételei	Az értékelés az alkotóköri munkában való részvétel alapján történik. A megírt írások mennyisége és minősége, a foglalkozásokon való aktív részvétel, a közös projekt folyamatában való részvétel – ezek az elemek határozzák meg a tanév végi érdemjegyet.

TÁRSADALOMISMERETI TANTÁRGYBLOKK

TÖRTÉNELEM

A tantárgy jellemzői, fejlesztési feladatok

Az Alternatív Közgazdasági Gimnáziumban – az intézmény profiljának megfelelően – a történelem oktatása a legtöbb középiskolához képest magasabb óraszámban, mélyrehatóbban történik.

A hagyományos történelem oktatáshoz képest különösen hangsúlyos a közelmúlt, a magyarral együtt élő más Kárpát-medencei népek, valamint az Európán kívüli világ kultúráinak megismertetése, továbbá a – politikai és katonai köztörténet mellett – a történelmi mindennapok bemutatása. Hangsúlyos az iskola városának (Óbuda, Buda, Budapest) helytörténete, és a tanulók gyökereinek feltárása is, ezért iratunk - éves projekt keretében - családtörténetet 10. évben. Az európai történeti beágyazottság nagyobb hangsúlyt kap, a magyar és magyarországi eseményeket időrendben és tematikában szorosabban kötjük az azzal párhuzamosan lezajló európai folyamatokhoz.

Módszertanban a frontális tanári közléshez képest nagyobb hangsúlyt kap az egyéni és csoportos, heurisztikus és kooperatív ismeretszerzés, problémamegoldás, az önálló diáktevékenység. Kiemelt cél a társadalmi és természeti környezet iránti kíváncsiság, érdeklődés felkeltése és annak kielégítésén keresztül a további érdeklődés megteremtése. A világ megismerésének vágya önmagáért való fontos emberi érték. Ezért, továbbá a kritikus gondolkodás ösztönzése érdekében a kanonizált ismeretekkel szemben hangsúlyosak a nyitva hagyott, továbbgondolásra váró problémák, kérdések. Az órai, tantermi foglalkozásokat kiegészítik ún. témahetek, melyeket részben az ország különböző pontjain rendezve az adott térség történetét dolgozzuk fel (ezek a helyszínek évfolyamonként változnak), de egyes korok (pl. őskor, barokk, polgári kor) és többnyire Óbuda, illetve Budapest története is feldolgozásra kerül.

Célok

A történelem általános célja az ismeretek bővítése és az ezekhez kapcsolódó képességek fejlesztése, úgymint:

Képessé tenni a fiatalokat a tájékozódásra, véleményalkotásra a gazdaságban, politikában, társadalmi kérdésekben már a diákkorban, és ezen kívül felkészíteni őket a konkrét döntésekre ezen a téren a felnőtt korban is (a családi költségvetés, a hivatali ügyintézés, a politikai választások stb., tehát lényegében a társadalommal, politikával, gazdálkodással kapcsolatosan az élet minden fontos területén). A tanuló személyiségének kialakulása szempontjából alapvető fontosságú a társadalomban való eligazodás képessége.

Felnőttkori további önképzés, az adott új kérdésekhez, problémákhoz igazodó (utánanéző, újságolvasó, művelt nagyközönségként olvasó, társasági beszélgető) ismeretszerzés alapjainak lerakása, módszertani segítése.

Mindezek elősegítése a múlt reális és több nézőpontú, kritikus szemléletű megközelítésének elsajátíttatásával is, az általános történelmi műveltség megalapozásával és kiterjesztésével.

A társadalmi szerepvállalás tudatosítása, elősegítése; a tudatos közéleti részvételre való felkészítés.

A reális nemzeti önismeret, nemzeti kishitűségtől és sovinizmustól, a problémák és tehertételek közösségi háritásától mentes kiegyensúlyozott nemzettudat kifejlesztése, továbbá a határon túli magyarság iránti érdeklődés és szolidaritás kialakítása.

Az európai és kelet-közép-európai összetartozás-tudat, szolidaritás fejlesztése

Az Európán kívüli világ, kultúrák megismertetése, a kultúrák egymásra hatásának, a globalizáció összefüggéseinek megértetése.

A demokratikus értékrend kialakítása, megerősítése, a hagyományos plurális európai alkotmányosság és demokrácia előnyeinek tudatosítása.

Az alapvető személyiségi és emberi jogok, valamint erkölcsi normák jelentőségének megismertetése, és tiszteletük kialakítása.

Az egyenlő bánásmóddal és esélyegyenlőséggel kapcsolatos ismeretek és képességek fejlesztése.

A szociális érzékenység és társadalmi szolidaritás kialakítása, a társadalmi egyenlőtlenségek okainak, csökkentésük lehetőségeinek megismertetése.

Nyitott, elfogadó gondolkodás kialakítása az eltérő kultúrák – különös tekintettel a Kárpát-medencében együtt élő népek és a hazai nemzeti, etnikai és vallási kisebbségek – iránt.

Humanista értékrenden alapuló, toleráns magatartásforma kialakítása a fogyatékkal élők, betegek, idősek, elesettek továbbá a másféle politikai meggyőződésűek, világnézetűek, neműek és szexuális irányultságúak iránt.

A környezet tudatos védelmének, a fenntarthatóságra törekvésnek a kialakítása.

A fejlesztendő általános képességek

A fentiekben keresztül olyan képességek fejlesztését célozzuk, melyek nem kötődnek kizárólag a társadalmi ismeretekhez, és más tantárgyak fejlesztési céljai között is megtalálhatók

Értelmi képességek:

- önálló, logikus gondolkodás, egyéni ítéletalkotás, vitatkozás, érvelés, következtetések levonása (általánosítás nélkül), árnyalt, több látószögű megvizsgálás, szövegkritika (elemzés), kritikus nyitottság új elgondolások felé, lényeglátás;

Szociális képességek:

- beilleszkedés/önállóság, konfliktuskezelés, viselkedés, fegyelem, másik egyénnel, nemmel, korcsoporttal, kulturális és származási csoporttal szembeni empátia, ebből fakadó tolerancia, fellépés, cselekvés;

Kommunikatív képességek:

- olvasás, írás, előadás, képelemzés fejlesztése;

Önmagára vonatkozó képességek:

- önismeret, öntudat - önmaga vállalása, a megváltozás képessége.

Nem gondoljuk, hogy az egyes képességek fejlesztése adott lezárt tematikai egységekhez sorolható. Folyamatosan alakulnak ki alapszinten az első négy évben. Az elvontabb gondolkodásmód vagy például az én-tudat ekkor alakul ki, van aki a harmadik évfolyam előtt erre nem is alkalmas. Ha igyekszünk személyközpontúak lenni, akkor egyesekkel előbb, másokkal elvben később érünk célra a személyre szabott feladatok segítségével.

A történelemtanuláshoz szorosabban köthető képességek

A tanulással kapcsolatosan

- *Írás, olvasás, beszéd*

- o egyéni tanulás: írott és beszélt szöveg lényegének megértése, kijegyzetelése, ismertetése;
- o csoportos tanulás: ismertetés megértése, vonatkoztatása saját ismereteire, vitatkozás;

- o kiselőadás tartása megadott szűkebb (pár tucatnyi oldal) irodalom alapján (kb. 10 perc), 7-8. évfolyamon;
- o érdekes és követhető nagyobb előadás készítése önállóan kikeresett irodalom alapján, 9-10. évfolyamon;
- o esszéírás (1 oldal), folyamatosan fejlesztve tartalmát és terjedelmét, 7-10. évfolyamon;
- o házi dolgozat készítése, önálló szakirodalom keresésével, 9-10. évfolyamon.

· *Topográfia*

- o tanult helyek elhelyezése a térképen tanári útmutatás alapján (minden évfolyamon);
- o készségi szintű tájékozódás, önálló keresés (pl. történeti Magyarországon megyék, tájegységek, nagyvárosok; Magyarországon kívül régiók, ismertebb folyók, hegyek, városok)?
- o készségi szintű térképhasználata, folyamatok leolvasása térképről.

· *Kronológia*

- o az időszámítás mikéntje, századok, ezredek, Kr. e., Kr. u. stb. (7. évfolyamon);
- o készségi szintű tájékozódás korok, korszakok, évszázadok között (mindig a hátrahagyott időszakra értendő);
- o kulcs dátumok ismerete, viszonyítási pontként való használata.

· *Forráskezelés*

- o írott források kritikai elemző szempontjainak megismerése (idő, hely, szerző, elfogultság stb.) 7. évfolyamon;
- o írott források kritikai elemző szempontjainak készségi szintű önálló alkalmazása 8-10. évfolyamon;
- o tárgyi források, képek forrásértékének felismerése, az elemzési szempontok megismerése 7. évfolyamon;
- o tárgyi források, képek önálló, készségi szintű elemzése a megismert és tovább bővített szempontok alapján 8-10. évfolyamon;
- o grafikonok, táblázatok, számadatok, ábrák elemzése - az elemzési szempontok ismerete 7-8. évfolyamon;
- o grafikonok, táblázatok, számadatok, ábrák elemzése - az elemzési szempontok készségi szintű, önálló alkalmazása 9-10. évfolyamon;
- o korhű játékfilmek megfigyelése, kritikus szemlélete adott szempontok alapján 7. évfolyamon
- o korhű játékfilmek megfigyelése, kritikus szemlélete önállóan 8-9. évfolyamon;
- o egykorú filmek elemzése adott szempontok alapján, 10. évfolyamon.

· *Könyvtárhasználat, múzeumi kutatás*

- o 9-10. évfolyamon önállóan.

A történelem tantárgy kapcsolatai más társadalomismereti tárgyakhoz, tevékenységekhez
A tantárgyblokk az alsó középfok négy évében szorosan kapcsolódik az etika és társadalomismeret tantárgyhoz.

A történelem epochális tantárgy, a négy tanévben évente öt epochában kronologikus rendben tárgyaljuk, és lezárjuk az egyetemes és magyar történetet tanulását.

Az alsó középfok képzési rendjébe az AKG pedagógiai programjának megfelelően, az évfolyam patronusi közösségének igényei szerint komplex történelmi és társadalomismereti témák is illeszthetők.

A nyelvi-kommunikációs évben történelmi kérdések is választhatók egyéni projekt munka témaként. Ebben a tanévben nincs előre meghatározott témaválasztás, igyekszünk a diákok

érdeklődésének megfelelő témákat meghirdetni. Elsőrendű célunk olyan témakörök kiválasztása, amelyek befolyásolják életünket, jövőnket.

Felső középfokon a történelem kötelező tárgy, azonban az érettségi szinteknek, a diákok érdeklődésének megfelelően heti három, illetve öt órás kurzus választható. Ezen a szinten a kronologikus megközelítést problémacentrikus megközelítés is kiegészíti.

A társadalomismereti kiegészítő tantárgyak (pl. Történelmi társadalomismeret, Jogom van – mindennapi jogismeret, Életmódtörténet, Néprajz, Filozófia), felső középfokon nem kötelezőek. Választható tárgyként – tantárgytól függően – heti egy-, két- és háromórás kurzusokat ajánlunk diákjainknak.

Alsó középfok (7-10. év) tantervi koncepciója

Az epochális tanulási-tanítási gyakorlatnak megfelelően egy-egy epocha egy-egy kultúrát, körülhatárolható történeti időt vagy témakört foglal magába. Kerek, érthető egészekre darabol fel évszázados történeti folyamatokat. Jellegénél fogva nem törekszik az adott téma teljes körű bemutatására, hanem inkább olyan elemekre fókuszál, amely az életkori sajátosságoknak megfelel. Jobbnak tartjuk egy-egy kérdés mélyebb vizsgálatát, mint a minden részletet érintő, de (kényszerűen) kissé felszínes bemutatást.

Az epochális tanulás-tanítás másik jellegzetessége a házi feladatok ritka és csekély volta. Törekszünk arra, hogy az epochális óra legyen a megtanulás elsőrendű színhelye, azonban nem mondunk le arról a lehetőségről, hogy diákjainknak otthoni feladatként rövid feldolgozni való anyagot adjunk. Jelentkezés alapján otthon lehet felkészülni az órai kiselőadásokra, szorgalmi feladatokra.

A történelem tanulás-tanítás folyamatát a történeti gondolkodás normál menetéhez igazítottuk: elsődlegesek a források, és ezek feldolgozása útján, heurisztikus módon jutunk el az általánosító következtetések levonásához. Nyilvánvaló, hogy más módon nem is tudnánk megvalósítani a képességfejlesztés céljait.

Az alsó középfok történelem tanulása a 10. év végére lezárt képzést ad. A lezárt képzés fogalmán elsősorban tartalmat értünk – érintettük az emberiség és a magyar nép történetének teljes kronológiai ívét. Lezárt annyiban is, hogy tanítványaink birtokában vannak – egyéni eltérések természetesen lehetnek – azoknak a képességeknek, amelyek alapját képezik egy magasabb szintű gondolkodási műveleteket igénylő elemző-kritikai gondolkodásnak.

Képességfejlesztés

A történelem tanításában-tanulásában alsó középfokon a képességfejlesztésnek kiemelkedő jelentőséget tulajdonítunk. Feladatunknak tartjuk, hogy segítsük és erősítsük a tanulásmódszertan tantárgyban kipróbált technikák használatát.

A tartalommal kapcsolatosan

- konkrét társadalmi esetekből, eseményekből következtetések levonása, alapszintű általánosítás 7. évfolyamon;
- okok megértése, rangsorolása, lényeges és lényegtelen társadalmi-történeti mozzanatok elkülönítése (7. évfolyamtól folyamatosan, egyéni ütemben)
- tágabb történelmi összefüggések, folyamatok, elvont fogalmak megértése (7. évfolyamtól) azok készség szintű alkalmazása, önálló felülvizsgálata, illetve saját összefüggések kialakítása, rendszerekben való gondolkodás (9. évfolyamtól egyéni ütemben);
- a társadalmi jelenségek társadalomlélektani okainak megértése, saját hibás reflexeinek (pl. előítéletek, leegyszerűsítések, csúsztatások stb.) közömbösítése önmagában (7-10. évfolyamon folyamatosan, egyéni ütemben);

- a kultúra, történelmi változás, fejlődés, komplex fogalmának ismerete (7. évfolyamon), értése, megértése, összefüggéseinek bemutatása 8. évfolyamtól folyamatosan, egyéni ütemben;
- egy-egy korszakba, kultúrába való beleélési képesség, ezen kultúra megértése, a történetiség megértése (pl. anakronizmusok felismerése, eltérő korok összehasonlításában kellő óvatosság, empátia az egyes korok gondolkodásmódjának irányába stb.) 7. évfolyamtól folyamatosan, az adott korokra vonatkozóan, időben egyre mélyebben (az első két év korszakaira a 9-10. évfolyamon visszatérve);
- a tárgyon belüli érdeklődési körök kialakítása, ezekben való elmélyedés (folyamatos, nem mindenkinél elérendő cél);
- tájékozódás a jelenkori Magyarország, Európa, világ gazdasági, politikai viszonyaiban, az állampolgári jogokban, kötelességekben;
- reális (komplexus- és kompenzációmentes) nemzettudat, a szomszéd népek ismerete, Európa és az Európán kívüli kultúrák megértése folyamatosan;
- ember és környezet viszonyának, ezek összefüggéseinek értelmezése a különféle korokban, illetve ma, folyamatosan;
- koherens, de nyitott saját világnézet és történelmi gondolkodás megalapozása és kialakítása folyamatosan (főleg majd a 12-13. évfolyamon, illetve ezek feltételeinek megteremtése az iskola utánra).

Módszertani kérdések

A fent leírt célok és általános jellemzők meghatározzák azokat a módszertani elveket, amelyek mentén epochális óráinkat szervezzük.

Az életkori sajátosságoknak megfelelően az elméletek és az általánosságok helyett az egyedi esetekből, személyekből, helyszínekből, konkrétumokból indulunk ki. Az általánosságokig – már azokig, amelyek ebben az életkorban emészthetőek – illetve az előzményekig, körülményekig, következményekig ezekből a konkrétumokból kiindulva jutunk el. A történeti fejezeteknél ezeket a kiindulópontokat jeleztük. Ebből is következik, hogy nem törekszünk mindenre kiterjedő – és ezért kényszerűen kicsit felületes – ismereteket adni.

Szintén az életkori sajátosságoknak megfelelően igyekszünk az elméleti foglalkozások mellé – különösen az első két évben – minél több manuális, mozgásos és gyakorlati tevékenységet illeszteni. Az órák visszatérő elemének szántuk a dramatikus játékokat, történeti szereplők kapcsolatát megelevenítő jelenteket.

A tanári magyarázat csak egy részét alkotja az órának. Számos témát a diákok egyedül vagy csoportosan, nyersanyagok (források, grafikonok, képek stb.) megadott szempontok alapján történő elemzésével dolgoznak fel. Ezek során a tanár szerepe a szervezés, irányítás, segítség. Igyekszünk felhasználni a kooperatív tanulási technikákat, a projektpedagógia módszereit és a modern technológia (IKT) adta lehetőségeket. A módszernek mindig alkalmazkodnia kell az adott diákcsoporthoz és a témához.

Az értékelés

Az értékelés az egész oktatási folyamat szerves része. Vele a tanítási-tanulási tevékenység hatékonyabbá tétele a cél. Egyrészt „diagnosztizáljuk” az egyes tanulók tanulásának az erősségeit és gyengeségeit, másrészt mérjük magának az oktatási folyamatnak az erősségeit és gyengeségeit is.

Értékelési stratégiánk összhangban áll a tanterv koncepcionális és készségekre vonatkozó céljaival. Ezekből vezethetjük le annak a több komponensű értékelési rendszernek az elemeit, amelyekhez viszonyítva a tanulók teljesítményét mérhetjük. Ezek az értékelési elemek a következők:

- tudás és megértés;

- kutatás - vizsgálat;
- kritikus gondolkodás;
- kommunikáció;
- a személyiség fejlődése.

A teljesítésnél a különböző érdeklődésből és a különböző képességből adódó különbségeket természetesnek tartjuk.

Epochánként értékeljük az órai munkát (csoportmunka, együttműködés, koncentrált figyelem, jegyzetelés, feladatmegoldás), a dolgozatokat, a füzetvezetést, és az egyéni feladatokat. Minden epocha százalékos értékeléssel zárul. Az év során szerzett százalékokat év végén 5 fokozatú osztályzatra, illetve iskolai pontra váltjuk (elégtelen-jeles, dicséretes jeles esetén kitűnő).

Részletes tanterv

Az alábbiakban éves bontásban szerepelnek az epochák témái. A tartalmi követelményeket és célokat epochánkénti bontásban adjuk meg.

7. ÉVFOLYAM

1. EPOCHA

7. év 1. epocha

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az őskor és az ókori Kelet	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Az őskori ember világa. Ószövegségi történetek. Ókori keleti örökségünk (időszámítás, írás, tudományos ismeretek, vallások, építmények).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A történelem tanulás bevezetése: - bemutatni, hogy a történelem nem valami tőlünk távolálló, elvont diszciplína, hanem rólunk szól, emberekről; - a történelemben önmagunkat fedezhetjük fel, s a mi generációk élete is majd történelemmé válik. - megismerni a történelmi alapfogalmakat és egyúttal saját életünkhöz kötni, - megismertetni a történelem alapanyagát, a forrásokat, - megismertetni a források különböző típusait, - megismertetni a forráskritikát és annak típusait - bemutatni a történetíró munkáját, - felismertetni, hogy a történelem különböző szaktudományok módszereit és eredményeit hívja segítségül a múlt rekonstrukciójához. Tudatosítani, hogy a forrásanyag hiányos, ezért a tudományos értelmezési lehetőségek – a forráskritika tudományos szabályainak betartása mellett is – többfélék és ellentmondók lehetnek. Forráskritikai megközelítés, logikus gondolkodás, érvelés. - bevezetni a kronológia alapismereteibe. Őskor és ókori Kelet: - az őskor két történelmi fordulatot hozott: az emberi kultúra ki-	

	alakulását és a termelésre való áttérést. Érzékeltetni ezek páratlan jelentőségét a történelem szempontjából. - a változások mögött meghúzódó környezeti és társadalmi kihívások, az ezekre adott biológiai (emberré válás) majd kulturális válszok láncolatának, ezek jelentőségének felismerése a változásban. - tudatosítani és érzékeltetni, hogy az őskorban gyökerezik egész kultúránk, és ez ma is érződik rajta: a mágia logikája átszövi beszédünket, jelen van a nagy vallásokban; még inkább érezhető az őskori eredetű hiedelmek (mágia, totemizmus, fetisizmus, tabu, lélekhit, animizmus, rítus stb.) jelenléte a XIX. század előtti, tradicionálisabb történelmi korszakokban; - tudatosítani és érzékeltetni, hogy az őskorban alakulnak ki azok a mesterségek, eljárások, melyek az ipari forradalomig viszonylag keveset változnak (pl. szövés, fonás, agyagművesség, építkezési technikák, fémművesség, a földműveléssel kapcsolatos munkálatok). Ekkor jelenik meg a falu, a kis- és nagycsalád, a házassági szabályok. - tudatosítani, hogy az emberi faj kialakulása a természet és a társadalom szerves összefüggésében történt, illetve a természeti adottságok meghatározó szerepének felismerése a termelés majd a civilizáció kialakulásában; mindezek nyomán a környezet jelentőségét értékelő környezettudatos szemlélet. - az ókori keleti vallások – különös tekintettel az egyistenhitet hirdető zsidó vallás – szellemi, társadalmi gyökereinek megismerése, az emberi kultúra fejlődésére gyakorolt hatásainak megértése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A történelem forrásai. Az őskőkor világa. Az újkőkor változásai (gazdaság, életmód, vallás). Az ókori folyamvölgyi civilizációk; városállamok és birodalmak Birodalmak. Mindennapok egy mezopotámiai városban Fejezetek az ókor történetéből: az ókori Egyiptom világa;	Ismeretszerzés, tanulás: – Csoportmunka, témák közös feldolgozása (pl. városi hétköznapiak) – Folyamatok leolvasása térképről (pl. földművelés elterjedése) – Különböző emberi magatartástípusok, élethelyzetek megfigyelése különböző források vagy szemléltető rekonstrukciós képek alapján. (Pl. a zsákmányoló és a termelő életmód összehasonlítása.) – Írott forrásból szerzett információk rendszerezése. (Pl. <i>Hammurapi törvényeinek elemzése megadott szempontok alapján.</i>) Kritikai gondolkodás: – Érvek gyűjtése vitatott történelmi kérdésben saját vélemény alámasztására. (Pl. az egyiptomi piramisépítéshez kapcsolódó elképzelések.) Kommunikáció: – Páros és csoportos együttműkö-	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Bibliai történetek, dokumentumtípusok, írás- és könyvtártörténet. Az írás kialakulása, az írásjelek. Eposzok. <i>Matematika:</i> lineáris időfogalom, időtartam, időpont, negatív számok, kör felosztása, hatos, tízes számrendszer. <i>Biológia-egészségtan:</i> a Homo sapiens az egységes faj, fajok kihalása és megjelenése. <i>Fizika:</i> Nap és Hold járása, naptár. <i>Vizuális kultúra:</i> a gízai piramisegyüttes. <i>Mozgókép-kultúra és média-</i>

Vallás az ókori Keleten. Több istenhit és zsidó egyistenhit. Az ókori Kelet kulturális öröksége. Az írásbeliség kezdetei. Vallások szellemi, társadalmi gyökerei és hatásai.	dés gyakorlása feladatmegoldás közben. – Ábra elemzése. (Pl. Egyiptom társadalmát vagy a sumer templomgazdaságot bemutató ábra elemzése.) – Szóbeli beszámoló gyűjtő-, illetve kutatómunkával szerzett ismeretek alapján. (Pl. az ókori keleti civilizációk jellegzetes tárgyi emlékeinek és kulturális örökségének feldolgozása.) Tájékozódás térben és időben: – Tanult események topográfiai helyének megmutatása térképen (pl. Nílus, Jeruzsálem, Egyiptom). – Jelentősebb események időrendje, évszázadok, évezredek.	ismeret: a kommunikáció történetének alapfordulatai: írás.
Értelmező kulcsfogalmak	Történelmi idő, változás és folyamatosság, okok és következmények, történelmi forrás, külső és belső forráskritika, tények és bizonyítékok.	
Tartalmi kulcsfogalmak	Társadalom, társadalmi csoportok, népességnövekedés, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, termelés, erőforrások, gazdasági kapcsolatok, kereskedelem, város, politika, állam, államforma, államszervezet, egyeduralom, birodalom, vallás, monoteizmus/egyistenhit, politeizmus/többistenhit, kultúra, törvény, művészet, hit	
Fogalmak, adatok	<i>Fogalmak:</i> őskor, ókor, régészet, Homo sapiens, őskőkor, újkőkor, mágia, gyűjtögető, vadászó-halászó életmód, bronzkor, vaskor, horda, nemzetség, despotizmus, városállam, öntözéses földművelés, raktárgazdálkodás, sumer, asszír, perzsa, indoeurópai, sémi, központi újraelosztás, piramis, múmia, fáraó, Királyok völgye, hieroglifa, ékírás, fogalom-, szótag- és hangjelölő írás, Biblia, Ószövetség, tízparancsolat, próféta. <i>Személyek:</i> Kheopsz, II. Ramszesz, Tutanhamon, Gilgames, Hammurapi, I. Dareiosz, Ábrahám, József, Mózes, Dávid, Salamon. <i>Topográfia:</i> „termékeny félhold”, Mezopotámia, Tigris, Eufrátesz, Uruk, Egyiptom, Nílus, el-Gíza, Théba, Fönícia, Palesztina, Perzsia, Babilon, Jeruzsálem. <i>Kronológia:</i> Kr. e. 8000 körül (az újkőkor kezdete), Kr. e. 3000 körül (az első államok kialakulása, az Egyiptomi Birodalom egyesítése), Kr. e. XVIII. sz. (Hammurapi uralkodása), Kr. e. X. sz. (a zsidó állam fénykora), Kr. e. VI. század (a babiloni fogság).	

2. EPOCHA

7. év 2. epocha

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az antik világ	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Görög istenek, hősök, tudósok, művészek és az olimpia. A görög-perzsa háborúk. Az ókori Róma alapítása. Hadvezérek, csaták, uralkodók az ókori Rómában.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	- Természetes környezet hatása a társadalomszerveződésre és az államalakulásra. A különböző államformák (királyság, köztársaság) és a hatalomgyakorlás eltérő formáinak (demokrácia, diktatúra) jellemzői, és azok egyénekre és közösségekre gyakorolt hatásainak azonosítása. A közügyekben való részvétel fontosságának elfogadása. A humánus, a szépség és jóság antik eszméjének megbecsülése, a művészi értékek megóvásának szükségessége. - Az európai civilizáció antik gyökereinek feltárása. Az ókori demokrácia alapelveinek megismerése, vázlatos összehasonlítása a modern demokrácia alapelveivel. - A diákok lássák át a birodalomszervezés elveit, háborúk okait. - A diák tudja, hogy az antik kultúra a görög és a római kultúra kölcsönhatása során alakult ki, lássa a görög és római civilizációnak európai civilizációra gyakorolt hatását, tudjon ezekre példát mondani az államszervezés, jog, színház, sport, építészet, képzőművészet, irodalom, tudomány terén. - Legyen képes meglátni a hagyományok-kötötte, kollektív civilizáció (pl. perzsa) és az antik kultúra eltéréseit, az egyén és szabadság szerepének, illetve a hagyományoktól eltérő világgyáratok szerepének felismerése utóbbi esetében. - A diák legyen tisztában a kulturális keveredés jelentésével, következményeivel a hellenizmus civilizációjában.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Kréta és Mükéné. A polisz kialakulása. A földrajzi környezet. A görög gyarmatosítás és hatásai. Az athéni demokrácia kialakulása. A hatalommegosztás formái, szintjei.	Ismeretszerzés, tanulás: – Csoportmunka, témák közös feldolgozása – Források olvasása, kritikus értelmezése (pl. <i>Augustus önéletrajza</i>) – Folyamatok leolvasása térképről (Pl. a görög-perzsa háborúk tanulmányozásához.)	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mitológiai történetek. Homérosz. <i>Matematika:</i> Thálész, Pütagorasz, Eukleidész. <i>Fizika:</i> az atom fo-

Spárta. Kisebbség, többség. A görög-perzsa háborúk. A demokrácia működése Athénban. Államformák, államszervezet. Mindennapok Athénban. Nagy Sándor birodalma és a hellenizmus. Birodalmak. Az ókori görög hitvilág, művészet és tudomány. A korai köztársaság időszaka Rómában. Társadalmi és politikai küzdelmek. A hódító Róma. A hódítások társadalmi, gazdasági és politikai hatásai. A római köztársaság válsága és a principatus. Államformák, államszervezet. Róma város nevezetességei és mindennapjai. A Római Birodalom gazdasága. Útépítés, technika. A római hitvilág, művészet, jog.	– Vizuális rendezők készítése, tanulmányozása. (Pl. az athéni és a spártai államszervezet megjelenítése ábrán.) Kritikai gondolkodás: – Adott történetben valós és fiktív elemek megkülönböztetése. (Pl. Plutarkhosz életrajzainak elemzése, a Spárta kép kritikája forráselemzéssel.) Kommunikáció: – Páros és csoportos együttműködés gyakorlása feladatmegoldás közben. – Beszámoló, kiselőadás tartása (pl. a görög hétköznapiak témájában). – Rajzos vázlat (pl. gondolatterkép készítése a görög gyarmatosítás hatásairól). – Rajz, térkép vagy makett készítése (pl. görög v. római ház, épület, városkép) Tájékozódás térben és időben: – Események, jelenségek, tárgyak időrendbe állítása. (Pl. a görög történelemről komplex kronológiai táblázat készítése.)	galmának átalakulásai. Arkhimédész. <i>Földrajz:</i> a Balkán-félsziget, az Appennini-félsziget és a Földközi-tenger medencéjének földrajzi adottságai. Vizuális kultúra: görög és római műalkotások (pl. athéni Akropolisz, római Colosseum). <i>Dráma és tánc:</i> az ókori színház és a dráma. Testnevelés és sport: olimpiatörténet.
Értelmező kulcsfogalmak	Változás és folyamatosság, okok és következmények.	
Tartalmi kulcsfogalmak	Társadalom, társadalmi csoportok, népesedés, népcsoport, népesség-robbanás, migráció, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, termelés, erőforrások, gazdasági kapcsolatok, gyarmatosítás, áruterelés, pénz, pénzgazdálkodás, kereskedelem, piac, központi újraelosztás, politika, állam, államforma, államszervezet, egyeduralom, köztársaság, demokrácia, polgárjog, birodalom, szuverenitás, diktatúra, politeizmus, kultúra.	
Fogalmak, adatok	<i>Fogalmak:</i> polisz, mitológia, olimpia, arisztokrácia, démosz, türannisz, népgyűlés, esküdtbírótság, sztratégosz, cserépszavazás, Akropolisz, agora, katonaállam, helóta, filozófia, szofista, hellenizmus, patrícus, plebejus, consul, senatus, dictator, néptribunus, légió, Colosseum, amfiteátrum, circus, vízvezeték, Forum Romanum, Capitolium, atrium, Pompei, provincia, senatori rend, lovagrend, rabszolga, polgárháború, principatus, limes. <i>Személyek:</i> Szolón, Peisizisztratosz, Kleiszthenész, Miltiadész, Leó-	

nidasz, Themisztoklész, Periklész, Pheidiasz, Hérodotosz, Platón, Arisztotelész, Nagy Sándor, Hannibal, Cornelius Scipio, a Gracchus-testvérek, Spartacus, Julius Caesar, Antonius, Augustus.

Topográfia: Balkán-félsziget, Kréta, Mükéné, Trója, Olümposz, Athén, Spárta, Olüm pia, Marathón, Thermopülai-szoros, Szalamisz, Peloponnészosz, Makedónia, Alexandria, Appennini-félsziget, Róma, Karthágó, Szicília, Római Birodalom, Zama, Actium.

Kronológia: Kr. e. 776. az első feljegyzett olimpiai játékok, Kr. e. 594/570. Szolón reformjai; a dátum vitatott, Kr. e. 508. Kleiszthenész reformjai, Kr. e. 490. a marathóni csata, Kr. e. 480. a thermopülai csata, szalamiszi ütközet, Kr.e. V. század közepe Periklész kora, Athén fénykora, Kr. e. 336–323. Nagy Sándor uralkodása, Kr. e. 31. a hellenizmus időszakának vége). Kr. e. 753. Róma hagyomány szerinti alapítása, Kr.e. 510. a köztársaság létrejött, Kr. e. 494. a patrícius-plebejus harcok kezdete, a néptribunusi hivatal létrejött, Kr. e. 202. a zamai csata, Kr. e. 133. Tiberius Gracchus reformjai, Kr. e. 44. Caesar halála, Kr. e. 31. az actiumi csata.

3. EPOCHÁ

7. év 3. epocha

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A kereszténység és a kora középkor	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Újszövetségi történetek. A zsidó-keresztény hagyomány és a kereszténység születése, tanításai és a korai egyházszervezet. A kereszténység a kora középkorban. A népvándorlás és az antik civilizáció felbomlása. A Frank és a Bizánci Birodalom. Az iszlám vallás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	- A tanuló felismeri egy birodalom növekedésnek korlátait és ennek társadalmi következményeit, a környezeti, éghajlati változások történeti szerepét a gazdasági hanyatlásban és migrációban/népvándorlásban. - A kereszténység az emberek Isten előtti egyenlőségének meghirdetésével jelentős hatást gyakorolt a kor és az utókor embereire. A kereszténység kialakulásának és egyházzá szerveződésének megismerésén keresztül felismeri annak civilizáció-formáló szerepét, valamint hatását a későbbi korokra, különösen az európai kultúra kialakulására. - Az egységes római központi hatalom szétesésének, a hatalom megosztottságának (egyházi és világi, illetve a központi és helyi hatalom között) meghatározó jelentősége az európai fejlődés szempontjából. Az iszlám kultúra napjainkig ható jelentőségének, a kultúrák egymásra hatásának, szellemi kultúrjavak közvetítésének, áthagyományozásának módja a történelemben.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A kereszténység kialakulása és legfontosabb tanai. A világvallások alapvető tanításai, vallásalapítók, vallásújítók. A kereszténység és a Római Birodalom viszonya, az egyházszervezet kialakulása. Dogmák és liturgia. A szentháromság tana Vallások szellemi, társadalmi gyökerei.	Ismeretszerzés, tanulás: – Csoportmunka, témák közös feldolgozása. (pl. szövegek olvasása, lényegkiemelés, szövegek ismertetése egymással). – Források olvasása, értelmezése (pl. Hegyi beszéd) – Folyamatok leolvasása térképről (pl. a kereszténység terjedésének leolvasása térképről) – Segédkönyvek, kézikönyvek, lexikonok használata (pl. a római hadseregről készítendő kiselőadás-hoz).	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Biblia, bibliai történetek. <i>Erkölcstan:</i> a világvallások emberképe és erkölcsi tanításai. <i>Földrajz:</i> Európa földrajzi adottságai, az arab világ területe, éghajlatmódosító tényezők, világvallások.

Pannónia provincia. Mindennapok Aquincumban. A Római Birodalom válsága és a Nyugatrómai Birodalom bukása. A népvándorlás népei: barbárok és nomádok világa. Eurázsia sztyep-penépei. A hunok példája Nyugat–Európa államai a kora középkorban. Nyugat–Európa gazdasága és társadalma. Erőforrások és termelési kultúrák. A világi egyház és szerzetesek a kora középkorban Mindennapok a kolostorban. A Bizánci Birodalom. Az iszlám kialakulása és jellemzői. Vallások szellemi, társadalmi, politikai gyökerei és hatásai. Az arab birodalom kialakulása és az arab kultúra.	– A tanultak felhasználása új feladathelyzetben. (Pl. a természeti viszonyok hatása az államok kialakulására.) - Kritikai gondolkodás: – Történelmi problémák felismerése, tanulmányozása. (Pl. Miért üldözték a kereszténységet egyes római császárok?) – Adott történetben valós és fikatív elemek megkülönböztetése (pl. Attila legendája). – Feltevések megfogalmazása a történelmi személyiségek cselekedeteinek, viselkedésének mozgatórugói-ról. (Pl. Constantinus reformjai.) - Kommunikáció: – Páros és csoportos együttműködés gyakorlása feladatmegoldás közben. – Folyamatábra készítése (pl. a római birodalom válságáról). – Fogalmazás írása történelmi-társadalmi témáról (pl. egy bencés szerzetes mindennapjairól). – Események dramatikus megjelenítése. (Pl. beszélgetés pogány germán és keresztény között.) - Tájékozódás térben és időben: – Kronológiai adatok rendezése. (Pl. a kereszténység terjedésének időrendje)	<i>Vizuális kultúra:</i> bizánci művészet, arab művészet.
Értelmező kulcsfogalmak	Történelmi idő, változás és folyamatosság, okok és következmények, jelentőség.	
Tartalmi kulcsfogalmak	Társadalom, társadalmi csoportok, népesedés, migráció, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, termelés, erőforrások, gazdasági kapcsolatok, kereskedelmi mérleg, gazdasági válság, adó, politika, állam, államforma, államszervezet, birodalom, egyeduralkodó, királyság, köztársaság, császárság, önkényuralom, szuverenitás, vallás, politeizmus, monoteizmus, vallásszabadság, vallásüldözés	

Fogalmak, adatok	<i>Fogalmak:</i> colonus, dominatus, diaszpóra, Újszövetség, apostol, egyház, eredendő bűn, megváltás, kegyelem, püspök, zsinat, barbár, germán, hun, népvándorlás, középkor, kancellária, grófság, római katolikus egyház, ortodox egyház, pápa, szerzetes, kolostor, kódex, bencés rend, kerengő, önellátás, uradalom/allodium, legelőváltó gazdálkodás, iszlám, Korán, kalifa. <i>Személyek:</i> Názáreti Jézus, Péter apostol, Pál apostol, Diocletianus, Constantinus, Attila, Nursiai Szent Benedek, Justinianus, Mohamed próféta, Karolingok, Nagy Károly. <i>Topográfia:</i> Júdea, Betlehem, Pannónia, Aquincum, Sopianae, Savaria, Konstantinápoly, Bizánci Birodalom, Mekka, Medina, Arab Birodalom, Frank Birodalom, Egyházi (Pápai) Állam. <i>Kronológia:</i> 313. (a milánói ediktum) 325. (a niceai zsinat), 395. (a Római Birodalom felosztása), 476. (a Nyugatrómai Birodalom bukása), 622. („Mohamed futása”, a muszlim időszámítás kezdete), 732. (a frankok győzelme az arabok felett), 800. (Nagy Károly császárrá koronázása).
-------------------------	--

4. EPOCHA

7. év 4. epocha

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A középkor dele	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Lovagi életmód, lovagi erények. A középkori élet színterei és szereplői. Mondák és legendák a magyarság vándorlásáról és a honfoglalásról. A keresztény egyház a középkorban. Az Árpád-ház szentjei. A Német-római Birodalom és Bizánc. Művelődés és kultúra a középkorban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	- Az ortodox és nyugati egyház közötti szakadás meghatározó szerepe Európa kulturális megosztottságában. - A városokat megillető közösségi szabadságjog, önkormányzati-ság jelentősége az európai kultúra alakulásában. - A középkori keresztény civilizáció örökségének feltárása és a középkori városi civilizáció továbbélésének kimutatása a modern európai civilizációban. A rendiség azonosítása, mint a modern hatalommegosztási elv és a társadalmi szerződés gondolatának egyik középkori forrása. A termelés új szervezeti formái társadalomformáló hatásának felismerése. Európa eltérő gazdasági fejlődésű régióinak különböző szempontok alapján történő összehasonlítása. - A magyar őstörténeti kutatás nehézségeinek tudatosítása és annak megértése, hogy a kevés és töredékes forrás miatt sok a vitatott kérdés és a feltételezés. A magyarság korai története révén annak felismertetése, hogy az új tudás elsajátítása, a környező népektől való tanulás, az alkalmazkodási képesség fontos feltétele volt né-	

	pünk fennmaradásának. A kereszténység felvétele és az erre épülő államalapítás teremtette meg a feltételeit a magyar állam megerősödésének és fejlődésének. Az államalapítás történelmi jelentőségének, valamint annak megértése, hogy az egyházszervezés és a vármegyerendszer évszázadokra meghatározta Magyarország fejlődését. - A tanuló felismeri, és tudatosul benne, hogy a magyarság eredetére vonatkozó álláspontok különbözősége a források rendkívüli hiányosságából és az egyes szaktudományok (történettudomány, régészet, nyelvészet) kutatási eredményeinek egymásnak olykor ellentmondó adataiból fakad. Tudása elmélyül az államalapításról, megérti történelmi jelentőségét. Felismeri, hogy az Árpád-korban megszilárdult a keresztény magyar állam. Tudja, hogy az ország fejlődését befolyásolta a tatárok pusztítása. A legjelentősebb Árpád-házi uralkodók tevékenységének megismerése és értékelése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A középkori nyugati és keleti egyház. Egyházzakadás. Cluny reform, kolduló rendek. A pápaság és a császárság küzdelme. A keresztes hadjáratok. A középkori város. Falvak és városok. Élet a középkori városban Hétköznapi és ünnepek. A céhes ipar és a kereskedelem. A rendiség kialakulása és jellemzői. A hatalommegosztás formái, szintjei. Művelődés és kultúra a középkorban. Korok, korstílusok.	Ismeretszerzés, tanulás: – Csoportmunka, témák közös feldolgozása – Források olvasása, kritikus értelmezése – Folyamatok leolvasása térképről – Kulcsszavak és kulcsmondatok keresése a szövegekben. <i>(Pl. az Aranybulla kulcsszavainak megkeresése.)</i> – Különböző emberi magatartástípusok, élethelyzetek megfigyelése különböző források alapján. <i>(Pl. céhes élet, lovagi életforma.)</i> – Információk rendszerezése és értelmezése. Vizuális rendezők készítése. <i>(Pl. a hűbéri láncolat sematikus ábrája.)</i> – Önálló információgyűjtés adott témához, rövid szöveges ismertető készítése. <i>(Pl. építészeti stílusok jellemzői.)</i> – A tanultak felhasználása új helyzetekben. <i>(Pl. céhszabályzat készítése; a nagy pestis egy túlélőjének visszaemlékezése.)</i> – Folyamatok leolvasása térképről <i>(pl. kalandozások)</i> – Források olvasása és kritikája <i>(pl. Szent István törvényei)</i> Kritikai gondolkodás: – Feltevések megfogalmazása híres emberek, történelmi személyiségek viselkedésének mozgatórugóiról és következményeiről	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mondák, legendák, Arany János: Rege a csodaszarvasról. <i>Földrajz:</i> Kárpát-medence földrajza, Magyarország tájai és folyói, Kelet-Európa és Szibéria tájai és fő folyói. Vizuális kultúra: romanika <i>(pl. jáki templom)</i>, gótika, katedrális. Szent Korona, a honfoglalás kora <i>(pl. a nagyszentmiklósi kincs)</i>. <i>Ének-zene:</i> középkori zene. <i>Informatika:</i> könyv- és könyvtártörténet, az internet tudatos használata.

Élet falun és a lovagvárban. Hétköznapiak és ünnepek. A magyarság eredete. A magyarság vándorlása. A hun-magyar eredettörténet a krónikákban: Hunor, Magor; Csaba királyfi. Az Árpád-ház eredettörténete: Emese álma, vérszerződés. A honfoglalás. A pozsonyi csata. Mindennapok a vándorlások és honfoglalás korában A kalandozások kora. A X. század politikai, társadalmi és gazdasági viszonyai. Az államalapítás első lépései Géza fejedelem uralkodása idején. A keresztény monarchia megalapítása I. (Szent) István uralkodása idején. Uralkodók, államférfiak. Árpád-házi királyportrék; Árpád-kori szentek; Szent Gellért. Szent Erzsébet. Szent Margit. Árpád-kori győztes harcok és csaták; A trónviszályok és a királyi hatalom meg-	ról (<i>Pl. Géza és Szent István döntésének hatásai.</i>) – A különbségek felismerése és a változások nyomon követése egy-egy történelmi jelenség kapcsán. (<i>Pl. a nyugati és a keleti kereszténység összehasonlítása.</i>) Kommunikáció: – Páros és csoportos együttműködés gyakorlása feladatmegoldás közben. – Események, történetek elbeszélése élőszóban, illetve emlékezetből. (<i>Pl. tatárjárás.</i>) – Szóbeli beszámoló önálló gyűjtő-, illetve kutatómunkával szerzett ismeretekből. (<i>Pl. egy város mindennapjai.</i>) – Fogalmazás írása valamely történelmi-társadalmi és erkölcsi témáról. (<i>Pl. Nagy Károly államszervezete.</i>) – Saját vélemény megfogalmazása, tárgyalagos érvelés és mások véleményének figyelembe vétele. (<i>Pl. vita a keresztes hadjáratok okairól.</i>) – Rajzos vázlat készítése. Folyamatábra, diagram elemzése (<i>pl. a középkori város szerkezetéről.</i>) – Események, történetek, jelenségek mozgásos, dramatikus megjelenítése (<i>pl. vita a pápa és a császár között.</i>) Tájékozódás időben és térben: – A tanultak elhelyezése az időben a kiemelt időpontokhoz képest, kronológiai számítások. – Néhány kiemelt esemény, jelenség topográfiai helyének megmutatása vagy elhelyezése a térképen. – Egyes történelmi jelenségek eltérő időbeli ritmusának felismerése. (<i>Pl. a középkor építészeti korstílusai.</i>) – A múltban élt emberek életének összehasonlítása a jelennel. (<i>Pl. a középkori és a mai városi élet.</i>) – Néhány kiemelt esemény, jelenség topográfiai helyének megjelölése vaktérképen.	
--	---	--

szilárdulása a XI. század folyamán. Német támadások nyugatról: felperzselt föld és a vértesi csata. Szent László, az országépítő. Nomád támadások keletről: a kerlési csata. Könyves Kálmán törvénykezési reformjai. A hatalomgyakorlás és az államszervezet a XII. században. III. Béla és kora: a kül- és belpolitika új irányai II. András és az Aranybulla. IV. Béla és a tatárjárás. Kisebbség, többség, nemzetiségek. A királyi hatalom meggyengülése, az utolsó Árpádok. Életmód, társadalom és gazdaság az Árpád-házi királyok idején. Népesség, demográfia (vándorlás, migráció). Nők, férfiak életmódja és társadalmi helyzete, életformák. Egy magyar vár (pl. Visegrád) és uradalom bemutatása Egy magyar kolostor (pl. Panonhalma) bemutatása Élet a középkori városokban – egy magyar város (pl. Buda) bemutatása		
---	--	--

A magyar művelődés és kultúra emlékei az Árpád-korban. Honfoglalás kori leletek. Az Árpádok európai kapcsolatai. Magyarország koronázási jelvényei		
Értelmező kulcsfogalmak	Történelmi idő, változás és folyamatosság, történelmi forrás, okok és következmények.	
Tartalmi kulcsfogalmak	Társadalom, társadalmi csoportok, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, népesedés, népességrobbanás, migráció, életmód, város, falu, gazdaság, gazdasági tevékenység, termelés, erőforrások, gazdasági szereplők, gazdasági kapcsolatok, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó, politika, állam, államforma, monarchia (királyság, császárság), államszervezet, közigazgatás, birodalom, szuverenitás, vallás, monoteizmus, vallásüldözés, kultúra.	
Fogalmak, adatok	<i>Fogalmak:</i> feudalizmus, hűbériség, hűbérúr, hűbéres, vár, jobbágys, robot, investitúra, cölíbatús, inkvizíció, eretnekség, koldulórendek, kereszties hadjáratok, rendi monarchia, középkori város, városi önkormányzat, hospes, céh, nehézeke, szügyhám, többnyomásos gazdasáldkodás, bütykös tengely, malomszerkezet, levantei kereskedelem, Hanza, skolasztika, egyetem, lovag, román stílus, gótika, katedrális, nyelvrokonság, finnugor, hunok, őshaza, nomád, téli/nyári szállás, jurta, nagycsalád, törzs, törzsszövetség, fejedelem, kettős fejedelemség, kabarok, vérszerződés, táltos, honfoglalás, kettős honfoglalás elmélete, avarok, rovásírás, kalandozások, királyi vármegye, ispán, nádor, egyházmegye, érsekség, kancellária, tized, várjobbágys, szerviens, Aranybulla, ellenállási jog, nemesi vármegye, székekyek, szászok, tatárok, kunok, kettős kereszt, Szent Korona, Palást, jogar, országalma. <i>Személyek:</i> VII. Gergely, IV. Henrik, Aquinói Szent Tamás, Álmos, Árpád, Árpád-ház, Géza fejedelem, I. (Szent) István, Koppány, Szent Gellért, I. (Szent) László, Könyves Kálmán, III. Béla, Anonymus, II. András, IV. Béla, Szent Erzsébet, Szent Margit. <i>Topográfia:</i> Verdun, Német-római Birodalom, Szentföld, Velence, Ural, Levédia, Etelköz, Vereckei-hágó, Kárpát-medence, Pozsony, Augsburg, Pannonhalma, Ják, Esztergom, Székesfehérvár, Erdély, Horvátország, Dalmácia, Muhi, Buda. <i>Kronológia:</i> 843. (a verduni szerződés), 962. (a Német-római Csá-	

	szárság létrejötte), 1054. (a nagy egyházszakadás), 1075. (az invesztitúraharc kezdete), 1096–99. (az első keresztes hadjárat), 1215. (a Magna Charta kiadása), 1122. (a wormszi konkordátum, az invesztitúraharc első szakaszának lezárása), 895–900. (a honfoglalás), 907. (a pozsonyi csata), 955 (az augsburgi csata), 972–997. (Géza fejedelem-sége), 997/1000–1038. (I. /Szent/ István uralkodása), 1077–95. (I. /Szent/ László uralkodása), 1095–1116. (Könyves Kálmán uralkodása), 1205–1235. (II. András uralkodása), 1222. (az Aranybulla kiadása), 1235–70. IV. Béla, 1241–42. (a tatárjárás), 1301. (az Árpád-ház kihalása).
--	--

5. EPOCHA

7. év 5. epocha

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A középkor alkonya	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	A lovagi életmód és kultúra. A középkori város. Nyugat-Európa válsága. Az Oszmán (Török) Birodalom. Művelődés és kultúra a középkorban. Reneszánsz. Az államszervezet, a gazdaság és a társadalom változásai az Árpád-korban. A magyar művelődés és kultúra emlékei az Árpád-korban. Hunyadi János a törökellenes küzdelmek élén. Hunyadi Mátyás és udvara.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tudatosítani, hogy a természetes környezet, éghajlatváltozások (ökológia) milyen meghatározó módon hatnak a történeti fejlődésre, a középkori válságperiódusra. Tudatosítani a gyors fejlődésből eredő egyensúlyzavarok, környezetrombolás és lemaradás összefüggéseit. A humanizmus örökségének kimutatása a modern ember gondolkodásmódjában. A könyvnyomtatás szerepének értékelése az emberi civilizációban. Európa eltérő gazdasági fejlődésű régióinak különböző szempontok alapján történő összehasonlítása. A kor jelentős magyar uralkodóinak és tevékenységüknek megismerése, értékelése. Történelmi párhuzamok felismerése az európai és a magyar történelem között. A tanuló tudja, hogy az ország fejlődésének lehetőségeit lényegesen befolyásolta az oszmán törökökkel folytatott küzdelem. A magyar királyi hatalom súlyának változása és a gazdasági és társadalmi folyamatok közötti összefüggések megértése. Az árutermelés és pénzgazdálkodás, valamint a rendiség szerepének a bemutatása. A középkori magyarországi és európai, falusi és városi emberek mindennapjainak, ünnepeinek, életviszonyainak bemutatása.	

Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Válság és fellendülés Nyugat–Európában a XIV–XV. században. Itália, a humanizmus és a reneszánsz. Világkép, eszmék, ideológiák. Közép- és Kelet-Európa története a középkorban. Felzárkózás, lemaradás. Az Oszmán (Török) Birodalom felemelkedése és jellemzői. Török hódítás a Balkánon Művelődés és kultúra a középkorban. Korok, korstílusok. Élet egy észak-itáliai városban. Hétköznapiak és ünnepek. A tartományúri hatalom felszámolása. Magyar királyportrék a 14–15. századból A középkori magyar állam megerősödése Károly Róbert uralkodása idején. A természetformálás és átalakítás hatásai. I. (Nagy) Lajos törvényalkotói tevékenysége és külpolitikája. Járványok. Luxemburgi Zsigmond magyarországi uralkodása és külpolitikája.	Ismeretszerzés, tanulás: – Csoportmunka, témák közös feldolgozása. (pl. Buda várának feltérképezése, lerajzolása) – Források olvasása, kritikus értelmezése (pl. 1351-es törvények) – Folyamatok leolvasása térképről (pl. Hunyadi hadjáratai, faluszerkezet) – Különböző emberi magatartástípusok, élethelyzetek megfigyelése különböző források alapján. (Pl. pestisjárvány.) – Információk rendszerezése és értelmezése. Vizuális rendezők készítése. (Pl. Károly Róbert és Hunyadi Mátyás bevételeinek összevetése.) – Önálló információgyűjtés adott témához, rövid szöveges ismertető készítése. (Pl. Budai várkiépülése) – A tanultak felhasználása új helyzetekben. (Pl. céhszabályzat készítése; a nagy pestis egy túlélőjének visszaemlékezése.) Kritikai gondolkodás: – Társadalmi-történelmi, erkölcsi problémák felismerése, önálló megfogalmazása. (pl. I. Ulászló békeszerzése) – Feltevések megfogalmazása híres emberek, történelmi személyiségek viselkedésének mozgatórugóiról és következményeiről (Pl. miért támadt Mátyás Nyugat felé?) – A különbségek felismerése és a változások nyomon követése egy-egy történelmi jelenség kapcsán. (Pl. a nyugat- és a kelet-közép-európai fejlődés összehasonlítása.) – Forráskritika módszereinek alkalmazása (pl. Képes Krónika)	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Janus Pannonius: Pannónia dicsérete, könyvtárhasználat: könyv- és könyvtártörténet. <i>Biológia-egészségtan:</i> az emberi test anatómiája, a vérkeringés, fertőzés, higiénia, járvány. Vizuális kultúra: reneszánsz (pl. Leonardo da Vinci, Michelangelo Buonarroti, Raffaello Santi, visegrádi palota) jelentős alkotásai és alkotói. <i>Ének-zene:</i> a reneszánsz zene. <i>Mozgókép-kultúra és médiaismeret:</i> a kommunikáció történetének alapfordulatai: nyomtatás. <i>Informatika:</i> könyv- és könyvtártörténet, az internet tudatos használata. <i>Földrajz:</i> a Balkán természeti földrajzi viszonyai, Magyarország természeti földrajza, településtípusok és szerepük.

Hunyadi János törökellenes harcai és kormányzó-sága. Egyezmények, szövetségek. Hunyadi Mátyás reformjai és külpolitikája. Mátyás, a reneszánsz uralkodó. Társadalmi, gazdasági életmódbeli változások a XIV–XV. században. A magyar művelődés és kultúra emlékei a XIV–XV. században. Korok, korstílusok. A magyar középkor kulturális hagyatéka A Szent Korona. Várak, királyi udvar, kolostorok, templomok. Magyar geszták, krónikák és szentek legendái. Élet a középkori Budán és Óbudán Hétköznapiak és ünnepek.	<i>Bánk felkeléséről)</i> Kommunikáció: – Páros és csoportos együttműködés gyakorlása feladatmegoldás közben. – Események, történetek elbeszélése előszóban, illetve emlékezetből. <i>(Pl. Nándorfehérvár.)</i> – Szóbeli beszámoló önálló gyűjtő-, illetve kutatómunkával szerzett ismeretekből. <i>(Pl. magyar városok mindennapjai.)</i> – Fogalmazás írása valamely történelmi-társadalmi és erkölcsi témáról. <i>(Pl. Mátyás udvara.)</i> – Saját vélemény megfogalmazása, tárgyilagos érvelés és mások véleményének figyelembe vétele. <i>(Pl. vita Mátyás politikájáról.)</i> – Rajzos vázlat készítése. (pl. a középkori magyar város, ház szerkezetéről). – Események, történetek, jelenségek mozgásos, dramatikus megjelenítése <i>(Pl. egykorú vita a pestis okairól.)</i> Tájékozódás időben és térben: – A tanultak elhelyezése az időben a kiemelt időpontokhoz képest, kronológiai számítások. – Néhány kiemelt esemény, jelenség topográfiai helyének megmutatása vagy elhelyezése a térképen. – Egyes történelmi jelenségek eltérő időbeli ritmusának felismerése. <i>(Pl. reneszánsz elterjedése.)</i> – A múltban élt emberek életének összehasonlítása a jelennel. <i>(Pl. a középkori és a mai városi élet Budán.)</i> – Néhány kiemelt esemény, jelenség topográfiai helyének megjelölése vaktérképen.	
Értelmező kulcsfogalmak	Történelmi idő, változás és folyamatosság, történelmi forrás, okok és következmények.	

Tartalmi kulcsfogalmak	Társadalom, társadalmi csoportok, társadalmi mobilitás, felemelkedés, le-süllyedés, népesedés, népességrobbanás, migráció, életmód, város, falu, gazdaság, gazdasági tevékenység, termelés, erőforrások, gazdasági szerep-lők, gazdasági kapcsolatok, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazda-sági válság, adó, politika, állam, államforma, hatalmi ágak, egyeduralom, monarchia (királyság, császárság), államszervezet, közigazgatás, biroda-lom, szuverenitás, vallás, monoteizmus, vallásüldözés, kultúra.
Fogalmak, ada-tok	<i>Fogalmak:</i> huszitizmus, rekonkvizta, reneszánsz, humanizmus, könyv-nyomtatás, perszonálunió, szultán, szpáhi, janicsár, tartományúr, bandéri-um, aranyforint, regálé, harmincad, kamara haszna, kapuadó, szabad királyi város, bányaváros, mezőváros, úriszék, köznemes, kilenced, ősiség, per-szonálunió, sarkalatos nemesi jogok, főnemes, szekérvár, végvárrendszer, rendi országgyűlés, telekkatonaság, kormányzó, rendkívüli hadiadó, füst-pénz, „fekete” sereg, zsoldos, Corvina, Hercules-kút/-udvar, István-torony, Friss palota, Szent Korona-tan, Képes krónika. <i>Személyek:</i> Leonardo da Vinci, Husz János, Gutenberg, Károly Róbert, Csák Máté, I. (Nagy) Lajos, Luxemburgi Zsigmond, Hunyadi János, Hu-nyadi Mátyás, Kinizsi Pál. <i>Topográfia:</i> Oszmán (Török) Birodalom, Rigómező. Firenze, Körmöcbá-nya, Besztercebánya, Visegrád, Lengyelország, Csehország, osztrák tarto-mányok, Havasalföld, Moldva, Kassa, Nikápoly, Várna, Nándorfehérvár, Kenyérmező, Bécs, Óbuda, Kolozsvár. <i>Kronológia:</i> 1389. (az első rigómezei ütközet), 1453. (Konstantinápoly elfoglalása, a százéves háború vége), XV. század közepe (a könyvnyomta-tás kezdete), 1308–42. (Károly Róbert uralkodása), 1335. (a visegrádi ki-rálytalálkozó), 1342–82. (I. /Nagy/ Lajos uralkodása), 1351. (I. /Nagy/ La-jos törvényei), 1387–1437. (Luxemburgi Zsigmond uralkodása), 1396. (a nikápolyi csata), 1443–44. (a hosszú hadjárat), 1444. (a várnai csata, I. Ulászló halála), 1456. (a nándorfehérvári diadal), 1458–90. (I. /Hunyadi/ Mátyás uralkodása), 1479. (a kenyérmezei csata).

A továbbhaladás feltétele:

A tanév során az epochákból legalább elégséges osztályzat megszerzése a tanév végén.

8. ÉVFOLYAM

1. EPOCHA

8. év 1. epocha

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az ismeretlen világ és felfedezése	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Ókori keleti civilizációk, folyammenti kultúra, raktárgazdálkodás, városok. Többistenhit. A távolsági kereskedelem a középkori Európában (levantei, Hanza). Válság és fellendülés Európában a XIV–XV. században.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	- Az epocha célja egy körkép felvázolása az Európán kívüli világról a felfedezések előtti pillanatban, mely rávilágít a felfedezések előtti gazdasági és kulturális kapcsolatokra, és arra az alapvető történeti problémára, hogy miért Európa „fedezte fel” a rajta kívüli civilizációkat, és nem fordítva; az európai és ázsiai civilizációk egybevetése. - Néhány meghatározó kultúra gyökereinek és másságának megértése, mégpedig szakítva az Európa-centrikus gondolkodással, saját nézőpontjából vizsgálva. - Cél a nyitottság kialakítása más kultúrák felé - az előítéletek feloldása, a kulturális sokszínűség megismerése és elfogadása. - A felfedezések és a kulturális keveredés bemutatása, kultúrák találkozásának lehetséges hatásai. - Empatikus látásmód, amely a leigázottak szemével is vizsgálja a földrajzi felfedezéseket és az azt követő gyarmatosítást. Megérteti, hogy a kultúrák találkozása milyen esélyeket és/vagy veszélyeket hordoz magában.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A tradicionális India gazdálkodása, társadalma, ennek változása India vallásai Vallások szellemi, társadalmi gyökerei és hatásai.	Ismeretszerzés, tanulás: – Csoportmunka, témák közös feldolgozása – Források olvasása, kritikus értelmezése (pl. azték és európai beszámoló egybevetése) – Folyamatok leolvasása	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> írás- és könyvtártörténet. Az írás kialakulása, az írásjelek. Eposzok. <i>Matematika:</i> „arab” számok, helyi érték.

A buddhizmus, Ázsia egyetemes vallása Vallások szellemi, társadalmi gyökerei és hatásai. A tradicionális Kína gazdálkodása, társadalma, ennek változása Kína vallásai Vallások szellemi, társadalmi gyökerei és hatásai. A tradicionális Japán gazdálkodása, társadalma, vallása, ennek változása Fekete-Afrika kultúrái Amerika indián kultúrái A földrajzi felfedezések. Felfedezők, feltalálók.– A portugál és spanyol felfedezések. A korai gyarmatosítás.és következményei.	térképről (pl. felfedezések) – Különböző emberi magatartástípusok, élethelyzetek megfigyelése, következtetések levonása. (Pl. a vallási tolerancia és intolerancia következményei, a kora újkori városi és falusi élet összehasonlítása.) Kritikai gondolkodás: – Különböző filmek vizsgálata a történelmi hitelesség szempontjából. (Pl. Buddháról szóló játékfilmrészlet elemzése.) – Történelmi jelenetek elbeszélése, eljátszása különböző szempontokból. (Pl. jezsuita, mai diák és rabszolgakereskedő véleménye az indiánokról.) Kommunikáció: – Páros és csoportos együttműködés gyakorlása feladatmegoldás közben. – Különböző társadalmi-történelmi jelenségek összehasonlítása. (Pl. ázsiai és európai társadalmak sajátosságai.) – Elsődleges történelmi források elemzése, különböző társadalmi-történelmi összefüggések felderítése. Tájékozódás térben és időben: – Kronológiai adatok (pl. eltérő helyeken történő egyidejű események összepárosítása). – A nagyobb kultúrák megtalálása térképen és vaktérképen. – Különböző időszakok térképeinek összehasonlítása. (Pl. a földrajzi felfedezések előtti és utáni térképek tanulmányozása során).	<i>Fizika:</i> a Föld, a Naprendszer és a Világmindenség fejlődéséről alkotott elképzelések. <i>Földrajz:</i> térképi ábrázolás, földrajzi fókuszát. <i>Vizuális kultúra:</i> Európán kívüli művészet. <i>Ének-zene:</i> Európán kívüli zene <i>Dráma és tánc:</i> Európán kívüli színház
Értelmező kulcsfogalmak	Történelmi idő, változás és folyamatosság, okok és következmények, történelmi források, interpretáció, jelentőség.	

Tartalmi kulcsfogalmak	Társadalom, társadalmi csoportok, identitás, népesedés, migráció, életmód, város, kultúra, civilizáció gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, termelési egység, erőforrások, gazdasági szereplők, gazdasági kapcsolatok, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó, gyarmatosítás, politika, állam, államforma, államszervezet, egyeduralom, monarchia, közigazgatás, birodalom, centrum, periféria, vallás, vallásüldözés, kultúra.
Fogalmak, adatok	<i>Fogalmak:</i> Monszun, Indusvölgyi civilizáció, dravida, árja, kasztrendszer és varnarendszer; Nagymogul birodalom, Tadzs Mahal, brahmanizmus reinkarnáció, karma, dharma, buddhizmus, nirvána, sztúpa, hinduizmus, Brahma, Visnu (Krisna), Síva, Mahábharáta (Bhagavad-Gíta), kínai nagy fal, agyagkatonák, kínai fogalomírás, mandarin, jin és jang, tao, konfucianizmus, taoizmus, Út és erény könyve, „nemcselekvés”, tenno, szamuráj, sogun, sintoizmus, zenbuddhizmus, azték, maja, inka, újkor, felfedező, gyarmat, akkulturáció. <i>Személyek:</i> Buddha, Kung Fu-ce, Lao ce, Baktay Ervin, Kolumbusz, Vasco da Gama, Magellán, Montezuma, Cortes. <i>Topográfia:</i> Spanyolország, India, Mohendzso Daro, Indus, Gangesz, Kína, Jangce, Japán, Amerika. <i>Kronológia:</i> Kr. e. III. ezred (Indusvölgyi civilizáció, kínai kezdetek), Kr. e. II. ezred (árja bevándorlás), XVI. század (Nagymogul birodalom), 1492. (Amerika felfedezése), 1519-22. (Magellán)

2. EPOCHA

8. év 2. epocha

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A világ és Magyarország a XVI. században	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	A késő középkor demográfiai és társadalmi folyamatai Európában. A távolsági kereskedelem a középkori Európában (levantei, Hanza). Az Oszmán (Török) Birodalom felemelkedése. Válság és fellendülés Európában a XIV–XV. században. Magyarország története a XV. században. A rendi monarchia és az abszolutizmus politikai rendszere. Nemzetközi viszonyok a XVI–XVII. században. A kontinentális munkamegosztás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	- Annak megértetése, hogy a kora újkor alapozza meg az ipari forradalmak viharos, egyre gyorsuló átalakulásokat hozó korszakát. - Ember és környezet, ember és ember, Európa és a többi	

	kontinens, (részben Magyarország és Európa) viszonya gyökere- sen átalakult, egy sok évezredes – lényegében a civilizációk kiala- kulásával kezdődő – életmódbeli, kulturális, mentalitásbeli kor- szak (mélyáram, hosszú időtartam) ér a végére. - Az európai és magyar események szorosan illesztett, pár- huzamos taglalásával a korszerű nemzettudat és európaiság-tudat kialakítása. - A korszaknak a későbbi magyar történelemre gyakorolt hatásának érzékeltetése. Történeti álláspontok ütköztetésével az érvelési készség fejlesztése, az önálló gondolkodás és ítéletalkotás képességének kialakítása. - A diákok ismerjék meg és értsék meg az egész későbbi európai kultúrára kiható vallási-szellemi-gondolkodásmódbeli szakadás eredetét, tartalmát, jelentőségét. Ismerkedjenek meg a reformáció magyarországi hatásával, a művelődésben, iskolázás- ban, nevelésben, gondolkodásmódban ezzel együtt járó, máig ható változásokkal. - Legyenek tisztában az életkörülmények történeti változá- sának lényegével, jelentőségével.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Nagyhatalmi ellentétek és Magyarország romlása. A mohácsi csata és közvet- len előzményei, a kettős királyválasztás. Az ország három részre szakadása, a várháborúk. Mindennapi élet a végvá- rakban. A három országrész beren- dezkedése: a királyi Ma- gyarország és a török hó- dolság. A három országrész beren- dezkedése: az Erdélyi Fe- jedelemség. Kisállamok, nagyhatalmak. A világgazdaság kialakulá- sának gazdasági, társadalmi hatásai Nyugat- és Közép- Európában.	Ismeretszerzés, tanulás: – Csoportmunka, témák kö- zös feldolgozása– Folyama- tok leolvasása térképről (pl. <i>török terjeszkedése.</i>) – Források olvasása, kritikus értelmezése (pl. Luther pontjai) – Ismeretszerzés statisztikai táblázatokból, grafikonokból, diagramokból. (Pl. Spanyolor- szág, Anglia, Németalföld gazda- ságának egybevetése.) – Különböző emberi maga- tartástípusok, élethelyzetek meg- figyelése, következtetések levo- nása. (Pl. a vallási tolerancia és intolerancia következményei, a kora újkori városi és falusi élet összehasonlítása.) Kritikai gondolkodás: – Feltevések megfogalmazá- sa a történelmi személyiségek cselekedeteinek mozgatórugóiról (pl. a Stuart-restauráció uralkodó- inak politikai döntései kapcsán). – Történelmi jelenetek elbe- szélése, eljátszása különböző	Magyar nyelv és iroda- lom: Balassi Bálint. <i>Fizika:</i> a Föld, a Nap- rendszer és a Világmin- denség fejlődéséről alko- tott elképzelések. <i>Vizuális kultúra:</i> rene- szánsz és a barokk stí- lus. <i>Ének-zene:</i> Tinódi Lantos Sebestyén; a reneszánsz zene. <i>Dráma és tánc:</i> az angol reneszánsz színház és dráma.

Nyugat- és Közép-Kelet-Európa gazdasága. A kapitalista gazdaság jellemző vonásai. A reformáció kezdetei, Luther tevékenysége. A reformáció egyéb irányzatai. Vallások szellemi, társadalmi, politikai gyökerei és hatásai. A reformáció Magyarországon. A katolikus megújulás Európában és Magyarországon. Hitviták A kora újkori művészet és tudomány.	szempontokból. (Pl. protestáns és katolikus vitája.) Kommunikáció: – Páros és csoportos együttműködés gyakorlása feladatmegoldás közben. – Vita során véleménykülönbségek tisztázása (pl. Fráter György megítélése). – Különböző társadalmi-történelmi jelenségek összehasonlítása. (Pl. Spanyolország, Anglia gazdasága; Közép-, Kelet- és Nyugat-Európa társadalma.) – Vizuális rendezők (táblázatok, ábrák) készítése. (Pl. Mohács nemzetközi hátterének, szövetségesek és ellenfelek bemutatása.) – Elsődleges történelmi források elemzése, az életviszonyok megismeréséhez. (pl. hódoltsági leírások, adatok) Tájékozódás térben és időben: – Kronológiai adatok (pl. a kora újkor eseményeinek összerendezése). – Különböző időszakok térképeinek összehasonlítása. (Pl. reformáció korai és késői szakaszának vallási térképe).	
Értelmező kulcsfogalmak	Történelmi idő, változás és folyamatosság, okok és következmények, történelmi források, interpretáció, jelentőség.	
Tartalmi kulcsfogalmak	Társadalom, társadalmi csoportok, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, népesedés, migráció, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, termelési egység, erőforrások, gazdasági szereplők, gazdasági kapcsolatok, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó, gyarmatosítás, politika, állam, államforma, államszervezet, egyeduralom, monarchia, köztársaság, parlamentarizmus, közigazgatás, birodalom, szuverenitás, centrum, periféria, vallás, vallásüldözés, kultúra.	
Fogalmak, adatok	<i>Fogalmak:</i> ültetvény, infláció, tőke, tőkés, tőzsde, bank, részvény, kapitalizmus, bérmunkás, világkereskedelem, manufaktúra, vetésforgó, reformáció, protestáns, evangélikus, református, antitrinitárius, anglikán, vallási türelem, ellenreformáció és katolikus megújulás, jezsuiták, barokk, örökös jobbágyság, vilajet, rendi országgyűlés, hajdú, vitézlő	

	rend, unitárius, prédikátor. <i>Személyek:</i> V. Károly, Luther, Kálvin, Kopernikusz, Dózsa György, II. Lajos, Szapolyai János, I. Ferdinánd, I. Szulejmán, Fráter György, Dobó István, Károli Gáspár, Bornemisza Péter, Pázmány Péter, Apáczai Csere János, Habsburg-dinasztia, Loyolai (Szent) Ignác, Kopernikusz. <i>Topográfia:</i> portugál és spanyol gyarmatok, Spanyolország, India, Kína, London, Mohács, Kőszeg, Hódoltság, Erdélyi Fejedelemség, Gyulafehérvár, királyi Magyarország, Pozsony, Bécs, Eger, Szigetvár, Debrecen, Vizsoly, Sárospatak <i>Kronológia:</i> 1517. (Luther fellépése, a reformáció kezdete), 1545–63. (a tridenti zsinat), 1555. (az augsburgi vallásbéke), 1526. (a mohácsi csata, a kettős királyválasztás), 1541. (Buda török kézre kerül, az ország három részre szakadása), 1552. (Eger sikertelen török ostroma), 1566. (Szigetvár eleste), 1568 a tordai határozat, 1648 a vesztfáliai békék.
--	--

3. EPOCHA

8. év 3. epocha

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Magyarország és a világ a XVII. században	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	A késő középkor demográfiai és társadalmi folyamatai Európában. A távolsági kereskedelem a középkori Európában (levantei, Hanza). Az Oszmán (Török) Birodalom. Válság és fellendülés Európában a XIV–XV. században. Magyarország és a világ a XVI. században. Gazdasági centrum áthelyeződése. A rendi alkotmányosság. Középkori mentalitás, iskola, család.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	- A diákok értsék meg a XVII. századi megtorpanás, fejlődési ellentmondások okait, tartalmát, ismerjék meg, milyen nehézségekkel kellett megküzdenie az embereknek általában a kora újkorban; ismerjék meg a kor viszonyát a betegségekhez és gyógyításhoz, értsék meg, milyen változások álltak be a halál felfogásában. - Az eltérő kultúrák, emberi magatartásformák megértéséhez és az ezzel szembeni türelemhez fontos segítséget nyújt annak felismerése, hogy az élet legalapvetőbb kérdéseire az egyes kultúrák és korok eltérően viszonyulhatnak. - A magyarországi és kelet-közép-európai megtorpanáson keresztül értsék meg jobban az ország polgárosodásban történt lemaradásának okait, ennek a következő évszázadokban, egészen a XX. századig lesz jelentősége. - Megismertetni a diákokkal az új politikai centrum kialakulásának okait, Németalföld (Hollandia) Anglia és Franciaország hatalmi előretörését. A téma jelentősége, hogy az új hatalmi centrum a XX. századig meghatározó marad.	

	- Megismertetni a harmincéves háború jelentőségét, melynek német (egység kérdése) magyar és cseh, ill. általában közép-kelet-európai vonatkozásai fontosak: az osztrák abszolutisztikus kísérlet felemás eredményét. Értsék meg a szintén messze kiható lengyel fejlődés jellemzőit. - Lássák, milyen alternatívák nyíltak a kor magyar politikusai előtt, hogyan próbálták megoldani a dilemmát a katolikus és a protestáns irányzatok – ez általában is a történeti és politikai választatok megértését segítheti elő. Megértetni a magyarországi ellenreformáció, a Habsburg-magyar viszony megromlásának jelentőségét, az erdélyi sikerek hatását a nemzettudat kialakulásában, a katolikus és protestáns szemlélet eltérésének meghatározó, máig ható jelentőségét. - Megérteni a gazdasági-társadalmi és politikai folyamatok összefüggéseit - ez általános történelemszemléleti kérdés is. - A diákok ismerjék meg a mai család kialakulásának újkori előzményét, családokon belüli viszonyok átalakulását, ez hozzásegíti őket saját kapcsolataik és kultúrájuk, illetve a társadalmi intézmények jobb megértéséhez. Az anyag fontos a kor gondolkodásmódjának, az iskolázás változásának, a mentalitásnak, a bűn szemléletének és a boszorkányhisztériának megértéséhez, árnyaltabb áttekintéséhez, hogy a férfi-nő, gyerek-felnőtt viszony történeti változásán keresztül plasztikusabban lássák a mai helyzetet és problémákat. - Ismerjék meg az abszolutizmus és az azt felváltó alkotmányos monarchia jelentőségét az európai alkotmányos fejlődés szempontjából.
--	---

Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Hatalmi átrendeződés. Spanyolország, Hollandia helyzetének megváltozása Az angol és francia abszolutizmus. Államformák, államszervezet. A harmincéves háború és Közép-Európa. Protestáns politika Magyarországon – Bocskai és Bethlen Katolikus politika Magyarországon – Pázmány és Zrínyi Etnikai sokszínűség és válásbéke Erdélyben.	Ismeretszerzés, tanulás: – Csoportmunka, témák közös feldolgozása (pl. egyes országok egyéni feldolgozása, közös megbeszélése) – Folyamatok leolvasása térképről (pl. <i>felszabadító háború</i>) – Források olvasása, kritikus értelmezése (pl. Bocskai végrendelete) – Ismeretszerzés statisztikai táblázatokból, grafikonokból, diagramokból. – A rendelkezésre álló ismeretforrások áttekintése és értékelése. (Pl. információk gyűjtése XIV. Lajosról, forráskritikai megközelítésben.) – Különböző emberi magatartástípusok, élethelyzetek megfi-	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Shakespeare, Molière, Defoe: Robinson. Vizuális kultúra: a barokk stílus (pl. Rubens, Rembrandt). <i>Dráma és tánc:</i> Az angol reneszánsz színház és dráma. A francia klasszicista színház és dráma.

A magyar protestáns és katolikus iskolák. A Magyar Királyság a Habsburg Birodalomban: rendi és abszolutista törekvések, konfliktusok. Az Erdélyi Fejedelemség viszonylagos önállósága és aranykora. Az angol polgárháború. Az alkotmányos monarchia létrejötte Angliában. A hatalommegosztás formái, szintjei. A francia vallásháború, XIV. Lajos abszolutizmusa. Az orosz nagyhatalom kialakulása, Nagy Péter reformjai. Fölzárkózás, lemaradás. Magyarország az európai munkamegosztásban. Háborús békeévek: másfél évszázad hódoltság és az ország pusztulása. Magyarország felszabadulása a török uralom alól A török kor mérlege A Rákóczi-szabadságharc A gondolkodásmód és viselkedés változása. Önmérséklet, kiscsalád, megfigyelés és büntetés intézményei Élet a kora újkori Magyarországon: élet a török hódoltság kori Magyarországon – egy konkrét település (pl. Debrecen vagy Kecskemét) bemutatásával;	gyelése, következtetések levonása. (Pl. a vallási tolerancia és intolerancia következményei, a kora újkori városi és falusi élet összehasonlítása.) Kritikai gondolkodás: – Különböző filmek vizsgálata a történelmi hitelesség szempontjából. (Pl. Rettegett Iván.) – Feltevések megfogalmazása a történelmi személyiségek cselekedeteinek mozgatórugóiról (pl. Bocskai, Bethlen, Zrínyi). – Történelmi jelenetek elbeszélése, eljátszása különböző szempontokból. (Pl. katolikus és református magyar politikus vitája az ország felszabadításáról.) Kommunikáció: – Vita során véleménykülönbségek tisztázása (pl. a török kapcsolatok megítélése Erdély esetében). – Különbőféle társadalmi-történelmi jelenségek összehasonlítása. (Pl. Franciaország, Anglia, Oroszország, Lengyelország és Magyarország alkotmányos berendezkedése.) – Vizuális rendezők (táblázatok, ábrák) készítése. (Pl. angol államszervezet.) – Elsődleges történelmi források elemzése, különféle társadalmi-történelmi összefüggések felderítése. (Pl. a Jognyilatkozat hatása Anglia politikai rendszerére.) Tájékozódás térben és időben: – Kronológiai adatok (pl. a kor európai és hazai eseményeinek összerendezése). – A kor helyszíneinek megtalálása térképen és vaktérképen.
---	--

Értelmező kulcsfogalmak	Történelmi idő, változás és folyamatosság, okok és következmények, történelmi források, interpretáció, jelentőség.
Tartalmi kulcsfogalmak	Társadalom, társadalmi csoportok, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, népesedés, migráció, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, termelési egység, erőforrások, gazdasági szereplők, gazdasági kapcsolatok, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó, gyarmatosítás, politika, állam, államforma, államszervezet, hatalmi ágak, egyeduralom, monarchia, köztársaság, parlamentarizmus, közigazgatás, birodalom, szuverenitás, centrum, periféria, vallás, vallásüldözés, kultúra.
Fogalmak, adatok	<i>Fogalmak:</i> abszolutizmus, merkantilizmus, anglikán, puritán, restauráció, Jognyilatkozat, alkotmányos monarchia, hatalmi ágak, cenzusos választójog, nemesi köztársaság, hajdúszabadság, liberum veto, cár, kuruc, labanc, szabadságharc, trónfosztás, amnesztia <i>Személyek:</i> VIII. Henrik, I. Erzsébet, Cromwell, IV. Henrik, Richelieu, XIV. Lajos, I. (Nagy) Péter, Báthory István, Bocskai István, Bethlen Gábor, I. Rákóczi György, Pázmány Péter, Zrínyi Miklós (a költő és hadvezér), I. Lipót, Thököly Imre, Savoyai Jenő, II. Rákóczi Ferenc. <i>Topográfia:</i> Versailles, Szentpétervár, angol és francia gyarmatok, Habsburg birodalom, Nagyszombat, Szentgotthárd, Sárospatak, Zenta, Karlóca, Ónod, Trencsény, Nagymajtény, Szatmár. <i>Kronológia:</i> 1618–48. (a harmincéves háború), 1642–49. (az angol polgárháború), 1689. (a Jognyilatkozat kiadása), 1700–1721. (az északi háború), 1701–1714. (a spanyol örökösödési háború), 1591–1606. (a tizenöt éves háború) 1604-06. (a Bocskai-felkelés) 1606 (a bécsi béke), 1664. (Zrínyi Miklós téli hadjárata, a szentgotthárdi csata, a vasvári béke), 1686. (Buda visszafoglalása), 1687. (a pozsonyi országgyűlés döntései), 1697. (zentai csata), 1699. (a karlócai béke), 1703–11. (a Rákóczi-szabadságharc), 1707. (az ónodi országgyűlés), 1711. (a szatmári béke).

4. EPOCHA

8. év 4. epocha

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A felvilágosodás kora	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	A görög demokrácia, rendi alkotmány, abszolutizmus és az alkotmányos monarchia politikai rendszere. Poroszország létrejötte. Nagy Péter reformjai Oroszországban. Az amerikai angol gyarmatok jellemzői. A reformáció és a katolikus megújulás. A felvilágosodás és a felvilágosult abszolutizmus. Nagyhatalmi küzdelmek a XVIII. században. A Rákóczi-szabadságharc.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	- A korszakunkig ható alapvető demográfiai, élelmezési, étkezési-étrendi, közegészségügyi, higiéniai (kezdeti) nagy történeti fordulat jelentőségének megértetése. - A XVIII. századi magyarországi gazdasági fellendülés természetének, ellentmondásosságának, a népesedési, etnikai változások századokig ható jelentőségének megértetése. - Az ipari forradalom mint máig ható és ma is tartó folyamat megértetése, az innovációs és társadalmi fordulat jelentősége (lényege éppen az, hogy nincs vége, hanem egyre gyorsul): vagyis meg kell érteniük egy olyan történelmi fordulatot, mely legfeljebb a neolitikus fordulathoz illetve a civilizációk kialakulásához hasonlítható, illetve a tradicionális (ókori és középkori) civilizációk és az ipari társadalom közötti alapvető különbségeket. - A technikátörténet segítségével a történelmi életformaváltás és mai környezetünk, világunk jobb megértése, a divat szociálpszichológiai és antropológiai értelmezésének megismerésével a mai (diák-) kultúra jobb megértése, másféle kultúrák és szubkultúrák tolerálása. A divat sajátosan európai jellegének megértésével magának az európai kultúrának és embernek jobb megismerése és megértése. - Korunk tudományos világnézetének alapjainak jobb megismerése, a legalapvetőbb politikai irányzatok eszméi, ideológiai előzményeivel való találkozás, a periféria sajátos felzárkózási kísérletének, a felülről jövő reform ellentmondásainak megértése, ezek máig ható jelentősége. - A felvilágosodás lényegének megértetése, és az egész későbbi és jelenkori modern világkép, társadalomkép illetve az erre érkező reakciók szempontjából alapvetően meghatározó jelentőségének megértetése. - A nemzettudat kialakulásának ismerete a XX. század történetének megértéséhez, és a korszerű nemzettudat kialakításához; a mások nemzeti érzéseinek megértése, a szovinizmus veszélyeinek felismerése, centrum és periféria nemzetté válásának értő egybevetése, ezek máig ható jelentőségének felismerése. - A demokrácia működésének, parlamentáris és elnöki változatainak megértése a mai korszerű és felelős állampolgári ismeretekhez.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fordulat az életmódban. Az ipari forradalom. A Habsburg Birodalom nemzetközi helyzete, Magyarország helyzete a Habsburg Birodalomban Népek és vallások együttélése, A barokk városépítészet.	Ismeretszerzés, tanulás: – Csoportmunka, témák közös feldolgozása – Folyamatok leolvasása térképről (pl. Lengyelország felosztása) – Források olvasása, kritikus értelmezése (pl. Enciklopédia) – Ábrák értelmezése (pl. gépezetek működéséről) – Az internet kritikus és tudatos felhasználása ismeretek szerzésére	Magyar nyelv és irodalom: Voltaire. Matematika: René Descartes. Biológia-egészségtan: az emberi tevékenység környezeti hatásai. Vizuális kultúra: a klasszi-

Élet a 18. századi Magyarországon – egy konkrét település (pl. Temesvár) bemutatásával	(pl. Voltaire és Rousseau filozófiai nézeteiről). – Az információk rendszerezése és értelmezése. (Pl. II. József, II. Katalin és II. Frigyes uralkodásáról szóló szövegek alapján a felvilágosult abszolutizmus jellemzőinek azonosítása.)	cista stílus.
Magyarország gazdasági és demográfiai változásai. Óbuda története		<i>Informatika:</i> az internet tudatos és kritikus használata.
Az újkori tudomány	Kritikai gondolkodás: – A tanult ismeretek problémaközpontú elrendezése. (Pl. a felvilágosodásról és az abszolutizmusról tanultak alkalmazása a felvilágosult abszolutizmus elemzésekor.)	Ének-zene: bécsi klasszikusok: Haydn, Mozart.
A felvilágosodás	– Társadalmi-történelmi jelenségek értékelése a saját értékrendnek megfelelő szempontok alapján (pl. „Pozitív változást hoztak-e a felvilágosult abszolút uralkodók államaikban?”).	
A felvilágosult abszolutizmus Európában és Magyarországon	Kommunikáció: – Páros és csoportos együttműködés gyakorlása feladatmegoldás közben. – Rajz vagy makett készítése (pl. gépezetekről) – Elsődleges történelmi források elemzése, különféle társadalmi-történelmi összefüggések felderítése. (Pl. rendeletek) – Esszé írása történelmi-társadalmi témákról. (Pl. az ideális politikai rendszerről.) – Vizuális rendezők készítése. (Pl. az USA politikai rendszerét bemutató ábra.)	
Nemzetek ébredése. A nacionalizmus		
A demokrácia kezdetei Nagy-Britanniában és Amerikában. Az amerikai függetlenségi háború és alkotmány	Tájékozódás térben és időben: – Az egyes történelmi jelenségek kölcsönhatásainak elemzése. (Pl. a felvilágosodás eszméinek hatása a gazdasági, politikai, kulturális életre.) – Kronológiai adatok (pl. a kor európai és hazai eseményeinek összerendezése). – A kor helyszíneinek megtalálása térképen és vaktérképen.	

Értelmező kulcsfogalmak	Okok és következmények, történelmi források, tények és bizonyítékok, interpretáció, jelentőség.
Tartalmi kulcsfogalmak	Társadalom, társadalmi csoportok, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrások, gazdasági szereplők, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gyarmatosítás, politika, állam, államforma, államszervezet, hatalmi ágak, egyeduralom, monarchia, köztársaság, parlamentarizmus, közigazgatás, birodalom, szuverenitás, centrum, periféria, emberi jogok, állampolgári jogok,
Fogalmak, adatok	<i>Fogalmak:</i> ipari forradalom, gőzgép, gyár, szabad verseny, szabad verseny, urbanizáció, tömegtermelés, munkanélküliség, felvilágosodás, jogegyenlőség, Enciklopédia, empirizmus, racionalizmus, a hatalmi ágak elválasztása, társadalmi szerződés, népszuverenitás/népfelség elve, közjó, szabad verseny, fiziokraták, felvilágosult abszolutizmus, nemzet, nemzetiség, nacionalizmus, vallási türelem, ortodox, alkotmány, Pragmatica Sanctio, Helytartótanács, felsőtábla, alsótábla, betelepítés, betelepülés, Selyemgombolyító, csonka társadalom, rendelet, kettős vámrendszer, úrbéri rendelet, Ratio Educationis, jozefinizmus, türelmi rendelet, nyelvrendelet, jobbágyrendelet, zsellér, csángó, barokk, <i>Személyek:</i> Watt, Stephenson, Fulton, Montesquieu, Voltaire, Rousseau, Adam Smith, II. (Nagy) Frigyes, II. (Nagy) Katalin, Washington, III. Károly, Mária Terézia, II. József <i>Topográfia:</i> Poroszország, Szilézia, Lengyelország, Oroszország, gyarmatok Észak-Amerikában, Habsburg Birodalom, Határőrvidék, Bánát, Galícia, Csehország, Erdély, Bukovina, Debrecen, Temesvár <i>Kronológia:</i> 1740–48. (az osztrák örökösödési háború), 1756–63. (a hétéves háború), 1775–83. (az amerikai függetlenségi háború), 1776. (az amerikai Függetlenségi Nyilatkozat kiadása, az Amerikai Egyesült Államok létrejötte), 1772. (Lengyelország első felosztása), 1723. (Pragmatica Sanctio), 1740–80. (Mária Terézia uralkodása), 1754. (vámrendelet), 1767. (Urbárium), 1777. (Ratio Educationis), 1780–1790. (II. József uralkodása), 1781. (türelmi rendelet), 1785. (jobbágyrendelet).

5. EPOCHA

8. év 5. epocha

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A francia forradalom kora	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	A francia abszolutizmus. A felvilágosodás. Nagyhatalmi küzdelmek a XVIII. században. Felvilágosult abszolutizmus Magyarországon.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	- A nemzedékeket izgalomban tartó, a későbbi évszázadokra pozitívan és negatívan kiható nagy történelmi „felfordulás”, a francia forradalom eszméinek, irányzatainak, folyamatának megértése, máig meghatározó hatása, mely elengedhetetlen a korszerű politikai ismeretek és tájékozódás, a mai eszmék megértése szempontjából; - Ebben a korszakban érik el a polgári eszmék Magyarországot, és történnek meg az első ilyen irányú politikai próbálkozások, ezek máig ható jelentőségének megértése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A francia forradalom kezdete és az alkotmányos monarchia időszak. Forradalom, reform és kompromisszum. A királyság bukása és a köztársaság létrejötte. Az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata A jakobinus diktatúra és a terror. A forradalom mindennapjai, a nők szerepe a forradalom idején Napóleon hatalomra kerülése, a konzulátus időszaka. I. Napóleon császársága. Európa Napóleon korában. Magyarország a forradalmak korában	Ismeretszerzés, tanulás: – Csoportmunka, témák közös feldolgozása (pl. egyes irányzatok egyéni feldolgozása, közös egybevetése) – Folyamatok leolvasása térképről (pl. <i>nagy félelem</i>) – Források olvasása, kritikus értelmezése (pl. Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata) – Önálló információgyűjtés adott témához különböző médiumokból (Pl. Napóleon személyiségének és, életútjának bemutatása.) – Egy történelmi oknyomozás megtervezése. (Pl. Mi volt az oka a kontinentális zárlat elrendelésének?) – Az információk önálló értelmezése. (Pl. a korszak eszméinek felismerése ismeretlen szöveges forrásokban.) Kritikai gondolkodás: – Társadalmi-történelmi, erkölcsi problémák felismerése.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Batsányi János, Kazinczy Ferenc, Berzsenyi Dániel, Csokonai Vitéz Mihály. <i>Ének-zene:</i> bécsi klasszikusok, Beethoven: Eroica Vizuális kultúra: klasszicizmus.

	(Pl. terror és hatalom a jakobinus diktatúra alatt.) Az emberi (történelmi) cselekvés és annak következménye közötti kapcsolat felismerése (Pl. XVI. Lajos szerepe a hadüzenetben.) – A tanultak problémaközpontú elrendezése. (Pl. Hogyan akarnak változást előidézni Martinovicsék?) – Önálló vélemény megfogalmazása. (Pl. .) Kommunikáció: – Páros és csoportos együttműködés gyakorlása feladatmegoldás közben. – Esszé írása. (Pl. Hajnóczyról) – Mások érvelésének összefoglalása és figyelembevétele. (Pl. vita a jakobinusok oktatási-nevelési elképzeléseiről.) – Események, történetek dramatikus megjelenítése. (Pl. Condorcet és Robespierre vitája.) Tájékozódás időben és térben: – Események, jelenségek, tárgyak, személyek időrendbe állítása. (Pl. az ipari forradalom találmányai.) – Különböző időszakok történelmi térképeinek összehasonlítása. (Pl. az ipari forradalom előtti és alatti Anglia térképe.) – Történelmi időszakok különböző szempontú összehasonlítása. (Pl. a forradalom szakaszai a változások üteme és jellege szerint.)
Értelmező kulcsfogalmak	Okok és következmények, történelmi források, tények és bizonyítékok, interpretáció, jelentőség.

Tartalmi kulcsfogalmak	Társadalom, társadalmi csoportok, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, elit rétegek, népesedés, népességgrobbanás, migráció, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrások, gazdasági szereplők, gazdasági kapcsolatok, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó, politika, állam, államforma, államszervezet, hatalmi ágak, egyeduradalom, monarchia, köztársaság, parlamentarizmus, közigazgatás, nemzet, birodalom, szuverenitás, emberi jogok, állampolgári jogok, centrum, periféria, vallás, vallásszabadság, forradalom, diktatúra, általános választójog
Fogalmak, adatok	<i>Fogalmak:</i> harmadik rend, Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata, gironde, jakobinusok, terror, antiklerikalizmus, devalváció, Szent Szövetség <i>Személyek:</i> XVI. Lajos, La Fayette, Talleyrand, Robespierre, Danton, Madame Roland, Condorcet, Napóleon, Hajnóczy József, Martinovics Ignác, Batsányi János, II. Lipót. I. Ferenc. <i>Topográfia:</i> Austerlitz, Trafalgar, Lipcse, Waterloo, Német Szövetség, Párizs, Oroszország <i>Kronológia:</i> 1789. (a francia forradalom kezdete), 1793–1794. (a jakobinus diktatúra), 1804–1814/15. (Napóleon császársága), 1805. (az austerlitz-i és a trafalgari csata), 1813. (a lipcsei csata), 1815. (a waterloo-i csata, a bécsi kongresszus befejeződése) 1790. (II. József visszavonja rendeleteit, országgyűlés, X. tc.), 1795. (a magyar jakobinus mozgalom vezetőinek kivégzése).

A továbbhaladás feltétele:

A tanév során az epochákból legalább elégséges osztályzat megszerzése a tanév végén.

9. ÉVFOLYAM

1. EPOCHA

9. év 1. epocha

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A XIX. század első fele	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	A felvilágosodás és a francia forradalom. Nagyhatalmi küzdelmek a XVIII. században. A Magyar Királyság államszervezete a XVIII. században. Mária Terézia és II. József. A Szent Szövetség. Az ipari forradalom.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	- A reformkori folyamatok máig ható jelentőségének megértése, vagyis annak, hogy Magyarország modern kori története ekkor, a polgárosodás elindulásával kezdődött. - A reformkor és az ezt lezáró szabadságharc története és a kor kihívásokra adott válaszai, utólagos értékelése különböző megoldásokat mutat a nagyhatalmak közé ékelődött magyarság életlehetőségeinek és a Kárpát-medencében élő más népekkel való együttélésnek újra és újra felvetődő kérdéseire - ennek a folyamatnak a megértése, az alternatívák megismerése a fő cél. - A diákoknak az európai folyamatok áramába kell helyezni a magyar eseményeket. - Ismerniük kell a korabeli Európa uralkodó, máig meghatározó politikai ideológiáit; az európai és kitekintésképpen a dél-amerikai területek modernizációs kihívásaira adott válaszokat – a liberális és konzervatív erők céljait és politikai működését; átlátni, hogy a sikereket a nyugati példához való felzárkózási törekvés biztosította. - A valós teljesítményekre, modernizációs sikerekre épülő magyar nemzettudat erősítése. Egyén és nemzeti közösség érdekegyesítésének lehetőségének megismerése a reformkori és szabadságharcos eseményekben.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A Szent Szövetség Európája A XIX. század uralkodó eszméi: liberalizmus, konzervativizmus, nacionalizmus, szocializmus. Világkép, eszmék, ideológiák, társadalomkritika. Gazdaság, társadalom, politikai fórumok Magyarországon.	Ismeretszerzés, tanulás: – Csoportmunka, témák közös feldolgozása (pl. egyes társadalmi csoportok élethelyzetének egyéni feldolgozása, közös megbeszélése) – Folyamatok leolvasása térképről (pl. 1848-49-es hadjáratok) – Források olvasása, kritikus értelmezése (pl. Széchenyi	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Kölcsey Ferenc: Himnusz, Huszt; Petőfi Sándor: Nemzeti dal, A XIX. század költői; Vörösmarty Mihály: Szózat, Katona József: Bánk bán. A nyelvújítás. <i>Matematika:</i> Bolyai Farkas, Bolyai János.

A reformkori Pest-Buda és Óbuda. Mindennapok. A magyarországi nemzetiségek társadalma, politikai törekvései Kulturális élet a reformkori Magyarországon Az 1830-as évek forradalmi Európában A reformkor fő kérdései, az első reformországgyűlések. Széchenyi István és Wesselényi Miklós programja A reformmozgalom kibontakozása. Kossuth Lajos, Eötvös József programja A forradalmasodó Európa A pesti forradalom A polgári állam megteremtése Magyarországon A szabadságharc defenzívában A tavaszi hadjárat és a függetlenség kimondása A szabadságharc bukása	és Kossuth vitája) – Önálló információgyűjtés különböző médiumokból, az internetről (pl. Széchenyi tevékenységéről). – Az információk önálló rendszerezése és értelmezése (pl. a függetlenség kimondásának okai a Függetlenségi Nyilatkozat alapján). – Ismeretszerzés személyes beszélgetésekből, tárgyak, épületek, képek közvetlen megfigyeléséből. – Táblázatok értelmezése (pl. nemzetiségi aránya) Kritikai gondolkodás: – Különböző történelmi elbeszélések összehasonlítása (pl. a reformkor életmódja kapcsán). – Érvek gyűjtése a feltevések mellett és ellen, az érvek kritikai értékelése (pl. Kossuth és Széchenyi ill. Görgey vitája). – Történelmi-társadalmi adatok, modellek és elbeszélések elemzése a bizonyosság, a lehetőség és a valószínűség szempontjából. (Pl. a magyar függetlenség lehetősége a trónfosztás után.) Kommunikáció: – Páros és csoportos együttműködés gyakorlása feladatmegoldás közben. – Szóbeli beszámoló, kiselőadás tartása önálló gyűjtőmunka alapján. (Pl. a reformkor hagyatéka meggyékben.) – Esszé írása (pl. az áprilisi törvényekről). – Események, történetek dramatikus megjelenítése. (Pl. Széchenyi felszólalása az 1825–27-es országgyűlésen.)	<i>Földrajz:</i> Budapest gazdasági jelentősége. <i>Dráma és tánc:</i> színháztörténet - Nemzeti Színház, Katona József: Bánk bán. <i>Vizuális kultúra:</i> a magyarországi klasszicizmus. <i>Ének-zene:</i> a nemzeti opera születése, a Himnusz megzenésítése (Erkel Ferenc), Liszt Ferenc. <i>Informatika:</i> könyvtártípusok, könyvtártörténet
---	---	--

	Tájékozódás időben és térben: – Kronológiai adatok rendezése. (Pl. a reformországgyűlések eredményei). – Néhány kiemelt esemény, jelenség topográfiai helyének megmutatása a térképen vagy elhelyezése a vak-térképen.	
Értelmező kulcsfogalmak	Okok és következmények, történelmi források, tények és bizonyítékok, interpretáció, jelentőség.	
Tartalmi kulcsfogalmak	Társadalom, társadalmi csoportok, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, elit rétegek, népesedés, népességrobbanás, migráció, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrások, gazdasági szereplők, gazdasági kapcsolatok, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó, politika, állam, államforma, államszervezet, hatalmi ágak, egyeduralom, monarchia, köztársaság, parlamentarizmus, közigazgatás, nemzet, birodalom, szuverenitás, emberi jogok, állampolgári jogok, centrum, periféria, vallás, vallásszabadság.	
Fogalmak, adatok	<i>Fogalmak:</i> Szent Szövetség, polgári nemzet, nacionalizmus, liberalizmus, konzervativizmus, szocializmus, népek tavasza, reform, reformkor, polgári átalakulás, liberális nemesség, centralisták, cenzúra, államnyelv, önkéntes örökváltság, kötelező örökváltság, közteherviselés, alsó- és felsőtábla, érdek-egyesítés, védővám, márciusi ifjak, klasszicizmus, romantika, sajtószabadság, nemzetőrség, áprilisi törvények, felelős kormány, népképviselő, jobbágyfelszabadítás, honvédség, tava-szi hadjárat, Függetlenségi Nyilatkozat., szegregáció <i>Személyek:</i> Metternich, Marx, Bolivar, Lajos Fülöp, József nádor, Széchenyi István, Wesselényi Miklós, Kölcsey Ferenc, Deák Ferenc, Kossuth Lajos, Eötvös József, Batthyány Lajos, Petőfi Sándor, Jelačić, Görgey Artúr, Ferenc József, Windischgrätz, Bem József, <i>Topográfia:</i> Pozsony, Bécs, Pest-Buda, Vaskapu, Pákozd, Kápolna, Isaszeg, Temesvár, Világos, Latin-Amerika, Debrecen, Komárom, Arad <i>Kronológia:</i> 1848. (forradalmak), 1830. (Széchenyi István: Hitel című művének megjelenése, a reformkor kezdete), 1832–36. (rendi országgyűlés), 1844. (a magyar nyelv államnyelvvé nyilvánítása), 1848. március 15. (forradalom Pesten), 1848. április 11. (az áprilisi törvények), 1848. szeptember 29. (a pákozdi csata), 1848–1916 (Ferenc József uralkodása), 1849. április 6. (az isaszegi csata), 1849. április 14. (a Függetlenségi Nyilatkozat kiadása), 1849. május 21. Buda visszavé-	

	tele, 1849. augusztus 13. (a világosi fegyverletétel), 1849. október 6. az aradi vértanúk és Batthyány kivégzése.
--	---

2. EPOCHA

9. év 2. epocha

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Nemzetállamok kora A világ és Magyarország a XIX. század második felében	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	A XIX. század uralkodó eszméi. Népek tavasza. Reformkor. Forradalom és szabadságharc Magyarországon.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	- Az epocha a XIX. század második felének történetével foglalkozik. Cél megismertetni a diákokkal a nemzeti eszme korszakot meghatározó, eseményeket mozgató jelentőségét. - Megismertetni továbbá az 1848-as forradalmak felemás eredményeit, az alkotmányosság eszméjének további térnyerését; - a kor gondolkodásának megváltozását – a tudományos és racionális gondolkodás elterjedését; - a polgári nemzetállamok kiépülését Európában, ezek máig ható jelentőségét; Európa világhatalmi csúcsra emelkedésének okait; - megtárgyalni a nemzetállamok rendszerének kiterjedését az olasz-német egység létrejöttét, hatását az európai egyensúlyra; - megismertetni a diákokat Balkán helyzetével, annak népeivel és az éledő nacionalizmusok jellegével a török alóli felszabadulás időszakában; - tudatosítani, hogy a magyar forradalom főbb társadalmi vívmányai érvényben maradtak és a modernizáció alapjává váltak; tudatosítani az 1849-et követő évtizedekben lezajló modernizáció és polgárosodás tartalmát, jelentőségét a magyar történelemben; - megláttatni milyen problémákat vetett fel a soknemzetiségű Habsburg Birodalomban az alkotmányosság bevezetése, megismertetni Magyarország birodalmon belüli helyzetét, útját a kiegyezésig, a kiegyezés tartalmát, ennek máig ható jelentőségét a magyar alkotmányos fejlődésben; - megismertetni Oroszország terjeszkedő politikáját megkésett polgári reformjainak sajátosságait, ezek hatását az ország későbbi történetére; - megismerni a három részre szakadt Lengyelország egyes részeinek helyzetét és oroszellenes szabadságharcukat; - megismertetni Amerika betelepülésének körülményeit, Észak és Dél szembekerülését, Amerika fellendülésének, nagyhatalommá válásának gazdasági, népesedési, mentalitásbeli hátterét, ezek máig ható jelentőségét a világpolitikában	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok

Változatok monarchiákra: Nagy-Britannia, Franciaország, Oroszország. Születő nemzetállamok: az olasz egység létrejötte Németország születése A lengyel álom Születő nemzetállamok a Balkánon Az amerikai egység Önkényuralom és átmenet Magyarországon A kiegyezés A kiegyezés értékelése és alternatívái	Ismeretszerzés, tanulás: – Források elemzése, megvitatása (pl. húsvéti cikk) – Csoportos szövegfeldolgozás (pl. egyes balkáni államok, ezek közös egybevetése) – Folyamatok leolvasása térképről (pl. az Egyesült Államok fejlődése) – Különböző emberi magatartástípusok, élethelyzetek megfigyelése eltérő források alapján. (Pl. Deák politikai magatartása.) – Egy történelmi oknyomozás megtervezése. (Pl. Milyen okok járultak hozzá Deák politikai álláspontjának változásaihoz?) Kritikai gondolkodás: – Újabb és régebbi történelmi álláspontok megvitatása források alapján (pl. a passzív ellenállás kérdéséről) – Tételmondat meghatározása, szövegtömörítés (pl. a gazdasági kiegyezés lényegi elemei). – Feltevések megfogalmazása igaz történetek szereplői cselekedeteinek, viselkedésének mozgatóiról. (Pl. Garibaldi szicíliai hadjáratának célja.) – Érvek gyűjtése feltevések mellett és ellen. (Pl. vita a kiegyezés szükségességéről.) Kommunikáció: – Csoportmunka – Szóbeli beszámoló, kiselőadás tartása önálló gyűjtőmunka alapján (pl. a kiegyezés alternatíváiról). – Történelmi témák vizuális ábrázolása. (Pl. összehasonlító táblázat készítése az olasz és a német egység kialakulásá-	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Arany János: A walesi bárdok, Madách Imre: Az ember tragédiája. Dosztojevszkij, Victor Hugo, Lev Tolsztoj, <i>Földrajz:</i> Európa és az Amerikai Egyesült Államok nagytájai. <i>Ének-zene:</i> Verdi: Aida, Erkel: Bánk bán.
--	--	---

	ról.) Tájékozódás időben és térben: – Események, jelenségek, tárgyak, személyek időrendbe állítása. (Pl. az amerikai polgárháború eseményei.) – Egyes történelmi jelenségek és régiók eltérő időbeli ritmusának felismerése és kölcsönhatásainak elemzése. (Pl. az olasz, a német egyesítés folyamatának összekapcsolása a kiegyezéshez vezető úttal.)	
Értelmező kulcsfogalmak	Változás és folyamatosság, okok és következmények, tények és bizonyítékok, interpretáció.	
Tartalmi kulcsfogalmak	Társadalom, társadalmi csoportok, identitás, társadalmi mobilitás, fel-emelkedés, lesüllyedés, népesedés, életmód, város, nemzet, nemzetiség, gazdaság, gazdasági rendszer, termelés, erőforrások, gazdasági kapcsolatok, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, politika, állam, államforma, államszervezet, hatalmi ágak, egyeduralom, önkényuralom, monarchia, köztársaság, parlamentarizmus, demokrácia, közigazgatás, birodalom, szuverenitás, centrum, periféria.	
Fogalmak, adatok	<i>Fogalmak:</i> kisémet és nagysemet egység, nemzetállam, emigráció, Dunai Konföderáció, passzív ellenállás, provizórium, húsvéti cikk, kiegyezés, dualizmus/dualista monarchia, közös ügyek, delegáció, gazdasági kiegyezés, Cassandra-levél, nemzetiségi törvény, horvát-magyar kiegyezés, polgárháború, polgári állam <i>Személyek:</i> III. Napóleon, Garibaldi, Cavour, Bismarck, I. Vilmos, Lincoln, Haynau, Alexander Bach, Andrássy Gyula. <i>Topográfia:</i> Piemont, Solferino, Olaszország, Königrätz, Német Császárság, Amerikai Egyesült Államok, Elzász-Lotaringia, Sedan, Arad, Osztrák–Magyar Monarchia. <i>Kronológia:</i> 1853-56. (a krími háború), 1859. (a solferinói ütközet), 1861. (az olasz egység létrejötte), 1861-65. (polgárháború az Amerikai Egyesült Államokban), 1866. (a königrätz csata), 1870 (a sedani csata), 1871. (a Német Császárság létrejötte), 1849. október 6. (az aradi vértanúk kivégzése), 1850–1859. (Bach-korszak), 1865. (Deák Ferenc húsvéti cikke), 1867. (a kiegyezés, Ferenc József megkoronázása), 1868. (a nemzetiségi törvény, a horvát-magyar kiegyezés).	

3. EPOCHA

9. év 3. epocha

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Modern világ, modern emberek – a századforduló	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Az első ipari forradalom és következményei. A XIX. századi tudomány. A XIX. század uralkodó eszméi. A nemzetállamok kialakulása. Polgárháború az Egyesült Államokban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ez az epocha a XIX. század második felétől az első világháborúig tartó időszak gazdasági sajátosságait és társadalmi jellegzetességeit vázolja föl. A polgári élet különböző területeire kalauzol el: - fő cél, hogy érzékelhető legyen - nincs egységes polgárság, a rétegek között életmódbeli különbségeket is találunk; - a világtörténelem fő folyamatainak, az egyes régiók és országok sajátosságainak megismerése; - az európai és a világtörténelem nagy korszakfordulóját: a tőkés világgazdaság kiépülését, az ipari forradalom folytatását, új szakaszainak sajátosságait, - ennek kihatását a népesedésre és a mindennapokban lezajló gyökeres életmódváltásra, érzékeltetni a hagyományos életmód és értékrend bomlását az egyéni életutak szintjéig, - megismerni a politikai ideológiákban és szerveződésben végbement változásokat; - bemutatni, hogyan változott meg az állam szerepe a XIX. század végén; - felvázolni az egyház megváltozott szerepét a szekularizált világban; - megismerni az emancipációs mozgalmakat, különös tekintettel a nők helyzetének megváltozására; - bemutatni a munkásosztály helyzetét, harcait, életlehetőségeit és a szocializmus politikai ideológiáját.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A ráció és a tudományos haladás. A világkép megváltozása. A mindennapok változásai. Demográfia, élelmezés, higiénia, orvoslás, technika. A gazdaság változásai: az	Ismeretszerzés, tanulás: – Források elemzése, megvitatása (pl. polgári mindennapok egykorú leírásból) – Csoportos szövegfeldolgozás (pl. egyes társadalmi csoportok egyéni feldolgozása, közös megbeszélése) – Folyamatok leolvasása térképről (pl. ipari forradalom terjedése)	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Kafka, Apollinaire, Baudelaire, Rimbaud. <i>Kémia:</i> Pasteur <i>Matematika:</i> diagramok készítése, értelmezése, táblázatok olvasása. <i>Biológia-egészségtan:</i> Az

ipari forradalom második és harmadik szakasza Az ipari forradalmak hatása a társadalomra – élet a modern nagyvárosban A polgárok világa, mindennapjai A munkásosztály életviszonyai Munkásmozgalom, marxizmus, szocializmus A falusi élet A modern állam, átalakuló egyház A zsidóság emancipációja. Antiszemizmus és cionizmus A nők helyzete.	– Élethelyzetek megfigyelése források alapján. (Pl. a szórakozás új formái.) – Ismeretszerzés különböző típusú forrásokból. (Pl. világgazdasági részesedési adatok.) – Önálló információgyűjtés adott témához az internet segítségével. (Pl. a városi életforma képekben.) Kritikai gondolkodás: – A tanult ismeretek problémaközpontú elrendezése. – Társadalmi-történelmi, erkölcsi problémák felismerése, önálló megfogalmazása. (Pl. az iparosodás környezetszennyező hatása.) – Önálló vélemény alkotása (Pl. a női emancipáció tényezői.) Kommunikáció: – Történetek elbeszélése emlékezetből. (Pl. az első újkori olimpia.) – Esszé írása. (Pl. az egyenlőtlen fejlődés okai.) – Folyamatábra, diagram, vizuális rendezők készítése. (Pl. az ipari forradalom húzóágazatainak bemutatása diagramokon.) Tájékozódás időben és térben: – Egyes történelmi jelenségek és régiók eltérő időbeli ritmusának felismerése és kölcsönhatásainak elemzése. (Pl. a centrum – félperiféria – periféria.) – Történelmi időszakok összevetése. (Pl. az ipari forradalom két korszakának az összehasonlítása.)	emberi tevékenység környezeti hatásai, Az evolúció darwini leírása. <i>Fizika:</i> a tudomány hatása az ipari-technikai civilizációra, a radioaktivitás és az elektromosság. <i>Vizuális kultúra:</i> az impresszionizmus (pl. Edouard Manet, Claude Monet), a szecesszió (pl. Klimt), expresszionizmus (pl. Munch), a kubizmus (pl. Picasso). <i>Testnevelés és sport:</i> az első újkori olimpia.
Értelmező kulcsfogalmak	Változás és folyamatosság, okok és következmények, tények és bizonyítékok, interpretáció.	

Tartalmi kulcsfogalmak	Társadalom, társadalmi csoportok, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, népesedés, népességrobbanás, migráció, életmód, város, nemzet, nemzetiség, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrások, gazdasági szereplők, gazdasági kapcsolatok, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó, politika, állam, államforma, államszervezet, hatalmi ágak, egyeduradalom, monarchia, köztársaság, parlamentarizmus, demokrácia, közigazgatás, birodalom, szuverenitás, centrum, periféria, vallás, kultúra.
Fogalmak, adatok	<i>Fogalmak:</i> védőoltás, pszichoanalízis, evolúció, konzerv, higiénia, monopólium, futószalagos termelés, tömegtermelés, tőke kivétel, polgári állam, középosztály, munkásosztály, emancipáció, cionizmus, antiszemitizmus, szakszervezetek, keresztényszocializmus, szociáldemokrácia, szociálpolitika, kötelező biztosítás, internacionálé, párizsi kommün, anarchizmus, bolsevizmus, egyenlőtlen fejlődés, revans, szecesszió, társadalombiztosítás, szocializmus, kommunizmus, proletárdiktatúra, <i>Személyek:</i> Darwin, Pasteur, Nietzsche, Freud, Ford, Viktória királynő, XIII. Leó, Lenin, Bakunyin, Thomas Edison, Henry Ford, Karl Marx <i>Topográfia:</i> Szuezi-csatorna, Manchester, New York <i>Kronológia:</i> 1871. párizsi kommün, 1889. (második Internacionálé), 1896. (az első újkori olimpia).

4. EPOCHA

9. év 4. epocha

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A dualizmus kora Magyarországon	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Az 1848-as forradalom célkitűzései és ezek megvalósulása 1867-ig, a dualista állam politikai és gazdasági rendszere. A nemzetiségi kérdés. Az életmód és a gondolkodásmód változása a tudomány és a technika fejlődésének új szakaszában.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az epocha az Osztrák-Magyar Monarchia történetével foglalkozik. A korszaknak külön hangsúlyt ad, hogy a családok történetében már vannak olyan emlékek, amelyek ezt az időszakot átélhetővé tudják tenni, másrészt pedig lakóhelyünk épített környezetében nagyon sok emléket találhatjuk meg ennek az időszaknak. Ez a bőséges emlékananyag – az eddig említetteken túl az irodalmi és filmművészeti alkotások – lehetővé teszi, hogy a diákok átérezzék a kor emberének életét, gondolatait. - Az epocha célja megismertetni Magyarországon a lendületes gazdasági fejlődését, egyszersmind példát mutatni arra, hogyan szerveződik meg a gazdasági integráció és mi a szerepe egy felzárkózó országban a külföldi tőkének; - bemutatni a polgári állam működését, amely előzménye a modern államoknak is; a nyílt, magas vagyoni cenzusos, egyéni és aránytalan kerületekre épülő rendszer visszasságait, a visszaélések lehető-	

ségeit, ezzel erősítve az állampolgári ismereteket, a demokratikus elköteleződést; - bemutatni a helyi hatalom működését, ennek visszasságait, mélyítve az állampolgári ismereteket, a demokratikus elköteleződést; - végigkövetni a polgárosodás folyamatát, megismerni a polgárosuló társadalom rétegeit, ezek életviszonyait, a társadalmi ellentéteket és a kezdődő szociálpolitikát; - megismertetni a modern értelemben vett pártokat és irányzatokat, amelyek szintén előzményei a mai pártrendszereknek; - a Monarchia története lehetőséget nyújt a sok nemzetiség együttélése folytán pozitív és negatív minták felmutatására és ezzel a multikulturalitásnak mint értéknek az erősítésére; - e korszakban Budapest modern világvárossá válik, s ez alkalmat ad a századfordulós Budapest és ezen belül Óbuda emlékeinek feltérképezéséhez, a nemzeti érzés és lokálpatriotizmus erősítéséhez, az értékmegőrzés tudatosításához.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok

A dualista állam kiépülése és működése. Államformák, államszervezet. Gazdasági változások a dualizmus korában. A technikai fejlődés feltételei és következményei. Fölzárkózás és lemaradás. Társadalmi változások és népesedési viszonyok a dualizmus korában. Népesség, demográfia. Budapest világvárossá válása. Hétköznapi Budapest. Etnikai és nemzetiségi viszonyok a dualizmus korában, cigányság helyzete Kisebbség, többség, nemzetiségek. A dualista monarchia válsága. Új politikai irányzatok, „második reformnemzedék” Életmód és mindennapok a századfordulón. Nők és férfiak életmódja, társadalmi helyzete, életformák. A tudomány és művészetek jellemzői a korszakban.	Ismeretszerzés, tanulás: – Ismeretszerzés különböző forrásokból. <i>(Pl. korfákban a korösszetétel meghatározása.)</i> – Egy történelmi oknyomozás megtervezése. <i>(Pl. Rudolf trónörökös rejtélyes halála.)</i> – Ismeretszerzés beszélgetésekből, tárgyak, épületek, képek megfigyeléséből. <i>(Pl. a szecesszió stílusjegyeinek tanulmányozása épületek segítségével.)</i> Kritikai gondolkodás: – Híres emberek viselkedésének mozgatóiról feltevések megfogalmazása, a tettek és következményeik közötti kapcsolatok felismerése. <i>(Pl. az ún. zsebkendőszavazás.)</i> – Feltevések megfogalmazása egyes jelenségek háttéréről, feltételeiről, okairól. <i>(Pl. a zsidó emancipáció okai.)</i> – Különböző társadalmi-történelmi jelenségek összehasonlítása különböző szempontok alapján. <i>(Pl. a város és a vidék életformája.)</i> Kommunikáció: – Szóbeli beszámoló, kiselőadás tartása önálló gyűjtőmunka alapján. <i>(Pl. a MÁV létrejötte; Puskás Tivadar találmányai.)</i> – Saját vélemény megfogalmazása <i>(Pl. vita Tisza Kálmán közigazgatási reformjáról.)</i> – Történetek dramatikus megjelenítése. <i>(Pl. parlamenti vita a véderő kérdéséről.)</i> Tájékozódás időben és térben: – Időbeli sorrendek kialakítása <i>(Pl. kormánypártok időrendje.)</i> – Egy-egy korszak komplex bemutatása <i>(pl. Tisza Kálmán kora; prezentáció készítése a millennium időszakáról.)</i>	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Jókai Mór: A kőszívű ember fiai, Mikszáth Kálmán, Ady Endre: Góg és Magóg ... Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk, Nyugat. <i>Matematika:</i> diagramok készítése, értelmezése, táblázatok olvasása. <i>Fizika:</i> elektromosság, elektromos generátorok. <i>Földrajz:</i> Magyarország természeti adottságai. Vizuális kultúra: a romantika és a realizmus Magyarországon <i>(pl. Steindl Imre: Országház, Munkácsy Mihály), a szecesszió és egyéb új irányzatok (pl. Csontváry Kosztka Tivadar, Nyolcak, Rippl-Rónai József.)</i> <i>Ének-zene:</i> Bartók Béla, Dohnányi Ernő, Kodály Zoltán. <i>Testnevelés és sport:</i> Magyarok az olimpián, sikeres magyar sportágak (úszás, vívás).
--	--	---

Értelmező kulcsfogalmak	Változások és folyamatosság, okok és következmények, történelmi források, tények és bizonyítékok, jelentőség.
Tartalmi kulcsfogalmak	Társadalom, társadalmi csoportok, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, elit rétegek, középrétegek, alsó rétegek, korfa, népese- dés, népességrobbanás, migráció, életmód, város, nemzet, nemzetiség, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrások, gazdasági szereplők, gazdasági kapcsolatok, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó, politika, állam, államforma, államszervezet, hatalmi ágak, monarchia, parlamentarizmus, közigazgatás, birodalom, szuverenitás, centrum, periféria, vallás.
Fogalmak, adatok	Fogalmak: amnesztia, nyílt választás, virilizmus, Szabadelvű Párt, torlódó társadalom, úri középosztály, dzsentr, uradalmi cseléd, cselédház, cseléd- könyv, kivándorlás (emigráció), asszimiláció, állami anyakönyvezés, pol- gári házasság, népoktatás, millennium, obstrukció, polgári radikalizmus, kisgazda, agrárszocializmus, Társadalomtudományi Társaság, passzív el- lenállás, közös ügyek, kiegyezés, közjogi kérdés, titkos választás, dualiz- mus, Függetlenségi Párt, Magyarországi Szociáldemokrata Párt, népesség- robbanás, urbanizáció, autonómia Személyek: Tisza Kálmán, Baross Gábor, Wekerle Sándor, Tisza István, Jászi Oszkár, Vázsonyi Vilmos, Nagyatádi Szabó István, Szabó Ervin, Kandó Kálmán, Puskás Tivadar, Andrássy Gyula, Eötvös József, Sem- melweis Ignác, Weiss Manfréd Topográfia: Budapest, Bosznia-Hercegovina, Fiume, Osztrák-Magyar Mo- narchia Kronológia: 1867–1918. (a dualizmus korszaka), 1875–90. (Tisza Kálmán miniszterelnöksége), 1873. (Budapest létrejötte), 1896. (a millennium), 1905. (a Szabadelvű Párt választási veresége, belpolitikai válság), 1848/67- 1916 (Ferenc József uralkodása), 1867 (kiegyezés), 1868 (horvát-magyar kiegyezés, nemzetiségi törvény, népiskolai törvény)

9. év 5. epocha

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az első világháború és a forradalmak	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	A tudomány és technika fejlődésének új szakasza. Nagyhatalmi konfliktusok és a szövetségi rendszerek kialakulása. A keleti kér- dés. A dualista monarchia válsága.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az epocha célja, hogy a diákok - ismerkedjenek meg a terjeszkedő politika imperialista jel- legével és értsék meg, hogy a gyarmati politika, a gyarmatszerzés hogyan járul hozzá a nagyhatalmisághoz, illetve hogyan hat mindez Kína, India vagy Japán fejlődésére; - legyenek tisztában a századforduló nagyhatalmainak vi-	

lágpolitikai törekvéseivel; - értsék meg, hogyan vált a Balkán az ott élő népek ellentéteinek színterévé, és a nagyhatalmi versengés tényezőjévé; - ismerjék a hadviselő felek hadi céljait, ideológiáját; - a háború fegyvereit, gépesített, tömegpusztító jellegét, ismerjék meg a lövészárkok mindennapjait, az egyszerű katonákra nehezedő hatalmi nyomást és terrort, a nacionalista ideológia, propaganda és valóság ellentmondását; - ismerjék a hátszagra nehezedő nyomást, a hátszág és a nők mindennapjait; - ismerjék a fontosabb fordulópontokat, eseményeket, frontokat; - lássák az összefüggést a háború és a forradalmak között; - ismerjék a háború lefolyását (diplomáciai, katonai események, gazdasági következmények); - ismerjék az 1917-es orosz forradalom kirobbanásának, a demokrácia megteremtésének és bukásának okait, folyamatát, a bolsevik ideológia jövő-, hatalom- és erkölcsszemléletét, ennek kapcsolatát a háború borzalmaival, és veszélyeit a társadalomra nézve, a hatalomátvétel természetét; - ismerjék az őszirózsás forradalom okait, előzményeit, ideológiáját; - ismerjék a vereség és az antant-megszállás következményeit, a Károlyi-kormányzat intézkedéseit, mozgásterének korlátait, népszerűségvesztésének okait; - ismerjék a Tanácsköztársaság kikiáltásának okait, kezdeti népszerűségének és népszerűségvesztésének okait, a diktatúra intézkedéseit, a demokrácia és diktatúra közti különbségeket az emberek mindennapjai oldaláról közelítve, a vörösteror természetét; - ismerjék az ellenforradalom mozgatórugóit, Horthy hatalomra kerülésének okait, körülményeit, a fehérterror természetét, a konszolidáció első lépéseit.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A gyarmati politika — európai kihívások, távol-keleti válaszok Nagyhatalmi konfliktusok és szövetségek Az első világháború okai, kirobbanása. Hadviselés, tömegtájékoztatás, sajtó, propaganda. A háború mindennapjai a fronton és a hátszágban.	Ismeretszerzés, tanulás: – Ismeretszerzés térképről (pl. háború eseményeinek leolvasása) – Ismeretszerzés személyes beszélgetésből, családi emlékekből (Pl. fényképek, levelek az első világháborúból, rokonok történetei.) – Egy történelmi oknyomozás megtervezése. (Pl. a Lusitania elsüllyesztése.)	Magyar nyelv és irodalom: háborús versek (pl. Ady Endre, Babits Mihály: Jónás könyve). <i>Biológia-egészségtan:</i> fertőzés, higiénia, járvány.

A háború menete. Magyarország az első világháborúban. A februári forradalom és a bolsevik hatalomátvétel. A diktatúra kiépülése Szovjet-Oroszországban. A háborús vereség következményei Magyarországon: az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlása, az őszirózsás forradalom. A Tanácsköztársaság.	Kritikai gondolkodás: – Vita történelmi személyiségekről, források alapján (pl. Károlyi, Kerenszkij) – Történelmi elbeszélések összehasonlítása. (Pl. 1918-19-es visszaemlékezések összehasonlítása.) Kommunikáció: – Mások érvelésének összefoglalása és figyelembevétele. (Pl. Károlyi Mihály politikai szerepének értékelése.) – Folyamatábra, diagram, vizuális rendezők készítése. (Pl. a háborús veszteségek.) – Események, történetek, jelenségek mozgásos, dramatikus megjelenítése. Tájékozódás térben és időben: – Különböző időszakok történelmi térképeinek összehasonlítása, a történelmi tér változásainak leolvasása. (Pl. a háborús frontok mozgása.)	
Értelmező kulcsfogalmak	Történelmi idő, okok és következmények, történelmi források, tények és bizonyítékok, interpretáció, jelentőség, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalmak	Társadalom, társadalmi csoportok, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, népesedés, migráció, életmód, város, nemzet, nemzetiség, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrások, gazdasági szereplők, gazdasági kapcsolatok, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó, politika, állam, államforma, államszervezet, hatalmi ágak, demokrácia, monarchia, köztársaság, parlamentarizmus, közigazgatás, birodalom, szuverenitás, háború, hadsereg, vallás, vallásüldözés.	

Fogalmak, adatok	Fogalmak: Meidzsi-reformok, hármasszövetség, antant, központi hatalmak, keleti kérdés, ultimátum, mozgósítás, villámháború – állóháború/állásháború, front, frontvonal, háttérország, jegyrendszer, hadigazdaság, lövészárkok, tank, gáztámadás, tengeralattjáró, Spanyolország, szovjet, kommunizmus, Nemzeti Tanács, ösztirózsás forradalom, Vix-jegyzék, Tanácsköztársaság, Clemenceau-jegyzék, felvidéki hadjárat, Kommunisták Magyarországi Pártja (KMP), egypártrendszer, proletárdiktatúra, ellenforradalom, vörösteror, fehérteror, Lenin-fiúk, fehér különítményes megtorlások, vörös térkép, kisebbségvédelem, Rongyos Gárda Személyek: II. Vilmos, Ferenc Ferdinánd, II. Miklós, Kerenszkij, Trockij, Wilson, Clemenceau, IV. Károly, Károlyi Mihály, Vix, Kun Béla, Horthy Miklós, Kemal Atatürk, Apponyi Albert Topográfia: Brit Birodalom, Balkán, Szerbia, Japán, Szarajevó, Somme, Verdun, Doberdó, Isonzó, Piave, Belgrád, Kápolna, Délvidék, Burgenland, Csehszlovákia, Ausztria, trianoni Magyarország, Románia, Olaszország Kronológia: 1868 (Meidzsi-restauráció), 1873 (három császár szövetsége), 1878 (a San Stefano-i béke, a berlini kongresszus, Bosznia-Hercegovina okkupációja), 1882 (a hármasszövetség megalakulása), 1907 (a hármasszövetség létrejötte), 1912–13 (a Balkán-háborúk), 1914–18 (az első világháború), 1914. június 28. (a szarajevói merénylet), 1914. július 28. (az Osztrák-Magyar Monarchia hadat üzen Szerbiának, a világháború kirobbanása), 1916 (csata a Somme-nál), 1917 (a „februári” és az „októberi” forradalom, a bolsevikok hatalomátvétele Oroszországban), 1918. október 31. (Károlyi Mihály kinevezése miniszterelnökké, „az ösztirózsás forradalom győzelme”), 1918. november 3. (a padovai fegyverszünet), 1919. március 21.– augusztus 1. (a proletárdiktatúra időszaka), 1920. június 4. a trianoni békediktátum
------------------	---

A továbbhaladás feltétele:

A tanév során az epochákból legalább elégséges osztályzat megszerzése a tanév végén.

10. ÉVFOLYAM

1. EPOCHA

10.év 1. epocha

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Magyarország és a világ a húszas években	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	A XIX. század eszméi. A dualizmus állama, gazdasága, társadalma. Az első világháború. A bolsevik hatalomátvétel és a proletárdiktatúra kiépülése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az epocha célja, hogy megismertesse a tanulókkal - a békerendszert, annak ellentmondásait; a trianoni béke okait és következményeit; - a békékre épülő nemzetközi kapcsolatrendszer, a kollektív biztonságra törekvés irányába tett első próbálkozásokat és ezek kudarcát; - a válságjelenségeket és a fellendülést illetve ezek hátterét; - a magyarországi konszolidáció politikai, gazdasági, külpolitikai vonatkozásait, ezek eredményeit; - a kultúrpolitika törekvéseit és eredményeit különösen az elemi oktatás terén; - a dualizmushoz képest szélesebb választójogi alapokra helyezett alkotmányosság előnyeit, illetve a kormányzói hatalomból, jogkorlátozó jogszabályokból és a nyílt választásos, saját korában is retrográdnak számító rendszerből eredő tehertételeket, ezek torzító hatását a magyar állampolgári mentalitásra, jogfejlődésre; - mindezzel erősíteni az állampolgári ismereteket, a demokrácia iránti elkötelezettséget; - a nyugati és északi demokráciák megerősödését, problémáit - a kommunista világmozgalom erősödését és az olasz fasiszmus hatalomra kerülését és rendszerét; - a szélsőségek erősödésének összefüggéseit és okait; - a húszas évek szellemiségét, mindennapjait, a nők helyzetének, az öltözködésnek és szokásoknak ezt tükröző megváltozását.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A Párizs környéki békék Trianon A húszas évek világa A nemzetközi gazdaság	Ismeretszerzés, tanulás: – Források elemzése, megvitatása (pl. Mussolini programja) – Csoportos szövegfeldolgozás (pl. egyes országok gazdasága, berendezkedése, ezek közös megbeszélése)	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Mihail Bulgakov, Thomas Mann, Ernest Hemingway. <i>Matematika:</i> számok, műveletek, egyéb ma-

A diplomácia törekvései Demokráciák Nyugaton Az olasz fasizmus Új államok a térképen A húszas évek belpolitikai konszolidációs törekvései A kultúrpolitika Külpolitikai és gazdasági konszolidáció	– Folyamatok leolvasása ábráról (pl. Dawes-terv) – Önálló információgyűjtés különböző médiumokból (Pl. Mussolini, Horthy propaganda-filmeken, plakátok.) – Ismeretszerzés különböző típusú forrásokból (Pl. a gazdasági folyamatokat jellemző adat-sorokból.) Kritikai gondolkodás: – Szövegek, hanganyagok vizsgálata a hitelesség szempont-jából. (Pl. híradófilmek, játék-filmrészletek: Fellini: Amarcord, Menzel: Sörgyári capriccio, Chaplin: Modern idők, Allen: A rádió aranykora.) – Tételmondat meghatározása, szövegtömörítés (Pl. politikai programok tömör megfogalmazása.) Kommunikáció: – Csoportos és páros témafeldolgozás – Esszé írása. (Pl. Klebels-bergről) – Beszámoló olvasmányokból (pl. Koestler, visszaemlékezések) Tájékozódás időben és térben: – Események, jelenségek, tárgyak, személyek időrendbe állítása. (Pl. a két világháború közötti időszak gazdasági változásainak időrendje.) – Egyes történelmi jelenségek és régiók eltérő időbeli ritmusának felismerése és kölcsönhatásainak elemzése.	tematikai szimbólumok alapján az általuk leírt valóságos helyzetek, történések, összefüggések elképzelése. Biológia-egészségtan: védőoltások. <i>Fizika:</i> elektromágneses hatás terjedése (rádió). <i>Földrajz:</i> a gazdasági fejlettség területi különbségei, a gazdasági szerkezet és a társadalmi-gazdasági fejlettség kapcsolata. <i>Ének-zene:</i> az avantgárd zene. <i>Vizuális kultúra:</i> szürrealizmus (pl. Salvador Dali), fotóművészet. <i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> tömeg-tájékoztatás és demokrácia, kultúra és tömegkultúra.
Értelmező kulcsfogalmak	Változás és folyamatosság, okok és következmények, interpretáció, történelmi nézőpont.	

Tartalmi kulcs-fogalmak	Társadalom, társadalmi csoportok, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, népesedés, népességgrobbanás, migráció, életmód, város, nemzet, nemzetiség, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrások, gazdasági szereplők, gazdasági kapcsolatok, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó, politika, állam, államforma, államszervezet, hatalmi ágak, egyeduralom, monarchia, demokrácia, parlamentarizmus, diktatúra, közigazgatás, birodalom, szuverenitás, centrum, periféria, vallás, vallásüldözés.
Fogalmak, adatok	<i>Fogalmak:</i> Népszövetség, tömegpárt, fasizmus, korporatív állam, polgárháború, intervenció, Vörös Hadsereg, hadikommunizmus, NEP, kisantant, Dawes-terv, totális diktatúra, propaganda, tekintélyelvű államok, magaskultúra/ <i>elitkultúra</i> , <i>tömegkultúra</i> , konszolidáció, numerus clausus, földreform, népszövetségi kölcsön, pengő, revízió, irredentizmus, kultúrfölény, Magyar Nemzeti Bank, totális állam, többpártrendszer, holodomor, kulák, tervgazdaság, antiszemitizmus, kormányzó, Szent István-i állameszme, magyar népi mozgalom <i>Személyek:</i> Mussolini, Teleki Pál, Bethlen István, Peyer Károly, Klebelsberg Kunó, Weiss Manfréd, Szent-Györgyi Albert <i>Topográfia:</i> Magyarországtól elcsatolt területek, Köztes-Európa, Jugoszlávia, Trianon, Saar-vidék, Szudéta-vidék, Rajna jobb/balpart, Danzig, Kolima-vidék <i>Kronológia:</i> 1922. (fasiszta hatalomátvétel Olaszországban), 1924. (a Dawes-terv), 1925. (a locarnói egyezmény), 1920–1944 a Horthy-rendszer

2. EPOCHA

10. év 2. epocha

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Magyarország és a világ a harmincas években	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Az első világháború. A húszas évek. A bolsevik hatalomátvétel és a proletárdiktatúra kiépülése. A német egység.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az epocha célja, hogy - a tanulók ismerjék az egyenlőtlen fejlődés okait, következményeit; - Közép-Kelet-Európa sajátos viszonyaival behatóbban ismerkedjenek meg, értsék meg helyzetének máig ható sajátosságait; - legyen képük a válságokkal kapcsolatos elképzelésekről, a válságot átélők mindennapjairól, a válságmenedzselő közgazdasági elképzelésekről; - értsék meg az egyes politikai rendszerek működési elveit és	

	legyenek képesek közöttük elvi és gyakorlati különbségeket találni; - legyenek tisztában a náci és sztálini totalitarizmus működésével, hasonlóságaival és eltéréseivel, mindennapjaikkal, társadalomlélektanával; - igazodjanak el a kor uralkodó — máig ható — eszmei áramlatai között; - lássák a tanulók a történelmi mozgástereket, az azokat befolyásoló körülményeket, a nagyhatalmak és a kisállamok problémáit, egymás közti viszonyaikat, Magyarország külpolitikai mozgásterét, kényszereit, lépéseinek okait, problémáit; - ismerjék a válság magyarországi gazdasági és társadalmi hatását; - igazodjanak el a magyar politika irányzatai között, lássák az ország gazdasági, társadalmi nehézségeit, eredményeit, a válság hatását.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Az 1929–33-as világgazdasági válság jellemzői és következményei. Az Amerikai Egyesült Államok válasza a válságra: a New Deal. Erőforrások és termelési kultúrák. A nemzetiszocialista ideológia és a náci diktatúra jellemzői. Tömegtájékoztatás, sajtó, propaganda. A kommunista diktatúra a Szovjetunióban. Történelemformáló eszmék. A magyar belpolitikai élet radikalizálódása az 1930-as években. A politikai ellenzék. Népi-urbánus vita. Gazdaság Magyarországon a két háború között Társadalom és életmód Magyarországon a két világháború között.	Ismeretszerzés, tanulás: – Önálló információgyűjtés különböző médiumokból (Pl. Hitler beszédei, propagandafilmek, plakátok.) – Ismeretszerzés különböző típusú forrásokból (Pl. a gazdasági válságot jellemző adatsorokból.) – Kézikönyvek, lexikonok használata. (Pl. fogalom meghatározására.) Kritikai gondolkodás: – Szövegek, hanganyagok vizsgálata a hitelesség szempontjából. (Pl. beszédek, propagandafilmek.) – Történelmi-társadalmi modellek elemzése a bizonyosság, a lehetőség és a valószínűség szempontjából. (Pl. válságkezelő módszerek.) – Tételmondat meghatározása, szövegtömörítés (Pl. politikai programok tömör megfogalmazása.) Kommunikáció: – Esszé írása. (Pl. a válság okai.)	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Bulgakov, Thomas Mann, Hemingway, a Nyugat, népi írók (Németh László, Illyés Gyula), Kassák Lajos, Kosztolányi Dezső, Móricz Zsigmond; József Attila: Külvárosi éj, Tudod, hogy nincs bocsánat. <i>Matematika:</i> számok, műveletek, egyéb matematikai szimbólumok alapján az általuk leírt valóságos helyzetek, történetek, összefüggések elképzelése. <i>Biológia-egészségtan:</i> védőoltások. <i>Fizika:</i> elektromágneses hatás terjedése (rádió). <i>Földrajz:</i> a gazdasági fejlettség területi különbségei, a gazdasági szerkezet és a társadalmi-gazdasági fejlettség kapcsolata, a Kárpát-

Szegények és gazdagok világa. Egyenlőség, emancipáció. Nemzetközi viszonyok a két világháború között. A tudomány, művészetek. <i>Korok, korstílusok.</i> Életmód és mindennapok a két világháború között. Nők és férfiak életmódja és társadalmi helyzete, életformák.	– Elsődleges történelmi források elemzése, összefüggések felderítése. (Pl. a náci párt tömegpárttá válása.) – Mások érvelésének összefoglalása és figyelembevétele. (Pl. a diktatúrák közös és eltérő vonásai.) Tájékozódás időben és térben: – Események, jelenségek, tárgyak, személyek időrendbe állítása. (Pl. a két világháború közötti időszak gazdasági változásainak időrendje.) – Egyes történelmi jelenségek és régiók eltérő időbeli ritmusának felismerése és kölcsönhatásainak elemzése. (Pl. a világgazdasági válság térbeli és időbeli különbségei.)	medence földrajza. <i>Ének-zene:</i> Bartók Béla, Kodály Zoltán. Sztravinszkij <i>Vizuális kultúra:</i> szürrealizmus (pl. Salvador Dali), fotóművészet. <i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> tömegtájékoztatás és demokrácia, kultúra és tömegkultúra.
Értelmező kulcsfogalmak	Változás és folyamatosság, okok és következmények, interpretáció, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalmak	Társadalom, társadalmi csoportok, identitás, társadalmi mobilitás, fel-emelkedés, lesüllyedés, népesedés, népességgrobbanás, migráció, életmód, város, nemzet, nemzetiség, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrások, gazdasági szereplők, gazdasági kapcsolatok, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó, politika, állam, államforma, államszervezet, hatalmi ágak, egyeduralom, monarchia, demokrácia, parlamentarizmus, diktatúra, közigazgatás, birodalom, szuverenitás, centrum, periféria, vallás, vallásüldözés.	

Fogalmak, adatok	<i>Fogalmak:</i> pártállam, államosítás, kollektivizálás, tervutasításos rendszer, Sztahanov-mozgalom, GULAG, személyi kultusz, koncepciós per, ukrajnai éhínség, sztálinizmus, tőzsde, túltermelési válság, New Deal, totális diktatúra, propaganda, nemzetiszocializmus, fajelmélet, Führer, SS, Berlin–Róma tengely, Antikomintern-paktum, Anschluss, domínium, tekinthetetlen államok, zsidótörvények, népi írók, urbánus, márciusi front, Független Kisgazda Párt, agrárrolló, nyilas mozgalom, győri program, első bécsi döntés. <i>Személyek:</i> Mussolini, Trockij, Sztálin, Roosevelt, Keynes, Hitler, Goebbels, Gandhi, Gömbös Gyula, Darányi Kálmán, Imrédy Béla, Rassay Károly, Szabó Zoltán, Kovács Imre, Szálasi Ferenc. <i>Topográfia:</i> Szovjetunió, Berlin, Weimari Köztársaság, Moszkva, Felvidék, Kárpátalja. <i>Kronológia:</i> 1918-22. (polgárháború és intervenció Szovjet-Oroszországban), 1921. (NEP), 1922. (a Szovjetunió megalakulása), 1928 (Sztálini kor kezdete, kollektivizálás), 1929–1933. (a világgazdasági válság), 1933. (Hitler hatalomra kerülése, Roosevelt elnökségének kezdete), 1936. (Berlin–Róma-tengely, Antikomintern-paktum), 1938. (Anschluss, a müncheni konferencia), 1932–1936. (Gömbös Gyula miniszterelnöksége), 1938. (az első zsidótörvény), 1938. november 2. (az első bécsi döntés), 1939. (második zsidótörvény), 1921–31 Bethlen miniszterelnöksége, 1939 Kárpátalja visszacsatolása.
--------------------------------	--

3. EPOCHA

10. év 3. epocha

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A második világháború	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Első világháború. Az 1930-as évek európai politikai és hatalmi változásai. A magyar revíziós külpolitika.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tantervi egység legfőbb célja azoknak a kapcsolatoknak a feltárása, melyek az előzményekkel és a következményekkel kötik össze az eseményeket. Fontos cél, hogy - ismerjék a háború katonai és diplomáciai történéseit, ezek jelentőségét; - jussanak el oda, hogy maguk tudják mérlegelni a háború összes jellemzőjét; - lássák, miként hat a mai napig a háború; - ismerjék a holokauszt okait, lefolyását, a civilizációnkkal, a tömeglélektannal, mentalitással való összefüggéseit, máig ható tanulságait, következményeit; - ismerjék meg Trianon és egyéb külső körülmények hatását a magyar lépésekre a háború egyes szakaszaiban; a magyar külpolitika előtt álló dilemmákat, a mozgástér és kényszerpálya kettősségét; - tudják értékelni a magyar társadalom és állami ill. katonai vezetés lépéseit a háborúba lépés, a hadviselés, a kiugrás és a holokauszt kapcsán; ismerjenek példákat embermentésre; - ismerjék a háború hatását a mindennapokra és a következő évtizedek mindennapjait meghatározó tudományos és technológiai fejlődésre.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A második világháború előzményei. A második világháború hadi és diplomáciai eseményei a Szovjetunió elleni német támadásig. Békék, háború, hadviselés. Magyarország mint fegyveres semleges Fordulat a háború menetében. Magyarország háborúba lépése és részvétele a keleti fronton.	Ismeretszerzés, tanulás: – Csoportmunka, témák közös feldolgozása (pl. mindennapok) – Folyamatok leolvasása térképről (pl. <i>háborús események, frontok</i>) – Források olvasása, kritikus értelmezése (pl. Horthy-proklamáció) – Ismeretszerzés képekről (pl. a háború technikai hatása) – Élethelyzetek megfigyelése források alapján. (Pl. a katonák helyzete a fronton.) – Önálló információgyűjtés	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Kertész Imre: Sors-talanság, Radnóti Miklós: Hetedik ecloga. <i>Etika:</i> előítélet, kirekesztés, rasszizmus. <i>Fizika:</i> nukleáris energia. <i>Földrajz:</i> kontinensek természetföldrajzai jellemzői. <i>Informatika:</i> Neumann

A második világháború jellemzői. A holokauszt Európában, Magyarországon. A végjáték Európában, Magyarországon. A háború befejezése.	tés adott témához különböző médiumokból (Pl. filmek, dokumentumfilmek, plakátok, újságok.) – Egy történelmi oknyomozás megtervezése. (Pl. a kiugrási kísérlet kudarcának okai.) Kritikai gondolkodás: – Híres emberek viselkedésének mozgatóiról feltevések megfogalmazása (Pl. Churchill szerepe a háborúban.) – Önálló vélemény megfogalmazása. (Pl. Magyarország külpolitikája.) Kommunikáció: – Esszé írása. (Pl. a szövetséges hatalmak együttműködésének értékeléséről.) – Saját vélemény megfogalmazása. (Pl. az atombomba bevetésének szerepéről.) Tájékozódás időben és térben: – Egyes történelmi jelenségek és régiók eltérő időbeli ritmusának felismerése és kölcsönhatásainak elemzése. (Pl. a háború eseményeinek hatása a magyar politikára.)	János, elektronikus, digitális számítógép.
Értelmező kulcsfogalmak	Változás és folyamatosság, okok és következmények, történelmi források, interpretáció, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalmak	Társadalom, társadalmi csoportok, identitás, társadalmi mobilitás, népesség, népességfogyás, migráció, életmód, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrások, gazdasági szereplők, gazdasági kapcsolatok, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó, politika, állam, államforma, államszervezet, parlamentarizmus, diktatúra, közigazgatás, birodalom, szuverenitás, emberi jogok, állampolgári jogok, vallás, vallásüldözés.	

Fogalmak, adatok	<i>Fogalmak:</i> háromhatalmi egyezmény, tengelyhatalmak, koncentrációs tábor, megsemmisítő tábor, népirtás, holokauszt, partizán, totális háború, furcsa háború, hadigazdaság, Vörös Hadsereg, antifasiszta koalíció, fegyveres semlegesség, második bécsi döntés, „hintapolitika”, gettó, deportálás, munkaszolgálat, kiugrási kísérlet, hadifogság, malenkij robot, radar, elektronikus számítógép, haláltábor, háborús bűn <i>Személyek:</i> Molotov, Ribbentrop, Churchill, Rommel, Himmler, Montgomery, Zsukov, Eisenhower, De Gaulle, Petain, Quisling, Tito, Bárdossy László, Kállay Miklós, Sztójay Döme, Endre László, Szálasi Ferenc, Bajcsy-Zsilinszky Endre, Raoul Wallenberg, Sztehlo Gábor, Lakatos Géza, ifj. Horthy Miklós, Jány Gusztáv, Neumann János, Szilárd Leó, Edmund Veessenmayer, Salkaházi Sára, Apor Vilmos, Richter Gedeon <i>Topográfia:</i> Leningrád, Moszkva, Pearl Harbor, Midway, El-Alamein, Sztálingrád, Kurszk, Normandia, Hiroshima, Auschwitz, Jalta, Potsdam, Újvidék, Voronyezs, Don-kanyar, Észak-Erdély, Kamenyec Podolszk Árpád-vonal, Drezda, Szolyva <i>Kronológia:</i> 1939. augusztus 23. (a Molotov-Ribbentropp-paktum aláírása), 1939. szeptember 1. (Németország megtámadja Lengyelországot, kitör a második világháború), 1941. június 22. (Németország megtámadja a Szovjetuniót), 1942. (Midway-szigetekenél lezajlott ütközet, el-alameini csata), 1943. (véget ér Sztálingrád ostroma, kurszki csata), 1944. június 6. (megkezdődik a szövetségesek normandiai partraszállása), 1945. február (a jaltai konferencia), 1945. május 9. (az európai háború befejeződése), 1945. augusztus 6. (atomtámadás Hiroshima ellen), 1945. szeptember 2. (Japán fegyverletételével véget ér a második világháború), 1940. augusztus 30. (a második bécsi döntés), 1941. április (magyar támadás Jugoszlávia ellen), 1941. (ún. „harmadik zsidótörvény”), 1941. június 26. (Kassa bombázása), 1942–1944 tavasza (Kállay Miklós miniszterelnöksége), 1942 január (Újvidék), 1943. január (a doni katasztrófa), 1944. március 19. (a németek megszállják Magyarországot), 1944. október 15. (Horthy Miklós sikertelen kiugrási kísérlete, nyilas hatalomátvétel), 1944. december 21. (Debrecenben összeül az Ideiglenes Nemzetgyűlés), 1945. április (Magyarország felszabadítása a náci uralom alól, a szovjet megszállás kezdete, a háború vége Magyarországon), 1941. június 27. Magyarország deklarálja a hadiállapot beálltát, 1941. december 7. Pearl Harbor bombázása
------------------	--

4. EPOCHA

10. év 4. epocha

Tematikai egység	A jóléti államok kora (1945-1973) A világ és Magyarország	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	A Horthy-kor. A második világháború eseményei, a sztálinizmus jellemzői, az Amerikai Egyesült Államok politikai és gazdasági viszonyai, a New Deal. A gyarmatosítás, gyarmati politika a második világháború előtt.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az epocha célja, - hogy a napjaink életkörülményeit alapvetően meghatározó jóléti állam, fogyasztói társadalom kiépülését, működését, jellemzőit megismertessük; - hogy a tanulók ismerjék meg a világháborús megosztottság okait, természetét, máig ható hatásait a politikában, technológiában; - az Európán kívüli világ történetének bemutatásával a mai globalizált világ működésének, összefüggéseinek megértése, továbbá más kultúrák, országok megértése, elfogadásának kialakítása; - hogy a tanulók ismerjék meg a szovjetizálás történetét Magyarországon; - hogy a tanulók képesek legyenek átlátni a hazai szocializmus egyes korszakainak sajátosságait, hasonlóságait és eltéréseit a gazdaság, a társadalom, a politika, a gondolkodásmód és mentalitás terén, ezek máig ható következményeit; - hogy a tanulók ismerjék az 1956-os forradalomhoz vezető okokat, lefolyását és hatásait; járuljon hozzá mindez nemzettudatuk formálásához; - járuljon hozzá mindez az alapvető állampolgári ismeretek, viselkedési normák, felelősségtudat és elmélyítéséhez. A fejezet jelentős része olyan időszakokkal foglalkozik, melyről a tanulóknak szüleiken, nagyszüleiken keresztül igen sok élményük lehet, cél tehát a megélt, élményszerű családi történelem bevonása. Ennek megfelelően a tanulók a korról sokféle nézettel rendelkeznek, így az órákon az egyéni nézetek és a tények egybevetése nagy szerepet kell, hogy kapjon.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
A hidegháború és enyhülés Nemzetközi kapcsolatok 1945-1956 A gyarmati rendszer felbomlása. India, Kína,	Ismeretszerzés, tanulás: – Források elemzése, megvitatása (pl. MDP KV júniusi határozat, 1953) – Csoportos szövegfeldolgozás	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Orwell, Szolzsenyicin, Hrabal, Camus, García Marquez. Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról. A beat irodal-

Közel-Kelet. A szabad világ országai – jóléti államok. Az európai integráció. A szovjet blokk Magyarország „szovjetizálása” (1945-1948) A Rákosi-kor Az enyhülés kezdetei. Nemzetközi kapcsolatok és az „új szakasz” Magyarországon (1953-56) Forradalom és szabadságharc - 1956 Az enyhülés. Nemzetközi kapcsolatok 1956-1975. A prágai tavasz. Lázadás a jóléti állam ellen – 1968. Az ifjúsági ellenkultúra. A Kádár-rendszer konszolidációja. Az új gazdasági mechanizmus	(pl. egyes országok helyzetének megvitatása) – Folyamatok leolvasása térképről (pl. integrációs szervezetek) - Ismeretszerzés különböző írásos forrásokból, vizuális rendezők készítése. <i>(Pl. a két szuperhatalom jellemzőinek összegyűjtése.)</i> - A tanultak felhasználása új feladathelyzetekben. (Pl. New Deal, a két háború közötti Amerika és a nyugat-európai jóléti államok.) Kommunikáció: - Folyamatábra, diagram készítése. (Pl. a két szuperhatalom katonai kiadásai.) - Beszélgetés egy társadalmi, történelmi témáról. Saját vélemény megfogalmazása. <i>(Pl. az iszlám fundamentalizmus okai, hatásai.)</i> Tájékozódás térben és időben: - Múltban élt emberek életének összehasonlítása a jelennel. (Pl. Közép-Európa államai a szocializmus időszakában és napjainkban.) - Tanult helyek megkeresése a térképen. <i>(Pl. a két tömb meghatározó államai.)</i>	ma. (Ginsberg, Kerouac.) <i>Kémia, fizika:</i> hidrogénbomba, nukleáris fegyverek. <i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Dokumentumfilmek, híradók elemzése. Ének-zene: a beat és a klasszikus rock; a mai populáris zene irányzatai.
Értelmező kulcsfogalmak	Történelmi idő, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalmak	Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, népesedés, népességgrobbanás, migráció, életmód, város, nemzet, nemzetiség, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, piaczgazdaság, gazdasági válság, adó, politika, állam, államforma, államszervezet, parlamentarizmus, emberi jog, állampolgári jog, diktatúra, birodalom, szuverenitás, centrum, periféria, népképviselő, demokrácia, diktatúra, vallás, vallásüldözés.	

Fogalmak, adatok

Fogalmak: Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ), szuperhatalom, vasfüggöny, hidegháború, hidrogénbomba, interkontinentális rakéta, fegyverkezési verseny, kétpólusú világ, NATO, Varsói Szerződés, KGST, Európai Gazdasági Közösség (Közös Piac), II. vatikáni zsinat, fogyasztói társadalom, diáklázadás, ellenkultúra, berlini fal, harmadik világ, el nem kötelezettek mozgalma, Szövetséges Ellenőrző Bizottság, Független Kisgazdapárt, Nemzeti Parasztpárt, Magyar Kommunista Párt, Szociáldemokrata Párt, háborús bűnös, népbíróság, kitelepítés, lakosságcsere, Magyar Dolgozók Pártja (MDP), kulák, beszolgáltatás, földosztás, államosítás, forint, szalámitaktika, népköztársaság, pártállam, , tanácsrendszer, aranycsapat internálás, deportálás, osztályharc, ÁVH, Petőfi Kör, MEFESZ, intervenció, Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP), amnesztia, új gazdasági mechanizmus, háztáji, második gazdaság, „három T”, KISZ,..

Személyek: Kliment Vorosilov, Mao Ce-tung, Nehru, Gandhi, Ben Gurion, Nasszer, Truman, Adenauer, Hruscsov, Kennedy, Brezsnyev, Gomulka, Dubček, Johnson, Kissinger, Willy Brandt, Cohn-Bendit, Marcuse, Mindszenty József, Sulyok Dezső, Slachta Margit, Tildy Zoltán, Nagy Ferenc, Kovács Béla, Pfeiffer Zoltán, Kéthly Anna, Rákosi Mátyás, Gerő Ernő, Farkas Mihály, Péter Gábor, Márton Áron, Kádár János, Nagy Imre, Rajk László, Maléter Pál, Bibó István, Aczél György.

Topográfia: NSZK, NDK, Izrael, Kuba, Korea, Vietnam, Recsk, Hortobágy, Sztálinváros (Dunaújváros).

Kronológia: 1945. (az ENSZ létrejötte), 1947. (a Truman-elv, a Kominform állásfoglalása, a párizsi béke, India függetlensége), 1948. („a fordulat éve”, Izrael létrejötte), 1949. (az NSZK, az NDK, a NATO, a KGST, a Kínai Népköztársaság létrejötte, a szovjet atombomba), 1955 a Varsói Szerződés létrehozása, 1956. (az SZKP XX. kongresszusa, a szuezi válság, tüntetések Lengyelországban), 1957 (a Római Szerződések), 1961. (a berlini fal építése, Gagarin űrrepülése), 1962 (a kubai rakétaválság), 1964–1973. (a vietnami háború), 1967. (a „hatnapos háború”), 1968 (a prágai tavasz, a Brezsnyev-doktrína, diáklázadások), 1975 (a Helsinki Értekezlet), 1947. február 10. (a párizsi béke), 1945 szovjet megszállás, választás Magyarországon, földosztás, 1947 kékcédulás választások 1948. (a Magyar Dolgozók Pártjának megalakulása, a nyílt kommunista diktatúra kezdete), 1949. (az új alkotmány, a Rajk-per) 1953–55. (Nagy Imre első miniszterelnöksége), 1956. (Rajk László és társainak újratemetése), 1956. október 23. (a forradalom kirobbanása), 1956. október 28. (a forradalom győzelme), 1956. november 4. (általános szovjet támadás indul Magyarország ellen), 1958. (Nagy Imre kivégzése), 1962. (MSZMP VIII. kongresszus), 1968. (UGM).

5. EPOCHA

10. év 5. epocha

Tematikai egység	A globalizáció kora A világ és Magyarország 1973-tól napjainkig	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	A kétpólusú világ kialakulása a második világháborút követő években. A szovjet tömb és a nyugati integráció legfontosabb jellemzői. A hidegháborús szembenállás. A gyarmati rendszer felbomlása. A jóléti állam és kritikája. Az 1956-os forradalom és a Kádár rendszer konszolidációja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	- Az anyagrészt célja, hogy a diákok ismerjék a napjainkig tartó közelmúlt legfontosabb tendenciáit, mozgatórugóit. - Ismerjék az olajválság korszakfordító hatását a fejlett világ gazdaságában, gazdaságpolitikájában, társadalmában; - az információs (posztindusztriális) társadalom fő jellemzőit, eltéréseit az ipari társadalométól. - Értsék meg, hogy miért tudott a Nyugat válaszolni a válság kihívásaira, és miért maradt el ez Keleten; - hogy melyek voltak a keleti blokk válságának egyéb okai. - Ismerjék és értsek a Kádár-rendszer válságának mozgatórugóit, a puha diktatúra jellemzőit, a felemás reformok eredményeit és hiányosságait; - Legyenek képesek beleélni magukat felmenőik Kádár-kori életébe; szerezzenek erről ismeretet otthon. - Értsék a nemzetközi feszültségek újbóli kiéleződésének és a terrorizmus okait, az enyhülés okait, körülményeit; - a keleti rendszerváltások nemzetközi összefüggéseit, mozgató eszméit, a keleti ellenzék szerepét. - Ismerjék a hazai ellenzéki csoportok fő jellemzőit, tevékenységüket. - Ismerjék meg a rendszerváltás utáni Magyarország eredményeit és társadalmi, gazdasági problémáit. - Ismerjék a romák Kádár-kori integrációjának felemás sikereit, a rendszerváltás utáni tömeges leszakadásuk okait, körülményeit. - Legyenek tisztában a határon túli magyarok életének jellemzőivel, politikai és kulturális mozgalmakkal, helyzetük változásával.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Az olajválság Válasz az olajválságra – a neoliberalizmus és a jóléti állam reformja.	Ismeretszerzés, tanulás: – Források elemzése, megvitatása (pl. Kádár-kori viccek)	Etika és társadalomismeret: Alkotmány/Alaptörvény, önkormányzatiság, gazdaság, társadalom, régiók a mai Ma-

Az információs – technikai forradalom. Információs (posztindusztriális) társadalom. Feszültségek a nemzetközi kapcsolatokban. Kis hidegháború. Terrorizmus. A szocialista országok válsága. A lengyel válság. A Kádár-rendszer válsága. Reformpróbálkozások, ellenzék. Társadalom, mindennapok a Kádár-korban. Kelet-európai rendszerváltások. Rendszerváltás Magyarországon. Enyhülés és új globális feszültségek. Globális problémák A posztszocialista régió és Magyarország helyzete, problémái 1990 után. A posztszocialista régió és Magyarország helyzete, problémái 1990 után. Magyarország euroatlanti csatlakozásának folyamata <i>Fölzárkózás, lemaradás.</i> A modern magyar állam A közjogi rendszer jogállami átalakítása és intézményrendszere 1990 után. Hatalommegosztás formái, színterei. A piacgazdaságra való áttérés és az átalakulás ellentmondásai, regionális gazdasági különbségek.	– Csoportos szövegfeldolgozás (pl. Társadalmi szerződés) – Folyamatok leolvasása térképről (pl. határon túli magyarok, hazai romák) - Különböző élethelyzetek megfigyelése. (Pl. mindennapi élet a vasfüggöny két oldalán.) Kritikai gondolkodás: - Vita történelmi személyiségek cselekedeteinek mozgatórugóiról, értékeléséről. (Pl. Gorbacsov.) - Elbeszélések, filmek vizsgálata a hitelesség szempontjából. (Pl. <i>A mások élete</i>, <i>Good bye, Lenin!</i>.) Kommunikáció: Képi és egyéb információk elemzése. (Pl. szovjet és amerikai karikatúrák elemzése.) Tájékozódás térben és időben: - Kronológiai adatok rendezése. (Pl. <i>rendszerváltás</i>.) - Egyszerű térképvázlatok készítése.	gyarországon. <i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> tömegkommunikáció, a média és a mindennapi élet. <i>Informatika:</i> Az internet születése. <i>Biológia-egészségtan:</i> a DNS és a géntechnológia. <i>Fizika:</i> az űrkutatás. <i>Ének-zene:</i> A beat és a rock. Szórakoztató zenei műfajok.
---	---	--

A magyarországi nemzetiségek a 19. századtól napjainkig A magyarországi nemzetiségek, A cigány (roma) társadalom története, helyzete és integrációjának folyamata. Nők, férfiak életmódja és társadalmi helyzete, életformák, szegények és gazdagok világa. A határon túli magyarság helyzete. Magyarok a nagyvilágban. Kisebbség, többség, nemzetiségek		
Értelmező kulcsfogalmak	Történelmi idő, ok és következmény, történelmi források, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalmak	Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, népesedés, népességrobbanás, migráció, életmód, város, nemzet, nemzetiség, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, piacgazdaság, gazdasági válság, adó, politika, állam, államforma, államszervezet, parlamentarizmus, emberi jog, állampolgári jog, diktatúra, birodalom, szuverenitás, centrum, periféria, népképviselő, demokrácia, közvetett és közvetlen demokrácia, diktatúra, vallás, vallásüldözés,	
Fogalmak, adatok	<i>Fogalmak:</i> olajválság, neoliberalizmus, internet, információs társadalom, posztindusztriális, kis hidegháború, csillagháborús terv/stratégiai védelmi kezdeményezés, iszlám fundamentalizmus, Európai Unió, euró, Európa Tanács, Európai Tanács, Európai Unió Tanácsa, Európai Parlament, bizottság, schengeni egyezmény, euró Szolidaritás, glasznoszt, peresztrojka, BM III/III. osztály, ellenzéki mozgalmak, szamizdat, Beszélő, monori találkozó, lakiteleki találkozó, Ellenzéki Kerekasztal, reformszocializmus, MDF, SZDSZ, Fidesz, MSZMP, FKgP, KDNP, MSZP, többpártrendszer, pluralizmus, jogállam, Nemzeti Kerekasztal, migráció, foglalkozási szerkezet, agglomeráció, diszkrimináció, szegregáció, integráció, Alaptörvény, kitelepítés, Beneš-dekrétum, lakosságcsere, falurombolás, kettős állampolgárság. <i>Személyek:</i> Brezsnyev, Reagan, Teller Ede, Thatcher, Milton Friedman, T. Berners-Lee, Gorbacsov, G. Bush, Kohl, II. János Pál, Ceausescu, V. Havel, L. Walesa, Michnik, Jaruzelski, Pozsgay Imre, Demszky Gábor, Kis János, Csoóri Sándor, Le-	

zsák Sándor, Tőkés László, Antall József, Göncz Árpád, Horn Gyula, Bokros Lajos, Orbán Viktor, Gyurcsány Ferenc, Esterházy János, Márton Áron,

Topográfia: Afganisztán, Gdansk, Szovjetunió balti, belső-ázsiai és kaukázusi utódállamai, Horvátország, Szlovénia, Ukrajna, Szlovákia, a határon túli magyarlakta területek, Maastricht, ázsiai kis-tigrisek, Csúrog, Jarek, Duna-delta, Marosvásárhely, Székelyföld, Brüsszel

Kronológia: 1957 a római szerződés, 1973. (olajválság), 1979. (Afganisztán; kis hidegháború kezdete), 1989. (Málta, a kelet-közép-európai rendszerváltások, a berlini fal lebontása), 1991. (a Szovjetunió szétesése, a délszláv válság és az Öböl-háború kirobbanása), 1992. (Maastrichti szerződés), 2001. (terrortámadás), 1974 (a magyar reform lefékeződése), 1985. (többes jelöléses választás, monori találkozó), 1987. (lakiteleki találkozó), 1989. június 16. (Nagy Imre és társainak újratemetése), 1989. október 23. (a harmadik Magyar Köztársaság kikiáltása), 1990. (szabad országgyűlési és önkormányzati választások), 1991. (a szovjet csapatok kivonása Magyarországról), 1995. (Bokros-csomag), 1999 (Magyarország a NATO tagjává válik), 2004. (Magyarország csatlakozása az Európai Unióhoz), 2012 Magyarország Alaptörvénye 1944–1945 magyarellen es atrocitások, 1990 fekete március.

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

A tanév során az epochákból legalább elégséges osztályzat megszerzése a tanév végén.

ETIKA, TÁRSADALOMISMERET - EGYÜTTÉLÉSTAN

A tantárgy jellemzői, fejlesztési feladatok

Általános cél:

Az *Etika, társadalomismeret* vállalt célja a tanulók társadalmi, etikai, állampolgári szocializációjának segítése, a polgári lét értékrendjének közvetítése a globalizált világban. A tanulók szocializációjának alapvető, meghatározó színtere a család. Az iskola legfeljebb csak mint intézmény képvisel és közvetít értékrendet és normákat. Mégis szükséges egy olyan tantárgy, amely direkt módon közvetíti a szocializációhoz szükséges képességek, attitűdök, személyiségjegyek és ismeretek összességét. A fő cél a tanulók társadalmi beilleszkedésének és érvényesülésének elősegítése. Elsősorban olyan képességeket kívánunk megalapozni és fejleszteni, amelyek segítik a diákokat abban, hogy – életük későbbi szakaszában – számukra ismeretlen szituációban is el tudjanak igazodni, és az általános emberi és polgári normáknak megfelelően tudjanak viselkedni. Fontos cél továbbá, hogy fejlessze a fiatalok társadalmi tájékozottságát és tájékozódási képességét, megalapozza a demokratikus közéletben való tudatos részvételét; felkészítse a tanulókat a gazdasági jelenségek értő szemléletére, a tudatos gazdasági szerepvállalásra, az emberi jogok feltétlen tiszteletére.

A tantárgy helye az AKG-ban

Az Etika, társadalomismeret a társadalomismereti tantárgyblokk része, kötelező tantárgy a 7-10. évfolyamon. Lezárt képzést ad. Tevékenységszervezési formák tekintetében a 7-8. és a 9-10. évfolyam tanulási-tanítási rendje elkülönül egymástól, amit elsősorban az életkori sajátosságokat figyelembe vevő célok és tartalmak különbözősége indokol.

A társadalom- és önismereti készségfejlesztést, valamint mentálhigiénés és kommunikációs funkciókat, az AKG egységes keretben az ún. „csibefoglalkozásokon” valósítja meg. 7-8. évfolyamon e tantárgy tartalmi elemei és a képességfejlesztés irányai teljesen egybeesnek a „csibefoglalkozások” céljaival, ezért, ha az adott patrónusi közösség úgy kívánja, nem szükséges más időkeretet erre biztosítani.

A tanterv nagy szabadságot biztosít a kisiskoláknak, csibéknek a témák feldolgozására, tevékenységformáira, sorrendjére egyaránt. Többek között ezért is modulrendszerű maga a tananyag is. Az AKG pedagógiai programja támogatja azokat a témaheteket, kisépochákat, évfolyam-programokat, amelyek tartalmukban, illetve a képességfejlesztés céljaiban egybeesnek az Együttélés elvárásaival.

9-10. évfolyamon önálló órakerettel rendelkezik – heti 2x45 perc. Tartalma elmozdul a szaktudományosabb megközelítés felé és megfelel a középiskolák emberismeret, társadalomismeret és etika, illetve emberismeret és etika, illetve társadalomismeret tantárgyára vonatkozó előírásoknak (NAT, kerettantervek, érettségi követelmények). Változatlanul modulárisan építkezik – nagy szabadságot biztosítva az évfolyamon tanító pedagógusoknak. Erre azért van szükség, mert fontos kíváncsi, hogy a diákok érdeklődéséhez, önálló kérdésfelvetéséhez, az aktuális társadalmi, politikai és etikai kérdésekhez illeszkedjen.

Az Etika, társadalomismeret képességfejlesztő, attitűdformáló céljaihoz mind a négy évfolyamon legalább egy témahét kapcsolódik. Hagyományosan 7. évfolyamon az ún. jótékonyági témahét, 8. évfolyamon a "másik iskola" témahét, 9. évfolyamon a falukutató témahét, 10. évfolyamon a "világ a burkon kívül" témahét. Ezek mellett a kisiskolák további témahetek tematikájába illesztik/illeszthetik be a tantárgy elemeit.

Az Etika, társadalomismeret értékelése évfolyamonként eltérő lehet. 7-8. évfolyamon az írásos patrónusi értékelő reagál a közös munkára. 9-10. évfolyamon önálló tantárgyként Etika, társadalomismeret néven bekerül a bizonyítványba. A témahetek feladatainak értékelése beletartozik a tantárgyi vagy patrónusi értékelőbe.

Tartalmi hangsúlyok

1. Az *Etika, társadalomismeret* **gyakorlati** tárgy: a **tanítás-tanulás** folyamatát személyközpontúan közelíti meg. Szimulációk, esettanulmányok, szituációk, konfliktusok, döntéshelyzetek jellemzik azt a megközelítést, melyen keresztül elsajátíthatják a diákok a társadalomra vonatkozó ismereteket és normákat egyaránt.
2. A program a **pedagógiai célokból** lebontva határozza meg a feladatokat, témaköröket, technikákat.
 - A közvetítendő ismeretek kiválasztása az életkorhoz és az adott évfolyam pedagógiai céljaihoz igazodik, összességében azonban tartalmazza az *Ember és társadalom* (NAT követelmények) műveltségi terület követelményeit - a történelem kivételével.
 - A tananyag szelekcióját az évekre, problémákra bontott pedagógia célok vezérlik. A teljes - négy éves - anyag együttesen, a részletekből kívánja felépíteni a célokban általánosan megfogalmazott értékeket, normákat, világképet.
 - A tananyag közvetlenül nem igazodik meghatározott tudományágak tematikájához, hanem a diákok szocializációs szükségleteiből kiindulva sokféle elemből építkezik. Tartalmi értelemben az ún. társadalomismereti (embertan, etika, társadalmi, gazdasági, jogi és állampolgári ismeretek) tematika a meghatározó.
3. A program legfontosabb eszköze a tanulói **motiváció**, ezért a tantárgy felépítése **induktív** jellegű. A konkrét társadalmi szituációkból indul ki, és a tanulók aktivitására, részvételére építve igyekszik megfogalmazni a társadalmi viszonyok összességét. Az utolsó évet leszámítva a diákok többnyire olyan témákkal, kérdésekkel találkoznak (család, iskola, lakóközösség stb.), amelyekről közvetlen ismereteik, tapasztalataik vannak, ill. lehetnek.
4. A program **jelenlevő**, napjaink valóságának bemutatására, a társadalom mozgásformáinak, jelenségeinek megértésére, a szociális képességek fejlesztésére irányul.
5. **Személyesség, élményszerűség és spontaneitás** jellemzi: a diákok személyes részvételén, tapasztalatain keresztül közelíti meg a problémákat. A tananyag feladatai, helyzetgyakorlatok, döntési játékok csupán kiindulópontjai azoknak a társadalmi kérdéseknek, amelyeket a tanórákon – a tanár és a diákok által közösen kialakított társadalmi térben – feldolgoznak.
6. A tárgy **nyitott**, nagy szabadságot biztosít a tárgyat tanító tanárok számára. A helyi szituációk, aktuális társadalmi problémák, személyes élmények, kérdések, konfliktusok feldolgozására is módot kell adnia a diákoknak. Ebből adódóan **interaktivitást** (tanár-diák, iskola-külvilág) feltételez; és mind a tanár, mind a diák részéről **naprakésziséget, folyamatos aktualizálást** igényel.
7. A feldolgozás jellemzői és a tartalmi moduláris felépítés sugallja a mikro- és egész tanévre kiterjedő **projekttanítást**-tanulást, illetve tematikát kínál a **témahetek** számára.

8. **Újfajta tanári attitűdöt**, módszertani változatosságra való képességet kíván. A pedagógust nem szaktárgyi, hanem pedagógiai értelemben tekinti szakembernek (Bármely szakos **PEDAGÓGUS** taníthatja, aki értelmiségiként képes folyamatosan együttműködni egyenrangú társaként diákjaival.)

Módszertani javaslatok

1. A szabad – helyi pedagógiai programhoz kötődő – felhasználás érdekében a tananyag modulokból építkezik.
2. Minden témakör önálló egység, ezzel együtt az egész tananyag is egységes rendszert alkot. A leírt változat a szerzők javaslata, de a témakörök építőkockaként – az éves programnak megfelelően – más módon is összeépíthetők.
3. A tananyag fő sajátossága az induktív megközelítés, ami a személyességet, illetékességet, motivációt, problémacentrikus jelleget hivatott erősíteni:
 - konkrét esetekből (filmek, filmrészletek, novellák, olvasói levelek stb.) indul ki, s ezekből von le általánosabb következtetéseket, törvényszerűségeket;
 - a szituációk, esetek, sajátos példabeszédek, amelyek előhívják a diákok saját élményeit közös és egyéni tanulással általánosítva, a problémákat feldolgozva – azokat „megoldva” – tanítják a tanulókat;
 - a drámapedagógia eszközeit alkalmazza; ugyanakkor a játék mindig összekapcsolódik feladatlapokkal, közös értelmezésekkel is;
 - gyakorlati tevékenységekre vonatkozik; a megtanult tananyag önálló produktum (rajz, tanulmány, fotó, interjú, előadás stb.), ill. tevékenység formájában is megjelenik;
 - nagyon sok elemet tartalmaz a közösségi szabályrendszer működésével, egyén és közösség viszonyával kapcsolatban; ezekben a keretekben fel lehet dolgozni az iskolai közösség-szerveződés aktuális rítusait és élményeit is.
4. Felhasználja a szociológia, a közgazdaság, filozófia (etika, főként az alkalmazott etika), pszichológia valamint a politológia és a jogtudomány szaktudományos és nevelési szempontból különlegesen fontos integrálható elemeit. A szaktudományos jellegű tanítást az időszak végére teszi, igazodva a tanulók életkori sajátosságaihoz.
5. Tréningyszerűen megjelenő képességfejlesztő programok jellemzik, s ezek során alakulnak ki a "közmegegyezések". Ily módon stabilizálódnak a diákok tartalmi ismeretei, szabálytudata, közös normái.
6. A projektpedagógia elemeire gyakran épít, ezzel lehetővé teszi a tanulói önállóságot.

Általános fejlesztési követelmények

Mint az általános céloknál jeleztük, a tanulók szocializációja, szociális képességének fejlesztése alapvetően családi, részben össziskolai feladat. Egy tantárgy nem képes ennek a funkciónak önmagában megfelelni. Az Etika és társadalomismeret tantárgyi követelményei éppen ezért az iskolai pedagógiai programokban rögzített – a helyi, iskolai, társadalmi közegtől függő – céloknak, követelményeknek alárendelt módon jeleníthetők csak meg. Követik az iskola pedagógiai programjában megfogalmazott célkitűzéseknek és sajátos szervezeti, tanrendi felépítésének megfelelő struktúrában a NAT és a középiskoláknak szóló

kerettantervek által megfogalmazott alapvető célokat, fejlesztési feladatokat és az azoknak megfelelő közműveltségi tartalmakat.

1. Tartalmi értelemben a NAT *Ember és társadalom* műveltségi területének követelményeit (a történelmet kivéve) a program tartalmazza, de lehetőséget biztosít a helyi sajátosságoknak megfelelő adaptációra, a pedagógiai célok függvényében.
2. A tárgy alapvető követelményei a képességfejlesztésre irányulnak, melyeket az egyes éveknél, ill. progamegységeknél részletezünk.
3. Az *Etika, társadalomismeret* nagyon fontos feladata a képességfejlesztés. Konkrét szituációk, problémahelyzetek személyessé tételével, élmények, szimulációs gyakorlatok stb. segítségével a tananyag gondolkodni tanít, döntéshelyzetek elé állítja a diákokat, fejleszti vita- és előadói képességeiket. A kiegészítő képességfejlesztő tréningek – személyiségfejlesztés, kommunikációs gyakorlatok, tanulásmódszertan – tovább erősítik az életkori sajátosságokat is figyelembe vevő, lehetőség szerint minél személyesebb képességfejlesztő programot.
4. A számonkérés hagyományos módjai mellett – dolgozat, felelés stb. – itt megjelennek a projektrendszerű vizsgák is, amelyek mindig valami gyakorlati tevékenység – önálló kutatás, interjú, egy hivatalos ügy elintézése, egy program megszervezése stb. – köré épülnek.

7. évfolyam - Együttélés másokkal

(Csibekeretben, patrónusi foglalkozásokon, kisepochában, évfolyamszintű szervezésben, témaheteken)

Tematikai egység	Honnan jövök?	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	Az eddigi családban, közösségekben szerzett tapasztalataink	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az első félévre szánt első egység (Honnan jövök?) az iskolaváltás utáni új helyzethez, az ismerkedés kíváncsiságaihoz, a kamaszkor jellemzőihez illeszkedik. A témakör 18 órát vesz igénybe, ami a patrónusi foglalkozások felét jelenti. Érdemes modulokban külön kezelni az egyes témákat. Az évfolyam témahetei közül egy illeszkedik hagyományosan a szociális kompetencia fejlesztéséhez, a karácsony előtti ún. jótekonysági témahét, amely direkt módon nem jelenik meg a témák között. A nevelési célok közül leghangsúlyosabbak: Pozitív motiváció megteremtése a tanulás, az iskola, a közvetlen környezet iránt; A beilleszkedés és a helyzetfelismerés elősegítése, erősítése; Szabályok létrejöttének és működésének felismertetése, betartatása; A képességfejlesztés terén lehetőség nyílik: 1. Személyes élmények, tapasztalatok, konkrét esetek, példázatok segítségével gondolkodási és cselekvési minták bemutatására, gyakorlására; 2. Az életkori sajátosságoknak megfelelő szociális képességek fejlesztésére (együttműködési készség, kezdeményezőkészség, szabálytudat, elfogadási képesség);	

	3. Konfliktusok feltárásának és kezelésének gyakoroltatására; 4. A normabeépülés menetének kialakítására, a fegyelmezettség, a tolerancia, a rendezettség, a kötelességtudat erősítésére; 5. A közösségiség, önbizalom, aktivitás, tudatos csoportszerep kialakításának megteremtésére; 6. A nyitottság, pozitív motiváció, megértés, segítőkészség, tisztelet, méltányosság, elfogadó magatartás attitűdjeinek kialakítására; 7. Kognitív területen a figyelemkoncentráció, memória, absztrakció, lényeglátás, jelenségfeltárás, szövegértés, az analóg gondolkodás képességének fejlesztésére; 8. A kommunikációs képességek, különösen a beszéd-, vita-, érvelési képesség fejlesztésére.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Miben vagyok más? Mit kaptam otthonról? Madarat tolláról, embert barátjáról... Hogyan változom?	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> Tanulási hatékonyság felismerése. <i>Kritikai gondolkodás:</i> egyéni és közösségi érdekek összehangolása, egy-egy probléma, kérdés megfogalmazása. <i>Kommunikáció:</i> Érzések, tapasztalatok megfogalmazása szóban és rajzban. Szerepjátékokban egy adott szereplő helyzetébe belehelyezkedve, verbálisan kifejezni az érzelmeket. Figyelő hallgatás. <i>Szociális kompetencia:</i> Pozitív énkép kialakítása, csoportkohézió kialakításának megkezdése, pozitív közösségi attitűd kialakítása, egymásért való felelősségvállalás nehézségei.	<i>Biológia-egészségtan:</i> a serdülőkor biológiai jellemzői <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a nyelvi kommunikáció lehetőségei – formális, informális nyelv, tulajdonságok, jellemzés, svéd gyerekversek, más irodalmi művek a serdülők problémáiról <i>Vizuális kultúra:</i> az érzelmek, hangulatok, jellemzők vizuális megjelenítésének eszközei
Értelmező kulcsfogalmak	közösség, család, értékrend, alkalmazkodás, kapcsolatok, önismeret, tanulásmódszertan	
Tartalmi	tulajdonság, család, otthon, elfogadás, szülői, gyermeki szerepek,	

kulcsfogalmak	családmodell, társadalmi környezet, barátság, haverság, szeretet, hűség, felelősségvállalás, elmagányosodás, kamaszkor, változás, alkalmazkodás,
----------------------	--

Tematikai egység	Honnan jön az ember?	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	A történelemből már tanult őskorra, ókorra, kulturális sokszínűségekre vonatkozó ismeretek, önismeret és társismeret területén már egy nyitott, elfogadó légkör létrejött	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszélgetések az „emberről” szólnak: az ember, mint a természet része vagy pusztítója, az alkalmazkodás, az igazságosság utáni vágy, az erkölcsi világrend szükségessége. Emberi mivoltunkat, társas kapcsolatainkat meghatározó jellemzők felismerése. A kommunikáció szerepe és fajtái. A kérdezés, a kérdezni tudás mint a filozófiai/etikai gondolkodás alapja.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Természettudományos válaszok és teremtéstörténetek A csodálatos agy Közös örökség Keresés	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> A tanulás folyamatának tudatosítása. Logikus gondolkodás és az érzelmek befolyásának felismerése. <i>Kommunikáció:</i> A nonverbális kommunikáció „olvasása”. <i>Szociális kompetencia:</i> Tolerancia fejlesztése. Empátia megerősítése. A „tételezés” mechanizmusának megértése. A sokszínűség/másság értékének megélése.	<i>Biológia-egészségtan:</i> az ember mint biológiai lény, az agy működése <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kommunikáció <i>Vizuális kultúra:</i> a vizuális kommunikáció alapjai <i>Történelem:</i> az emberré válás, az őskor, a vallások és hitélet (őskor, ókor, kora középkor)
Értelmező kulcsfogalmak	erkölcs, jog, világrend, ember, önismeret, tanulásmódszertan	
Tartalmi kulcsfogalmak	szabad akarat, igazságosság, etológia, alkalmazkodás, világnézet, vallás, bűn, motiváció, akarat, ösztön, vágy, öröklődés, kommunikáció, mimika, gesztus, azonosság, másság, hajlam, tehetség, társadalmi környezet, kulturális evolúció, ember mint társadalmi lény, az ember mint erkölcsi lény	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

Ebben az évben az alapvető cél a különböző készségek, képességek, attitűdök feltárása, erősítése és fejlesztése. Az értékelés is ehhez igazodik: a képességfejlődésre, az önismeret alakulására vonatkozik és a patrónus írásos értékelőjében szerepel.

8. évfolyam - Együttélés a normákkal: az erkölcs és a jog

(Csibekeretben, patrónusi foglalkozásokon, kisépochában, évfolyam szintű szervezésben, témaheteken)

Tematikai egység	Az együttélés szabályai	Órakeret 26 óra
Előzetes tudás	Együttélés, tolerancia, alkalmazkodás, közösség, szabályok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az erkölcsi- és jogrendszerrel, valamint a törvénnyel kapcsolatos területekről ismereteket nyújtani; Segíteni a tanulókat annak megértésében, hogy hogyan alakultak ki és fejlődtek a különböző szabályok; Bátorítani a tanulókat, hogy kritikai módon átgondolják az erkölcsi- és jogrendszerrel kapcsolatos értékeket, kialakítsák azokat a készségeket és attitűdöket, amelyek segítségével képesek lesznek hatékonyan gyakorolni jogaikat és teljesíteni kötelességeiket; Az erkölcsi döntéshozatal – nehézségei, különböző értékrendek és erkölcsi normák egymásmellettélésének tudomásul vételét segíteni Cél/szándék - tett - következmény viszonyának megértése Attitűdök kialakítása: - igazságszeretet, egyéni és társadalmi felelősségérzet; - a másik jogainak tiszteletben tartása; - mások értékrendjének és hitének tolerálása;	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Az ember társas lény Értékrend, szokás, illem Az ízlés Az erkölcs Az emberi jog Az iskolai szabályok	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> Tudjon különbséget tenni az erkölcs és a jog között. Ismerje a gyermekek alapvető jogait. Tudja, hogy a norma, a viselkedési szabályok térben és időben változnak. <i>Kritikai gondolkodás:</i> Tudja, hogy a különböző vélemények nem mindig reálisan tükrözik a tényeket. Logikus érvelés. Problémamegoldó gondolkodás. Hipotézisek felállítása. Vita- és dramatizálási készségek. <i>Szociális készségek:</i> Értse, hogy az emberek az eseményeket és a változásokat különbözőképpen érzékelik és	<i>Biológia-egészségtan:</i> szenvedélybetegségek, drogprevenció <i>Földrajz:</i> vallásföldrajz <i>Történelem:</i> az értékrend változása a különböző történelmi korokban, vallástörténet

	értékelik. Értse, miért van szükség az alapvető magatartási szabályok megtartására.	
Értelmező kulcsfogalmak	nyelv, társadalom, önreflexió, szabály, erkölcs, etika	
Tartalmi kulcsfogalmak	illem, norma, egyenlőség, felelősség, fegyelem, tisztesség, igazságosság, becsületesség, normák, erkölcsi parancsok, szándék és következmény, a jog, a törvény, a bíróság, diákjog, házirend, szubkultúra, deviancia, szenvedélybetegség, emberi jog, gyermekek jogai	

Tematikai egység	Aki megszegi...	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Bűn, büntetés fogalma, jó és rossz fogalma.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megismerkedni a bírósági eljárások mikéntjével és azzal, hogy mit jelent a „minősítés” fogalma (fiatalkorúak sérelmére, bűnszövetkezetben, előre megfontolt, szándékos stb.); A büntetések „világa”, a börtön és büntetés értelmének elemzése; A halálbüntetés mint etikai állásfoglalás kérdésének végiggondolása; Bátorítani a tanulókat, hogy kritikai módon átgondolják az erkölcsi- és jogrendszerrel kapcsolatos értékeket, kialakítsák azokat a készségeket és attitűdöket, amelyek segítségével képesek lesznek hatékonyan gyakorolni jogaikat és teljesíteni kötelességeiket; Attitűdök kialakítása: - igazságszeretet, egyéni és társadalmi felelősségérzet; - a másik jogainak tiszteletben tartása; - mások értékrendjének és hitének tolerálása.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Bírósági eljárások Ítéletek háttere Mit érdemel az a bűnös... A halálbüntetés	<i>Ismertszerzés, tanulás:</i> Tudjon különbséget tenni az erkölcs és a jog között. <i>Kritikai gondolkodás:</i> Értse, hogy az emberek az eseményeket és a változásokat különbözőképpen érzékelik és értékelik. . Tudja, hogy az embereknek lehetnek jó és rossz döntései (cselekedetei), és ezek a döntések, cselekedetek a szándéktól függetlenül is hatnak. Értse, hogy a személyek és csoportok cselekedeteit helyzetük, érdekük és az adott	<i>Történelem:</i> bűn és büntetés

	szituáció hogyan befolyásolja. Logikus érvelés. Problémamegoldó gondolkodás. Hipotézisek felállítása. Vita- és dramatizálási készségek.	
Értelmező kulcsfogalmak	bűn, büntetés, megbocsátás, lelkiismeret, bíróság	
Tartalmi kulcsfogalmak	bíróági eljárás, BTK, fiatalkorú, gyermekkorú, elkövető, jogász, ügyész, ügyvéd, rasszizmus, habeas corpus	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

Az értékelés a képességfejlődésre és attitűdök formálódására vonatkozik és a patrónusi értékelőben szerepel. A témahetek értékeléséről, osztályzattá alakításáról vagy a patrónusi írásos értékelőben való megjelenítéséről az évfolyam patrónusi közössége dönt.

9. évfolyam – Együttélés a környezettel - Projekt

Tematikai egység	A falu projekt – helyi közösség (leírása, működése)	Órakeret 64 óra
Előzetes tudás	A saját mikroközösségek (család, iskola) működésének jellegzetességei.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai/ Módszertani ajánlások	Az év anyaga projektként épül fel. Produktum: egy több településből álló mikro-régió létrehozása. A települések határosak egymással, közös fejlesztésekbe kezhetnek stb. A települések „megalkotása” ad lehetőséget a társadalomismereti témák feldolgozására. A végén egy közös honlapon kell bemutatkozniuk a településeknek. Készüljenek közben térképek, virtuális fényképek, iratok, jegyzőkönyvek, makett stb. Menet: A települések kitalálásának menete során történik a szükséges ismeretek megszerzése, hónapok szerinti bontásban (természetesen a témakörök felcserélhetőek a diákok gondolkodása alapján). Jó lenne, ha a szomszédos települések állandó kapcsolatban lennének egymással, mert nem mindegy, hogy van-e iskola, posta, orvosi rendelő mindegyikben stb. Az év munkájához tartozik egy ún. falukutató témahét lebonyolítása is, amely részben ellenőrzi, hogy jól képzeltek-e el a virtuális település működését, részben továbbgondolásra sarkall. Egy virtuális lokális közösség létrehozása és ezen keresztül társadalmi élethelyzetek megismerése. A diákok személyes élményeinek, társadalmi tapasztalatainak mozgósítása és "tudatosítása". Alapvető cél továbbá az önálló gondolkodás és véleményalkotás	

erősítése és gyakorlása. Az önálló kutatáshoz szükséges ismeretek és készségek megalapozása. A tudományos ismeretszerzés alapvető módjainak elsajátítása. Fontos cél a következő képességek fejlesztése: - A különböző alternatívák közötti eligazodás - Lényegkiemelés - Kitartás - Együttműködés Az önálló kutatáshoz szükséges készségek kialakítása: - Tervezés - A szakirodalom, feldolgozása - Interjúzás - Felmérés készítése - Összegzés - Az elvégzett feladat előadása és „megvédése”		
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
1. Magyarország térszerkezete Magyarország térképe – országrészek, megyerendszer, tájegységek, településszerkezet, az országrészek összehasonlítása; a régió fogalma. A településszerkezet változásai a mai Magyarországon. 2. Lakóköznyezet A lakóköznyezet, infrastruktúra fogalma, az élhető település kritériumai. 3. Népesedési viszonyok <i>Statisztika. Demográfia</i> Korfa, életkor, házasság stb. szerinti összetétel, a népességszám és a várható életkor alakulásának kérdései Magyarországon. <i>Az identitás</i> Fogalma, összetettsége, kettős identitás, az identitásváltozás. <i>Szerelem – házasság – család</i> A szerelem és házasság történelmi útja, a házasság fogalma, férfi és nő, családtípusok régen és ma, családi konfliktusok és családon belüli erőszak, nemi szerepek a családban és a társadalomban. <i>Életkorok és életkori szerepek</i>	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> A társadalom lokális szereplőinek és szerepeinek ismerete. Kiscsoportos és egyéni kutatás (az önálló kutatás technikájának elsajátítása; életutak: interjúk és a tárgyi köznyezet: fényképezés, felmérések). Helytörténelmi alapismeretek. A társadalmi csoportok felmérése: életkor, nem; etnikai, vallási, gazdasági, kulturális különbségek. <i>Társas képességek:</i> Aktív szerepvállalás a virtuális közönségben. <i>Attitűdformálás:</i> A helyi társadalom problémái iránti fogékonyság kialakulása.	<i>Biológia-egészségügy:</i> lelki és testi egészség fogalma, víztisztítás, köznyezetvédelem <i>Földrajz:</i> Magyarország földrajza (természet-, gazdaság-, társadalomföldrajz) <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az esszéírás <i>Informatika:</i> Word, excell felhasználói szintű ismerete, információgyűjtés az interneten keresztül <i>Matematika:</i> a statisztika szerepe, diagramok olvasása és készítése <i>Történelem:</i> népességszám alakulása, az életmód változásai,

Nemzedékek együttélése, változások a gyermek- és ifjúkor tartamában, illetve társadalmi megítélésében, a szocializáció kérdései. <i>Egyémsről – sztereotípiá, előítélet, kirekesztés</i> A sztereotipizálás és előítéletes gondolkodás szociálpszichológiai jellemzői, a kirekesztés formái és működése, következményei. 4. Az önkormányzatiság és igazgatás Önkormányzati választások, mi az önkormányzatok feladatköre, pártok, civilszervezetek szerepe, hogyan és mit lehet elintézni az önkormányzatoknál. 5. Miből élünk? Költségvetés, adórendszer, korrupció, vállalkozások, munka és munkanélküliség. 6. Civil szervezetek A civil szervezetek, a civil szféra szerepe a helyi társadalomban, a civil kurázsi és a helyi konfliktusok. 7. Gondolkozz globálisan, cselekedj lokálisan! A globális problémák megjelenése (környezeti károk, szemétkelés, ökoszisztéma, zöldenergia, adósságválság, bűnbakképzés) és kezelése, az egyéni felelősség kérdései. 8. Falukutatás Önálló társadalomtudományos kutatatás előkészítése és lefolytatása egy adott településen, a kutatás eredményeiről írásos, képes beszámoló, esszé készítése.		családszervezet átalakulása, női-férfi szerepek és emancipáció, előítéletes gondolkodás és kirekesztés tragikus példái, az önkormányzatiság története, globalizáció <i>Alkalmazott közgazdaságtan:</i> költségvetés, vállalkozási formák, adórendszer, államháztartás
Értelmező kulcsfogalmak	erkölcs, etika, öntudat, munka; hit, szeretet, kiválasztás, bűn, kegyelem; lelkiismeret, szabadság, kötelesség, törvény, megértés; felelősség, szándék, következmény, önigazolás, társadalmi csoport, társadalmi probléma, konfliktus, közmegegyezés, család, hűség, szeretet, szerelem, törvény, törvénytisztelet, emberiesség, polgári engedetlenség; nemzet, identitás; igazságosság, szolidaritás, önkéntesség, ökológiai elővigyázatosság,	

	globális felelősség, környezettudatosság, fenntarthatóság, közjó, élet, halál, egészség, környezeti etika, emberközpontság, társadalomtudomány, szociológia, választás, demokratikus alapelvek, szolidaritás, önkéntesség, statisztika, civil szféra, civil szervezet
Tartalmi kulcsfogalmak	költségvetés, adó, járulék, vállalkozás, személyi jövedelemadó, áfa, juttatások, társadalombiztosítás, nyugdíjjárulék, költségvetési intézmény, rt, kft, kkt, bt, egyéni vállalkozás, szövetkezet, korlátlan felelősség, korlátolt felelősség, egyetemleges felelősség, biztosítótársaság, munkaerőpiac, munkaadó, munkavállaló, foglalkoztatás, munkaviszony, önéletrajz, motivációs levél, munkajog, munkaszerződés, munkaidő, munkabér, munkanélküliség, munkanélküli ellátás, álláskeresési támogatás, önkormányzatiság, civil, demográfia, nacionalizmus, sovinizmus, együttélés, idegengyűlölet, kisebbség, korrupció, korrupció-megelőzés, demográfia, korfa, halálok, születési ráta, születéskor várható élettartam.

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

Az értékelés a következőképpen történik: önálló szöveges értékelőt kapnak a diákok, amelyben szerepel a falukutató témahét értékelése is. A falukutató eredményéről készített beszámoló elkészítése a továbbhaladás feltétele.

10. évfolyam - Együttélés a világgal - az élet nagy kérdései

Tematikai egység	Mi a társadalom, hogyan írható le?	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	Tapasztalati tudás és ismeretek a lokális közösségek működéséről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A személyiség tisztelőtére nevelés, a szociális érzékenység, az életkornak megfelelő érzékenység társadalmi problémák iránt, nyitottság, a környezetért érzett felelősség, a más kultúrákkal szembeni tolerancia erősítése. A humánus, értékeket védő magatartás fejlesztése, a demokratikus intézményrendszer használatához szükséges ismereteket és készségeket megalapozó képességek kialakítása, az erkölcsi tudat fejlesztése. Értsék társadalmi folyamatok mozgatóit, okait, ne csak „végeredményekben” gondolkodjanak. Képesek legyenek eligazodni napjaink egyre ellentmondásosabb, többféle értékrendet, ideológiát megjelenítő világában. Alapvető gazdasági, polgári és állampolgári ismeretek és készségek megtanítása.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Társadalomszerkezet, társadalomtípusok Alrendszerek (család, helyi közösség, réteg) Modern társadalom- és életmódtípusok Társadalmi egyenlőtlenségek fajtái és gyökerei Nyitott és zárt társadalmak	<i>Kritikai gondolkodás:</i> A korábban tanult készségek, képességek és ismeretek tudatosítása, gyakoroltatása - szintetizálása. <i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> A tanulók - ismerjék a társadalom leírásának szempontjait; - legyenek tisztában a társadalmi igazságtalanság és egyenlőtlenség fogalmával, kialakulásával. <i>Szociális képességek:</i> Értsék meg az egyén felelősségét a társadalmi egyenlőtlenségek és igazságtalanságok ellen vívott küzdelemben. <i>Attitűdfejlesztés:</i> Tudják értelmezni az együttélés	<i>Vizuális kultúra:</i> médiabefolyásolás, médiakritika <i>Történelem:</i> a társadalom leírásának módszerei, társadalmi rétegződés, társadalomtípusok

	fogalmát, szemléletét: nem szabad eszközként bánnunk önmagunkkal, a társainkkal, a tágabb természeti és társadalmi környezettel, meg kell tanulnunk együttélni.	
Értelmező kulcsfogalmak	társadalmi csoport, társadalmi probléma, konfliktus, közmegegyezés, család, törvény, törvénytisztelet, emberiesség, identitás; igazságosság, szolidaritás, önkéntesség, élet, halál, egészség, társadalomtudomány, szociológia, statisztika	
Tartalmi kulcsfogalmak	társadalmi rétegződés, depriváció, hátrányos helyzet, társadalmi igazságtalanság, egyenlő hozzájutás, mobilitás, migráció, politikai elit, gazdasági elit, kisebbség, többség, romák, tolerancia, empátia.	

Tematikai egység	Mi az állam, és hogyan működnek a politikai rendszerek?	Órakeret 22 óra
Előzetes tudás	A történelmi tanulmányokból az államszervezetekre, politikai rendszerekre, ideológiákra vonatkozó ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Képesek legyenek eligazodni napjaink egyre ellentmondásosabb, többféle értékrendet, ideológiát megjelenítő világában. Értsék meg az államszervezet működési mechanizmusát. Legyenek tisztában az állampolgári jogokkal és kötelességekkel. Gondolják végig a politikai rendszerek működését az etika szempontrendszerén keresztül. Alapvető gazdasági, polgári és állampolgári ismeretek és készségek megtanítása. Értsék meg, hogy a különböző politikai irányultságok mögött miféle értékrendszerek húzódnak meg.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Az állam szerepe és változásai Az alkotmányok típusai A demokratikus, polgári állam jellemzői A magyar alkotmány és jogfejlődés a rendszerváltás után A politika alrendszerei A politikai pártok	<i>Kritikai gondolkodás:</i> A korábban tanult készségek, képességek és ismeretek tudatosítása, gyakoroltatása, szintetizálása. <i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> A tanulók - ismerjék alapvető állampolgári jogaikat és kötelességeiket; - ismerjék a mai magyar alkotmányt; - tudják, mit jelent a	<i>Vizuális kultúra:</i> médiabefolyásolás, médiakritika <i>Matematika:</i> statisztikák szerepe, választási matematika <i>Történelem:</i> a 19-20. század politikai eszméi, a társadalom leírásának

A politikai véleménynyilvánítás Érdekvédelmi szervezetek A politikai manipuláció eszköztára	törvényhozás, a törvények végrehajtása és a bírászkodás; - ismerjék jogaikat a védelemhez és a jogorvoslathoz. <i>Attitűdfejlesztés:</i> Tudják értelmezni az együttélés fogalmát, szemléletét: nem szabad eszközként bánnunk önmagunkkal, a társainkkal, a tágabb természeti és társadalmi környezettel, meg kell tanulnunk együttélni.	módszerei, egyéni választak a történelemben
Értelmező kulcsfogalmak	állam, államforma, hatalmi ág, demokrácia, polgári engedetlenség; nemzet, identitás; igazságosság, szolidaritás, választás, demokratikus alapelvek, állampolgárság, polgári lét, politológia, alkotmány, törvény, rendelet	
Tartalmi kulcsfogalmak	politikai elit, gazdasági elit, kisebbség, többség, romák, állam, államforma, politikai rendszer, hatalmi ágak, a demokrácia ismérvei, állami szerepvállalás, politikai párt, választási rendszer, politikai manipuláció, szakszervezetek, kamarák, nyilvánosság, médiaseglegesség	

Tematikai egység	Nemzetközi porondon	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Az integráció eszméje 1945 után.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismerje fel a nemzetközi szervezetek szerepét a béketeremtés és együttműködés folyamatában. Az európai identitás erősítése. Az európai integráció eszmeisége. Értse meg, hogy a nemzetközi szervezetek bürokratizálódása milyen kihívásokra próbál válaszolni.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
A szupranacionális szervezetek Az Európai Unió Az ENSZ	<i>Kritikai gondolkodás:</i> A korábban tanult készségek, képességek és ismeretek tudatosítása, gyakoroltatása, szintetizálása. <i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> A tanulók - ismerjék az ENSZ és az EU alapvető	<i>Földrajz:</i> társadalomföldrajz, nemzetközi szervezetek <i>Vizuális kultúra:</i> médiabefolyásolás, médiakritika

	dokumentumaiban megfogalmazott céljait; - értsék a globlizálódás folyamatát, s benne Magyarország helyzetét. <i>Attitűdfejlesztés:</i> Tudják értelmezni az együttélés fogalmát, szemléletét: nem szabad eszközként bánnunk önmagunkkal, a társainkkal, a tágabb természeti és társadalmi környezettel, meg kell tanulnunk együttélni.	<i>Történelem:</i> a nemzetközi szervezetek (Népszövetség, ENSZ) létrejötte, az integráció a hidegháború időszakában
Értelmező kulcsfogalmak	nemzetközi szervezet, integráció, emberi jogok, együttműködés, európaiság	
Tartalmi kulcsfogalmak	ENSZ, ENSZ BT, EU (annak intézményrendszere), Európai Parlament, kompromisszum, együtt-döntési eljárások, nemzetközi bíróságok, nemzetközi egyezmények	

Tematikai egység	Mit gondoljak róla? – Az élet „nagy kérdései”	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A személyiség tisztelgetére nevelés, a szociális érzékenység, az életkornak megfelelő érzékenység társadalmi problémák iránt, nyitottság, a környezetért érzett felelősség, a más kultúrákkal szembeni tolerancia erősítése. Képesek legyenek eligazodni napjaink egyre ellentmondásosabb, többféle értékrendet, ideológiát megjelenítő világában. Legyen lehetőségük beszélgetni és gondolkodni az élet nagy filozófiai kérdéseiről és megérteni azt, hogy ezekre a kérdésekre a válaszaink olykor változnak – életkortól, tapasztalatoktól, élethelyzetektől függően. Legyen módjuk végiggondolni, hogy filozófiai kérdésekben sokszor nehéz jó és rossz mentén választ adni Képesek legyenek megérteni az élet nagy kérdéseire adott válaszok mögött az értékrendek különbözőségét és ennek okait Legyenek képesek megérteni azt, hogy ugyanazokra a kérdésekre, problémákra, választásokra mindenki másként reagálhat.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Szabadság	<i>Kritikai gondolkodás:</i>	<i>Vizuális kultúra:</i> szimbólumok
Menni vagy maradni	A korábban tanult készségek, képességek és ismeretek	

Haza, otthon Önfeláldozás Hit	tudatosítása, gyakoroltatása, szintetizálása. <i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> A tanulók - ismerjék a választás, választás nehézségeit; - ismerjék a filozófiai gondolkodás alapjait. <i>Attitűdfejlesztés:</i> Tudják értelmezni az együttélés fogalmát, szemléletét: nem szabad eszközként bánnunk önmagunkkal, a társainkkal, a tágabb természeti és társadalmi környezettel, meg kell tanulnunk együttélni. Értsék meg a saját döntéseik mögött meghúzódó értékválasztásukat. Legyenek képesek változtatni értékválasztásukon.	<i>Történelem:</i> filozófiatörténet: a 19-20. század politikai eszméi, egyéni választak a történelemben
Értelmező kulcsfogalmak	erkölcs, etika, öntudat, hit, szeretet, bűn, lelkiismeret, szabadság, megértés; felelősség, értékrend	
Tartalmi kulcsfogalmak	hit, vallás, hazaszeretet, önfeláldozás, szabadság, uralom, belső harmónia, tolerancia, empátia, értékviselkedés, attitűd	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

Az értékelés a következőképpen történik: önálló szöveges értékelőt kapnak a diákok. Amennyiben ebben a tanévben is van valamilyen társadalomtudományokhoz kötődő témahét, akkor ennek értékelése is szerepeljen a szöveges értékelőben. Az ezeken a témaheteken való részvétel a továbbhaladás feltétele.

ÉRETTSÉGIRE BOCSÁTÁS FELTÉTELE:

A tantárgy sikeres teljesítése esetén a diák érettségi vizsgára bocsátható.

ALKALMAZOTT KÖZGAZDASÁGTAN – 10. ÉVFOLYAM

A tantárgy jellemzői, fejlesztési feladatok

A mai világban elengedhetetlenül fontosnak – az alapvető műveltség részének – tartjuk, hogy a diákok hasznosítható ismeretekkel rendelkezzenek a világgazdaság, a nemzetgazdaság, a vállalkozások és a háztartások életét meghatározó gazdasági-pénzügyi folyamatokról. Ezeket az ismereteket, képességeket nemcsak más tantárgyakba beépítve, közvetve kívánjuk megtanítani, fejleszteni, hanem a modern piacgazdaságokban élő polgárok gazdasági-pénzügyi döntésinek fontosságát kiemelve közvetlenül, egy 1 éves, heti kétórás, az AKG nevelési, képzési programjába illeszkedő képzés keretében is meg kívánjuk jeleníteni.

„Cél, hogy a tanulók ismerjék fel saját felelősségüket az értékteremtő munka, a javakkal való ésszerű gazdálkodás, a pénz világa és a fogyasztás területén. Tudják mérlegelni döntéseik közvetlen és közvetett következményeit és kockázatát.

Lássák világosan rövid és hosszú távú céljaik, valamint az erőforrások kapcsolatát, az egyéni és közösségi érdekek összefüggését, egymásra utaltságát.” (NAT I.1.1. Gazdasági és pénzügyi nevelés)

Az Alkalmazott közgazdaságtan programját az AKG képzési programjának és a pedagógiai céloknak alárendelten alakítottuk ki. Ezért ez a program – figyelembe véve az életkori sajátosságokat – az alapképző szakasz utolsó évében, a 10. évfolyamon kerül a kötelezően választható tantárgyak közé. Fontosnak tartjuk, hogy a gyerekek egyéni képességeik, érdeklődésük alapján eltérő utakat választhassanak. Ennek érdekében kétféle programot ajánlunk fel a diákok számára, melyek közül egyet kötelező választania mindenkinek.

Bár mindkét választható tárgy órakerete 2 óra/hét, mégis más tevékenységi formákat, más hozzáállást, más intenzitást igényel a program a diákoktól, és van némi eltérés a tananyag tartalmában is.

1. Piacgazdasági ismeretek:

A program elsődleges célja, hogy e tantárgy keretei között a diákok megismerkedjenek a közgazdasági gondolkodás alapjaival, a piacgazdaság szereplőivel, törvényszerűségeivel, a pénzpiac működésének alapvető összefüggéseivel és a hétköznapi élet pénzügyekhez kapcsolódó döntéseivel.

2. Diákvállalkozás-projekt:

A program célja, hogy a fiatalokat modellezett vállalkozási tevékenységen keresztül tanítsa meg a gazdálkodásra, üzletvitelre. E projekt keretei között a diákok létrehozhatnak egy diákvállalkozást, melyet évközben működtetnek, majd a tanév végén felszámolnak. A tevékenység ún. inkubátorkeretek között történik, azaz igyekszik a lehető legjobban szimulálni a valós gazdasági körülményeket. A vállalkozások 10-14 fős csoportokban működnek. A tanár szerepe ebben a programban megváltozik: tanácsadói feladatokat lát el. A tanácsadó feladata, hogy segítse a gyerekeket a vállalkozás beindításában, működtetése és felszámolásában. A diákok feladata a projekt megvalósítása, amihez a tanácsadó szolgáltatja a szakmai ismereteket. A projekt lehetőséget biztosít a benne részt vevő fiataloknak arra, hogy megtudják, mire is képesek, és egyben lehetőséget ad a vállalkozói kudarc megismerésére is. E tapasztalatok birtokában diákjaink későbbi pályájukat is megalapozottabban választhatják meg.

A két program alapvető különbsége az ismeretek elsajátításának módszerében van. A diákval-lalkozás-projekt lehetőséget ad arra, hogy a diákok az önálló, felfedező tanulás során sajátít-sák el a szükséges képességeket, ismereteket, mindig a felmerült kérdések problémák megold-ásának a segédeszközeként. A piacgazdasági ismeretek programja kötött, itt a megszokott keretek között zajlik az oktatás, de itt is figyeltünk arra, hogy az órák többségén a tevékeny-ségen keresztül történő tanulási folyamat legyen a hangsúlyosabb.

Célok, feladatok:

A program alkalmas arra, hogy olyan ismereteket, képességeket, készségeket és attitűdöket fejlesszen, amelyek nélkül a mai modern piacgazdaságban nem képesek eligazodni a fiatalok. Megismerteti a diákokat a gazdaság alapvető fogalmaival, szereplőivel. Megtanít a közgazda-sági gondolkodásra. Segít abban, hogy a diákok alkalmazkodni tudjanak a modern, felgyorsult világ változásaihoz. A programban külön hangsúlyt kap a fiatalok kreativitásának, kritikus gondolkodásának, problémamegoldó, kezdeményező, együttműködési, kockázatértékelési, döntéshozatali és toleranciaképességének fejlesztése.

A program alkalmas arra, hogy a NAT-ban megfogalmazott alapvető képességeket, attitűdö-ket fejlessze.

„Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia

A kezdeményezőképeség és a vállalkozói kompetencia segíti az embert, hogy igyekezzék megismerni tágabb környezetét, és ismeretei birtokában képes legyen a kínálókozó lehetőségek megragadására. Ez tudást, kreativitást, újításra való törekvést és kockázatvállalást jelent, va-lamint azt, hogy az egyén céljai érdekében terveket készít és valósít meg. Alapját képezi azoknak a speciális ismereteknek, készségeknek és magatartásformáknak, amelyekre a mindennapi életben, a társadalomban és a munkahelyen szükség van.” (II.1. A KULCS-KOMPETENCIÁK)

Tartalmi hangsúlyok

A szükséges ismeretek egyrészt az ember személyes, szakmai és/vagy üzleti tevékenységeihez illeszthető lehetőségek, kihívások felismerését, értelmezését, másrészt a gazdaság működésé-nek átfogóbb megértését és a pénz világát érintő magabiztos tájékozódást foglalják maguk-ban. Az egyénnek tisztában kell lennie a vállalkozások működésének pénzügyi és jogi fel-tételeivel is. Olyan készségek, képességek tartoznak ide, mint a tervezés, a szervezés, az irá-nyítás, a vezetés, a feladatok megosztása, az elemzés, a kommunikáció, a jó ítézőképeség, a tapasztalatok értékelése, a kockázatfelmérés és -vállalás, a munkavégzés egyénileg és csapat-ban, valamint az etikus magatartás.

Piacgazdasági ismeretek

A társadalmi-gazdasági környezet szükségessé teszi, hogy az állampolgárok a gazdasági-pénzügyi ismeretek területén olyan képességekre tegyenek szert, melyek segítségével képessé válnak azonosítani a tudatos és körültekintő döntésekhez szükséges alapvető gazdasági-pénzügyi információkat, majd azok megszerzése után értelmezni őket, és ezek alapján felelős döntést hozni, felmérve döntésük lehetséges jövőbeni társadalmi-, gazdasági-, pénzügyi kö-vetkezményeit.

Jellemzője:

A gazdaság és a pénzügyek alapjairól szóló, képesség- és készségfejlesztő, gyakorlatorientált, ismeretterjesztő és együttgondolkodásra ösztönző program, mely megpróbálja a gyakorlat szintjén bemutatni a gazdasági, pénzügyi világ egyébként komoly absztrakciós képességeket igénylő működését.

Cél:

A gazdasági-pénzügyi gondolkodásmód elsajátítása, ismerkedés a hazai és nemzetközi gazdasági folyamatokkal, a piacgazdaság működési mechanizmusainak megismerése, az öngondoskodás szerepének, fontosságának megismertetése. A hosszú távú pénzügyi tervezés szükségességének felismerése, módszereinek elsajátítása. Gyakorlati, hétköznapi gazdasági, pénzügyi ismeretek megismerése, elsajátítása.

Fejlesztendő képességek:**Értelmi képességek:**

Önálló, logikus gondolkodás, egyéni ítéletalkotás, vitatkozás, érvelés, következtetések levonása (általánosítás nélkül), árnyalt, több látószögű vizsgálódás, lényeglátás, kreativitás, problémamegoldó képesség, döntéshozó készség, információk megszerzése és rendszerezése.

Vállalkozási képességek:

Tapasztalatok, feladatok megosztása és értékelése, elemzés, kockázatfelmérés és kockázatvállalás, jó ítélőképesség, mérlegelés, probléma felismerése és értelmezése, szervezés, irányítás, kommunikáció.

Szociális képességek:

Beilleszkedés/önállóság, konfliktuskezelés, viselkedés, fegyelem, másik egyénnel, nemmel, korcsoporttal való együttműködési készség.

Kommunikatív képességek:

Olvasás, írás, előadás.

Önmagára vonatkozó képességek:

Önismeret, önértékelés, öntudat/önmaga vállalása, a megváltozás képessége.

Eszközök:

Kidolgozott gyakorlatorientált internet alapú program (www.penziskola.hu), hozzá kapcsolódó gazdasági játékok, szituációs feladatok, esettanulmányok, videófilmek, stb.

Követelmények:

- rendszeres, aktív órai munka, egyénileg és csoportokban;
- a gazdasági gondolkodásmód alapjainak elsajátítása;
- alapfogalmak pontos ismerete, tartalmuk tudatosítása, értelmezése, helyes használata, összefüggések felismerése;
- az egyes témakörökben felmerült problémák megfogalmazása, a megoldáshoz vezető út leírása;
- a téma feldolgozásához szükséges információk összegyűjtése, rendszerezése, felhasználása.

Órakeret:

10. évfolyamon 64 óra (heti 2x45 perc, dupla óra)

Ebből:

- Tananyag feldolgozása, ellenőrzése: $28 \times 2 = 56$ óra
- Szabad felhasználású órakeret (ismétlés, összefoglalás, számonkérés, kiselőadások stb.): $4 \times 2 = 8$ óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	I. Mindennapi pénzügyeink		Órakeret 28 óra (14x2 óra)
Előzetes tudás	A gazdálkodással kapcsolatos személyes tapasztalatok.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alapvető gazdasági gondolkodás megismertetése, a szűkösség és a piacgazdaság összefüggésének megértetése, annak megértetése, hogy hogyan alakult ki és mi az egyén helye, szerepe a modern társadalomban, gazdaságban. A tanuló legyen tisztában a gazdálkodás szó jelentésével, értse, hogy mit jelent a szűkösség, mi mozgatja a piacgazdaságot. Értse az alternatív költség fogalmát és tudja használni, alkalmazni azt a saját életében. Ismerje meg a piacgazdaság szereplőit, feladatait, szerepét a gazdaságban. Az öngondoskodás szerepének, fontosságának megismertetése. A hosszú távú pénzügyi tervezés szükségességének felismerése, módszereinek elsajátítása. Személyes tapasztalatok a család, gazdálkodásáról. Táblázatkezelés alapfokon, százalékszámítás Hangsúlyosan jelenik meg ennél a témakörnél a problémamegoldó képesség, kezdeményezőképeség, absztrakciós képesség, szociális érzékenység fejlesztése. Önálló, logikus gondolkodás, egyéni ítéletalkotás, vitatkozás, érvelés, következtetések levonása (általánosítás nélkül), árnyalt, több látószögű vizsgálódás, lényeglátás, kreativitás, problémamegoldó képesség, döntéshozó készség, információk megszerzése és rendszerezése.		
Ismeretek	Fejlesztési feladatok	Kapcsolódási pontok	
I/1. Mit jelent gazdálkodni Családi pénzügyek	Egy szimulációs játékon keresztül ismerkedünk meg a szűkösség fogalmával, az elosztási rendszerekkel, a szegénység-gazdagság megértésével, szimuláljuk a gazdasági döntés folyamatát, a diákokkal közösen jutunk el a használdozat, alternatív költség fogalmáig. A háztartások gazdálkodása, bevételek és kiadások tervezése, csoportosítása (háztartás költségvetése).	<i>Társadalomismeret:</i> az ember és társadalom, az ember és gazdaság kapcsolata, különböző jövedelem formák	
I/2. Háztartások gazdálkodása		<i>Földrajz:</i> természet és gazdaság	
I/3. Családi költségvetés		<i>Informatika:</i>	
I/4. Korszerű pénzkezelés		OneNote használata	
I/5. Bankkártyát, de okosan!		a penziskola.hu honlap használata, informá-	
I/6. Pénzforgalom a bankszámlán			

I/7. Pénzügyi céljaink - tervezés	Az életpálya egyes szakaszaihoz kapcsolódó pénzügyi események, döntési helyzetek vizsgálata. Miről és hogyan döntsünk? Kihez forduljunk segítségért? Hol érdemes a pénzünket tartanunk? A bankválasztás, számlanyitás menete, szempontjai, költségek, számlahasználat, bankszámlakivonat jellemzői, e-banking, kártyák típusai (banki, nem banki), bankkártyák kártyaválasztás, kártyahasználat, ATM, PIN, letiltás stb. Hitel versus kölcsön, hitelfelvétel oka, célja, módja, következménye, az eladósodás problémája. Megtakarítás versus befektetés. Vita az adózási morállal kapcsolatos kérdésekről. Az új fogalmak, ismeretek, a kötelezően választható kiselőadások fejlesztik a diákok szókincsét, kommunikációs képességét. célok: - a kritikus gondolkodás - a kreativitás - a kezdeményezőképeség - a problémamegoldás - az együttműködés - a kockázatértékelés - a döntéshozatal.	ciógyűjtés, PPT készítése kiselőadásokhoz e-learning tananyag használata <i>Matematika:</i> statisztikai táblák, függvények értelmezése, kamatos kamatszámítás
I/8. Értékpapír és befektetések		
I/9. Pénzügyi számítások		
I/10. Hitelek		
I/11. Hitelekhez kapcsolódó pénzügyi számítások		
I/12. Biztosítások		
I/13. Nyugdíjas évek		
I/14. Adófizetési kötelezettségeink		
Fogalmak	A háztartás fogalma, gazdálkodásának célja szükséglet, alternatívák, döntés, nyert haszon, feláldozott haszon, haszon-elemzés, szükséglet, igény, ösztönző, motiváció, a háztartás költségvetése, a költségvetés egyenlege, bevételek és kiadások főbb csoportjai, típusai, szerkezete, jövedelmek fajtái (termelési tényezők), jövedelem és vagyon, gazdálkodás idővel és pénzzel, elhalasztott/előrehozott fogyasztás, előnyök és hátrányok, a pénz időértéke, a kamat, hitelek, hitelszerződés, hitelfelvétel költségei, hitelfajták, THM, megtakarítások, kényszer-megtakarítás, befektetések (hozam, kockázat, idő kapcsolata), készpénz, számlapénz, pénzkezelés, számlák fajtái, (folyószámla, betétszámla, hitelszámla, stb.), előnyeik, hátrányaik, bankszámlanyitás, EBKM, számlaszolgáltatások, fizetési forgalom, készpénzes és készpénz nélküli fizetési módok, értékpapírok, életpályaszakaszok és pénzügyi döntések, bankválasztás szempontjai, hitelfajták és jellemzőik (folyószámlahitel, személyi hitel, áruhitel, gépjárműhitel, lakáshitel, diákhitel, stb.), jelzálogjog, zálogjog, kezesség, KHR (BAR lista), hiteltörlesztés rendje, módjai, jellemzői (egyösszegű, kamatos kamatozású, lineáris, annuitásos törlesztés), megtakarítás okai,	

	céljai, befektetési szempontok: hozam, kockázat, időtáv, pénzösszeg, befektetési cél kapcsolata, összefüggéseik, befektetési lehetőségek (pénzpiaci, nem pénzpiaci) kockázat versus hozam, árfolyamkockázat, visszafizetési kockázat, hitelpapírok, részvények, spekuláció, hosszú távú részvénybefektetés, a tőzsdézés, ügyletkötés, információ szerepe, BEVA
--	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	II. Piacgazdaságban élünk	Órakeret 28 óra (14x2 óra)
Előzetes tudás	Az első témakör tananyaga, személyes tapasztalatok a családban, a vállalatok és az állam gazdálkodásáról. Munkamegosztás, szükségesség, gazdálkodás fogalma jelentősége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló legyen tisztában a gazdálkodás szó jelentésével, értse, hogy mit jelent a szükségesség, mi mozgatja a piacgazdaságot. Ismerje meg a piacgazdaság szereplőit, feladatait, szerepét a gazdaságban. Ismerkedés a hazai és nemzetközi gazdasági folyamatokkal. A pénz kialakulásának, történetének megismertetése. Annak megértetése, hogy milyen szerepe van a pénznek a gazdaságban, miért vannak különböző pénzek a különböző országokban, mit jelent az infláció és hogyan hat ez napjaink gazdaságában. Fontos, hogy a tanulók megértsék a belső érték nélküli pénz keletkezését, működését, természetét. Alapvető cél a gazdasági-pénzügyi gondolkodásmód alapjainak elsajátítása. Hangsúlyosan jelenik meg ennél a témakörnél a problémamegoldó képesség, kezdeményezőképeség, absztrakciós képesség, szociális érzékenység fejlesztése. Önálló, logikus gondolkodás, egyéni ítéletalkotás, vitatkozás, érvelés, következtetések levonása (általánosítás nélkül), árnyalt, több látószögű vizsgálódás, lényeglátás, kreativitás, problémamegoldó képesség, döntéshozó készség, információk megszerzése és rendszerezése.	
Ismeretek	Fejlesztési feladatok	Kapcsolódási pontok
Piacgazdaság II/1. Szereplők és kapcsolatok a piacgazdaságban II/2. Az áruk és a pénz világában élünk Mindenható pénz II/3. Pénztörténet (a kaori kagy-	Számítógépes program segítségével ismerkedünk meg a piac működésével, szereplőivel, alapfogalmaival; a program fejleszti a stratégiai gondolkodást, az egész és a rész fogalmának megértését, a döntési képességet. Az új fogalmak, ismeretek, a kötelezően választható kiselőadások fejlesztik a diákok szókincsét, kommunikációs képes-	<i>Társadalomismeret:</i> az ember és társadalom, az ember és gazdaság kapcsolata, jellemzői a történelem során; alapvető termelési módok, társadalmi forma és gazdaság kapcsolata, az állam gazdasági intézményei árupénz, az arany

lótól a bankkártyáig)	ségét. A piacgazdaság működési mechanizmusainak megismerése	szerpe a történelem- ben, pusztító inflációk, pénzügyi rendszerek és politika
II/4. A pénz szerepe és funkciói		
II/5. Ahány ország, annyi pénz- nem – euró	A pénz története, a pénznemek és az infláció történetének bemu- tatása kiselőadásokon, kiállítás készítésén keresztül.	árupénz, az arany sze- repe a történelemben, pusztító inflációk
II/6. Az infláció	A pénz szerepével, funkcióival és az infláció hatásával a gazda- ság szereplőire szimulációs játé- kon keresztül ismerkednek meg a diákok.	<i>Földrajz:</i> országisme- ret, pénzpiacok, nem- zetközi monetáris in- tézmenyek, EU intéz- ményei
A vállalatok és a pénz		
II/7. Pénz vagy tőke	Az euró nemzetközi és hazai története, szerepének megértése	
II/8. A garázscégtől a multinaci- onális nagyvállalatig	A vállalatok szerepe a gazdaság- ban, vállalkozási formák különb- ségeinek megértése különféle példák elemzése révén.	<i>Matematika:</i> százalék- számítás, lineáris függvények, adatok értelmezése, statisztikai táblázatok
II/9. Üzleti terv	Vázlatos üzleti terv készítése szituációs gyakorlat keretében.	
Az állam is gazdálkodik	Az állami költségvetés, adók és járulékok szerepének megértése a modern nemzetgazdaságok működésében.	<i>Informatika:</i> OneNote használata, a penzisko- la.hu honlap használata, információgyűjtés, PPT készítése kiselő- adásokhoz
II/10. Az állam, mint gazdasági szereplő	Az állami szerepvállalás és az adózás közötti kapcsolatok feltá- rása.	
II/11. Az állam pénztárcája	A tanulók ismerjék meg az egy- szintű és a kétszintű bankrend- szer jellemzőit, feladatait.	
II/12. Növekedés és fenntartha- tóság	Legyenek tisztában az MNB feladataival, szerepével.	
Bankrendszer működése	A kereskedelmi bankok és a nem monetáris pénzüintézetek felada- tainak ill. tőkepiac különféle lehetőségeinek (tőzsde, értékpá- pírok, befektetési alapok stb.) összehasonlítása.	
II/13. Bankrendszer a mai gaz- daságban		
II/14. Jegybank a monetáris poli- tika fellegvára		
Fogalmak	Piacgazdaság áruk, szolgáltatások, erőforrások, csere, piac elemei, kereslet, kínálat és az áralakulás, ármechanizmus, piaci verseny, háztartás, vállalat, állam, külföld, termelési tényezők és jövedelmük, fogyasztási cikkek piaca, kör- forgásmodell Mindenható pénz csere, felesleg, munkamegosztás, árupénz, aranypénz, metalizmus, pénz- tulajdonságok, váltó, pénzhelyettesek szerepe, klasszikus bankjegy, pa- pírpenz, modern pénz, a pénz és banktörténet összefüggései, a modern pénz fogalma, működésének feltételei, funkciói, pénzteremtés, forgalom- hoz szükséges pénzmennyiség, likviditás, készpénz, számlapénz	

	világpénz, valuta, deviza, árfolyam, devizapiac, devizakereslet és devizakínálat-összetevő, Euró, az infláció fogalma, mérése, fajtái, infláció csoportosítása kiváltó okok szerint, az infláció nyertesei, vesztesei A vállalatok és a pénz a vállalkozás fogalma, kockázat, nyereségorientáltság, a vállalat fogalma, a vállalat input-output modellje (termelési tényezők, termék, szolgáltatás), kiadás versus befektetés, a tőke fogalma, eltérése a pénztől, kiadások, költségek, beruházás, értékcsökkenés, a vállalat környezete, finanszírozás, tőkebevonás, saját forrás, idegen forrás, hitel, a tőke ára, a vállalkozási formák (egyéni vállalkozás, társas vállalkozások) jellemzői Az állam is gazdálkodik az állam fogalma (központi és helyi megjelenése), a gazdasági szerepvállalás célja, oka, intézményei, a szerep tartalma, piaci anomáliák, közjavak, az externália fogalma, externáliák kezelése, az államháztartás, bevételek, kiadások, központi költségvetés, az egyes szereplők és az állam kapcsolati modellje, a költségvetés bevételei, az adó fogalma, főbb csoportjai, állami kiadások főbb tételei, költségvetési egyenleg, deficit, szufficit, állami eladósodás, adó- és adójellegű elvonások (illeték, járulék, vám, stb.), az adórendszer, a magyar adórendszer (SZJA, TAO, ÁFA, jövedéki adó, helyi adók stb.) Bankrendszer működése pénzügyi közvetítők szerepe a piacgazdaságban, kétszintű bankrendszer, a jegybank feladatai, a monetáris politika alapjai, a kereskedelmi bank fogalma, tevékenysége, betétügyletek, hitelügyletek, fizetési forgalom lebonyolítása, stb., a bank haszna, a pénzügyi közvetítők alaptípusai, helyük, szerepük, az értékpapír fogalma, fajtái, csoportosításuk, értékpapírpiacon, befektetési szolgáltatók, a tőzsde, a tőzsdei kereskedelem, a banki pénzügyi közvetítők típusai, főbb jellemzőik, a nem banki pénzügyi közvetítők típusai, főbb jellemzőik, befektetési alapok, a nyugdíjpénztárak, biztosítók szerepe, főbb jellemzőik, lízingscégek, faktorházak, brókercégek
--	---

Diákvállalkozás-projekt

A 10. évfolyamon tanuló diákok (évente létszámtól függően 1-5 csoport) vesznek részt a programban. A **diákvállalkozás-projekt célja**, hogy fiatalokat valóságos vállalkozási tevékenységen keresztül tanítson meg gazdálkodásra, üzletvitelre. A projektben részt vevő diákok egy 10-14 fős – általuk kialakított, választott – csoportban, egy év alatt létrehoznak, működtetnek és felszámolnak egy vállalkozást. A tanév a vállalatok projektbeszámolójával zárul. A vállalkozások működési szabályait, feltételeit, jogi hátterét jelenleg a Junior Achievement Magyarországi Alapítvány (JAM) szolgáltatja. A szervezet tagja a nemzetközi mozgalomnak is, így a programban részt vevő magyarországi legjobb diákvállalkozás képviselheti hazánkat a nemzetközi – projektbeszámoló – versenyen.

A **diákvállalkozás-projekt** segít a benne részt vevő fiataloknak felismerni saját képességeiket, tehetségüket. **Fejleszti** mindazokat a készségeket, képességeket, amelyek minden leendő vállalkozó – vagy a gazdaság bármely területén működő, önálló tevékenységet végző munkavállaló – számára fontos erénynek számítanak. Ezek a **képességek**: a döntés, a felelősségvállalás, a kockázat felismerésének, mérlegelésének és vállalásának képessége; az együttműköd-

dési, alkalmazkodási vagy vezetési készség; a csoportos munka, a kommunikáció, a vita és a tárgyalás képessége; az önismeret, az önértékelésnek és mások értékelésének, mások értékei elfogadásának képessége.

Tartalmi hangsúlyok

A program számos gazdasági szakmai **ismeretet és készséget** is közvetít: megtanít tervezni, a pénzzel bánni, a gazdálkodást folyamatosan nyomon követni; megtanít a vevők, a piac igényeinek feltérképezésére, azok tiszteletére; segít a vevőorientált piaci magatartás, a marketing alapelemeinek, a pénzügyi, számviteli, adózási kultúra elemeinek megismerésében, ill. azok elsajátításában.

A Diákvállalkozás-projekt arra ad lehetőséget, hogy a dolgozó szerepét is kipróbálják a tanulók, ezzel megkezdik felkészülésüket a munkavállalói lételre.

Módszertani javaslatok

A projekt a tanulók önálló tapasztalatszerző tevékenységére épít, a tematikai egységek mindig valamilyen középpontba állított diáktevékenységgel párosulnak, melyben a feldolgozás a diákok közvetlen tapasztalatán alapul.

A tanácsadó szerepe (tanár és/vagy vállalkozó a diákvállalatok mellett):

A diákvállalkozásokat a tanárok, és/vagy külső szakemberek, tanácsadók segítik, vállalatonként 1-2 fő.

A felnőtteknek itt valóban csak tanácsadói szerepük van, nem szabad, hogy ők irányítsák a vállalkozásokat. Ötleteikkel és szakértelmükkel segítik a csoportokat. Nekik kell megtanítaniuk a helyes piaci magatartást, az ügyfelekkel való viselkedést, a nyomtatványok használatát stb. Ők osztják meg a gyakorlatban megszerzett vezetési, termelési, értékesítési, könyvviteli, marketingismereteiket, tapasztalataikat a diákokkal. A tanácsadók nem gondolkodhatnak, dolgozhatnak, dönthetnek helyettük, hibázni is hagyják őket, ha úgy látják helyesnek. Fontos tudniuk a diákoknak, hogy nem a tanácsadók vezetik, igazgatják a vállalkozást.

Értékelés:

Egyrészt az éves munka, másrészt az év végi projektbeszámoló alapján történik.

Az értékelésben részt vesznek a diákok, egymást és saját munkájukat értékelik. Ebben nagy szerep van a humánpolitikai igazgatónak, akinek feladata végigkísérni, hogy ki mennyit dolgozott a tanév során.

Félévente a tanácsadó tanár szöveges értékelést ír a diákok munkájáról.

Tanítási egységek tartalma

Tematikai egység	Cégalapításhoz szükséges alapvető ismeretek, és cégalapítás	Órakeret óra: 16 óra
Előzetes tudás	A projektben való részvétel nem feltételez előzetes közgazdasági ismereteket, hiszen a vállalati tanácsadók minden diákvállalatot ellátnak a vállalat elindításához, működéséhez szükséges információkkal: Az alapvető gazdasági gondolkodás megismertetése, a szükségesség és a	

	piacgazdaság összefüggésének megértetése, annak megértetése, hogy hogyan alakult ki és mi az egyén helye, szerepe a modern társadalomban, gazdaságban. A tanuló legyen tisztában a gazdálkodás szó jelentésével, értse, hogy mit jelent a szűkösség, mi mozgatja a piacgazdaságot. Értse az alternatív költség fogalmát és tudja használni, alkalmazni azt a saját életében. Ismerje meg a piacgazdaság szereplőit, feladatait, szerepét a gazdaságban. Személyes tapasztalatok a család, gazdálkodásáról. Táblázatkezelés alapfokon, százalékszámítás Hangsúlyosan jelenik meg ennél a témakörnél a problémamegoldó képesség, kezdeményezőképeség, absztrakciós képesség, szociális érzékenység fejlesztése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Önálló, logikus gondolkodás, egyéni ítéletalkotás, vitatkozás, érvelés, következtetések levonása (általánosítás nélkül), árnyalt, több látószögű vizsgálódás, lényeglátás, kreativitás, problémamegoldó képesség, döntéshozó készség, információk megszerzése és rendszerezése Alapítás: a tanulók vállalatot alapítanak, megválasztják saját vezetőségüket és bejegyeztetik cégüket a Junior Achievement Magyarországi Alapítványnál (JAM). A vállalkozás megalakulása után meghatározzák a célokat, felvázolják az üzleti terveket, megtervezik a belső munkamegosztást, elosztják a tisztségeket. A tagok döntenek az alaptőke befizetésének módjáról. Cél a vállalkozói képességek fejlesztése: tapasztalatok, feladatok megosztása és értékelése, elemzés, kockázatfelmérés és kockázatvállalás, jó ítélőképesség, mérlegelés, probléma felismerése és értelmezése, szervezés, irányítás, kommunikáció. Fontos a tagok önmagukra vonatkozó képességeinek – önismeret, önértékelés, öntudat – kialakítása, fejlesztése. Ugyancsak fontos, hogy a tagok megismerjék és elfogadják egymás képességeit: a munkamegosztás kialakítása és szerepe.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Mit jelent gazdálkodni? Pénzügyek: Korszerű pénzkezelés; Bankkártyát, de okosan!; Pénzforgalom a bankszámlán; Pénzügyi céljaink – tervezés;	A háztartások gazdálkodásának alapján vezetjük be a gazdaság működésének alapvető jellemzőit. a szűkösség fogalmától, az elosz-	Támaszkodás a <i>patronusi foglalkozásokra</i> : önmegismerés és önkontroll; a felelősség önmagukért; az

Értékpapír és befektetések; Pénzügyi számítások; Hitelek; Biztosítások; Adófizetési kötelezettségeink. Mit nevezünk vállalkozásnak, mi az a vállalat? Vállalati formák és jellemzőik. Mi minden kell egy vállalat meg-alapításához? Mivel foglalkozzon a vállalat? Kivel állunk kapcsolatban? A kapcsolatok formája. Üzleti terv	tási rendszerekkel, a szegénység-gazdagság megértésével, a gazdasági döntés folyamatával, a használdozattal, az alternatív költség fogalmáig. Bevételek és kiadások tervezése, csoportosítása. Pénzügyi események, döntési helyzetek vizsgálata. Miről és hogyan döntsünk? Kihez forduljunk segítségért? Hol érdemes a pénzünket tartanunk? A bankválasztás, számlanyitás menete, szempontjai, költségek, számlahasználat, bankszámlakivonat jellemzői, e-banking, kártyák típusai (banki, nem banki), bankkártyák kártyaválasztás, kártyahasználat, ATM, PIN, letiltás stb. célok: - a kritikus gondolkodás - a kreativitás - a kezdeményezőképeség - a problémamegoldás - az együttműködés - a kockázatértékelés - a döntéshozatal <u>A vállalkozás alapítása</u> Munkamegosztás: a vezetőség megválasztása. A vállalat tevékenységének meghatározása, az első teendők megtervezése. A tőkeszükséglet becslése. Piackutatás, a termék/ek kiválasztása, névválasztás.	önállóság; az önfejlés-és igénye és az erre irányuló tevékenységek, egymás képességeinek megismerése. <i>Társadalomismeret:</i> az ember és társadalom, az ember és gazdaság kapcsolata, különböző jövedelem formák, képességek, értékorientációk, beállítódások fejlesztése. <i>Földrajz:</i> természet és gazdaság <i>Informatika:</i> OneNote használata információgyűjtés, PPT készítése internethasználat, Word, Excel ismerete és használata, (alapk) információgyűjtés, honlapkészítés, közösségi felület a neten <i>Matematika:</i> statisztikai táblák, függvények értelmezése,
Fogalmak, adatok	szűkösség, alternatívák, döntés, nyert haszon, feláldozott haszon, haszon-elemzés, szükséglet, igény, ösztönző, motiváció, a háztartás költségvetése, a költségvetés egyenlege, bevételek és kiadások főbb csoportjai, típusai, szerkezete, jövedelmek fajtái (termelési tényezők), jövedelem és vagyon, gazdálkodás idővel és pénzzel, elhalasztott/előrehozott fogyasztás, előnyök és hátrányok, a pénz időértéke, a kamat, hitelek, THM, megtakarítások, befektetések (hozam, kockázat, idő kapcsolata), készpénz, számlapénz,	

	pénzkezelés, bankszámlanyitás, fizetési forgalom, készpénzes és készpénz nélküli fizetési módok, értékpapírok, befektetési szempontok: hozam, kockázat, időtáv, pénzösszeg. a vállalat célja, feladata, tulajdonosok, vezetők, vállalkozási területek, lehetőségek, vállalati formák, cégbejegyzés folyamata és hivatalai, felelősség, profil, alaptőke meghatározása, engedélyezés, szabályok
--	--

Tematikai egység	A cég napi működtetése	Órakeret óra: 40 óra
Előzetes tudás	Tájékozottság a vállalatok működési lehetőségeiről, formáiról. Munkamegosztás kialakítása, az egyes igazgatói feladatkörök tartalma. Versenytársak ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Alapvető cél a gazdasági-pénzügyi gondolkodásmód alapjainak elsajátítása különböző tevékenységeken keresztül. Hangsúlyosan jelenik meg ennél a témakörnél a problémamegoldó képesség, kezdeményezőképeség, absztrakciós képesség, szociális érzékenység fejlesztése. Önálló, logikus gondolkodás, egyéni ítéletalkotás, vitatkozás, érvelés, következtetések levonása (általánosítás nélkül), árnyalt, több látószögű vizsgálódás, lényeglátás, kreativitás, problémamegoldó képesség, döntéshozó készség, információk megszerzése és rendszerezése. Miután meghatározzák a vállalkozásuk tevékenységi körét, a tagok névre szóló részvényeket bocsátanak ki egy meghatározott értékben (ezekből a vállalkozás tagjain kívül rokonok, barátok, iskolatársak, ismerősök vagy a csapattagok vásárolnak), amelyek után osztalékot fizetnek. Választott tevékenységüknek megfelelően termelnek vagy különféle szolgáltatásokra szakosodnak. Kitalálják reklámhadjáratukat, felméri a piacot, versenytársaikat. Marketingtervet készítenek. Cél a feladatok elvégzése során kialakult konfliktusok kezelésének megtanulása is. Fontos a környezettudatosságra nevelés: a diákok termékválasztásuk során értsék a fogyasztás és a környezeti erőforrások kapcsolatát, a fenntartható fogyasztás elvét.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Piacgazdaság; Mindenható pénz; Az infláció; A vállalatok és a pénz; Pénz vagy tőke; A garázscégtől a multinacionális nagyvállalatig;	A piacgazdaság működési mechanizmusai; A pénz szerepe, funkciói és az infláció hatása a gazdaság szereplőire; A vállalatok szerepe a gazdaságban, vállalkozási formák különbségei; Az állami költségvetés, adók és járulékok; A kereskedelmi bankok, tőkepiac;	<i>Informatika:</i> internethasználat, Word, Excel ismerete és használata, információgyűjtés, PPT készítése. <i>Rajz és vizuális kultúra:</i> ábrázolás, vizuális kommunikáció

Az állam is gazdálkodik; A termék előállítás. A termék eladása. Pénzügy, számvitel. A vállalat szervezete.	Az üzleti terv megvalósítása: Beszerezési lehetőségek megkeresése. Gyártás folyamata, munkavédelem, munkamegosztás szerepe. Minőség-ellenőrzés. Árak kialakításának folyamata. Költségek. Versenytársak, arculattervezés. A marketing elemei. Csomagolás, reklámanyagok esztétikai és tartalmi tervezése. Az évenkénti vásári (az AKG és a JAM Alapítvány szervezi a vállalatok életében meghatározó eseményeket, rendezvényeket; ilyenek a helyi és országos szinten is szervezett téli és tavaszi vásárok, ahol a vállalkozások egymás és széles nagyközönség előtt állíthatják ki és árulhatják termékeiket) lehetőségeken felül értékesítési helyek keresése. Vevők kiszolgálása, udvarias magatartás, viselkedés, elvárások egy vállalat képviselőjével szemben. Bevételek – kiadások tervezése, és az azokban bekövetkezett változások nyilvántartása, Pénzügyi problémák kezelése, Eredmény kimutatás, Humánerőforrás, Milyen a jó vezető, és milyen vezetői tulajdonságokkal rendelkeznek a vállalat tagjai.	<i>Médiaismeret:</i> a reklámok <i>Magyar nyelv irodalom:</i> helyesírás, a meggyőző szövegtípus <i>Matematika:</i> százalékszámítás, statisztikai számítások <i>Tanulásmódszertan:</i> Időtervezés, határidők
Fogalmak, adatok	árak, szolgáltatások, erőforrások, csere, piac elemei, kereslet, kínálat és az áralakulás, ármechanizmus, piaci verseny, háztartás, vállalat, állam, külföld, termelési tényezők és jövedelmük, fogyasztási cikkek piaca, körforgásmodell, munkamegosztás, pénztulajdonságok, modern pénz, a modern pénz funkciói, pénzteremtés, likviditás, készpénz, számlapénz, infláció. A vállalkozás fogalma, kockázat, nyereségorientáltság, a vállalat fogalma, a vállalat input-output modellje (termelési tényezők, termék, szolgáltatás), kiadás versus befektetés, a tőke fogalma, eltérése a pénztől, kiadások, költségek, beruházás, értékcsökkenés, a vállalat környezete, finanszírozás, tő-	

	kebevonás, saját forrás, idegen forrás, hitel, a tőke ára, a vállalkozási formák (egyéni vállalkozás, társas vállalkozások) jellemzői. Az állam fogalma a gazdasági szerepvállalás célja, oka, intézményei, a szerep tartalma, a magyar adórendszer. Szerződés, megállapodás, üzleti etika, költségek, árres, profit, ár kalkuláció, ÁFA számítás, mérleg készítése, készpénz, adók fajtái
--	---

Tematikai egység	A cég felszámolása	Órakeret: 8 óra
Előzetes tudás	Az adott igazgatói szerep és a vállalati tagok együttműködése során szerzett gyakorlati tapasztalatok felhasználása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A közös megmértetés utolsó állomása a nyilvános vállalati záróbeszámoló. Éves munkájukról a vállalatoknak írásbeli összegzést, értékelést kell írniuk, valamint szóban is – egymás és nyilvános közönség: a részvényesek, tanácsadók, tanárok és független zsűri előtt – be kell számolniuk tevékenységükről. Ez valójában a tulajdonosok zárszámadó közgyűlést helyettesítő esemény, melyen így a felszámolás menetét is megismertik. Felelősségvállalás a részvényesek, befektetők iránt. A pontos elszámolás, a pénzügyi fejelem iránti elkötelezettség megtanítása.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Éves beszámoló készítése a befektetők számára. Vállalati könyvek lezárása. Az igazgatóság a záróülésen mindezeket a beszámolókat megtárgyalja.	Információk bevezetése a diák-vállalkozás nyilvántartásába, a forgalmi és a termelési zárbeszámolók elkészítése, költségek összesítése, zárómérleg elkészítése és a végső eredmény kimutatása. A beszámoló tartalma: - a vállalat céljai, - a vállalkozás működési rendje, - a termék leírása, - termelési és értékesítési stratégiák, - általános pénzügyi helyzet, - a leszűrhető tapasztalatok, - eredmény-kimutatás, - mérleg.	<i>Matematika:</i> alapvető számítások, arányok, százalékszámítás <i>Informatika:</i> grafikai ábrázolás
Fogalmak, adatok	mérleg, eszközök, források, nyereség, veszteség, tartozás, követelés	

MATEMATIKA

MATEMATIKA

A tantárgy jellemzői, fejlesztési feladatok

Célunk, hogy matematika tanulása jelentse egyaránt matematikai és szociális képességek, készségek fejlesztését, valamint ismeretek szerzését. A tanulókat arra akarjuk felkészíteni, hogy eligazodjanak a világ dolgaiban, hogy megismerjék a valóság leggyakoribb mennyiségi és térbeli viszonyait, formáit, a matematika módszereit, eljárásait, sajátos gondolatrendszerét, hogy megszerezzék az ismereteknek a gyakorlatban és más tudományokban való önálló alkalmazásának képességét. A matematikatanulás lényege a matematikai tevékenység, a tapasztalatokra alapozott absztrakciós fogalomalkotás; és a fogalomrendszer kialakítása, bizonyítási készség megalapozás és fejlesztése, a pontosan körvonalazott feltételekből szigorú logikai következtetésekkel kiolvasott eredmények; ezek előzetes becslése, ellenőrzése és a gyakorlatban való alkalmazása. A tananyag feldolgozása során alkalmazott módszerek segítségével lehetőséget biztosítunk többféle csoportos munkaforma kipróbálására. Ezáltal fejlesztjük az együttműködési szándékot és képességet. A tanulók tapasztalatot szerezhhetnek a munkamegosztásról, a team-szerepekben való részvételről és saját működési módjukról.

Pszichológiai és didaktikai kutatások eredményei arra utalnak, hogy a tanulók szemléletének, gondolkodásmódjának fejlődése nem spontán folyamat, és nem kötődik szorosan a biológiai fejlődéshez. A gondolkodásmód fejlődése elsősorban a céltudatos tanítás hatására valósul meg, és ezért nagymértékben függ a tananyagtól és az alkalmazott módszerektől.

A tananyagot úgy választottuk ki, hogy szem előtt tartottuk: az értelmiségi pályák jó részén a matematikát kedvelő, becsülő, értő, ismerő és alkalmazni tudó, valamint team-munkában részt venni képes emberekre van szükség. El kell mélyíteni mindazokat az ismereteket, eljárásokat, módszereket, amelyekkel a diákok tanulmányaik első hat évében foglalkoztak; illetve fejleszteni kell azokat a készségeket és képességeket, amelyek lehetővé teszik az életkori sajátosságoknak megfelelő új tudásanyag elsajátítását. Arra törekszünk, hogy érettségizett diákjaink elég ismerettel, készséggel és képességgel rendelkezzenek a felnőtt életben való eligazodáshoz. Fontos szempont volt az is, hogy a matematikával tovább foglalkozni szándékozók megszerezzék az ehhez szükséges képességeket, készségeket és ismereteket.

Az általunk alkalmazott matematikatanításnak négy alapvető sajátossága van:

- Felfedeztető módszer
- Kooperatívan szervezett tanulás
- Epochális rendszer
- Digitális eszközök, módszerek használata

Nézetünk szerint a kooperatív tanulásszervezés alkalmazásával, a felfedeztető módszer segítségével, epochális keretek között a matematikaoktatásban lehetőség van arra, hogy a tananyag feldolgozása során

- kialakítsuk, illetve fejlesszük a diákok szociális képességeit, készségeit;

- építsünk a diákok tudására, aktivitására, kreativitására – függetlenül attól, hogy a matematika terén korábban milyen eredményeket értek el;
- figyelembe vegyük a diákok eltérő szükségleteit, fejlődési ütemét;
- lehetőséget biztosítsunk a gondolkodással összefüggő képességek széles körű fejlesztésére;
- játékos hatást gyakoroljunk az osztály társas kapcsolataira;
- fejlesszük a kommunikációs készséget;
- növeljük a diákok aktivitását és motiváltságát.

Koncepciónk személyközpontú, figyelembe veszi az egyéni sajátosságokat, az eltérő ütemű fejlődést, és az eltérő szükségleteket a fejlesztés során.

A felfedezettő módszer

Lényege, hogy a tanulók egy természetes megismerési folyamatot saját megfigyeléseik, tapasztalatuk alapján járnak végig. Mindezt úgy lehet elérni, hogy minden új definíció, tétel, stb. a már megszerzett ismeretekből, tapasztalatokból nő ki. Az új anyagrészt tárgyalása előtt a gyerekek jól összeállított feladatsor segítségével, irányított kérdésekkel összegyűjtik és elemzik azokat a tapasztalataikat, ismereteiket, amelyek, szükségesek az új anyag önálló felfedezéséhez. Ezután a tanulók olyan feladatokat oldanak meg, illetve olyan problémákkal találkoznak, melyek megoldásában az új fogalom, eljárás stb. elemeire bontva van jelen. A megoldások során alkalmazott eljárások, fogások, eredmények alapján a lényeg kiszűrésével a diákok maguk fogalmazzák meg az új módszereket, eljárásokat, definíciókat, tételeket. Így – és ezt rendkívül fontosnak tartjuk – a tanulók nem definíciókat és bizonyításokat sajátítanak el, hanem definiálni és bizonyítani tanulnak meg.

A sikerrel és kellő erőfeszítéssel megoldott feladat rendkívül nagy motivációs erőt jelent a további munkában. Az a tény, hogy a tanuló saját ötletével, saját úton jutott el a feladat megoldásához, ösztönözi fogja arra, hogy legyenek saját ötletei, gondolatai, hogy merjen vitázni, hogy keressen újabb lehetőségeket a megoldásra.

E módszer segítségével a tanulók kisebb-nagyobb sikereket érnek el az órán, ennek köszönhetően felszabadultabbá, bátrabbá válnak. A módszer olyan légkört teremt, amelyben magától értetődővé válik a további munka szükségessége. Tudomásul kell azonban venni, hogy nem mindenki képes a felfedezésre, és nem lehet mindent felfedezni.

A kooperatív tanulás

Ennek során a diákok négyfős heterogén csoportokba szervezve dolgoznak az órán. A Spencer Kagan által kidolgozott módszerek alkalmazása biztosítja, hogy a csoportban az egyes tagok egyenlő arányban részesedjenek a munkából. A feladatok megoldása során a társas készségek egyes elemeinek (pl: a megköszönni tudás és a köszönet elfogadása, egy gondolat megfogalmazása és a másik megfogalmazásnak meghallgatása, biztatás és a biztatás elfogadása ...) mindkét oldala megjelenik és fejlődik.

Amikor a tanulók csoportos foglalkozás keretében akár feladatot oldanak meg, akár valamilyen tételt bizonyítják be, vagy valami új fogalmat alakítanak ki, rendszerint ötleteiket, megoldási módjukat, eredményeiket megbeszélik egymással, illetve megvitatják. Az a tény, hogy gondolataikat világosan, a többiek számára érthetően kell megfogalmazniuk, nagy segítséget jelent az új fogalmak tisztázásában, a matematikai megfogalmazások elsajátításában. A viták

segítik az új fogalmak létrejöttét, ugyanis a tanulók több szempontú, többoldalú tapasztalatokból, következtetésekből alakítják ki ezeket. A viták lehetőséget teremtenek arra is, hogy a diákok megtanulják gondolataikat világosan megfogalmazni, logikus érvekkel alátámasztva elmagyarázni, illetve megtanulnak mások gondolatmenetéhez kapcsolódni. Így tehát a csoportos munka elősegíti a jó vitaszellem, vitastílus, a vitakészség kialakulását.

Ugyanakkor a csoportmunka értékelése, az építő egymásrautaltság biztosítása azt eredményezi, hogy a különböző véleményeket meghallgatva törekedjenek egymás megértésére, egy közös álláspont kialakítására, fejlesztve ezzel kompromisszumkészségüket.

Epochális rendszer

A rendszer harmadik pillére az epochális formában történő tanulás-tanítás. Az AKG-ban a kezdetektől fogva ebben a rendszerben zajlik a diákok képességeinek fejlesztése. A tanórák hosszabbak, így a diákoknak lehetőségük van arra, hogy a tananyagban jobban elmélyedjenek, hogy az ismereteket változatos módon, több szempontból való megközelítéssel szerezzék meg, ki-ki a maga tempójában. Így könnyebben lehet differenciáltan és kooperatív csoportokban tanítani.

A tanulók képessé válnak az aktív, önálló munkára. A tanárnak lehetősége van arra, hogy ne csak a tantárgyi, hanem a gondolkodásbeli, szociális és kommunikációs képességeket is fejlessze. A diákok közösen végzett munkája, egymás segítése lehetőséget ad arra, hogy sokoldalúbban megismerjék egymást, ezáltal erősödik az osztály közösségének kapcsolati hálója és az egymás iránti empátia és tolerancia.

Digitális eszközhasználat, módszerek

Mivel iskolánkban a tanulók 7. évfolyamtól kezdve laptopon egy keretrendszeren keresztül kapják a tananyagokat és a feladatokat, így lehetőség nyílik olyan segédeszközöket használni, mint oktatóvideó, online feladatlapok, animációk használata. Használunk más alkalmazásokat is, mint például a geometriában koordinátagemetriában az alakzatok szerkesztéséhez vagy a függvénytanban a függvények grafikonjának ábrázolásához dinamikus geometria szoftvert, táblázatkezelőt az adatok közötti összefüggések számolásához, vagy a projektbemutatókhoz prezentációkészítőt.

Képzési struktúránk

A 7-10. évfolyamokban epochális rendszerben, évi öt epochában, differenciált és kooperatív módszerek alkalmazásával matematikai és szociális képességeket, készségeket fejlesztünk.

A 11. nyelvi évfolyam során (nyelvi, kommunikációs év) bekapcsolódunk a projektekbe.

A 12-13. évfolyamokon a korábban tanultak elmélyítése, fejlesztése és az ezekre épülő új fejezetek differenciált elsajátítása folyik. Ebben a szakaszban a diákok a továbbtanulási szándékuknak megfelelően választhatnak a közép- (heti 4 óra) és az emelt szintű (heti 6 óra) csoport közül.

Értékelési rendszerünk:

I. Az értékelés szempontjai

1. Az eljárások, módszerek, összefüggések ismerete és alkalmazása

2. Az órai munka:
 - fegyelmezettség
 - figyelem
 - szándék az önálló feladatmegoldásra, az ismeretek befogadására és azok alkalmazására
 - aktivitás
3. A csoportos munka: közös munka segítése, a csoport munkájában való aktív részvétel, egymás segítése, az együttműködési készség, képesség fejlesztése, az aktivitás
4. Az önálló munka

II. Az ellenőrzés lehetséges módjai:

- Órai kisdolgozatok, amelyek az alapvető, rutinszerű ismeretek tudását ellenőrzik
- A csoport közös munkájának, projektjének értékelése valamilyen közösen elkészített produktum alapján,
- házi feladatok ellenőrzése
- epochazárók, témazárók (mindkettő egy-egy nagyobb témakör befejezéseként írt dolgozat), az epocha ill. a téma tanulásakor fejlesztett képességek állapotáról ad képet, ellenőrzi a tanultakat és alkalmazásukat,
- a projektek elkészítése, produktuma lehetőséget ad a kooperatív kompetenciák feltérképezésére, fejlesztésére

III. Az értékelés formái

A csoportos, kooperatív és egyéni munkaformák alkalmazásával folyamatosan nyomon követjük a diákok munkáját.

Epocha közben kisebb pontszerző dolgozatokkal ellenőrizzuk, hogy az elsajátítandó kompetenciákban, tananyagban hol tartanak. Ennek formája lehet egyéni vagy csoportos.

A házi feladatokat és a füzetet rendszeresen ellenőrizzuk. Figyelemmel kísérjük együttműködésüket a csoportmunka során.

A szakaszok végén a témakörből epochazáró dolgozatot írnak vagy projektet készítenek.

Mindezek beszámításával százalékosan értékeljük a teljesítményt.

Szöveges értékelés:

A diákok félévenként szöveges értékelést kapnak. Ebben tantárgyi teljesítményükről, közösségben való működésükről, a tantárgyhoz és a tanuláshoz való viszonyukról, képességeik fejlődéséről adunk tájékoztatást a szülőnek és a diáknak egyaránt.

7-10. ÉVFOLYAM

7. ÉVFOLYAM

Tematikai egység	1. epocha: Halmazok, számok, műveletek	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Halmazba rendezés adott tulajdonság alapján. Egyszerű, matematikailag is értelmezhető hétköznapi szituációk megfogalmazása szóban és írásban. Állítások igazságának eldöntése. Igaz és hamis állítások megfogalmazása. Összehasonlításhoz szükséges kifejezések értelmezése, használata. Definíció megértése és alkalmazása. Néhány elem kiválasztása adott szempont szerint. Néhány elem sorba rendezése különféle módszerekkel. Racionális számkör. Számok írása, olvasása, összehasonlítása, ábrázolása számegyenesen. Műveletek racionális számokkal. Ellentett, abszolút érték, reciprok. Mérés, mértékegységek használata, átváltás egyszerű esetekben. A százalékszámítás alapjai. A zárójelek, a műveleti sorrend biztos alkalmazása. A mindennapi életben felmerülő egyszerű arányossági feladatok megoldása következtetéssel, egyenes arányosság. Alapműveletek racionális számokkal írásban. Adott feltételeknek megfelelő ponthalmazok. Háromszög, négyszög belső és külső szögeinek összegére vonatkozó ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rendszerezési, rendezési képesség fejlesztése. Anyanyelv tudatos használata, szövegértés, szövegalkotás fejlesztése. Az analógiás gondolkodás, a logikai és ítéletalkotó képesség valamint a fogalomalkotás fejlesztése. Egyszerű logikai állítások megfogalmazása. Az induktív gondolkodás fejlesztése. Számolási képesség fejlesztése, számfogalom kiterjesztése, különböző alakban megadott számok nagyságrendi viszonyának megállapítása. Absztrakciós képesség, ábrázolási- és rajzkészség fejlesztése. Sejtések megfogalmazása, modellalkotás, szabályalkotás. Kommunikáció, együttműködés fejlesztése.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
A fejezet átfogó képet ad a halmazokról. Nem általában foglalkozunk a halmazokkal, hanem a hozzájuk kapcsolódó ismeretek, mint egy vezérfonal mentén kalandozunk a matematika különféle területein. A számhalmazokkal való ismerkedés kapcsán, természetes módon adódik alkalom a racionális számok körében vé-	Lényeges és lényegtelen információk szétválasztása. Elemek, adatok szétválogatása két szempont szerint: (halmazba tartozó vagy nem). Természetes számok, egész számok, racionális számok elhelyezése halmazábrában, számegyenesen.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mondatok, szavak, hangok rendszerezése. <i>Természettudomány:</i> élőlények rendszerezése, földrészek országai, anyagok csoportosítása

gezhető műveletek áttekintésére, pontosítására, más szemszögből való megvilágítására.		
A ponthalmazok tárgyalása elvezet a nevezetes mértani helyek megismeréséhez, ezek szerkesztési feladatokban való alkalmazásához.	Szerkesztési feladatok megoldása, távolsági viszonyok megállapítása. Szöveges feladat lefordítása ponthalmazokká.	
A gyakorlatból vett szövegek alapján kialakítjuk a halmaz matematikai fogalmát. Foglalkozunk a jelölésekkel és a halmazok Venn - diagramon való ábrázolásával. Az elemek különböző típusú és szintű megadásával tudatosítjuk a tanulóknak, hogy halmazt csak pontosan definiált tulajdonsággal vagy jól körülhatárolható fogalmakkal adhatunk meg. Különböző halmaz-megadások esetén vizsgáljuk, hogy adott dolgok elemei-e az adott halmaznak.	Halmazok egyértelmű megadása, különböző jelölések használata.	
Az elemek rendezésével és számosságával kapcsolatos feladatokon keresztül a matematika különböző témaköreivel ismerkedhetünk (logikai, geometriai, kombinatorikai, számelméleti, algebrai, szöveges feladatok).	Probléma-megoldási képesség fejlesztése, a korábban tanult matematikai ismeretek mozgósítása, szintézise.	
Intuitív módon értelmezzük két halmaz egyenlőségét, a részhalmaz fogalmát. Tudatosítjuk az alaphalmaz és az üres halmaz fogalmát.	Szöveges megfogalmazások matematikai modellre fordítása. Elnevezések, jelölések megtanulása, definíciókra való emlékezés.	<i>Természetismeret:</i> egyed alatti szerveződési szintek részhalmaz-kapcsolata. <i>Informatika:</i> adattárolás szerkezete; könyvtári ismeretek.
Sokféle és változatos feladat segítségével átismételjük az eddig tanultakat. Foglalkozunk a számok ellentettjével, abszolút értékével, a négy alapművelettel a racionális számok körében. A fejezetben a számolások feladatakon kívül több életszerű szöveges feladattal is találkozunk, melyekben a százalékszámí-	Műveletek gyakorlása a racionális számkörben. Műveletek tulajdonságainak felismerése és alkalmazása. A zárójelek, a műveleti sorrend biztos alkalmazása. Számolási készség erősödése a racionális számkörben (fejben és írásban). Eredmények becslése. Fejben történő számolás.	<i>Természetismeret:</i> mennyiségek megadása, mértékegységek átváltása.

tással kapcsolatos ismereteiket gyakorolhatják.	Szöveges számítási feladatok megoldása a mindennapokból. (Pl.: kölcsön, áremelés, árleszállítás, élelmiszerek százalékos összetétele.)	
Fogalmak, összefüggések, eljárások	halmaz, jelölések, ábrázolás, elemek, alaphalmaz különleges számhalmazok, jelölésük (N, Z, Q) halmazok egyenlősége jelöléssel halmazok elemszáma jelöléssel ponthalmazok tört, tizedes tört ellentett, abszolút érték, reciprok átváltások a hosszúság, tömeg, űrtartalom, idő, szög mértékegységei között műveletek egészekkel, törtekkel, tizedes törtekkel műveleti sorrend	

Tematikai egység	2. epocha: Hatványozás, oszthatóság, halmazműveletek	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	A részhalmaz fogalma. Két véges halmaz közös része. Egyszerű, matematikailag is értelmezhető hétköznapi szituációk megfogalmazása szóban és írásban. Állítások igazságának eldöntése. Igaz és hamis állítások megfogalmazása. Összehasonlításhoz szükséges kifejezések értelmezése, használata. Definíció megértése és alkalmazása. Néhány elem kiválasztása adott szempont szerint. Néhány elem sorba rendezése különféle módszerekkel. Alapműveletek racionális számokkal írásban. Szöveges feladatok megoldása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A számfogalom elmélyítése. Absztrahálás, betűkifejezések használata, egyszerűsítő eljárások megismertetése. Következtetés, szabályosság felismerése és megfogalmazása. Szabályalkotás és a bizonyítási igény fejlesztése. A matematika nyelvének pontos használata. A kombinatorikus gondolkodás fejlesztése.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Alkalmasan választott bevezető feladatokkal értelmezzük a metszet, a különbség és az unió fogalmát. A halmazműveletek értelmezését segíti a Venn - diagrammal való szemléltetés. Szöveges feladatok megoldása ábrázolás segítségével.	Halmazműveletek ábrázolása Venn-diagramon. Szövegnek megfelelő Venn-diagram készítése, a logikai szita intuitív alkalmazásával. Megosztott figyelem: két, illetve több szempont egyidejű követése.	
Értelmezzük adott ponttól, egyenestől, félegyenestől, szakasztól, körvonalától adott, illetve ennél	Térlet fejlesztése, megfelelő tulajdonságú ponthalmazok rajzolásával, színezésével.	

kisebb / nagyobb távolságra levő pontok halmazát. Foglalkozunk ezek térbeli megfelelőjével is. Adott tulajdonságú pontok halmazaként vizsgáljuk a szögfelezőt és a szakaszfelező merőlegest.	Szerkesztési feladatok. Szöveges feladatok lefordítása ponthalmazokra.	
A különböző adott tulajdonságú ponthalmazokkal olyan szerkesztési feladatokat is végezzünk, amelyekkel gyakoroltatni tudjuk a részhalmaz, az üres halmaz fogalmát, illetve a metszet, unió és különbség műveletét.	Ponthalmazok ábrázolása. Megadott tulajdonságnak megfelelő hely keresése térképen	<i>Természetismeret:</i> térképhasználat
Bevezetjük a pozitív egész kitevőjű hatvány fogalmát, az azonos alapú hatványokra vonatkozó azonosságokat a konkrét esetekből általánosítva fedeztetjük fel.	A hatvány, hatványozás fogalma. Azonos alapú hatványokra vonatkozó azonosságok alkalmazása. A bizonyítási igény fejlesztése.	
Foglalkozunk a tíz hatványaival, illetve nagyságrendi kérdésekkel. Bevezetjük a számok normálalakját a nagy illetve kicsi számok írására (Itt még csak osztunk a 10 hatványaival, de megsejtethető a negatív kitevő értelmezése.)	A természettudományokban és a társadalomban előforduló nagy és kis mennyiségekkel történő számolás.	<i>Természetismeret:</i> Tér, idő, nagyságrendek. Méretek és nagyságrendek becslése és számítása az atomok méreteitől az ismert világ méretéig.
Egyszerű példák alapján elevenítjük fel az osztó fogalmát. Az osztókeresési feladatokban már szerepel az osztópár fogalma. Elmélyítjük a prímszám, prímosztó, valódi osztó, összetett szám fogalmát. Az osztó és többszörös fogalmának párhuzamos tárgyalása segíti a megértést. A prímek keresésénél megmutatjuk az Eratoszthenész-féle rosta módszerét!	Oszthatóság fogalmainak használata.	
Átismételjük a 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10 - zel való oszthatóság szabályait, ezek kapcsolatát Venn - diagramon is szemléltessük, kapcsolódva a halmazműveleteknél szerzett ismeretekhez. A többszörös fogalmának bevezetésére is alkalmas a Venn - diagramos szemléltetés, de a számsorban való felsorolás is.	Oszthatósági szabályok ismerete és alkalmazása. Számok elhelyezése Venn-diagramon oszthatósági szempont szerint.	
Sok egyszerű feladat megoldásával megmutatjuk a törzstényező	Hatványok, hatványazonosságok használata.	

felbontás szükségességét, finomítjuk technikáját. Megfigyeléseink alapján megfogalmazzuk a számelmélet alaptételét. A törstényezős alakot érdemes kapcsolatba hozni a már megismert oszthatósági szabályokkal. Ugyanekkor fordított gondolat "prímkártyákból" összetett számok előállítására. Egyszerű feladatokat mutatunk a prímtényezős alak és az osztók számának összehasonlítására, szemléltetjük az osztók számát fa - diagramon is.	A szám osztóira való következtetés a prímtényezős felbontás alapján. Az összes osztó megtalálásra alkalmas szisztéma alkalmazása.	
Fogalmak, összefüggések, eljárások	Halmazelmélet: metszet, unió, részhalmaz. Hatványozás: hatvány, kitevő, alap, hatványérték. Számok normál alakja. Oszthatóság: osztó, valódi osztó, többszörös, prímszám, összetett szám, két vagy több szám közös osztója, két vagy több szám közös többszöröse, prímtényezők. Hatványokkal végezhető műveletek: azonos alapúak szorzása, azonos alapúak osztása, hatvány hatványozása. Prímtényezős felbontás.	

Tematikai egység	3. epocha: Arányosság, algebra	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	A mindennapi életben felmerülő egyszerű arányossági feladatok megoldása következtetéssel, egyenes arányosság. Racionális számkör. Számok írása, olvasása, összehasonlítása, ábrázolása számegyenesen. Műveletek racionális számokkal. Ellentett, abszolút érték, reciprok. Mérés, mértékegységek használata, átváltás egyszerű esetekben. Helyes és értelmes kerekítés, az eredmények becslése, a becslés használata ellenőrzésre is.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban, tapasztalatszerzés. A mennyiségi jellemzők kifejezése számokkal, a számok értelmezése a valóság mennyiségeivel. A számfogalom elmélyítése. Absztrahálás, betűkifejezések használata, egyszerűsítő eljárások megismertetése. Szövegben megfogalmazott helyzet, történés megfigyelése, lényeges és lényegtelen információk szétválasztása.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Az eddig tanultakhoz képest magasabb szinten fordul elő az arányosság, az egyenes és a fordított arány fogalma. Szöveges felada-	Egyenesen és fordítottan arányos mennyiségek felismerése szöveg alapján, illetve a gyakorlati életben.	<i>Természetismeret:</i> térképek méretaránya- inak értelmezése. Mozgásos feladatok-

tokban gyakorolják, grafikonon is ábrázolják az összetartozó értékeket.	Egyenesen és fordítottan arányos mennyiségek ábrázolása grafikonon.	nál a sebesség, az út és az idő összefüggése.
Az arányos osztás fogalmát konkrét tárgyak pl. egy pakli kártya, megfelelő arányú részekre osztásával vezetjük be, megfogalmazzuk, majd általánosítjuk az eljárást. A százalékszámítást gyakoroljuk százalékban megadott arányos osztási feladatoknál.	Különböző mennyiségek megadott arányú felosztása. Szöveges feladatokban az arányos osztás felismerése. Arányos osztást igénylő feladatok megoldása különböző témákban, pl. geometria, százalékszámítás, életszerű szöveges feladatok.	<i>Informatika-digitális eszközhasználat:</i> Táblázatkezelő alkalmazás használata az arányosságok számolásához, dinamikus-geometriai szoftver használata, a szemléltetéshez
Egyszerűen megfogalmazott szöveges feladatokat fordítunk a matematika nyelvére. Ez motiválja a tanulókat az algebrai kifejezésekkel végezhető műveletek elsajátítására. Egyszerű és változatos paramétereket tartalmazó szöveges feladatok kapcsán algebrai kifejezéseket írnak fel a tanulók. A paraméterek konkrét értékeivel ki is kell számítani az algebrai kifejezések értékét. Közülük néhányat grafikonon is ábrázolnak. Ezekkel a szöveges feladatokkal a problémák algebrai megfogalmazását gyakorolják.	A képletek, mint algebrai kifejezések értelmezése. Szövegek átalakítása algebrai kifejezéssé, helyettesítési érték számítása.	<i>Természetismeret:</i> Összefüggések megfogalmazása, leírása a matematika nyelvén. Képletek átalakítása. A képlet értelme, jelentősége. Helyettesítési érték kiszámítása képlet alapján.
Algebrai kifejezésekhez tartozó fogalmak megismerése, tisztázása: változó, együttható, egynemű, egytagú, többtagú	A fogalmak megértése, felismerése és használatukra való törekvés.	
Számítási feladatok segítségével átismételjük a műveleti sorrend és a zárójel jelentését, alkalmazását. Csak ezután érdemes áttérni az algebrai kifejezések összeadására, kivonására (összevonására), szorzására. Ezután párhuzamosan végeztünk számokat, illetve betűket tartalmazó kifejezésekkel összeadást, kivonást, összevonást. A tanulók sejtsek meg, fedezzék fel a betűkkel végzett műveletek lényegét. Ezután pontosítunk és rögzítjük is a műveletek technikáját. Hangsúlyozzuk azt is, hogy így egyszerűbb alakot kapunk.	Analógiás gondolkodás, szabályfelismerés és megfogalmazás. Algebrai kifejezések összevonása.	

Szorzásnál először egytagúakat szorozunk össze, használva, hogy a szorzás az összeadás rövidebb formája. Folytassuk egytagú és többtagú kifejezések szorzásával. Érdeemes a kapott eredményt (illetve a folyamatot) területszámítás segítségével szemléltetni. Ezután térjünk rá a többtagúak szorzására. Ezt is szemléltessük területszámítással. Sokféle szempontból megfogalmazott feladatokkal gyakoroljuk a műveleteket.	Egytagú és többtagú algebrai kifejezések szorzása. Területszámítás mozgósítása a többtagú algebrai kifejezések szorzatának megjelenítésére. Elvonatkoztatás a modelltől, általánosítás.	
Konkrét példákon mutatjuk meg, mit jelent az egyenlet megoldásának folyamatában a lebontogató módszer és a mérlegelv. Egyszerűbb szöveges feladatokkal is gyakoroltatjuk az egyenletek megoldását. A feladatok változatosak, az "élet" -ből vett problémákkal foglalkozunk. Nagy figyelmet fordítunk a megoldások ellenőrzésére.	Egyszerű egyenletek megoldása lebontogatóval, illetve mérlegelvvel. Egyszerű szöveg alapján egyenletek felírása.	
Fogalmak, összefüggések, eljárások	Arány, törtrész, a százalékszámítás fogalmai: alap, százalékláb, százaléktértek. Egyenes és fordított arányosság, arányossági grafikonok. Törtrész kiszámítása, egy mennyiség adott arányú részekre osztása. Algebrai kifejezés, változó, együttható, egytagú, többtagú, egynemű, helyettesítési érték, egyenlet. Műveletek elvégzése algebrai kifejezésekkel: egytagú szorzása egytagúval, egytagú szorzása többtagúval, egyneműek összevonása, algebrai törtek egyszerűsítése, algebrai kifejezések felírása szöveg alapján, egyenletek megoldása mérlegelvvel, lebontogatóval.	

Tematikai egység	4. epocha: Geometria	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Pont, vonal, egyenes, félegyenes, szakasz, sík, szögtartomány. Háromszögek, csoportosításuk. Négyszögek, speciális négyszögek (trapéz, paralelogramma, deltoid). Adott feltételeknek megfelelő pontthalmazok. Háromszög, négyszög belső és külső szögeinek összegére vonatkozó ismeretek. A téglalap és a deltoid kerületének és területének kiszámítása. A téglalapról és a deltoidról felismerés és térfogatának a kiszámítása. Tengelyesen szimmetrikus alakzatok. Egyszerű alakzatok tengelyes tükröképének megszerkesztése. Két pont, pont és egyenes távolsága, két egyenes távolsága. Szakaszfelezés, szögfelezés, szögmásolás. Merőleges és párhuzamos egyenesek szerkesztése. Nevezetes szögek szerkesztése.	

	Szerkesztési eszközök használata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás a síkban és a térben. Valós probléma geometriai modelljének megalkotása. A matematika tanulási módszereinek továbbfejlesztése. Jelek, jelölések, megállapodások megjegyzése. Megfigyelőképesség, vizuális képzelet fejlesztése (képzeletben történő mozgatás, átdarabolás, szétvágás). Képi emlékezés, ismeretek felidézése. A szerkesztéshez szükséges eszközök célszerű használata. A pontosság igényének fejlesztése. A transzformációs szemlélet továbbfejlesztése. Geometriai modell készítése. Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetenciájának fejlesztése.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Ponthalmazokhoz különféle utasításokkal pontthalmazokat rendelünk, így alapozzuk meg a geometriai transzformáció intuitív fogalmát. Megfigyeljük, hogy az egyes utasítások eredményeként kapott képek hogyan viszonyulnak az eredeti alakzatokhoz, így a tapasztalat alapján vezetjük be a transzformációk tulajdonságait.	Képek párosítása a megfelelő utasításhoz. Utasítás alapján a képek előállítását négyzetrácson, ponthálózaton.	<i>Rajz:</i> művészeti alkotások megfigyelése a tanult transzformációk segítségével.
Az egybevágósági transzformációkat, mint mozgásokat vizsgáljuk, például másolópapír segítségével.	Az egybevágósági transzformációk felismerése, tulajdonságok megfogalmazása.	<i>Informatika-digitális eszközhasználat:</i> dinamikus geometriai szoftver használata a transzformáció szemléltetésére
A már ismert tengelyes tükrözést és a most részletesen tárgyalásra kerülő középpontos tükrözést párhuzamosan vizsgálva fogalmazzuk meg a tulajdonságokat.	A két tükrözés hasonlóságainak és eltéréseinek felismerése, megfogalmazása.	<i>Informatika-digitális eszközhasználat:</i> dinamikus geometriai szoftver használata a transzformáció szemléltetésére
Mindkét tükrözést szerkesztését gyakoroljuk.	Pontos precíz munka elvégzése a szerkesztés során.	
A középpontos tükrözésnél tapasztalatot lehet szerezni a fordított állású félegyenésekről, illetve szögekről, így bevezetjük a nevezetes szögpárokat.	A tanult szögpárok felismerése, megnevezése és ábrákon való bejelölése.	
Megadjuk a középpontos szimmetria fogalmát a tengelyes mintájára, és csoportosítunk, hal-	Középpontosan szimmetrikus alakzatok keresése a természetben, művészeti alkotásokban, a	<i>Rajz:</i> festmények geometriai alakzatai.

mazba rendezünk szimmetrikus alakzatokat.	közvetlen környezetben (Penrose, Escher, Vasarely). Gondolkodás fejlesztése szimmetrián alapuló játékokon keresztül.	
Felelevenítjük az egyenlőszárú és az egyenlő oldalú háromszög szimmetriából következő tulajdonságait.	Speciális háromszögek szögszámítási és szerkesztési feladatai.	
A háromszögeket csoportosítjuk az oldalai és szögei szerint, ezt ábrázoljuk Venn-diagramon. Átismételjük az alapvető tulajdonságait, szögeket számolunk és egyszerű szerkesztéseket végzünk.	Tételek megfogalmazása megfigyelés alapján, bizonyítás tanult szögpárok segítségével, illetve a már bizonyított állítások felhasználásával. Diskusszió a háromszögek szerkesztésénél.	
A háromszögek nevezetes vonalaival, pontjaival gyakorlati példákon keresztül ismerkedünk meg. Tapasztalati úton megfogalmazzuk a belső szögfelezőkre, az oldalfelező merőlegessekre és a magasságvonalakra vonatkozó összefüggéseket.	Ismeretek mozgósítása, rendszerezése problémamegoldás érdekében. A háromszög köré írt és beírt körének, valamint magasságpontjának szerkesztése.	
Átismételjük a nevezetes négyszögeket, párhuzamos sávba rajzoljuk azokat, amelyeket lehet, tisztázzuk a magasság fogalmát paralelogramma és trapéz esetén. Csoportosítunk, halmazokba rendezünk szimmetria és egyéb tulajdonságok alapján.	A régebbi ismeretek mozgósítása. Nevezetes négyszögek felismerése, megnevezése, tulajdonságaik.	
A nevezetes négyszögekkel szögszámolási és szerkesztési feladatokat végzünk, melyeket szöveges példákkal teszünk színesebbé.	Szerkesztési eljárások feladatokban. Szerkesztési terv készítése. Vázlatkészítés. A szerkesztés menetének leírása. Pontos, esztétikus munkára törekvés.	
A területszámítás összefüggéseit átdarabolás alapján lehet megsejteni. Az alakzatok területét a már ismert téglalapéra vezetjük vissza. A paralelogramma, a háromszög, a deltoid és a rombusz területét képletszerűen is megadjuk.	A terület meghatározása átdarabolással, képlettel. Szöveges területszámítási feladatok megoldása.	
Fogalmak, összefüggések, eljárások	Tengelyes és középpontos tükrözés, tengelyes és középpontos szimmetria. Szakaszelező merőleges és szögfelező. A háromszög belső szögfelezői, oldalfelező merőlegesei és magasságvonalai, valamint beírt és köré írt kö-	

	re, magasságpontja. A nevezetes négyszögek: négyzet, téglalap, deltoid, paralelogramma, trapéz, húrtrapéz, rombusz. A tükrözések tulajdonságai, szimmetrikus alakzatok tulajdonságai, szög-párfajták. Összefüggések a háromszög oldalai és szögei között, tükrös háromszög és tulajdonságai, szabályos háromszög. A nevezetes négyszögfajták tulajdonságai, terület és kerület képletei (négyzet, téglalap, paralelogramma, háromszög, deltoid, rombusz).
--	--

Tematikai egység	5. epocha: Kombinatorika, valószínűség, statisztika és gráfok	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Egyszerű diagramok készítése, értelmezése, táblázatok olvasása. Valószínűségi játékok és kísérletek az adatok tervszerű gyűjtése, rendezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A világ megismerése iránti igény erősítése. Valószínűségi, statisztikai szemlélet fejlesztése. Gyakorlottság növelése adatok rendszerezésében, kezelésében. Tapasztalatszerzés újabb kísérletekkel, kiértékelés, következtetések. Diagram készítése, olvasása. Együttműködés képességének fejlesztése. Táblázat értelmezése, számítógépes táblázatkezelő használata az adatok rendezésében, értékelésében. Az esély és a relatív gyakoriság fogalmának kialakítása.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
„Hányféleképpen lehetséges” – Különböző összeszámlálási feladatokat végzünk, lehetséges útvonalak, kockadobások, sorrendek összeszámlálására. Hozunk példákat a geometria területéről, pl.: sokszögek átlóinak száma. Készítünk eseményműfát, a lehetséges kimenetek összeszámlálására.	Kreativitás az összes lehetőség többféle felsorolási módjában. Különböző tárgyak, elemek, számok, betűk, lehetőségek sorba rendezése, néhány elem kiválasztása. Különböző események kimeneteli lehetőségeinek számbavétele. Kombinatorika a mindennapokban: tudatos megfigyelés és értelmezés összeszámlálási és kiválasztási feladatokban. A tapasztalatok rögzítése. (Az esetek összeszámlálásánál minden esetet meg kell találni, de minden esetet csak egyszer lehet számításba venni.) Rendszerezés gyakorlása.	
Pénzérték és dobókockák sokszori feldobás során feljegyzett eredményei alapján készítettünk gyakorisági és relatív gyakorisági táblázatokat. Rámutatunk a kísérlet eredményeinek célszerű rögzítésére.	Tudatos megfigyelés. A tapasztalatok rögzítése. Tanulói együttműködésben részvétel.	

tésére. Több csoportban különböző valószínűségi kísérleteket végezve a kapott eredményeket összehasonlítjuk. Megtippeljük és kísérlettel megvizsgáljuk, 3 vagy 4 érme feldobásakor a fejek ill. írások számának gyakoriságát, relatív gyakoriságát. Magyarázatot keresünk a kapott eredményre.			
Gyűjtünk és rendszerezünk statisztikai adatokat, a csoportra vonatkozó témakörökben, pl.: születési hónap, tanulással töltött idő stb. Ezekből készítünk táblázatokat, illetve grafikonokat. Összefoglaljuk az oszlopdiagram, vonaldiagram, kördiagram, sávdiagram értelmezését, készítését. Foglalkozunk az adathalmazt jellemző középértékekkel: átlag, módusz. Olvasunk grafikonról, készítsük táblázatba rendezett adatokból grafikont és fordítva.		A napi sajtóból, internetről, tapasztalatból különböző grafikonok keresése, elemzése. Adatok gyűjtése különböző témákhoz kapcsolódóan, ezekből középértékek meghatározása. Tanulói együttműködésben részvétel.	<i>Társadalomismeret:</i> táblázatok és diagramok értelmezése
Készítünk gráfokat kapcsolatok szemléltetésére. Megismertetjük a gráfelmélet alapfogalmait (él, csúcs, fokszám, egyszerű gráf, hurokél, többszörös él, teljes gráf). Foglalkozunk bejárhatósági problémákkal, bemutatjuk a Königsbergi hidak problémáját!		Egyszerű kapcsolati háló szemléltetése gráffal.	
A csoportokban végzett valószínűségi kísérletek kapcsán foglalkozunk az események bekövetkezési valószínűségével. Matematikatörténet: érdekességek a valószínűség számítás fejlődéséről.		Különböző élethelyzetek eseményeit vizsgálva az adott feltételeknek eleget tevő összes lehetőség meghatározása és ezen belül az adott szempontok szerinti összes jó lehetőség kiválasztása.	
Bevezetjük a kombinatorikus valószínűségi modellt.		Valószínűségi gondolkodás erősödése, a kombinatorikus valószínűség szemléletes fogalmának megértése.	
Fogalmak, összefüggések, eljárások	Gráf, szögpont, él, fokszám. Adatsokaság, oszlop-, kör-, sáv- és töröttvonal-diagram, módusz, átlag. Gyakoriság, relatív gyakoriság, esély, eseményfa. Sorba rendezés, lehetőségek szisztematikus összeszámolása.		

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

AZ ISMERETEK 40%-OS TUDÁSA, ALKALMAZÁSA.

8. ÉVFOLYAM

Tematikai egység	1. epocha: Ismétlés, algebra, számelmélet	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Helyes műveleti sorrend ismerete a négy alpművelet esetén. A százalék fogalmának ismerete. 2, 3, 5, 9, 10, 100-zal való oszthatósági szabály ismerete. Osztó, többszörös közös osztó, közös többszörös fogalma. A prímtényező felbontás. Hatványozás pozitív egész kitevő esetén, az azonos alapú hatványokra vonatkozó hatványozási azonosságok. Algebrai kifejezésekkel végzett egyszerű műveletek: összevonás, egytagúak szorzása. Algebrai kifejezések gyakorlati használata a terület, kerület, felszín és térfogat számítása során. Helyettesítési érték kiszámításának módja. Egyszerű elsőfokú egyismeretlenes egyenletek megoldása szabadon választható módszerrel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban, tapasztalatszerzés. A mennyiségi jellemzők kifejezése számokkal, a számok értelmezése a valóság mennyiségeivel. A számfogalom elmélyítése. Absztrahálás, betűkifejezések használata, egyszerűsítő eljárások megismertetése. Szövegben megfogalmazott helyzet, történés megfigyelése, lényeges és lényegtelen információk szétválasztása. Matematikatörténeti érdekességeken keresztül a tantárgyi motiváció erősítése.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Átismételjük a négy alpműveletet racionális számokkal. Pontosítjuk a racionális szám fogalmát, és foglalkozunk különböző alakjaival. Tudatosítjuk, hogy ugyanazt a racionális számot többféle módon lehet leírni. Összefoglaljuk és rendszerezük az összeadás és a szorzás műveleti tulajdonságait (kommutativitás, asszociativitás).	Racionális számok néhány tulajdonságának megismerése. Végtelen szakaszos tizedes törtek tulajdonságainak vizsgálata, periódus meghatározása. Műveletek gyakorlása a racionális számkörben. Műveletek tulajdonságainak felismerése és alkalmazása. A zárójelek, a műveleti sorrend biztos alkalmazása. Számolási készség erősödése a racionális számkörben (fejben és írásban). Eredmények becslése. Helyes és értelmes kerekítés	
Az algebrai kifejezéseket ismételjük, a helyettesítési érték kiszámítása is alkalmas a racionális számokkal végzett négy alpművelet ismételtesére.	Műveletek biztos elvégzése, törekvés a pontos, precíz munkára.	<i>Természetismeret:</i> Helyettesítési érték kiszámítása képlet alapján.

A pozitív egész kitevőjű hatványokkal végzett műveletek során átismételjük az azonos alapú hatványokra vonatkozó azonosságokat, és kibővítjük ezeket az azonos kitevőjű hatványokra vonatkozókkal.	A hatvány, hatványozás fogalmának elmélyítése.	
A hatványozás alkalmazására alkalmas a számok prímtényezősz felbontása, és az ilyen lakba írt számokkal végzett műveletek. Átismételjük az oszthatósággal kapcsolatos ismereteket, kiválasztjuk az l.n.k.o. - t, l.k.k.t. - t. Speciális eset az $(a,b) = 1$, azaz itt vezessük be a relatív prímek fogalmát, és figyeljük meg ebben az esetben $[a,b]$ - t is! Megkeressük több szám l.n.k.o. és l.k.k.t. - jét is számpéldákban, illetve érdekes szöveges feladatokban. Keressünk adott (a,b) és a , illetve $[a,b]$ és a esetén megfelelő b -t! Ezekkel a feladatokkal egyben a halmazokkal kapcsolatos ismereteket, halmazműveleteket is átismételjük, gyakoroljuk.	Hatványok, hatványazonosságok használata. Gondolkodás fejlesztése számelméleti alapú matematikai játékokon keresztül.	
Alkalmas, a tanulók érdeklődéséhez közel álló feladattal érdemes bevezetni a 0 és negatív egész kitevőjű hatványok jelentését. Egyszerű feladatokkal tapasztalatot lehet szerezni a műveleti azonosságokban. Alkalmasan választott, más tudományból vett olvasmányokkal motiválhatjuk a tanulókat a számok normálalakjának elsajátítására és használatára.	Permanenciaelv bemutatása konkrét számokkal. A bizonyítási igény erősödése.	
Az algebrai kifejezések összevonásának, szorzásának ismételése után továbblépünk az egytagúak osztására, ügyelve a 0 szerepére.	Műveletek biztos elvégzése, törekvés a pontos, precíz munkára.	
Változatos elsőfokú vagy egyszerűsítéssel elsőfokúvá tehető egyenleteket, egyenlőtlenségeket oldunk meg. Az egyenletek megoldásakor a tanulók gyakorolják az algebrai kifejezések összevonását, szorzását, szorzattá alakí-	Algoritmus használata, begyakorlása a megoldás során. Ellenőrzés fontosságának belátása. Az egyenlőtlenségek és a negatív számmal történő szorzás és osztás kapcsolata.	

tását. Megoldunk a nevezőben számokat tartalmazó törtes egyenleteket is.	Megoldáshalmaz ábrázolása számegyenesen.	
Változatos témájú szöveges feladatokat oldunk meg.	A mindennapokhoz kapcsolódó problémák megértése, a megoldást segítő ábra elkészítése. Matematikai modellalkotás (egyenlet, illetve egyenletrendszer felírása); a megoldás ellenőrzése, a gyakorlati feladat megoldásának összevetése a valósággal (lehetséges-e?).	
Fogalmak, összefüggések, eljárások	Racionális szám, ellentett, abszolút érték, reciprok. Hatvány. Hatványokkal végzett műveletek az azonosságok alapján. Prímszám, összetett szám. Számok prímtényezős felbontása, relatív prímek. Legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös. Algebrai egész kifejezés, egytagú, többtagú. Összevonás, helyettesítési érték kiszámítása. Egytagúak szorzása egytagúval és többtagúval. Egytagúak osztása. Egyismeretlenes elsőfokú egyenlet, egyenlőtlenség. Azonosság.	

Tematikai egység	2. epocha: Hozzárendelés, függvény	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Helymeghatározás gyakorlati szituációkban, konkrét esetekben. Számegyenes, számintervallumok ábrázolása, leolvasása ábráról. Pont koordinátáinak ismerete Descartes-féle koordináta-rendszerben. Sorozatok folytatása adott szabály szerint, szabályfelismerés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összefüggések, folyamatok megjelenítése matematikai formában (függvény-modell), vizsgálat a grafikon alapján. Számítógép bevonása a függvények ábrázolásába, vizsgálatába. Tudatos megfigyelés tulajdonságok és kapcsolatok szerint. Lineáris folyamatok, a meredekség jelentésének megértetése.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
A fejezetet grafikonok illetve táblázatok megfigyelésével kezdjük. Megállapítjuk, hogy bizonyos következtetések egyszerűbbek, ha adataink nemcsak táblázatban, hanem grafikus ábrázolással is rendelkezésre állnak. Gyakoroljuk a diagramról való olvasást illetve mozgásgrafiko-	Időben lejátszódó valós folyamatok elemzése a grafikon alapján.	<i>Társadalomismeret:</i> Grafikonok, diagramok elemzése, értelmezése

nok készítését.		
Változatosan meghatározott halmazok elemeit rendeljük egymáshoz. Ahhoz, hogy a tanulók elegendő tapasztalatot gyűjtsenek az egymáshoz rendelés, az egyértelmű-, illetve kölcsönösen egyértelmű egymáshoz rendelés fogalmában, sok és többféle szempontból megfogalmazott feladatra van szükség. (Venn-diagram, táblázat, gépek, grafikonok.)	Táblázatok készítése adott szabálynak, összefüggésnek megfelelően.	<i>Informatika-digitális eszközhasználat: dinamikus geometriai szoftver használata a függvények grafikonjának ábrázolására</i>
Adott tulajdonságú pontok keresésével, játékos feladatok során erősítjük a koordináta-rendszerben való tájékozódási képességet.	Biztonságos tájékozódás a koordináta-rendszerben.	
A hozzárendelések számsorozatok, szabályjátékok formájában is megjelennek. Ezek során megismerkedünk a számtani és mértani sorozatokkal.	Sorozatok néhány jellemzőjének vizsgálata (növekedés, csökkenés). Néhány elemével adott sorozathoz szabályok keresése.	
Tisztázzuk a függvény fogalmát, majd foglalkozunk az értelmezési tartománnyal, az értékkészlet jelölésével, valamint a függvény megadásának módjait. A képlettel megadott függvények adott helyen vett értékeinek kiszámítását egyrészt kapcsolni lehet az algebrai kifejezésekkel tanultakhoz, másrészt kialakítja a tanulóknak a független- és függő változó fogalmát. A függvényfogalom kialakításával együtt nagy súlyt fektetünk a függvényekkel kapcsolatos jelölések bevezetésére és helyes használatára.	Megfigyelőképesség, rendszerezés. Jelölések, meghatározások megtanulása, alkalmazása	<i>Természetismeret és társadalomismeret: függvényekkel leírható folyamatok.</i>
A függvény grafikonjának ábrázolását már több helyen előkészítettük (táblázatok, szöveges feladatok alapján készült grafikonok, halmazok összetartozó elemeinek ábrázolása). A tanulók főleg a lineáris függvények ábrázolásában gyűjtsenek tapasztalatot, de célszerű más függvények grafikonjainak megrajzolása is. Foglalkozunk az „összeköthetőek a pontok” kérdésével.	Értéktáblázat készítése, és annak alapján a függvény ábrázolása a koordináta-rendszerben. Számítógép használata a függvények vizsgálatára.	<i>Természetismeret: a gyorsuló mozgás út-idő grafikonja.</i>

Részletesen foglalkozunk a lineáris függvényekkel, a meredekséggel, a grafikon alapján is megállapítjuk a hozzárendelési utasítást.	Lineáris kapcsolatok vizsgálata a hétköznapi életben. A meredekség értelmezése.	<i>Természetismeret:</i> adott távolság esetén a sebesség és az idő, adott tömeg esetén a sűrűség és a térfogat.
Lineáris egyenletek, egyenlőtlenségek grafikus megoldásánál alkalmazzuk a megszerzett ismereteket.	Példák vizsgálata a gyakorlati életből, mindennapjainkból.	
Fogalmak, összefüggések, eljárások	Diagramok, grafikonok készítése, összefüggések leolvasása. Sorozat, hozzárendelés, függvény. Értelmezési tartomány, értékkészlet, helyettesítési érték. Növekedés, fogyás. Lineáris függvény, lineáris kapcsolat, meredekség. Függvények ábrázolása koordináta-rendszerben.	

Tematikai egység	3. epocha: Geometria	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Pont, vonal, egyenes, félegyenes, szakasz, sík, szögtartomány. A tengelyes és középpontos tükrözés. Tengelyesen és középpontosan szimmetrikus alakzatok. Körző, vonalzó és a szögmérő használata. Szögmásolás, szögfelezés, szakaszfelező merőleges szerkesztése. Adott pontból merőleges állítása illetve párhuzamos szerkesztése egy egyenessel. Háromszögek, négyszögek csoportosítása. Háromszög, négyszög belső és külső szögeinek összegére vonatkozó ismerete. Háromszögek, négyszögek területének kiszámítása. Téglatest felszíne és térfogata konkrét esetekben. A térfogat és űrtartalom mértékegységeinek átváltása. A téglalap, paralelogramma, háromszög, rombusz és a deltoid területének kiszámítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás a síkban és a térben. Valós probléma geometriai modelljének megalkotása. A matematika tanulási módszereinek továbbfejlesztése. Tömör, de pontos, szabatos kifejezőképesség fejlesztése. A szaknyelv minél pontosabb használata írásban is. Jelek, jelölések, megállapodások megjegyzése. Megfigyelőképesség, vizuális képzelet fejlesztése (képzeletben történő mozgatás, átdarabolás, szétvágás). Képi emlékezés, ismeretek felidézése. A szerkesztéshez szükséges eszközök célszerű használata. A pontosság igényének fejlesztése. A transzformációs szemlélet továbbfejlesztése. Geometriai modell készítése. Önálló, problémamegoldó gondolkodás fejlesztése. A bizonyítási igény felkeltése, egyszerű bizonyítások megértése, reprodukálása. Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetenciájának fejlesztése. Digitális technikák felhasználása a feldolgozás során.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok

Témák	Fejlesztési követelmények	
A sokszögekről tanultakat szög-számolással, szimmetriával és tulajdonságokkal kapcsolatos feladatokkal, szerkesztésekkel elevenítjük fel. Szöveges kerület- és területszámítási feladatokat oldunk meg. Átdarabolással vizsgáljuk a trapéz területét, és megadjuk az összefüggést képlet formájában is.	Szerkesztési terv készítése. Vázlatkészítés. A szerkesztés menetének leírása. Szerkesztések elvégzése. Törekvés a pontos, precíz munkára. Diskusszió a háromszögek, négyszögek szerkesztésénél.	
A tengelyes és középpontos tükrözés felelevenítése után újabb transzformációval: az eltolással ismerkedünk meg. Az eltolás jellemzőjeként bevezetjük a vektor fogalmát. Vizsgáljuk vektorok egyenlőségét, a nullvektor szerepét. Eltolások egymásutánjával vizsgáljuk a vektorok összegzését, két vektor esetére megismerkedünk a paralelogramma-szabállyal. Megállapítjuk az eltolás tulajdonságait, összehasonlítjuk az eddig megismert egybevágósági transzformációkkal.	Ismeretek mozgósítása, rendszerezése problémamegoldás érdekében. Egyszerű alakzatok eltolt képének megszerkesztése. A vektor fogalma, vektorok összege, különbsége, számmal való szorzása. Műveletek tulajdonságainak vizsgálata szerkesztések elvégzése után.	<i>Természetismeret:</i> elmozdulás, erő, sebesség.
Vizsgáljuk az egyállású szögek egyenlőségét. Felvetjük párhuzamos tengelyekre vonatkozó egymás utáni tükrözések egymásutánjának problémáját, tapasztalatszerzés után megállapítjuk az eltolással való kapcsolatát. Elmozdulással, sebességgel, erővel kapcsolatos feladatokat oldunk meg vektorok segítségével.	A tanult szögpárok felismerése, megnevezése és ábrákon való bejelölése.	
Összegezzük tapasztalatainkat, összefoglaljuk a megismert transzformációk közös tulajdonságait, majd megfogalmazzuk az egybevágósági transzformáció tartalmát és definícióját. Vizsgáljuk a háromszögek egybevágóságának alapeseteit.	Geometriai állítások igazolása az egybevágóság alapeseteinek felhasználásával.	<i>Informatika-digitális eszközhasználat:</i> dinamikus geometriai szoftver használata a egybevágóság szemléltetésére
A kör és részeinek ismételése után sok mérési feladatot végzünk konkrét tárgyakon a kör átmérőjére és kerületére. Megsejtetjük átdarabolásos feladatok segítségével a kör területére vonatkozó	A fogalmak pontos ismerete. A terület és a kerület összefüggéseinek alkalmazása egyszerű példákban és szöveges feladatokban. A π , mint irracionális szám ismerete.	<i>Rajz:</i> építészeti formák

összefüggést is. Szemléletesen megmutatjuk a kör területére és területére vonatkozó képlet hátterét. Kerület- és területszámitási feladatokat oldunk meg. Megfigyeljük a középponti szög és a körív arányosságát. Ebben a témakörben sok matematikatörténeti vonatkozást is mutathatunk (pl. π -re vonatkozó érdekességek, újfok... stb.)		
A szabályos sokszögekkel a beírt és köré írt kör kapcsán foglalkozunk. Vizsgáljuk a szögeket, szimmetria tulajdonságokat.	Szimmetriaviszonyok áttekintése.	
A háromszögek csoportosítása után szerkesztési és számitási feladatokat oldunk meg derékszögű háromszögben, hogy a diákok sejtsek meg, majd bizonyítsuk be Pitagorasz-tételét (a diákok maguk is felkészülhetnek különféle átdarabolásos bizonyítások bemutatására). A feladatok során előkerül a négyzetgyök fogalma. Értelmezzük, és megtanuljuk számológép segítségével kiszámolni.	A tételek felhasználása indoklást igénylő feladatokban. Számításos feladatok megoldása. Állítás és megfordításának gyakorlása. Számológép használata. Nagyságrendi becslés.	
Szerkesztési feladatokkal tovább mélyítjük a pontthalmazokról és transzformációkról eddig tanultakat, valamint összetettebb számitási feladatokat végzünk a Pitagorasz-tétel és a területszámitás egyidejű alkalmazására.	A szerkesztési eljárások előnyeinek és hátrányainak felismerése. Pitagorasz-tétel alkalmazása területszámitási feladatoknál.	
A területszámitás után térbeli alakzatokat vizsgálva először a kocka és egyenes hasábok, majd az egyenes körhenger és a gömb tulajdonságaival foglalkozunk. Érdemes vizsgálni ezek szimmetriáit a síkbeli analógiák alapján, így adva ízelítőt a térbeli egybevágósági transzformációkból.	Testek megnevezése, vizsgálata.	<i>Természetismeret:</i> tárgyak alakja, a tanult testek felismerése.
Foglalkozunk a testek hálózataival, majd megkeressük a felszín és térfogat kiszámítási módjait, jól gyakorolva ezzel a síkalakzatoknál szerzett ismereteket. Az adatok megadásánál figyelünk	Elképzelte és valóságos testek tulajdonságainak felismerése, megfogalmazása, különböző hálók készítése konkrét esetekben. Felszín és térfogat számitási feladatok.	

arra, hogy legyen szükség mértékegység-átváltásra, hogy jól rögzítsük a terület - és térfogat mértékegységek váltószámait. <i>Érdekességképpen a témát ókori problémák ismertetésével zárhatjuk (a négyzet oldala és átlója összemérhetetlen, a kocka térfogata szerkesztéssel nem megkérthető).</i>			
Fogalmak, összefüggések, eljárások	Nevezetes szögpárfajták és ezek nagysága. Háromszög, nevezetes négyszögek, kör. Területszámítás (trapéz és kör). Egybevágósági transzformáció. Eltolás. Vektorok, összegzésük. Háromszög-, négyzet-, téglalapalapú egyenes hasáb, forgáshenger, forgáskúp, gúla, gömb. Testek hálózata. Fel-szín és térfogat fogalma, számítása konkrét esetekben.		

Tematikai egység	4. epocha: Algebra II.		Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Algebrai kifejezések összevonása. Egytagú algebrai kifejezés szorzása többtagúval. Helyettesítési érték kiszámítása. Szöveg átírása a matematika nyelvére. Egyszerű lineáris egyenletek megoldása lebontogatással, mérlegelvvel.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Absztrahálás, betűkifejezések használata, egyszerűsítő eljárások megismertetése. Szövegben megfogalmazott helyzet, történés megfigyelése, lényeges és lényegtelen információk szétválasztása. Matematikatörténeti érdekességeken keresztül a tantárgyi motiváció erősítése. Együttműködés, önállóság, önellenőrzés fejlesztése.		
Követelmények		Kapcsolódási pontok	
Témák	Fejlesztési követelmények		
Az algebrai kifejezésekkel kapcsolatos műveletek felidézése és gyakorlása után a többtagú kifejezések szorzásával foglalkozunk. Megfigyeljük a kéttagú összeg, illetve különbség négyzetét, valamint az $(a+b)(a-b)$ szorzatot konkrét esetekben. Ezek általánosításaként megfogalmazzuk a nevezetes azonosságokat.	Műveletek biztos elvégzése, törekvés a pontos, precíz munkára. Kreativitás többféle bizonyítási módszer alkalmazása során. Az algebra és geometria összekapcsolása az azonosságok igazolásánál. Ismeretek tudatos memorizálása.		<i>Természetismeret:</i> Képletek átalakítása. A képlet értelme, jelentősége. Helyettesítési érték kiszámítása képlet alapján.
Több oldalról közelítjük a nevezetes azonosságok. A megszerzett tapasztalatokat pontosítjuk, rendszerezzük. Gyakoroltatjuk algebrai kifejezések egyszerűbb alakra hozásával egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása so-	A tanult azonosságok felhasználása. Egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása		

rán.		
Egyenlőségeket vizsgálunk abból a szempontból, hogy a bennük szereplő paraméter minden értékre igaz, vagy vannak olyan értékek, amelyekre nem igaz, illetve sohasem igaz. Az egyenlőségek között főleg olyanok szerepelnek, amelyeknek egyik oldalán algebrai kifejezések szorzata, a másik oldalon pedig a kifejtett szorzat szerepel. Így a tanulók újból találkoznak az egyszerűbb nevezetes szorzatokkal, illetve tapasztalatot szereznek a kiemelésben.	Az egyenlet és azonosság fogalmának tisztázása.	
Algebrai kifejezések szorzattá alakítását motiválni lehet az algebrai törtek összevonására, bonyolultabb algebrai kifejezések egyszerűbbé tételére vonatkozó feladatokkal, illetve olyan egyenletek megoldásával, amelyek egyszerűsítéssel elsőfokúvá tehetőek. Ezen egyenletek megoldása jól látható értelmet ad az ellenőrzésnek.	A tanult algebrai átalakítások beépítése a megoldásba.	
Az egyenletek és egyenlőtlenségek megoldásakor a tanulók gyakorolják az algebrai kifejezések összevonását, szorzását, szorzattá alakítását.	A tanult algebrai átalakítások beépítése a megoldásba.	
<i>A szorzattá alakítás segítségével egyszerű másodfokú egyenleteket is megoldhatunk.</i>		
A szöveges feladatok megoldásához felhasználjuk az eddig tanult eljárásokat. Egyszerű keveréses, helyiértékes és munkavégzéses feladatokat oldunk meg.	Betűk használata szöveges feladatok általánosításánál. A mindennapokhoz kapcsolódó problémák megértése, a megoldást segítő ábra elkészítése. Matematikai modellalkotás (egyenlet, illetve egyenletrendszer felírása); a megoldás ellenőrzése, a gyakorlati feladat megoldásának összevetése a valósággal (lehetséges-e?).	<i>Természetismeret:</i> összefüggések megfogalmazása, leírása a matematika nyelvén.
Szöveges feladatok alkalmasak a számtani- és a mértani sorozatok vizsgálatára. Az n-edik elem meghatározásához fedezzék fel a	Sorozatok néhány jellemzőjének vizsgálata (növekedés, csökkenés). Néhány elemével adott sorozat-	

differencecia és a kvóciens használhatóságát, egyelőre definíció, általánosítás és képlet megismé- rése nem szükséges. <i>Határozzák meg szöveges feladatokban szereplő sorozatok rekurzív képletét.</i>	hoz szabályok keresése. Megadott sorszámú elem kiszámolása „lépegetéssel”.	
Fogalmak, összefüggések, eljárások	Algebrai egész kifejezés, egytagú, többtagú. Műveletek algebrai kifejezésekkel. Nevezetes azonosságok, és alkalmazásuk. Egyenlet, azonosság. Egyismeretlenes elsőfokú egyenlet, egyenlőtlenség megoldása. Szöveges feladatok.	

Tematikai egység	5. epocha: Kombinatorika, valószínűség, statisztika és gráfok	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	A gráf fogalma és használata egyszerű kapcsolati háló megjelenítésére. Néhány elem kiválasztása, elemek sorba rendezése különféle módszerekkel. Gyakoriság, relatív gyakoriság. Esély és valószínűség hétköznapi fogalma. Kombinatorikai ismeretek. Esemény, műveletek eseményekkel. A kombinatorikus valószínűségi modell.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Gondolkodás; ismeretek rendszerezési képességének fejlesztése. Önfejlesztés, önellenőrzés segítése kombinációs készség fejlesztése. Ismeretek rendszerezése, alkalmazása, bővítése. A modellfogalom mélyítése, a modellek használhatóságának, érvényességi körének vizsgálata.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
A gráfok témájában az eddigi fogalmak elmélyítését szolgáló (él, csúcs, fokszám, egyszerű gráf, hurokél, többszörös él, teljes gráf), és új fogalmakat előkészítő (fa, összefüggő gráf, bejáratóság) feladatokat oldunk meg. A megoldás során szükséges különféle gráfok felrajzolása. Az új fogalmakat sok tapasztalat alapján akkor vezetjük be, amikor a jelentőségükről a feladatmegoldás során már meggyőződünk.	Szöveg matematika nyelvre fordítása, matematikai modell készítése. A gráfelmélet alapfogalmainak megismerése és használata. Matematikatörténeti érdekességek megismerése	
A fokszám, a teljes gráf fogalmával kapcsolatosan sok olyan kérdés is feltehető, melyek kombinatorikai asszociációt tartalmaznak, illetve megoldhatunk kombinatorika feladatokat gráfok segítségével. Értelmezzük a különböző megoldási utakkal kapott eredményeket. Jól kapcsolódik a számelmülethez az összetett szá-	Gráfok alkalmazása összefüggések, kapcsolatok ábrázolására, kombinatorika feladatok megoldására.	

mok osztóinak megkeresése fa-diagrammal, az osztók számára vonatkozó összefüggés megsejtése a gráf alapján. Folyamatosan ösztönözzük a tanulókat, hogy az eredményeket a szemlélettel, a várakozással hasonlítsák össze.		
A kombinatorika témakörben először a hetedik osztályban szerzett tapasztalatokat és ismereteket elevenítjük fel feladatokon keresztül, majd olyan problémákat oldunk meg, ahol valamilyen megkötés miatt nem az összes lehetőség képezi a megoldást (sorban állásnál fiúk - lányok felváltva, kockadobásnál az összeg páros stb.). Ezzel gyakoroljuk az eljárások tudatos megválasztását, és elkerüljük a mechanikus gondolkodást, miközben a kiindulásként használt általános képlet megértése és alkalmazási készsége is mélyül.	Kreativitás az összes lehetőség többféle felsorolási módjában. Különböző tárgyak, elemek, számok, betűk, lehetőségek sorba rendezése, néhány elem kiválasztása. Különböző események kimeneteli lehetőségeinek számbavétele.	
A „hány olyan n jegyű szám van, amely...” típusú problémák alkalmasak a kombinatorika és számelmélet témájának összekapcsolására. Rámutatunk, hogy egyes feltételeknek több, másoknak kevesebb eset felel meg, ezzel mélyítve a kombinatorika és a kombinatorikus valószínűség kapcsolatát.	Az összes lehetőség megtalálásához szükséges megfelelő szisztéma megtalálása.	
Ismert kombinatorika feladatokat oldunk meg más szövegezéssel valószínűség-számítási kontextusban. Olyan kérdéseket teszünk fel, melyekben az általunk megjelölt különféle kimenetek összességükben a teljes eseményrendszert adják (pl. dobókockával A: prímet B: négyzetszámot C: hatost dobunk) – megfigyeljük a halmazok viszonyát és a valószínűségek összegét. A feladatok alapját képező kombinatorikai problémák szintje megegyezik a kombinatorikában korábban elért szinttel, így gyakoroltatja a kom-	Kombinatorikus valószínűségi feladatok megoldása.	

binatorikai ismereteket.			
Szerencsejátékokat játsszunk, úgy kell megállapítani a nyereséget, hogy nem azonos valószínűségek esetén is igazságos legyen a játék. Célba lövős feladatokat oldunk meg többféle, a geometriai ismereteknek megfelelő formájú céltábla esetén.		Valószínűségi gondolkodás erősödése, a kombinatorikus valószínűség szemléletes fogalmának megértése.	
Adathalmazokat elemzünk statisztikai középértékek segítségével (módusz, medián, átlag). Grafikonokat értelmezünk, ábrázolunk.		A napi sajtóból, internetről, tapasztalatból különböző grafikonok keresése, elemzése. Adatok gyűjtése különböző témákhoz kapcsolódóan, ezekből középértékek meghatározása. Tanulói együttműködésben részvétel.	<i>Természetismeret:</i> statisztikai adatok jellemzése (átlagos népsűrűség, országok különböző szempont szerinti rangsorai).
Fogalmak, összefüggések, eljárások	Gráf, szögpont, él, fokszám. Hurokél, többszörös él, egyszerű, teljes és összefüggő gráf. Fa gráf. Bejárhatóság. Adatsokaság, diagram, módusz, medián, átlag. Gyakoriság, relatív gyakoriság, esély. Lehetséges sorrendek összeszámolása, kiválasztási feladatok.		

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

Az ismeretek 40%-os tudása, alkalmazása.

9. ÉVFOLYAM

Tematikai egység	1. epocha: Algebra I.	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Gyakorlat szövegek értelmezésében. A matematikai szakkifejezések adott szinthez illeszkedő ismerete. Egyszerű algebrai kifejezések ismerete, zárójel használata. Egyenlet megoldása. Egyszerű szöveg alapján egyenlet felírása (modell alkotása), megoldása, ellenőrzése. Legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös. Algebrai kifejezésekkel végzett műveletek. Szorzattá alakítás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban, tapasztalatszerzés. Problémakezelés és -megoldás. Algebrai kifejezések biztonságos ismerete, kezelése. Szabályok betartása, tanultak alkalmazása. Elsőfokú egyenletek, egyenlőtlenségek megoldási módszerei, a megoldási módszer önálló kiválasztási képességének kialakítása. Gyakorlati problémák matematikai modelljének felállítása, a modell hatókörének vizsgálata, a kapott eredmény összevetése a valósággal; ellenőrzés fontossága. A problémához illő számítási mód kiválasztása, eredmény kerekítése a tartalomnak megfelelően. Alkotás öntevékenyen, saját tervek szerint; alkotás adott feltételeknek megfelelően; átstrukturálás. Számológép használata. Halmazok eszközjellegű használata. A valós számok halmazának ismerete.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Két vagy több szám legkisebb közös többszörösének keresése átvezet két vagy több algebrai kifejezés legkisebb közös többszörösének felírásához. Tudatosítani kell az algebrai kifejezések szorzattá alakításának jelentőségét. A bonyolultabb algebrai törtek összevonása, egyszerűsítése, szorzása és osztása szükségessé teszi egyrészt a kiemelés és az eddig megismert nevezetes azonosságok felelevenítését, <i>másrészt a köbös, illetve negyedik hatványok különbségére vonatkozó szorzattá alakítás megismerését (D).</i>	Ismeretek felidézése, mozgósítása (pl. szorzattá alakítás, tört egyszerűsítése, bővítése, műveletek törtekkel).	<i>Természetismeret:</i> számítási feladatok.
A törtes egyenletek megoldásakor szerzett ismereteket felhasználva lehet az ismeretlent a nevezőben tartalmazó egyenletek megoldásait pontosítani. Változatos egyenle-	Az egyenlet / egyenlőtlenség megoldásánál az értelmezési tartomány vizsgálata. A legkisebb alkalmas közös nevező megtalálása. Megoldás ábrázolá-	

tek megoldásával lehet az ismereteket elmélyíteni.	sa számegyenesen	
Elsőfokú egyenletre, egyenletrendszerre vezető szöveges feladatokat oldunk meg.	A mindennapokhoz kapcsolódó problémák matematikai modelljének elkészítése (egyenlet, illetve egyenletrendszer felírása); a megoldás ellenőrzése, a gyakorlati feladat megoldásának összevetése a valósággal (lehetséges-e?).	<i>Természetismeret:</i> százalékos keverési feladatok.
Az egyenlőtlenségek megoldásában a tanulóknak már elég sok tapasztalatuk van. Ezeket az ismereteket kell rendszerezni. Az ismeretlent a nevezőben tartalmazó egyenlőtlenségek megoldását a számláló és a nevező előjelvizsgálatával célszerű végezni, és érdemes rámutatni arra, hogy a módszer több tényező esetére is általánosítható. (D) Érdemes megmutatni a beszorzásos módszert is annak nehézségeivel együtt. A jobb képességű tanulókkal paraméteres feladatokat is érdemes megoldani. (D) Megoldásokat ábrázoljuk számegyenesen.	A mindennapokhoz kapcsolódó problémák matematikai modelljének elkészítése (egyenlet, illetve egyenletrendszer felírása); a megoldás ellenőrzése, a gyakorlati feladat megoldásának összevetése a valósággal (lehetséges-e?).	
Fogalmak, összefüggések, eljárások	Algebrai törtek, értelmezési tartomány. Egyenlet, alaphalmaz, azonosság. Ekvivalens egyenlet. Elsőfokú egyenlet. Egyenlőtlenség. Szorzattáalakítás.	

Tematikai egység	2. epocha: Függvények, statisztika	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Halmazok. Hozzárendelés, függvény fogalma. Grafikonok készítése, olvasása. Pontok ábrázolása koordináta-rendszerben. Táblázatok, diagramok olvasása. Százalékszámítás. Lineáris függvények.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összefüggések, folyamatok megjelenítése matematikai formában (függvény-modell), vizsgálat a grafikon alapján. A vizsgálat szempontjainak kialakítása. Függvénytranszformációk algebrai és geometriai megjelenítése. Diagram, vonaldiagram, oszlopdiagram, kördiagram készítése, olvasása. Táblázat értelmezése, készítése. Számítógép használata az adatok rendezésében, értékelésében, ábrázolásában.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Konkrét gyakorlati alkalmazás során alkalmazzuk az adatgyűjtés	Konkrét gyakorlati alkalmazás során a tanuló tudja alkalmazni	<i>Informatika-digitális eszközhasználat:</i> táb-

és feldolgozás módszerét. Készítünk gyakorisági és relatív gyakorisági táblázatokat, meghatározzuk a statisztikai mutatókat. Adatok osztályba sorolásával rendszerizünk, meghatározzuk a terjedelmet. Az adatok alapján grafikonokat és diagramokat készítenek.	az adatgyűjtés és feldolgozás módszerét. Tudjon gyakorisági és relatív gyakorisági táblázatot készíteni, az adatok osztályba sorolásával is. Táblázat alapján tudjon megfelelő grafikonokat készíteni, tudjon grafikonokról összefüggéseket leolvasni.	látatkezelő használata az adatok közötti összefüggések számolásához, szemléltetéséhez.
Átismételjük a halmazok egymáshoz rendelését, az egyértelmű, kölcsönösen egyértelmű hozzárendelés fogalmát, a függvények megadási módjait, az értelmezési tartomány és az értékkészlet jelentését, a lineáris függvény grafikonjának ábrázolását. Különböző algebrai átalakításokkal lineárisra tehető függvények ábrázolását gyakoroljuk.	Ismeretek tudatos memorizálása (függvénytani alapfogalmak). Alapfogalmak megértése, konkrét függvények elemzése a grafikonjuk alapján. Időben lejátszódó valós folyamatok elemzése grafikon alapján. Számítógép használata a függvények vizsgálatára.	<i>Természetismeret:</i> időben lejátszódó folyamatok leírása, elemzése.
Pontosítjuk a matematikában használatos függvényjelöléseket, gyakoroltatjuk ezek használatát. A függvény fogalmának elmélyítésére alkalmas a geometriai transzformációk függvény szempontú ismételése.	Jelölések értelmezése, használata.	
A grafikonok kapcsán bevezetjük a függvényvizsgálati szempontokat. A függvény vizsgálatát változatos szempontú kérdések alapján gyakoroljuk.	Értelmezési tartomány, értékkészlet, menet, szélsőérték, zérushely, tengelymetszet meghatározása	<i>Informatika-digitális eszközhasználat:</i> dinamikus geometriai szoftver használata a függvények grafikonjának a szemléltetésére
Új függvényekkel (abszolút érték, másodfokú, reciprok) ismerkedünk. Néhány összetett függvény grafikonját értéktáblázat segítségével ábrázoljuk. Az értéktáblázat készítésének mechanikus folyamata és a megsejtett törvényszerűségek motiválják a tanulókat az egyszerűbb ábrázolási technikák keresésére. Így jutunk el a függvénytranszformációhoz. Tapasztalatszerzés után eljutunk az $f(x)+a$; $f(x+a)$; $f(x+a)+b$; $-f(x)$; $-f(x+a)+b$ szerkezetű függvények ábrázolási szabályához	Ismeretek felidézése Értéktáblázat készítése, függvények ábrázolása. Szabályosság felismerése, megfogalmazása. A megfogalmazott szabályok alkalmazása.	<i>Természetismeret:</i> ideális gáz, izoterma. <i>Informatika- digitális eszközhasználat:</i> dinamikus geometriai szoftver használata a függvény transzformáció szemléltetésére

Egyenlet, egyenletrendszer grafikus megoldása.	Egy adott probléma megoldása két különböző módszerrel. Az algebrai és a grafikus módszer összevetése. Megosztott figyelem; két, illetve több szempont egyidejű követése. Számítógépes program használata.	<i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan; földrajz: számítási feladatok.</i>
A grafikonok megrajzolását motiválni lehet összetettebb, algebrai módszereinkkel még nem megoldható egyenletek, egyenlőtlenségek grafikus megoldásával. Ezek a feladatok alkalmasak az abszolút érték, a nevezetes azonosságok, algebrai átalakítások, a helyettesítési érték fogalmának gyakorlására.	Ismeretek alkalmazása összetettebb feladatokban.	<i>eszközhasználat: dinamikus geometriai szoftver használata a az egyenletek grafikus megoldásához</i>
$ f(x) $, (D) , Intervallumonként különböző szabállyal megadott függvények. (D) Egészrész, törtrész, szignum függvény (D) .		
Fogalmak, összefüggések, eljárások	Grafikonok, diagramok értelmezése, készítése. Terjedelem. Adatok osztályba sorolása, osztályközös gyakorisági táblázat készítése. Függvény, értelmezési tartomány, értékkészlet, zérushely, növekedés, fogyás, szélsőértékhely, szélsőérték. Alapfüggvény. Függvénytranszformáció. Lineáris kapcsolat. Meredekség. Grafikus megoldás.	

Tematikai egység	3. epocha: Geometria	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Geometriai alapfogalmak, alapszerkesztések. Tételek, illeszkedés. Sokszögek, háromszögek alaptulajdonságai, négyszögek csoportosítása; speciális háromszögek és négyszögek elnevezése, felismerése, alaptulajdonságaik. Alapszerkesztések, háromszög szerkesztése alapadatokból. Háromszög köré írt kör és beírt kör szerkesztése. Kör és gömb, hasábok, hengerek és gúla felismerése, alaptulajdonságaik. A Pitagorasz-tétel ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás a térben. Számítások síkban és térben. A geometriai transzformációk alkalmazása problémamegoldásban. A szimmetria szerepének felismerése a matematikában, a valóságban. A szükséges és az elégséges feltétel felismerése. Tájékozódás valóságos viszonyokról térkép és egyéb vázlatok alapján. Összetett számítási probléma lebontása, számítási terv készítése (megfelelő részlet kiválasztása, a részletszámítások logikus sorrendbe illesztése). Valós probléma geometriai modelljének megalkotása, számítások a modell alapján, az eredmények összevetése a valósággal;	

	a valóságos tárgyak formájának és a tanult formáknak az összevetése, gyakorlati számítások (henger, hasáb, kúp, gúla). Korábbi ismeretek mozgósítása. Számológép, számítógép használata.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Az ismételésben vegyes síkgeometriai feladatokat oldunk meg különféle témákban: A háromszög oldalai és szögei közötti összefüggések, nevezetes vonalai, körei. Oldalfelező merőlegesek, belső szögfelezők, magasságvonalak, középvonalak tulajdonságai. Körülírt kör, beírt kör. Egyszerű bizonyításokban alkalmazzuk a korábban tanultakat. <i>Matematikatörténet: Euler-egyenés, Feuerbach-kör bemutatása (interaktív szerkesztőprogrammal, bizonyítás nélkül).</i>	A definíciók és tételek pontos ismerete, alkalmazása. A bizonyítási igény felkeltése. Egyszerű bizonyítások megértése, reprodukálása.	<i>Informatika:</i> tantárgyi szimulációs programok használata (geometriai szerkesztőprogram).
Összefoglaljuk a konvex sokszögek általános tulajdonságai. Átlók száma, belső szögek összege. Szabályos sokszög belső szöge.	Fogalmak alkotása specializálással: konvex sokszög, szabályos sokszög.	
Átismételjük a körhöz kapcsolódó fogalmakat: kör és részei, kör és egyenes. Ív, húr, körcikk, körszelet. Szelő, érintő. A körív hossza. A szemlélet alapján megállapítjuk a középponti szög és a hozzá tartozó körív hossza közötti egyenes arányosságot, ez lehetővé teszi az ívhosszra vonatkozó képlet megalkotását.	Meghatározások, fogalmak pontos ismerete. Együttváltozó mennyiségek összetartozó adatpárjainak vizsgálata.	<i>Természetismeret:</i> körmozgás sebessége, szögsebessége. <i>Természetismeret:</i> távolság a Föld két pontja között.
A szemlélet alapján megállapítjuk a középponti szög és a hozzá tartozó körcikk területe közötti egyenes arányosságot, ez lehetővé teszi a körcikk területére vonatkozó képlet megalkotását.	Együttváltozó mennyiségek összetartozó adatpárjainak vizsgálata.	
Konkrét szerkesztési és mérési feladatokon keresztül felfedezzük és megfogalmazzuk Thalész tételét, majd ezt bizonyítjuk is. Megfogalmaztatjuk a tétel megfordítását, törekedve a matematika nyelv-	Ismeretek tudatos memorizálása. Bizonyítás gondolatmenetének megértése, leírás a matematika nyelvénél minél pontosabb használatával. Állítás és megfordításának gyakorlása.	

vének és logikájának használatára, és megvizsgáljuk ennek általános érvényességét is. A matematika, mint kulturális örökség.		
A transzformációs szemlélet erősítése érdekében átismételjük az eddig tanult geometriai transzformációkat: a tengelyes és a középpontos tükrözést, és az eltolást. Bevezetjük a pont körüli elforgatást. Vizsgáljuk a transzformációk azonos és eltérő tulajdonságait. A fix és invariáns alakzatokat.	A megmaradó és a változó tulajdonságok tudatosítása.	<i>Természetismeret:</i> elmozdulás vektor, forgások. Bolygók tengely körüli forgása, keringés a Nap körül.
Az egybevágóság és a szimmetria ismételése lehetőséget ad alakzatok tulajdonságainak vizsgálatára, szerkesztési feladatok megoldására és a háromszögek egybevágósági alapeseteinek felelevenítésére.	Szimmetria felismerése a matematikában, a művészetekben, a környezetünkben található tárgyakban, részvétel szimmetrián alapuló játékokban. Megszerzett ismeretek alkalmazása szerkesztési feladatokban. Szerkesztési terv készítése, ellenőrzés. Megosztott figyelem; két, illetve több szempont egyidejű követése. Pontos, esztétikus munkára nevelés.	<i>Informatika:</i> tantárgyi szimulációs programok használata. <i>Rajz:</i> kifejezés, képzőművészet; művészettörténeti stíluskorszakok. <i>Természetismeret:</i> az emberi test síkjai, szimmetriája.
Egyszerű szerkesztési feladatok.	Szerkesztési eljárások gyakorlása. Szerkesztési terv készítése, ellenőrzés. Megosztott figyelem; két, illetve több szempont egyidejű követése. Pontos, esztétikus munkára nevelés.	<i>Informatika:</i> tantárgyi szimulációs programok használata (geometriai szerkesztőprogram).
Térbeli alakzatok vizsgálatát a hengerszerű testek ismételésével, a gúla és a kúp bevezetésével folytatjuk. A gúla hálóját alapján vizsgáljuk az adatok közötti összefüggéseket. A térfogatra vonatkozó összefüggést azonos alapú és magasságú hasáb és gúla, illetve henger és kúp modell készítésével, öntögetéssel, tapasztalati alapon vezetjük be.	A gúla hálóját alapján az adatok közötti összefüggések felismerése. Azonos alapú és magasságú hasáb és gúla illetve henger és kúp térfogatára vonatkozó összefüggés.	
A megszerzett ismeretek elmélyítése térgeometriai számítások, szöveges feladatok megoldásával történik.	Adatok és összefüggések meghatározása szövegből, képletek kiválasztása.	

Fogalmak, összefüggések, eljárások	Tér, sík, egyenes, pont. Sokszögek tulajdonságai. Háromszög, négyszög, speciális háromszögek, speciális négyszögek tulajdonságai, szerkesztésük. Belső szög, külső szög, átló. Kerület, terület kiszámítása sokszögek és kör esetén. Ívhossz és körcikk területe. Egybevágóság, szimmetria. Hasáb, henger, gúla, kúp. Test hálóját, felszíne, térfogata.
---	--

Tematikai egység	4. epocha: Algebra II.	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Számolás racionális számkörben. Egyszerű algebrai kifejezések ismerete, zárójel használata. Nevezetes azonosságok ismerete, alkalmazása. Első és másodfokú függvények ábrázolása. Egyenlet megoldása algebrai és grafikus úton. Egyszerű szöveg alapján egyenlet felírása (modell alkotása), megoldása, ellenőrzése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban, tapasztalatszerzés. Problémakezelés és -megoldás. Algebrai kifejezések biztonságos ismerete, kezelése. Szabályok betartása, tanultak alkalmazása. Első- és másodfokú egyenletek, egyenletrendszerek megoldási módszerei, a megoldási módszer önálló kiválasztási képességének kialakítása. Gyakorlati problémák matematikai modelljének felállítása, a modell hatókörének vizsgálata, a kapott eredmény összevetése a valósággal; ellenőrzés fontossága. A problémához illő számítási mód kiválasztása, eredmény kerekítése a tartalomnak megfelelően. Alkotás öntevékenyen, saját tervek szerint; alkotás adott feltételeknek megfelelően; átstrukturálás. Számológép használata.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Az egyenletrendszer fogalmának kialakítását, megértését, tisztázását segítik azok a feladatok, amelyek megoldásakor több feltételt kell figyelembe venni. Ilyenek a megoldáshalmazok derékszögű koordináta - rendszerben való ábrázolására vezető két ismeretlenes egyenletek; az ismeretlen <i>a</i> nevezőben tartalmazó egyenlőtlenségek (<i>D</i>); egyszerű diofantikus egyenletek (<i>D</i>); két függvénygrafikon metszéspontjának algebrai úton való keresése. Ilyen előkészítés után a tanulóknak természetesek lesznek a két ismeretlenes lineáris egyenletrendszer megoldási módszerei, melyeket alkalmasan választott egyenletrendszerek megoldása közben a tanulók maguk fedeznek fel. Kü-	Megosztott figyelem; két, illetve több szempont egyidejű követése. Különböző módszerek alkalmazása ugyanarra a problémára (behelyettesítő módszer, ellentett együtthatók módszere).	

lön hangsúlyt fektetünk a megoldhatóság feltételeire, a megoldások számára és az ellenőrzésre.		
A szorzattá alakítási lehetőségek ismételtek mód nyílik másodfokú egyenletek megoldására. Alkalmasan választott együtthatók esetén észrevehető, hogy a teljes négyzetként felírt alak két elsőfokú tényező szorzatává alakítható, és így az egyenlet megoldható. A másodfokú egyenletek algebrai és grafikus megoldásával gyakorolni lehet a szorzattá alakítást. A megoldások keresése fontossá teszi a négyzetgyök fogalmának tisztázását.	Különböző algebrai módszerek alkalmazása ugyanarra a problémára (szorzattá alakítás, teljes négyzetté kiegészítés).	
Elegendő tapasztalatszerzés után kerül sor az általános alakban adott másodfokú egyenlet megoldására olyan formán, hogy az egyenlet végigszámolása előtt a megoldási utat egy adott másodfokú egyenleten végiggondoljuk. Az általános megoldás elvezet a megoldóképlethez. Fokozatosan nehezedő, összetettebb egyenleteket oldunk meg. Megmutatjuk, hogy a megoldóképlet egyszerűbbé teszi az egyenletek megoldását, bár alkalmazása nélkül is el lehetne jutni az eredményekhez.	Ismeretek tudatos memorizálása (rendezett másodfokú egyenlet és megoldóképlet összekapcsolódása). A megoldóképlet biztos használata. Halmazok eszközjellegű használata.	<i>Természetismeret:</i> egyenletesen gyorsuló mozgás kinematikája.
Az egyenletek algebrai megoldását a grafikus mód is kíséri. Tapasztalatokat kell szerezni a másodfokú függvény grafikonja, a másodfokú algebrai kifejezés értékeinek változása és a másodfokú egyenlet megoldásainak kapcsolatában. Így válik láthatóvá a megoldások számának jelentése, illetve a másodfokú egyenlőtlenségek megoldása.	Egyenletek, egyenlőtlenségek grafikus megoldása.	<i>Informatika-digitális eszközhasználat:</i> dinamikus geometriai szoftver használata a az egyenletek grafikus megoldásához
Megfogalmazzuk a gyökök száma és diszkrimináns kapcsolatát, <i>tapasztalat alapján megfigyeljük a gyökök és együtthatók közötti összefüggést. (D)</i>	A megoldások számának megállapítása a diszkrimináns segítségével.	
Változatos tartalmú szöveges	Szöveges számítási feladatok	<i>Természetismeret:</i>

feladatokat oldunk meg a természettudományokból, a mindennapokból. Foglalkozunk gazdasági jellegű, alapvető pénzügyi ismereteket is nyújtó, illetve igénylő (kamat, adó, deviza, vám), számjegyes, munkavégzéses, keveréses, mozgásos, arányos feladatokkal. Gondot fordítunk a szöveg értelmezésére, a lényeg megragadására. A kreatív gondolkodást segítik a túl sok vagy túl kevés adattal megfogalmazott problémák.	megoldása a természettudományokból, a mindennapokból (pl. százalékszámítás: megtakarítás, kölcsön, áremelés, árleszállítás, bruttó ár és nettó ár, ÁFA, jövedelemadó, járulékok, élelmiszerek százalékos összetétele). A növekedés és csökkenés kifejezése százalékkal („mihez viszonyítunk?”). Gondolatmenet lejegyzése (megoldási terv). Számológép használata. Az értelmes kerekítés megtalálása.	számítási feladatok.
Fogalmak, összefüggések, eljárások	Egyenlet, egyenlőtlenség, egyenletrendszer, másodfokú egyenlet. Másodfokú egyenlet megoldása, a megoldóképlet használata. Alaphalmaz, értelmezési tartomány. Azonosság. Ekvivalens egyenlet. Két ismeretlenes lineáris egyenletrendszerre, illetve másodfokú egyenletre vezető szöveges feladatok megoldása.	

Tematikai egység	5. epocha: Számelmélet, valószínűség-számítás	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Algebrai kifejezésekkel végzett műveletek, szorzattá alakítási módszerek. Oszthatósági szabályok. Prímszám és összetett szám fogalma. Valószínűségi kísérletek elvégzése, elemzése. Táblázatok, diagramok olvasása. Sorba rendezési, leszámhlási problémák megoldása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Számelméleti gondolkodás, bizonyítási készség és probléma megoldó gondolkodás fejlesztése. Motiváció a matematikatörténet érdekességeinek megismerésével. A valószínűség fogalmának mélyítése: ismeretek rendszerezése, tapasztalatszerzés újabb kísérletekkel, a kísérletek kiértékelése (relatív gyakoriság, eloszlás), következtetések. Diagram, vonaldiagram, oszlopdiagram, kördiagram készítése, olvasása. Táblázat értelmezése, készítése. Számítógép használata az adatok rendezésében, értékelésében, ábrázolásában.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Egyszerű algebrai kifejezésekből kiindulva tekintjük át újra a 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10 - zel való oszthatósági szabályokat. Az algebrai kifejezések első -, másod -, majd magasabb fokúak. Az oszthatósággal párhuzamosan a kifejezéseket maradékosztályok szempontjából is vizsgáljuk. Külön kitérünk az algebrai törtek vizs-	Gondolatmenet tagolása. Rendszerezés (érvek logikus sorrendje).	

gálatára.		
Gyakoroljuk az algebrában megszerzett szorzattá alakítási ismereteket az oszthatósággal kapcsolatos bizonyításokban, valamint vizsgáljunk egymást követő természetes számok szorzatával, négyzetszámok, köbszámok, hatványkifejezések végződésével kapcsolatos állításokat.	Következtetés megítélése helyesége szerint. A bizonyítás gondolatmenetére, bizonyítási módszerekre való emlékezés. Kidolgozott bizonyítás gondolatmenetének követése, megértése.	
Vizsgáljunk adott algebrai kifejezést valamely előírt tulajdonság szerint “milyen n egészre lesz...” típusú feladatokban.	Elvonatkoztatás, megismert összefüggések alkalmazása.	
Prímekkel kapcsolatos egyszerűbb bizonyításokat végzünk. Matematikatörténet: Euklidesz szerepe a tudományosság kialakításában. Nevezetes sejtések (pl. ikerprím sejtés); hosszan „élt”, de megoldott sejtések (pl. Fermat-sejtés, négyszínsejtés).	Kísérletezés, módszeres próbálkozás, sejtés, cáfolás megkülönböztetése.	
Számrendszerek megismerése és alkalmazás jó lehetőséget biztosít a matematika különböző területein szerzett ismeretek integrációjára. Átírás tízes számrendszerből más alapú számrendszerbe alakítunk számokat, és vissza. Matematikatörténet: Neumann János.	Számrendszeres gondolkodás, átkódolás másik modellbe.	<i>Informatika:</i> a kettes és a 16-os számrendszer, az adattárolás egységei, gép és ember kapcsolata.
Vegyes kombinatorika feladatokat oldunk meg a variáció (ismétlés nélküli és ismétléses) és kombináció (ismétlés nélküli) eseteire. Megfelelő gyakorlási lehetőséget biztosít a kombinatorikus valószínűség témájából vett színes feladatok megoldása.	Szöveg matematikai nyelvre fordítása, kombinatorikus modell készítése, kombinatorikus gondolkodás. Esetfelsorolás, érvelés, a szempontok és a feltételek állandósága, illetve változtatása. A problémához leginkább illő megoldási mód kiválasztása. A szakszerű, szabatos indoklás fontosságának belátása.	
„Mi a valószínűbb”: valószínűségi kísérletek, a valószínűség fogalmának elmélyítése. A lehe-	A véletlen esemény szimmetria alapján, logikai úton vagy kísérleti úton megadható, megbecsülhető	<i>Természetismeret:</i> öröklés, mutáció.

tetlen és a biztos esemény. A kombinatorikus és a geometriai valószínűségi modellek konkrét példáiban. (Pl: lottó, céltábla stb.)	esélye, valószínűsége. Kísérletek, játékok csoportban.	
Fogalmak, összefüggések, eljárások	Sejtés, bizonyítás, megcáfolás. Oszthatósági szabályok algebrai kifejezések esetén. Számrendszerek, számok átalakítása. Kombinatorika feladatok megoldása. Faktoriális. Véletlen kísérlet. Biztos esemény, lehetetlen esemény. Gyakoriság, relatív gyakoriság, esély, valószínűség.	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

Az ismeretek 40%-os tudása, alkalmazása.

10. ÉVFOLYAM

Tematikai egység	1. epocha: Ismétlés, függvények másodfokú kifejezések	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Lineáris és nemlineáris függvények ábrázolása értéktáblázat segítségével. Egyszerű függvény-transzformációs lépések. Nevezetes azonosságok. A másodfokú egyenlet megoldása, a megoldóképlet és a diszkrimináns.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Függvénytranszformációk algebrai és geometriai megjelenítése. Összefüggések, folyamatok megjelenítése matematikai formában (függvénymodell), vizsgálat a grafikon alapján. A vizsgálat szempontjainak kialakítása. Problémakezelési és –megoldási képesség fejlesztése. Algebrai kifejezések biztonságos ismerete, kezelése. Szabályok betartása, tanultak alkalmazása. A megoldási módszer önálló kiválasztási képességének kialakítása. Gyakorlati problémák matematikai modelljének felállítása, a modell hatókörének vizsgálata, a kapott eredmény összevetése a valósággal; ellenőrzés igényének erősítése, rögzítése. Alkotás öntevékenyen, saját tervek szerint; alkotás adott feltételeknek megfelelően; átstrukturálás. Számológép használata.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Változatos függvények ábrázolásával és jellemzésével átismétljük a függvényekről tanultakat. (Ábrázolás, vizsgálat, függvénytranszformáció)	Értelmezési tartomány meghatározása, lineáris és nemlineáris függvények ábrázolása, jellemzése.	<i>Informatika-digitális eszközhasználat:</i> dinamikus geometriai szoftver használata a függvények grafikonjának és transzformációik szemléltetésére, oktatási szimulációs tananyagok használata
A másodfokú függvényekből kiindulva felelevenítjük a teljes négyzetté kiegészítés módszerét. Szintetizáljuk a másodfokú függvények, algebrai kifejezések és egyenletek megoldása kapcsán megszerzett tudást.	Bármilyen másodfokú egyenletet megoldása, a diszkrimináns fogalmának ismerete és alkalmazása. Jártasság a gyökök és együtthatók közötti összefüggés és a gyöktényezős alak alkalmazásában.	<i>Természetismeret:</i> egyenletesen gyorsuló mozgás kinematikája.
Másodfokú egyenletre vezető szöveges feladatok. <i>Differenciáltan a nehezebbek is. Szélsőérték keresésére vezető feladatok (D)</i> Pontosítjuk a másodfokú egyenletek megoldásakor felhasznált ismereteket, fogalmakat. Elmélyítjük a diszkrimináns fogalmát. A gyöktényezős alak segítségével bizonyítjuk a gyökök és együtthatók közötti összefüggést, és al-	Szöveges feladat alapján egyenlet felírása, megoldása és a kapott eredmény vizsgálata a szövegnek megfelelően. Szöveges feladatokban előforduló maximum-minimum helyek és értékek megállapításához szükséges eljárás kidolgozása, megértése.	

kalmazzuk egyszerűbb feladatokban. <i>A gyöktényezős alakot használjuk algebrai törtek egyszerűsítésénél (D), illetve lyukas függvénygrafikonok ábrázolásánál (D).</i>		
<i>A másodfokú egyenlet diszkriminálásának vizsgálata lehetőséget nyújt arra, hogy ismerkedjünk a paraméteres egyenletek megoldásával. (D)</i>	<i>Paraméteres egyenletek megoldása.</i>	
Néhány egyszerűbb magasabb fokú egyenlet megoldásával megmutatható az új ismeretlen bevezetésének módszere, az egyenletrendszerek megoldásánál pedig minden eddigi ismeretet mélyíthetünk.	Tapasztalat gyűjtése az új ismeretlen bevezetésében, illetve a magasabb fokú egyenletek másodfokúvá való átfogalmazásában.	
Fogalmak, összefüggések, eljárások	Lineáris, abszolút értékes, másodfokú és racionális törtfüggvények ábrázolása és jellemzése. Függvény-transzformáció alkalmazása egyszerű esetekben. A másodfokú egyenlet megoldóképlete, a diszkrimináns és a gyöktényezős alak. Másodfokúra vezető szöveges feladatok megoldása.	

Tematikai egység	2. epocha: Algebra, statisztika	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Számhalmazok, racionális számok tizedes tört alakja. Négyzetgyök fogalma. Függvény-transzformáció egyszerű esetei, függvényvizsgálat. A hatványozás azonosságai. Egyenletek ekvivalens átalakításai. Táblázatok, diagramok olvasása. Statisztikai középértékek: átlag, módusz medián. Valószínűségi kísérletek elvégzése, elemzése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szabályfelismerés és általánosítás. A bizonyítási igény fejlesztése. Számkör bővítés logikája. A megoldási módszer önálló kiválasztási képességének kialakítása. Gyakorlati problémák matematikai modelljének felállítása, a modell hatókörének vizsgálata, a kapott eredmény összevetése a valósággal; ellenőrzés igényének erősítése, rögzítése. Függvényfogalom elmélyítése. Ismeretek rendszerezése. Tapasztalatszerzés újabb kísérletekkel, a kísérletek kiértékelése (relatív gyakoriság, eloszlás), következtetések. Gyakorlatosság a számítógép használatában az adatok rendezésében, értékelésében, ábrázolásában. A valószínűségi gondolkodás erősítése, a fogalmak mélyítése.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
A törtek vizsgálatával pontos definíciót alkotnak a tanulók a racionális szám fogalmáról, a racionális számok különböző alakjairól. Innen jutunk el az irracionális szám fogalmáig. Foglalkozunk irracionális számok keresésével.	A racionális és irracionális szám fogalma; irracionális számok előállítás; eldönteni illetve bizonyítani valamely számról, hogy melyik számhalmazba tartozik; az indirekt bizonyítási mód megértése és alkalmazása (D).	

<i>A négyzetgyök 2-ről be is bizonyítjuk, hogy irracionális (D). Ennek kapcsán ismerkednek az indirekt bizonyítási módszerrel. (D)</i>		
Beszélgetünk a racionális és irracionális számok számosságáról. Ennek kapcsán átismételjük a halmazok számosságára vonatkozó eddigi ismereteket. Tapasztalatokat gyűjtünk az irracionális számokkal végzett alapműveletekben is.	A számegyenes racionális és irracionális helyeinek értelmezése. A végtelen fogalma. Halmazok számosságának meghatározása.	
Foglalkozunk egyszerűbb négyzetgyökös függvények ábrázolásával, grafikonjuk vizsgálatával.	Négyzetgyökfüggvény egyszerű transzformáltjainak ábrázolása és jellemzése.	<i>Természetismeret: a matematikai inga lengésideje.</i>
Több, alkalmasan összeállított feladatsor elvégzése után a tanulók felfedezik, hogyan lehet négyzetgyökös kifejezéseket összevonni, szorozni, osztani, hatványozni. Változatosan megfogalmazott feladatok, több szempontból vizsgált gyökös kifejezések alkalmasak a műveleti azonosságok, a gyökjel alól való kivétel, illetve a gyökjel alá való bevitel gyakorlására, pontosítására, általánosítására. A „felfedezés” élménye után el kell mélyíteni a megszerzett ismereteket. <i>A gyöktelenítés szükségességére bonyolultabb kifejezésekkel végzett műveletek segítségével lehet felhívni a figyelmet.(D)</i>	Szabályfelismerés és megfogalmazás. A megismert szabályok alkalmazása. A gyökjel alól kivétel, a gyök alá bevitel és a nevező gyöktelenítésének alkalmazása feladatokban.	
Az irracionális kifejezésekkel végzett műveleteknél megtanult ismereteket alkalmazzuk az irracionális egyenletek megoldásában. Elengedhetetlen a gyökök ellenőrzése, de fontosnak tartjuk annak megkeresését is, hogy melyik lépésnél keletkezett a hamis gyök. Így tapasztalatot gyűjtenek az egyenletek ekvivalenciájának kérdéskörében is.	Egyenlet, egyenlőtlenség, egyenletrendszer megoldása; jártaság az irracionális egyenletek megoldásában. <i>Kéttagú gyökös kifejezések négyzetre emelése; egyszerűbb másodfokú és irracionális egyenletrendszerek megoldása. (D)</i>	
Felidézük és elmélyítjük a statisztika tanult eszközeit és fogalmait. Kiegészítjük a terjedelem, a szórás és az átlagtól való eltérés	A terjedelem az átlagos eltérés és a szórás fogalma, és ezek segítségével következtetések levonása; a tanulók tudjanak átlagos	<i>Természetismeret: időjárási, éghajlati és gazdasági statisztikák. Társadalomismeret:</i>

fogalmával.	eltérést, terjedelmet és szórást számolni egyszerű esetekben	történelmi, társadalmi témák vizuális ábrázolása (táblázat, diagram). <i>Informatika:</i> adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés.
Gyakorlati példákon keresztül felelevenítjük és elmélyítjük a valószínűség-számításhoz szükséges kombinatorikai ismereteket. Elmélyítjük a valószínűség-számítás idáig megismert fogalmait és eszközeit. Megismerkedünk a független események fogalmával, a teljes eseményrendszerrel. Foglalkozunk a gyakoriság és a valószínűség kapcsolatával.	A tanulók legyenek képesek kiválasztani az elemzési céloknak megfelelő statisztikai mutatókat; tudják eldönteni események függetlenségét egyszerű esetekben; legyenek képesek megadni a teljes eseményrendszert egyszerű esetekben; ismerjék az aktuális tananyag matematika-történeti vonatkozásait. (Blaise Pascal, Erdős Pál, Rényi Alfréd)	<i>Természetismeret:</i> genetikában az egymástól függő vagy független tulajdonságok öröklődése.
Fogalmak, összefüggések, eljárások	Racionális, irracionális és valós számok halmaza. Négyzetgyök fogalma, azonosságai. A négyzetgyökfüggvény. A szóródás mutatói: terjedelem, átlagos eltérés és szórás. Valószínűség, relatív gyakoriság és a kombinatorikus modell.	

Tematikai egység	3. epocha: Sorozatok	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Halmazok. Hozzárendelés fogalma. A számtani közép. Egyszerű számsorozatok szabályainak felismerése, a sorozat folytatása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az algoritmikus gondolkodás fejlesztése. Szabályfelismerés, és zárt képlettel való megfogalmazása. Képletek használata, átalakítása. Szöveg alapján a megfelelő összefüggések felismerése és alkalmazása. Motiváció a matematikatörténet érdekességeivel. Százalékszámítás és kamatos kamat számolás elmélyítése.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
A tanulók eddigi tanulmányaikban már találkoztak számsorozatokkal (halmazoknál, kombinatorikában, számelméletben, függvényeknél stb.), de eddig nem a sorozat maga, hanem inkább elemeinek halmaza képezte a vizsgáldó tárgyát. Több feladat foglalkozik a „tagja-e az adott sorozatnak; ha igen, hányadik” kérdéskörrel. Foglalkozunk a számsorozatok megadási módjaival – különös tekintettel a képlettel és a	A sorozat, a tag, az index fogalma és használata; a rekurzió fogalma; képlettel, függvénydefiniációval megadott sorozatok elemeinek meghatározása; a véges, ill. végtelen elemű sorozat fogalma; a monotonitás, a korlátosság, a határérték (D) fogalma.	<i>Informatika:</i> algoritmusok megfogalmazása, tervezése.

rekurzívan megadott sorozatokra. Felhívjuk a figyelmet a számso-rozat és a függvények kapcsolatá-ra. Egyszerűbb sorozatok vizsgál- atával is foglalkozunk a tagok száma, monotonitás, <i>korlátosság (D)</i> szempontjából.		
A számtani és mértani sorozato- kat párhuzamosan vizsgáljuk. Foglalkozunk a numerikusan és <i>különböző paraméterek segítség- ével (D)</i> megadott számtani és mértani sorozatok különböző elemeinek a meghatározásával. Elmélyítjük az adott sorozathoz való tartozás fogalmát.	A számtani és mértani sorozat megértése, összefüggések meg-fogalmazása és alkalmazása fel- adatokban.	
A tanulók maguk fedezik fel, és egyszerűbb szöveges feladatok-ban alkalmazzák az n-edik elem kiszámítására vonatkozó össze-függést. Fontos, hogy számtani sorozat esetén a tanulók a tagok számtani közepének felhasználá-sával, illetve a szokásos gondo-latmenettel is eljussanak az ös--szegképlethez, illetve hogy mind-két indoklás aktívan éljen bennük, és a feladatmegoldásban a célsze-rűbb gondolatmenetet kövessék. <i>A mértani sorozat összegképleté-nek bizonyításával is foglalkozza-nak a tanulók (D).</i>	Az n-edik elem és az első n elem összegének kiszámítására vonat-kozó összefüggések; az egysze-rűbb szöveges feladatok megol-dásánál ismerjék fel, hogy me-lyik sorozatra vonatkozó össze-függést lehet alkalmazni. Az aktuális tananyag matematika-történeti vonatkozásai. (Carl Friedrich Gauss).	
A számtani közép fogalmát már ismerik a tanulók, megismerik a mértani közép fogalmát is. Ebben a részben lehetőség nyílik a más szempontú megközelítésükre, az adott sorozatban betöltött speciális szerepük miatt hatékony al- kalmazásukra, gyakorlásukra.	A számtani és mértani közép ismerete és alkalmazása felada- tok megoldásánál.	
A szöveges feladatok alkalmasak a számtani, mértani sorozatokkal kapcsolatos fogalmak, összefüg-gések gyakorlására. A pénzügyi, gazdasági, biztosítási problémák-kal foglalkozó feladatok megol-dásához új fogalmakat kell meg-tanulni. Ilyenek: a kamatos kamat számítása, <i>diszkontálás, (D) jára-dékszámítás (D)</i> (életjáradék),	Szöveges feladatok megoldása, a sorozatokkal kapcsolatos össze-függések alkalmazásával.	

életkereset stb.		
Fogalmak, összefüggések, eljárások	Számsorozatok, jelölések. A számtani sorozat differenciája, n-edik eleme és az első n elem összege. A mértani sorozat hányadosa, n-edik eleme és az első n elem összege. A számtani és mértani közép fogalma, alkalmazásai. Szöveges feladatok megoldása. Kamatos kamat számítási feladatok.	

Tematikai egység	4. epocha: Geometria	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Sokszögek, háromszögek alaptulajdonságai, négyszögek csoportosítása; speciális háromszögek és négyszögek elnevezése, felismerése, alaptulajdonságaik. A háromszögek egybevágóságának alapesetei. Háromszög köré írt kör és beírt kör szerkesztése. A Pitagorasz-tétel ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A térbeli tájékozódás fejlesztése, tájékozódás valóságos viszonyokról térkép és egyéb vázlatok alapján. A geometriai transzformációk alkalmazásával a problémamegoldási képesség fejlesztése. A szükséges és az elégséges feltétel felismerése. Valós probléma geometriai modelljének megalkotása, számítások a modell alapján, az eredmények összevetése a valósággal; a valóságos tárgyak formájának és a tanult formáknak az összevetése. Korábbi ismeretek mozgósítása. Számológép, számítógép használata. A transzformációs szemlélet erősítése.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Ismételjük át a háromszögekkel és négyszögekkel kapcsolatos összefüggéseket feladatokon keresztül. Szöveges feladatok segítségével ismételjük át a tanult testek felszínére és térfogatára vonatkozó összefüggéseket.	A kúpszerű testek képzési mód-szere, a kúp és a gúla fogalma, az ezekhez kapcsolódó elnevezések. Az egyenes és ferde testek megkülönböztetése. Az egyszerű gúlák és kúpok hálózata; a gúlák és kúpok felszínére és térfogatára vonatkozó összefüggések.	
Vezessük be az érintőnégyszög és a húrnégyszög fogalmát, bizonyítsuk a hozzájuk kapcsolódó tételeket.	A húrnégyszög, érintőnégyszög felismerése, és feladatokban a rájuk vonatkozó összefüggések alkalmazása.	<i>Informatika-digitális eszközhasználat:</i> dinamikus geometria szoftver használat az alakzatok megjelenítéséhez, vizsgálatához.
Elevenítsük fel a középponti szög és a körív valamint a körcikk területének arányosságát, gyűjtsünk tapasztalatot egységsugarú kör adott középpontú ívének kiszámításában, majd vezessük be a radián fogalmát, végezzünk átszámításokat fokból radiánba és vissza, különös tekintettel a „nevezetes” szögekre.	Ívhossz és körcikk területe. Az ívmérték használata.	<i>Természetismeret:</i> körmozgás, harmonikus rezgőmozgás.
Vizsgáljuk meg egy adott körben egy ívhez tartozó kerületi és középponti szögek nagyságát. Fo-	A megismert tételek és összefüggések alkalmazása feladatokban.	

galmazzuk meg a kerületi és középponti szögek tételét illetve a kerületi szögek tételét.		
Készítsük el különböző kúpok hálóját, és számítsuk ki a felszínüket a körcikk és ívhossz összefüggéseit alkalmazva. Figyeljük meg, hogy a palástot alkotó körcikk középponti szögéből hogyan következethetünk a palást és az alapkör sugarának arányára.	A kúp hálójának ismerete, összefüggések alkalmazása számítási feladatokban.	
A középpontos hasonlóságot a vetítés, dia, árnyék stb. segítségével szemléletesen vezessük be, szerkesszük meg egyszerűbb alakzatok (pont, szakasz, egyenes, sokszög, kör) középpontosan hasonló képét, sejtjük meg és foglalkozunk össze a középpontos hasonlóság tulajdonságait, vessük össze az egybevágósági transzformációkkal.	A középpontos hasonlóság tulajdonságai (fixpont, körbejárási irány megtartása, párhuzamosságtartás).	
Szerkesszük meg alakzatok képét, ha adott a hasonlóság középpontja, valamint egy pont a képpel együtt, illetve szerkesszük meg adott középpontosan hasonló alakzatokhoz a hasonlóság középpontját. Mutassunk gyakorlati példákat kicsinyítésre, nagyításra (tervrajz, makett, filmvetítés stb.).	Szerkesztési feladatok végrehajtása.	
A középpontos hasonlóság tulajdonságait vizsgálva eljutunk a hasonlóság fogalmához. Foglalkozunk a háromszögek hasonlóságának alapeseteivel. Fontos, hogy a tanulók nem párhuzamos állású háromszögeknél is magabiztosan megtalálják a megfelelő oldalpárokat, hogy ezzel előkészítsük a magasság- és befogótételt, valamint a szögfüggvények bevezetését.	A hétköznapi értelemben vett és a matematikai hasonlóság közötti különbség felismerése, az egybevágóság, mint a hasonlóság speciális esetének értelmezése. A háromszögek hasonlóságának alapeseteire vonatkozó elégséges feltételek. <i>Egyszerű esetekben bizonyítani két háromszög hasonlóságát (D)</i>	<i>Természetismeret:</i> lejtőn történő mozgás leírása során hasonló háromszögek keresése. <i>Rajz:</i> összetett arányviszonyok érzékeltetése, az aranymetszés felismerése a természetben és a művészetekben.
A magasság- és befogótételt a diákok a megfelelő aránypárok felírásával maguk fedezik fel. <i>Bizonyítjuk a súlypont tételét (D).</i> Foglalkozunk különféle síkidomok esetén a <i>hasonlóság elégséges feltételeivel (D)</i> , szabályos	A magasság- és befogótétel ismerete, <i>bizonyítással együtt (D)</i> , hasonlósággal kapcsolatos egyszerű szerkesztési feladatok megoldása, hasonló síkidomok kerülete, területe és a hasonlóság arányszámának összefüggése.	

síkidomok hasonlóságával. Oldjunk meg „életszerű” feladatokat (térkép, alaprajz alapján) hosszúságok, területek számítása (külön emlékezzünk meg a területek arányáról). Feladatok és gyakorlati eljárások segítségével számítsuk ki tereptárgyak magasságát.		
Fogalmak, összefüggések, eljárások	Szögek megadása ívmértékkel. A középponti és kerületi szögek fogalma, összefüggései. Hasonlóság és középpontos hasonlóság. Hasonló alakzatok arányainak felhasználása. Középpontos hasonlóság szerkesztése. A háromszögek hasonlóságának alapesetei. Magasság- és befogótétel. Kúp felszínének számítása.	

Tematikai egység	5. epocha: A derékszögű háromszög trigonometriája, térgeometria	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	A derékszögű háromszög tulajdonságai. Tételek. Hasábok, hengerek és gúla felszíne, térfogatszámítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás a térben. Tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban: távolságok, szögek, terület, kerület, felszín és térfogat kiszámítása. Emlékezés, korábbi ismeretek rendszerezése, alkalmazása.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
A hasonlóság felhasználásával vizsgáljuk a $\sin(a)$, $\cos(a)$ és $\operatorname{tg}(a)$ jelentését derékszögű háromszögben. Sok feladattal gyakoroljuk az adatok ismeretében a helyes szögfüggvény kiválasztását, színesítve életszerű távolság, mélység, magasság meghatározásáról szóló feladatokkal.	A szögfüggvények ismerete hegyesszögek esetén, a derékszögű háromszög ismeretlen adatainak kiszámolása, az azt egyértelműen meghatározó adatok közül bármelyik kettő ismeretében.	<i>Természetismeret:</i> lejtőn lecsúszó testre ható erők számítása.
Foglalkozunk az általános háromszög oldalakat és közbezárt szöget tartalmazó területképletével, felhasználjuk a szabályos n -szög területének meghatározásához. Kiszámítjuk szabályos sokszögek területét az oldal ismeretében először konkrét értékekkel, majd paraméteresen (D) is.	Tetszőleges háromszög területének kiszámítása két oldalának és közbezárt szögének ismeretében, a képlet indoklása (D); a szabályos sokszög területének számítása, az oldalának vagy a köré írható kör sugarának ismeretében.	
Levezetjük a nevezetes szögek szögfüggvényértékeit a szabályos háromszög illetve az egyenlőszárú derékszögű háromszög segítségével.	Nevezetes szögek szögfüggvényeinek értékei, a trigonometrikus azonosságok megértése, használata.	

Megvizsgáljuk a hegyesszögek szögfüggvényeire vonatkozó összefüggéseket, és alkalmazzuk azokat egyszerű számításoknál.			
Átismételjük a vektorokról tanultakat. Felelevenítjük a vektorok összeadását, mint elmozdulások egymásutánját, és a paralelogramma szabályt. Bevezetjük két vektor különbségét, és számszorosát. Pontrácson és a koordináta-rendszerbe helyezett vektorokkal végzünk műveleteket. Vizsgáljuk a műveleti tulajdonságokat.		Rajzolt és tárgyi jelek értelmezése. Ugyanannak a problémának többféle megoldási vetülete. Átkódolás különböző modellek között.	<i>Természetismeret:</i> vektormennyiségek (pl. erő, sebesség, térerősség).
Bevezetjük a forgásszögek szögfüggvényeit a koordináta-rendszerbe helyezett egységvektor segítségével. Összevetjük a hegyesszögek szögfüggvényeiről tanultakkal.		Régebbi ismeretek mozgósítása, felhasználása új helyzetben. Időtől függő periodikus jelenségek. Permanencia-elv.	<i>Természetismeret:</i> a harmonikus rezgőmozgás, a hullámmozgás leírása.
Sok szemléltetés segítségével, a tanulókkal közösen „találjuk ki”, hogy hogyan lehetséges és célszerű a térelemek távolságát és szögét definiálni. Elemi geometriai ismereteinkkel kivitelezhető számításokat (téglatest csúcsai és testátló távolsága, kocka kitérő lapátlóinak szöge) végzünk a definíciók használatára. Törekszünk arra, hogy a tanulók elsajátítsák „használható” síkbeli ábrák készítésének képességét a térbeli alakzatokról. Felszín és térfogat számítási feladatokat oldunk meg, melyekben a trigonometrikus összefüggéseket kell alkalmazni.		Fogalmak ismerete, használata: metszéspont, sík és egyenes hajlásszöge, síkok hajlásszöge, kitérő egyenesek, pont és egyenes, két egyenes, két sík, sík és egyenes távolsága. A dimenzió(k) fogalma. Felszín és térfogat számítási feladatok megoldása. Szöveg átfordítása a matematika nyelvére. A trigonometrikus összefüggések alkalmazása térgeometriai számításoknál.	
Fogalmak, összefüggések, eljárások	Hegyesszögek szögfüggvényeinek értelmezése és alkalmazása. Térelemek távolsága, hajlásszöge. Térgeometriai számítások trigonometria felhasználásával. Vektorok, vektorműveletek, vektorok a koordináta-rendszerben. Forgásszögek szögfüggvényei. Összefüggések szögfüggvények között.		

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

Az ismeretek 40%-os tudása, alkalmazása.

NYELVI KOMMUNIKÁCIÓS TANTÁRGYBLOKK

MAGYAR NYELV

7–10. ÉVFOLYAM

A tanulók szövegértési és szövegalkotási készségeinek, képességeinek kiépítése és megszilárdítása után alapvető elvárás a biztos anyanyelvhasználat a szóbeli és írásbeli megnyilvánulásokban; a különböző műfajú, tematikájú és nézőpontú szövegek megértése, értelmezése, a nyelvi eszközök jelentésének és jelentőségének felismerése; a szövegalkotás, a szabatos, árnyalt, gazdag szókincsre épülő megszerkesztett kifejezőmód írásban és szóban.

Mindez feltételezi a fejlett kapcsolatteremtő képességet (a beszédteressel, illetve a szöveggel); a problémamegoldó, logikus gondolkodást, a vitakészséget, az elemző és összegző eljárások, rendszerek ismeretét, valamint a nyelvi és nonverbális viselkedési normák fejlettségét, stílszerűségét, a nyelvtani és alapvető nyelvészeti ismereteket (ide értve a helyesírást, az olvasható kézírást és a rendezett írásképet is).

A kurzus végére tehát a diákoknak el kell sajátítaniuk az értelmes olvasás képességét, a lényegkiemelő jegyzetelési és vázlatkészítési technikákat; vagyis érteniük, reprodukálniuk kell a tanulmányaik és művelődésük körébe vágó szövegeket. Meg kell tanulniuk pontosan fogalmazni a megadott kereteken belül (irányított fogalmazás), érzékelniük és érzékeltetniük kell az árnyalatnyi különbségeket. Ezzel összefüggésben a tanítási órákon kell tudniuk önállóan dolgozni; biztos helyesírással kell rendelkezniük. Füzetük legyen áttekinthető, jól használható, külső megjelenésében esztétikus. Ismerniük és alkalmazniuk kell a bevezetett nyelvtani fogalmakat, kategóriákat, összefüggéseket és szabályokat a jeltan, a hangtan, az alaktan, a mondat, a frazeológia, a szövegtan, a stilisztika és a nyelvtörténet köréből.

Tudniuk kell használni a különböző – értelmező, szinonima, idegen nyelvű stb. – szótárakat, kézikönyveket, illetve a könyvtári szolgáltatásokat. A továbblépés feltétele első, illetve második év végéig az adott tanév tananyag minimumának teljesítése; a negyedik év végén pedig az érettségi követelményeknek való legalább alapszintű megfelelés.

Fő célok

A tantárgy a tágran értett nyelvi kultúrát képviseli: a szövegértésre, a szövegmondásra, a szövegalkotásra, az írásbeli és szóbeli minőségi megnyilatkozásokra helyezi a hangsúlyt. A tanórákon a képesség- és tudásszint-fejlesztés egy időben, egymást kiegészítve folyik.

Biztos és állandó értékek felmutatásával – egységet alkotva az irodalmi neveléssel és a tanulás-módszertani kurzussal, valamint együttműködve a történelem – társadalomismeret tantárggyal, az informatikával, illetve építve az idegen nyelv, a matematika és a többi tantárgy tananyagára is - kívánjuk elérni, hogy tanulók mindenfajta szöveg pontosabb értőivé váljanak: különféle élethelyzetek, döntési szituációk, megoldási minták, magatartásformák, elvek, érté-

kek, eszmék és gondolatok közvetítésével szeretnénk a középiskolásokat empatikus, toleráns polgárokká nevelni.

Fő törekvésünk tehát, hogy a tanítványok hatékonyan tudjanak kommunikálni:

- tudják magukat pontosan, árnyaltan, hitelesen kifejezni a magánélet és a közélet különböző területein,
- legyenek képesek megérteni másokat,
- rendelkezzenek megfelelő érdekérvényesítő-, és ítélőképességgel,
- fejlődjön a szaktudományos ismereteket elsajátító, illetve az idegennyelv-tanulási képességük,
- jártasságot szerezzenek a nyelvészet szakterületein alapvető feladataik megoldásában.
- Ahhoz, hogy minden élethelyzetben kellő módon tudjanak írásban és szóban megnyilatkozni, tisztában kell lenniük a nyelvi és társadalmi viselkedéskultúra szabályaival, elvárásaival, a metakommunikációs eszközök használatával, közlést befolyásoló hatásával, és az adott nyelvi regiszternek megfelelően, pontosan kell kifejezniük magukat.

A készség-, illetve képességfejlesztés legfőbb célja, hogy tanulóink képesek legyenek az önművelésre, folyamatosan gyarapíthassák tudásukat, lépést tarthassanak a szakmai fejlődéssel, és megfeleljenek a kor változó követelményeinek.

El kell tehát érni a nyelvismeretnek és nyelvhasználatnak azt a szintjét, amely a befogadás (a szóbeli és írásbeli szövegek megértése) és a közlés (a beszéd és az írás) területén szilárd alapot ad az önálló ismeretszerzésre, az egyre szaporodó tudattartalmak kifejezésére.

A mondanivaló világos, átgondolt, logikusan felépített, érthető előadásához pedig bizonyos helyesírási, önkifejezési és fogalmazási készségekre kell szert tenni, s ismerni kell a nyelvtani alapfogalmakat. Ez utóbbiak nélkül az idegen nyelvek eredményes tanulása is nehezebbé, szinte lehetetlen feladattá válik.

Részcélok

- Pontos és az életkornak és a szöveg nehézségi fokának megfelelő tempójú hangos és néma értő olvasás és megfelelő írástechnika kialakítása
- A beszéd fejlesztése, a szóbeli szövegalkotás és a megértés érdekében
- A szóbeli és írásbeli szövegértés és szövegalkotás: a kreatív és a normákhoz igazodó anyanyelvhasználat
- Az információk összefoglalása, rendszerezése, felhasználása önálló gondolatmenet kialakítására
- Szakszókincs fejlesztése, rendszerezése
- A közlési helyzetnek, a beszélő szándékának és az elérni kívánt hatásnak adekvát – verbális és nonverbális – kommunikációs magatartás erősítése
- A különböző szövegműfajok nyelvi és nem nyelvi sajátosságainak alkalmazása saját értekezések, esszék írásában
- Normaismereten alapuló tudatos nyelvhasználat, önellenőrzés, önkorrekció elvárása
- A leíró nyelvtani ismeretek elsajátítása és alkotó alkalmazása a szövegértelmezésben, -elemzésben, -alkotásban
- A helyesírási ismeretek alkalmazása, elmélyítése

Eszköztudások elsajátítása és alkalmazása: informatikai, könyvtári és egyéb forráshasználat

- szakkönyv- és könyvtárhasználat
- szótárak, kézikönyvek, enciklopédiák használata
- az elektronikus ismerethordozókra alapuló ismeretszerzés
- az önálló tanulás képessége.

A fenti célok megvalósítása érdekében a tantárgy a nyelvészet szakterületei közül kiemelten támaszkodik a kommunikáció, a szövegtan és a stilisztika szakágaira: ezek tudományos eredményein alapuló nyelvtanoktatást valósítunk meg. A képzési szakaszt e tárgykörök mellett a helyesírási készség fejlesztése határozza meg.

A motiváltság kialakítása, fenntartása érdekében a tananyag elsajátításának, a tanulói aktivitás mérésének a feladatok alapján változatos, mindenki számára kötelező, illetve egyénre szabott lehetséges mérési és értékelési módjai alakíthatók ki. A mérések írásbeli (témazáró dolgozat: esszé, kisértékezés, szövegalkotási, elemzési és szerkesztési feladat, teszt, tollbamondás stb.) és szóbeli (szövegolvasás, felelet, kiselőadás, retorikai és helyzetgyakorlat, helyzetelemzés, gyűjtőmunka ismertetése stb.), valamint egyéni és csoportos módjait egyaránt alkalmazhatók. A tanulócsoportok életkorától, összetételétől, érdeklődésétől, aktivitásától stb. függően sor kerülhet egyrészt játékos, gyakorlati jellegű megmértetésekre, másrészt önkéntes, illetve iskolán kívüli feladatok (kiselőadások; kutatómunka valamely témában; bibliográfia-készítés; a tananyagrészhöz kapcsolódó szakirodalom, cikkek ismertetése; esszéírás; különféle műalkotások stíluselemzése stb.) felkínálására és jutalmazására is.

A NAT-tól való eltérés indoklása: Az AKG anyanyelvi programjában a 9. évfolyamon, a nyelv rétegződése, szociolingvisztika témakörön belül veszi a nyelvi sokszínűségek, nyelvi tolerancia témákat, a hazánkban élő nemzetiségek nyelvét, nyelvhasználatát. A stílustörténet, korstílus témakörök a Stilisztika témakör rendszerszerű összefoglalása kapcsán kerültek a 12-13. évfolyamra az érettségire való felkészítési szakaszba.

7. ÉVFOLYAM

Tematikai egység	Kommunikáció	Órakeret 28 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– Összehasonlítás (azonosítás-megkülönböztetés) – Következtetés – Probléma-felismerés, problémaelemzés: összefüggések felismerése – Minta- és szabálykövetés-szabályalkalmazás – A kommunikációs kontextushoz adekvát szövegértelmezés – Szókincsfejlesztés – Nyelvi kreativitás – Kérdezéstechnika – Adatgyűjtés megadott szempontok alapján – Adatok rendszerezése megadott szempontok alapján – Empátia, decentráls, nézőpontváltás – Kritikusság – Önbemutató – Önkifejezés – Önmeghatározás adott kommunikációs helyzetben	

	– Kezdeményezőkészség – Nyitottság – Kíváncsiság
Előzetes tudás	Mindennapi kommunikációs helyzetekben való megnyilvánulás, törekvés az érthető, kifejező beszédre. A beszéd zenei eszközei, nem verbális kommunikáció. Szóbeli szövegek megértése, reprodukálása, utasítások megfelelő követése, a kommunikációs partner szóbeli közlésének megértése. Az alapvető kommunikációs kapcsolatfelvételi formák ismerete és alkalmazása: köszönés, bemutatkozás, megszólítás, kérdezés, kérdés stb.
Követelmények	Kapcsolódási pontok
Témák/ fejlesztési célok/követelmények	
<i>Ismeretek a nyelvről</i> – Jel, jelzés, jelrendszer – Nyelv és beszéd, a nyelv funkciói – A közlésfolyamat tényezői, a tényezők közötti összefüggések – Az üzenetet befolyásoló sajátosságok <i>Kommunikáció, szövegértés- szövegalkotás</i> – beszédhelyzethez alkalmazkodó, a szándékolt hatást szem előtt tartó nyelvhasználat – szemiotikai, szövegtani és stilisztikai alapok alkalmaztatása változó beszédhelyzetekben: a hétköznapiaktól a tömegkommunikációban előfordulóig – Elsődlegesen a kommunikációs kompetencia kialakítása a cél: az első év készség- és képességfejlesztő alapozó év, melynek döntő feladata a szintfelmérés, az egyéni fejlesztés kiinduló alapjának feltárása <i>Normaismeret</i> – A formális és informális beszédhelyzetekben való viselkedés – Megszólítások, magázódás, a kapcsolattartás formái <i>Eszközhasználat</i> Könyvtár, internet – Adatgyűjtés, ismerkedés az ETO rendszerével	<i>Etika:</i> viselkedéskultúra <i>Irodalom:</i> beszédhelyzetek, dramatikus játékok
Fogalmak	Kommunikáció, kommunikációs tényező (adó, vevő, kód, csatorna, üzenet, kapcsolat, kontextus, a világról való tudás). Kommunikációs cél és funkció (tájékoztató, felhívó, kifejező, meta-nyelvi, esztétikai szerep, kapcsolatfelvétel, -fenntartás, -zárás),
Ajánlott tevékenységek	– Adatgyűjtés a különböző kultúrák jelzéseiről: idegen nyelvi

	üdvözlési formák gyűjtése mellett az elfogadás, elutasítás, igenlés, tagadás gesztusainak, az érzelmi állapotok kifejező-eszközeinek élményszerű felidézése saját tapasztalataikból, majd eljátszása. – Szituációs játék a kultúrák különbségeiből adódó kommunikációs hibák megjelenítésére. – Rajzos térkép készítése ikon, index és szimbólum típusú jelek felhasználásával. – Adatgyűjtés az állati kommunikáció formáiról. – Az eszköztárak összehasonlító jellemzése szempontok alapján: a kettős jelrendszer mibenlétének megfigyelése, megfogalmazása. – A közlésfolyamat tényezőit zavaró zaj kommunikációs hatása – szituációs játék, feladványszerűen. – Szerepjáték a párbeszéd tartalmának, a szereplők szándékainak megfelelő mondatfonetikai eszközök alkalmazásával: a mondatvégi írásjelek és az érzelmi-indulati hanglejtés gyakorlása a beszélő szándékának érzékeltetésére. – Párbeszédírás – megfajtott kontextussal: mondatok jelentésváltozásának megfigyelése a kommunikációs helyzet változtatásával, a párbeszéd helyesírásának gyakoroltatása. – A párbeszédhez kommunikációs helyzet alkotása (kik, hol, mikor, milyen céllal). A párbeszéd kiegészítése elbeszélő szöveggel: – A kommunikációs helyzet leírásával, – Történet-kiegészítéssel, – Leírással, – Háttérszövegek értelmezése és alkotása. A kommunikációs gyakorlatok során felvethető témáknak elsősorban a személyiség fejlesztésében van szerepe.
--	---

Tematikai egység	Szöveg nélküli kommunikáció	Órakeret 6 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– Kooperativitás – Tolerancia – Segítőkézség – Konszenzuskeresés – Konfliktuskezelés – Alkalmazkodás – Empátia, decentrálas, nézőpontváltás – Szókincsfejlesztés – Nyelvi kreativitás – Kérdezéstechnika	
Előzetes tudás	Kommunikáció, kommunikációs tényező (adó, vevő, kód, csatorna, üzenet, kapcsolat, kontextus, a világról való tudás). Kommunikációs cél és funkció (tájékoztató, felhívó, kife-	

	jező, metanyelvi, esztétikai szerep, kapcsolatfelvétel, -fenntartás, -zárás)	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák/ fejlesztési célok/követelmények		
<i>Ismeretek a nyelvről</i> – Nyelvi és nem nyelvi eszközök – Mimika, gesztusok, testtartás, proxemika, kulturális szignálok <i>Kommunikáció, szövegértés- szövegalkotás</i> – Nem nyelvi eszközök használata a szituációnak, szerepnek megfelelő módon <i>Normaismeret</i> – A gesztusok használati köre – Viselkedési, öltözködési szabályok formális szituációkban – Kulturális különbségekhez való alkalmazkodás		<i>Etika:</i> viselkedéskultúra <i>Irodalom:</i> beszédhelyzetek, dramatikus játékok <i>Vizuális kultúra:</i> ábrák, képek, illusztrációk értelmezése
Fogalmak	nem nyelvi jel: tekintet, mimika, gesztus, testtartás, térköz, vizuális jelek, emblémák	
Ajánlott tevékenységek	– Szerepjáték a párbeszéd tartalmának, a szereplők szándékainak kifejezésére csak nonverbális eszközök alkalmazásával. – Feladatmegoldatás: csak nem nyelvi eszközökkel adott utasítások alapján. – Páros feladat – Páros játék: ellentétes célú, gesztusokat használó szereplők kijelölt témáról szóló párbeszédei: a beszédpartner számára új tartalmak közvetítése ilyen beszédhelyzetekben. (Gyakorlás a szülő-gyerek, tanár-diák konfliktusok verbális megoldására.) – Érzelmek, indulatok kifejezése gesztussal, mimikával, testtartással. – Képek, hang nélkül lejátszott filmrészletek „szinkronizálása”- szerepjátékként, írott szövegben. – Beállított élőképek iskolai szituációkról, gyerekközösségen belüli helyzetekről, majd ezek mások általi megelevenítése. – Vizsgahelyzet és egyéb iskolai, tanulási szituációk megjelenítése rögtönözve tipikus szereplőkkel. – Az elkészült jelenetek, szövegek bemutatása, megvitatása. – Népek, nemzetiségek szubkultúrák képviselőiről készített fókák értelmezése: a kulturális szignálokról szerzett ismeretek felidézése, bővítése.	

Tematikai egység	Szóbeli kommunikáció	Órakeret 10 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– Beszédhallás – Prezentáció – Intonációs érzékenység – Adatgyűjtés megadott szempontok alapján	

	– Analízis – Szintézis – Általánosítás – Következtetés – Absztrakció – Konkretizálás – Csoportosítás – Vitaképesség: érvelés, indoklás, magyarázat
Előzetes tudás	A kommunikációs funkciók ismerete, alkalmazása.
Követelmények	Kapcsolódási pontok
Témák/ fejlesztési célok/követelmények	
<i>Ismeretek a nyelvről</i> Beszédműfajok: előadás, hozzászólás, vita, tájékoztató, beszámoló, ünnepi beszéd; Beszédművelés: a retorika alapjai. <i>Kommunikáció, szövegértés-szövegalkotás</i> Hétköznapi szövegek elemzése: – A téma megállapítása – A cím és a téma, tartalom viszonyának megállapítása – A főtéma és az altémák elkülönítése – A szöveg típusának jellemzése: a cselekmény és a szöveg szerkezete – Háttérszövegek értelmezése és alkotása – Metaforikus jelentés értelmezése és alkotása – A humor, a gúny, az irónia és a túlzás nyelvi eszközeinek értelmezése és használata – Szövegalkotás az alábbi szövegtípusokban: – Közlő: (elbeszélés, hír, hirdetés, indoklás, bizonyítás stb.) – Befolyásoló: (vita, reklám, tanács, érvelés stb.) – A kommunikációs helyzethez, illetve a partner előzetes ismereteihez való alkalmazkodás nyelvi eszközeinek használata Normaismeret – Viselkedési normák formális beszédhelyzetben – Öltözködési, nyelvhasználati, a nonverbális eszközökre vonatkozó konvenciók a nyilvános beszédben – Vitakultúra – Az érvelés eszköztára <i>Eszközhasználat</i> A könyvtár folyóirat-állománya internet	<i>Minden tantárgy:</i> felszólalás, kiselőadás, (ünnepi) beszéd, részvétel beszélgetésben, vitában. <i>Vizuális kultúra:</i> szöveg és kép kapcsolata a vizuális médiumokban. <i>Ének-zene:</i> beszédhang, énekhang, beszédtempó, ritmus.
Fogalmak	Vélemény, vita, érv; megbeszélés, hozzászólás, felszólalás, kiselő-

	adás, köszöntő, ünnepi beszéd.
Ajánlott tevékenységek	– A megismert beszédműfajok jellemzése, jellemzőik elemző bemutatása szabadon választott, publikált esetleg történeti szöveg feldolgozásával. – A magánbeszéd és a publikus beszéd különbségeinek megfigyelése. – A tapasztalatgyűjtésre, élmények felidézésére építve a legközelebbi iskolai esemény, rendezvény szervezésében, lebonyolításában való részvétel, a rendezvény megvalósítása. – A felkészülés során az elképzelésekről vita, tájékoztató, beszámoló tartása. – Alternatív ünnepi beszédek írása a kontextus, a célközönség függvényében. – Ünnepibeszéd-paródiák előadása. – Választott tantárgyból tartott (kis)előadás retorikai, szöveg-szerkesztési előkészítése. – Az évfolyam honlapjának megújítása a megismert tömegkommunikációs műfajokban született szövegekkel. – Az évfolyam chatfórumának váltott moderálása tematikus beszélgetések kezdeményezésével, irányításával: a kapcsolat-ápoló szövegtípusok gyakorlása (köszönés, megszólítás, téma, utalás a partnerre, a tegezés és a magázás nyelvi normáinak alkalmazása, hivatalos, udvarias-udvariatlan formák). – Közös légző- és beszédgyakorlatok. – Prózaolvasási háziverseny – a választott szövegek megvitatásával.

Tematikai egység	Írásbeli kommunikáció, tömegkommunikáció	Órakeret 8 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– Rendszerező képesség – Adatgyűjtés megadott szempontok alapján – Adatok rendszerezése megadott szempontok alapján – Adatok rangsorolása megadott szempontok (lényegkiemelés) – Az adatok között összefüggés-teremtés megadott szempontok alapján – Önbemutató – Önkifejezés – Közlő szövegtípusok alkotása – Kreativitás	
Előzetes tudás	Adatgyűjtés, jegyzet- és vázlatkészítés különböző technikákkal. Megadott témához, problémához való célzott anyaggyűjtés (pl. adatok, példák, érvek) a könyvtár nyomtatott és elektronikus eszközeinek és forrásainak felhasználásával. A tanult műfajokban történő önálló szövegalkotás. A fogalmazás folyamatközpontúságának alkalmazása.	

Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák/ fejlesztési célok/követelmények		
<i>Ismeretek a nyelvről</i> Írás és beszéd; Az írás sajátosságai; Mi a stílus; Stílusrétegek: tudományos, publicisztikai, hivatalos; Tömegkommunikációs műfajok: hír, mínuszos hír, kommentár, összefoglaló, riport, interjú, glossza, jegyzet stb.; Ügyintézés; A levél, az önéletrajz fogalma, jellemzése <i>Kommunikáció, szövegértés-szövegalkotás</i> A szövegben ábrázolt szerepek (magán és publikus) meghatározása Adatgyűjtés megadott szempontok alapján Adatok rendszerezése megadott szempontok alapján Adatok rangsorolása megadott szempontok (lényegkiemelés) Az adatok között összefüggés-teremtés megadott szempontok alapján <i>Normaismeret</i> A stílusrétegek megismert szövegtípusainak megfelelő szövegek önálló alkotása, elbírálása		
Fogalmak	Tömegkommunikáció, sajtó, internet, sajtóműfaj: hír, tudósítás, interjú, Tömegkommunikációs műfajok: hír, mínuszos hír, kommentár, összefoglaló, riport, interjú, glossza, jegyzet stb.; levél, elektronikus levél, önéletrajz,	
Ajánlott tevékenységek	– „Írásképek” (képversek) alkotása. – A számítógépes vizuális jelek használatára építő szövegek létrehozása. – Kiselőadás az új kommunikációs eszközök vizuális ikonjairól, ezek használati köréről. – Az itt használatos rövidítések (számítógépes) kiadványának elkészítése csoportmunkában. – Csoportmunkában a kötelező olvasmány világára épülő újság elkészítése, a szövegfajták, műfajok „szabályszerű” létrehozásával. – Újság (akár internetes, akár az iskolai, az évfolyamnak készülő) tipográfiai szerkesztése. – A kézírások összevetése. – A választott tantárgyból tervezett kiselőadás elkészítése, előadása, benyújtása az adott tantárgyból. – Hivatalos kérelem írása egy évfolyam, évfolyamot érintő kérdés elintézésének tárgyában. – Tréfás önéletrajz írása, felolvasása, szabadon választott életkorba helyezkedve. – Az iskolai adminisztrációban részvétel (pl. diákigazolvány igénylése, házirendalkotás vagy módosítás, a diákönkormányzati munkába való bekapcsolódás, jegyzőkönyv-	

	vezetés stb.).
--	----------------

Tematikai egység	Helyesírás	Órakeret 10 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Nyelvi tudatosság növelése: a normakövető és a normától eltérő helyesírás értelemtükröztető szerepének felismergetése. Szövegértelmezési képességek fejlesztése: a mondatfajták, a mondat szerkezeti típusainak írásjelhasználata; a szöveg központosításának, a párbeszéd és az idézetek leggyakoribb szabályainak megismertetése. A nyelvtani ismeretek alapján megismert összetett szavak helyesírása, az értelemtükröztető rendszer megismertetése.	
Előzetes tudás	Alapvető helyesírási szabályok (kiejtés elve, szóelemzés eleve, hagyomány elve, egyszerűsítés) ismerete, alkalmazásuk a szövegalkotás folyamatában; önkontroll és szövegjavítás fokozatos önállósággal.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák/ fejlesztési célok/követelmények		
A helyesírás értelemtükröztető szerepének felhasználása különféle írásbeli műfajokban. Az írásjelek, a szöveg központosításának legfontosabb szabályai. A párbeszéd és az idézetek (egyenes, szabad függő, függő) írásmódja. Összetett szavak helyesírásának alapvető szabályai. A szóösszetételek típusai, jelentésük változása, helyesírási szabályai.		<i>Minden tantárgy:</i> helyesírás <i>Informatika:</i> a helyesírási ellenőrző programok. <i>Vizuális kultúra:</i> tipográfiai ismeretek felhasználása az esztétikus és célszerű írásképek kialakításához
Fogalmak	Központosítás, írásjel (vessző, pont, kérdőjel, felkiáltójel, kettőspont, gondolatjel). Összetett szó, szóösszetétel. Egyenes, szabad függő, függő idézet.	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI

- A közlő, a címzett, a közlemény, a csatorna, a kód, az üzenet, a beszédhelyzet fogalmának, szerepének meghatározása. A nyelv mint jelrendszer jellemzése. Megadott szempontok szerint alkotott szövegekben a kommunikációs tényezők módosító hatásának tükröztetése.
- A nonverbális eszközök szerepének ismerete, használatuk önálló üzenetek közvetítésére és nyelvi üzenetek alátámasztására, módosítására. A testbeszéd, a hangsúly, a hanglejtés, hangerő jelentésmódosító szerepének tudatos használata.
- A kommunikációs helyzetekhez alkalmazkodó irányított szövegalkotás. A beszédműfajok jellemzése nyelvi szintek szerint. A műfajok alkotási szabályainak, eszköztárának ismerete és alkalmazása. Részvétel a megbeszélésben, a vitában: a szerepviszonyok felismerése. A tömegkommunikáció műfajainak elkülönítése, hatáselemzése.

Szándékolt hatás érdekében felépített szöveg alkotása. Reprodukzív és félreprodukzív szöveg kifejező előadása.

- Az írásbeliség speciális lehetőségeinek tudatos használata: a vizualitás. Kijelölt szövegszerkezeti egységek - bevezetés, befejezés, tételmondat és kifejtése - önálló létrehozása. A helyesírási segédletek használata.

8. ÉVFOLYAM

1.

Tematikai egység	A nyelv szerkezete és jelentése: mondattan	Órakeret 40 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szóbeli és írásbeli kommunikáció fejlesztése: a nyelv szerkezetének, változó egységeinek megfigyeltetése mondat- és szövegépítő eljárásokkal; a mondatfajták közlési szándékának felismertetése a beszélt és írott nyelvben, alkalmazásuk a mindennapi kommunikációban; a mondat szó szerinti és pragmatikai jelentésének felismertetése, az elsődleges és másodlagos jelentés megkülönböztetése.	
Előzetes tudás	Szótő, toldalék: képző, jel, rag, összetett szók; alapszófajok: ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, névmások, igenevek: főnévi, melléknévi, határozószói igenév. Viszonyzó, névelő, kötőszó, névutó, segédigék, igekötő. Mondatszó, indulatszó, módosítószó. Mondatfajták típusai, használatuk.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák/ fejlesztési célok/követelmények		
<i>Ismeretek a nyelvről</i> – A mondatok fajtái - modalitás; – A mondatok típusai szerkesztettség alapján; – A mondat részei; A predikatív viszony; Az ige fajtái, alakrendszere; – Tárgyas szerkezet; Határozós szerkezet; Jelzős szerkezet; – A névszók fajtái; Igenevek; Névmások; – Az összetett mondat; Alárendelt viszony a mondatokban és az összetett szavakban; Mellérendelt viszony az összetett mondatokban, szó szerkezetekben és összetett szavakban; – A szöveg építőelemei: mondattani ismereteken alapuló szófajtani ismeretek elsajátítása <i>Kommunikáció, szövegértés-szövegalkotás</i> – A szöveg mikrostruktúrájának (mondaton belüli viszonyok) a megértése		<i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció, a vizuális közlések felépítése. <i>Idegen nyelvek:</i> a tanult idegen nyelv szóalkotása

– Hiányos, tagolatlan és szerkesztetlen mondatok kiegészítése elbeszéléssé. – Leíró szövegek alkotása: tárgy vagy személyleírás, cselekvést előíró (pl. recept), meghatározás, jellemzés – A mondatok közötti logikai kapcsolatok megértése – Kapcsolatápoló szövegek jellemzése és létrehozása: csevegés, kapcsolatnyitó, -záró fenntartó elemek használatával <i>Normaismeret</i> – Nyelvhelyességi és helyesírási szabályok: összetétel, írásjelhasználat, a névmások használata – A mondatok teljes szerkesztettségének elvárásai – A szituációhoz alkalmazkodó mondatszerkesztés – A szóösszetételek helyesírása – A tagmondatok közötti és mondatvégi írásjelek használatának szabályai Eszközhasználat Könyv: Helyesírási segédletek Az egy nyelvű szótárak jelzésrendszere	
Fogalmak	Mondatfajta, kijelentő, kérdő, felszólító, felkiáltó, óhajtó mondat. Egyszerű és összetett mondat; tagolt és tagolatlan mondat; minimális és bővített mondat; alárendelő és mellérendelő mondat. Mondatrész, alany, állítmány, jelző (minőség, birtokos, mennyiség), határozó (pl. idő, hely, mód, társ, eszköz, állapot). Szószerkezet, mellérendelő és alárendelő szószerkezet.
Ajánlott tevékenységek	– – A formai és funkcionális modalitás eltéréseire hétköznapi példák keresése, szövegbe építése – Abszurd párbeszéd előadása: komolyan vett formai modalitásra építve – Szerkesztetlen mondatok köré párbeszéd, szituáció építése. – A mondatra vonatkozó legfontosabb szabályok definíciószerű, összegző megfogalmazása. – Túlszerkesztett szöveg írása: teljes, kihagyás nélkül felépített mondatokból álló szöveg létrehozása, majd az összes lehetséges kihagyás, helyettesítés elvégzése – páros munkaként. – Mondatelemzés. – A szófaji rendszer áttekintő vázlatának összeállítása csoportmunkában – ismétlés. – Alá- és mellérendelő viszonyok feltárása a különböző nyelvi szinteken. Példák alapján magyarázat.

2.

Tematikai egység	Jelentés	Órakeret 22 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Fogalmak megértésének, kialakításának és használatának a képessége – Összehasonlítás (azonosítás-megkülönböztetés) – Analízis – Szintézis – Általánosítás – Következtetés – Absztrakció – Konkretizálás – Csoportosítás – Hasonlóságok és különbségek megállapítása (párhuzamok, ellentétek)	
Előzetes tudás	Befogadói, jelentéselemzési tapasztalatok. Az azonos alakú, többjelentésű és a rokon értelmű szavak, alkalmazásuk a beszélt és írott szövegalkotásban. Közmondások, szólások jelentésének és eredeti funkciójának ismerete, nyelvi és nem nyelvi kommunikációs üzenetek jelentése. Közismert egynyelvű szótárak önálló használata (pl. értelmező, szinonima).	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák/ fejlesztési célok/követelmények		
<i>Ismeretek a nyelvről</i> A szóelemek fajtái, és ezek funkciója, jelentése; Hangalak és jelentés viszonya; Jelentésváltozások; A szókincs bővülésének lehetőségei: a szóképzés, a szóalkotási módok - összetétel, hasadás, elvonás, mozaikszók; <i>Kommunikáció, szövegértés-szövegalkotás</i> A tematikus kulcsszavak és helyettesítőik (névmások, szinonimák) megfeleltetése - szövegelemzés A nyelv fő funkciójának: a jelentés közvetítésének, a szöveg jelentését kialakító elemeinek rendszerezése és szövegbeli szerepének bemutatása: a jelentésbeli kapcsolóelemek felismerése, kiemelése a szövegből A szinonimák, antonimák, alá-fölérendelt fogalmak hálózatának szövegalkotó funkciójának bemutatása, produkálása <i>Normaismeret</i> Mindezek helyesírási vonatkozásai: a szóelemzés elve, az összetett szavak helyesírása <i>Eszközhasználat</i> Könyv Az egynyelvű szótárak szócikkeinek elemzése		<i>Idegen nyelvek:</i> motivált, motiválatlan szavak, szórend. <i>Informatika:</i> hangalak és jelentés. <i>Etika; társadalomismeret:</i> kifejezések köznyelvi és tantárgyi jelentése.

A helyesírás szabályai Magyar szólások és közmondások Könyvtár: Gyűjtőmunka, szókincsgyarapítás	
Fogalmak	Jelentésszerkezet, jelentéselem, jelentésmező, jelhasználati szabály. Denotatív, konnotatív jelentés. Metaforikus jelentés. Motivált és motiválatlan szó, hangutánzó, hangulatfestő szó. Egyjelentésű, többjelentésű szó, homonima, szinonima, hasonló alakú szópár, ellentétes jelentés.
Ajánlott tevékenységek	– Szóelemzés: a tő és a toldalékok elkülönítése, fajtáik felismerése, megnevezése. – A szóvégmutato szótár bemutatása - kiselőadás. – Szócsaládfák készítése (akár rajzban) értelmező szótár segítségével, a jelentésváltozások magyarázata kiselőadásban. – Szócikkek írása, a szótári jelentés vizsgálata. – Idegen szavaknak fiktív jelentéstulajdonítás: játék az áldefiniációkkal, álszócikkekkel. – Tematikus szókincsbővítés – szótári gyűjtőmunka. – A szinonimák stílusértékének különbségét bizonyító nyelvi fordulatok gyűjtése, alkotása. – A szavak helyettesíthetősége: fogalmazás a szinonimák tudatos használatával. – Párbeszéd állandó nyelvi elemek: szólások, szóláshasonlatok, képes kifejezések, közmondások beillesztésével - jellemre-metés nyelvhasználat. – Jelentés, hangalak elkülönítése mondatba foglalt szópárokkal: többjelentésű és hasonló alakú szavak.

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI

- Mondatelemzési jártasság: Az alany, állítmány, tárgy, határozók és jelzők fajtáinak felismerése a mondatban.
- A mondatrészek jellemzése: tipikus kérdőszavaik, szófajaik, melyek betölthetik az adott mondatrészi szerepet.
- Mondattani elemzés és ábrázolás.
- Mondatalkotás kijelölt mondatrészi szerepek betöltésével. Az összetételek fajtáinak, az utalószó és a kötőszó szerepének ismerete.
- A szófajok kategóriáinak, rendszerének ismerete: a kettős, hármas szófajúság, az átmeneti kategóriák.
- A hangrend, és illeszkedés eseteinek ismerete, és szabályainak alkalmazása. Alkalmazkodás a beszédhelyzethez, a mondat szerkesztettségét befolyásoló tényezőkhez.
- A tő, képző, jel, rag felismerése és elkülönítése a szóalakban, és szerepük, funkciójuk, jelentésük meghatározása.
- Példák alapján az egy- illetve több jelentésű, azonos alakú szavak bemutatása. A jelentésváltozás illetve jelentésszűkülés eseteinek elemző bemutatása. Rokont értelmű szavak, szinonimák, antonimák használata árnyalt szöveg létrehozásához.

9. ÉVFOLYAM

1.

Tematikai egység	Nyelvtörténet	Órakeret 16 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– Adatgyűjtés megadott szempontok alapján – Adatok rendszerezése megadott szempontok alapján – Adatok rangsorolása megadott szempontok (lényegkiemelés) – Az adatok között összefüggés-teremtés megadott szempontok alapján – Önkontroll igénye	
Előzetes tudás	A történetiség fogalma	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák/ fejlesztési célok/követelmények		
<i>Ismeretek a nyelvről</i> A világ nyelvei, nyelvtípusok, nyelvrokonság, areális nyelvészet; A magyar nyelv rokonnyelvei; Őshazák - kapcsolatok más nyelvekkel; A szókincs bővülése idegen elemekkel; A nyelvtörténet korszakai: az ómagyar-kor; az első nyelvemlékeink; a névadás; az egységes nemzeti nyelv kialakulása; a nyelvújítás; <i>Kommunikáció, szövegértés-szövegalkotás</i> A nyelvemlékek szövegének mai nyelvre „fordítása” A szöveg megértését akadályozó nyelvi elemek azonosítása nyelvi szintenként <i>Normaismeret</i> A kiselőadás: az értekezés, esszé szerkesztési szabályai <i>Eszközhasználat</i> Könyvtár: Néprajzi, történelmi, nyelvtörténeti művek használata A TESZ megismerése		<i>Társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a magyar nép vándorlásának története, nyelvemlékek, kódexek.
Fogalmak	Nyelvtípus, nyelvcsalád. Uráli nyelvcsalád, finnugor rokonság. Ősmagyar, ómagyar, középmagyar kor, újmagyar kor, újabb magyar kor. Nyelvemlék (szórványemlék, vendégszöveg, kódex, ősnymtatvány). Ősi szó, belső keletkezésű szó, jövevény- és idegen szó. Nyelvújítás, ortológus, neológus. Szinkrón és diakrón nyelvszemlélet.	

Ajánlott tevékenységek	– A tanult idegen nyelv nyelvtípusra jellemző sajátosságainak összegyűjtése – csoportmunka. – Kiselőadás a régészeti kutatómódszerekről – önálló könyvtári kutatómunka. – A nyelvrokonok néprajzi bemutatása– önálló könyvtári kutatómunka. – A vándorlás során megismert népek bemutatása– önálló könyvtári kutatómunka. – A vándorlás bemutatása térképkészítéssel. – Az őseink életmódjának bemutatása az egyes őshazákban a megismert szókészlet alapján létrehozott alkotásokkal. – A TESZ szócikkei felépítésének bemutatása. – Szabadon választott szó „életrajzának” elkészítése szótárak segítségével. – A mai névadási szokások jellemzése –csoportmunkában vita-indító érvelés, majd vitavezetés. – A nyelvújítási viták érveinek magyarázata, majd bírálata. – Memoritertanulás.
-------------------------------	--

2.

Tematikai egység	A nyelv rétegződése, szociolingvisztika	Órakeret 16 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– Figyelem, megfigyelés – Adatokkal (információval) való műveleti képességek – válogató, évfolyamozó, rendszerező képesség – Olvasástechnika: hangos és néma olvasás – információ-rangsor – téma megállapítása – a cím és a téma, tartalom viszonyának megállapítása – a főtéma és az altémák elkülönítése – a szöveg típusa: a cselekmény és a szöveg szerkezete – A norma és helyzetismereten alapuló normaválasztás – A helyzetben működő normákhoz való igazodás, vagy – Azoktól való tudatos eltérés – A vitakészség, a meggyőző érvelés fejlesztése: ismeret és véleményalkotás a nyelvtervezés néhány alapvető kérdéséről (nyelvvédelem és nyelvművelés)	
Előzetes tudás	A személyes és a tömegkommunikációval kapcsolatos ismeretek, nyelvi tudatosság, egyéni nyelvhasználat, stílusrétegek.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok

Témák/ fejlesztési célok/követelmények	
<i>Ismeretek a nyelvről</i> A nyelv társadalmi szerepének változatai a világban; Nyelvi sokszínűség, nyelvi tolerancia Csoportnyelvek; szaknyelvek – szakszókincs; A mai magyar nyelv- nyelvművelés; Nyelvi divatok; Nyelvjárások; Tájszók. A hazánkban élő nemzetiségek nyelve, nyelvhasználata <i>Kommunikáció, szövegértés-szövegalkotás</i> Nyelvjárási, szaknyelvi és szleng szövegek megértése: Nyelvjárási, szaknyelvi és szleng szövegek alkotása: A nem normatív nyelvváltozatok kezelése, vizsgálata, használata <i>Normaismeret</i> A szaknyelv helyes használata Egyes nyelvjárási hangok jelölése A köznyelvi norma szerepének tudatosítása <i>Eszközhazsnálat</i> Könyv, könyvtár, internet A tájszótárak megismerése A szakszótárak, illetve a szlengszótár megismerése, használata A blog nyelvhasználata	<i>Társadalomismeret:</i> történelmi nemzetiségek, bevándorló magyarság, szóránymagyarság kialakulásának történelmi, társadalmi okai, tendenciái. <i>Informatika:</i> az információs társadalom, mediatizált nyelvhasználat. <i>Földrajz:</i> a nyelv területi tagolódása.
Fogalmak	Nyelvi tervezés, nyelvpolitika, nyelvművelés, nyelvtörvény, norma. Nyelvváltozat. Vízszintes és függőleges tagolódás (standard köznyelv, társalgási nyelv, irodalmi nyelv, dialektus, szociolektus). Nyelvjárás, regionális köznyelv, tájszó. Csoportnyelv, szaknyelv, hobbinyelv, rétegnyelv. Szleng, argó. Kettősnyelvűség, kétnyelvűség, kevert nyelvűség.
Ajánlott tevékenységek	– Saját hobbiról, érdeklődési területről tartott előadás vázlat használatával. – A szaknyelvek vizsgálata: egy választott tantárgy tankönyvi szövegének elemzése-bemutatása. Szakzsargon magyarázata a saját hobbi, tevékenység, sport kapcsán. – Szakszótár összeállítása ehhez. – A fő magyar nyelvjárásokat reprezentáló szövegek megértése szövegkörnyezet, esetleg tájszótár segítségével. – A nyelvjárások jellemzőinek bemutatása példákkal nyelvi szintenként – irányított kérdések alapján. – Kiselőadás az egyes tájegységekről. – A tájszók csoportosítása megadott szempontok alapján, a kategóriák meghatározásával. – A csoportnyelv, a szleng társadalmi szerepének bemutatása: egy választott szubkultúra illetve nemzetiségi nyelvet beszélő közösség bemutatása, nyelvének példatárával alátámasztva.

	– Interjúkészítés egy-egy szubkultúra illetve nemzetiségi nyelvet beszélő közösség képviselőjével – Vita a szaknyelv használatának módjáról (pl. az orvosi, jogi szakzsargon szerepéről)
--	---

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI

- Gyakorlottság az egynyelvű szótárak használatában. A nyelvrokonsági kapcsolatok ismerete. A kiemelt nyelvtörténeti korszakok jellemzése.
- A fő hangváltozások (a finnugor alapnyelv hangjainak átalakulása, a tövéghangzó lekopása, a magánhangzó-kiesés, a nyíltabbá válás) bemutatása példák alapján.
- A Halotti beszéd és az Ómagyar Mária-siralom kijelölt részleteinek hiteles előadása fejből.
- Egy szabadon választott terület szakszókincsének tudatos, pontos használata. A szaknyelvi szöveg speciális elvárásainak megfelelő szöveg alkotása. A nyelvjárások hangváltozatainak bemutatása élőnyelvi szövegek alapján. A tájszók típusainak és jellegzetes példáinak ismerete.

10. ÉVFOLYAM

1.

Tematikai egység	Szövegtan	Órakeret 18 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– Figyelem, megfigyelés – Adatokkal (információval) való műveleti képességek – válogató, évfolyamozó, rendszerező képesség – Összehasonlítás (azonosítás-megkülönböztetés) – Analízis – Szintézis – Általánosítás – Következtetés – Tájékozódás a térben – Empátia, decentralálás, nézőpontváltás – A helyzetben működő normákhoz való igazodás – Szabálykövetés – Elemzés, értékelés – Összefüggések felismerése – Fogalmak megértésének, kialakításának és használatának a képessége – A tények és a személyes vélemény közötti különbség felismerésének képessége – A saját teljesítőképesség becslése – Önállóság – A saját problémák feltérképezése – Kudarctűrés	
Előzetes tudás	A szövegértési és szövegalkotási képesség megfelelő	

	szintje: szövegértési, szöveg-feldolgozási stratégiák (átfűtés, jóslás, előzetes tudás aktiválása, szintézis, szelektív olvasás stb.) alkalmazása különféle megjelenésű és típusú szövegeken. Elbeszélő, magyarázó, dokumentum típusú szövegek kommunikációs funkcióinak, fő jellemzőinek ismerete. Beszél és írott nyelvi, továbbá internetes szövegek eltéréseinek azonosítása. Rendszeres könyv- és könyvtárhasználat.
Követelmények	Kapcsolódási pontok
Témák/ fejlesztési célok/követelmények	
<i>Ismeretek a nyelvről</i> Mi a szöveg? Mi lehet szöveg?; A szövegösszetartó erő; Logikai és nyelvi kapcsolatok a szövegben; Grammatikai és logikai kapcsolóelemek; A beszédhelyzet szerepe; A hiány; A szöveg jelentése; A cím és a szöveg kapcsolata; Téma - réma szerkezet; Mikroszerkezet: bekezdés és a tételmondat; Makroszerkezet; Közlésfajták: elbeszélő, leíró, elemző-meggyőző; Szövegfajták nyilvános és magánhasználatra: hivatalos levél, nyomtatványok, kérdőív, beszámoló, jegyzőkönyv, magánlevél, önéletrajz. <i>Kommunikáció, szövegértés-szövegalkotás</i> A szöveg elemzése: – A mondatok közötti logikai kapcsolatok megértése – A szöveg makrostruktúrájának megértése – A szöveg értelmezése különböző kommunikációs kontextusban – A szövegben ábrázolt szerepek (magán és publikus) meghatározása – Általánosítások: – téma megállapítása – A cím és a téma, tartalom viszonyának megállapítása – A főtéma és az altémák elkülönítése – A tematikus kulcsszavak és helyettesítők (névmások, szinonimák) megfeleltetése, új és ismert elemek elkülönítése – Szakmai, publicisztikai, szépirodalmi szövegek kritikus feldolgozása a szövegek kohéziós eszközök, nyelvhasználat, stiláris jellemzők kiemelésével – Tételmondatból felépített vázlat szerkesztése – Egyszerűbb irodalomelméleti, nyelvészeti szakszövegek olvasása, feldolgozása, ismeretanyaguk beépítése a tanult anyagba Szövegalkotás: – Önállóan választott téma többoldalú feldolgozása, a megközelítési, tárgyalási szempontok sokfélesége közötti döntéssel, a döntési folyamat bemutatásával, in-	<i>Társadalomismeret:</i> a forrásszövegek típusai. <i>Idegen nyelvek:</i> az idegen nyelvi szöveg/ek kultúra-függő felépítése. <i>Természettudományi ismeretek:</i> a természettudományos ismeretterjesztő szövegek témahálózata, szókincse, felépítése.

doklással, igényes, saját stílusban – Tematikus tájékozódás nyomtatott és elektronikus ismeretterjesztő információ-forrásokban, irodalmi kérdések megvitatásához adatok, érvek választása, logikai rendbe szervezése – Tények és vélemény elkülönítése, összekapcsolása, felhasználása a szövegalkotásban: érvelő, bizonyító, magyarázó, példákat beépítő szöveg létrehozása <i>Normaismeret</i> – A hivatalos szövegek formai elvárásai – A hivatalos szövegek nyelvhasználata – A jól formált szöveg ismérvei – Hivatkozás, olvasmánylista, idézés, a gondolatok átvételének megfelelő módja <i>Eszközhazsnálat</i> Könyvtár, internet anyaggyűjtés	
Fogalmak	Szöveg, szövegösszefüggés, beszédhelyzet. Szövegmondat, bekezdés, tömb, szakasz. Szövegkohézió (témahálózat, téma-réma, szövegtopik, szövegfókusz, kulcsszó, cím). Szövegpragmatika (szövegvilág, nézőpont, fogalmi séma, tudáske- ret, forгатókönyv). Nyelvtani (szintaktikai) tényező (kötőszó, névmás, névelő, határozó- szó, előre- és visszautalás, deixis, egyeztetés). Intertextualitás. Szövegtípus (monologikus, dialogikus és polilogikus; beszélt, írott, elektronikus; spontán, tervezett). Szövegműfaj (elbeszélő, leíró, érvelő). Nyelvhasználati színterek szerinti szövegtípus (mindennapi, közéleti és hivatalos, tudományos, sajtó és média, szépirodalmi). Szövegfonetika (hangsúly, hanglejtés, hangerő, szünet, beszédtem- pó).
Ajánlott tevékenységek	– Szövegelméleti iskolák szövegdefinícióinak alátámasztása példákkal, megvitatása. – Átrendezett egységekből álló „szövegsaláta” visszarendezése eredetivé: cselekményleírás, történetmondó novella, logikai rendre építő értekezés szövegeivel. – Kapott szövegben a lineáris illetve a globális kohézió eszköz-tárának felismerése, kiemelése. – A címtípusok felismerése, a sugallt, másodlagos és metafori- kus jelentéstartalmak kibontása. – Szöveghez tematikus háló készítése, ismert és új elemek ki- emelése. – Az irodalom tananyaghoz kapcsolódó házi dolgozat előkészí- tése: a témaválasztás, anyaggyűjtés, szerkesztett érvrendszer létrehozása, vázlatírás fázisainak bemutatása, majd a dolgo- zat megírása. – A hivatalos szövegtípusról szerzett ismeretek felújítása, gya- korlás szituációs játékokkal.

2.

Tematikai egység	Stilisztika	Órakeret 10 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– Figyelem, megfigyelés – Prezentáció – Tapasztalatok, azaz a sémák előhívása, az érzékleti benyomás és sémáink összevetése – Induktív és deduktív megközelítés képessége – Önkifejezés – Önmeghatározás adott kommunikációs helyzetben – Hasonlóságok és különbségek megállapítása (párhuzamok, ellentétek): – események – tárgyak – személyek külső tulajdonságai között – Metaforikus jelentés értelmezése és alkotása	
Előzetes tudás	Befogadói és műelemzési tapasztalatok, alapvető szóképek és alakzatok, nyelvi játékok, kreatív írás. Nyelvi magatartás, nyelvi norma.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák/ fejlesztési célok/követelmények		
<i>Ismeretek a nyelvről</i> Mi a stílus? A nyelvi stílus; Stílusrétegek, stílusárnyalatok = stílusregiszterek; A szépirodalom nyelve: művészi nyelvhasználat; Zeneiség; Képszerűség; Szerkesztés: stilisztikai alakzatok; Nyelvi illemtan: stílusos megszólalás és írásbeliség. <i>Kommunikáció, szövegértés-szövegalkotás</i> A művészi szövegek stílusának szakszerű, szempontkövető jellemzése Stílusparódiák, karikaturisztikus jellemrajzok írása Szóbeli szövegalkotás: vitahelyzetben magyarázó, érvelő és befolyásoló szövegek használata Kiselőadás vázlat alapján		<i>Társadalomismeret:</i> különböző forrásszövegek stílusjellemzői. <i>Idegen nyelvek:</i> beszélt nyelvi stílusregiszterek. <i>Természettudományi ismeretek:</i> metaforák a természettudományos szövegekben. <i>Irodalom:</i> társalgási stílusárnyalatok megjelenítése. <i>Informatika:</i> internetes felületek jellemző stílusregiszterei. kézikönyvhasználat
Fogalmak	Stílus, stilisztika, stílustípus (bizalmas, közömbös, választékos stb.). Stílusréteg (társalgási, tudományos, publicisztikai, hivatalos, szónoki, irodalmi). Stílushatás. Stílusregiszter.	

	Szókép (metafora, hasonlat, szinesztézia, metonímia, szinekdoché, összetett költői kép, allegória, szimbólum). Alakzat (ellipszis, költőszóhiány, ismétlődés, gondolatritmus, oximoron). Mondatstilisztikai eszköz (verbális stílus, nominális stílus, körmondat). Hangszimbolika, hangutánzás, hangulatfestés, alliteráció, áthajlás, figura etimologica, expresszivitás, eufemizmus, evokáció, archaizálás, egyéni szóalkotás, poétizáció.
Ajánlott tevékenységek	– A stílus, stílusosság szerepe napjainkban – vita a fogalom tág értelmezéséről. – A stílusrétegek felidézése stílusparódiák írásával és bemutatásával. – Metaforaelemzés, képleírás, jellemzés szóban és írásban. – Ritmuselvek, hangalakzatok működésének bemutatása versek elemzésével. – A metafora típusú képek bemutatása. – Paródiák, tréfás jellemrajzok írása: a nagyítás, a túlzás, a kicsinyítés, az eufemizmus eszközeinek alkalmazásával.

3.

Tematikai egység	Helyesírás	Órakeret 4 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelvi normaérzék, a normakövető írás fejlesztése. A helyesírás rendszerszerűségének megismertetése. A hibajavítási képesség és az önkorrektúra fejlesztése.	
Előzetes tudás	Helyesírási alapelvek felismerése, használata, írásjelek adekvát használata, helyesírási szótárak ismerete és használata a gyakorlatban	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák/ fejlesztési célok/követelmények		
A helyesírás alapelvei, megismert főbb szabályszerűségei. A szöveg központosításának szabályai, használata, az írásjelek funkciója. Szövegelemzési gyakorlatok a központosítás szerepének tanulmányozására. Helyesírási gyakorlatok az egybe- és különírás, a gyakoribb tulajdonnevek írására stb. Idegen szavak helyesírása, a latin betűs szavak átírása. Helyesírási szótárak, elektronikus helyesírás-ellenőrző programok szerkezetének és működésének megismerése, használatuk az iskolai és a mindennapi szövegalkotásban. Az internetes szövegek eltérő helyesírásának, jelhasználatának funkciója.		<i>Minden tantárgy: helyesírás.</i> <i>Informatika: helyesírás-ellenőrző programok ismerete, használata.</i>

A normától való eltérés stilisztikai hatásának felismerése, értelmezése.	
Fogalmak	Helyesírási alapelv, nyelvi norma.

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI

- A szöveg, a szövegkohézió, a lineáris illetve a globális kohézió, a téma, réma, a tételmondat, a mikro- illetve a makroszerkezet fogalmának ismerete. A kohézió nyelvi eszközeinek: a grammatikai, jelentéstani és logikai kapcsolóelemeknek megfelelő használata. Bemutató, ismeretterjesztő szöveg alkotása.
- Önálló ismeretszerzés: jegyzet, vázlat, kifejtett- szerkesztett szöveg, összefoglalás készítése szabadon választott szaktárgyi témából. A dolgozat formai követelményeinek megfelelő írás létrehozása értekezés illetve esszé műfajában, e dolgozat szóbeli ismeretése.
- Jártasság a hivatalos stílus szövegfajtáiban: hangnem- és nyelvi regiszterváltás a beszédhelyzetekhez alkalmazkodva. A különböző stílusrétegeknek megfelelő szövegproduktciók létrehozása. A reneszánsz, a barokk, a rokokó, a romantikus, a népies-realisztikus, a szimbolista, az impresszionista, az expresszionista, a szürrealista stílus sajátosságainak ismerete, elemző bemutatása. A hangszimbolika, az alliteráció, a rím, az enjambement, a szóképek (a költői jelző, a hasonlat, a megszemélyesítés, a szinesztézia, az allegória, a szimbólum, a metafora, a metonímia, a szinekdoché, oxymoron), a stilisztikai alakzatok (az ismétlés fajtái, az ellentét, a paradoxon), az erősítés, a nagyítás, a túlzás, a kicsinyítés, az eufemizmus felismerése a szövegben. A fogalmak meghatározása.
- A nyelvi normaérzék, a normakövető írásmód; a helyesírás rendszerszerűségének ismerete; a hibajavítási képesség és az önkorrekció életkori sajátosságnak megfelelő szintű elérése.

ÉLŐ IDEGEN NYELVEK

A tantárgy jellemzői, fejlesztési feladatok

Az élő idegen nyelvek tanítása a 7. évfolyamon rendszerint angol nyelvvel kezdődik. Amennyiben legalább 8 fő olyan magas angol nyelvtudással érkezik, hogy számukra célszerűbb egy másik idegen nyelv tanítását biztosítani, lehetőség van a francia, spanyol vagy német nyelv közül választani.

A második idegen nyelv tanulása a 11.NY évfolyamon kezdődik a nyelvi-kommunikációs év keretében.

Az idegen nyelvek tanításának és tanulásának céljait a tanulók szükségletei határozzák meg. Ahhoz, hogy a diákok hazánk, Európa és a nagyvilág művelt, mobilis, többnyelvű polgárai lehessenek, használható és továbbfejleszthető idegen nyelvi tudással kell rendelkezniük, amely továbbtanulásukban, munkavállalásukban jelentős szerepet kap, ezenkívül személyiségfejlődésüket is előnyösen befolyásolja. Nem elhanyagolható tényező a nyelvtudás hatása általános műveltségükre sem.

A fejlesztési feladatok területei

A fejlesztési feladatok minden nyelv-elsajátítási szinten a következő egységekből állnak:

- a) hallott szöveg értése (beszédértés)
- b) beszédképesség
- c) olvasásértés
- d) írásképesség

Fejlesztési feladatok

Az élő idegen nyelv tanításának és tanulásának alapvető célja a kommunikatív nyelvi kompetenciák kialakítása. A kommunikatív nyelvi kompetencia fogalma azonos a használható nyelvtudással. Az adott szituációnak megfelelő nyelvhasználati képességeket jelenti, melyek mérése és értékelése a négy nyelvi alapképességen (hallás, beszéd, olvasás és írás) keresztül lehetséges. A kommunikatív nyelvi kompetenciák fejlesztése a következőket jelenti:

- a kötelező oktatás végére a tanulók legyenek képesek egy vagy két idegen nyelvet személyes, oktatási, közéleti és szakmai kontextusban megfelelően használni;
- a nyelvtanulás során a tanulóknál alakuljon ki és maradjon ébren a kedvező attitűd és motiváció a nyelvtanulás, a tanult nyelv, az azon a nyelven beszélő emberek és kultúrájuk, valamint általában más nyelvek és kultúrák megismerésére;
- a tanulók legyenek képesek nyelvtudásukat egész életükön át önállóan fenntartani, fejleszteni, emellett új idegen nyelveket hatékonyan és sikeresen tanulni.

Tanórai foglalkozások

A szabadon tervezhető órák lehetséges eszközei, témái:

A kurzuskönyvek feldolgozása mellett

- vizsgára való felkészülés

- versenyekre való készülés
- irodalmi szövegek feldolgozása
- idegen nyelvű műsorok készítése iskolai rendezvényekre
- zenehallgatás
- daltanulás
- ország-ismereti témák feldolgozása
- színház-/ mozilátogatás
- filmvetítés, filmfeldolgozás
- idegen nyelvű tv-műsorok megtekintése
- számítógéppel támogatott nyelvórák.

Tantárgyközi kapcsolatok és témahetek

A nyelvórák magas számának köszönhetően a tanulók viszonylag hamar eljuthatnak egy olyan nyelvi szintre, amely már lehetővé teszi, hogy más tantárgyakhoz kapcsolódva, az ott szerzett ismereteiket felhasználva, idegen nyelven tudjanak elmélyülni egy adott tudományágban, részletesebben tudjanak foglalkozni irodalmi, társadalomtudományi, művészeti kérdésekkel, problémákkal.

Bizonyos nyelvtani anyag gyakoroltatása történhet olyan témában, ami kapcsolódik a humán vagy társadalomismereti témákhoz. Ezek a közös anyagok jól használhatók szövegértést, íráskészséget- vagy beszédképességet fejlesztő feladatoknál is.

Az év során szervezett témahetek kiváló alkalmat teremtenek arra, hogy egy adott témakörön belül alaposabb ismereteket szerezzenek, megismerhessék az adott szakterület szaknyelvét, önálló könyvtári kutatásokat végezzenek, idegen nyelvű prezentációkat, színházi előadásokat tartsanak, illetve hallgassanak.

Kapcsolható témák, témakörök:

Természettudományok

A tanult nyelv anyanyelvi országainak földrajza, tájegységek, városok állat- és növényvilága

Találmányok, felfedezések

A technika világa

Matematika: számok, alpműveletek, mértékegységek, pénz

Biológia: testrészek, betegségek, egészséges táplálkozás

Társadalomismeret

A tanult nyelv anyanyelvi országainak történelme, társadalma, politikája, helyzete a magyarok szemében

Társadalmi berendezkedés, jogrendszer és különbségeik

Multinacionális, multikulturális társadalom

Vallások

Fiatalok helyzete

Művészetismeret

A tanult nyelv anyanyelvi országainak építészet, képzőművészete, irodalma, filmjei, zeneművészete

Színdarabok írása, előadása

Magyar nyelv- és irodalom

Magán- és hivatalos levél
Szövegtípusok közötti különbségek
e-mail-írás
Nyelvcsaládok, nyelvtörténet

Kompetenciafejlesztés

Az idegennyelv-oktatás alapvető célkitűzése az idegen nyelvi kommunikatív kompetencia fejlesztése. Ez a fogalom azonos a használható nyelvtudással. Az adott szituációnak megfelelő nyelvhasználati képességet jelenti, ami a nyelvhasználat során receptív és produktív nyelvi tevékenységekben nyilvánul meg, szóban vagy írásban.

A kommunikatív kompetencia fogalmába beletartozik:

- **a nyelvi kompetencia** (a nyelvi eszközök, illetve ezen eszközök funkcióinak ismerete)
- **a szociolingvisztikai kompetencia** (beszédhelyzethez való alkalmazkodás képessége)
- **a szövegkompetencia** (a szövegalkotásban és szövegértelmezésben a megfelelő stratégiák alkalmazása)
- **a stratégiai kompetencia** (a verbális és non-verbális kommunikáció eszközeinek alkalmazása a kommunikáció során előforduló nehézségek áthidalására)
- **a szociokulturális kompetencia** (annak ismerete, hogy a társadalmi-kulturális környezet hogyan határozza meg a nyelvi elemek kommunikatív értékét)
- **a digitális kompetencia** (a társadalom információs technológiáinak magabiztos és kritikus használata).

A kommunikatív nyelvi kompetencia szintjeinek meghatározása szóban illetve írásban a négy nyelvi alapkészség, **a beszédértés, az olvasásértés, a beszédalkésség, az íráskészség**, illetve ezek kombinációi alapján történik. Ezeken túl fejleszteni kell a nyelvtanuló **részakészségeit** (szókincs, nyelvtani tudatosság, nyelvhelyesség, kiejtés, intonáció, helyesírás), valamint **stratégiai kompetenciáját** (erősen koncentrálva a nyelvi hiányosságokat kiegyenlítő ún. kompenzatorikus stratégiákra, pl. testbeszéd.)

Ugyancsak fontos a célnyelvi közösségekre vonatkozó szociokulturális ismeretek bővítése és az interkulturális tudatosság fejlesztése. A szociokulturális ismeretek és az interkulturális tudatosság szolgáltatják az alapot a tanulók **interkulturális kompetenciájának** fejlesztéséhez, amibe többek között beletartozik

- a saját és az idegen kultúra egymáshoz való viszonyításának képessége;
- a más kultúrák képviselőivel való kapcsolatteremtés készsége és képessége;
- az interkulturális félreértések kezelésére való készség és alkalmasság.

Nem hanyagolható el a diákok **szociális kompetenciájának** fejlesztése, azaz az egymástól való tanulás és az egymásért végzett munka készsége és képessége. A szociális kompetencia fejlesztése szoros összefüggésben történik az egyéb (kommunikatív nyelvi-, stratégiai-, interkulturális) kompetenciák fejlesztésével, s az alkalmazott munkaformák révén (pl. egyéni munka, pármunka, csoportmunka, projektek stb.) valósulhat meg.

A kommunikatív nyelvi kompetencia fejlődéséhez kapcsolódik és azzal szoros összefüggésben alakul a diákok stratégiai és interkulturális kompetenciája. A kommunikatív nyelvtanítás egyik feltétele a nyelvtanítás-nyelvtanulás során az *autenticitás* elvének figyelembevétele. A nyelvtanuló az adott helyzetnek és szerepnek megfelelő nyelvi cselekvés végrehajtása során egyidejűleg ill. egymást követően különböző készségeket és stratégiákat alkalmaz. A kiindulópont mindig az autentikus szövegek recepciója.

Az elsajátítás iránya mindenkor a szövegek reprodukcióján és rekonstrukcióján át az autentikus szövegek produkciója felé mutat. A kitűzött céltól függően ugyan más és más pontig kell eljutnia a nyelvtanulónak, de a tanulás-tanítás során nem szabad felrúgni ezt a logikát, felcserélni a szakaszok egymásutániságát. Annak érdekében, hogy az egyes készségeket kommunikatív szándékai megvalósítására megfelelően tudja alkalmazni, azokat a valós helyzetekhez hasonlóan, a tartalmat középpontba állítva, egymással kombinálva, *integráltan kell fejleszteni*. Az idegen nyelvi kommunikatív kompetencia elsajátításában a legfontosabb módszertani alapelvek a cselekvés általi tanulás, a sokcsatornás tanulás, az egész személyiséget aktivizáló tanulás, a játékos tanulás, azaz cselekvésorientált, kommunikatív, kooperatív és autonóm munkaformák.

Értékelés

Egyik legfontosabb értékelési forma a nyelvórákon a folyamatos értékelés, melyet a tanár végez annak érdekében, hogy tanulóit a tanulásban segítse, ösztönözze. Visszajelzéseinek fontos része a biztatás, mely a szükséges javításokkal, tapintatosan megfogalmazott bírálattal együtt arra irányul, hogy segítse a helyes önértékelés és önbizalom kialakulását. Emellett rendszeres, kisebb-nagyobb dolgozatok, feleletek során adnak számot a diákok tudásukról.

Másik értékelési forma a félévenkénti szöveges értékelés, ahol a nyelvtanár a kommunikatív kompetencia valamennyi elemét és a nyelvi készségeket értékeli. Értékeli a tanuló munkáját és előrehaladását önmagához és a csoport egészéhez képest, valamint a jó előre megfogalmazott követelmények szempontjából. A nyelvi-kommunikációs év során szükséges a negyedévenkénti mérés, melyet részletes írásos értékelés követ. Szükséges továbbá, hogy az adott csoportokat tanító nyelvtanárok minden hónapban egyszer tájékoztatást nyújtsanak a tanulók patrónusai számára a tanuló előmeneteléről, az esetleges problémákról.

Az értékelés kitér a kommunikatív kompetencia valamennyi elemére, tehát méri a tételes tudást (szókincs, nyelvtan, helyesírás, kiejtés, szövegalkotás és nyelvhasználat szabályai), valamint a nyelvi készségeket és tevékenységeket (hallott és olvasott szöveg értése, beszéd, írás, közvetítés).

A napi gyakorlatban előforduló ellenőrzések alkalmával a nyelvórákon nem osztályzattal, hanem százalékokkal jelzi a nyelvtanár az elvégzett feladatok minőségét.

Év végén (12-13. évfolyamon félévkor is) a tanulók éves teljesítményük alapján osztályzatot is kapnak.

Az idegen nyelvek szintek szerinti tanítása

Az idegen nyelvek tanítása az Európai Tanács idegen nyelvek oktatására vonatkozó ajánlásai alapján történik. Ez azt jelenti, hogy a tanterv szintekre és nem feltétlenül évfolyamokra vonatkozik. A 7-11.NY évfolyamokon általában 4 nyelvi csoport van, a 12-13. évfolyamokon vertikális csoportszerveződés mellett tanulnak a diákok.

Az első négy évfolyamon rendszerint az első 4 szinten (A1-B2) az utolsó három évfolyamon pedig az utolsó 3 szinten (B2-C2) folyik az első idegen nyelv tanítása. A második idegen nyelvet három éven keresztül tanulják a diákok, kezdő (A1) szinttől B2 szintig kötelező, C1 szintig lehetséges.

Azon diákok, akik angol nyelvből a hétévfolyamos képzésben a 7. év végén, az öt évfolyamos rendszerben pedig belépve B2-es nyelvvizsgával rendelkeznek, korábban elkezdhetik a második idegen nyelv tanulását, amennyiben legalább 7 diák összegyűlik, valamint megfelelő számukra a második idegennyelvi munkaközösség által felajánlott nyelv tanulása. Ebben az esetben heti 5 órában tanulják a második idegen nyelvet, évente egy szintet lépve, kezdő szinttől (A1). A 11ny évfolyam alatt lehetőségük van új nyelvet választani, s a korábban megkezdett

második idegen nyelvet heti 3 órában szinttartó csoportban tanulják tovább. A 11ny év után a 11ny éven (heti 18 órában) tanult idegen nyelvből a középfokú nyelvvizsga letétele kötelező.

Az egyes nyelvi szintek elérése egyben a következő szintre lépés feltétele. A tanév végén szintvizsgát kötelező tenni, amelynek eredménye határozza meg a továbblépést.

Az idegen nyelvi érettségi vizsga szintmeghatározásai igazodnak az Európa Tanács skálájához. A vizsgaszintek az Európa Tanács skálájának két-két nyelvi szintjét fogják át: középszinten az A2-B1 szinteket, emelt szinten a B1-B2 szinteket.

A KER (Közös európai referenciakeret) harmadik szintje, a B1 szint elérése után a tanuló középszintű érettségire bocsátható.

Az idegen nyelvek tanítása, kimeneti szintjei a NAT-ban szereplő minimumszinteken felül, az emelt szintű képzés esetén megcélozható szinteket biztosítják.

Nyelvi szintmeghatározások

A1 = minimumszintű felhasználó

A2 = alapszintű felhasználó

B1 = küszöbszint – középszintű érettségi, alafokú nyelvvizsga

B2 = önálló nyelvhasználó – emelt szintű érettségi, középfokú nyelvvizsga

C1 = haladó szint – felsőfokú nyelvvizsga

C2 = mesterszint

Nyelvvizsga mint programelem

A 2015-ben kezdődő tanévben felmenő rendszerben a hetedik évfolyamtól angol nyelvből, a 11. évfolyamos nyelvi évtől kezdődően pedig a második idegen nyelvből (spanyol, német, francia), valamint az ötosztályos gimnáziumban szintén a 11. évfolyamos nyelvi évtől biztosítja a középszintű majd emelt szintű érettségire való felkészítést – emellett a nyelvvizsgára való felkészítést is.

A középfokú nyelvvizsga megszerzése a hétéosztályos gimnáziumban angolból és a 11ny évben tanult idegen nyelvből, az ötosztályos gimnáziumban szintén a 11ny évben tanult idegen nyelvből, valamint angol nyelvből kötelező, valamint a tanulmányok befejezésekor az érettségire bocsátás feltétele.

A nyelvvizsga kötelezettsége alól a patrónusi közösség adhat mentességet egyéni döntéssel, megfelelő indok esetén.

A nyelvvizsga megszerzését az iskola külön támogatja oly módon, hogy minden tanulónak finanszírozza az első, állam által nem finanszírozott nyelvvizsgát (egy alkalommal). A második idegennyelvi nyelvvizsga letételének időpontja:

- a hétéosztályos gimnáziumban: 11 ny év után, 12. év végén,
- az ötosztályos gimnáziumban: 11 ny év után, 12. év végén.

Második idegen nyelv (német, francia vagy spanyol)

A 11.Ny évfolyamon az úgynevezett nyelvi kommunikációs évben kezdődik a második idegen nyelv tanítása kezdő szintről heti 18 órában. A tanítás minden nyelvi csoportban 2-4 tanár részvételével folyik.

A 18 nyelvóra heti felosztása:

- 9 óra: tankönyv szerinti haladás
- 1 óra: számonkérés
- A további 8 óra felosztása nyelvenként eltérő lehet: készségek fejlesztése (írás, beszéd, hallott szöveg értése, írott szöveg értése) nyelvtan, kommunikációs gyakorlatok, kiejtés.

Az év során négy szint elsajátítása a cél, melynek teljesítését vizsgákkal mérjük:

- Október vége: A1
- December közepe: A2
- Március közepe: B1
- Tanév vége: B2

Az első két vizsgát követően az úgynevezett Kreatív Nap keretében a diákok a következő intenzív szakasz előtt projekt munkát készítenek, színházi előadás és plakát formájában. Emellett évente két prezentációs nap is van, az A2-es szintvizsga után, amikor a diákok egy általuk választott témából adnak elő csoporttársaiknak, megadott kritériumok alapján.

Minden hétfőn az első órában az előző héten tanultakat kérjük számon. Emellett a szokásos írásbeli és szóbeli számonkérések alkalmával értékelünk. Negyedévenként szöveges értékelést is adunk. Kiosztása után szülői értekezletet/fogadóórát hívunk össze.

Havonta egyszer a kisiskola patrónusaival közösen megbeszélést tartunk, ahol az elmúlt időszak haladásáról, eredményeiről, problémáiról számolnak be a nyelvtanárok.

A program szerves része diákcsera/külföldi nyelvtanfolyam, amelynek keretein belül a tanulóknak lehetőséget nyújtunk a nyelv autentikus környezetben való gyakorlására és kulturális ismeretei bővítésére.

A nyelvi év után a 12-13. évfolyamon, a B2 szint elérését követően, a diákoknak lehetőségük van abbahagyni az adott nyelv tanulását, de lehetőség van heti öt órában C1 szintű csoportban tanulni, vagy heti két órában szinten tartó vagy speciális nyelvi kurzuson részt venni.

Jellemzően a 7-10. évfolyamon angol nyelvet tanulnak a diákok, ezért ennek a programját szerepeltetjük csak itt. Ha más nyelvet tanul egy csoport, annak ugyanez a tematikája az adott nyelven. A részletes nyelvi programok a 12-13. évfolyamok tantárgyi programjainál szerepelnek.

ANGOL NYELV

Szintek szerinti tartalmak

(Tematikai egység) szintleírás	Angol nyelv A1 szint (minimumszint-teljesen kezdő)	Órakeret 160 óra
Előzetes tudás	Nincs	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ezen a szinten a diák megérti és használja a gyakoribb mindennapi kifejezéseket és a nagyon alapvető fordulatokat, amelyeknek célja a mindennapi szükségletek konkrét kielégítése. Be tud mutatkozni, és be tud mutatni másokat, meg tud válaszolni és fel tud tenni személyes jellegű kérdéseket (pl. hogy hol lakik) ismerős emberekre és dolgokra vonatkozóan. Képes egyszerű interakcióra, amennyiben a másik személy lassan, világosan beszél és segítőkész. Megérti a legegyszerűbb ismert utasításokat, kéréseket, és röviden válaszolni tud azokra. <i>Beszédértés</i> Megérti a tanult témákhoz kapcsolódó ismerős szavakat, fordulatokat. Megérti az ismerős szavakat, fordulatokat, melyek személyére, családjára, közvetlen környezetére vonatkoznak. <i>Beszédalképzés</i> Képes egyszerű kérdéseket feltenni, és azokra válaszolni. Képes egyszerű beszélgetésben részt venni, amennyiben a partner lassan, jól artikulálva beszél. Képes feltenni és megválaszolni egyszerű kérdéseket ismerős témára és helyzetre vonatkozóan. Lakóhelyét, ismerőseit képes egyszerű fordulatokkal leírni. <i>Olvasásértés</i> Felismeri és megérti az ismerős szavakat, igen egyszerű mondatokat. Megérti az ismerős szavakat, egyszerű mondatokat feliratokon, reklámokban, katalógusokban. <i>Írás</i> A tanult szavakat le tudja írni, ismerős szövegbe be tudja írni. Képes egyszerű nyomtatványt kitölteni, rövid üdvözlőt megírni.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag	
Környezetünk: otthon, lakóhely és környéke, időjárás Ember és társadalom: emberek külső belső jellemzése, ünnepek vásárlás Az iskola /saját iskola, nyelvtanulás A munka világa: diákmunka, pályaválasztás Életmód: napirend, kedvenc ételek	Emberek, nyelvek, bemutatkozás Hely, út, szálláskeresés, bejelentkezés, rendelés, város bemutatása Számok, tetszés kifejezése, zene, véleménynyilvánítás Napirend, óra-idő, köszöntés, dátum, meghívás, szabadidő	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> család és háztartás <i>Együttéléstan:</i> társas kapcsolatok, előítélet, tolerancia, fogyatékkal élők, szegények és gazdagok <i>Társadalomismeret:</i> lakóhely és környék hagyományai, az én falum, az én városom; A célnyelvi

Szabadidő, művelődés, szórakozás: színház, mozi, kedvenc sport	Tanulás, rendezvény Tanulási célok, tanulási tanácsok, kérdésfeltevés, iskola	ország(ok) történelme. <i>Biológia:</i> élőhely, életközösség, védett természeti érték, változatos élővilág, az időjárás tényezői, testrészek, egészséges életmód, a betegségek ismérvei, elsősegély <i>Földrajz:</i> településtípusok, a célnyelvi ország(ok) természeti és gazdasági földrajza, más népek kultúrái. <i>Testnevelés és sport:</i> a rendszeres testedzés hatása a szervezetre, relaxáció <i>Ének-zene:</i> népzene, klasszikus zene, popzene
Nyelvtani fogalmak	Létige Birtokos névmások, önálló birtokos névmások Birtokos eset Present simple Present continuous There is/are Elöljárószók (hely, idő) Some/any Can/can't Egyszerű jelen, megszámlálható/megszámlálhatatlan főnevek, melléknevek fokozása, kérdőszavak, going to	
Kommunikációs szándékok	Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok: - megszólítás; - köszönés, elköszönés; - bemutatás, bemutatkozás; - telefonálásnál bemutatkozás és elköszönés - köszönet és arra reagálás; - érdeklődés foglalkozás iránt és arra reagálás; Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok: - tetszés, nem tetszés; Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok: - dolgok, személyek megnevezése, leírása; - információkérés, információadás; - igenlő vagy nemleges válasz; - tudás, nem tudás; A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok: - kérés; - meghívás és arra reagálás. Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok: - nem értés; - betűzés kérése, betűzés; - felkérés lassabb, hangosabb beszédre;	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

Az A1 szint követelményeinek legalább elégséges osztályzattal való teljesítése.

(Tematikai egység) szintleírás	Angol nyelv A2 szint (alapszint)	Órakeret 160/év
Előzetes tudás	Megérti és használja a gyakoribb mindennapi kifejezéseket és a nagyon alapvető fordulatokat, amelyeknek célja a mindennapi szükségletek konkrét kielégítése. Be tud mutatkozni és be tud mutatni másokat, meg tud válaszolni, és fel tud tenni olyan kérdéseket, amelyek személyes jellegűek (pl. hogy hol lakik), amelyek olyan emberekre vonatkoznak, akiket ismer, vagy olyan dolgokra, amelyekkel rendelkezik. Képes nagyon egyszerű interakcióra, amennyiben a másik személy lassan és világosan beszél és segítőkész.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ezen a szinten a diák megért olyan mondatokat és gyakrabban használt kifejezéseket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak (pl. nagyon alapvető személyes és családdal kapcsolatos információk, vásárlás, helyismeret, állás). Az egyszerű és begyakorolt nyelvi helyzetekben tud kommunikálni úgy, hogy egyszerű és direkt módon információt cserél családi vagy mindennapi dolgokról. Tud egyszerű nyelvi eszközöket használva beszélni saját háttéréről, szűkebb környezetéről és a közvetlen szükségleteivel kapcsolatos dolgokról. <i>Beszédértés</i> Megérti a leggyakoribb fordulatokat és szókincset, ha számára ismert, közvetlen dologról van szó. Megérti a rövid, világos és egyszerű üzenetek, bejelentések, egyéb gyakori szövegek lényegét. <i>Beszédkésztség</i> Részt tud venni egyszerű, begyakorolt, hétköznapi témáról szóló beszélgetésben, mely közvetlen információcserét igényel ismert tevékenységgel kapcsolatban. Képes magát megértetni társasági beszélgetésben. Röviden le tudja írni például családját, lakóhelyét, tanulmányait. <i>Olvasásértés</i> Megérti rövid, egyszerű szövegek, köztük történetek lényegét. A kért információt ki tudja keresni. <i>Írás</i> Rövid feljegyzéseket, üzeneteket, magánlevelet tud írni.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag	
Előző szint témakörei; Utazás, turizmus tömegközlekedés, utazási előkészületek	Színek, tájak leírása, képleírás Terek és méretek, lakás berendezése, szoba leírása Emberek leírása, időjárás, útleírás Földrajzi tájékozódás, időtartam, utazás Város bemutatása, vásárlási lehetőségek, üzlet bemutatása Étkezés, vendéglő	<i>Földrajz:</i> a célország(ok) természeti és gazdasági földrajza, turisztika, más népek kultúrái, a kulturális élet földrajzi alapjai, nyelvek és vallások, egyes meghatározó jellegű országok turisztikai jellemzői

		<i>Informatika:</i> internetes vásárlás előnyei, kockázatai és veszélyei <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedési ismeretek, közlekedésbiztonság, fenntarthatóság, környezettudatosság a közlekedésben
Nyelvtani fogalmak	Present simple/present continuous Present perfect Past simple/past continuous Vonzatos igék Módbeli segédigék /have to, should, must/ Szenvedő szerkezet Mennyiségi határozók Simple future/going to Feltételes mód Melléknevek fokozása Hely/időhatározók Vonatkozó névmások Vonatkozó mellékmondatok	
Kommunikációs szándékok	Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok: - személyes levélben megszólítás és elbúcsúzás; - bocsánatkérés és arra reagálás; - gratuláció, jókívánságok és arra reagálás. Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok: - sajnálkozás; - öröm; Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok: - valaki igazának az elismerése és el nem ismerése; - dicséret, kritika; Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok: - események leírása; - ismerés, nem ismerés. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok: - tiltás, felszólítás; - segítségkérés és arra reagálás; Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok: - visszakérdezés, ismétléskérés;	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

Az A2 szint követelményeinek legalább elégséges osztályzattal való teljesítése.

(Tematikai egység) szintleírás	Angol nyelv B1 szint (küszöbszint)	Órakeret: 160 óra
Előzetes tudás	Megért olyan mondatokat és gyakrabban használt kifejezéseket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak (pl. nagyon alapvető személyes és családdal kapcsolatos információk, vásárlás, helyismeret, állás). Az egyszerű és rutinszerű nyelvi helyzetekben tud kommunikálni úgy, hogy egyszerű és direkt módon információkat cserél családi vagy mindennapi dolgokról. Le tudja írni nagyon egyszerű formában a viszonyulását valamihez, a közvetlen környezetében és olyan területeken, amelyek a legalapvetőbb szükségleteket érintik.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ezen a szinten a diák megérti a fontosabb információkat a világos, standard szövegekben, amelyek ismert témáról szólnak és gyakori helyzetekhez kapcsolódnak a munka, az iskola és a szabadidő stb. terén. Elboldogul a legtöbb olyan helyzetben, amely a nyelvterületre történő utazás során adódik. Egyszerű, összefüggő szöveget tud alkotni ismert vagy az érdeklődési körébe tartozó témában. Le tudja írni az élményeit, különböző eseményeket, álmokat, reményeit és ambícióit, továbbá röviden meg tudja indokolni a különböző álláspontokat és terveket. <i>Beszédértés</i> A köznyelvi beszédet főbb vonalaiban megérti, ha az rendszeresen előforduló, számára ismert témáról szól. Megérti a legfontosabb információkat olyan rádió- és tévéműsorokban, melyek aktuális eseményekről, illetve az érdeklődési köréhez vagy tanulmányaihoz kapcsolódó témákról szólnak, és melyekben viszonylag lassan és világosan beszélnek. <i>Beszédkézség</i> Részt tud venni a nyelvterületen utazás közben felmerülő helyzetekben, valamint ismerős, mindennapi témákról adódó beszélgetésekben felkészülés nélkül. Egyszerű, összefüggő fordulatokkal el tudja mondani élményeit, céljait. Röviden meg tudja indokolni és magyarázni a véleményét, el tud mondani egy történetet, és véleményét meg tudja fogalmazni. <i>Olvasásértés</i> Megérti olyan szövegek lényegét, illetve a bennük lévő információt, melyek hétköznapi témákkal kapcsolatosak, gyakori témákkal foglalkoznak. Megérti az eseményekről, érzelmekről, véleményekről szóló írásokat. <i>Írás</i> Meg tud fogalmazni egyszerű, rövid, összefüggő szöveget ismert, hétköznapi témákban. Be tud számolni élményeiről, véleményéről.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag	
Előző szintek témakörei	Képregény, művészet Testápolás, testrészek, mozgás, betegségek, egészség Hangulatok, állásfoglalás, divat Kívánságok Család Természet, környezet	Biológia-egészségtan: testrészek, egészséges életmód, a betegségek ismérvei, fogyatékkal élők, betegségmegelőzés, elsősegély Informatika: digitális

	Utazás, vám, rendőrség, bank, posta Készülékek és működésük, Média, számítógép, újság, évszámok	tudásbázisok, könyvtári információs rendszerek, E-könyvek, médiatudatosság, számítógépes kapcsolattartás, információ keresése, az informatikai eszközöket alkalmazó média megismerése, az elterjedt infokommunikációs eszközök előnyeinek és kockázatainak megismerése, a netikett alapjainak megismerése, élőszóval kísért bemutatók és felhasználható eszközeik <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> rövid epikai, lírai, drámai művek olvasása, a reklám és a popzene új szóbeli költészete <i>Vizuális kultúra:</i> művészeti alkotások leírása, értelmezése
Nyelvtani fogalmak	Present simple, continuous, perfect Past simple, continuous, perfect Present perfect continuous Tárgyas/tárgyatlan igék Used to Módbeli segédigék (jelen, múlt idő) Szenvedő szerkezet Műveltető szerkezet Simple future (will/going to, present continuous) May, might, must, can't Nyomatékosítás Feltételes mód I wish/ if only Függő beszéd Gerund	
Kommunikációs szándékok	Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok: - engedélykérés és arra reagálás; Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok: - elégedettség, elégedetlenség; - csodálkozás; - remény; - bosszúság.	

	Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok: - véleménynyilvánítás, véleménykérés és arra reagálás; - egyetértés, egyet nem értés; - érdeklődés,; - ellenvetés; - akarat, kívánság, képesség, kötelezettség, szükségesség, lehetőség; - ígéret; szándék, terv, - érdeklődés értékítélet, kívánság, preferencia iránt. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok: - bizonyosság, bizonytalanság; A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok: - javaslat és arra reagálás; - kínálás és arra reagálás; Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok: - beszélési szándék jelzése, téma bevezetése; - megerősítés - témaváltás, beszélgetés lezárása.
--	--

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

A B1 szint követelményeinek legalább elégséges osztályzattal való teljesítése.

(Tematikai egység) szintleírás	Angol nyelv B2 szint (önálló nyelvhasználó)	Órakeret 160/év
Előzetes tudás	Megérti a fontosabb információkat a világos, standard szövegekben, amelyek ismert témáról szólnak, és gyakori helyzetekhez kapcsolódnak a munka, az iskola és a szabadidő stb. terén. Elboldogul a legtöbb olyan helyzetben, amely a nyelvterületre történő utazás során adódik. Egyszerű, folyamatos szöveget tud alkotni olyan témában, amelyet ismer, vagy amelyek az érdeklődési körébe tartoznak. Le tudja írni a tapasztalatait és különböző eseményeket, álmokat, reményeket és ambíciókat, továbbá vázlatosan meg tudja indokolni a különböző álláspontokat és terveket.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ezen a szinten a diák megérti az összetett konkrét vagy elvont témájú szövegek gondolatmenetét, beleértve a szakterületének megfelelő szakmai beszélgetéseket is. Folyamatos és természetes interakciót tud kezdeményezni és fenntartani anyanyelvű beszélővel, mely egyik félnek sem megterhelő. Képes világos és részletes szöveget alkotni széles témakörben, véleményét képes aktuális témákról kifejezni a lehetséges előnyök és hátrányok részletezésével. <i>Beszédértés</i> Megérti a hosszabb előadást, képes követni az összetett érvelést. Megérti a rádió és tévé aktuális eseményekről szóló hírműsorait, valamint a köznyelvet használó játékfilmek többségét. <i>Beszédkésztség</i> Folyékonyan és természetesen tud részt venni anyanyelvű beszélőkkel folytatott beszélgetésben mindennapi témákról felkészülés nélkül. Részletesen ki tudja fejteni, meg tudja indokolni, magyarázni és védeni a véleményét, el tud mondani egy történetet. <i>Olvasásértés</i> Megérti a jelenkor problémáival kapcsolatos szövegek (cikkek, beszámolók, narratívák) lényegét, illetve a bennük lévő információt, érvelést. Megérti az eseményekről, érzelmekről, véleményekről szóló irodalmi prózai szövegeket. <i>Írás</i> Képes világosan fogalmazni részletes, összefüggő szöveget a jelenkor problémáival és érdeklődésével kapcsolatos témákban. Be tud számolni élményeiről, képes kifejezni véleményét, érvelni egy álláspont mellett és ellen.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag	
Előző szintek témakörei	Reklám Ünnepek, szokások, szerepek Foglalkozások, állásinterjú Hirdetések Sport Ruházat Életrajz	<i>Társadalomismeret:</i> az ünnepek szerepe az ország, a régió, a család és az egyén viszonylatában <i>Médiaismeret:</i> a reklámok az ember életé-

	Lakáskeresés, bérleti szerződés Újságcikkek	ben, a nyomtatott sajtó szerepének megváltozása <i>Testnevelés és sport:</i> táncok, népi játékok, példaképek szerepe, sportágak jellemzői
Nyelvtani fogalmak	Present tenses Past tenses Future tenses Kijelölő, nem-kijelölő mellékmondatok Szenvedő szerkezet Future perfect Future continuous Vegyes feltételes mondatok Módbeli segédigék Gerund v. Infinitive Függő beszéd	
Kommunikációs szándékok	Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok: - engedélykérés és arra reagálás; Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok: - elégedettség, elégedetlenség; - csodálkozás; - remény; - bosszúság. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok: - véleménynyilvánítás, véleménykérés és arra reagálás; - egyetértés, egyet nem értés; - érdeklődés, - ellenvetés; - akarat, kívánság, képesség, kötelezettség, szükségesség, lehetőség; - ígéret; szándék, terv, - érdeklődés értékítélet, kívánság, preferencia iránt. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok: - bizonyosság, bizonytalanság; A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok: - javaslat és arra reagálás; - kínálás és arra reagálás; Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok: - beszélési szándék jelzése, téma bevezetése; - megerősítés - témaváltás, beszélgetés lezárása.	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

A B2 szint követelményeinek legalább elégséges osztállyal való teljesítése.

TESTNEVELÉS ÉS SPORT

7-10. ÉVFOLYAM

Az AKG kiemelt szerepet szán a sport, az egészséges élet hétköznapiakba való bevitelére, a mindennapos mozgás egész életre szóló szokássá tételére. A serdülő biológiai változása, érése, növekedése, elemi szükségletté teszi a mozgás értéként való kezelését. A kamaszkori rangsorképzés egyik kulcsszempontja az erő, a szépség, a mozgás, tehát súlyos hiba lenne háttérbe szorítani a test módszeres alakítását. A serdülőkorban fontos motiváló tényező a verseny, s mivel általában nem preferáljuk a gyerekek rivalizálását, inkább azt, hogy mindenki megtalálja magában és másokban azt, ami jó, ami elismerendő, ami érték, a sport terén kívánunk megfelelő versenyszituációt teremteni. Főleg a csapatsportok ugyanis, módot adnak a győztes vesztes játszmákra a közös cél érdekében az együttes erőfeszítés vállalására, az alkalmazkodásra és a társak munkájának megbecsülésére egyaránt. Ezért a képzés nagy részében a mindennapos testnevelés, mozgás feltételeinek biztosítása alapfeladat az AKG-ban. Ennek megfelelően, az általános testnevelés, és a 7-8-ban kötelező úszás mellett lehetőséget kínálunk a különböző sportszakosztályokban heti két, de legalább heti egy alkalommal történő részvételre. Tömegsport foglalkozásainkon alkalmat biztosítunk a házi versenyek lebonyolítására, a lemaradóknak a javításra, a nehéznek tűnő feladatok gyakorlására, de segítséget nyújtunk a testnevelésből érettségire készülőknek is. Az AKG szinte egész napos elfoglaltságot jelent a diákok számára ezért az élsportolóknak nehézséget jelenthet megfelelni a kétfrontos, vagyis az iskolai és a mindennapos edzésprogramon keresztül megjelenő elvárásoknak. Személyre szóló megállapodásokkal igyekszünk támogatni a helytállásukat, de hisszük, hogy az iskolai testnevelés követelményei segítik a koordinációs és kondicionális képességeik fejlesztését és pozitívan hatnak a sportolói mentalitásukra is. Többek között a baleset megelőzés érdekében a testnevelés órákon elvárás a fegyelmezett szabálykövető magatartás elsajátítása, de teret engedünk a felszabadult, önfeledt játéknak is. A mindennapos testnevelés követelményét az iskola személyi és tárgyi feltételeinek figyelembevételével a 7-8. évfolyamon a kötelező úszást is magába foglaló heti öt órarendi általános testnevelés órával, míg a 9. évfolyammal kezdődően heti három óra általános testneveléssel és két óra választott iskolai sportköri tevékenységgel vagy az igazolt versenyzőknek külső sportszakosztályi igazolással és értékeléssel tudjuk megoldani.

A hét évfolyamos gimnáziumban a tanulók a mozgástanulás magasabb szintjére lépnek. Ennek megfelelően az első évben kiemelt feladat a belépő tanulók fizikai állapotának felmérése, és a mozgásműveltségük mielőbbi kiegyenlítése, hiszen az alapokat különböző tanrendű intézményekben szerezték, ráadásul a felső tagozatos képzés közepén váltottak iskolát megszakítva egy céltudatos fejlesztési folyamatot. Erre építve valósul meg az életkori sajátosságokat és a szenzitív időszakokat szem előtt tartó komplex készség- és képességfejlesztés. A tulajdonképpeni sportági képzés persze már az 5. évfolyamon elkezdődik, de ez teljesedik ki a 7-8. évfolyamon, mindvégig szem előtt tartva a motoros teljesítmény két alapvető összetevőjének, a mozgáskészségnek és a motoros képességnek a szükségszerű összhangba állítását. Természetesen érzékeltetni kell, hogy az elmúlt években milyen népszerűvé váltak hazánkban is a kötelező tananyagban nem szereplő alternatív mozgásanyagok, mint az amerikai foci, fallabda, korfball, floorball, falmászás, capoeira stb., így a hagyományos sportágak és mozgásanyagok elsajátíttatása mellett ezek megismertetését is vállalnunk kell. Tizenegyedikétől tehát még nagyobb szerephez jutnak a szabadidős, rekreáció jellegű mozgások, azzal a céllal,

hogy a tanulók tervezzék meg és vegyék a saját ellenőrzésük alá a sporttal eltöltött idejüket, hogy a középiskola befejezése után is maradjon megszokott a rendszeres testedzés. A javasolt tartalmak feldolgozása igényes és sokoldalú mozgáskultúrával, magas szintű cselekvésbiztonsággal ruházza fel a tanulókat. Olyan tudásról van szó, melynek előnyeit észrevétlenül élvezik a mindennapok cselekvéseiben, motoros és motivációs bázisa a rekreációs célú sporttevékenységeknek, és nem utolsósorban utat mutat, és utat nyit a tehetségesek előtt az élsport világába. Ez az életkor kiemelkedő szerepet játszik a testnevelés és sport iránti elkötelezettség, az élethosszig tartó fizikai aktivitás iránti igény megalapozásában. Ebből a prioritást élvező szempontból a tartalom megjelenési formái és a hozzájuk kapcsolódó módszerek is kulcstényezőnek számítanak. A hét évfolyamos gimnázium 7–8. évfolyamán a sportági, illetve testgyakorlati ágak pszichomotoros tartalmai mellett különös gondot fordítunk a tudatosítást elmélyítő, az informáltságot gazdagító, ezáltal a kognitív szférát érintő elméleti ismereteknek – természetesen szorosan összefüggésben a motoros tartalommal. Így a tartalom szerves részei a személyi higiénével, a balesetek megelőzésével, a játék-versenyszabályokkal, a sport- és testgyakorlati ágakkal kapcsolatos alapvető technikai-taktikai tudáselemek, az életkorhoz igazított élettani ismeretek, a tudatos tanulást segítő cselekvési, biomechanikai, edzéselméleti elvek, módszerek stb. Az elméleti tudásanyag része továbbá az egészséggel, az életmóddal, azaz a test kultúrálásával kapcsolatos ismeretek köre.

A testnevelésóra minden mozzanata a 7–8. évfolyamon is magában rejti az erkölcsi tulajdonságok fejlesztésének lehetőségét. A játék- és viselkedésszabályok betartatásával a szabálykövető magatartást alapozzuk meg. De ez csak meggyőző pedagógiai tevékenység eredményeként valósulhat meg. Cél beláttatni azt, hogy a szabályok az egyén és a közösség érdekeit egyaránt szolgálják. Így élvezhető minden játék, a játék- és versenyszabályok tisztelete biztosítja az egyenlő feltételeket. Ilyen körülmények között az adott cél mindenki számára elérhető. Az erkölcsi fejlődést szolgálja a fair play fogalmának megismerése, az igazságosság elvének elfogadása és annak gyakorlatba ültetése, a kötelességteljesítés, a szorgalmas munkavégzés és a mások teljesítménye iránti felelősségérzet elismerése, de elvárásként jelenik meg a másokért érzett felelősség vállalás kifejeződése is. A motoros közeg természete megkívánja a társakkal való együttműködést, de együttnevelés esetén a közösséghez tartozó fogatékallyal élő társaknak történő segítség is erkölcsi kötelesség. Kiemelkedő sportembereink és sportélettünk sikereinek megismertetésével a nemzeti öntudat és a hazafias érzés kialakítása, elmélyítése mellett teret kapunk a sportban tehetséget mutatók mellett az összes tanuló motiválására, az átlagon felüli teljesítmény elérése iránti igényük felkeltésére. A testnevelés tanítás kiemelkedően hatékony terepe az együttműködési készség fejlesztésének, valamint a demokráciára nevelésnek. Az erőszakmentesség, az agresszió elvetése és a konfliktusok normális kezelése alapvető elv és gyakorlat a testnevelésben ezen az iskolafokon is. A közös célért való együttműködést kínálja a motoros oktatás megannyi szituációja. Az erőszakmentességet szolgálja a testnevelés azzal is, hogy felhívja a figyelmet a sporteseményekhez kapcsolódó agresszióra és elítéli azokat, a sportpályákon, illetve a médiában megjelenő formái esetében is.

Szembesülni önmagunkkal, reális testképet és énképet kialakítani szinte lehetetlenség lenne a motoros cselekvések végrehajtása és átélése nélkül. A motoros teljesítmény külső értékelése még nagyon fontos pedagógiai módszer ebben az életkorban. De a 7–8. évfolyamra az önértékelés, a belső értékelés szerepe egyre inkább felértékelődik. Önkritikai és kritikai érzékük eredményeként ebben az életkori szakaszban már határozott véleményt tudnak megfogalmazni saját és társaik teljesítményéről, illetve magatartásáról. A testi és lelki egészségre nevelés értékei egybeforrnak a testnevelés és sport műveltségterület célrendszerével. A testnevelés széleskörű nevelési céljai közé tartoznak azok a sport és a környezet kapcsolatát tartalmazó, a környezettudatosságot szolgáló információk, amelyre a szabadtéren történő sport-

foglalkozások adnak lehetőséget. Mivel a motoros képességek és készségek egymással szerves és funkcionális kapcsolatban fejlesztendők, a két összetartozó elemet játékos, élményt nyújtó módszerekkel, valamint célszerű szakpedagógiai instrukciókkal realizáljuk. Hozzáadjuk az életkornak, értelmi képességeknek megfelelő elméleti ismereteket, ezzel a sikeres tanulás, a hatékony motoros oktatás stratégiáját valósítjuk meg. Így megismertethetjük a tanulókat az eredményes tanulás alapvető technikáival, és felkészítjük őket az önálló testkulturális művelődésre.

A fejlesztési területek feladatainak fentebb bemutatott megvalósításával sikeresen munkálkodunk a hatékony, önálló tanulás, valamint a szociális és állampolgári kompetencia kialakításán.

Az anyanyelvi kommunikáció testnevelő tanár általi fejlesztése meghatározó eszköz a szaknyelvi terminológiai, valamint a testkulturális ismeretek koncentrikusan bővülő körének igényes közvetítésében. A kommunikációs kompetencia fejlesztése szempontjából a szűk értelemben vett szakmai közléseken túl, a tanár-tanuló kommunikáció milyensége, illetve a tanulók kommunikációs lehetőségeinek biztosítása sem elhanyagolható. Erre alkalom nyílik a tanórákon többek között a hibajavítás, a saját és más teljesítményének értékelése, a játékszituációk megbeszélése, a győzelmek-vereségek okainak feltárása, az egymásnak nyújtott segítségadás stb. keretében. Cél a testkultúrához kapcsolódó, valamint közösségben végzett motoros tanulás folyamatához kapcsolódó kommunikációs hajlandóság és nyitottság kialakítása.

A kezdeményezőkézség, a vállalkozói kompetencia fejlesztésére a testnevelés és sport természetéből adódóan ebben az életkori szakasz is számtalan lehetőséget tartogat. Elég csak a különböző foglalkoztatási formákban történő munkavégzésre gondolni. A testnevelési játékok, sportjátékok csapatainak megszervezésében, tevékenységükben, a tanórai versenyek lebonyolításában való részvétel is önálló feladat megoldását várja el a tanulóktól. Tanórán és tanórán kívüli foglalkozásokon, szervezeti és önkéntes formákban mindenki megtalálhatja a képességeinek, ambícióinak leginkább megfelelő reszortot, illetve feladatot. A kompetenciák és a fejlesztési területek összefüggéseire jellemző, hogy ennek a kompetenciának a fejlesztése egyúttal az erkölcsi fejlődést, a demokráciára nevelést, az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztését, a felelősségvállalást másokért az önkéntességet és még a pályaaorientáció nevelési területek céljait is szolgálják.

A testnevelés tanítás sajátos céljai közé kell sorolni az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetencia fejlesztését. A motoros cselekvések mozgásmintát és mozgásmodellt megközelítő megjelenítésük által esztétikai tartalommal bírnak. Ebből következően nagy hangsúlyt kell fektetni a megjelenítés, a végrehajtás minőségére, mert ezek egyrészt az eredményesség mutatói, másrészt a belső motiváció kiváltó hatásai lehetnek. Egy szemre is szép tornaelem vagy labdás megoldás nagy hatással van az egyénre és a társakra egyaránt. Az esztétikai élmény átélése, a kifejezőkézség kinyilvánítása kiváltja és fokozza a testnevelés iránti érdeklődést.

A testnevelés és sport műveltségterület tartalma már a kritikus gondolkodásra alapozva – a 9-13. évfolyamon tovább mélyíti és bővíti a sportolás, aktív pihenés alkalmazásához szükséges ismereteket és mozgásos tevékenységeket és az ehhez tartozó kompetenciákat. Erre az időszakra esik a munkaerőpiac elvárásainak történő megfelelés, az önálló felelősségvállalás, a munkavállalásra alkalmazhatóság, a munkabírás, a tanulás és mozgás helyes arányának megtalálása, valamint a választott rekreációs területtel kapcsolatos tudás összefoglalása, továbbfejlesztése. A műveltségterület ebben az életszakaszban közvetíti a civilizációs betegségek ismeretét, felismerési módjait, az ezek elleni küzdelem lehetőségét, módját.

A diák alapvetően képessé válik az eddig megszerzett tudás és kompetenciák birtokában a tárgyi és eszköztudását fejleszteni, valamint felelősen végig tudja gondolni a jövőjét sarkalatosan befolyásoló események fontosságát, azok szerepét. A kerettantervben megjelenő mozgásos és kognitív tartalmak sikeres akkomodációjának érdekében inkább a tanuló változó körülményekhez kapcsolódó alkalmazkodóképessége és nem a mozgásreprodukáló képessége kerül fejlesztésre. A különböző testgyakorlási formák hozzájárulnak az általános értékteremtés mellett a közös és az egyéni érdekek képviseléséhez, valamint erősítik a tantárgy alapvető és aktuális motivációs tényezőit, pl. ötletszerzés, élményszerzés, jókedv, kaland, testformálás, fogyókúra, párválasztás, kikapcsolódás, feszültség levezetés, örömszerzés, baráti kör, önmegvalósítás, teljesítménykontroll, sportolási divatok.

A kívánt célállapotban a közoktatási tanulmányait befejező fiatal képes a mozgáskommunikáció sokoldalú felhasználására, az iskolai testnevelésben tanult testgyakorlati ágak technikájának teljesítményhez kötött bemutatására, a testi képességekhez, az egészséges életmódhoz kapcsolódó ismeretek alkotó felhasználására, az egyéni és társas játékok, sporttevékenységek szervezéséhez szükséges ismeretek átadására és bemutatására.

Minden tanuló számára biztosítani kívánjuk a módszereiben döntően játékos cselekvések alkalmazásával az adekvát játékok és versengések felhasználásával az élményszerű motoros tanulást. Ebben az oktatási szakaszban is megkülönböztetett figyelmet kell fordítani az egységesség és differenciálás elvének megvalósulására, a belső, didaktikai differenciálásra. Ez a záloga annak, hogy minden tanuló eljusson a megszerzhető tudás legmagasabb szintjére és elérhetővé váljanak a társadalmi érdekeket is kifejező tantárgyi célok. A differenciálás alappillérei a tanulói képességek különbözősége, a motivációs háttér és a testneveléshez kapcsolódó egyéni célok. A fejlesztő munka igazodik a tanulásban mutatózó alapvető tendenciákra, de az oktatási-nevelési folyamatban bekövetkező változásokra is. A belső didaktikai differenciálás emeli a motoros tanulást, de egyúttal a személyiségfejlesztés egyéb dimenzióiban bekövetkező fejlesztés határfokát is. A motoros tanulás sajátossága ugyanis, hogy a tudáshoz, a teljesítményhez vezető úton formálódnak az értelmi, érzelmi-akarati, szociális képességek és tulajdonságok. A fejlesztés várt eredményei ennek megfelelően a készségekben, a képességekben, az ismeretekben és az attitűdökben megfogalmazható követelményeket is tartalmazzák.

A közoktatás kimeneti szakaszához közeledve a tudatosan tervezett, rendszeres képzésben megjelenik a testkultúrához tartozó, a sportkultúrát és sportműveltséget fejlesztő szabály-, élettani, anatómiai, illetve sporttörténeti oktatás, megteremtve a szükséges alapot és lehetőséget a közép- és emelt szintű érettségi vizsga sikeres teljesítéséhez, valamint a demokráciára nevelés és az erkölcsi nevelés segítéséhez. A vizsgált időszak általános műveltséget elmélyítő, pályaválasztási szakasznak tekinthető, hiszen a képzés előrehaladtával egyre nagyobb hangsúlyt kap a pályaeorientáció, a saját életút iránti felelősségvállalás. A tanulók értik, tudják a kultúra és a testkultúra kapcsolatrendszerét, a mozgásigény és mozgásszükséglet alakulását a biológiai fejlődéssel összhangban, az önálló testedzés elméleti és gyakorlati alapjait, a testi képességek és a mozgásműveltség sokoldalú fejlesztésének módjait, a testi és a lelki egészség megőrzésére vonatkozó lehetőségeket. Az alternatív, szabadtéri sportok kapcsán hangsúlyt kap a környezettudatos nevelés is.

Mindezek adják az egészségtudatos, sportos felnőtt élet megélésének bázisát. Megteremtik az élethosszig tartó mozgásos tevékenységekhez szükséges felelős döntések elegendő és rugalmasan bővíthető információs készletét – kiteljesedik az önértékelés. Képessé válnak a fiatalok arra, hogy a sportban átélt tapasztalataikból kiindulva bizonyos törvényszerűségeket

az élet más területén szerzett benyomásaikkal összevetve, a társas viszonyaikban alkalmazva önálló és realisabb képet alkossanak az őket körülvevő világról, az alapvető társadalmi kérdésekről. Ebben a szakaszban célként jelenik meg az iskolai műveltség differenciált megszilárdítása, amelyben már feltűnnek a szakképzés előkészítéséhez, a pályaválasztáshoz, a munkavállalói szerepekhez szükséges kompetenciák. Ez a szakasz a tudás alapvető tényezőit és összetevőit a tartalomba ágyazott képességfejlesztés elvének a szem előtt tartásával szilárdítja meg. Ebben az életkorban már kiemelten valósulhat meg – a kognitív fejlesztési oldal figyelembevételével – a testnevelés és sport oktatásában az alapvető egészséggel és önismerettel kapcsolatos értékek elsajátítása.

A tantárgy tanításának alapja a szaknyelv fejlődését biztosító anyanyelvi kommunikáció. Célja, hogy a tanulók képesek legyenek objektív módon elemezni saját egészségi állapotukat, ismerjék az egészségkárosító tényezőket, azok hatását, elkerülésük módját. Mindezek mellett tudatosan és minden tekintetben kielégítő módon kommunikáljanak, és saját véleményüket artikuláltnak, határozottan fejtsek ki az egészségtudatos életvitellel kapcsolatban és a társaknak nyújtott segítségadás során.

A sikeres interperszonális részvétel érdekében elengedhetetlen a viselkedési szabályok és az általánosan elfogadott magatartás megértése, ezáltal fejlődik a szociális és állampolgári kompetencia. E kompetencia alapját az a készség képezi, hogy építő módon tudjanak a tanulók kommunikálni, nézőpontokat kifejezni és megérteni, bizalmat keltő módon tárgyalni, és képesek legyenek az együttérzésre. Az egyénnek tudnia kell kezelni a stresszt és a frusztrációt, és építő módon kell ezeket kifejezésre juttatnia, továbbá különbséget kell tennie a személyes és a szakmai szféra között.

A sport- és mozgáskultúra bázisára építve fejlődik a vállalkozói kompetencia, ennek következtében egyénileg és csapatban is képesek a személyek dolgozni. Elvárható, egy olyan szemlélet kialakulása, amivel az egyén realisan számba veheti a saját erős és gyenge pontjait, valamint az a képesség, hogy a tevékenység során felmerülő kockázatokat értékelni és adott esetben vállalni tudja. A mozgásminőség és mozgás kivitelezés elemzésén keresztül fejlődik az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.

A hatékony tanulás kompetencia segítségével a tanulók egyénileg és csoportban is meg tudják szervezni saját edzettségük eléréséhez szükséges tevékenységüket, ideértve az idővel és információval való hatékony bánásmódot. A kompetencia magában foglalja az egyén tanulási folyamatának és szükségleteinek ismeretét, az elérhető lehetőségek felismerését, és az akadályok megszüntetésének képességét az eredményes edzettség és teherbírás érdekében. Ez az új tudás és készségek megszerzését, feldolgozását és asszimilálását, továbbá útmutatások keresését és alkalmazását jelenti. Ennek birtokában fejlesztik a tanulók azon képességeiket, ami rávezeti őket arra, hogy a feladatok végrehajtásában az előzetesen tanultakra és az élettapasztalatra építsenek, annak érdekében, hogy a tudást és készségeket helyzetek sokaságában tudják használni.

	7-8. évfolyam	9-10-11ny évfolyam	12-13. évfolyam
Összóraszám	320	288+192=480	183+122=305
Heti eloszlás	3 óra/hét + 2 óra úszás vagy tornaterem	3 óra/hét + 2 óra sport- kör vagy külső sport	3 óra/hét + 2 óra sport- kör vagy külső sport

7–8. ÉVFOLYAM

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes és nem természetes mozgásformák	Órakeret 34 óra
Előzetes tudás	A gyakorláshoz szükséges alakzatok öntevékeny gyors kialakítása. A tanult rend-, illetve gimnasztikai gyakorlatok folyamatos, pontosságra törekvő és megfelelő intenzitású végrehajtása. 8–10 gyakorlattal önállóan bemelegítés végrehajtása. Az autogén tréning alapfokú gyakorlatainak ismerete. A biomechanikailag helyes testtartás kialakítása. A tanévben alkalmazott gimnasztika alapvető szakkifejezéseinek ismerete. A bemelegítés és a levezetés szempontjainak ismerete. Öntevékenyen részvétel a szervezési feladatok végrehajtásában.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Gyakorlottság a szervezés célszerűségét, gyorsaságát szolgáló új térformák, alakzatok kialakításában. Egyszerű relaxációs technikák elsajátítása. Motoros tesztekkel mérhető fejlődés a kondicionális képességekben. A gimnasztikai gyakorlatok, gyakorlatsorok zenével összhangban történő végrehajtása. A kreativitás kinyilvánítása önállóan összeállított gimnasztikai gyakorlat-füzérrel. Az erősítés és nyújtás ellenjavallt gyakorlatainak ismerete és az okozati összefüggés egyszerű magyarázata. Igényesség a harmonikus, szép testtartás kialakításában. A kamaszkori személyi higiéniával kapcsolatos ismeretek bővülése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG Rendgyakorlatok, térbeli alakzatok kialakítása. A testnevelésóra szervezéséhez szükséges egyéb térformák, alakzatok. Mozgások zárt rendben, alakzatváltozások. Alakzatfelvételek járás és futás közben, a lépéshossz és a járás sebességének változtatásával. Ellenvonulások járásban és futásban. Fejlődések és szakadozások ellenvonulásban. Gimnasztika Természetes mozgásformák egyéni és társas gyakorlatok formájában, szerek, kéziszer használásával, játékos feladatokkal és versengésekkel összekötve. Játékos és szabadgyakorlati alapformájú szabad-, társas- szer és kéziszer-gyakorlatok (pad-, bordásfal-, labda-, karika-, ugrókötel-, gumikötel stb.). Nyújtó-, lazító hatású, állóképességet fejlesztő 8–16 ütemű, legalább 4 gyakorlatelemet tartalmazó szabadgyakorlatok és gyakorlatsorok. Bemelegítő és levezető gyakorlatok egyéni-, párban és társakkal végrehajtva, önálló tervezéssel is. Zenére végzett összefüggő gimnasztikasor. Egyszerű légző és relaxációs gyakorlatok. A testtartás javítását szolgáló ízületi mozgékonyt és a törzs erejét növelő gimnasztikai gyakorlatok.		<i>Matematika:</i> számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások. <i>Természetismeret:</i> testünk, életműködéseink. <i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.

Képességfejlesztés Az alapállóképesség fejlesztése és a keringés fokozása zenére történő futásokkal és futás közben végzett feladatokkal. A kar- és a láb dinamikus erejének növelése kéziszer-gyakorlatokkal. A ritmusérzék, a kreativitás és a kinesztétikus differenciáló képesség fejlesztése zenére végzett gyakorlatokkal. Játékok, versengések A szervezet előkészítését, bemelegítését szolgáló testnevelési játékok, eszközzel is. A testtudatot alakító, koordináció- és fittségfejlesztő szabályjátékok és feladatjátékok kreatív, kooperatív, valamint versenyjelleggel. Játékok testtartásjavító feladatokkal. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés A biomechanikailag helyes testtartás kialakítását, a gerinc izomegyensúlyának és a medence középállásának automatizálását biztosító eszközökkel is végezhető gyakorlatok. A láb statikai rendellenességei ellen ható gyakorlatok. Javasolt: A 10 testtájra vonatkozó gerinctorna gyakorlatanyagának felhasználása. Relaxációs alapgyakorlatok: (autogén tréning, progresszív relaxáció). Gyermekjóga-gyakorlatok. Motoros, illetve fittségi tesztek végrehajtása. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az általános bemelegítő gyakorlatok összeállításának szempontjai és a bemelegítő blokkok főbb élettani hatásai. A keringést fokozó természetes és speciális sportági mozgásformák jelentősége a bemelegítés és az edzettség szempontjából. Az életkori sajátosságoknak megfelelő funkcionális erősítő gyakorlatok ismeretei és végrehajtásuk szempontjai. Az erősítés és nyújtás kapcsolata, alkalmazásuk módszerei. Az ellenjavallt gyakorlatok indoklása. Relaxációs technikák és preventív gyakorlatok szerepe az egészségmegőrzésben. Az autogén tréning és progresszív relaxáció értelmezése. Az izomegyensúly fogalmának feltárása. A kamaszkori személyi higiéniével kapcsolatok információk. A tudatos higiénés magatartás ismérvei. Az edzettség értelmezése és a rendszeres fizikai aktivitás szerepe az edzettség megszerzésében és az egészségtudatos magatartásban.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ellenvonulás, gerinc-izomegyensúly, funkcionális gyakorlat, edzettség, egészségtudatos magatartás, autogén tréning, progresszív relaxáció, ellenjavallt gyakorlat, fizikai aktivitás, inaktivitás, intenzitás, terjedelem, időtartam, edzhetőség.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Úszás és úszó jellegű feladatok	Órakeret 28 óra
Előzetes tudás	Választott úszásnemben készségszintű, egy másikban 150 méteren víz-biztos folyamatos úszás. Intenzív úszásra törekvés rövidtávon. Fejesugrás végrehajtása és folyamatos taposás a mélyvízben.	

	Az úszással összefüggő balesetvédelmi utasítások, valamint az uszoda, fürdő viselkedési szabályainak betartása. Ismeretek az úszástudás, a vízbiztonság szerepéről az egészség megőrzésében és az életvédelemben. A külső visszajelzés információinak elfogadása és hasznosítása a különböző úszásnemek gyakorlásánál.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Távolságban mérhető fejlődés a tanult úszásnemekkel történő úszásban. Az egyéni adottságoknak és a megszerzett képességeknek megfelelő mellúszó technika elsajátítása. 50 m mellúszás, 150 m hátúszás és/vagy gyorsúszás, szabályos (fejesugrás, vízből indulás) rajttal, egyszerű fordulóval. Bevezetés a pillangóúszásba. A vízből mentés gyakorlatainak bemutatása. Az úszás életvédelmi és életmentési szerepe elméleti és gyakorlati ismereteinek elsajátítása. Felelősségérzet, segítőkészség kinyilvánítása. Érdeklődés megszilárdulása az úszás és a vizes sportok iránt.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG Gyors- és hátúszás A tanult technikák csiszolása, az úszásnem megfelelő ritmusának kialakítása gyors és folyamatos úszással. Folyamatos úszás: választott úszásnemben a táv és az időtartam növelésével; úszás a választott úszásnemben ritmus- és iramváltással. Technikajavító gyakorlatok segédeszközökkel. Mellúszás <i>Mellúszás kartempó:</i> gyakorlatok szárazföldön majd derékig érő vízben; karmunka siklás közben; folyamatos úszás karmunkával. <i>Mellúszás levegővétel:</i> karmunka levegővétellel, kifújás a víz alatt; belégzés minden második, majd minden kartempóra. <i>Mellúszás lábtempó:</i> gyakorlatok a parton/tornapadon; vízben segítségével, segítség nélkül; folyamatosan, levegővétellel. <i>Mellúszás kar- és lábtempó:</i> 2-4 ciklussal úszás; siklás a ciklusok között. Pillangóúszás Delfin lábtempó: ostorcsapás szerű hullámmozgás külön, majd mell kartempóval. Pillangó kartempó: gyakorlatok parton, vízben mell lábtempóval. Kar-, és lábtempó, levegővétellel: 4 láb egy kar levegővel, 2 láb egy kar levegővel, minden második kartempóra egy levegővétel. <i>Mélyvízbe ugrások, taposások:</i> taposás gyakorlása az időtartam növelésével; különböző feladatokkal; vízbe ugrások; taposó ugrás; fejesugrás különböző testhelyzetből. <i>Merülések:</i> merülések feladatokkal; a víz alatti tartózkodás időtartamának növelésével; a medence alján elhelyezett tárgyak felhozatala. <i>Úszások mélyvízben:</i> vegyesúszás (mell-, hát-, gyorsúszás) mélyvízben 50–200 m-en. <i>Rajtok, fordulók.</i> Fejesugrás guggolásból, térdelésből, hajlított állásból, harántterpeszből. <i>Vízből mentés-életmentés:</i> lebegések; úszás csak karral, vagy csak lábbal; úszás egyik, vagy mindkét karral a víz alatt; társ kimentése egyszerű mentési módokon. Vizes sportok		<i>Fizika:</i> közegellenállás, a víz tulajdonágai, felhajtóerő, vízszenyezés. <i>Biológia-egészségtan:</i> személyi higiénia, testápolás.

„Műugrás”: bemelegítések előre a medenceszegélyről: tornakarikán át, lábujjhegyre emelkedéssel megfeszített izomzattal; kézállásba merüléssel a medence aljára. Vízbeugrások hátra, társ segítségével. „Vízilabdázás”: taposógyakorlatok; vízilabdás úszás; gyorsúszások vízilabdás technikával jelzések kerülésével is; vízilabdás úszások labdavezetéssel; labdaátadások párokban; célba dobások. Egyéb vizes sportok: vízi gimnasztika; vízi aerobik. Képességfejlesztés A technikát előkészítő izomfejlesztő gyakorlatok eszközzel és eszköz nélkül. Aerob állóképesség-fejlesztés a tanult úszásnemek ritmusának, dinamikájának kialakításával, folyamatos úszással az úszás távjának növelésével. Az anaerob állóképesség fejlesztése rövid távok többszöri és erőteljes leúszásával. Koordinációs, kondicionális képességek fejlesztése úszástechnikai gyakorlatokkal. Játékok, versengések Fogójátékok különböző úszásnemekkel; bűvárjátékok; játékos vízbeugrások; vízilabdázás könnyített szabályokkal; vízi röplabdázás, vízi kosárlabdázás és vízi foci egyezményes szabályokkal. Sor- és váltóversenyek különböző egyéni, páros és csoportos úszófeladatokkal, eszközökkel; merülési versenyek; úszóversenyek különböző távokon; „műugró” versenyek. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés A vízi torna, a bemelegítés vizes gyakorlatai. Tartásjavító, prevenciós és rehabilitációs vízi gyakorlatok. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A mellúszás technikai elsajátításával összefüggő alapvető szakkifejezések. Az úszásnál érvényesülő hidrosztatikai és hidrodinamikai törvényszerűségek elemi ismeretei. Ismeretek az úszásról, mint a legszimmetrikusabb és legsokoldalúbb testet igénybe vevő sportágról. A serdülőkorral bekövetkezett alkati változások hatása a vízfekvésre, technikajavító gyakorlatok és egyszerű módszerek. Az anaerob állóképesség fogalma és a fejlesztés alapvető módszerei. A feldolgozásra kerülő vizes sportokkal kapcsolatos technikai és szabályismeretek. A vizes sportok balesetvédelmi és játékszabályai. Az úszóversenyekkel kapcsolatos ismeretek körének bővítése. Az úszástudás és a vízbiztonság szerepe az életvédelemben, az egészséges életmódban. Az úszás életvédelmi és életmentési szerepe. Az úszás, mint nemtől, életkortól és edzettségi állapottól független fizikai rekreációs lehetőség. A magyar úszósport nemzetközi sikerei és kiemelkedő úszóegyéniségei, edzői. Az úszás kiemelkedő nemzetközi képviselői.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mellúszás, vegyesúszás, vízből mentés, életmentés, anaerob állóképesség, vízilabdázás, fejesugrás, szabályos levegővétel, műugrás, vízi gimnasztika, vízi aerobik, vízi röplabdázás, vízi kosárlabdázás, vízi foci; rehabilitáció.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Sportjátékok	Órakeret 92 óra
Előzetes tudás	A sportjátékok technikai és taktikai készletének elsajátításában alkalmazott testnevelési játékok és játékos feladatok aktív és értő végrehajtása. A sportjátékok alapvető technikai készletének elsajátítása. Törekvés a játékelemek (technikai, taktikai elemek) pontos, eredményes végrehajtására és tudatos kontrollálására.	

	A sportjátékok játékszabályainak ismerete és alkalmazása. Szabálykövető magatartás, önfegyelem, együttműködés kinyilvánítása a sportjátékokban. Részvétel a kedvelt sportjátékban a tanórán kívüli sportfoglalkozásokon, vagy egyéb szervezeti formában.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A játékelemek eredményességre törekvő alkalmazása testnevelési játékokban és a sportjátékban. A sportjátékok technikai és taktikai készletét bővítő új elemek elsajátítása, és alkalmazása. Tapasztalatszerzés a taktikai helyzetek megoldásában. A játékszabályok kibővített körének ismerete és értő alkalmazása. A csapatjátékhoz szükséges együttműködés és kommunikáció fejlődése. A sportjátékokhoz tartozó test-test elleni küzdelem megtapasztalása és elfogadása. Konfliktusok esetén a gondolatok, vélemények szóban történő kifejezése és indokolása. A sportjátékokat kísérő sportszerűtlenségek, deviáns magatartások helyes megítélése. A sportjátékok magyar történetének kiemelkedő korszakai és személyiségei, valamint a világ élvonalába tartozó nemzetek megismerése. A sportjátékok iránti érdeklődés megszilárdulása. Az egyéni adottságokhoz és a megszerzett képességekhez igazodó sportjáték- tudás kialakulása, rekreációs célú vagy versenysport igényű alkalmazás elősegítésére.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
MOZGÁSMŰVELTSÉG Kosárlabdázás <i>Labda nélküli technikai gyakorlatok:</i> irányváltztatás, cselezés; cselezés induláskor és futás közben. <i>Labdás technikai gyakorlatok:</i> Labdás ügyességi gyakorlatok (normál méretű labdával). Labdavezetés: Labdavezetés félaktív, aktív védővel szemben játékos formában. Labdavezetés közben cselezés. Megállás, sarkazás, labdavezetésből kapott labdával változatos körülmények között. Megállás, sarkazás önpasszból és kapott labdával, meghatározott helyen és időben. Kosárra dobások: dobócsel, indulócsel után labdavezetés, fektetett dobás. Lepattanó labda megszerzése után kosárra dobás. Fektetett dobás labdavezetésből, illetve kapott labdával ráfordulással. Közép távoli dobás helyből. Átadások, átvételek: Átadás különböző irányba és távolságra, mozgás közben, kétkezes mellső átadással, pattintva is. Bejátszás befutó társnak. Páros lefutás egy védővel. Hármás-nyolcas mögé futással. Gyors indítás párokban. <i>Taktikai gyakorlatok:</i> Emberfogásos védekezés: labda nélküli és labdát birtokló támadó véde-se. Labdavezető játékos véde-se; védekezés a labdavezetést befejező és a még labdát vezető támadóval szemben. <i>Játékelemek alkalmazása:</i> 1:1 elleni játék, félaktív és aktív védővel; létszámfölényes helyzet 2:1 elleni játék. Befutások. 1:1 elleni játéka-dogatóval. Létszámfölényes helyzet 3:2 elleni játék. <i>Képességfejlesztés</i> Kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékokra jellemző labda nélküli és labdás technikai elemek, játékelemek gyakorlásával. Koordinációs képességek fejlesztése labdás gyakorlatokkal: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere	<i>Matematika:</i> logika, valószínűség-számítás, térbeli alakzatok, tájékozódás. <i>Vizuális kultúra:</i> tárgy és környezetkultúra, vizuális kommunikáció. <i>Fizika:</i> mozgások, ütközések, erő, energia. <i>Biológia-egészségtan:</i> az emberi szervezet működése, energianyelési folyamatok.

okozta feltételek közötti feladat végrehajtásokkal. A komplex képességfejlesztéssel hozzájárulás az edzettség és fittség szervi megalapozásához. A kognitív képességek fejlesztése (helyzetfelismerés, kreativitás, anticipáció stb.) az üres helyek, az előnyök felismerése, az ellenfél általi akadályoztatás kezelése, a célba találás, az összjátékban való részvétel eredményeként.

Játékok, versengések

A kosárlabdázás technikai, taktikai készségeinek tökéletesítése, valamint a játékelemek begyakorlása játékos feladatok és testnevelési játékok alkalmazásával. Kosárlabdázás labdavezetés nélkül, könnyített szabályokkal, a szabályok bővülő körének beépítésével. Kosárra dobó versenyek. Részvétel az iskolai mini kosárlabda bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás-nevelés elősegítése.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Baleset-megelőzés a kosárlabdázás játékelemeinek szabályos, körültekintő végrehajtásával, valamint a játékszabályok betartásával, a sport-szerűség szabályainak szem előtt tartásával. Sikeres tanulás biztosításával a kosárlabdázás megszerettetése, hozzájárulás a fizikai rekreációs sportágválasztáshoz.

Röplabdázás

Labdás technikai gyakorlatok, a tanult játékelemek tökéletesítése: Az alkar-, kosárárintés, felső ütőérintés és alsó egyenes nyitás gyakorlása egyéni, páros és csoportos gyakorlatokban.

Kosárárintés változatai: kosárárintés előre-hátra, alacsony és közepesen magasra elpattanó labdával. Kosárárintés célba, földre tett karikába, kosárba, különböző magasságú zsinór felett.

Felső egyenes nyitás. a mozgás végrehajtása a labda megütése nélkül, egyénileg a fallal szemben a labda megütésével; párokban a zsinór/háló felett. A nyitás végrehajtása a zsinórtól növekvő távolságra és különböző nagyságú célterületre, az alapvonal különböző pontjairól.

Felső egyenes nyitás-nyitásfogadás. A felső egyenes nyitás és az alkarérintéssel történő nyitásfogadás gyakorlása csoportokban, forgással.

Egyenes leütés: a mozgássor gyakorlása labda és zsinór nélkül, majd zsinórnál tartott, illetve pontosan dobott labdából.

Feladás-leütés: az egyenes leütés gyakorlása pontosan feladott labdából.

Egyéni sáncolás: a sáncolás mozgássorának folyamatos végrehajtása egyénileg falnál, zsinórnál/hálónál. A sáncolás folyamatos végrehajtása párokban a zsinór/háló két oldalán oldalirányú haladással. Párokban: a háló/zsinór fölé egymásnak tartott majd pontosan dobott labdával a sáncolás végrehajtása, szerepcserével.

Feladás-leütés-sáncolás: csoportokban, szerepcserével.

Taktikai gyakorlatok. Támadási alapformák. Helyezkedés támadásnál. Az ütés és a sáncolás fedezése.

Képességfejlesztés

Labdakezelési ügyesség komplex fejlesztése (reagáló képesség, gyorskoordináció, ritmusérzék, differenciális mozgásérzékelés, téri tájékozódás, és egyensúlyozás) a testrészek különböző felületeivel történő érintésekkel egyénileg, párokban és csoportokban. Az egyensúlyozó és téri tájékozódó képesség fejlesztése csoportokban végzett alapérintéseket tartalmazó gyakorlatokkal, fordulatok és helycserék végrehajtásával. Az erő-állóképesség fejlesztése az egyenes leütés és a sáncolás többszöri és folyamatos végrehajtásával. Mozdulatgyorsaság fejlesztése dobott labdák elérésére törekvéssel különböző kiinduló helyzetből.

Játékok, versengések

Az alapérintések tökéletesítése és a játékelemek eredményességének javítása testnevelési játékok, játékos feladatok alkalmazásával. 2:2, 3:3 elleni játék meghatározott érintési módokkal, a tanult érintések beiktatásával. Versengések egyénileg és párokban különböző érintésekkel.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

A röplabdajáték szabadidőben, szabadtéren, strandon is játszható technikai készletének, valamint egyszerűsített játékformáinak elsajátítása. Részvétel az iskolai mini röplabda bajnokságban, a tehetségesek irányítása a versenysportba.

Kézilabdázás

Labda nélküli technikai gyakorlatok: Alapmozgás, indulás, megállás, irányváltoztatások, cseles, megtévesztő mozgások, fordulatok labda nélkül. Lábmunka csiszolása. Indulócserek, le- és visszaforgások. Ütközések. Sáncolás helyben, mozgással talajon és felugrással. Résekre helyezkedés. Esések-tompítások.

Labdás technikai gyakorlatok: labdavezetés nehezített körülmények között irány- és ritmusváltoztatásokkal. Önszöktetés. Labdás cselek: indulási-átadási lövő cselek. Átadások: test előtti átadások, oldalról és hátulról érkező labda elkapása. Test mögötti átadások.

Kapura lövések: talajról különböző lendületszerzés után és felugrásból, passzív, félaktív és aktív védővel szemben. Átlövés felugrással is. Kapura lövések cselezés után. Kapura lövés bedőléssel, bevetődéssel. Ejtés.

Kapusmunka: helyezkedés, támadás, ill. védekezés esetén. Feladatok gyorsindítás esetén. Indítások megelőzése. Védés kézzel, lábbal. 7 méteres védeke.

Taktika: Egyéni taktika - betörések labda nélkül és labdával. A kapus átívelése. Kitámadás, halászás, szerelés, elzárás. Csapatrészt- és csapat-taktika: 1:1; 2:1; 2:2, 3:2, 3:3 elleni játék. Védekezés emberfogással, 6:0-s és 5:1-es területvédekezéssel. Üres helyre helyezkedés. Védőtől való elszakadás. Melléállásos elzárás. Gyors indítások. Lerohanásos támadás rendezetlen védelem ellen. Ötletjáték. Támadásból védekezésbe való gyors visszahelyezkedés.

Képességfejlesztés

A kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékra jellemző feladatokkal, gyakorlatokkal, a játékelemek intenzív gyakorlásával; mérkőzések játszásával. A labdás koordináció kiemelt fejlesztése: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladat végrehajtásokkal. A szervezet edzettségének növelése a szabadtéren különböző időjárási viszonyok között a játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával. A kondicionális és koordinációs képességek fejlesztésével hozzájárulás az edzettség és a fittség szervi megalapozásához.

Játékok, versengések

A kézilabdázás technikai, taktikai készletének tökéletesítése, valamint a játékelemek begyakorlása játékos feladatok és testnevelési játékok alkalmazásával. Célba dobó versenyek; kézilabdajáték a szabályok fokozatos bővítésével. Részvétel az iskolai bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás nevelés elősegítése.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Baleset-megelőzés a kézilabdázás játékelemeinek szabályos és körültekintő végrehajtásával. A kézilabdázás megszerettetésével és a játéktudás bővítésével a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése. A szervezet edzettségének növelése a szabadtéren különböző időjárási viszonyok között végzett játéktevékenységgel.

Labdarúgás

Labdás technikai gyakorlatok: labdavezetések mindkét lábbal, külső és belső csüddel, különböző alakzatban. Labdahúzogató, -görgetés haladás közben, fordulatokkal. Átadások (passzolások), átvételek mindkét

lábbal. Átadások laposan mozgás közben, íveltén növekvő távolságra, irányváltoztatással. Átvételek ívelt labdával. Labdalevétel: talppal, belsővel, külső csüddel, combbal, mellel. Levegőből érkező labda átvétele belsővel. Labda toppolás. Rúgások: belső csüddel, teljes csüddel, külső csüddel, állított labdával, mozgásból, a futással megegyező irányból, oldalról és szemből érkező labdával, különböző irányból érkező labdával. Dekázás: haladással, irányváltoztatással. Dekázás csoportosan csak lábbal, csak fejvel. Fejelés: előre, oldalra, különböző irányból érkező labdával. Fejelés felugrással. Cselezés: testcsel, labdavezetésből labda elhúzása oldalra, labdaátvétel testcsellel. Átadócsel, rúgócsel, rálépéssel, hátra húzással. Szerelés: alapszerelés- megelőző szerelés, labdaátvétel megakadályozása. Helyezkedés a támadó és a kapu közé, a labda elrúgása. Egyéb feladatok: partdobás szabályosan.

Kapusmunka: guruló- és ívelt labda megfogása, kigurítás, kirúgás állított, lepattintott labdával, helyezkedés, erős lövés megfogása, lábbal védés, kidobás.

Taktikai gyakorlatok: Gyors támadásba felfejlődés és visszarendeződés. „Poszt” vagy „udvaros” gyakorlás. Helyezkedés. Emberfogás poszt szerint. Támadásban a védőtől való elszakadás, üres helyre helyezkedés. Váltás védelemben. A támadások súlypontjának változtatása rövid és hosszú átadásokkal. Egyből játék. 4:2 elleni játék.

Képességfejlesztés

A motoros képességek fejlesztése a labdarúgás technikai készletének variálásával, intenzív, nehezített körülmények közötti nagyobb ismétlésszámban történő végrehajtásával. A komplex képességfejlesztést szolgálja a technikai elemek sajátos ritmusának-dinamikájának kialakítása, valamint azok változatos, egyre bonyolultabb feltételek (idő, pontosság, összjátékkényszer, ellenféljelenlét stb.) mellett történő gyakorlása. A szervezet edzettségének, fittségének növelése a szabadtéren, különböző évszakokban és időjárási viszonyok közötti gyakorlással, mérkőzések játszásával.

Játékok, versengések

A labdarúgás játékelemeinek elsajátítását és rögzítését segítő játékos feladatok, testnevelési játékok. Cserefoci. Lábtenisz meghatározott szabályokkal. Vonal foci. Játék 1 kapura 2 labdával. 2:1 elleni játék.

Labdavezető, dekázó, célba rúgó és fejelő versenyek egyénileg és csoportosan. Kispályás labdarúgó mérkőzések. Részvétel az iskolai kispályás bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás nevelés elősegítése.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Baleset-megelőzés az évszakhoz, az időjáráshoz alkalmazkodó sportág-specifikus bemelegítés-gyakorlataival, és a technikai- taktikai játékelemek szabályos és sportszerű végrehajtásával. A labdarúgásban különösen igénybe vett izmok erősítésének és nyújtásának elvei és gyakorlatai a sérülések, károsodások megelőzése érdekében. A szervek-szervrendszerek működésének fejlesztése a szabadtéren, különböző évszakokban és időjárási viszonyok között végzett sportág-specifikus motoros cselekvésekkel. Az élményszerű játékkal és a sokoldalú játéktudással a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A sportjátékokban a kibővített játékelem-repertoár technikai végrehajtására, a hibajavításra, a taktikai megoldásokra és hozzájuk kapcsolódó játékszabályokra vonatkozó ismeretek.

A játék kiteljesítését szolgáló egyéni- és csapattaktikai ismeretek. A sportjátékszabályok körének bővítése és a képzettséghez igazodó játékvezetési ismeretek. A specifikus sportjáték tudás elsajátításához szükséges motoros képességek és alapvető fejlesztési módszerek. A csapatjátékok szerepe az együttműködés, a társas készségek kialakításában, a közösségi sikerek átélésének lehetőségeiben. A sportszerűség, a fair play és a szabálykövető magatartás fontossága a sportjátékokban. A sportolói és a szurkolói magatartás pozitív és negatív vonásai, a sporteseményekhez kapcsolódó durvaságok, az agresszió helyes értelmezése. A sportjátékok kiemelkedő magyar bázisai, nemzetközi sikerei. A világ élenjáró nemzetei a sportjátékokban. A sportjátékok rekreációs célú felhasználási lehetőségei és szerepe az egészséges életmód kialakításában. A sportjátékokkal kapcsolatos balesetvédelmi és elsősegély-nyújtási ismeretek.	
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	„Félaktív”, aktív védő, dobócsel, indulócsel, önpassz, lepattanó labda, ráfordulás, befutás, páros lefutás, hármas-nyolcas, 1:1, 2:1, 3:2. elleni játék, lét-számfölényes helyzet. Adogató, felső egyenes nyitás, egyenes leütés, feladás, sáncolás, támadási alapformák, ütés-sáncolás fedezése, 1:1, 2:2 elleni játék. Ütközések, sáncolás, résekre helyezkedés, esés-tompítás, önszöktetés, átlövés, bevetődéses-bedőléses lövés, ejtés, betörés, gyorsindítás, kitámadás, halászás, elzárás, lerohanás. Átadócsel, rúgócsel, labda toppolás, emberfogás, védőtől való elszakadás, üres helyre helyezkedés, egyből játék, partdobás, sportágspecifikus bemelegítés, deviancia.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Atlétikai jellegű feladatok	Órakeret 36 óra
Előzetes tudás	A tanult futó-, ugró-, dobógyakorlatokban jártasság. A rajtok mozgáselemeinek végrehajtása az indítás jeleknek megfelelően. A futómozgás technikájának alkalmazása a vágta, illetve a tartósfutásban. Tapasztalat a nekifutás távolságának és sebességének megválasztásában. Kislabdahajítás. A kar- és láblendítés szerepe az el- és felugrások eredményességében. Az atlétikai versenyek lényeges szabályai. Szervezési feladatok vállalása a tanórai versenyek lebonyolításában.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az atlétikai cselekvésminták sokoldalú és célszerű alkalmazása. Futó-, ugró- és dobógyakorlatok képességeknek megfelelő elsajátítása és a versenyszabályoknak megfelelő alkalmazása. Az atlétika versenyszámainak eredményes tanulását és a teljesítmények javulását megalapozó motoros képességekben mérhető fejlődés elérése. A vágta-, a tartós-, valamint a váltófutás technikájának a mozgásmintához közelítő bemutatása. Ugrásoknál az optimális nekifutás, valamint az erőteljes kar- és láblendítés kialakítása. A hajításnál, lökésnél a lendületszerzés és kidobás összekapcsolása. Az ugrásoknál és a dobásoknál érvényesülő alapvető fizikai törvényszerű-	

	ségek ismerete. A futás, a kocogás élettani jelentőségének ismerete. Az érdeklődés cselekvésekben történő kinyilvánítása az atlétikai mozgások, valamint a sportolás és a rendszeres testedzés iránt.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG Futások, rajtok A korábban tanult rajtformák (álló- és térdelőrajt) gyakorlása. Térdelőrajt rajtgepről. Rajtversenyek állórajttal, térdelőrajttal 15-20 m-es távon. Repülő és fokozó futások. Gyorsfutások játékosan és versenyek alkalmazásával 30-60 m-es távon. Iramfutás, tempófutás a táv fokozatos növelésével. Váltófutás váltózónában, egyenesben, játékosan és versenyszerűen, egykezes váltással. Tartós futás a táv és az intenzitás növelésével. Futás feladatokkal, akadályokkal, átfutás akadályok felett. Futóiskolai gyakorlatok. Szökdelések, ugrások Szökdelő és ugróiskolai gyakorlatok. Sorozat el- és felugrások. Helyből távolugrás. Távolugrás guggoló vagy lépő technikával. A nekifutás, az elugrás és a talajérés iskolázása (elugró sávból). Magasugrás átlépő és guruló technikával. A nekifutás és a felugrás iskolázása. Dobások Dobóiskolai gyakorlatok. Dobások, lökések különböző kiinduló helyzetből tömött- és füles labdával, célba is. Vető mozdulat gyakorlása zónába vagy célba. Kislabdahajítás helyből, nekifutással hármás és ötös lépés-ritmusból. Kislabdahajítás célba. Súlylökés helyből és becsúszással (jobb és bal kézzel is). Vetés tömött labdával, két kézzel két oldalra. Vetések negyed- és egész fordulattal, a pördület iskolázása. Képességfejlesztés Az ideg-izom kapcsolat fejlesztése futóiskolai gyakorlatokkal. A reakció- és a vágtagyorsaság fejlesztése rajtokkal és vágtafutásokkal. Az idő- és tempóérzék fejlesztése iram- és tempófutásokkal. Gyorskoordinációs képességek fejlesztése különböző sebességgel végzett futásokkal. Az aerob állóképesség fejlesztése növekvő intenzitású tartós futással. Az ugrásokhoz szükséges gyorsuló fejlesztése szökdelő és ugróiskolai gyakorlatokkal, valamint sorozat el- és felugrásokkal. A dobóerő és dobóügyesség fejlesztés tömöttlabda-dobásokkal. Játékok, versengések Az atlétikai versenyszámok eredményes elsajátítását és az azokban elérhető teljesítmény fokozását elősegítő adekvát játékos feladatok és testnevelési játékok alkalmazása, versenyszerűen is. Az atlétikai versenyszámokban lebonyolított versenyek. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés Az atlétikai mozgások cselekvésmintáinak optimalizálása növeli a mindennapi cselekvések és feladathelyzetek biztonságos megoldását. Az	<i>Ének-zene:</i> ritmusgyakorlatok, ritmusok. <i>Biológia-egészségtan:</i> energianyerés, szénhidrátok, zsírok, állóképesség, erő, gyorsaság. <i>Informatika:</i> táblázatok, grafikonok. <i>Földrajz:</i> térképismertet.

életkori periódushoz igazodó arányos és harmonikus erőfejlesztés elősegíti az atlétikus versenyszámok eredményes elsajátítását és rögzíti a biomechanikailag helyes testtartást. A futások különböző formáinak és különböző terepen történő végzése cselekvésmintát szolgáltatnak a szabadidőben és különböző terepen végzett tartós futások, kocogások számára. Levezetés, a szervezet lecsillapítása. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A rajtolás sikerében kiemelt szerepet játszó indulás utáni fokozatosan növekvő és gyorsuló lépések, a lábak és a karok aktív munkájának tudatosítása. Az ugrásoknál és a dobásoknál érvényesülő alapvető fizikai törvényszerűségek. Az „aktív elugrás” értelmezése. Az ugrások és dobások eredményes elsajátításához szükséges erőfajták, információk a passzív mozgatórendszer megterhelését, károsodását okozó erőedzésekről. A mozgáskoordináció szerepének tudatosítása az állóképességi és gyorsasági teljesítményekben. Az akarati tényezők szerepe az állóképességet igénylő teljesítményekben Alapvető ismeretek a terhelési összetevőkről. Ismeretek a tartós terhelések hatásáról a keringési rendszerre, a szervek és szervrendszerek szabályozására, működésük gazdaságosságára és a tanulásban érvényesülő teljesítőképességre. Az atlétikai képzéssel pozitív magatartásbeli tulajdonságok fejlesztése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Váltózóna, egykezes váltás, magasugrás guruló technikával, hármas-ötös lépésritmus, vetés, ideg-izom kapcsolat, reagáló-gyorsaság, vágtagyorsaság, aktív és passzív mozgatórendszer, terhelési összetevő.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Torna jellegű feladatok	Órakeret 52 óra
Előzetes tudás	A testtömeg uralása szükséges segítségadás mellett. A tanult akadályleküzdési módok és feladatok biztonságos végrehajtása. Kötélmászás a képességnek megfelelő magasságig. Egyensúlygyakorlatok a képességnek megfelelő magasságon, szükség esetén segítségadás mellett. Az aerobik alaplépésekből 2–4 ütemű gyakorlat, egyszerű kartartásokkal és kargyakorlatokkal zenére is. A ritmikus sportgimnasztika egyszerű tartásos és mozgásos gyakorlat-elemei. Technikailag helyes járások, ritmizált lépések, futások és szökdelések. Hibajavítás. Balesetvédelem. Segítségnyújtás a társaknak.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tornajellegű gyakorlatok végrehajtásánál igényesség a helyes testtartás kialakítására, a koordinált mozgás és az erőközlés összhangjának megteremtésére. Talajon, gerendán, valamint gyűrűn összefüggő gyakorlatok önálló ös-	

	szeállítása, összekötő elemek alkalmazásával. A szekrény- és a támaszugrások biztonságos végrehajtása, a képességnek megfelelő magasságon. Az aerobik gyakorlatok végrehajtásában kreativitásra és igényes kivitelezésre törekvés. Az aerobik gyakorlatok zenével összhangban történő végrehajtása. A figyelemkoncentráció, az önkontroll és a kitartó képesség fejlődése. Önállóság, együttműködés és segítségnyújtás a torna jellegű gyakorlatok végrehajtásában.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG Torna (talajtorna, szertorna) <i>Támaszhelyzetek, támaszgyakorlatok, támaszugrások:</i> Támlázások előre, hátra, oldalra, mellső, hátsó fekvőtámaszban haladással is. Mellső és mély fekvőtámaszban karhajlítás, nyújtás. Akadályok leküzdése támaszfeladatokkal. Gurulóátfordulások előre, hátra, különböző kiinduló helyzetből különböző befejező helyzetbe. Gurulóátfordulások sorozatban. Fejállás különböző kiinduló helyzetből, különböző lábtartással és lábmozgással. Mellső mérlegállás. Fellendülés kézállásba bordásfalnál, segítséggel és segítség nélkül. Fellendülés futólagos kézállásba, gurulás előre. Repülő-guruló átfordulás néhány lépés nekifutásból (fiúknak). Kézen átfordulás oldalra, mindkét irányba megközelítően nyújtott testtel. Összefüggő talajgyakorlat. Csúsztatás nyújtott ülésből hasonfekvésbe és vissza (lányoknak). Vetődés mellső fekvőtámaszból nyújtott ülésbe (fiúknak). Ugrószekrény szélteiben (lányoknak: 3–4 rész, fiúknak: 4–5 rész): guggolóátugrás. Ugrószekrény hosszában (lányoknak: 3–4 rész, fiúknak 4-5 rész): gurulóátfordulás a szekrényen talajról elugrással; felguggolás, leterpesztés. <i>Függőgyakorlatok:</i> Akadályok leküzdése függőfeladatokkal. Mászás kötél/rúdon. Függeszekedési kísérletek bordásfalon felfelé és lefelé. Vándormászás. Függeszekedési kísérletek kötélben (fiúknak). Magas gyűrű (fiúknak): alaplendület; zsugorlefüggés; lendület előre zsugorlefüggésbe; zsugorlefüggésből ereszkedés hátsó lefüggésbe; homorított leugrás hátra, lendületből. Érintő magas gyűrű (lányoknak): lendületek előre-hátra; fellendülés lebegő függésbe; zsugorlefüggés; ereszkedés hátsó függésbe; függésben lendület hátra, homorított leugrás. <i>Egyensúlyozó gyakorlatok:</i> Magas gerendán, ferdén elhelyezett padon: természetes és utánzó járások, futások, fordulatok. 1 m-es gerenda (lányoknak): Járások előre, hátra, oldalt különböző kartartásokkal. Érintőjárás; hármas lépés. Járás guggolásban. Mérlegállás. Függőleges repülés különböző kiinduló helyzetből. Aerobik (lányoknak, fiúknak) Alaplépések, lépéskombinációk irányváltoztatással, forgással és karmunkával; komplett gyakorlatlánc (koreográfia); zenére történő duplázás; aszimmetrikus koreográfia. Ugrókötelgyakorlatok (lányoknak, fiúknak) <i>Lengetések:</i> oldalt lengetés; elől lengetés; fent lengetés; „fűnyíró”; 8-as figura. <i>Kötéláthajtások:</i> egy, illetve páros lábon szökdeléssel, előre és hátra kötélahajtással állóhelyben és haladással; futás mindkét láb alatt történő áthajtással; helyben futás a joggoláshoz hasonló lábmunkával. <i>Kombinációk:</i> oldalt lengetés egyik oldalra, majd páros lábon szökdelés közben kötélahatás előre, ezt követően oldalt lengetés másik oldalra; ugyanez hátra kötélahatással. <i>Fordulatok:</i> 2x180° fordulat (egy oldallengetés közben 180° fordulat,	<i>Fizika:</i> az egyszerű gépek működési törvényszerűségei, forgatónyomaték, egyensúly, reakcióerő, hatás-idő; egyensúly, tömegközéppont. <i>Biológia-egészségtan:</i> egyensúlyérzékelés, izomérzékelés. <i>Ének-zene:</i> ritmus és tempó.

majd kötélhajtás hátra a láb alatt, ezután a második 180° fordulat majd kötélhatás előre a láb alatt.

Képességfejlesztés

Koordinációs képességek komplex fejlesztése talajgyakorlati és gyűrűn végezhető elemek kombinált végrehajtásával, valamint az ugrószekevény alkalmazásával (téri tájékozódó-mozgásátállítódás képesség, ritmusérzék). A statikus és dinamikus egyensúly-érzékelés fejlesztése gerendán végezhető gyakorlatokkal, illetve azok variálásával. A váll, a kar és törzs erejének erősítése támaszhelyzetben és függésben végzett gyakorlatokkal. Zenére, állásban és talajon saját testsúllyal végezhető gyakorlatok a főbb izomcsoportok erősítése céljából (térdfeszítő, -hajlító, csípőfeszítők, -hajlítók, törzsfeszítő, -hajlító, könyökízület-feszítők, -hajlítók). Erősítő és statikus nyújtó hatású gyakorlatok variálása.

Játékok, versengések

Célszerű testnevelési játékok a tornaszerek (gerenda, ugrószekevény, zsámolyok) felhasználásával is.

Játékos feladatok, ugrókötéllal, kötélhajtással, hullámozó kör, hullámozó vonal. Összefüggő talajgyakorlat (fiúk-lányok), valamint gerendagyakorlat (lányok) önálló összeállítása, bemutatása összekötő elemek felhasználásával, a társak pontozásával. Tehetséggondozás a torna, az aerobik és ugrókötélt sportágakban tehetségesekkel különböző versenyeken való részvétellel, tehetségirányítás a versenysportba.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Az egészséges testi fejlődés elősegítése a tornajellegű feladatmegoldásokkal és az aerob munkavégzéssel. A test izmainak arányos fejlesztése, a biomechanikailag helyes testtartás, a gerinc izomegyensúlyának elősegítése a különböző támaszban és függésben végzett gyakorlatokkal, az erő- és nyújtó gyakorlatok összhangjának megteremtésével. A tornajellegű feladatmegoldásokkal a cselekvésbiztonság növelése, áttételesen a mindennapok biztonságos cselekvéseinek elősegítése.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A tornajellegű feladatmegoldásokhoz tartozó sportágak koncentrikusan bővülő szaknyelvi ismeretei.

A sportágspecifikus önálló és bemelegítés szempontjai.

Az erősítő és nyújtó hatású gyakorlatok alapvető anatómiai és élettani ismeretei.

A mozgáshibákkal kapcsolatos ismeretek bővítése, a technikáról alkotott mozgáskép pontosításához és az önkontroll elősegítéséhez.

A funkcionális és célzatos erőfejlesztő gyakorlatok kiválasztásának és végrehajtásának alapismeretei.

A zenei és az esztétikai kivitelezésre vonatkozó ismeretek.

Az életkor szenzitív szakaszai és értelmezésük alapismeretei.

A tornajellegű gyakorlatokkal kapcsolatos versenyrendezés és -lebonnyítás kérdései.

A feladat-végrehajtások során az egymásnak nyújtott segítségnyújtás és -biztosítás módjainak verbális és gyakorlati ismeretei.

Az egészséges életmód összetevői közül a rendszeres testmozgás és táplálkozás összefüggéseire vonatkozó ismeretek.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Futólagos kézállás, repülő guruló átfordulás, csúsztatás, vetődés, guggoló-átugrás, vándormászás, homorított leugrás, aszimmetrikus koreográfia, ug-rókötélgyakorlat, statikus és dinamikus egyensúlyérzékelés, statikus nyúj-tás, szenzitív életkori szakasz.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Alternatív környezetben üzhető sportok	Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	Az alternatív környezetben üzhető sportágak alaptechnikái. A tanult sportágak üzéséhez szükséges eszközök biztonságos használata. A természeti és környezeti hatások és a szervezet alkalmazkodó képessége közötti összefüggés ismerete. A természeti környezetben sportok egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályai. A mostoha időjárási feltételek melletti testmozgás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A helyi tárgyi feltételek függvényében választott sportági mozgásokkal a tematika továbbtervezése. A játék- és sportkultúra gazdagodása a szabadidőben szórakozást és a játékélményt nyújtó új sportágak mozgásanyagának megismerésével. A évszakoknak megfelelő rekreációs célú sportágak és népi hagyomá-nyokra épülő sportolási forma elsajátítása. Az egészséges életmóddal kapcsolatos ismeretek elsajátítása. A szabadban végzett mozgások jelentőségének belátása. A környezettudatosság fontosságának elismerése. A természeti/környezeti hatásokkal szembeni alkalmazkodó, ellenálló képesség növekedése. A verbális és nem verbális kommunikáció fejlődése a testkultúra ha-gyományos és újszerű mozgásanyagainak elsajátításával. A szabadidőben rekreációs céllal végzett fizikai aktivitás iránti pozitív beállítódás fokozódása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG Az évszaknak megfelelő és a körülményekhez, feltételekhez igazodó fizikai aktivitások: gyalogos-kerékpáros túrák, kirándulás, kocogás-tartós futás a szabadban, tájfutás, kerékpározás, BMX, görkorcsolyá-zás, gördeszkázás; hógolyózás, szánkózás, korcsolyázás, alpesi síe-lés; asztalitenisz, tollaslabda, floorball, T-ball, frízbi, =Nordic Wal-king (NW). Játékok a szabadban, pl. számháború, partizán, métajáté-kok. Asztalitenisz (folyosón és szabadban felállított asztalon is gyakorol-ható) <i>Előkészítő gyakorlatok:</i> a játékoknál felsorolt játékos gyakorlatok. <i>Technikai elemek:</i> alapállás; ütőtartás; lábmunka; tenyeres hosszú adogatás; tenyeres kontraütés; fonák hosszú adogatás; fonák kontra-ütés; fonák droppütés; tenyeres droppütés; fonák nyesett adogatás; tenyeres nyesett adogatás; alapszervák.		<i>Földrajz:</i> időjárási ismeretek, tájékozódás, térképhasználat.

Képességfejlesztés A <i>korcsolyázás</i> alaptechnikai elmeinek gyakorlásával az alapállóképesség, a lokomotoros gyorsaság, az alsó végtag erejének, valamint a koordinációs képességek közül kiemelten az egyensúlyozó képesség fejlesztése. Az <i>asztalitenisz</i> játékhöz szükséges koordinációs képességek fejlesztése játékos gyakorlatokkal, illetve az alapütések technikájának gyakorlásával. A láb és a kar gyorserejének fejlesztése, különös tekintettel az asztalitenisz sportág igényeire. Játékok, versengések <i>Korcsolyázás:</i> Játékos rajtolási és megállási gyakorlatok: rajtolás, megállás meghatározott vonal előtt és mögött. Ívben korcsolyázás tárgyak, társak megkerülésével. siklóversenyek, korcsolyaversenyek 30 és 60 méteren, időmérésre. Íves korcsolyázás tárgyhoz közeli kanyarodással, versenyszerűen. <i>Asztalitenisz:</i> Labdapattogtatás az ütő tenyeres, illetve fonák oldalán különböző testhelyzetben, állóhelyben és járás közben - ügyesebb és ügyetlenebb kézzel. Ütögetés a falra, illetve párokban - ügyetlenebb kézzel is. Játékos ütögetés, pattogtatás, egyensúlyozás állomásokon, mindkét kéz igénybevételével. Ütögetés az ütő tenyeres és fonák oldalát váltogatva. Szervák célba - versenyszerűen. Rövidített, illetve szabályos játszmák. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés Szabadidőben, különböző évszakokban, egyénileg, csapatban, formális és informális kertek között üzhető új testedzési formák megismerése, jártasság szintű elsajátítása. A szervezet edzettségének, ellenálló- és alkalmazkodó képességének fokozása a természeti és környezeti hatásokkal. Az egészséges életmóddal kapcsolatos tudásanyag bővítése, a környezettudatos magatartás formálása. Az új sportági mozgásformák megismerésével a motoros cselekvésbiztonság növelése, technikailag helyes elsajátításukkal a balesetek megelőzése. A technikai gyakorlatok káros kivitelezése következményeinek tudatosításával prevenciós ismeretek átadása. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A pszichomotoros tartalmakhoz tartozó információk az önálló és tudatos tanulás, gyakorlás elősegítésére. Az asztalitenisz kellékei, játék- és versenyszabályai. A környezetkímélő magatartás főbb kritériumai. A rekreáció alapértelmezése, életkori sajátosságai és az életen át tartó fizikai aktivitás alapismeretei.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Előre- és hátrakorcsolyázás, koszorú; tenyeres adogatás, tenyeres kontraütés, fonák adogatás, fonák kontraütés, fonák droppütés, tenyeres droppütés, fonák nyesett adogatás, tenyeres nyesett adogatás, alapszerva egészségvédő hatás, rekreáció.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Önvédelmi és küzdő jellegű feladatok	Órakeret 20 óra
---	--	-----------------------------------

Előzetes tudás	Az alapvető önvédelmi fogások és eséstechnikák. Grundbirkózás alaphelyzetek, kitolás és a kihúzás. A dzsúdó elemi guruló- és esés gyakorlatai. Néhány egyszerű önvédelmi fogás. A test-test elleni küzdelem. Az érzelmek és az agresszió szabályozása. Mások teljesítményének elismerése. A tanult önvédelmi és küzdő jellegű feladatok szabályai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A grundbirkózás további technikájának, szabályainak elsajátítása és gyakorlatban történő alkalmazása. Az önvédelmi módok megismerése és gyakorlatainak kontrollált végrehajtása. Különböző eséstechnikák biztonságos végrehajtása társ közreműködésével is. Leszorítás technikák és leszorításból történő szabadulások megismerése. Állásküzdelem kialakítása a dzsúdó elsajátított dobásaival. Veszélyes helyzetek, fenyegetettség felismerése, viselkedésminták elsajátítása a fenyegetettség elkerülésére. Segítségkérésre, menekülésre vonatkozó ismeretek elsajátítása. A sportszerű győzni akarás kinyilvánítása. A fájdalomtűrés és az önfegyelem fejlődése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG Önvédelem, önvédelmi fogások Szabadulások fojtásfogásból. Felső egykezes kalapácsütés, egyenes ütés és köríves ütés véde, háritása. Egyenes rúgás háritása. Véde után a tanult dobástechnikák alkalmazása (pl. egyenes ütés háritása oldalra kitéréssel, majd nagy külső horogdobás). Grundbirkózás Emelések és védeük. Mellső, hátsó és oldalemelések különböző fogásokkal (derékfogásból, hónaljfogásból, karlezárással, karfelütéssel stb.). Grundbirkózás szabályai, küzdelmek azonos súlyú partnerekkel. Dzsúdó <i>Különböző eséstechnikák</i> tompító felületének elsajátítása alacsony talaj közeli helyzetekben. Zuhanó esések előre, hátra, oldalra - különböző kiinduló helyzetekből (térdelés, nyújtott ülés, guggolás, hajlított állás, állás). Csúsztatott esés jobbra és balra állásban majd oldalazó szökdeléssel. Társas rávezető gyakorlatok (társ hátán történő ülésből, társ által kötéllel lábat meghúzva, térdelőtámaszból a társ általi kézkihúzással). Zuhanó esések társ általi lökésből állásban és mozgásban. <i>Földharc technikák:</i> leszorítás technikák ismerete. Rézsútos/oldalsó/fej felőli/lovagló üléses leszorítás technikája. A leszorításokból történő szabadulások ismerete. Mini küzdelmek befogott leszorítás technikákból történő szabadulás adott időn belül (pl. 25 mp). Mi-		<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> keleti kultúrák. <i>Biológia-egészségtan:</i> izmok, ízületek, anatómiai ismeretek, testi és lelki harmónia.

ni földharc küzdelem leszorítás technikák befogására irányulóan. <i>Dobás technikák:</i> Alapfogás. Egyensúlyvesztés irányai, a dobás részei. Nagy külső horogdobás (osoto gari), nagy csípődobás (ogoshi). <i>Átmenet dobástechnikából leszorítás technikába:</i> nagy külső horogdobást követően rézsútos leszorítás, nagy csípődobást követően rézsútos leszorítás. <i>Állás küzdelem (dzsúdó):</i> Tanult dobásokkal történő állasküzdelem. Képességfejlesztés Az önvédelmi és küzdő jellegű feladatok eredményes elsajátításához szükséges kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése természetes mozgásformák és játékos, egyéni és páros képességfejlesztő gyakorlatok alkalmazásával (mászások, kúszások, emelések-hordások, függeszkedések, húzások-tolások, kéziszerrel történő gyakorlatok). Játékok, versengések Az állás és földharc küzdelmet előkészítő páros küzdőjátékok. Földharcjátékok (szőnyegfelület esetén). Állásban végzett játékok. Emeléseket előkészítő páros küzdőjátékok. Mögékerülés, kiemelés páros játékos küzdőgyakorlatai. Állasküzdelmek azonos súlyú partnerekkel a grundbirkózás és a dzsúdó elsajátított elemeinek alkalmazásával. A tehetséges tanulók sportágspecifikus tudásának növelése a diáksportban történő versenyeztetéshez és a sportegyesületbe történő irányításhoz. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés A mindennapi cselekvésbiztonság növelése az eséstechnikák és tompítások elsajátításával. Viselkedésminták elsajátítása a veszélyes helyzetek és fenyegetettség elkerülésére. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az oktatásra kerülő gyakorlatok technikailag helyes végrehajtására vonatkozó ismeretek. Átfogó ismeretek a szabálytalan és tilos fogásokról. Az önvédelmi és küzdő jellegű feladatok eredményes végrehajtását befolyásoló alapvető motoros képességek ismeretei és életkorhoz igazított fejlesztés módszerei. A küzdősportok mint a magyar sport nemzetközi sikereinek kiemelkedő képviselője. Szemléletformálás a küzdősportok komplex személyiségfejlesztő értékeinek ismertetésével (motoros, kognitív, szociális és érzelmi akarati tulajdonságok). Mire tanít a dzsúdó? Néhány elv és bölcsélet a keleti mesterek tanításaiból. Annak tudatosítása, hogy a küzdőmódokban a szerény, szorgalmas és kitartó emberek találnak védelmi eszközt. A küzdősportok gyakorlásában alapvető elv az egészségi és élettani szabályok megtartásának elve: a gyakorlás és a pihenés helyes aránya, a helyes táplálkozás, a célszerű légzés, a túleröltetés elkerülése. Az óvatosság, a figyelem és a józan helyzetmegítélés mellett le kell küzdeni az elbizakodottságot, a vigyázatlanságot és a félelmet.	
---	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Felső egykezes kalapácsütés, egyenes ütés és köríves ütés, egyenes rúgás, fojtásfogás, leszorítás, nagy külső horogdobás (osoto gari), nagy csípődobás (ogoshi).
------------------------------------	--

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<i>Természetes és nem természetes mozgásformák</i> Gyakorlottság a célszerű óraszervezés megvalósításában. Egyszerű relaxációs technikákról tájékozottság. Egyszerű gimnasztikai gyakorlatok önálló összefűzése és előadása zenére. Az erősítés és nyújtás néhány ellenjavallt gyakorlatának ismerete. Az összehangolt, feszes testtartás kritériumainak való megfelelésre kísérletek. A kamaszkori személyi higiénéről elemi tájékozottság. <i>Úszás és úszó jellegű feladatok</i> A tanult két úszásnemben mennyiségi és minőségi teljesítményjavulás felmutatása. Mellúszás az egyén adottságainak és képességeinek megfelelően. A vízben mozgás prevenciók előnyeiről, a fizikai háttérrel ismeretek. A vízből mentés alapgyakorlatainak bemutatása. Felelősségérzet, érdeklődés, segítőkészség kinyilvánítása a vizes feladatokban. <i>Sportjátékok</i> Gazdagabb sportjáték-technikai és -taktikai készlet. Jártasság néhány taktikai formáció, helyzet megoldásában. A játékszabályok kibővített körének megértése és alkalmazása. A csapatjátékhhoz szükséges együttműködés és kommunikáció fejlődése. A sportjátékokhoz tartozó test-test elleni küzdelem megtapasztalása és elfogadása. Konfliktusok, sportszerűtlenségek, deviáns magatartások esetén a gondolatok, vélemények szóban történő kifejezése. Sporttörténeti alapvető tájékozottság a labdajátékokban. <i>Atlétika jellegű feladatok</i> Az atlétikai cselekvésminták sokoldalú és célszerű alkalmazása. Futó-, ugró- és dobógyakorlatok képességeknek megfelelő végzése a tanult versenyszabályoknak megfelelően. Mérhető fejlődés a képességekben és a sportági eredményekben. Az atlétikai alapmozgásokban mozgásmintához közelítő bemutatás, a lendületszerzések és a befejező mozgások összekapcsolása. A futás, a kocogás élettani jelentőségének ismerete. <i>Torna jellegű feladatok</i> A helyes testtartás, a koordinált mozgás és az erőközlés összhangjának jelenléte a torna jellegű mozgásokban. Talajon, gerendán, valamint gyűrűn növekvő önállóság jeleinek felmutatása a gyakorlásban, gyakorlat-összeállításban. A szekrény- és a támaszugrások bátor végrehajtása, a képességnek megfelelő magasságon.
---	--

	Látható fejlődés az aerobikgyakorlatok kivitelében és a zenével összhangban történő végrehajtása. Önkontroll, együttműködés és segítségnyújtás a torna jellegű gyakorlatok végrehajtásában. <i>Alternatív környezetben űzhető sportok</i> Az évszakoknak megfelelő rekreációs célú sportágakban és népi hagyományokra épülő sportolási formákban bővülő gyakorlási tapasztalat és fellelhető erősebb belső motiváció némelyik területén. Az egészséges életmóddal kapcsolatos ismeretek kinyilvánítása. A természeti erők és a sport hasznos összekapcsolásának ismerete és az ezzel kapcsolatos előnyök, rutinok területén jártasság. A környezettudatosság cselekedetekben való megjelenítése. A verbális és nem verbális kommunikáció fejlődése a testkultúra hagyományos és újszerű mozgásanyagainak elsajátításában. A szabadidőben végzett sportolás iránti pozitív beállítódás felmutatása. <i>Önvédelmi és küzdőfeladatok</i> A grundbirkózás alaptechnikájának, szabályainak gyakorlatban történő alkalmazása. A különböző eséstechnikák, szabadulások, leszorítások és az önvédelmi gyakorlatainak kontrollált végrehajtása társsal. Állasküzdelemben jártasság. A fenyegetettségi szituációkra, segítségkérésre, menekülésre vonatkozó ismeretek elsajátítása. A sportszerű győzni akarás kinyilvánítása. A fájdalomtűrésben és az önfegyelemben érzékelhető fejlődés.
--	---

Osztályzás, értékelés	Órakeret 18 óra
------------------------------	----------------------------

9-10-11NY. ÉVFOLYAM

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Sportjátékok	Órakeret 99 óra
Előzetes tudás	Életkornak megfelelő technikai és taktikai, elméleti és gyakorlati tudás. Aktív részvétel az előkészítő játékokban, sportjátékokban. Figyelmes és hatékony munkavégzés a gyakorlásban. Csapatjátékos tulajdonságok ismerete. Sportszerűség, a szabálykövető magatartás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A választott két labdajátékra vonatkozóan: Az új játékfeladatokban, játékszituációkban a technikai, taktikai és szabályismeret tudatos és felelős alkalmazása, bővítése. A sportjáték-specifikus képességek megerősítése.	

	A játéksituációk, játékeladatok magasabb gondolkodási, motoros szinten történő megoldása a szabálykövetés, a csoportkonszenzus és az ellenfél tisztelete szempontjából is.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG A labdajátékokra felkészítő mozgásfeladatok <i>Speciálisan előkészítő, rávezető, képességfejlesztő feladatok és testnevelési játékok</i> A labda nélkül végzett mozgások – szlalom futások (változó irányokba), vágások, irányváltások, taposások helyben, súlypontemelkedések, ugrások páros és egy lábbal, váltott lábbal – gyakorlási hatékonyságának, játékban való eredményes használatának továbbfejlesztése. Az alapmozgások nagyszámú variációja irányban, sebességnöveléssel. A reakcióidő és a társ mozdulatára reagálás optimumának elérése. A helyezkedés, helyzetfelismerés továbbfejlesztése a labdáért való harcban, cselek labdával és labda nélkül, küzdések váll-váll érintéssel a labda megszerzéséhez. Labdás ügyességfejlesztés egy-két labdával, a labdás ügyességfejlesztés összetettebb játéka: a labda fogadása, kezelése fokozódó lendületben, magasságban, távolságban, a labda továbbítása gyorsabban, lendületesebb, változó magasságokban, futás közben, labdavezetés, haladás a labdával gyors irányváltásokkal és ritmusváltásokkal. Az adott sportjáték technikái gyakorlása testnevelési játékokban, kido-bós, fogójátékok labdával, labdaszerző és -védő játékok, cicajátékok, pontszerzők, stilizált játékok, szabadon alkalmazott technikai-taktikai elemek és szabályismeretek mellett is. A mozgástanulást segítő eszközök használata (szemüveg, célkeret stb.). Bonyolultabb - kooperatív, kreatív - testnevelési és sportjátékok (pl. játékszabályok dinamikus változtatása, esélykiegyenlítő játékok, fordított eredményszámítás). A sportjátékokra való előkészítésen túlmutató, stratégiai jellegű, az élet-szerepekre felkészítő és inklúzióra érzékenyítő játékok. <i>Bemelegítés labdajáték foglalkozásra – részleges tanári irányítással</i> A bemelegítési modell ismételt gyakorlása és az önálló bemelegítésre való felkészítés. A modell minimális tartalma: sportjáték-specifikus futó-ugrómozgások, labda nélküli és labdás gyakorlatok az ízületek átmozgására, labdavezetések variációi helyben és haladással, páros, mikrocsoportos labdás gyakorlatok, bemelegítő testnevelési játékok labda nélkül és labdával, az adott labdajáték specifikus technikai és taktikai előkészítő gyakorlatai. A választott labdajátékok technikai és taktikai elemeinek gyakorlása, tökéletesítése, alkalmazása új variációkban, szituációkban.	<i>Matematika:</i> logika, valószínűségszámítás, térbeli alakzatok, tájékozódás. <i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.
Kosárlabdázás <i>Technikai elemek</i> Fokozódó lendületben, magasságban, távolságban csökkenő hibaszázalékkal végrehajtott alapállások, alapmozgások, magas, mély labdavezetések, helyben és mozgás közben, egy kézzel, váltott kézzel történő labdavezetések helyben és mozgás közben, bonyolultabb labdaátadások, kösárszerzések helyből, mozgásból és labdavezetésből.	<i>Fizika:</i> mozgások, ütközések, erő, energia. <i>Biológia-egészségtan:</i> az emberi szervezet működése, energianyag-

<i>Taktikai elemek</i> Kisebb csapatrészekben azonos létszámmal egymás elleni játék teljes anyagának beépítése az 5:5 elleni játékba, félpályás és egészpályás gyakorlatokkal. Emberfölényes helyzetek támadásban, védekezésben. A második, harmadik hullám helye, jelentősége. Emberfogás, területvédekezés, a védekezés változtatása, a védekezések kiterjesztése egész pályára. A mozgó rendszerű és ötletjáték összekapcsolása támadásban, és védekezés az adott támadó rendszerek ellen. A speciális feladatok megoldása (feldobás, alap- és oldalvonal-bedobás, büntetődobás utáni támadás és védekezés). <i>Kézilabdázás</i> <i>Technikai elemek végzése fokozódó lendülettel, erőközléssel, magasabban és távolabbra, csökkenő hibaszázalékkal</i> <i>Labda nélkül:</i> Rövid távú futások előre és a haladási iránynak háttal. Gyorsfutások közben irányváltoztatások és fordulatok, a társ futómozgásának követése. Indulócslek labda nélkül, térnyerésre törekvéssel mindkét irányba. A kapus mozgástechnikája, kapusiskola. <i>Labdával:</i> Alaphelyzetek, alapmozgások, támadó, illetve védő játékos esetén. Labdakezelési gyakorlatok 2–3–4-es csoportokban, 1–2 kézzel. Egykezes-kétkezes alsó-, oldalsó-, felsőátadások talajról és felugrásból cselezés után. Indulócsel, átadócsel, lövőcsel, cselkapcsolatok alkalmazása mindkét oldalra. Kapura lövések talajról, felugrásból és beugrásból, bevetődésből. <i>Taktikai elemek növekvő együttműködéssel és eredményességgel</i> <i>Támadó taktika:</i> Zárás, leválás alkalmazása. Támadás befejezések lerohanásból rendezetlen védelem elleni játékból. Szélsőbefutások. Beállós játék. A test-test elleni játék a támadásban. <i>Védekező taktika:</i> Védekezés emberfogással, terület- és vegyes védekezés alkalmazása a játékban. Ütközés talajon és levegőben. Sáncolás. 6:0, 5:1, 4:2 védekezési rendszerek. A test-test elleni játék a védelemben. <i>Labdarúgás</i> <i>Technikai elemek fokozódó kitartással, variációban, lendületben, magasságban, távolságban, csökkenő hibaszázalékkal</i> A labdás koordináció minőségi fejlesztése. Labdakezelések helyben, mozgás közben és irányváltoztatással, átadások mindkét különböző mértani alakzatokban. Rövid és hosszú labdaátadások talajon vagy levegőben. Átadások, átvételek mélységi, szélességi játékhelyzetek kialakításával. Lágú és kemény passzok különböző távolságokra. Induló-, futó-, átadási és lövőcslek védővel szemben. Kapura lövések rúgástechnikái. Fejelések technikái talajról, levegőből, társnak vagy kapura. <i>Taktikai elemek a variációk növelésével és végrehajtási minőség emelésével</i> Posztok betöltése: kapus, védő, középpályás, támadó. Rombuszban 4 játékos feladatmegoldása mélységben, szélességben, folyamatos helycserékkel. Kényszerítő passz, direktjáték.	rési folyamatok.
--	-------------------------

Röplabda <i>Technikai elemek optimális erőközléssel, fokozódó magasságban, pontossággal, folyamatossággal, csökkenő hibaszázalékkal</i> A tempóérzékenységet fejlesztő gyakorlatok, szökdelések, fel- és leugrások, mélységi és oldalirányú mozgások. Labdakezelés különböző testhelyzetekben, talajon és levegőben. A mélységlátást, labdához való igazodást elősegítő gyakorlatok, társtól dobott vagy falra feljátszott labdával. Gurulások, vetődések. Célba ütések és érintő labdatovábbítások mozdulatlan majd mozgó céltárgyra vagy társhoz. A sáncolás technikája egyéni- és párban. <i>Támadás és védekezés alapvető megoldásai</i> 2–3 fős támadási technikák védelem nélkül és védelem ellen, védekező feladatok, biztosítás, változatos támadás befejezések (erő, ív, elhelyezés stb. szempontjából). Versenyzés a labdajátékokban, a szabályok – játékszabályok begyakorlása – játékvezetési gyakorlat. Az elsajátított játéktudásnak megfelelő színvonalú játékszabályok alkalmazása, betartatása növekvő tudatossággal és önállósággal az osztályszintű gyakorlatok és mérkőzések során. Játéksituációk előidézése egy-egy szabály begyakorlására, a játéksituáció megállítása, elemenkénti ismétlése a szabálytalanság korrekciója érdekében. Egyszerűsített szabályokkal játék osztály, évfolyam és iskolai szinten – fokozatos bővítés a versenyszabályok irányába.	
Rövidített játékidővel gyakorlás, osztálymeccsek, villámtornák a diák-olimpiáknak megfelelő versenyszerű körülmények és a helyi szabályzás szerint. A tehetséges tanulók számára bővített játéklehetőség biztosítása. Rövid játékvezetői gyakorlás a tanárral együtt, rögzített, változtatható, egyszerűsített játékvezetésben. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Játéktípusok, szabályok, stratégiák működtetése. A tanult játékstratégiák (támadó és védő alaptaktika, emberelőnyös-emberhátrányos játéksituációk) felhasználása a taktikai magyarázatok, beszélgetések és játékszervezés során. Az animáció alkalmazása a játékok továbbfejlesztésében. Különböző életkorra, az egyénre és a helyzetre jellemző érzelmi önkontroll. A siker egyéni és csoportos átélése, a kudarc elfogadás, mint a tevékenység természete velejárója. Az alkotó, kooperatív mozgásos tevékenységek kezdeményezése, az ötletek kulturált megfogalmazása és megvalósítása. Az együttjátkozás előnyeinek, jelentőségének képviselője.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Játékrendszer, taktika, támadási rend, védelmi rend, önszerveződés, problémaorientált taktikai megoldás, támadási stratégia, védekezési stratégia, megegyezésen alapuló játék.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Torna jellegű feladatok és táncos mozgásformák	Órakeret 60 óra
Előzetes tudás	Részlegesen önálló, balesetmentes gyakorlás. Az alapvető torna mozgáselemek önálló bemutatása. Az aerobik kargyakorlatokat és lépésgyakorlatokat, alaplépések, haladások összehangolása a zenével. A kötél biztonságos lengetése és áthajtása. A szabályok érthető megfogalmazása. A gyengébbeknek, a segítségre szorulóknak feltétel nélküli segítségadás. Sportágak versenyrendszeréről alapismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az iskolai tornajellegű feladatok, táncos mozgásformák során a reális én- kép további alakítása. A gyakorlás során segítség adása és elfogadása, mások bátorítása révén a tevékenységek állandó motivációs hátterének biztosítása. Szabadabb és differenciáltabb önálló részvétel, az alkotókészség, kreativitás fejlesztése a gimnasztika, torna, esztétikai sportok, sporttáncok, történelmi és néptáncok mozgásrendszerén belül. Az esztétikus mozgás, a feszes, megtartott testmozgás további javítása. A test térbeli, időbeli és dinamikai érzékelésének, valamint a koordinált moz- gás és az erőközlés összhangjának továbbfejlesztése. A táncmotívumok ritmikailag, plasztikailag pontosabbá, az újabb koreográ- fiák, művészeti előadások tudatosabbá tétele. A saját kultúra újrateremtése iránti igény erősítése, a más népek kultúrája iránti tisztelet erősítése. Az ismeretek körének bővítése az adott versenysportágak hazai élvonaláról, ennek révén a nemzeti öntudat fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG Gimnasztika <i>Rendgyakorlatok</i> Állások, fordulatok állóhelyben, alakzatok, mozgások zárt rendben, alakzatváltozások. Variációk a ritmusban, a tempóban történő változta- tással, rendgyakorlatok zene nélkül és zenére is. <i>Szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok</i> 8–16 ütemű gimnasztikai gyakorlatok egyidejű fejlesztő hatásokkal, kiemelten a mély hát- és hasizmok, a függesztő öv, a lábboltozat izom- zatának optimális és precíz működése által. Gimnasztikai gyakorlatok alkalmazása az izommunka jellege szerint (nyújtó, erősítő, ernyesztő-lazító) arányosan, minden testrész mozgásaira kiterjedően, növekvő önállósággal a gyakorlatok kiválasztásában, nö- vekvő önállósággal a gyakorlatsorok összeállításában. A gyakorlatok variálása szempontjai szerinti változatok a mozgásütem változtatásával, a kiinduló helyzet és kartartás változtatásával, a kéziszé- rek – súlyzó, bordásfal, pad, medicinlabda – alkalmazásával. A dinami- kus és statikus erő kifejtés megkülönböztetése. A különböző erőadagolás változatos gyakorlatai alkalmazása. <i>Összetett, komplex, fizikai képességeket fejlesztő gyakorlatok</i>		<i>Fizika:</i> egyenes vonalú mozgás, periodikus mozgás, gravitáció, tömegvonzás, hatás- ellenhatás törvénye.

Szabadgyakorlati alapformájú és természetes gyakorlatok differenciáltan, egyénre szabottan, állandó gyakorlási jelleggel. Erőgyakorlatok az egyén számára optimális ellenállás leküzdésével. Aerob állóképesség-fejlesztő eljárások a gimnasztika eszközeivel. Az elrugaszkodás (dobbantás) gyorsaságának fejlesztése. Az egyensúlyozás továbbfejlesztésére a statikus helyzetek időtartamának és bonyolultságának növelése. Az esztétikus mozgások előadásmódja segítségével a testtartást biztosító kondicionális és koordinációs képességfejlesztő eljárások gyakorlása. Mászások, függeszkedések differenciált követelménnyel, az 1–8. osztályban elért egyéni szint szerinti fejlődést követő rendszeres kontrollal.	
Torna – iskolai sporttorna Célirányos előkészítő és rávezető gyakorlatok, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazó, átállító és mozgástanuló jelleggel. Talajon és a helyi tanterv szerint választott legalább egy szeren a korábbi követelményeken nehézségben túlmutató mozgásanyag tanulása, gyakorlása egységesen és differenciáltan. <i>Akrobatikus gyakorlatok – talajtorna, műszabadgyakorlat</i> <i>Tartásos gyakorlatelemek végzése:</i> tarkóállás, fejállás, kézállás, mérlegek kéztámasszal, mérlegállások, spárgák, hidak. <i>Mozgásos gyakorlatelemek végzése:</i> bukfencek különböző irányokba, tarkóbillenés, fejenátfordulás, cigánykerék, vetődések, átguggolások, átterpesztések, lábkörzések, dölések, felállások, egységesen az alapformában és differenciáltan a variációkban. Az esztétikus és harmonikus előadásmód rávezető eljárásai (feszítések, fejtartás, válltartás, spicc kidolgozása). Az elemek mennyiségének és nehézségi fokának továbbfejlesztése - differenciáltan. Az egyéni optimum, az önálló bővítés lehetőségének megjelenítése az elemkapcsolatokban, gyakorlatokban. A gyakorlatbemutató rítusa minőségi paraméterek hozzáadásával történik az ellenőrzések során. <i>Szertorna</i> A helyi tanterv által meghatározott szeren vagy szereken történik: egységesen az alapformában, differenciáltan a variációkban és az elemek mennyiségében és nehézségi fokában, egyénre szabott segítségadással társak és/vagy tanár közreműködésével, önálló tervezéssel és gyakorlással.	
<i>Szertorna fiúk számára</i> <i>Gyűrűn gyakorlás</i> – kéz- és lábfüggések, függések, lefüggések, mellső függőmérleg, hajlított támasz, nyújtott támasz, alaplendület, lendületvétele, húzódás-tolódás támaszba, vállátfordulás előre, homorított leugrás, leterpesztés hátra. <i>Szertorna lányok számára</i> <i>Gerendán gyakorlás</i> – állások, térdelések, ülések, fekvések, térdelőtámaszok, mérlegek, guggolótámaszok, fekvőtámaszok, támaszban átlenyújtás, belendítés, hasonfekvésből emelés fekvőtámaszba, térdelőtámaszba, fordulatok állásban, guggolásban. Szökdelések, lábcserék, felugrás egy láb át- és belendítéssel, homorított leugrás, terpesz csukaugrás.	<i>Fizika:</i> az egyszerű gépek működési törvényszerűségei, forgatónyomaték, reakcióerő, egyensúly, tömegközéppont. <i>Biológia-egészségtan:</i> egyensúlyérzékelés, izomérzékelés, elsősegély.

Ritmikus gimnasztika lányok számára Az 5–8. osztályokban megfogalmazott követelményeken nehézségben túlmutató követelmény mozgásanyagának tanulása, gyakorlása. Az esztétikus, szép és nőies mozgások előadásmódját segítő kondicionális és koordinációs képességfejlesztő eljárások. Célirányos előkészítő és rávezető gyakorlatok, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazó, átállító és mozgástanuló jelleggel (testtartás, tágasság, forgásbiztonság stb.). A ritmusérzék fejlesztése, önálló zeneválasztásra lehetőség a szélsőségektől való elhatárolódás mellett. <i>Szabadgyakorlatok</i> <i>Előkészítő tartásos és mozgásos elemek alapformái ismétlése, és új, összetett formák gyakorlása:</i> lábujjállások, terpeszállások, hajlított- és guggolóállások, lépő és kilépő állások, támadó- és védőállások, lebegő- és mérlegállások, nyújtott és hajlított ülések, lebegő ülések, térdelések, térdelőmérlegek, fekvések, kéz és lábtámaszok, ujj- és kartartások és mozgások (lebegtetések, ejtések, fordítások, hullámok), statikus és dinamikus törzsmozgások és lábmozgások. <i>Fő mozgások alapformái ismétlése, és új, összetett formák gyakorlása:</i> Testsúlyáthelyezések, járások, futások, szökdelések, ugrások (öt alapforma megkülönböztetése), egyensúlyhelyzetek, forgások, hullámok. Önálló bővítési lehetőség, önálló gyakorlatrészek hozzáadása a minimumhoz. <i>Labdagyakorlatok</i> Fogások végzése, gurítások talajon és testen, labdavezetések változatos vonalon a levegőben, átadások, leütések, dobások, elkapások, labdatartások (kézzel, lábbal, térddel, nyakkal stb.) változatos szabadgyakorlati formák felhasználásával. Önálló bővítési lehetőség, önálló gyakorlatrészek hozzáadása a minimumhoz tanári irányítással (1 perc). Aerobik mindkét nem számára A sportági jelleg – dinamikus, statikus erő, egyensúlyozás, lazaság, ruganyosság és ritmusérzék – megvalósításához szükséges előkészítő és rávezető gyakorlatok. Az aerobik kritériumainak való megfelelés fejlesztése a gyakorlás által: testtartás, mozdulatok precíz végrehajtása, szinkron a zenével és egymással. Az 5–8. osztályban tanult alaplépések összetett kombinációi 4–8 ütemben, aszimmetrikus elemkapcsolatok. Rövid elemkapcsolatok ismétlése magas cselekvésbiztonsággal (20–30 mp folyamatosan). Egyéni és páros koreográfiák gyakorlása, differenciált bővítése önállóságra törekedve, a szükséges minimálisan követelt elemek felhasználásával, bővítésével. Aerobik bemutatók az osztályon belül. Táncos mozgásformák <i>Történelmi táncok gyakorlása:</i> Előkészítéskor kiemelt jellemző a tánc során a páros viszony, az alkalmazott fogások, testtartás és a nő és a férfi szerep jellegzetessége.	<i>Ének-zene:</i> ritmus és tempó.
--	---

A helyi tantervben szabályozottan a kiválasztott tánc motívumai és motívumfüzérei.		
<i>Sporttáncok gyakorlása:</i> Csoportos táncformák – helyi tanterv szerint szabad választásban <i>Néptánc gyakorlása:</i> A magyar néptánc kincs egyszerűbb motívumai és azok kapcsolatai (alkalmazhatók a Dráma és tánc kerettantervben kidolgozottak is). Egy dunántúli és/vagy alföldi tánc típus motívumai és rövid táncfolyamata megtanulása, gyakorlása, előadása. Dunántúli ugrós és csárdás – dudálás, cifra és variációi, lengetők, bokázók, csárdás lépések, ridák, lezárók. Kalocsai mars – fareör lépés, félcelés, lenghangsúlyos rida, keresztlengető, ugrós motívumok páros és négyes forgással. <i>Egyéb tornajellegű mozgásformák:</i> A tornajellegű kondicionális és koordinációs képességek és készségek alkalmazása más – az helyi lehetőségek szerint a helyi tantervben rögzített – mozgásrendszerekben. Gúlatorna, falmászás, gumiasztal, eszközös táncok stb. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A szakkifejezések és vezényszavak ismerete, a legismertebbek önálló használata a tervezésben, segítségadásban és a hibajavítás értelmezésében. A saját test szemlélése, elfogadása, változásainak követése, és az ezzel kapcsolatos félelmek, szorongások, frusztrációk megfogalmazásának képessége (önreflexió), átélése és tudatos felvállalása. A nemnek megfelelő mozgás dinamikájának és/vagy esztétikájának ismerete. A saját és társ testi épsége iránti felelősségvállalás. A társak gyenge, esetleg sérült oldalának segítése, az erősségek elismerése, támogatása. A divat és a média testkultúrára ható kedvező és kedvezőtlen tényezőinek szétválasztása (értékfelismerés, önértékelés). Tájékozottság a tanult versenysportágak versenyrendszeréről, a magyar élsportolók eredményeinek ismerete.		<i>Vizuális kultúra:</i> reneszánsz, barokk. <i>Földrajz:</i> Magyarország tájegységei. <i>Etika:</i> társas viselkedés, önismeret, énkép, jellem, önreflexió, kooperatív munka.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szaknyelvi kifejezés, elem, vezényszó, RG-motívum, táncmotívum.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Atlétika jellegű feladatok	Órakeret 36 óra
Előzetes tudás	A térdelő- és állórajt technikája, a fokozó- és repülőfutás összehangolt kar- és lábmunkája. A rövid- és hosszú távú futásnál irambeosztási tapasztalat. Váltás alsó botatadással. Távolugrás guggoló technikája. Kislabdahajítás beszökkenéssel. Lökőmozdulat oldal felállásból, dobások lendületvétellel is.	
A tematikai egység	Az atlétikai mozgásokat befolyásoló jellegzetes biomechanikai törvényszer-	

nevelési-fejlesztési céljai	rűségek megismerése, egyre tudatosabb alkalmazása. Jártasság kialakítása az egyes szakági technikákban. Az emberi teljesítőképesség jelenlegi határainak viszonyítása a saját teljesítményhez, ennek révén az önismeret fejlesztése. Az egyéni teljesítmény túlszárnyalására ösztönzés. Az általános atlétikus képességek továbbfejlesztése, a más sportágakban történő alkalmazhatóság érdekében is.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG Futások, rajtok <i>A képességfejlesztés gyakorlatai</i> Az 5-8. osztályban végzett futóiskolai feladatok gyorsabban, erősebben és tudatosabban. Futóiskolai és futófeladatok bemutatás nélküli végrehajtása. Iramfutások. Aerob állóképesség fejlesztése, a kitartó futás távjának további növelésével, az önismeretre, a korábbi tapasztalatokra épített, a távnak megfelelő egyéni iram kialakításával. Akadályok felett 5-4-3 lépéses ritmusfutások könnyített magasságon és távolságon. Tartós és résztávós állóképesség-fejlesztő módszerek gyakorlása. <i>A sportági technika gyakorlása</i> Futások 30-60 m-en. A térdelőrajt szabályos végrehajtása a rövid és hosszú sprintszámokban. A váltófutás botátadási technikáinak, a váltótávolság kialakításának és a váltás szabályainak. A gátfutás lendítő és elrugaszkodó lábmozgásának ismerete. A rövid, közép- és hosszú távok közötti futótechnika megkülönböztetése. A tartós futás technikájának kontrollja, az egyéni tartós futás sebességének kialakítása az önálló gyakorlás elősegítése érdekében. <i>Játékok és versenyek</i> Rajtversenyek, sprintversenyek. Fogójátékok. Egyéni, sor- és váltóversenyek gyors-, akadály- és váltófutással. Egyéb testnevelési játékok futófeladatokkal. Ugrások, szökdelések <i>A képességfejlesztés gyakorlatai</i> A jártasság megszerzése a különböző szökdelő feladatokban, az 5-8. osztályban végzett ugróiskolai feladatok továbbfejlesztése, koordináltabban, nagyobb kiterjedéssel, erővel és tudatosabban, egylépéses sorozatugrás, illetve kétlépéses sorozat felugrás. Az el- és felugrások megkülönböztetése a feladatok végrehajtása során. Helyből távolugrások, emelkedések. <i>A sportági technika gyakorlása</i> Az ugrás előtti utolsó három lépés ritmusának kialakítása. Az elrugaszkodó láb és a lendítő láb, kar megfelelő mozgásának összehangolása. A lépő távolugró technika végrehajtása, aktív leérkezéssel. Az egyéni nekifutás próbái nagyobb elugró terület kijelölése mellett. Az átlépő technika végrehajtása 5-7 lépéses íven történő nekifutás. A flop-technika gyakorlása, s az egyéni nekifutó távolság kimérése és rögzítése. Az egyéb magasugró technikák megismerése, mozgástapasztalat szerzése növekvő teljesítményre törekvés nélkül. <i>Játékok és versenyek</i> Távolugróversenyek helyből és egyéni nekifutással. Magasugróversenyek egyéni nekifutással. Egyéni, sor- és váltóversenyek ugró és szökdelő feladatokkal. Egyéb testneve-	<i>Ének-zene:</i> ritmusgyakorlatok. <i>Biológia-egészségtan:</i> aerob, anaerob energia-nyerés, szénhidrátok, zsírok bontása, hipoxia, VO2 max., állóképesség, erő, gyorsaság. <i>Földrajz:</i> térképismeret. <i>Ének-zene:</i> ritmusok. <i>Informatika:</i> táblázatok, grafikonok.

lési játékok ugrásokkal és szökdelésekkel. Dobások <i>A képességfejlesztés gyakorlatai</i> Különböző szerekekkel, változatos dobásformák végrehajtása egy és két kézzel, különböző kiinduló helyzetekből. Speciális erősítés kézisúlyzókkal, súlyzókkal, erőgépekkel. <i>A sportági technika gyakorlása</i> A hajító, lökö, vető mozdulatok megkülönböztetése. Jártasság a hajító mozgással történő célba dobásokban. Öt lépés nekifutással, keresztlépéssel hajítás távolságra. A lekészítés technikájának és az impulzus lépés szerepének ismerete. A háttal felállásból történő lökés technikájának ismerete. Szabályos lökés végrehajtása oldal vagy háttal felállásból súlygolyóval vagy medicinlabdával. Az egy- és kétkézes vetés technikájának megkülönböztetése dobások során. <i>Játékok és versenyek</i> Kislabdahajító és szabadon választható egyéb dobószerezrel versenyek helyből és lendületszerzéssel. Súlylökő versenyek. Célbadobó versenyek. Váltóversenyek egy- és kétkézes hajítással, ill. lökéssel. Dobóiskolai versengések. Bemelegítési modellek gyakorlása a kocogások, futások, ugrások, dobások végzése és a versenyek előtt. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A futóversenyek, a váltás szabályainak ismerete. A középtávok állórajtra vonatkozó szabályainak, a köríven futás szabályszerűségeinek, a repülőrajt előnyeinek ismerete. A savasodás jellegzetes hatásainak és annak teljesítőképességre gyakorolt hatásának ismerete. Az állóképesség-fejlesztő módszerek ismerete. A nekifutás jellemzőinek ismerete távol- és magasugrásnál. Az ugrószámok főbb szabályainak és a sérülések megelőzésének ismerete. A dobások főbb versenyszabályainak és balesetvédelmi, biztonsági rendjének ismerete. A magyar olimpiai futó-, ugró- és dobóeredmények ismerete.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Reakcióidő, mozdulat- és mozgásgyorsaság; lépéshossz, lépésfrekvencia; irambeosztás, pihenőidő; ugróláb, lendítőláb, felugrás, elugrás; optimális sebesség, maximális sebesség; súlypont, szögsebesség, pördület, fordulat, hatás-ellenhatás, belső ritmus, dinamizmus.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Alternatív és szabadidős mozgásrendszerek	Órakeret 36 óra
--	--	----------------------------

Előzetes tudás	Motorikus képességek, mozgástapasztalatok. Balesetmentesen végzett szokatlan sportmozgások. A természetben űzhető sportok alapszabályai. A legfőbb balesetvédelmi és biztonsági szabályok alkalmazás szintű ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A helyi tárgyi feltételek függvényében választott sportági mozgásokkal a kívánt edzéshatás és élményszerzés elérése. Felkészítés az önálló vagy önszerveződő sporttevékenységek űzésére. A szervezet edzettségének, ellenállásának növelése a tudatosan szabadtéren tartott foglalkozásokkal. A testneveléssel és a sporttal kapcsolatos pozitív beállítódás, elköteleződés kialakítása az élményszerű, változatos és kötetlen foglalkozások által.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG Az 5-8. osztályban felsorolt lehetséges sportok, vagy/és a helyi lehetőségek adta egyéb alternatív, szabadidős sportok. Az egyén által előnyben részesített, élethossziglan űzhető sportok alternatíváinak bővítése. Előkészítés, felkészítés, képességfejlesztés Az élményszerű, természetben végzett előkészítő és rávezető gyakorlatokkal, a természeti erők felhasználásával a szervezet alkalmazkodóképességének, az edzettségnek, fittségnek a fejlesztése. A természetben végzett önálló bemelegítés, gyakorlás támogatása - laza tanári kontrollal. A környezettudatos viselkedés alapelveinek megismerése. Közlekedésbiztonsági szabályok elsajátítása és betartása. Felkészülés és együttműködés a különböző tábori lehetőségek, speciális, túra jellegű terhelések előtt és alatt. Technika és taktika gyakorlása Minimális helyigényű vagy kis eszközigényű sportmozgások megismerése. Az adott sportmozgás lehetőségeihez képest minél sokoldalúbb, balesetmentes elsajátítása, élményszerű gyakorlása. Játékok, versengések, akadályok legyőzése a választott sportban, fizikai aktivitásban. A fair play szellemének és a személyes biztonságának a szem előtt tartása minden mozgásos tevékenységben. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az élethosszig tartó mozgásos tevékenységek számára felelős döntésekhez szükséges képességek fejlesztése. Az egyéni képességek kibontakoztatása közösségi tevékenységek során. Transzferáló képesség fejlesztése a sportban átélt élményeknek az élet más területén, a saját és a környezet javára történő fordítására. Információk átadása, mások tanítása a megélt élmények, tábori tapasztalatok átadása. Prevenációs és rekreációs tevékenységformák elsajátítása, kreatív alkalmazása.		<i>Földrajz:</i> időjárási ismeretek, tájékozódás, térképhasználat.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kooperáció, önkéntesség, szabálykövető magatartás, segítségadás, környezet-tudatosság, edzettség, fittség, zene, ritmusérzék, egyensúlyérzék, bátorság-vakmerőség, közlekedési szabály.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Önvédelem és küzdősportok	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	A páros és küzdőjátékok, test-test elleni küzdelmek fajtái. A grundbirkózás mozgástechnikái, alapvető szabályai. A dzsúdóval kapcsolatos technikák fajtái és alkalmazhatóságuk a küzdelmekben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az egyén (ön)védelmét szolgáló egyszerűbb technikákban, küzdelmekben magas fokú jártasság elérése. A küzdő típusú sportágak, játékok tudatos alkalmazása során az önuralom erősítésére, a társak tiszteletére és a szabályok elfogadására szoktatás.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG A test-test elleni feladatokat csak és kizárólag azonos nemű és közel azonos testalkatú tanulókkal végeztetjük. Előkészítő és rávezető gyakorlatok, játékok a küzdelekhez Az 5-8. osztályos mozgásfeladatok variációinak gyakorlása, továbbfejlesztésük. Azon testi és pszichés képességek megerősítése, amik alkalmasak a tanulót a bonyolultabb gyakorlatok végrehajtására. Alap kézgyakorlatok, húzó-taszító gyakorlatok, lenyomó-emelő gyakorlatok, esések-zuhanások sérülésmentes elsajátítása, egészségi és élettani szabályok betartása. Küzdőgyakorlatok szerrel, szer nélkül társakkal vagy önállóan. Alapvető önvédelmi technikákat elsajátító gyakorlatok játékos és változó körülmények között. A gyakorlatok tanulása saját képességek figyelembevétele mellett történik. Grundbirkózás A 7-8. osztályos kerettantervben felsorolt fogások, kitolások, kihúzások, emelések, szabadulások gyakorlása, cselekvésbiztos végrehajtása. Újabb elemkapcsolatok megismerése, megoldása. Az egyensúlyhelyzetek tudatos kihasználása, mögékerülések, kiemelések állásból, térdelésből, földharcban. Dzsúdó Eséstechnikák, földharctechnikák, állástechnikák, önvédelmi fogások a 7-8. osztályban felsoroltak szerint. A technikák alkalmazása új variációkban, fokozódó erő kifejtéssel és bővülő szabályismerettel, önfeleglennel. A tanult variációk mellett – a szabályok adta kereteken belül – önálló megoldások, kreatív alkalmazások támogatása a küzdelmek során, az állásharcban, földharcban.		<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> keleti kultúra. <i>Biológia-egészségtan:</i> izmok, ízületek mozgékonyága, anatómiai ismeretek, testi és lelki harmónia. <i>Etika:</i> a másik ember tiszteletben tartása.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az általános és küzdőjellegű sportágak gyakorlását megelőző specifikus bemelegítő mozgások ismerete. Az eszközökkel végrehajtható küzdőfeladatok ismerete (tornabot, súlyzó, gumikötél, medicinlabda). A balesetveszélyes helyzetek felismerése, megelőzése. A küzdőfeladatok közben felmerülő saját és társas problémák konstruktív megoldása, és az ellentmondásos helyzetek szabálytudatos kezelése. A sportszerűség, sikerorientáltság, kudarctürés megfogalmazásának képessége. A felmerülő vitákban érvelés a sportszerű magatartás mellett.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Páros és csapat küzdőjáték, tiszta győzelem, pontozásos győzelem, önismeret, tisztelet, tus, ippon.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Egészségkultúra-prevenció	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	Légző, relaxációs és testtartásjavító gyakorlatok, alapvető gerinctorna-gyakorlatok, törzsizom-erősítő gyakorlatok és ellenjavallt gyakorlatok. Önfejlesztő mozgás, egészségtudatos szokás fogalma, gyakorlata. A prevenció tágabb értelmezése. A bemelegítés, a levezetés, a szervezet lecsillapítása jelentősége, szerepe. Tudatos baleset-megelőzés, a veszélyes helyzetek és a fenyegetettség elkerülése. A téli időjárás jótékony hatása az egészségvédelemre. A fájdalmak türése (oxigénadósság, savasodás).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A testkultúrához tartozó, az általános műveltséget fejlesztő élettani, anatómiai – elméleti és gyakorlati – tudás megalapozottá tétele. Az egészséges életvitel szükségleteivel kapcsolatos értékek és az egészségmegőrző szokásrendszer megerősítése. Az élethosszig tartó sportoláshoz szükséges felelős döntések rugalmasan bővíthető információs készletének rendszerezése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG Bemelegítés Általános bemelegítő mozgássor gyakorlása (futás, hajlítások, nyújtások, lendítések stb.). Fizikai felkészülés a sérülésmentes sporttevékenységre. Stretching gyakorlatok bemelegítő és levezető jelleggel. A sportági területeken tanult speciális bemelegítések ismételése. Edzés, terhelés A keringési rendszer terhelése megfelelő munkapulzus érték mellett, és a pulzus mérése (nyugalmi pulzus, munkapulzus, felső érték stb.). Az intenzitás, ismétlésszám és a pihenőidő változtatása, hatása a terhelésre. A fizikai fitness típusai, fejlesztési lehetőségei. A fizikai aktivitás szintjének becslése, követése. Részben önálló mozgásprogram-tervezés.		<i>Biológia-egészségtan:</i> ismeretek az emberi test működéséről, aerobterhelés, gerincferdülés.

Testépítés – a főbb izomcsoportok izolált hatású gyakorlatai. Gyakorlás az állapotfelmérés adataira épített célokért az edzettség fejlesztése, megőrzése érdekében – egyszerű edzéstervek a gyengeségek felszámolására. Edzés korszerű (alternatív) eszközökkel, erőgépekkel, fitneszgépekkel. Nemek közötti eltérések megjelenítése az edzésaktivításban. Gyakorlás az állapotfelmérés adataira épített célokért az edzettség fejlesztése, megőrzése érdekében. Köredzéses módszer változatos mintákkal, 4–6 feladattal.	
Motoros tesztek – központi előírás szerint. Az egészséges test és lélek megóvása. A testsúly, testtömeg, illetve lehetőség szerint a testösszetétel mérése – összehasonlító idősoros adatrögzítés. Stresszoldó és relaxációs gyakorlatok: Autogén tréning. A komputerhasználat ellensúlyozására megoldási minták gyakorlása. Kibővült gerinctorna-gyakorlattár: a biomechanikailag helyes testtartás megőrzésének gyakorlatai – állandó gyakorlás a tanár és a társak kontrollja, hibajavítása mellett. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A testtartásért felelős izmok erősítését és nyújtását szolgáló gyakorlatok megfogalmazása, felismerése, helyes kivitelezése, a helytelen kijavítása. A gerinckímélet lényegének ismerete a testnevelési és sportmozgásokban. A házi és kerti munkák gerinckímélő módjainak ismerete. A gerincsérülések leggyakoribb fajtáinak ismerete. Törekvés az önmagához képest a legjobb teljesítmény elérésére, a siker átélésére, a kudarc elfogadására és az azzal való megküzdés a teljesítmény részeként értelmezése. A saját test szemlélése, elfogadása, változásainak követése, kommunikációja, mint a műveltségterületi kommunikáció része. A serdülőkor specifikus feszültségei és érzelmi hullámvázai felismerése, és a sport általi oldás elfogadása. Felelősségvállalás kimutatása a társak egészséges életmódja iránt.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Stretching, nyugalmi pulzus, munkapulzus, testépítés, köredzés, intenzitás, ismétlésszám, testtömegindex, biomechanikailag helyes testtartás, megküzdési stratégia, gerincvédelem.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<i>Sportjátékok</i> Az adott iskolában a helyi tanterv szerinti technikai, taktikai és egyéb játékfeladatok ismerete és aktív, kooperatív gyakorlás. Komplex szabályismeret, sportszerű alkalmazás és a játékok önálló továbbfejlesztése. Játék lényeges versenyszabályokkal. A technikák és taktikai megoldások többnyire tudatos, a játékszerepnek megfelelő megválasztása. A játékfolyamat, a taktikai megoldások szóbeli elemzése, a fair és a csapatelkötelezett játék melletti állásfoglalás.
--	--

	Tapasztalat a játékvezetői gyakorlatban. Játéktapasztalat a társas kapcsolatok ápolásában, a bármilyen képességű társakat elfogadó, bevonó játékok játszásában, megválasztásában. <i>Torna jellegű feladatok és táncos mozgásformák</i> A mozgáselemek mozgásbiztonságának és a gyakorlás mennyiségének, minőségének oksági viszonyai megértése és érvényesítése a gyakorlatban. A javító kritika elfogadása és a mozdulatok kivitelezésének javítása. Esztétikus és harmonikus előadásmód. Önálló talaj és/vagy szergyakorlat, egyszerű aerobik elemkapcsolat, táncmotívumfüzér összeállítása. Célszerű gyakorlási és gyakorlósszervezési formációk, versenyszituációk, versenyszabályok ismerete. A tanult mozgások versenysportja területén, a magyar sportolók sikereiről elemi tájékozottság. <i>Atlétika jellegű feladatok</i> Egy kijelölt táv megtételéhez szükséges idő és sebesség helyes becslésére, illetve a becsült értékek alapján a feladat pontos végrehajtása. Évfolyamonként önmagához mérten javuló futó-, ugró-, dobóteljesítmény. A tempóérzék és odafigyelési képesség fejlődése a váltófutásban. A transzferhatás érvényesülése, más mozgásformák teljesítményének javulása az atlétikai képességek fejlődésének hatására. <i>Alternatív és szabadidős mozgásrendszerek</i> Az adott sportmozgás technikájának elfogadható cselekvésbiztonságú végrehajtása. A sebesség, gyorsulás és a tempóváltások uralása guruláskor, csúszáskor, gördüléskor. Tapasztalat a sportolás során használt különféle anyagok, felületek tulajdonságairól és a baleseti kockázatokról. Feladatok tervezése és megoldása alternatív sporteszközökkel. Az adott alternatív sportmozgáshoz szükséges edzés és balesetvédelmi alapfogalmak ismerete, és azok alkalmazása a gyakorlatban. <i>Önvédelem és küzdősportok</i> Az önvédelmi és küzdőgyakorlatokban, harcokban a közös szabályok, biztonsági követelmények és a küzdésekkel kapcsolatos rituálé betartása. A veszélyhelyzetek kerülése, az indulatok, agresszív magatartásformák feletti uralom. Néhány támadási és védekezési megoldás, kombináció ismerete, eredményes önvédelem, és szabadulás a fogásból. <i>Egészségkultúra és prevenció</i> Bemelegítés, fizikai felkészülés a sérülésmentes sporttevékenységre. A biomechanikailag helyes testtartás jellemzőinek és néhány jellemző deformitás kockázatának értelmezése, a megőrzés néhány gyakorlatának ismerete és felelős alkalmazása. A gerinc sérüléseinek leggyakoribb fajtái, és a gerinc és az ízületek védelmének legfontosabb szempontjainak ismerete.
--	--

	A preventív relaxációs gyakorlatok tudatos alkalmazása. A fittségi paraméterek ismerete, mérésük tesztek segítségével, ezzel kapcsolatosan önfejlesztő célok megfogalmazása az egészség-edzettség érdekében. A szükséges táplálkozási ismeretek alkalmazása a testsúly, testtömeg ismeretében. A rendszeres testmozgás pozitív hatásainak ismerete a káros szenvedélyek leküzdésében, az érzelem- és a feszültségszabályozásban.
--	--

Osztályzás, értékelés	Órakeret 27 óra
------------------------------	----------------------------

12-13. ÉVFOLYAM

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Sportjátékok	Órakeret 50 óra
Előzetes tudás	A helyi tanterv szerint választott labdajátékokban a 9–10. osztályos technikai, taktikai és egyéb játékfeladatok, lényeges versenyszabályok ismerete és alkalmazásuk. Megfelelés a játékszerepnek, sportszerű és csapatelkötelezett viselkedés. Tapasztalat a játékvezetői gyakorlatban. Empátia és tolerancia a társak elfogadásában. Önfejlesztő és társas kapcsolatépítő játékok ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A választott két labdajátékra vonatkozóan: A megoldások sokféleségének, sikerességének bővítése. Az önálló játékhoz szükséges technikai és taktikai tudás mennyiségi és minőségi növelése. Az egyéni fizikai adottságok és jellemvonások fejlesztése, a csapatok eredményességéhez szükséges képességek, attitűdök erősítése. A többféle labdajáték során a mozgástanulás folyamatában működő transzferhatás kihasználása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG Általános feladatok <i>Az önszervezés gyakorlása</i> Önálló csapatalakítás, bemelegítés, gyakorlás és játékszervezés. A közvetlen tanári irányítást többnyire nélkülöző, a támadás és védekezés megszervezésére, a csapatösszeállításra és az értékelésre vonatkozó megbeszélések a gyakorlásokba építve. Szituációk, feladatok megoldása, melyek során önálló az egyéni és/vagy társas döntéshozatal - a sportszerűség, tolerancia és empátia szem előtt tartásával. A tevékenységekhez tartozó felszerelések, berendezések önálló használata, rendben tartása, megóvása. <i>Lényeges játékszabályok készség szintű alkalmazása – játékvezetési gyakorlat</i>		<i>Fizika:</i> mozgások, ütközések, gravitáció, forgatónyomaték, pályavonal, hatás-ellenhatás.

A labdával vagy labda nélküli mozgások közben elkövethető, direkt vagy indirekt személyre irányuló szabálytalanságok elkerülését elősegítő gyakorlatok, megerősítések, megbeszélések. A kosárlabdában, kézilabdában és labdarúgásban szabályok engedte test-test elleni játék több lehetőségének modellálása, gyakorlása. Kézilabdában és labdarúgásban a mezőnyjátékosra és a kapusra vonatkozó szabályok ismerete, betartása. Röplabdában a forgásszabály, az első és második sorra vonatkozó főbb megkötéseknek való megfelelés, a háló és a labda hibás érintése szabályai és a labdára, emberre vonatkozó területelhagyás értelmezése. Az labdajáték-specifikus időhatárok betartásának gyakorlatai. A szabályok a képzettségnek megfelelő önkontrollos betartása, játék az elkövetett vétség önálló jelzésének elvárásával. Játékfolyamatok „belső” játékvezetéssel, megegyezéssel. A játékvezetés gyakorlása laza tanári kontrollal, önállóan, a lényeges játékszabályok alkalmazásával, néhány játékvezetői non-verbális jel használatával is. Az eredmény jelzésében és egyszerűsített jegyzőkönyvvezetésben szerzett gyakorlat. <i>Versenyhelyzetek</i> Az labdajátékok alap- és játéksmereteinek alkalmazása, megmérettetése osztályszintű mérkőzéseken, házigazdságokon, a tehetségesebb tanulók számára a korosztályos diákolimpiai és egyéb versenyeken. Kosárlabdázás <i>Technikai elemek tökéletesítése, alkalmazása</i> Új variációk a már megtanult technikákkal kisebb taktikai egységekbe ágyazottan - mindenféle cselezés, ritmusváltás, biztonságos labdabirtoklás, kidobott labda elfogása, labdavezetés különböző testhelyzetekben, támadó, védő láb- és karmozgások, összetettebb átadások, kötetlen átadási formák, lepattanó labda megszerzése, ebből indulás, átadás vagy kosárra dobás. A technikákat alkalmazó játékok párban, csoportban a variációk önálló és kreatív felhasználásával. <i>Taktikai továbbfejlesztés</i> A lényeges védekezési formák - terület védelem, emberfogásos védekezés, vegyes védekezés – gyakorlása és önálló alkalmazása. Formációk begyakorlása két vagy több ember kapcsolatára támadásban és védekezésben (elzárások, elfutások, leválás, lepördülések). Játék minden összetételű, emberhátrányos, emberelőnyös és azonos létszámú taktikai szituációban. Önálló játék (streetball, illetve egész pályás 5:5 elleni játék).	
Kézilabdázás <i>Technikai elemek tökéletesítése, alkalmazása</i> Változatos variációk megoldása már megtanult technikákkal kisebb taktikai egységekbe ágyazottan. Taktika előkészítő futó- és fogójátékok, test-test elleni küzdelmek. Labdatechnikák összetett és bonyolultabb alapformái cselekvésbiztosan végrehajtva: szemből, oldalról, hátulról érkező labda megjátszása, labdaátadások gyors futás közben, átadások hosszú lött passzokkal, átadások test mögött pattintva, légpaszok, távolba dobások, célkeretbe dobá-	<i>Matematika: térgeometria – gömbtérfogat; valószínűségszámítás.</i>

sok, cselek és cselkapcsolatok lövő és ellentétes kézzel. Szélsők, átlövők, beállók kapura lövéseinek gyakorlása, alkalmazása rövidebb akciók befejezéseként. Kapusiskola, szemaforvédelem. <i>Taktikai továbbfejlesztés</i> Gyors indítások gyakorlása, létszámbeli előnyből, illetve hátrányból való támadások. A támadó taktika posztonként történő alkalmazása, játéksituációk ismétlése 1–2 beállóval, lerohanás rendezetlen védelem ellen. Védekezés irányítása gyorsindítás esetén. Védelem megszervezése térnyeréses húzással, védekezési taktika végrehajtása 6:0, 5:1, 4:2 védekezési rendszerek esetén.	
Labdarúgás <i>Technikai elemek tökéletesítése, alkalmazása</i> A 7-8. osztályban tanult elemek összetett variációkban alkalmazott megoldásai csökkenő hibaszázalékkal, labdakezelési cselekvés biztonsággal, eredményes befejezésekkel: igazodás az álló, illetve érkező labdához, rövid és hosszú átadások, kapura lövések, különböző alakzatokban álló, illetve mozgó labdával átadások, átvételek, megtévesztő mozdulatok, szélességi és mélységi átadások váltogatása, pozícióváltások szélességben és mélységben zavaró ellenféllel szemben is, felívelés, beadások, letámadás, visszatámadás. Pontos cselezések, szerelések elsajátítása, alkalmazása a játékban. Változatos kapura lövések, ívelések, rúgásfajták alkalmazás, a labda céltudatos irányításával. Fejelések különböző fajtái dobott vagy rúgott labdából. Szögletűrúgás, bedobás eredményes technikája, büntetőrúgások különböző távolságból. Gólszerzés különféle testrésszel a szabályok betartása mellett. <i>Taktikai továbbfejlesztés</i> A területvédekezésben szerzett tapasztalatok, megoldások bővítése. A szoros és követő emberfogás gyakorlása kisebb és nagyobb egységekben. Védelmi rendszerek ismerete és gyakorlása. Támadási variációk felépítése a különböző védekezési formák ellen. Csapatrészekben belüli koordinált együttműködés, és csapatrészek összjátékának megvalósítása a kötött játékfolyamatok és ötletjáték során.	<i>Biológia-egészségtan:</i> érzékszervek külön-külön és együttes működése.
Röplabdázás A röplabda sajátossága kettős: egyrészt a játékos nem birtokolhatja a labdát, így a döntési idő igen-igen rövid és a cselekvés pillanata elé helyeződik, másrészt a játék szabályai szerint a játékosok között nincs testi kontaktus. E két szempont alapvetően meghatározza az oktatás menetét. <i>Technikai elemek tökéletesítése, alkalmazása</i> A labdaérintés biztonságának, a labda tudatos és pontos helyezésének gyakorlása, a hibaszázalék csökkentése, az élvezhető, folyamatos játék elérése érdekében: alapérintések különböző testhelyzeteken keresztül (térdelve, ülésből, hajlított állásból), érintő labdatovábbítások társnak vagy céltárgyra, társtól dobott labda továbbítása alkar vagy kosár érintéssel földre helyezett zsámolyba, svédsekreénybe, bombázás lengőlabdára, ütött labdával mozgó cél eltalálása. Tanult támadási technikák gyakorlása, a felső egyenes nyitás elsajátítása	

helyes technikával talajról, tehetségesebbek felugrásból. Leütés, pörgetés, ejtés támadó technikák elsajátítása talajról és felugrásból. A feladás technikájának biztonságos alkalmazása alkar és kosárérintéssel egyaránt. A háló felett ékezett nyitásfogadások gyakorlása változó irányú és erejű labdákkal, technikai kombinációkkal. Az eredményes sáncolás elsajátítása, sáncolás párban is. Gurulások, labdamentések technikájának továbbfejlesztése. Röptenisz, szabadon választott vagy megkötött érintéssel csak meghatározott érintéssel. <i>Taktikai továbbfejlesztés</i> Védekezések különböző állásrendek szerint, a csillagalakzat, alapvédekezési forma megtanítása. 4:2-es és az 5:1-es védekezési és támadási játékelemek elsajátítása. Ütő és sáncoló játékosok melletti védekezés, sánc mögötti ütött vagy ejtett labdához való elhelyezkedés, támadás közbeni helycserék megtanítása, helytartási szabály betartása.	
ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A sportági ismeretek magasabb szintű, kreatív alkalmazása az alkotó, kooperatív feladatokban, játékokban, sportjátékokban. A testnevelési és sportjátékok mozgásai, szabályrendszere egymásra épülésének megértése. A játékszabályok, játéktípusok tudatos alkalmazása. A legfontosabb játékvezetői jelzések ismerete. A sportjátékok transzferhatásának felismerése és a lehetséges összefüggések értelmezése az egyéni fejlődés szempontjából. A páros és társas kapcsolatokban konstruktív konfliktusmegoldás. Sportjáték-történeti ismeretek, érdekességek iránti érdeklődés, tájékozottság a témában. A személyes biztonság és társak biztonságának védelme a játéksituációkban, a döntésekben pedig a baleset-megelőzés fontosságának tudatos képviselése. A sport és környezettudatosság értő összekapcsolása, a sportolási felszerelés és környezet felelős, jövőorientált használata.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Játékrendszer, taktika, támadási rend, védelmi rend, önszerveződés, problémaorientált taktikai megoldás, támadási stratégia, védekezési stratégia, megegyezésen alapuló játék.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Torna jellegű feladatok és táncos mozgásformák	Órakeret 26 óra
Előzetes tudás	A differenciáltan összeállított gyakorlatok bemutatása átlagos mozgásbiztonsággal, szükség esetén segítő biztosítással. Esztétikus, fegyelmezett, feszes testtartású végrehajtás. Differenciált gyakorlási mennyiség és minőség okai, következményei. Gyengeségek ellensúlyozása képességfejlesztéssel, gyakorlással. Kiss tanári segítséggel, aktív tevékenykedés gyakorlási és versenyszituáci-	

	óban. Részleges önállóság és segítségadás az egyéni, páros és társas feladatokban.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A koordináció, a cselekvésbiztonság, a zenéhez illeszkedő mozgásritmus továbbfejlesztése a tornajellegű és táncos sorozatok során a már ismert és új elem- és motívumkapcsolatokkal is. Az önállóság és kooperativitás növelése a mozgásrendszer működtetésének minden területén: bemelegítésben, képességfejlesztésben, gyakorlásban, versenyzésben, versenyrendezésben. Az erősségek és gyengeségek figyelembevétele. A közös tervezés, kivitelezés során az asszertív kommunikáció fejlesztése. A produktumok jó tartással, biztos kiállással történő, gördülékeny, könnyed, plasztikus, esztétikus végrehajtásának elérése.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
MOZGÁSMŰVELTSÉG Gimnasztika <i>Rendgyakorlatok gyakorlása</i> A korábbi évfolyamokon gyakoroltak bővített elemkapcsolatokkal történő ismétlése. Alkalmazásuk az óraszervezés funkcióinak megfelelően, iskolai jeles napokon, esetenként ünnepélyes lebonyolítással. <i>Szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok végzése</i> A gyakorlatok variálása szempontjai szerinti változatok: pl. mozgásütem változtatása, kiinduló helyzet és kartartás változtatása. Az agonista és antagonisták izmok arányos, harmonikus fejlesztése. Az aktív és passzív izomnyújtás – a hatás elkülönítése. Kéziszerkezetek – thera band, gyógylabda, homokzsák stb. – alkalmazása. 8-16 ütemű gimnasztikai gyakorlatok, egyidejű mozgáskapcsolatok, aszimmetrikus sorozatok. Önállóság a gyakorlatok kiválasztásában, gyakorlatsorok összeállításában. <i>Összetett, komplex, fizikai képességeket fejlesztő gyakorlatok végzése</i> Szabadgyakorlati alapformájú és természetes gyakorlatok differenciáltan, egyénre szabottan. Az ízületi lazaság megtartása, fokozása gimnasztikai és stretching gyakorlatokkal. Erőgyakorlatok az egyén számára optimális ellenállás leküzdésével. Anaerob állóképesség-fejlesztő eljárások a gimnasztika eszközeivel. Az egyensúly gyakorlatok: dinamikus gyakorlatok guggolásban, ülésben, fekvésben, forgómozgásokkal sorozatban. Az esztétikus mozgások előadásmódját segítő kondicionális és koordinációs képességfejlesztő eljárások. Mászások, függeszkedések differenciált követelménnyel, az egyéni fejlődést követő rendszeres kontrollal. Torna, sporttorna Talajon és a helyi tanterv szerint választott vagy választható egy szeren a korábbi követelményeken nehézségben túlmutató minimumkövetelmény mozgásanyagának tanulása, gyakorlása. <i>Akrobatikus gyakorlatok – talajtorna</i> Tartásos gyakorlatelemek, elemkapcsolatok gyakorlása: tarkóállás, fejl-	Kapcsolódási pontok <i>Fizika:</i> egyensúly, mozgások, gravitáció, szabadesés, szögelfordulás. <i>Biológia-egészségtan:</i> az izomműködés élet-tana.

lás, kézállás, mérlegek kéztámasszal, mérlegállások, spárgák, hidak mozgásos gyakorlatelemek gyakorlása: bukfencek különböző irányokba, tarkóbillenés, fejenátfordulás, kézenátfordulás oldalt, vetődések, átguggolások, átterpesztések, lábkörzések, dőlések, felállások egységesen az alapformában és differenciáltan a variációkban, az elemek mennyiségének és nehézségi fokának továbbfejlesztése differenciáltan. <i>Akrobatikus gyakorlatok – műszabadgyakorlat</i> Gyakorlás során az egyéni optimum, önálló bővítés megjelenítése az elemkapcsolatokban, sorozatokban. Az esztétikus és harmonikus előadásmód igénye (feszítések, fejtartás, válltartás, spicc) mint minőségi elvárás megjelenik a hibajavítás, ismétlések során. <i>Akrobatikus gyakorlatok – társas talajtorna</i> Páros és mikrocsoportos gyakorlatok önálló összeállítása cselekvésbiztos szinten elsajátított talajtorna-elemek kreatív felhasználásával, a szükség szerint beépített segítségadást tartalmazva. <i>Szertorna-gyakorlatok</i> A gyakoroltatás során egységesen az alapformában és differenciáltan a variációkban, az elemek mennyiségének és nehézségi fokának továbbfejlesztése differenciáltan, egyénre szabottan történik.	
<i>Szertorna, gyakorlás tornaszereken fiúk számára</i> Korlátlan – terpeszülés, harántülés, nyújtott támasz, hajlított támasz, oldaltámaszok, lebegőtámasz, lebegő-felkartámasz, felkarfüggés, alaplendületek támaszban és felkarfüggésben, beterpesztések, terpeszpedzés, támlázás, szökkenés, fellendülés előre terpeszülésbe, felkarállás, felugrás beterpesztéssel támasz ülőtartásba, vetődési leugrás, kanyarlati leugrás. Nyújtón – kelepfelhúzó támaszba, alaplendület, lendület előre 180 fokos fordulattal, ellendülés, alálendülés, kelepforgások, térdfellendülés, billenés, támaszból homorított leugrás hátra, alugrás, nyílgrás. Gyűrűn – kéz- és lábfüggések, függések, lefüggések, mellső függőmérleg, hajlított támasz, nyújtott támasz, alaplendület, lendületvétel, húzó-dás-tolódás támaszba, vállátfordulás előre, homorított leugrás, leterpesztés hátra.	
<i>Szertorna, gyakorlás tornaszereken lányok számára</i> Gerendán – állások, térdelések, ülések, fekvések, térdelőtámaszok, mérlegek, guggolótámaszok, fekvőtámaszok, támaszban átlendítés, belendítés, hasonfekvésből emelés fekvőtámaszba, térdelőtámaszba, fordulatok állásban, guggolásban. Szökdelések, lábcserék, felugrás egy láb át- és belendítéssel, homorított leugrás, terpesz csukaugrás. Felemáskorlátlan – támaszok, harántülés, térdfüggés, fekvőfüggés, függőtámasz, függésből lendítés, átguggolás, átterpesztés fekvőfüggésbe, pedzés, lendület előre-hátra függésben, támaszban lendület lebegőtámaszba, kelepfellendülés támaszba, fordulat fekvőfüggésben, térdfellendülés, guggoló függőállásból fellendülés támaszba, támaszból átfordulás előre fekvőfüggésbe, felugrás támaszba, felugrás függésbe, leugrás támaszból, alugrás, nyílgrás. Bemelegítés a torna gyakorlásához, egyénileg összeállított mozgássor, együttes bemelegítés az önálló mozgássorral.	<i>Művészetek: az esztétika fogalma.</i>

Célszerű gyakorlási és gyakorlásszervezési formációk működtetése önállóan. A segítségadás technikái, felelős külső kontrollal – a tudatos hibajavítás beépítése a mindennapi gyakorlási szokásokba. Versenyszituációkon keresztül a szabályok – pontozási hierarchia és szemlélet – alkalmazása. Ritmikus gimnasztika Az esztétikus, szép és nőies mozgásokat, alakformálást, minőségi interpretálást segítő kondicionális és koordinációs képességfejlesztő eljárások megismerése, gyakorlása. A testtartás, tágasság, forgásbiztonság kiemelt továbbfejlesztése. A ritmusérzék továbbfejlesztése, önálló zeneválasztásra lehetőség a szélsőségektől való elhatárolódás mellett. Önálló bővítési lehetőség, önálló gyakorlatrészek hozzáadása a minimumhoz, páros és csoportos interpretációk támogatása. <i>Szabadgyakorlatok gyakorlása</i> A 9–10. osztályban begyakorolt, előkészítő tartásos és mozgásos elemek és fő mozgások alapformái ismétlése és új, összetett formák gyakorlása. <i>Kötélgyakorlatok gyakorlása</i> Egyszerű és keresztezett áthajtások, ugrások és fordulatok áthajtások közben, kötélforgatások, test körül és köré, kötélmozgatások egy kézzel, kötéldobások és -elkapások, kötélkörzések függőleges és vízszintes síkban. <i>Karikagyakorlatok gyakorlása</i> Ugrások és fordulatok karikamozgatás közben, karikaforgatások és átadások egyik kézből a másikba test körül és köré, karikadobások és -elkapások, karikaáthajtások, karikapörgetések talajon és levegőben, karikakörzések függőleges és vízszintes síkban. Minimumkövetelmény: 10-12 elemből álló elemkapcsolat begyakorlása zenével – a zene ritmusának, dinamikájának megfelelően, ideje 35-45 mp.	
Aerobik A sportági jelleg – dinamikus, statikus erő, egyensúlyozás, lazaság, ruganyosság és ritmusérzék – megvalósításához szükséges előkészítő és rávezető gyakorlatok. Az aerobik kritériumainak való megfelelés fejlesztése a gyakorlás által: testtartás, mozdulatok precíz végrehajtása, szinkron a zenével és egymással. Rövid koreográfiák ismétlése magas cselekvésbiztonsággal (30-40 mp). Páros, mikrocsoportos koreográfiák önállóságra törekedve, a szükséges optimális tanári irányítással (1 perc). Aerobik bemutatók az osztályon belül és iskolai szinten egyszerűsített szabályokkal. Résztétel egy csoportos aerobikgyakorlatban az egyszerűsített szabályoknak megfelelően. Táncos mozgásformák <i>Sporttáncok gyakorlása</i> A Magyar Divat- és Sporttánc Szövetség rendszeréhez tartozó, illetve ehhez a rendszerhez rokon táncok (sztepp, show, akrobatikus, electric boogie, salsa, diszkó, hip-hop, break, mambo, bugg, blues, modern,	<i>Ének-zene:</i> tempó, ritmus. <i>Művészetek:</i> romantika, modernitás.

swing stb.) mozgásrendszerének iskolai alkalmazása a helyi lehetőségek szerint a helyi tantervben rögzítetten - előkészítő tréning, motívumok, motívumkapcsolatok, koreográfiák tanulásának, gyakorlásának rendszerre. <i>Történelmi táncok gyakorlása</i> Palotás és/vagy keringő – 5–6 motívumból álló rövid koreográfia megtanulása és ismételése, bemutatása. <i>Néptánc gyakorlása</i> A magyar néptánckincs egyszerűbb motívumai és azok kapcsolatai a Tánc és dráma kerettantervben kidolgozottak szerint. Egy dunántúli és/vagy alföldi és/vagy erdélyi tánc típus motívumai és rövid táncfolyamata megtanulása, gyakorlása, előadása. <i>Egyéb tornajellegű és táncos mozgásformák:</i> A tornajellegű kondicionális és koordinációs képességek és készségek alkalmazása más – a helyi lehetőségek szerint a helyi tantervben rögzített – mozgásrendszerekben. Gúlatorna, falmászás, gumiasztal, eszközös táncok, utcai táncok stb.	
ISMERETEK – SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A hibajavítás megértése, kétirányú kommunikáció, tudásátadás, mások tanítása. Változtatási hajlandóság az egyéni hibás rutinokban. A nemnek megfelelő mozgás dinamikájának és/vagy harmonikus esztétikájának átélése és tudatos felvállalása. A divat és a média testkultúrára ható kedvező és kedvezőtlen tényezőinek szétválasztása (értékfelismerés, önértékelés). A saját és társ testi épsége iránti felelősségvállalás a társak gyenge, esetleg sérült oldalának segítése, az erősségek elismerése, támogatása, egyéni és helyzetből adódó sajátosságok mérlegelése, az objektív megoldások keresése. A társak és a csoport irányítása a csoport közös érdekeinek figyelembevételével, a stratégiák egyeztetése. Alkotó, kooperatív feladatok, mozgásos tevékenységek – aktív részvétel a sportrendezvények, bemutatók szervezésében. Tornasport és tánc történeti ismeretek, érdekességek.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Agonista, antagonisták izmok, aktív és passzív nyújtás, dinamikus egyensúly, társas talajtorna, forgásbiztonság, táncstílus, divattánc, sporttánc.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Atlétikai jellegű feladatok	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Térdelő-, álló- és repülőrajt versenyhelyzetekben. Iramszakasz, egyéni irambeosztás. Különböző bottechnikák a váltófutásban. Optimális lendületszerzés, elrugaszkodás, repülőfázis, biztonságos leérkezés az ugrásokban. A hajítás, lökés és vetőmozgás biomechanikai különbségei.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Jártasság kialakítása a biomechanikai törvényszerűségek alkalmazásában. Az önismeret fejlesztése a kedvező atlétikai mozgásformák kiválasztása és önálló gyakorlása révén. A már elsajátított atlétikai futó-, ugró-, dobószámok versenyszabályai a korosztályos előírások szerinti alkalmazása és betartása. Motiváló eljárások az egyéni eredmény, teljesítmény javítására. A mérhető teljesítményeken alapuló objektív ellenőrzés elfogadtatása, beépítése a döntéshozatalba. A folyamatos és visszatérő gyakorlás szerepének, jelentőségének, hatásának tudatosítása.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG Futások <i>Rövidtáv, váltófutás</i> A gyorsfutás technikáját javító gyakorlatok változatos végrehajtása. A kedvező rajthelyzet kialakítása, versenyszerű végrehajtása, eredményorientált együttműködés váltófutásban. Csatában 4x50-100 m-es váltók alakítása, versenyzés. <i>Középtáv, folyamatos futás, tájékozódási futás</i> Választás a távok közül. A különböző távokhoz illeszkedő futótechnika kiválasztása. Jártasság az adott távhoz szükséges versenytempó és irambeosztás megválasztásában. Állóképesség-fejlesztő módszerek rendszeres alkalmazása és teljesítményének nyomon követése. Az állóképesség-fejlesztő módszerek önálló gyakorlása. Folyamatos futás közbeni tájékozódás, kisebb területen célállomások megtalálása. Ugrások A hármasugrás technikai végrehajtása. Az elrugaszkodó láb, lendítő láb és lendítő kar aktív bekapcsolása. A homorító és ollózó távolugrás jellemzőinek ismerete, gyakorlati alkalmazása. Választás a magasugró technikák közül. 5–7 lépéses egyénileg kialakított nekifutással versenyszerű végrehajtás. Közreműködés versenyek lebonyolításában. Kondicionális jelleggel sorozat szökdelések végrehajtása. 1–3 lépéses sorozat elugrás, illetve 2–4 lépéses sorozat felugrások technikajavító végrehajtása. Gyorsuló nekifutás optimális távolságról. Dobások A különböző dobásformákkal a törzsizom sokoldalú erősítése. Teljes lendületből történő hajítás. A forgásos technika gyakorlása a súlylökésnél. Választás az egyes lökő mozdulatok közül. Forgásból egykezes vetés végrehajtása. ISMERETEK – SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az iram és tempó megválasztása szempontjainak ismerete. A nekifutás módosítása szükségszerűségének ismerete. Az atlétikai ugrások és dobások technikátörténeti, a technikák változásai teljesítménynövelő hatásainak ismerete. Az olimpiákon szereplő atlétikai versenyszámok ismerete.	<i>Biológia-egészségtan:</i> szénhidrátlebontás. <i>Fizika:</i> hajítások, energia. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Az olimpiai eszme. Az újkori olimpiák története

„A gyorsabban, magasabbra, erősebben” jelmondat értelmezése. Önmagához képest a legjobb teljesítmény elérésére, a siker átélése, a kudarc elfogadása és az azzal való megküzdés. Az élettani különbségek ismerete. Tájékozódási futás alapjainak ismerete.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyéni reakcióidő, mozdulat- és mozgásgyorsaság, váltás közbeni alkalmazkodás, korrekció, holtpon, lépő, homorító és ollózó technika, átlépő, guruló, hasmánt- és floptechnika, ötlépéses hajító ritmus, lökés, vetés, jegyzőkönyv-vezetés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Alternatív és szabadidős mozgásrendszerek	Órakeret 35 óra
Előzetes tudás	Az adott sportmozgás technikájának ismerete. A test feletti uralom szokatlan, új mozgásszituációkban. A baleseti kockázatok mérlegelése. Az adott alternatív sportmozgáshoz szükséges edzésmódszertani és balesetvédelmi alapfogalmak, eljárások. Szabadban, teremben, spontán helyzetben végezhető egyéni, társas, csoportos mozgásformák. Az edzéshatáshoz szükséges ingerek nagysága és gyakorisága, a pihenő idő jelentősége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A rekreációs életviteléhez szükséges sportági, élettani, edzéselméleti ismeretek megszerzése. Az önállóan kezdeményezett társas vagy csoportos sportolás szervezési és lebonyolítási ismeretek, jártasságok megszerzése. A testnevelés újszerű tartalmakkal történő gazdagítása, az iskolai létesítményen belüli és tágabb környezetében lévő lehetőségek kihasználása sportolásra. A felnőtt kor sportos életviteléhez újabb sportágak megismerése, családi és csoportos öntevékeny sportoláshoz szükséges szervezési és rendezési ismeretek megszerzése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG A szabadidő, ill. alternatív sportok rendszerben kezelése. A helyi tantervben választott alternatív sport technikai, taktikai, gyakorlási, edzési és versenyzési rutinjának kialakítása, a hozzátartozó eszközök, technikák és veszélyek kezelése. A szabadidő formák hangsúlyának megerősítése. Edzés a természet erőivel - játszótérek, szabadidő-központok bevonása, az adottságok kihasználásával jégpálya készítése. Újszerű mozgásfeladatok kihívásainak való megfelelés, pl. a közlekedésbiztonság területén a kerékpározás kultúráját szem előtt tartva. Sportolás közben a rutinok megerősítése a zöldfelület megóvásában, a tájhasználatban, az épületek megóvásában és az energia, a vízhasználat, a dohányzás elleni küzdelem és a hulladékgyűjtés, újrahasznosítás területén. A családi, baráti, munkahelyi csoportos és öntevékeny sportolásra való felkészítés, az önszerveződéshez szükséges ismeretek, jártasságok meg-		<i>Biológia-egészségtan:</i> élettan.

szerzése. Társaságban is jól alkalmazható mozgásos kreatív, kommunikációs és kooperációs játékok tárházának bővítése. A többfunkciós helyi lehetőségek, eszközök bevonása a tartalmi változatoság biztosításához (természetes akadályok, ügyességi versenyek a környezet adta kihívások legyőzése). Egyszerű (akár saját készítésű) eszközökkel szerény térigényű mozgásformák elsajátítása (ugrókötelezés, asztalitenisz, lengőteke, tollaslabda, minitrambulin, gúlagyakorlatok stb.) Korfball A többféle labdajáték során a mozgástanulás folyamatában működő transzferhatás kihasználása. Technikai és taktikai elemek Labda átadások, (egykezes, kétkezes mellső, hosszú passz, lelőtt labda) dobások, (távoli, ziccer befutás, szabaddobás, büntető dobás) Támadás variációk: 4-0, 3-1, 2-2 Védekezés variációk: elől védés, hátul védés. Tanult támadási technikák gyakorlása, csapatrészekben belüli koordinált együttműködés, és csapatrészek összjátékának megvalósítása a kötött játékfolyamatok és ötletjáték során. Ziccerek, v-futás, állvány alá „lelőtt” labda, egyensúlyfejlesztő gyakorlatok, passzolások különböző helyzetbe. 4-0: a 4 támadó helyezkedése és mozgása: az állvány megközelítése és a labda felé mozgás. 3-1: egy szedő az állvány alatt, a másik 3 az állvány mozog 2-2: 1 szedő, 1 asszisztens, és 2 támadó 1-az 1-ben támad. Játékok, versenyek Dobóversenyek, passzverseny, mérkőzések, mono-korf, street-korf, teljes pályás mérkőzés. (különböző pontszerzési lehetőségek: mono-korf esetén, ha nem ér át az összes védő, vagy ha trükkös a dobás akkor duplát ér. Ismeretek, személyiségfejlesztés A sportági ismeretek magasabb szintű, kreatív alkalmazása az alkotó, kooperatív feladatokban, játékokban, sportjátékokban. A testnevelési és sportjátékok mozgásai, szabályrendszere egymásra épülésének megértése. A játékszabályok, játéktípusok tudatos alkalmazása. A legfontosabb játékvezetői jelzések ismerete. A sportjátékok transzferhatásának felismerése és a lehetséges összefüggések értelmezése az egyéni fejlődés szempontjából. A páros és társas kapcsolatokban konstruktív konfliktusmegoldás. Sportjáték-történeti ismeretek, érdekességek iránti érdeklődés, tájékozottság a témában. A személyes biztonság és társak biztonságának védelme a játéksituációkban, a döntésekben pedig a balesetmegelőzés fontosságának tudatos képviselése. A sport és környezettudatosság értő összekapcsolása, a sportolási felszerelés és környezet felelős, jövőorientált használata Nordic Walking (NW)	
---	--

<i>Technikai elemek:</i> A Nordic Walking alaplépése, a diagonál lépés elsajátítása (az ellentétes kar és láb mozgásának összehangolása). A bot aktív és funkcionális használata (lendületet ad, elősegíti az erőkifejtést, egyensúlyt biztosít). Az alaplépés automatizálása különféle terepviszonyok között (puha, kemény talaj, emelkedő, lejtő stb.). Gyaloglólépés, futó és ugró alaptechnikák. Korcsolyázás <i>Siklások:</i> egy lábon kapaszkodással, majd önállóan; váltott lábbal, ellökéssel; guggolásokkal. <i>A korcsolyázás technikai alapjai:</i> elrugaszkodás, pihenés, támaszhelyzet. Rajtolás. <i>Előrekorcsolyázás</i> egyéni és páros gyakorlatokban: a jégpálya hosszában, keresztben, körben; szlalom korcsolyázás; jobb és bal lábon siklással; egymás tolásával. Előrekorcsolyázás, az optimális sebesség után váltott lábon siklások. Váltott lábon siklások, a lengő láb előre és hátra lendítésével. Előrekorcsolyázó gyakorlatok csoportokban. <i>Hátrakorcsolyázás:</i> lépegetéssel hátrafelé; állásban, guggolásban; folyamatosan. Ívben korcsolyázás: tárgyak, társak megkerülése lendületes korcsolyázással. Koszorúzás előre: szlalom korcsolyázás tárgyak, társak között; koszorúzás nyolcas alakzatban; koszorúzás kijelölt kör területén. Megállás. Hátrakorcsolyázás egyenes vonalon és körben. Íves korcsolyázás tárgyhöz közeli kanyarodással - versenyszerűen is. Koszorúzás hátra. Fordulatok jobbra, balra. Képességfejlesztés <i>Nordic Walking:</i> Sokoldalú motoros képességfejlesztés (állóképesség, erő, koordináció, mozgékonyág, gyorsaság), az NW-alaptechnika gyakorlásával. A NW időjáráshoz és környezeti feltételekhez igazodó bemelegítő és nyújtógyakorlatai. ISMERETEK – SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Szabályismeret és baleset-megelőzési információk a helyi tantervben kidolgozott alternatív sportok területén. A helyes öltözködés és folyadékfogyasztás a szabadtéren végzett sportolás során. A környezettudatos magatartás, a testmozgások során az egyénnek önmagával, társaival és a természettel való harmonikus kapcsolata kialakítása. A táborozási eszközrendszer megismerése, használatában jártasság szerzése (tájfutás, tájoló és térkép használata, sátorverés, vízitúra, vándortábor stb.). Egy választott alternatív sportágban a világ elitteljesítményének ismerete.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rekreáció, edzettség, fittség, jó közérzet, teljesítőképesség, recycle – újrahasznosítás, példamutatás; környezettudatos természet- és építettkörnyezet-használat, játérendszer, taktika, támadási rend, védelmi rend, önszerveződés, problémaorientált taktikai megoldás, támadási stratégia, védekezési stratégia, megegyezően alapuló játék.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Önvédelem és küzdősportok	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Biztonsági követelmények és a küzdesekkel kapcsolatos rituálé. Az indulatok feletti uralom. Néhány önvédelmi megoldás, szabadulás a fogásból. A dzsúdó, illetve grundbirkózás alaptechnikái, szabályai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az akaraterő, a kitartás, a küzdőképesség, az önbizalom fejlesztése, a félelem leküzdése és a sportszerűség (fair play) szemléletének kiteljesítése. Küzdő típusú játékok tudatos alkalmazása a személyiségfejlesztésben, különös tekintettel az önuralomra, a társak tiszteletére és a szabályok elfogadására. A közösségben előforduló veszélyhelyzetek felismerése és kezelése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG A küzdeket előkészítő és rávezető gyakorlatok, játékok: Tolások-húzások, változatos testrészekkel, testhelyzetekben, kakasviadók páros, illetve csapatformában, lovascsata, kötélhúzás, sportszer megszerzése a társtól (medicinlabda, tornabot stb.). Népi, hagyományörző és küzdőjátékok, egyéni, páros és csapatversenyek formájában. Grundbirkózás cselekvésbiztos gyakorlása: Alapállás, alaphelyzetek stabil alkalmazása, szabályos és erős fogások csuklóra, karra, nyakra, derékra, rögzített kilendítések, keresztfogások. Emelések hónaljfogással, derékfogással, kevert fogással. A mögékerülések és kiemelések különböző változatai, dobástechnikák, leszorítások alkalmazása. Az eredményes földharc technikájának elsajátítása. Egyéni és csapatversenyek, küzdési taktikát igénylő feladatok játékos formában és páros küzdelmek. Dzsúdó sportági készségfejlesztés: A 9-10. osztályban tanult technikák és taktikák továbbfejlesztése. Az egyensúlyt stabilizáló és ezt kibillentő gyakorlatok, testsúlyáthelyezések, irányváltoztatások, előre, hátra, oldalra gurulások. Szabadulás különböző fogásokból (karfogás, ölelőfogás, fojtás). Támadáselhárítási módszerek (ütés, szúrás, rúgás, fejelés elhárításai). Vívás A sportvívás alapjaival, fogalmaival, technikájával és taktikájával való megismerkedés. A fegyvernemek közötti különbségek ismerete. Az elérendő cél, a vívó akciókat megértés, a válaszreakció adekvát legyen és hogy tudatos és sportszerű küzdelmet tudjanak folytatni egymással. MOZGÁSMŰVELTSÉG Vágások, védek és további vívó akciók elsajátítása. Taktikai elemek		<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> ókori olimpiák, hősök, távol-keleti kultúrák.

használata. Lábmunka: előre, hátralépés, kitörés, összetett lépéskombinációk Fegyveres munka, vágások, hárítások, ütések, kötések. Kardvívás: terc, kvart, kvint, szekond, prím hárítás, fejbégás, oldalvágás, hasvágás, elővágás, szúrás (vonal), ütések, kötések különböző helyzetben. Törvívás: szixt, szerkl, kvart, szekond, prim hárítás, szúrás, ütések, kötések, különböző helyzetben. Taktikai kör felépítése: vágás, hárítás-vágás, cseltámadás, közbetámadás, másodikszándékú támadás, cseles közbetámadás, egyenes támadás. Játékos gyakorlatok, konvencionális gyakorlatok. Képességfejlesztés Különböző tempókészséget fejlesztő gyakorlatok, (kesztyűs játék, párban, hárman, medicinlabdán kesztyűs játék, ugrálókötél játék, labdás játékok, stb...) Játékok, versengések Különböző gyakorlatokat versennyé kell tenni, így lehet motiválni, a tanulót a gyakorlatok jobb elvégzésére (hányszor találod el a másikat meghatározott módon). Mérkőzések vívása, csapatmérkőzések szervezése. Ismeretek, személyiségfejlesztés Mint minden küzdősportban, lehetőség biztosítása az elegáns győzelemnek és a vereségnek, nagyvonalúság (találat bemondása). A különböző ellenféllel szemben különböző taktikai elemek felhasználása, és a megfelelő erősségű támadások, visszatámadások. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Önmaga megvédésének ismerete, néhány támadás elhárítási eljárás ismerete, megértése és alkalmazása. Félelmek, szorongások, frusztrációk másokkal történő megosztásának és megbeszélésének képessége. Az érzelem- és feszültség szabályozás, az agresszió megelőzése a küzdőjellegű sporttevékenységek révén, az előnyök megfogalmazásának képessége. A sportszerű küzdelem jellemformáló hatásának ismerete, elismerése. A megegyezésre készenlét képessége, a szabályok időleges, társ által megerősített felfüggesztésének, módosításának lehetősége.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Viszonylagos erő kifejtés, fokozatosan növekvő erő kifejtés, sérülésmentes küzdelem, agresszió, önuralom, sportszerűség, „taktikai kör”, terc, kvart, kvint, szekond, prím, szixt, szerkl, fej- has-oldalvágás, szúrás, vágás, hárítás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Egészségkultúra és prevenció	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Rendeződő egészségtudatosság, döntésképeség az egészséges, aktív életmód érdekében.	

	Relaxációs, terhelési, edzési és a test épségét, egészségét megőrző eljárásokból egy-két megoldás ismerete, alkalmazása. Jártasság a gerincvédelmet érintő minden tanult feladat megoldásában. A terhelés igazítása a tesztek eredményeihez. A testmozgás szerepének ismerete a káros szenvedélyek elleni küzdelemben.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az élethosszig tartó optimális, életkornak és testalkatnak megfelelő prevenció és rekreációs mozgásos tevékenységek önálló működtetéséhez, bővítéséhez és szükség esetén gyógyászati céllal történő gyakorlásához szükséges készségek és kompetenciák továbbfejlesztése. Az edzésre, a teljesítmény növelésére és mérésére, a prevencióra, rekreációra kész fizikai és mentális állapot állandósítása. A fenntartásához szükséges elméleti és gyakorlati tudás rendszerré szervezése.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Kapcsolódási pontok	
MOZGÁSMŰVELTSÉG Bemelegítés Általános és sportágspecifikus bemelegítő mozgásanyag feladatmegoldásai, kezdetben egyénileg, párban a tervezés, szervezés, levezetés, értékelés megvalósítása. A labdajátékhoz, tornához, futáshoz, ugráshoz, dobáshoz, küzdéshez kapcsolódó bemelegítések általános és speciális jellemzőinek, mozgásainak elkülönítése szóban és gyakorlatban egyaránt. Edzés, terhelés A fejlesztés, a megfelelő hatékonyság alapfeltételeinek biztosítása: jól szervezettség, a felesleges állásidők kiküszöbölése, szükséges mozgásterjedelem (idő, ismétlésszám), szükséges intenzitás (sebesség, gyakorlatsűrűség, megfelelő ellenállás), terhelés-pihenés egyensúlya. Főbb témák: Kondicionális és koordinációs képességfejlesztés tervezése és megvalósítása a gyakorlatban egyénileg, párban, csoportban eszközök nélkül és különböző eszközök segítségével. A fizikai fittség típusai, fejlesztési lehetőségei. A fizikai fittség típusai, fejlesztési lehetőségei. A fizikai aktivitás szintjének becslése, követése. Önálló mozgásprogram-tervezés. Lehetséges hagyományos és alternatív eszközök: pulzusmérő, mozgás-szenzorok, medicinlabda, súlyzó, ugrókötel, erősítő gumiszalag, gimnasztikai labda, pilates roller, TRX, bosu labda, erőgépek. A képességfejlesztő módszertani eljárások bemutatása: intervallumos, ismétléses, tartós és ellenőrző módszerekkel edzésfolyamatok. A koordinációt javító eljárások bemutatása: a végrehajtás megváltoztatása és a végrehajtás feltételeinek megváltoztatása. A rendelkezésre álló szabadidő megtervezésének eljárásai. Egyéni rekreációs megoldások bemutatása, foglalkozásrészlet vezetése. Konkrét sportági tevékenységre és mozgásanyagra fejlesztett kondicionális és koordinációs képességfejlesztés. Motoros tesztek lebonyolítása – központi előírás szerint.	<i>Biológia-egészségtan:</i> anaerob terhelés, az idegrendszer működése, a keringési rendszer működése, glikolízis, terminális oxidáció. <i>Fizika:</i> egyszerű gépek, erő, munka.

Az egészséges test és lélek megóvása A munkahelyi és egyéb ártalmakra való felkészítés: az egészséges láb-boltozat megőrzésének és a helyes légzésnek a gyakorlatai, az ülőmunka és a zárt tér ellensúlyozására szolgáló tevékenységek, a sportolás kedvező hatása a szenvedélyek megelőzésében. A stresszoldás 12-13. évfolyamos gyakorlatai és a relaxáció. 12. osztály: Legyen képes a „tudatos jelenlét” (mind fullness) módszerének elsajátítására és integrálására az eddig megtanult relaxációs technikái közé, és legyen képes mindezek használatára a mindennapi élet helyzeteiben. 13. osztály: Legyen képes a megtanult és folyamatosan használt relaxációs módszerek tudatos alkalmazására a pályaorientációt és jövőképet építő lelki munkában, és váljon képessé feszültségeinek szabályozására és az élet stresszhelyzeteivel való autogén megküzdésre. A test-lelki harmónia fejlesztésének egyéb, alternatív megközelítése a helyi lehetőségek és programok szerint. A testtartásért felelős izmok kellő erejének és nyújthatóságának fejlesztése a helyesen végzett tartásjavító tornával (általános és konkrét sportági jelleggel). ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A sport által a pillanatnyi kiteljesedés (flow) élményének megélése. A sportágak gyakorlásához megfelelően illeszkedő bemelegítő eljárások ismerete. A terhelésfokozás paramétereinek ismerete. Az alvás és ébrenlét megfelelő arányai, a sport szerepe az egészséges alvásban. A gerincsérülések, ártalmak elkerülési módozatainak ismerete. A sérült gerinc esetén az elsősegély ellátása és/vagy a sérülttel való helyes bánásmód ismerete. A stresszes állapot elleni tudatos védekezés ismerete. A helyes gerinctorna kivitelezésével kapcsolatos fogalmak, a gerinckímélet lényegének ismerete. A növekvő teljesítmény, sporteredmény objektív elismerése, öröm a másik ember teljesítménye felett, pozitív megerősítés. Az öröm mint pozitív életérzés melletti tudatos döntés, közös élmény, az egészség és a mozgásra fordított szabadidő megteremtésének egymást erősítő igénye (motiváció). A tudatos terhelésen, méréseken, önkontrollon alapuló teljesítményfejlesztés. Felelősségvállalás társak egészséges életmódja iránt.	
---	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sportágspecifikus bemelegítés, mozgásterjedelem, intervallumos, ismétléses, tartós és ellenőrző módszer, terhelés-pihenés egyensúlya, progresszív relaxáció, ingernagyság, ingergyakoriság, gerinckímélet, relaxáció, tudatos jelenlét.
------------------------------------	---

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<i>Sportjátékok</i> A helyi tanterv szerint tanított két labdajátékra vonatkozóan: Önállóság és önszervezés a bemelegítésben, a gyakorlásban, az edzésben és a játékokban, játékvezetésben. Az adott labdajáték főbb versenykörülményeinek ismerete. Erős figyelemmel végrehajtott technikai elemek, taktikai megoldások, szimulálva a valódi játéksituációkat. Ötletjáték és 2–3 tudatosan alkalmazott formáció, a csapaton belüli szerepek való megfelelés. A csapat taktikai tervének, teljesítményének szakszerű és objektív megfogalmazása. A másik személy különféle szintű játéktudásának elfogadása. Kreativitást, együttműködést, tartalmas, asszertív társas kapcsolatokat szolgáló mozgásos játéktípusok ismerete és célszerű használata. <i>Torna jellegű feladatok és táncos mozgásformák</i> A torna mozgásanyagában az optimális végrehajtására jellemző téri, időbeli és dinamikai sajátosságok megjelenítése. Bonyolult gyakorlatterv sorok, folyamatok végrehajtása közben a mozgás koordinált irányítása. Önállóan összeállított összefüggő gyakorlatok tervezése, gyakorolása, bemutatása. Önálló zeneválasztás, a mozdulatok a zene időbeli rendjéhez illesztése. Könnyed, plasztikus, esztétikus végrehajtás a táncos mozgásformákban. A torna versenysport előnyei, veszélyei, a hozzá kapcsolódó testi képességek fejlesztésének lehetőségei ismerete. Bemelegítő és képességfejlesztő gyakorlatok ismerete, a célnak megfelelő kiválasztása. Optimális segítségadás, biztosítás, biztatás. Hibajavítás és annak asszertív kommunikációja. Az izmok mozgáshatárát bővítő aktív és passzív eljárások ismerete. <i>Atlétika jellegű feladatok</i> A futások, ugrások és dobások képességfejlesztő hatásának felhasználása más mozgásrendszerekben. Az atlétikai versenyszámok biomechanikai alapjainak ismerete. Az állóképesség fejlesztésével, a lendületszerzés az izom-előfeszítések begyakorlásával a futó-, az ugró- és a dobóteljesítmények növelése. Az alapvető atlétikai versenyszabályok ismerete. Bemelegítés az atlétikai mozgásokhoz illeszkedően. <i>Alternatív és szabadidős mozgásrendszerek</i> Az helyi tantervben kiválasztott sportmozgás végzése elfogadható cselekvésbiztonsággal. Uralom a test felett a sebesség, gyorsulás, tempóváltás, gurulás, csúszás, gör-
---	---

	dülés esetén. Feladatok önálló tervezése és megoldása alternatív sporteszközökkel. Az adott alternatív sportmozgáshoz szükséges edzés és balesetvédelmi alapfogalmak ismerete. Az ismeretek alkalmazása az új sporttevékenységek során. <i>Önvédelem és küzdősportok</i> A szabályok és rituálék betartása. Önfegyelem, az indulatok és agresszivitás kezelése. Több támadási és védekezési megoldás, kombináció ismerete az álló és földharcban. <i>Egészségkultúra és prevenció</i> A bemelegítés szükségessége élettani okainak ismerete. Az egészségük fenntartásához szükséges edzés, terhelés megtervezése. Relaxációs gyakorlatkészlettel tudatosan védekezés a stresszes állapot ellen. A testtartásért felelős izmok erősítését és nyújtását szolgáló gyakorlatok ismerete, pontos gyakorlása, értő kontrollja. A gerinckímélet alkalmazása a testnevelési és sportmozgásokban, kerti és házimunkákban, az esetleges sérüléssel szituációk megfelelő kezelése.
Osztályzás, értékelés	Órakeret 24 óra

DIGITÁLIS KULTÚRA TANTÁRGYBLOKK

DIGITÁLIS KULTÚRA - INFORMATIKA

A tantárgy jellemzői, fejlesztési feladatok

A XXI. században az információ hatékony és gyors megszerzése, feldolgozása és továbbítása különösen fontos része a produktív életvitelnek. Az információ kezelésének lehetőségei szinte exponenciális mértékben bővülnek, és ezzel együtt a felhasználható technikai segítő eszközök is egyre komplexebbé válnak. Ha az ember lépést szeretne tartani a folyamatosan változó, fejlődő, őt körülvevő információközpontú világgal, akkor fel kell készíteni, hogy hogyan éljen és bánjon a számára egyre nyitottabbá váló lehetőségekkel. Egyrészt a hétköznapi technikai tudást kell biztonságosan elsajátítani, másrészt fel kell őt készíteni arra, hogy folyamatosan alkalmazkodni tudjon majd az aktuális elvárásokhoz, változásokhoz, harmadrészt fel kell ismertetni vele, hogy ez az alapja annak, hogy az információs társadalom része legyen.

Épp ezért azt szeretnénk kialakítani, hogy a tanuló képes legyen a gyorsan változó alkalmazásokat átlátni, ezért fogalmi struktúrákat és nem menüpontokat oktatunk. Képes legyen önállóan egyszerű alkalmazásokat megismerni és használni a későbbiekben. Legyen meg az igény benne, hogy ezeket önállóan a problémájához megtalálja. A hardverismeretek gyorsan változó világában is a képességet szeretnénk kialakítani, hogy megtalálja a szükséges eszközöket és ezeket használni tudja. Az infokommunikációs lehetőségek előnyeit és hátrányait is ismerje, és etikusán kezelje. Képes legyen védekezni az online világban a behatolások ellen.

A XXI. század kihívásai közé tartozik, hogy az emberek az életük során megvalósított tevékenységeket tudatosan és körültekintően tervezzék meg. A problémamegoldás életünk szerves részét alkotja. Épp ezért az informatika szorosan kapcsolódik a többi tantárgyhoz, így életszerűen gyakorolják ezt a folyamatot. Illetve önállóan is foglalkozik ezzel a témakörrel: a probléma megfogalmazásával, részekre bontásával, a megoldáshoz szükséges egységek, algoritmus elemek tudatos használatával, ezek lefordításával az informatika nyelvére.

Az iskola feladata tehát nem csupán az, hogy a tanulót megismertesse a jelen kor információszerezési, -feldolgozási és -átadási lehetőségeivel és technikáival, hanem az is, hogy felkészítse őt a változó világban való boldogulásra. Ismerje az adatbiztonság, hitelesség fogalmát, és ezeket felelősen használja.

Az informatikai képzésnek és nevelésnek feladata a jelen információs társadalmára való állandó reflexió, a kritikus szemlélet kiépítése, a tanulók érdeklődésének felkeltése és fenntartása és az innováció befogadásának készséggé fejlesztése.

Az informatika tanítása alkalmas a logikus gondolkodás, a problémamegoldó-képesség, az alkotóképesség, a művészeti készségek, a koncentrációs készségek és képességek fejlesztésére. A gépirástanulás – a fentiekén kívül – fejleszti a mozgásügyességet, a mozgáskoordinációt, a fegyelmezettséget, a türelmet, a kitartást, a monotóniatűrést, a tartós emlékezetet, az együttműködési és helyesírási készséget, továbbá önállóságra, pontosságra és precíziségre nevel.

Az informatika oktatásának fő célkitűzései

- *Korszerű alkalmazói készség kialakítása:* a tanulók képesek legyenek arra, hogy a számítógépeket és az informatikai eszközöket célszerűen használják.

- *Az algoritmikus gondolkodás fejlesztése:* a matematikához hasonló gondolkodásfejlesztő szerep, amely nemcsak az iskolában, hanem a hétköznapi életben is alapvető fontosságú.
- *Önálló munkára nevelés, differenciált tanulás:* a számítógép mint interaktív eszköz lehetőséget teremt az egyéni ütemű tanulásra és a pontos, kitartó, fegyelmezett munkára.
- *Együttműködésre nevelés, csoportmunka:* az összetettebb számítógépes feladatok megoldása megköveteli a csoportmunkát, a feladatok részekre osztását, a másokkal való kapcsolattartást, a tervszerű, összehangolt munkát.
- *Alkotó munkára nevelés:* akár táblázatot készítünk a számítógéppel, akár szöveges dokumentumot, akár grafikát, a végeredmény egy új produktum lesz.
- *Az informatika társadalomban játszott szerepének felismertetése:* az informatika rohamos fejlődése az egész társadalmat gyökeresen átalakítja, s ebben az állandóan változó világban otthon kell éreznie magát a tanulónak.
- *Az informatikai ismeretek rendszeres alkalmazása:* az iskolai élet eseményeihez vagy a tantárgyakhoz kapcsolódó feladatok megoldására a tanulók használjanak informatikai eszközöket (dolgozat, előadás, bemutatás, tantárgyi feladatmegoldás, szervezés, tanulás).
- *Az informatika etikai és jogi szabályainak megismertetése:* tudatosítani kell a tanulóknál az információszerzés, -feldolgozás és -felhasználás etikai és jogi szabályait.
- *Az esztétikai készség fejlesztése:* igény és készség a számítógépes produktum esztétikus formájának kialakítására. A gépirástanulás során különböző témák másolási gyakorlati világképüket, ízlésüket, szemléletüket erősíti.
- *Egészségre nevelés:* az informatika-órákon az ergonómiai, pszichológiai ismeretek elsajátítása mellett figyelmet szentelünk az egészséges munkakörnyezet kialakítása.
- *A kritikai szemlélet kialakítása:* az információszerzés során a hiteles vagy manipulált információk közti különbségek megfigyelése.

A képzés jellemzői

A digitális kultúra tantárgyat a gimnázium tanulói 7. és 8. évfolyamon heti 1-1 alkalommal 45 perces tanórán, 10. és 11. Ny évfolyamon hetente két 45 perces tanórán tanulják. A program sikeres elvégzése után a tanuló digitális kultúra és a 2012-es NAT-ra épülő informatika vizsgatárgyakból érettségi vizsgára bocsátható.

A 12. és 13. évfolyamon a tanulók választható tantárgyai között szerepel a digitális kultúra, ekkor heti 2 x 45 perces tanórán vesznek részt és a digitális kultúra emelt szintű érettségijére készülnek fel.

7-8. ÉVFOLYAM

A tantárgy jellemzői, fejlesztési feladatok

Célok, feladatok:

Ez a képzés alsó szakasza, itt igyekszünk a tanulók meglévő előzetes és tapasztalati tudását bővíteni, tudatosítani.

Tartalmi hangsúlyok

Az Informatikai eszközök közül a tanulók legyenek tisztában azzal, hogy mi a hardver eszköz, illetve a szoftver fogalmával, mit jelent a számítógépek hálózatban való működése. A hardvereszközök közül a napi szinten rutinszerűen használt eszközöket tudják használni, probléma esetén a hibaüzeneteket tudják értelmezni. Egy operációs rendszert felhasználói szinten tudjanak használni, beállítani a saját igényeik szerint és biztonságosan tudjanak fájlokat, mappákat kezelni, adatot tárolni. A tömörítést is ismerjék, mivel manapság egy-egy állomány mérete igen nagy lehet. Illetve a víruskezelés témakörét is ismerjék, ami sok esetben segíthet, hogy ne okozzanak kárt a számítógépünkön a kártékony behatolók.

Az Alkalmazói ismeretek témakört minden évben bővítjük és továbbfejlesztjük az életkori sajátosságoknak megfelelően. A témahetekhez, házi dolgozatokhoz, órai munkákhoz szeretnénk kapcsolódni. Így ebben a szakaszban a képen, szövegen, rajzon, egyszerű táblázaton van a hangsúly. Ezek kezelését, létrehozását, módosítását, formázását, mentését nézzük végig. Az előadásokhoz nyújthat segítséget a bemutatók alapjaival való megismerkedés. A térképek használata szintén itt lép be új tevékenységként: ezeket hogyan lehet beépíteni egy-egy dokumentumba, bemutatóba.

A dokumentumkészítésben az egységes külalak a cél, akár szöveges, akár bemutató alapú dokumentumok esetében. A tanulók megismerkednek azzal, hogy az esztétikus végeredmény eléréshez milyen szabályokat érdemes betartani. A publikálás folyamatának megismerése is a program része.

Új belépő tevékenység a táblázatkezelés: milyen fogalmai vannak, hogyan lehet táblázatot létrehozni, módosítani, számolni, diagramot készíteni ennek az alkalmazásnak a segítségével.

A Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel témakörben a tanulók az életkoruknak megfelelő szinten tovább mélyítik az algoritmusleíró eszközökkel kapcsolatos ismereteiket, egyszerű algoritmusokat értelmeznek és fogalmaznak meg. Megismerik az elemi algoritmustípusok jelrendszerét egy blokk-programozási környezetben.

A tanulók a problémákhoz algoritmusokat készítenek, az algoritmusokat blokk-programozási nyelven kódolják, a kódolás során megismerik a program működését, alkalmazzák a megismert utasításokat. Az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elve alapján a tanulók több oldalról megközelíthetik a problémát, feltárják a probléma szerkezetét, értelmezik az adatok közötti összefüggéseket, a strukturált megoldás érdekében eljárásokat készítenek. A véletlen jelenségek tanulmányozása elképzelhetetlen a számítógép véletlenszám-generátora nélkül.

Az Infokommunikációs eszközök használatakor, az információszerzés során az internet hatékony használata kerül előtérbe. A tanulók az összetett keresések végzésében is gyakorlatot szereznek, használnak űrlapokat, speciális keresést. Az információszerzés során használják az online adatbázisokat.

Az információszerzés során szerzett tapasztalatok következtében megjelenik hitelesség fogalma, a kritikus szemlélet az interneten található információkkal szemben.

Megismerik az adatvédelem és az etikett alapvető szabályait, a levelezésben és az online világban is használják. Az internetes kommunikáció különböző típusait rendeltetésnek megfelelően tudják használni.

Az információs társadalom témakörben tudatosítani kell, hogy az informatika rohamos fejlődése az egész társadalmat gyökeresen átalakítja, s ebben az állandóan változó világban otthon kell éreznie magát a tanulónak, megfelelően tudja kezelni. Tudatosítani kell a tanulóknak az információszerzés, -feldolgozás és -felhasználás etikai és jogi szabályait.

Megismerik az e-szolgáltatásokat, tudják, hogy mire, hogyan érdemes használni.

Módszertani javaslatok

Az informatikában többnyire összetett, komplex feladatokat kell megoldani, így az egyéni, önálló munkára, emellett a csoportos munkavégzésben szerzett tapasztalatokra is szükség lehet.

A tanév során nagy hangsúlyt fektetünk a tanulók egyéni haladási ütemére. A kitűzött feladatok projekt jellegűek, nyitott végűek. Egy-egy egyéni projekt esetében a kimenet szabályozott, a szorosán vett tartalmi elemek nem. Az egyes projekteket három nehézségi szinten (alap, haladó és mester) is lehet teljesíteni, hogy minden tanuló az érdeklődésének megfelelően tudjon az ismeretekben elmélyülni.

Az *Informatikai eszközök* témakörében a hardver ismereteknél fontos, hogy a tanuló ne csak virtuálisan ismerje meg, hanem fizikailag is megtapasztalja az eszközök használatát. Fontos kialakítani a biztonságos fájl- és mappakezelést, hogy bármikor megtalálja az általa készített munkákat.

Az *Alkalmazói ismeretek* témakörön belül is a hangsúly az egyéni munkákon van, a tapasztalatszerzés és az egyéni képességek fejlesztése miatt, de itt már teret kap a csoportos, ill. páros munka. Egy hosszabb dokumentum készítésénél érdemes a feladatmegosztást kipróbálni, vagy a bemutató készítésénél ugyanannak a témának a feldolgozását különböző szempontok szerint osztott csoportoknak kiadni és utána összehasonlítani. Itt hangsúlyt kap, hogy a bemutatók ne csak elkészüljenek, hanem a tanulók megtapasztalják, hogyan segít a bemutató az előadás közben. Érdemes megmutatni a közös térképkészítést is egy-egy témakörhöz kapcsolódóan. A táblázatkezelés során érdemes a többi tantárgyhoz kapcsolódó problémákat felvetni, behozni az informatikaóra a természettudományos és matematikai szemléletet, vagy pl. történelemhez kapcsolódó adatokkal dolgozni.

A *Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel* témakörben a fogalmakat játékos formában érdemes megközelíteni, pl. hogyan lehet egy-egy „robotot” eljuttatni az egyik helyről a másikra (erre lehetőség van online játékokkal vagy a Kodu programmal), vagy hogy – a hétköznapi tapasztalatokat felhasználva – egy-egy folyamatot hogyan lehet algoritmizálni. Érdemes az egyéni gondolkodást ösztönözni, de itt is lehet a csoportmunkát, feladatmegosztást is váltogatni. Az iskolánkban lehetőség van az NXT Lego robotokkal dolgozni, így ennek a fejlesztői környezetét is megismerni, az algoritmus és a program közötti kapcsolatot elemezni. Érdemes itt is csoportokat szervezni és a különböző szerepköröket mindenkivel kipróbáltatni, a megoldandó feladatokat az egyszerűbbtől az összetettebb felé tervezni, a tapasztalatot és az e szerinti módosítást hangsúlyozni.

Az *Infokommunikációs* témakörben is a minél több gyakorlat, tapasztalat a cél; érdemes a többi tantárgyhoz kapcsolódni, hogy ne csak öncélúnak tűnjön a tudás. Itt lehet leginkább kooperatív technikákat alkalmazni. A többi egységnél kitűzött feladatokhoz infokommunikációs folyamatokat rendelni, különösen a csoportos feladatmegoldás esetén.

Az *információs társadalom* témakörben lehet statisztikát készíteni, hogy ki mit használ a számítógépen, mire és mennyit használja. Ez közös kiindulási pont lehet ebben a témakörben. Ki használt már valamilyen e-szolgáltatást, vagy van-e valamilyen tapasztalata róla? Pl. diákigazolvány igénylése.

7. ÉVFOLYAM

(évi 32 óra)

Tematikai egység	1. Az informatikai eszközök használata	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Az operációs rendszer alapvető funkcióinak ismerete, alkalmazása. Mobil eszközök alapvető ismerete, használata.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás a különböző informatikai környezetekben. Az informatikai eszközök működési elveinek megismerése és használata. Az operációs rendszer és a számítógépes hálózat alapszolgáltatásainak használata. Az ismert eszközök közül az adott feladat megoldásához alkalmas hardver- és szoftvereszköz kiválasztása.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Tájékozódás a különböző informatikai környezetekben	Ismeretszerzés. Logikai gondolkodás fejlesztése. Tájékozódás térben és időben.	
A számítógépek felépítése	A számítógép fő egységeinek megismerése. Működési elvük vázlatos megismerése. Főbb jellemzőinek megismerése, vásárlás esetén miket érdemes figyelni.	<i>Fizika:</i> egyes technikai eszközök működésének megfigyelése, a működés feltételeinek értelmezése
Perifériák, adathordozók	Bemeneti és kimeneti perifériák, osztályozásuk, főbb jellemzőik. Adathordozó eszközök típusai, vázlatos működési elvük, helyes használatuk.	a mindennapi környezetben; a tudomány és technika fejlődése
Az operációs rendszer	Az operációs rendszerek főbb típusai. Az operációs rendszer feladata, egyéni beállítások, fájl és könyvtárszerkezet biztonságos kezelése.	<i>Matematika:</i> Fastruktúra, gráfok
Az iskolai hálózat vázlatos felépítése	Ismeretszerzés, szerver és kliens fogalma. Iskolai szolgáltatások és számítógépek használati rendje. Az iskolai azonosító használata. Tájékozódás térben és időben.	<i>Fizika; biológia-egészségtan; kémia:</i> a tudomány és a technika mindennapi élettel való kapcsolata. Hálózati kapcsolatok az életben.
Mobiltechnológiák	Adott alkalmazás telepítése, törlése.	<i>Fizika; biológia-egészségtan; kémia, matematika, földrajz:</i> Szimulációs és tanulóprogramok megismerése, használata.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Hardver, periféria, adathordozó; szoftver, operációs rendszer; hálózat, hálózati szolgáltatás Processzor, memória, alaplap, monitor, nyomtató, adathordozó, pendrive, merevlemez, CD, DVD, CD-olvasó, DVD-olvasó, -író. Alkalmazás, applikáció, telepítés, frissítés, törlés.	

Tematikai egység	2. Alkalmazói ismeretek 2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	Órakeret 14 óra
-------------------------	--	----------------------------------

Előzetes tudás	Az operációs rendszer alapvető funkcióinak ismerete, alkalmazása. A szövegszerkesztés alapfogalmainak ismerete. A leggyakoribb karakter- és bekezdésformázások önálló végzése. Egyszerű képszerkesztő alap-funkcióinak ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szöveges dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása. Objektumok szövegben való elhelyezése. Összetett dokumentum készítése. Táblázatkészítés szövegszerkesztővel. Digitális képek alakítása, formázása.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Egyszerű képszerkesztő használata	Digitális képek jellemzőinek megismerése. Digitális képek módosítása. Effektusok hozzáadása.	<i>Vizuális kultúra:</i> a technikai médiumok képkalkító módszerei; vizuális reklámok
A szöveg formázásának lehetőségei Objektum beillesztése dokumentumba Dokumentumok készítése minta és feladatleírás alapján	Karakterek, bekezdések, felsorolás, szegélyezés készítése, beépített illusztrációk használata. A szöveg átrendezése, keresés, cseré, helyesírás-ellenőrzés.	<i>Magyar nyelv és irodalom, társadalomismeret:</i> szövegalkotás a társadalmi (közösségi) élet különböző területein a papíralapú és az elektronikus műfajokban
Összetettebb dokumentum készítése	Egyszerű szöveget, rajzot, képet és táblázatot is tartalmazó dokumentumok elkészítése. Szöveg mentése különböző formátumokban.	
Táblázatkészítés szövegszerkesztővel	Táblázat beszúrása szövegbe. A táblázat tulajdonságainak beállítása. Cellaműveletek. Táblázat formázása	<i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan:</i> kísérlet vagy vizsgálat jegyzőkönyvének elkészítése
A prezentáció készítésének menete	Objektumok a dián, ezek módosítása. Díszítések, áttünési effektusok használata. Egyéni animációs beállítások használata.	<i>Minden tantárgy:</i> kiselőadások készítése
Kulcsfogalmak/fogalmak	Szöveg (karakter, bekezdés, oldal és ezek tulajdonságai), objektum (rajz, kép, táblázat és ezek tulajdonságai), digitális kép (méret, szín, színmélység, kontraszt)	

Tematikai egység	2. Alkalmazói ismeretek 2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Egy böngésző használata, regisztráció fogalma, térképhasználati ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Térképhasználati ismeretek felhasználása, keresése az interneten.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok

Témák	Fejlesztési követelmények	
Térképek az interneten	Tematikus térképek. Online térképek nézetei, keresés cím és GPS koordináták alapján, Street View használata. Saját térkép létrehozása Megosztás. Közös munka egy térképen, együttműködés.	<i>Földrajz:</i> műholdfelvételtől szerzett információk <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a tematikus térképek használata <i>Matematika:</i> statisztikai adatok gyűjtése <i>Témahetek</i> produktumai
Kulcsfogalmak/fogalmak	Megosztás, megjelölés, útvonal	

Tematikai egység	3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel 3.1. A problémamegoldáshoz szükséges módszerek és eszközök kiválasztása		Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Az információ világában való tájékozódás képessége, néhány jelrendszer ismerete, használata. Az információ-felhasználás etikai szabályainak, veszélyeinek ismerete. Egyszerű folyamatára értelmezése, készítése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Algoritmus-leírása. A feladatmegoldást segítő eszközök megismerése.		
Követelmények			Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények		
A problémák megoldásához szükséges eszközök és módszerek megismerése	Az algoritmus-leírás eszközeinek mélyebb elsajátítása (pl. folyamatra elemeinek bővítése). Egyszerű algoritmusok leírása algoritmus-leíró nyelven.		Matematika: Algoritmus követése, értelmezése, készítése Elemek elrendezése különféle szempontok szerint; rendszerezést segítő eszközök (fadiagram, útdiagram, táblázatok) használata, készítése
Algoritmikus gondolkodás	Az elemi algoritmusok használata, egyszerű hétköznapi események fordítása algoritmusokra.		
Blokk-programozás	Egy programozási környezet megismerése. Algoritmus lefordítása blokk-programra. A bemeneti paraméterek változtatása, ennek hatása az eredményekre.		
Kulcsfogalmak/fogalmak	Utasítás, elágazás, ciklus, feltétel fogalmai.		

Tematikai egység	4. Infokommunikáció 4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek	Órakeret 3 óra
-------------------------	---	---------------------------------

Előzetes tudás	Böngészőprogramok, keresők. Információkeresés az interneten.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az információk hatékony keresése, a legfontosabb információk megtalálása, a hiteles és nem hiteles információk megkülönböztetése, információk kritikus kezelése.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
A weboldalak struktúrája, formátuma	URL cím, hipertext, hiperlink fogalma. Böngészés, szörfölés az interneten.	<i>Minden tantárgy:</i> anyagok, adatok gyűjtése, vizsgálata
Keresés az interneten	Egy kereső alkalmazás ismerte. Tematikus és kulcsszavas keresés. Összetett keresés űrlapok segítségével.	
Hatékony és tudatos keresés, információk közötti szelektálás, megtalált információ mentése	Weboldal szöveges, grafikai részének, adatainak letöltése, mentése. Lényeges információk kiszűrése a találati listából.	
Biztonságos információszerzés	Egy oldal hitelességének vizsgálata. Az interneten található információk vizsgálata. Ellenőrzött és nem ellenőrzött oldalak összehasonlítása.	<i>Minden tantárgy:</i> hiteles információ, adatgyűjtés
Kulcsfogalmak/fogalmak	Weboldal, hipertext, hiperlink /hiperhivatkozás; keresés, letöltés, publikálás, hitelesség, űrlap	

Tematikai egység	4. Infokommunikáció 4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák	Órakeret 1 óra
Előzetes tudás	Elektronikus levél írása, fogadása, új postafiók regisztrálása. Mobil kommunikációs eszköz használata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A levélírás lehetőségei. Mobilkommunikáció.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Elektronikus levelezés	További funkciók megismerése, levelezőlista, több címzett esetén a lehetőségek. Postafiók beállítási. Együttműködés segítése. Etikai, jogi kérdések, e-mail címek, személyes adatok, ezek használata.	<i>Minden tantárgy:</i> anyagok megfelelő továbbítása
Mobilkommunikáció	A mobil eszközök biztosította különböző kommunikációs lehe-	

	tősségek megismerése, tudatos használata.	
Kulcsfogalmak/fogalmak	BC, CC, levelező lista, automatikus levél küldése, postafiók tulajdonságai. Chat, konferencia, mobilkommunikáció. Szöveges üzenet, hanghívás, video hívás.	

Tematikai egység	4. Infokommunikáció 4.3. Médiainformatika	Órakeret 1 óra
Előzetes tudás	Böngésző használata. Hagyományos és elektronikus média fogalma.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Elektronikus média kezelése, az internetes média elérése, egyes elemek letöltése.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Elektronikus média, hagyományos médiumok elektronikus megjelenési formái	A média alkalmazási lehetőségei. Internet, televízió, rádió használata. Elektronikus könyv, hangoskönyv használata. Szótárak, lexikonok, folyóiratok az interneten. Képek, zenék, filmek elérése az interneten. Oktatóprogramok, oktatóanyagok keresése az interneten. .	<i>Minden tantárgy:</i> anyagok, adatok, információk hatékony gyűjtése, vizsgálata <i>Idegen nyelvek:</i> hallás, látás utáni szövegértés gyakorlása, szótanulás, stb.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Internetes oktatóprogram, online szótár, online elérés, elektronikus könyv, hangoskönyv, információmegosztó portál	

Tematikai egység	5. Az Információs társadalom 5.1. Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Az információszerzéssel kapcsolatos tapasztalatok. A másolás és a saját gondolat, megfogalmazás megkülönböztetése. Szoftverek osztályozása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Veszélyek és előnyök az informatika világában. Tudatos magatartás, etikai és jogi kérdések az információszerzés és -felhasználás folyamatában.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Adatok kezelése, adatvesztés, védekezés ellenük	A személyes adatokkal való visszaélések, veszélyek és következmények megismerése, azok kivédése, a védekezési módszerek.	

	Az adatokkal való visszaélések- ből származó veszélyek és követ- kezmények megismerése.	
A szoftverek osztályozásának ismerete	Alkalmazások és licence alapján való osztályozásuk.	
Etikai, jogi kérdések az informa- tikában	Az informatikai eszközök alkal- mazásának fontosabb etikai kér- dései. A jogtisza szoftverhasználat előnyei. Az információ megosztásának folyamata: az etikai és jogi elvá- rások betartásával	<i>Minden tantárgy:</i> az adat- ill. informá- ciógyűjtés során tuda- tos magatartás, a kész termékek elkészí- tése során a szoftver- használat jogi kérdé- seinek ismerete
Az információ emberi kapcsola- tokra gyakorolt hatásának meg- ismerése	Az információ szerepe, az infor- mációs társadalom fogalma. Függőség fogalma.	<i>Csibe, együttélés:</i> a túlzott számítógép- használat követke- zményei
Kulcsfogal- mak/fogalmak	Adathalászat, spam, hoax, licence, jogtisza szoftver, szabadon használha- tó/ korlátozottan használható szoftver, forrásmegjelölés, Creative Com- mons	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

A hat projektfeladat közül legalább hármat legalább haladó szinten kell teljesítenie a tanuló-
nak.

Az Informatikai eszközök használata témakör végére a tanuló

- legyen képes megfelelően tájékozódni a különböző informatikai környezetekben
- ismerje a leggyakrabban használt informatikai eszközöket és azok legjellemzőbb paramé-
tereit, tájékozódni tudjon vásárlás esetén
- tudja használni az operációs rendszer és a számítógépes hálózat alapszolgáltatásait
- legyen képes az adott feladat megoldásához alkalmas hardver- és szoftvereszközök kivá-
lasztására.

Az Alkalmazói ismeretek témakör végére a tanuló

- tudjon dokumentumokba különböző objektumokat beilleszteni
- tudjon szöveget, képet és táblázatot is tartalmazó dokumentumot minta vagy leírás alapján
elkészíteni
- tudjon egyszerű táblázatot létrehozni szövegszerkesztő segítségével
- tudjon egyszerű bemutatót készíteni
- tudjon egyszerű képet módosítani
- tudjon térképen keresni, értelmezni.

A Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel témakör végére a tanuló

- lássa át a problémamegoldás folyamatát
- ismerje és használja az algoritmus-leíró eszközöket
- legyen képes felismerni az elemi algoritmusokat
- ismerje a blokk-programozás elemeit
- képes legyen egyszerű blokk-programok létrehozására.

Az Infokommunikáció témakör végére a tanuló

- legyen képes hatékonyan megtalálni és kigyűjteni a kívánt információkat az internet segítségével
- legyen képes megkülönböztetni publikussá tehető és védendő adatait
- tudjon levelet küldeni több címzettnek is úgy, hogy a címzettek láthatják, illetve nem láthatják egymást
- tudja kezelni az elektronikus médiákat, egyes elemeit letölteni
- tudatosan használja a mobilkommunikációs eszközöket.

Az *Információs társadalom* témakör végére a tanuló

- ismerje az informatikai biztonsággal és adatvédelemmel kapcsolatos fogalmakat
- ismerje az adatokkal való visszaélésekből származó veszélyeket és következményeket
- legyen képes értékelni az információ hitelességét
- ismerje az informatikai eszközök etikus használatára vonatkozó szabályokat
- ismerje a számítógép védelme érdekében alkalmazható lehetőségeket
- ismerje az informatikai eszközök használatának szabályait
- ismerje fel az informatikai eszközök használatának az emberi kapcsolatokra vonatkozó következményeit.

Az értékelés rendje

A tanév során a tanulóknak a 6 projektfeladatra kapnak százalékos értékelést az előre megadott szempontrendszer alapján.

8. ÉVFOLYAM

(évi 32 óra)

Tematikai egység	1. Az informatikai eszközök használata	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Hardver, szoftver fogalma. Perifériák, adathordozók fogalma. Az operációs rendszer alapvető funkcióinak ismerete, alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az eszközök lehetőségeinek ismeretén, tudatos, alkotó felhasználásán van a hangsúly felhasználva az ösztönös természetes tudásukat.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
A hardver- és szoftvereszközök főbb jellemzői, tájékozódás benne.	További hardvereszközök megismerése, a számítógéphez való csatlakoztatásuk. A problémához való hardvereszköz kiválasztása. Nyomtatási funkciók.	<i>Fizika; kémia; biológia:</i> A tantárgyi órán felmerülő feladatok informatikai eszközzel történő megoldása; az adott helyzethez legjobban illeszkedő hardver és szoftver kiválasztása; a tanórán bemutatott kísérlet vagy vizsgálat jegyzőkönyvének nyomtatása

Az informatikai eszközök egész- ségre gyakorolt hatásának meg- ismerése.	Túl sok idő töltése a gép előtt, mit jelent a szemnek, a testtartás- nak, a kéznek.	
Tömörítés	Egy tömörítő program ismerete. Egy tömörített állomány kibontá- sa, megnézése. Állományok tö- mörítése.	<i>Irodalom; társada- lomismeret:</i> Hosszú dokumentumok kül- dése
Víruskeresés	A vírus fogalma, típusai, felisme- rése, karanténba helyezése, törlé- se.	
Kulcsfogal- mak/fogalmak	Szkenner, multifunkcionális eszközök, víruskezelés, tömörítés	

Tematikai egység	2. Alkalmazói ismeretek 2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása		Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Az operációs rendszer alapvető funkcióinak ismerete, alkalmazása. A szövegszerkesztés alapfogalmainak ismerete. A leggyakoribb karakter- és bekezdésformázások önálló végzése. Egyszerű képszerkesztő alap-funkcióinak ismerete		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összetett dokumentum készítése. Egységes külalak. Publikálás, megosztás a weben.		
Követelmények			Kapcsolódási pontok
Témák		Fejlesztési követelmények	
A szöveg formázásának lehetőségei		Összetett dokumentumok készítése.	Történelem; irodalom: Beadandó hosszabb házi dolgozatok, projektek produktumai
A blog, mint írott elektronikus dokumentum		Publikálás.	Projektek, témahetek produktumai
A prezentáció egységes külleme		Diaminta használata, az objektumok pontos pozicionálása.	Minden tantárgy: Kiselőadások esztétikai külleme
Prezentációk a weben		Egy létező prezentáció megosztása, együttes online munka.	
Kulcsfogalmak/fogalmak	stílus, sablon, web2, blog, publikálás		

Tematikai egység	2. Alkalmazói ismeretek 2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Az operációs rendszer alapvető funkcióinak ismerete, alkalmazása. Példák megnevezése a táblázatok mindennapi életben történő használatára vonatkozóan.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Táblázatkezelés. Táblázatos dokumentumok készítése. Az adatkezelés alapjainak fejlesztése. Az információ és adat ábrázolása, értelmezése, grafikus eszközök, módszerek.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
A táblázatkezelő alkalmazás bevezetése.	Táblázatkezelő program használata. A munkakörnyezet beállítása. A táblázatkezelő menürendszerének megismerése.	
A táblázatkezelés fogalmai	Cella, sor, oszlop, adattípus. Adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás elsajátítása. Cellahivatkozások használata.	Matematika: Számítások, pl. térfogat, felszín, százalékszámítás, kamatos kamat, statisztikai rendezések, számítások, stb. Történelem: a gazdasági viszonyok ábrázolása, pl. utazási idő vizsgálata az ipari forradalom idején, népességszám vizsgálata, életkor, korfa Természettudományok jelenségek vizsgálata, megfigyelések adatainak felvétele, számítások
Egyszerű függvények használata	Saját képlet, egyszerű beépített függvények, módosítások továbbléptetése, hivatkozások.	
A táblázat formázása	Szegélyek, mintázatok, oszlop- és sorszélesség beállítása.	
Diagramok készítése	Adatgyűjtés, megfelelő diagramtípus választás. Adatok leolvasása diagramról.	Matematika: Függvénytan Fizika: mozgások ábrázolása, természeti jelenségek, ábrázolása
Kulcsfogalmak/fogalmak	Adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás, cella, oszlop, sor, aktív cella, táblázat, munkalap, munkafüzet, cellahivatkozás, képlet, függvény, diagram	

Tematikai egység	3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	Órakeret
	3.1. A problémamegoldáshoz szükséges módszerek és eszközök kiválasztása	4 óra
Előzetes tudás	Az algoritmizálás lépései. Utasítás, elágazás, ciklus, feltétel fogalmának ismerete.	
A tematikai egység nevelési-	Csoportos feladatmegoldás. Fejlesztői környezetben való egyszerű vezérlési feladatok megoldása.	

fejlesztési céljai		
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
A robotika alapjainak megismerése	A robot technikai kivitelezése. Szenzorok, felfüggesztések, áttétek szerepe. A fejlesztői környezet megismerése.	
A robot mozgásának vizsgálata	Egyszerű vezérlési problémák megoldása.	Matematika: Tájékozódás a síkban (alapvető fogalmak és eljárások felidézése, alkalmazása), a feltételeknek megfelelő alkotások elképzelése a megalkotásuk előtt, geometriai fogalmak, geometriai alakzatok, koordináta-rendszer, koordináták
A paraméterértékek változtatása, a változtatások hatásának tanulmányozása		
Kulcsfogalmak/fogalmak	Fejlesztői környezet, programkód, futtatás, fordítás, tesztelés	

Tematikai egység	3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel 3.2. Algoritmizálás, adatmodellezés	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Egyszerű programozási nyelv, fejlesztői környezet ismerete. Adatbevitel, a végeredmény megjelenítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Csoportos feladatmegoldás. Fejlesztői környezetben való összetettebb probléma megoldása.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Az algoritmus átfordítása programnyelvre	Adott feladat megoldásához algoritmuselemek, algoritmusok tervezése, végrehajtása. Algoritmus kódolása a számítógép számára egyszerű blokk-programozási nyelven.	<i>Matematika:</i> adatok rendezése, ehhez segédeszközként használt táblázat, fa- és útdiagramok
Az algoritmizálás tudatos használata	Az eljáráskészítés előnyeinek vizsgálata, eljárások alkalmazása (paraméterezés, feltételes utasítások, ciklusok, rekurziók). Egyszerű események kezelése.	
Összetett algoritmusok	Összetett algoritmusok készítése az alulról felfelé építkezés és a	<i>Matematika, logika:</i> megalkotott rendszer

	lépésenkénti finomítás elve alapján.	átalakítása
Tesztelés	A problémamegoldáshoz szükséges adatok és az eredmény kapcsolata. A bemenő adatok, a kimenő adatok és a változók értékeinek megadása, a bemenő adat és eredmény kapcsolatának megfigyelése. A programozás eredményeinek további felhasználása.	<i>Matematika; fizika; kémia; biológia:</i> a mérések során a kimenő és feltételekként felvett bemenő adatok közti kapcsolat
Adattípusok	Elemi és összetett adatok megkülönböztetése, kezelése. Elemi és összetett adattípusok jellemzőinek megismerése, ezek alkalmazása. Az összetett adatok kezelése.	<i>Matematika; fizika; kémia; biológia:</i> Jelenségek vizsgálata során felvett adatok értelmezése
Kulcsfogalmak/fogalmak	Alulról felfelé építkezés elve, lépésenkénti finomítás elve, elemi adat, bemenő adat, kimenő adat, összetett adat, változó	

Tematikai egység	3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel 3.3. Egyszerűbb folyamatok modellezése	Órakeret 1 óra
Előzetes tudás	Egyszerű programozási nyelv, fejlesztői környezet ismerete. Adatbevitel, a végeredmény megjelenítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Véletlen szám generálása, véletlen esemény szimulálása. Véletlen események modellezése.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
A véletlen jelenségek megismerése	Véletlen jelenségek modelljeinek megismerése, a paramétermódosítás hatásainak megfigyelése. Véletlen szám generálása, a véletlen számok alkalmazása programokban.	<i>Matematika:</i> véletlen esemény, valószínűség.
A véletlen szerepe	Tantárgyi szimulációs programok használata, a paraméterváltoztatás hatásainak vizsgálata.	<i>Kémia; fizika; biológia-egészségtan; földrajz:</i> szimulációs programok
Kulcsfogalmak/fogalmak	Véletlen szám, véletlen esemény, modell, paraméter, szimuláció.	

Tematikai egység	4. Infokommunikáció		Órakeret 1 óra
	4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek		
Előzetes tudás	Böngészőprogramok, keresők. Információkeresés az interneten. Hitelesség, űrlap.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Online adatbázisok használata, a találati oldal értelmezése.		
Követelmények			Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények		
Adatbázisok használata	Adatbázisok használata: pl. a közlekedési információkban való tájékozódás vagy a MEK használata. Keresés az adatbázisban, a találati oldal értelmezése, navigálás.		<i>Minden tantárgy:</i> anyagok gyűjtése, vizsgálata. <i>Csibe, együttéléstan:</i> pl. egy utazás megtervezése során menetrendek használata az utazásban, múzeumok, kiállítások megkeresése
Kulcsfogalmak/fogalmak	Adatbázis, szűrés, szűrési feltételek, találati oldal		

Tematikai egység	4. Infokommunikáció		Órakeret 2 óra
	4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák		
Előzetes tudás	Böngészőprogramok, keresők. Információkeresés az interneten. Hitelesség, űrlap.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kommunikációs modell, infokommunikációs eszközök használata, mobilkommunikáció		
Követelmények			Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények		
Kommunikációs modell	A kommunikációs modell elemei, konkrét esetekben e szereplők felismerése, mobilkommunikációs eszközök használata a modell alapján. Egyirányú és többirányú kommunikáció jellemzői. Az internet kommunikációs szolgáltatásai (csevegőprogramok, blogok, fórum).		<i>Magyar nyelv:</i> a kommunikáció fogalma, kiterjesztése az informatikai eszközök használatára
Internet használatának etikai kérdései	Az online kommunikációban rejlő veszélyek elleni védekezés.		

	Adatvédelem, publikus és nem publikus adatok megkülönböztetése. Adatlopás.	
Mobilkommunikáció	A mobil eszközök használata különböző kommunikációs folyamatokban. A megfelelő eszköz és applikáció választása, használata.	
Lehetőségek a fogyatékkal élőknek az informatikában		
Kulcsfogalmak/fogalmak	Kommunikációs modell, üzenet, internetes kommunikáció, mobilkommunikáció, adatvédelem	

Tematikai egység	5. Az Információs társadalom 5.2. Az e-szolgáltatások		Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Saját tapasztalatok, vélemények.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az e-szolgáltatások köréhez tartozó fogalmak megismerése, tudatos használata, kritikus szemlélet kialakítása, az e-szolgáltatások előnyeinek megismerése.		
Követelmények		Kapcsolódási pontok	
Témák	Fejlesztési követelmények		
Az e-szolgáltatások osztályozása	e-vásárlás, e-ügyintézés és e-learning lehetőségei.		<i>Minden tantárgy:</i> oktatóprogramok, oldalak, keretrendszerek használata
E-szolgáltatások igénybevétele	Regisztrációs folyamatok lépései. Azonosítók, jelszavak használata. A szolgáltatások szabályainak értelmezése, működésük megismerése, igénybevételük jogi vonatkozásai. A szolgáltatás lemondása.		<i>Csibe, együttélés tan:</i> az internet lehetőségei: vásárlás, időpont-ra bejelentkezés stb.
Kulcsfogalmak/fogalmak	E-vásárlás, e-ügyintézés, e-learning, regisztráció, hírlevél, lemondás		

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

A hat projektfeladat közül legalább hármat mester, a többi haladó szinten kell teljesítenie a tanulóknak.

Az Informatikai eszközök használata témakör végére a tanuló

- tudjon hardvereszközöket és a hozzájuk szükséges szoftvert a feladathoz tudatosan választani
- tudjon hosszabb dokumentumot tömöríteni, illetve tömörített állományt megnézni, kibontani
- legyen képes a vírust felismerni és egy víruskereső szoftvert használni.

Az Alkalmazói ismeretek témakör végére a tanuló

- tudjon dokumentumokba különböző objektumokat esztétikusan beilleszteni
- tudja, hogy mit jelent a publikálás folyamata
- tudjon egyszerű táblázatot létrehozni, módosítani
- ismerje a diagramok szerkesztésének, módosításának lépéseit, tudjon megfelelő diagram-típust választani
- tudjon egységes küllemű bemutatót készíteni.

A *Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel* témakör végére a tanuló

- lássa át a problémamegoldás folyamatát
- ismerje fel az informatikai szemléletet és tudja lefordítani algoritmusokra
- ismerje a különböző informatikai eszközökről való adatátvitel módszereit
- ismerje egy blokk-programozási nyelv utasításait
- tudjon kódolni egyszerű algoritmusokat blokk-programozással
- ismerje és alkalmazza az alulról felfelé építkezés elvét
- tudjon véletlen számot generálni, és ismerje annak felhasználási lehetőségeit.

Az *Infokommunikáció* témakör végére a tanuló

- ismerjen néhány adatbázist és tudjon bennük keresni, információt gyűjteni
- legyen képes védeni a nem publikusnak szánt adatait
- tudja használni a legújabb infokommunikációs technológiákat, szolgáltatásait.

Az *Információs társadalom* témakör végére a tanuló

- ismerje az adatokkal való visszaélésekből származó veszélyeket és következményeket
- ismerjen néhány elektronikus szolgáltatást és ezek legfontosabb funkcióit
- ismerje fel az elektronikus szolgáltatások jellemzőit.

Az értékelés rendje

A tanév során a tanulóknak a 6 projektfeladatra kapnak százalékos értékelést az előre megadott szempontrendszer alapján.

10–11NY. ÉVFOLYAM

A tantárgy jellemzői, fejlesztési feladatok

Célok, feladatok:

Középszint:

Iskolánkban ez az a szakasz, amely a középszintű érettségire tudatosan készít fel. Itt nagyobb hangsúlyt kapnak az érettségi szintű komplex reprodukív feladatok és az elméleti tudás rendszerezése.

Tartalmi hangsúlyok

Az *informatikai eszközök* közül megismerik a számítógéphez tartozó fontosabb perifériákat, ezek funkcióit, működését. Ismerik a számítógép elvi felépítését. Tisztában vannak az analóg és a digitális jel fogalmával, az átalakítás lehetőségeivel. Tudnak képeket, hangokat, videókat digitalizálni, digitálisan rögzíteni. Tudatosan használják az operációs rendszer és a számítógépes hálózat szolgáltatásait. Ismerik az egészséges számítógépes környezet kialakításának szempontjait, és ennek megfelelően tudatosan alakítják ki saját munkakörnyezetüket.

Az *alkalmazói ismeretek* témakörben a szövegszerkesztésben, táblázatkezelésben, bemutató készítésében bővítjük az ismereteket, belépő tevékenységként megjelenik a weblapkészítés és az adatbázis-kezelés. A tanulók készség szinten alkalmazzák az irodai programcsomag elemeket. Képesek weboldalakat létrehozni WYSWYG szerkesztővel, a létrehozott oldalakat szerverre feltölteni. On-line alkalmazás segítségével képes összetett weboldalakat létrehozni, és ezt

publikálni. Megismerik a nagyobb adatmennyiség kezelését lehetővé tevő technikákat, az adatbázis-kezelés alapjait. Térinformatikai ismereteiket saját térképek készítésével és útvonaltervezéssel bővítik.

A *problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel* témakörben a tanulók tovább bővítik az algoritmus leíró eszközökkel kapcsolatos ismereteiket, egyszerű és összetett algoritmusokat értelmeznek és fogalmazznak meg. Az elemi algoritmustípusok jelrendszerét ismerik. A tanulók a problémákhoz algoritmusokat készítenek, az algoritmusokat programozási nyelven kódolják, a kódolás során megismerik a program működését, alkalmazzák a megismert utasításokat. Az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elve alapján a tanulók több oldalról megközelíthetik a problémát, feltárják a probléma szerkezetét, értelmezik a be- és kimeneti adatok közötti összefüggéseket, a strukturált megoldás érdekében eljárásokat készítenek. A véletlen jelenségek tanulmányozása elképzelhetetlen a számítógép véletlenszám-generátora nélkül. Tantárgyi szimulációs programokkal jelenségeket vizsgálnak.

Az *infokommunikáció* témakörében a tanulók tudatosan keresnek információkat, azokat elemzik, hitelességét ellenőrzik. A megszerzett információkat átalakítják, azokat publikálni tudják a megfelelő szabályok betartásával. Használják az online kommunikációs eszközöket. Tisztában vannak ezen eszközöknek a hétköznapi életre gyakorolt hatásaival, ismerik a veszélyeket. Jártasak a különböző médiumok használatában.

Az *információs társadalom* témakörben tudatosan a tanulóknak, hogy az informatika rohamosan fejlődik, ez hogyan hat a társadalomra, hogyan alakítja a társadalom fejlődését, milyen előnyökkel és veszélyekkel jár. Tisztában kell lenniük a tanulóknak az adatvédelem fontosságával, ügyelniük kell a személyes adataikra. Ismerik a szerzői jogi alapfogalmakat, és betartják az ezekre vonatkozó előírásokat. Jártasságot szereznek az e-ügyintézés, e-kereskedelem és e-learning lehetőségeiben.

Módszertani javaslatok

Az informatikában többnyire összetett, komplex feladatokat kell megoldani, így a páros és csoportos munkavégzés sok helyen javasolt. Egyes témakörökben szükség van az egyéni, reprodukív jellegű tevékenységformákra; különösen ebben a szakaszban nagyobb hangsúlyt kap az önálló munka a középszintű érettségire való felkészülés miatt a gyakorlati modulokban.

Az *informatikai eszközök* témakörében a hardverismereteknél fontos, hogy a tanuló ne csak virtuálisan ismerje meg, hanem fizikailag is megtapasztalja az eszközök használatát. A digitalizálási munkákat a tanulók ténylegesen végezzék el, használjanak pl. szkennert.

Az *alkalmazói ismeretek* témakörön belül a hangsúly legtöbbször az egyéni munkán van, de itt teret kaphat a csoportos, ill. páros munka is. A bemutató készítésénél ugyanannak a témának a feldolgozását különböző szempontok szerint érdemes osztott csoportoknak kiadni és utána összehasonlítani. Fontos a bemutatók megtartása is, ne csak elkészítsék azokat a tanulók, hanem egy előadáshoz használják is fel. A táblázatkezelés során a többi tantárgyhoz kapcsolódó problémákat kell felvetni, természettudományos, matematikai, történelemhez kapcsolódó adatokkal dolgozni. A weblapkészítésnél fontos, hogy a kész munkák megjelenjenek az interneten is. Az adatbázis-kezelésnél olyan adatsorokat érdemes vizsgálni, melyek a hétköznapi életben felmerülő problémák megoldását segítik, vagy valamilyen iskolai rendszer működését modellezzik (pl. elektronikus napló).

A *problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel* témakörben a hétköznapi tapasztalatokat felhasználva egy-egy folyamatot érdemes algoritmizálni. Kiválóan alkalmas ez a témakör az egyéni gondolkodás ösztönözésére, de itt is lehet a csoportmunkát, feladatmegosztást is váltogatni. A csoportokat úgy érdemes szervezni, hogy a különböző szerepköröket

mindenki kipróbálja. Törekedni kell arra, hogy a megoldandó feladatokat osszák részekre, és az egyszerűbbtől az összetettebb felé tervezzék a tanulók. A tapasztalatot és az e szerinti módosítást érdemes hangsúlyozni.

Az *infokommunikációs* témakörben is a minél több gyakorlat, tapasztalat a cél, érdemes a többi tantárgyhoz kapcsolódni, hogy ne csak öncélúnak tűnjön a tudás. Itt lehet leginkább kooperatív technikákat alkalmazni. A többi egységnél kitűzött feladatokhoz rendeljünk infokommunikációs folyamatokat, különösen a csoportos feladatmegoldás esetén. Pl. online szerkesztett közös dokumentumok használata egyes feladatok megoldásában.

Az *információs társadalom* témakörben a saját tapasztalatok alapján érdemes az egyes témaköröket körüljárni. Fontos, hogy minden tanuló szerezzen saját tapasztalatot az e szolgáltatások terén.

10. ÉVFOLYAM

(évi 64 óra)

Tematikai egység	1. Az informatikai eszközök használata	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Operációs rendszer alapszintű ismerete. A számítógép felépítésének vázlatos ismerete, a perifériák főbb fajtáinak felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az informatikai eszközök megismerése, helyes használata. Analóg és digitális jel közötti különbség megismerése. A digitalizálás folyamata, a szükséges hardverek és szoftverek megismerése. A problémamegoldás hardver- és szoftvereszközkészlete.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
A számítógép felépítése	A Neumann-elvű számítógépek felépítésének modellje. Alaplap, processzor, memória.	
Számítógépes perifériák	A perifériák csoportosítása: bemeneti perifériák, kimeneti perifériák, be- és kimeneti perifériák, memóriák és háttértárak. A perifériák működésének fizikai alapjai. Az egyes perifériacsoportok főbb tulajdonságai. Vásárláskor figyelembe veendő szempontok tudatosítása.	<i>Fizika:</i> egyes technikai eszközök működésének megfigyelése, a működés feltételeinek értelmezése. Elektromágnesesség, optika, félvezetők, folyadékkristályok, színek
Analóg és digitális jelek, digitalizálás	Analóg és digitális jelek fogalma. A jelátalakítás folyamatának alapjai. Kódolás, dekódolás. Digitalizáló eszközök, szkennerek. Hangok, képek, videók digitalizálása, digitális fénykép, videó rögzítése, mentése számítógépre.	<i>Fizika, kémia:</i> A mérések adatainak rögzítése. Optika.
Problémamegoldás informatikai eszközökkel	Egy adott probléma megoldásához szükséges szoftver- és hard-	<i>Minden tantárgy:</i> A tantárgyi (projekt)

	ver elemek kiválasztása.	feladatok részekre osztása, a megoldáshoz szükséges informatikai eszközök használata.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Alaplap, processzor, memória, busz rendszer, bemeneti periféria, kimeneti periféria, háttértár, CD, DVD, memória, monitor, nyomtató, billentyűzet, egér, szkennер, hálózati eszközök. Analóg jel, digitális jel, AD és DA konverter. Kódolás, dekódolás, kettes, nyolcas és tízes számrendszer. Bináris jelek. Bit, byte, ASCII és UTF-8 karakterkódolás.	

Tematikai egység	2. Alkalmazói ismeretek 2.1 Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	Az operációs rendszer alapfunkcióinak ismerete. A szövegszerkesztők alapfunkcióinak ismerete, önálló használata. Egyszerűbb képszerkesztési eljárások ismerete, önálló elvégzése. A prezentáció-készítés alaplépéseinek ismerete. A weblapok ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összetett dokumentumok szerkesztése. Objektumok (táblázat, lista, képek) elhelyezése egy dokumentumban. Szöveg átalakítása. A dokumentum részeinek (élőfej, élőláb, oldal), tulajdonságainak megismerése, ezek értő használata. A dokumentum részekre osztása. Stílusok használata, tartalomjegyzék készítése. Körlevél. Prezentációkészítés. Weblapkészítés szerkesztőprogrammal, az oldal-szerkezet kialakításának módszerei. Kapcsolatok kialakítása az egyes oldalak között. Táblázat, lista, kép beágyazása az oldalba.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Képszerkesztés	Képek méretezése, kivágás, összeillesztés. Képek módosítása (színmélység, kontraszt). Képek részeinek kivágása, részekből új kép létrehozása. Feliratok, egyszerű rajzok hozzáadása képekhez. Egyszerűbb effektek alkalmazása.	<i>Vizuális kultúra:</i> a technikai médiumok képalkotó módszerei; vizuális reklámok
Összetett dokumentumok szerkesztése.	Oldalbeállítások: élőfej, élőláb, margók. Oldalszámozás, oldalak száma. A dokumentum szakaszokra osztása, nyomtatási beállítások. Lábjegyzetek. Képek beillesztése, formázása szövegszerkesztővel. Képek pozicionálása, méretezése. Szöveg átalakítása táblázattá,	<i>Magyar nyelv és irodalom,</i> <i>társadalomismeret:</i> szövegalkotás a társadalmi (közösségi) élet különböző területein a papíralapú és az elektronikus műfajokban

	listává. Egyszerű rajzok készítése a szövegszerkesztő beépített rajzeszközeivel, ezek formázása, pozicionálása az oldalon belül. Szövegdobozok. Stílusok beállítása, formázás stílusokkal. A dokumentumszerkezet kialakítása stílusokkal, tartalomjegyzék készítése. Körlevél készítése.	
Dokumentumok átalakítása	Dokumentumok mentése különböző formátumokban. A megfelelő formátum kiválasztásának szempontjai.	
Prezentációkészítés	Objektumok elhelyezése a dián, ezek átalakítása, pozicionálása. Diaminta kialakítása, diamásolat használata. Egyszerű rajzok készítése a prezentációkészítő program beépített rajzeszközeivel. Effektusok, áttünések, ezek sorrendje, időzítése. Multimédiás tartalmak elhelyezése.	<i>Minden tantárgy:</i> kiselőadások készítése
Weblapkészítés	Egy WYSWYG weblapkészítő program megismerése. Az oldal szerkezetének kialakítása, az oldal tulajdonságok beállítása (háttérszín, cím). Szöveg- és bekezdésformázások. Képek, animációk beillesztése, tulajdonságaiknak beállítása (méret, pozíció). CSS alap szintű ismerete. Kapcsolatok kialakítása az egyes oldalak között. Kész weboldalak publikálása, feltöltése a szerverre.	
Hangszerkesztés	Digitális hangformátumok megismerése. Az egyes formátumok közötti átalakítás elvégzése. Hang vágása egy hangszerkesztő program segítségével.	<i>Témahetek, projekt-feladatok:</i> Ezen témakörök a projekt feladatoknál, témahetekben kerülnek legtöbb-szor elő a különböző feladatokban, így ezek ismerete is ezekhez kapcsolódik a tananyag-feldolgozás során
Videó szerkesztés	Videófájl megnyitása. Utómunka egy egyszerű videó-szerkesztő programmal. Szöveg, zene elhelyezése saját videókban. Videófájl mentése.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Digitális kép, színmélység, kontraszt Oldal, margó, élőfej, élőláb, szakasz, lábjegyzet, lista, táblázat, szövegdo- boz, rajz objektum, tartalomjegyzék, dokumentum jellemzői Dia, effekt, áttűnés, vetítési beállítások Weboldal, hiperlink, publikálás, CSS Hangfájl, videófájl
------------------------------------	--

Tematikai egység	3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és mód- szerekkel 3.1. A probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök kiválasztása	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Algoritmus-leíró eszközök ismerete és használata, egyszerűbb algoritmu- sok megírása.	
A tematikai egy- ség nevelési- fejlesztési céljai	Csoportos feladatmegoldás. Projektmunkák informatikai eszközökkel történő kivitelezése.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Problémamegoldó tevékenység tervezése	Az iskolához és a köznapi élethez kapcsolódó problémák megoldá- sa irányított csoportmunkában. Projektmunkák informatikai esz- közökkel történő kivitelezése.	<i>Minden tantárgy:</i> szövegfeldolgozás <i>Matematika:</i> Modell- alkotás, -értelmezés
Mobilkommunikáció	A csoportos kommunikáció meg- valósítása mobil eszközökkel. A feladathoz megfelelő applikáció választása, előnyök-hátrányok mérlegelése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tervezés, megvalósítás, projekt, felelősség, mobilkommunikáció	

Tematikai egység	3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és mód- szerekkel 3.3. Egyszerűbb folyamatok modellezése	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Véletlenszám-generálás módszereinek ismerete. Eljárások paraméterének beállítása. Egyszerű programozási nyelv ismerete.	
A tematikai egy- ség nevelési- fejlesztési céljai	Tantárgyi szimulációs programok megismerése, kezelése. Mérések in- formatikai eszközökkel. Programozás formális programozási nyelven.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Szimulációs programok használa- ta	Tantárgyi szimulációs programok megismerése. Paraméterek mó- dosítása, a hatások megfigyelése.	<i>Kémia; fizika; biológia-egészségtan; földrajz: kísérletek,</i>

	A törvényszerűségek felismerése, megfogalmazása.	szimulációs programok
Mérések	Mérések elvégzése, a szükséges informatikai eszközök megismerése. Az eredmények értékelése.	<i>Kémia; fizika; biológia-egészségtan; földrajz: mérések</i>
Formális programozási nyelv használata	A programozási környezet megismerése. Szekvencia, elágazás, ciklus megvalósítása. Egyszerű algoritmusok megvalósítása az adott programnyelven.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szimuláció, mérés, pontosság, kódolás, tesztelés, hibajavítás	

Tematikai egység	4. Infokommunikáció 4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek		Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Böngészőprogramok, keresők. Információkeresés az interneten.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az információ hatékony megkeresése, felhasználása, dokumentumok publikálása.		
Követelmények		Kapcsolódási pontok	
Témák	Fejlesztési követelmények		
Információszerzés	Önálló információszerzés. Tematikus és kulcsszavas keresés. A szükséges információk meghatározása, megkeresése, a találati lista szűkítése. A talált információ lementése.		<i>Minden tantárgy: anyagok, adatok gyűjtése, vizsgálata</i>
Információk vizsgálata, átalakítása	Az információ hitelességének vizsgálata, a manipulációk felfedezése. A megtalált információk közlési célnak megfelelő átalakítása.		<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: eseményekkel kapcsolatos információk begyűjtése több párhuzamos forrásból, ezek összehasonlítása, elemzése, az igazságtartalom keresése, a manipulált információ felfedése</i>
Publikálás	A publikálás szabályai. Különböző publikálási formák megismerése, alkalmazása.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kulcsszavas keresés, tematikus keresés, letöltés, hitelesség, manipulálás, adatfeltöltés.		

Tematikai egység	5. Az információs társadalom		Órakeret 4 óra
	5.1. Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai		
Előzetes tudás	Informatikai biztonsággal kapcsolatos tapasztalatok. Az informatikai eszközök használata során elvárt viselkedési normák ismerete.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Adatvédelem, szerzői jog. Az információ hitelessége. Publikálási szabályok. Az informatika társadalomra gyakorolt hatásainak tudatosítása.		
Követelmények			Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények		
Adatvédelem	Adatvédelmi törvény megismerése. Személyes adatok védelme.		
Szerzői jog, publikálás	A szerzői jogi törvény megismerése. A szoftverekhez kapcsolódó szerzői jogok megismerése. Az idézés, publikálás szabályai.		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A források megjelölése, az idézés formai és etikai szabályai, jegyzetek készítése
Az információs társadalom	Az információ és az informatika gazdaságra, környezetre, kultúrára, személyiségre, egészségre gyakorolt hatásának megismerése. A mobilkommunikáció előnyeinek, veszélyeinek tudatosítása.		
Kulcsfogalmak/fogalmak	Információs társadalom, adatvédelem, személyes adat, szerzői jog, netikett		

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

A tanuló az *Informatikai eszközök használata* témakör végére

- legyen tisztában a hardver és a hozzá kapcsolódó szoftverismeretekkel is
- tudja, hogy mi a digitalizálás
- tudja, hogy mi a kódolás
- ismerje az analóg és digitális jel fogalmát.

A tanuló az *Alkalmazói ismeretek* témakör végére

- tudjon körlevelet készíteni
- tudjon hosszú dokumentumot kezelni, lábjegyzetet, előfejet, előlábát, tartalomjegyzéket készíteni
- ismerje a stílus fogalmát
- tudjon dokumentumot megfelelő formában menteni
- ismerje a bemutató-készítés során a haladóbb ismerteket, különböző vetítési beállításokat
- tudjon egyszerűbb weblapot létrehozni, linket készíteni, multimédiás objektumokat beilleszteni, publikálni.

A tanuló a *Problémamegoldás informatikai eszközökkel* témakör végére

- legyen képes a probléma megoldásához szükséges hardver és szoftvereszközöket kiválasztani
- legyen képes használni informatikai eszközöket tantárgyi mérésekhez és a mérési eredmények kiértékeléséhez; ismerje a véletlenszám-generátor fogalmát
- képes legyen egyszerű algoritmusokat kódolni egy formális programozási nyelven
- ismerjen oktatásban használatos szimulációs alkalmazásokat
- tudjon önállóan és csoportban precízen, felelősségteljesen dolgozni.

A tanuló az *Infokommunikáció* témakör végére

- legyen képes feladat alapján önállóan hiteles információkat szerezni, azokat hagyományos, elektronikus vagy internetes eszközökkel publikálni
- tudja használni az újabb informatikai eszközöket, információszerzési technológiákat az összes többi tantárgy köréből származó feladatainál.

A tanuló Az *információs társadalom* témakör végére

- ismerje az informatikai biztonsággal és adatvédelemmel kapcsolatos fogalmakat
- ismerje az adatvédelem érdekében alkalmazható lehetőségeket
- ismerje az informatikai eszközök etikus használatára vonatkozó szabályokat
- legyen képes értékelni az információforrásokat
- ismerje fel az informatikai fejlesztések társadalmi, gazdasági, környezeti, kulturális hatásait
- tudatosan használja a mobilkommunikációs eszközöket, csatornákat, különösen figyelve a személyes adatainak védelmére.

11NY. ÉVFOLYAM

(évi 64 óra)

Tematikai egység	1. Az informatikai eszközök használata	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Az operációs rendszer alapszintű használata, hardver- és szoftverismeretek. Hálózati alapismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az egészséges informatikai munkakörnyezet. Az operációs rendszer és a számítógépes hálózatok főbb feladatai és szolgáltatásai, a biztonságos adattárolás hardver és szoftver vonatkozásai. A problémamegoldás hardver- és szoftvereszközkészlete.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Az ergonomikus számítógépes környezet megismerése, kialakítása	A számítógépes környezet tudatos alakítása. Az ergonomikus környezet kialakításának szempontjai. Az ergonomikus környezet megvalósítása.	<i>Biológia-egészségtan:</i> helyes testtartás, érzékszervekre gyakorolt káros hatások felismerése
Operációs rendszerek feladatainak ismerete	Különböző operációs rendszerek megismerése, előnyök, hátrányok. Az operációs rendszerek és a hardverek kapcsolatának megis-	

	merése. Az operációs rendszer mélyebb ismerete, pl. felhasználói fiókok, biztonsági mentés, lemezkarbantartás.	
Számítógépes hálózati ismeretek	Informatikai eszközök összekapcsolása. Hálózati szolgáltatások megismerése. Elektronikus aláírás fogalma. A „felhőkben” tárolt adatok jellemzőinek, biztonsági kritériumainak megismerése.	<i>Minden tantárgy:</i> A tantárgyi keretrendszerek használata, oktatóprogramok
A problémamegoldás informatikai eszközei	Összetett informatikai problémák részekre osztása. Adott (rész)problémához megfelelő hardver és/vagy szoftver választása.	<i>Minden tantárgy:</i> A tantárgyi (projekt)feladatok részekre osztása, a megoldáshoz szükséges informatikai eszközök használata.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Ergonómia, hardvereszközök fizikai igényei, elektronikus aláírás, felhő, megosztás, online/offline munka, keretrendszer	

Tematikai egység	2. Alkalmazói ismeretek 2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információ-megjelenítés	Órakeret 42 óra
Előzetes tudás	Az operációs rendszer használata. Táblázatkezelő program ismerete, alapfunkcióinak önálló használata. Adat fogalma.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Problémamegoldás táblázatkezelővel. Adatok kezelése, manipulálása táblázatkezelővel. nagyobb adatmennyiség kezelése, adatbázisok kialakítása. Adatbázis kezelő használata. Adatbázis-kezelő függvények használata. Űrlapok, jelentések készítése.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Adatok elrendezése, megjelenítése táblázatkezelővel	Adatok betöltése, táblázatba rendezése. Adattípusok ismerete, formázása. A táblázat megjelenésének alakítása (formázások). Egyszerűbb számítások saját képletek és a beépített függvények segítségével. Szűrések, rendezések. Adatok ábrázolása. Diagramkészítés. A diagram elemeinek ismerete, formázása, módosítása.	<i>Matematika:</i> Számítások, pl. térfogat, felszín, százalékszámítás, kamatos kamat, statisztikai rendezések, számítások, stb. <i>Történelem:</i> a gazdasági viszonyok ábrázolása. <i>Természettudomá-</i>

	Munkalapok használata.	nyokjelenségek vizsgálata, megfigyelések adatainak felvétele, számítások
A táblázatkezelő beépített függvényeinek használata	Adatfeldolgozás a táblázatkezelő beépített függvényeivel, keresések, megszámlálások. Abszolút illetve relatív hivatkozások. Statisztikai függvények használata. Pénzügyi számítások. Véletlenszám-generálás. Kerekítő függvények alkalmazása.	<i>Matematika:</i> számok, műveletek, összefüggések elképzelése. <i>Matematika; földrajz; fizika; kémia:</i> táblázatok adatainak rendezése, összefüggések keresése.
Az adatbázis-kezelés alapjai	A relációs adatbázis modelljének megismerése. Adattábla, mező, rekord, kulcs fogalma. Egyszerű adatbázis tervezése, feltöltése adatokkal. Adatok megjelenítése. Adattípusok fogalma, jellemzőik beállítása.	
Problémamegoldás adatbázis-kezelővel	Adatbázis feltöltése szövegfájlból. Kapcsolatok kialakítása. Lekérdezések futtatása adatbázison. Űrlapkészítés. Kimutatások/jelentések készítése.	
Térinformatikai alapismeretek	GPS használata, idő, távolság, sebesség adatainak értelmezése	<i>Természettudományok</i> terepgyakorlatok során geológia feladatok
Kulcsfogalmak/fogalmak	Cella, oszlop, sor, aktív cella, tartomány, munkalap, munkafüzet, cellahivatkozás, képlet, függvény, diagram Adattábla, adattípusok, mező, rekord, kulcsmező, kapcsolat, függvény, lekérdezés, kimutatás	

Tematikai egység	3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és mód-szerekkel	Órakeret 6 óra
	3.2. Algoritmizálás és adatmodellezés	
Előzetes tudás	Az algoritmizálás lépései. Utasítás, elágazás, ciklus, feltétel fogalmának ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Hétköznapi és tantárgyi feladatok algoritmizálása. Algoritmusok összeépítése. Adatmodellezés, bemeneti és kimeneti adatok kapcsolatának felismerése. Jelenségek vizsgálata szimulációs applikációkkal.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Algoritmizálás	Egy feladat megoldásához tartozó algoritmusok megfogalmazá-	<i>Matematika; fizika; kémia; biológia:</i>

	sa, leírása, folyamatábra készítése, megvalósítása számítógépen. A feladat megoldásához algoritmusok, algoritmusok tervezése, végrehajtása.	mérések során a kimenő és feltételekként felvett bemenő adatok közti kapcsolat
Összetett algoritmusok	Összetett algoritmusok készítése az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elve alapján.	
Adatmodellezés, adattípusok	Elemi és összetett adatok. Kapcsolat a bemeneti és a kimeneti adatok között. Adattípusok megismerése (egész és valós szám, logikai, karakter, szöveg).	
Formális programozási nyelv használata	Összetett algoritmusok megvalósítása formális programozási nyelven. Függvények, eljárások használata.	<i>Matematika:</i> számelméleti problémák vizsgálata (lnko, lkkt, barátságos számok stb.)
Mobiltechnológiák alkalmazása	Adott szimulációs vagy mérési feladathoz alkalmazás keresése, telepítése, használata, törlése.	<i>Matematika; fizika; kémia; biológia:</i> jelenségek vizsgálata szimulációs programokkal
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alulról felfelé építkezés elve, lépésenkénti finomítás elve, adattípusok, elemi adat, bemenő adat, kimenő adat, összetett adat, függvény, eljárás.	

Tematikai egység	4. Infokommunikáció 4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	A kommunikáció modelljének ismerete, a modern infokommunikációs eszközök ismerete és használata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Online közös munka eszközkészletének bővítése. Az infokommunikációs eszközök felismerése, használata. Az informatikai eszközök mindennapi életre gyakorolt hatásai.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Online kommunikáció	Két- vagy többszereplős kommunikációs lehetőségek megismerése, kommunikációs programok használata. Mobil kommunikációs eszközök használata. Dokumentumok közös szerkesztése. Az online kommunikáció viselkedési szabályai.	<i>Témahetek, nyelvi év:</i> cserediák- programokban kapcsolatfelvétel, kapcsolattartás

Az infokommunikációs eszközök hatásai	A túlzott internethasználatból, a nagy mennyiségű adatáradatból kialakuló káros életformák azonosítása, a függőség elhárítása.	<i>Pszichológia: függőségek felismerése</i>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Kommunikáció, kommunikációs program	

Tematikai egység	4. Infokommunikáció 4.3. Médiainformatika	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Az infokommunikációs technológiák ismerete, alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A modern elektronikus médiumok használata.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Információszerzés	Hírportálok, médiatárak használata. Elektronikus könyv formáinak megismerése, elektronikus könyv használata. Hangoskönyvek.	<i>Minden tantárgy: anyagok gyűjtése</i>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Hírportál, médiatár, e-könyv	

Tematikai egység	5. Az információs társadalom 5.2. Az e-szolgáltatások szerepe és használata	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Saját tapasztalatok, az e-szolgáltatások fajtáinak ismerete	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	E-szolgáltatások tudatos használata, az előnyök és a veszélyek tudatosítása. A fogyasztói magatartást befolyásoló technikák felismerése.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
E-szolgáltatások	E-szolgáltatások összehasonlítása, csoportosítása, előnyeinek felismerése. E-ügyintézés lehetőségei, ügyfélkapu. E-vásárlás, biztonság, megbízhatóság, garancia, vásárlói jogok ismerete. E-learning. E-szolgáltatásokkal kapcsolatos	<i>Csibe, társadalomtudományok: mindennapi élethez kapcsolódó ügyek, ügymenetek</i>

	igények megfogalmazása. E-szolgáltatásokkal kapcsolatos kritikai szemlélet kialakítása.	
Tudatos fogyasztói magatartás	A fogyasztói magatartást befolyásoló eszközök felismerése a médiában.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elektronikus szolgáltatás, regisztráció, leiratkozás, azonosító, jelszó	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

A tanuló az *Informatikai eszközök használata* témakör végére

- ismerje az ergonómia alapjait
- ismerje az operációs rendszer bővebb beállítási lehetőségeit
- tudja, hogy mik azok a felhőszolgáltatások
- ismerje az elektronikus aláírás fogalmát.

A tanuló az *Alkalmazói ismeretek* témakör végére

- legyen képes táblázatkezelővel tantárgyi feladatokat megoldani, egyszerű pénzügyi számításokat, statisztikai elemzéseket elvégezni, diagramokat készíteni, értelmezni
- tudja kezelni a rendelkezésére álló adatbázis-kezelő programot
- tudjon adattáblák között kapcsolatokat felismerni és felépíteni, nagy adatbázisokból is tudjon lekérdezéssel információt nyerni
- tudjon adatbázisokból lekérdezésekből jelentéseket készíteni

A tanuló a *Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel* témakör végére

- legyen képes összetett algoritmusok leírására, alkalmazására
- legyen képes a probléma megoldásához szükséges hardver- és szoftvereszközöket kiválasztani
- legyen képes használni informatikai eszközöket tantárgyi mérésekhez és a mérési eredmények kiértékeléséhez
- legyen képes összetettebb programok kódolására egy formális programozási nyelven
- képes legyen egy adott jelenség vizsgálatához megfelelő applikációt keresni, azt mobil eszközön használni.

A tanuló az *Infokommunikáció* témakör végére

- legyen képes társaival akár csoportosan kommunikálni az interneten, ott közös feladatokon dolgozni
- tudja használni az újabb informatikai eszközöket, információszerzési technológiákat az összes többi tantárgy köréből származó feladatainál.

A tanuló az *Információs társadalom* témakör végére

- legyen képes az elektronikus szolgáltatásokkal kapcsolatos igényeit végiggondolni
- legyen képes néhány elektronikus szolgáltatás használatára
- ismerje fel az elektronikus szolgáltatások jellemzőit, előnyeit, hátrányait
- ismerje fel a fogyasztói viselkedést befolyásoló technikákat a médiában.

Az értékelés rendje

A tanév során a tanulók dolgozataikra és önálló munkáikra kapnak értékeléseket. A dolgozatok elsősorban gyakorlati számonkérések, az elméleti ismeretekről tesztekben számolnak be. Az összefoglalásra, számonkérésre szánt órakeret az egyes témakörök óraszámában megjelenik.

DIGITÁLIS KULTÚRA - GÉPÍRÁS

A tantárgy jellemzői, fejlesztési feladatok

Célok, feladatok:

A tízujjas vakírás készségszintű elsajátítása.

Tartalmi hangsúlyok

Betűtanulás kötött kéztartással, sebességfokozás lebegő kéztartással.

Módszertani javaslatok

Az alapszabályok elsajátításánál követelmény a helyes kéz- és testtartás, továbbá arra nevelés, szoktatás, hogy a billentyűzetre nem nézhet a tanuló, csak az ujjak alaptartásra tételénél.

A tízujjas vakírás tanulása során memorizál a diák, azaz a látás, hallás és a mozgás által rögzít, ezért fontos azt követnünk, irányítanunk és ellenőriznünk, hogy mindig kövesse szemével a könyvben és mondja ki azt a betűt, melyet éppen ír egyenlő ütemben, ritmusban (betűző, ritmusos írásmóddal ír). Az alaptartás, majd a folyamatos betűtanulás során a tanuló kötött kéztartással ír, miközben nem használhat javítóbillentyűt. A gépelési hibákból tanulni kell, azaz a bizonytalan, vagy rossz betűfogásokat korrigáljuk, javítjuk a hibás szó többszöri írásával, illetve, ha gyakran téveszt két betűt, akkor betűkorrigálást alkalmazunk – helyére tesszük a tévesztéseket.

Betűtanulás után a sebességfokozás időszakában a hibátlanságot és gyorsaságot egyszerre kell alkalmazni, ezért a korrigálások és javítások mellé beiktatjuk a Backspace leütésének megtanulását, később a Delete, a nyilak, majd fokozatosan az egerhasználatot is.

A betűtanulás időszakában kreatív, játékos és helyesírási feladatokkal oldjuk a monotonitást.

A sebességfokozást a lebegő kéztartás elsajátításával érjük el (gyakori és rövid szavak írásával, továbbá nehéz betűfogások és mozdulatgyakorlatokkal, sorok és szavak ismétlésével, diktálással). A lebegő kéztartás során – ellentétben a kötött kéztartással – az ujjak a billentyűzet felett „lebegnek” és nem térnek minden betű után vissza az alaptartásra.

A sebességfokozáskor beiktatjuk a szövegértési feladatokat is.

A számok és a hozzájuk kapcsolódó írásjelek tanulására is majdnem annyi időt érdemes szánni, mint a betűtanulásra.

A Shift billentyű tanulása után nélkülözhetetlen a további leckékben való gyakorlása, ezért összefüggő szövegmásolásokat (mindig az addig tanult betűkből) iktatunk be.

Nélkülözhetetlen az idegen nyelvű gépírás ismerete is, ezért több nyelven (pl. angol, francia, német, olasz, spanyol) a szimbólum ismeretének használatával oktatjuk a magyar billentyűzeten.

A feladatok végzése közben és után a tanulónak el kell olvasnia a monitoron megjelenő munkáját (tanár ellenőrzésével), mely által meg kell tanulnia hibázásait és elütéseit felismerni, meglátni, majd javítani.

A teljesítményét a megadott idő alatt leírt leütésszámban mérjük a hibák figyelembevételével.

Fontos betartani a fokozatosság elvét, tehát a könnyebből haladunk a nehezebb felé – ezt az elvet a gépírástanulás során folyamatosan figyelembe kell venni.

7. ÉVFOLYAM

Tematikai egység	Betűtanulás	Órakeret óra: 32
Előzetes tudás	Olvasás, betűismeret, figyelemkoncentráció, ritmusérzék, szabálykövetés, számítógép kezelésének és a szövegszerkesztő program ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– Mozgásügyesség és -koordináció – Figyelemkoncentráció és -megosztás – Fegyelmezettség, türelem, kitartás, monotonaitűrés – Pontosság, precizitás – Tartós emlékezet – Önállóság – Együttműködési készség – Helyesírási készség – Formaalkító készség – Másolási készség – Önfegyelem, önuralom	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Betűtanulás Alaptartás betűinek elsajátítása, illetve az azokhoz kapcsolódó betűk tanulása (helyes fogás- és leütéstechnika, rögzítés hallás, látás és billentéstechnika alapján)	<i>Fegyelmezettség és monotonaitűrés fejlesztése:</i> egy szót vagy sort képes egymás után többször megismételni, hosszú ideig a megfelelő test- és kéztartással ülni és dolgozni. <i>Másolási technikájának fejlesztése:</i> betűk, szavak, írásjelek és sorok helyes követése. <i>Együttműködés fejlesztése:</i> képes egy ütemben betűzni és írni a csoport tagjaival. <i>Figyelemkoncentráció fejlesztése:</i> összpontosításának időtartama nő. <i>Olvasási pontosság fejlesztése:</i> szavakat, írásjeleket pontosan olvassa és másolja. <i>Helyesírás fejlesztése:</i> könyv helyesírási feladataiban ki tudja választani a megfelelő helyesírású szót és leírja azt. <i>Kézügyesség fejlesztése:</i> ujjai egyre mozgékonyabbak, gyors-	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Helyesírási szabályok tanulása és alkalmazása írott szavak és alapvető írásjelek helyes kiválasztásával és másolásával. Fogalmazás írása megadott (tanult) betűkből. <i>Matematika:</i> Térszemlélet <i>Földrajz:</i> Térszemlélet <i>Informatika:</i> Fájlkezelés és a Word program használata (alapvető szerkesztési műveletek)

	sabbak, merevségük oldódott, lazák és koordináltak. <i>Térérzékelés fejlesztése:</i> a klavírtúra térképként való értelmezése, ujjait jól koordinálja (az ujjak irányát és haladási nagyságát fel tudja mérni, elütései ritkák) <i>Formaalakítás fejlesztése:</i> a másolandó anyag alapján megfelelő bekezdéseket és sorvégeket alkot. <i>Önfegyelem fejlesztése:</i> tudatosan képes a másolásra koncentrálni a billentyűzetre való ránézés nélkül. <i>Kreativitás fejlesztése:</i> szókincset bővít az írott szavak és szöveg alapján, illetve szavakat és szöveget alkot a megadott (tanult) betűkből. <i>Testtartás fejlesztése:</i> gépirás közben automatikusan egyenesen ül, a kezét nem támasztja meg.	
Tematikai egység	Számok és írásjelek tanulása	Órakeret óra: 8
Előzetes tudás	A betűk helyes fogása jól beidegződött és megfelelően alkalmazza. A kéz- és ujjmozgás könnyed és gyors.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– Esztétikai érzék – A számok és írásjelek alkalmazása a helyesírási szabályoknak megfelel.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Páratlan és páratlan számok tanulása, illetve az azokhoz kapcsolódó helyesírási szabályok megtanulása A számokhoz kapcsolódó írásjelek tanulása, illetve az azokhoz kapcsolódó helyesírási szabályok megtanulása	<i>Tartós emlékezet fejlesztése:</i> egész mondatokat, gondolatokat fel tud fogni és emlékezni rá. <i>Olvasási pontosság fejlesztése:</i> szavakat, írásjeleket pontosan olvassa és másolja. <i>Helyesírás fejlesztése:</i> diktálás alapján is helyesen tudja leírni a szavakat, mondatokat a megfelelő írásjelek alkalmazásával. <i>Kézügyesség fejlesztése:</i> ujjai mozgékonyabbak, gyorsabbak, merevségük oldódott, lazák és koordináltak. <i>Térérzékelés fejlesztése:</i> a klavírtúra térképként való értelmezése, ujjait jól koordinálja (az ujjak	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Helyesírási szabályok tanulása és alkalmazása írott szavak, számok és írásjelek alkalmazásának példáin keresztül. Fogalmazás írása. <i>Társadalomismeret:</i> Kronológia írása. <i>Matematika:</i> Térszemlélet <i>Földrajz:</i>

	irányát és haladási nagyságát fel tudja mérni, elütései ritkák) <i>Formaalakítás fejlesztése:</i> a másolandó anyag alapján megfelelő bekezdéseket és sorvégeket alkot. <i>Precizitás fejlesztése:</i> elütéseit munkája során észreveszi és javítja. <i>Önfegyelem fejlesztése:</i> tudatosan képes a másolásra koncentrálni a billentyűzetre való ránézés nélkül.	Térszemlélet <i>Informatika:</i> Fájlkezelés és a Word program használata (alapvető szerkesztési műveletek)
Tematikai egység	Idegen nyelvű gépirás	Órakeret óra: 2
Előzetes tudás	A betűk, számok és írásjelek helyes fogása jól beidegződött és megfelelően alkalmazza. A kéz- és ujjmozgás könnyed és gyors. Az egeret hatékonyan tudja használni.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– A szövegszerkesztő program bővebb ismerete: szimbólumok, nyelv beállításai és -helyesírása, illetve különböző billentyűkombinációk ismeretének bővítése.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Különböző idegen nyelvek magyar billentyűzeten való írása Szimbólumok a billentyűkombinációk segítségével	<i>Olvasási pontosság fejlesztése:</i> szavakat, írásjeleket pontosan olvassa és másolja. <i>Formaalakítás fejlesztése:</i> a másolandó anyag alapján megfelelő bekezdéseket és sorvégeket alkot. <i>Precizitás fejlesztése:</i> elütéseit munkája során észreveszi és javítja.	<i>Idegen nyelv:</i> Idegen nyelvek íródott szövegek másolása magyar billentyűzeten. <i>Informatika:</i> Fájlkezelés és a Word program használata (szimbólumok és nyelv beállítása)
Tematikai egység	Sebességfokozás és szövegértés	Órakeret óra: 22
Előzetes tudás	A billentyűzeten hatékonyan képes dolgozni, biztos betűfogással és térérzékeléssel rendelkezik. Ismeri és hatékonyan tudja használni a billentyűkombinációkat és az egeret. Képes írás (másolás) közben hibázásait (elütéseit) felismerni és javítani. Korábbi követelményeket jó szinten tudja alkalmazni, különös tekintettel a figyelemkoncentrációra, a ki-egyensúlyozottságra és a pontos sorkövetésre.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– A Flash programban írt programot használata. – Néhány történelmi esemény mélyebb ismerete. – Hatékony munkavégzés. – Irodalmi művek szélesebb körű ismerete. – A felhasznált másolási szövegek napi aktualitásokhoz, jeles napokhoz is kapcsolódik, ezért hozzájárul a tanuló sikeresebb általános műveltségéhez és tantárgyi felkészüléséhez.	

Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Mozdulat- és szógyakorlatok Szó- és sorismétlések Szövegmásolások Szövegértés szövegmásolás alapján (idézett irodalmi művek és történelmi írások alapján)	<i>Monotónaitűrés fejlesztése: ismétlődő mozdulat- és szógyakorlatok, továbbá sorok másolása.</i> <i>Másolási technikájának fejlesztése: helyes sorkövetés.</i> <i>Figyelemkoncentráció fejlesztése: összpontosításának időtartama nő.</i> <i>Olvasási pontosság fejlesztése: két szöveget pontosan összeolvas és észreveszi a hibákat.</i> <i>Helyesírás fejlesztése: szövegmásolás során helyesen másolja, diktálás során helyesen alkalmazza a helyesírás szabályait.</i> <i>Kézügyesség fejlesztése: ujjai egyre mozgékonyabbak, gyorsabbak, merevségük oldódott, lazák és koordináltak.</i> <i>Térérzékelés fejlesztése: a klaviatúra térképként való értelmezése, ujjait jól koordinálja (az ujjak irányát és haladási nagyságát fel tudja mérni, elütései ritkák)</i> <i>Formalakítás fejlesztése: a másolandó anyag alapján megfelelő bekezdéseket és sorvégeket alkot.</i> <i>Önfegyelem fejlesztése: tudatosan képes a másolásra koncentrálni a billentyűzetre való ránézés nélkül.</i> <i>Kreativitás fejlesztése: szókincset bővít az írott szavak és szöveg alapján, illetve szöveget alkot.</i> <i>Testtartás fejlesztése: gépírás közben automatikusan egyenesen ül, a kezét nem támasztja meg.</i>	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Helyesírási szabályok tanulása és alkalmazása írott szavak és szövegek másolásával. Fogalmazás írása. <i>Matematika:</i> Térszemlélet <i>Földrajz:</i> Térszemlélet <i>Informatika:</i> Fájlkezelés és a Word program használata (alapvető szerkesztési műveletek) <i>Társadalomismeret:</i> Néhány történelmi esemény leírásának másolása.
Értelmező kulcsfogalmak	Gépírás (tízujjas vakírás), mely alatt olyan írásmódot értünk, amelyben valamennyi ujjat meghatározott rendben kell használni a billentyűzetre való ránézés nélkül, a helyzetérzékelésre és a tapintásra támaszkodva. Testtartás: egyenes derék és hát. Kéztartás: a felkar függőleges, az alkar vízszintes, derékszöget zárnak be. Kötött kéztartás: az ujjak mindig az alaptartásból indulnak ki, és minden betű leütése után oda térnek vissza. Így érhető el a jól beidegződött betűfogás a helyzetérzékelésre támaszkodva.	

	Lebegő kéztartás: a kötött kéztartásból a szabadabb és gyorsabb írásstílus, amelyben az ujjak szinte lebegnek a billentyűzet felett. Ekkor már nem rakjuk vissza az alaptartásra az ujjunkat egy-egy betű leütése után, hanem rögtön a következő betűre helyezzük azt.
--	---

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

Készségszinten tudjon gépírni, azaz sajátítsa el a tízujjas vakírás alapkritériumát. Kritérium: meghatározott, változatlan ujjrenddel, a látás igénybevétele nélkül szabad csak a billentyűket leütni. Automatikusan, jól beidegzett betűfogásokon, a biztonságos írásban a helyzetérzékelésre támaszkodik a gépíró, amely a többszöri és tervszerű gyakorlással válik biztonságos írássá. Év végére legalább 1300 leütést ír tíz perc alatt.

7-8. ÉVFOLYAM

A tantárgy jellemzői, fejlesztési feladatok

A tanulási képességek fejlesztésére különös gondot kell fordítani, hogy a gyerekek rendelkezzenek azzal az általános eszköztudással, amely a tantárgyak eredményes tanításának, a tanulók sikerességének nélkülözhetetlen feltétele. Az eszköztudás ápolása nemcsak a hiányok, hiányosságok pótlását jelenti, hanem az életkornak megfelelő, tervezett és tudatos továbbfejlesztést is, hiszen ez a közoktatás teljes vertikumában alapvető pedagógiai követelmény, és alapjául szolgálhat az élethosszig tartó tanulás megvalósításának. Tehát az ismeretszerzés sokféle forrásból történő, kritikai feldolgozását is lehetővé tevő eszköztár kialakítása érdekében fejlesztjük tanulóinkat. A tanulás tanítása teszi lehetővé a megszerzett tudások új helyzetekben történő alkalmazását, az előzetes ismeretek mozgósítását, ad olyan egyénre szabott módszereket, melyekkel a tanulás eredményessége biztosítható, a teljesítmény növelhető.

Az általános iskolából kevés olyan tanuló jön iskolánkba, aki addigi tanulmányaik során megszokhatta volna azokat a munkamódszereket, melyeket az AKG-ban rendszeresen használunk. Sokan egyáltalán nem ismerik az együttműködésnek, a munkáltatásnak ezeket a módjait. Az addigi tapasztalataik során nem szereztek tudást saját tanulási stílusukról, nem tudatosították szokásaikat, nem ellenőrizték módszereik hatékonyságát, illetve alig kaptak stratégiájukhoz, taktikájukhoz iskolai segítséget. Ez a bevezető kurzusként megvalósuló, az egyes tantárgyak szakmódszertanával, munkaformáival, feladattípusaival való megismerkedéssel folytatódó tanulásmódszertan arra alkalmas, hogy nem tantárgyhoz kötötten – az ott nyújtott teljesítményt nem befolyásolóan - sajátíthassák el az együttműködést lehetővé tevő módszereket, és a nem tanár által irányított tudásszerzést gyakorolják. Ugyanakkor az új intézménybe kerüléskor markánsan megmutatkozó mentális, ill. tudásbeli különbségekhez alkalmazkodva alkalmas a differenciált egyéni fejlesztésre is.

A „tantárgy” fontos feladata, hogy az Alternatív Közgazdasági Gimnáziumban általános digitális tanuláshoz szükséges alapismerteket és gyakorlatot megadja a tanulók számára. Mivel a tanulók az általános iskolából bizonyos alapokkal rendelkezve érkeznek, ez azt jelenti, hogy a digitális eszközök és programok alapszintű felhasználását tudottnak tekintjük és leginkább arra koncentrálnunk, hogy a tanulási folyamatban használt keretprogramokat, felületeket, kollaboratív technikákat elsajátítsák. (Természetesen, ha valakinek az alapok erősen hiányoznak, azok számára külön felzárkóztatást szervezünk.)

Tartalmi hangsúlyok

Mivel a cél az önművelésre való képesség kialakítása, annak elérése, hogy diákjaink a tanulmányaik során majd azt követően is folyamatosan gyarapíthassák tudásukat, lépést tarthassanak az egyes szaktudományok fejlődésével, és megfeleljenek a kor változó követelményeinek. Az ehhez szükséges egyes részképességek felmérése, fejlesztése, a metakogníció kialakítása, árnyalt, sok szempontú fejlesztése kerül fókuszba, ezzel segítve a pontos önismeretet.

Az egyes tantárgyakban felmerülő kérdésekről alkotott mondanivaló világos, átgondolt, logikusan felépített, érthető előadásához szükséges önkifejezési és fogalmazási készségre kell szert tenni tehát. Ez utóbbiak nélkül az idegen nyelvek eredményes tanulása is nehezebbé, szinte lehetetlen feladattá válik.

A kurzus kiemelt témakörei e célok fényében:

A tanulással és tanítással kapcsolatos alapproblémák feltérképezése.

Tanulás és motiváció: az iskolához való viszony befolyásolásának közvetett és közvetlen módszerei.

A tanulás külső körülményei és belső feltételei: beállítódás a tanulásra. Az önismeret és a belső egyensúly szerepe a tanulásban.

Könyvtárhasználat, médiahasználat. Önfejlesztés.

Koncentráció és figyelem a tanulás során. A figyelmi képesség fejlesztésének területei és módszerei, gyakorlatok.

Az emlékezet szerepe a tanulási teljesítményben. Az emlékezeti munka fejlesztése. Beszéd és tanulás: a szóbeli kifejezőképesség fejlesztése. Beszédtechnikai és nonverbális gyakorlatok. A beszéd műfajai: előadás és beszédgyakorlat.

A hangos olvasás képességének fejlesztése.

Az értő néma olvasás szerepe a tanulásban: az olvasás hatékonyságának, a szövegértés mértékének és az olvasás sebességének fejlesztése – aktív olvasás, kritikai olvasás, kreatív olvasás.

Dinamikus olvasás alapjainak elsajátítása.

Rögzítési módszerek: a jegyzetelés, vázlatkészítés, a lényegmegragadás tanítása: gondolatérkép, fűrtábra, T-táblázat, táblázat létrehozása és értelmezése.

A fogalmak jelentésének, fogalomértés, a fogalomrendszerek, a fogalmak tanulásának technikája

Az önművelés képességének jelentősége a tanulásban.

Módszertani javaslatok

A tantárggyal történő első találkozás egybeesik az új közösségbe kerüléssel, az új intézmény eddig megismerttől eltérő sajátosságainak megismerésével, az ebből adódó kihívások átélésével. A tantárgyban felvetődő témák megbeszélése, az előzetes tapasztalatok feltárása a közösségépítést, a normák kialakulását, értékrend tisztázását is szolgálják. És minden tantárgyuk, és főként az epochális tantárgyak rengeteg alkalmat teremtenek a tanulás tanulása során megismert, megszerzett eszköztudás gyakorlására, elmélyítésére. A tantárgyi együttműködésnek ezért is van kiemelt szerepe.

Az anyagfeldolgozás, szövegértés, szövegalkotás, fejlesztéséhez mindenképpen szükséges egy bemeneti felmérés, hogy tudjuk, kinél honnan indul a fejlesztési folyamat, a tehetséggondozás, míg a kimeneti eredményt azért szükséges vizsgálni, hogy jelezhető lehessen, ki mire jutott, ez az írásbeli értékelés alapja, és százalékos értékelésben is megmutatható a tudásszerzéshez szükséges készségek, képességek, kompetenciák több területén, ahol ennek van jogsúlya. A teszteljárások mellett azonban a hétköznapi tanulási helyzetek, formák gyakoroltatása is cél: a jártasságok elmélyítése.

A készség-, illetve képességfejlesztés legfőbb célja, hogy tanulóink a csoportmunka különböző formáit, a csoportalakítás különböző variációit megismerve képesek legyenek arra, hogy aki amiben jó, azt a közös tudásszerzés szolgálatába állítsa, felismerje, miben kell fejlődni, és a kapott feladatok egyrészt az erősségeire építsenek, másrészt alkalmasak legyenek a fejleszteni az adott tanulót hátráltató területeken.

Ugyanakkor a pármunka és a kooperatív kiscsoportban való együttműködés mellett a projektmunka által megkívánt együttműködésre is fel kíván készíteni a kurzus, valamint megalapozza az egyéni részfeladatok elvégzését, majd az egyéni kutatómunkát (könyvtárban, inter-

neten, iskolán kívül...). E célok szolgálatába állítva megjelennek a személyiségfejlesztő játékok, a drámajátékok, a műveltségi játékok, és elképzelhető feladattípus a vetélkedők összeállítás, szervezése, az általános iskolai tananyag felhasználásával, illetve a mindennapi élethez kapcsolódó ismeretekre építően.

Az évek során megjelenő szaktárgyakkal is szükséges együttműködés fent említett munkaformák alkalmazásával kapcsolatban, és olyan feladatok kidolgozása, melyek az infokommunikáció területén is megjelennek kihívásként, illetve feladatként, így például a szövegértést, szövegalkotást fejlesztik – szóban és írásban, számítógépen (Pl.: ppt készítése).

A könyvtári informatika szintén olyan eszköztudás, melynek birtoklása kihat a tanulók teljes tanulási folyamatára, lehetőséget teremt az önművelés technikai/szellemi megalapozásához, segít eligazodni az információs társadalomban, a mindennapokban. A különböző tanulási formák igénylik a sokféle információforrás gyors elérésének ismeretét, az információk közötti szükséges szelekció elvégzését. Az önálló ismeretszerzés érdekében a tanulóknak el kell sajátítania a könyvtári ismeretszerzés technikáját/módszereit.

A tantárgy moduljai párhuzamosan építkező módon, a számozás sorrendjében egymást követő lefutásban valósulnak meg, hogy a készségek, képességek, jártasságok kialakuljanak, megszilárduljanak. A hetedik évfolyam témakörei ismétlésként, a képességek, készségek, jártasságok továbbfejlesztésének céljából újra megjelennek, az addig megszerzett gyakorlathoz, az életkori sajátosságokhoz igazodva.

A digitális módszertani eszközök használatára szánt óraszám az egyes egyéb módszertani részekbe épül be és használandó fel az adott tanulási technikák megtámogatására.

7. ÉVFOLYAM

Tematikai egység	A tanuláshoz való viszony formálása	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Gyakorlati tapasztalatok és praxis: korábbi jó és rossz élmények az iskolában: jó tanár és a jó diák, és a család elvárásai, sikerek és nehézségek, egyes tantárgyak különbségei, a tanulás mestersége, Mindennapi kommunikációs helyzetekben való megnyilvánulás, törekvés az érthető, kifejező beszédre. A beszéd zenei eszközei, nem verbális kommunikáció.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallott szöveg megértésének fejlesztése (üzenet, szándék, hatás). A szövegértési és szövegalkotási készségek fejlesztése, önismeret, tapasztalat szempontkövető feldolgozása, metakogníció kialakítása, fejlesztése, a tanulóelemzés szempontrendszerének kialakítása, a csoportkohézió megteremtésének kezdete, értékrendi kérdések felvetésével. Önismeret, vitában, megbeszélésben való aktív részvétel.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Mire való az iskola? Jó és rossz élmények az iskolában Nehézségek a tanulásban Iskolatársak és a tanulás A tanulás mestersége	<i>Kritikai gondolkodás:</i> önismeret, objektív és szubjektív elvárások, tapasztalatok több nézőpontú elemzése <i>Kommunikáció:</i> szóbeli és írásbeli jellemzés, közösség előtti ár-	<i>Biológia-egészségtan:</i> Élettani folyamatok, kognitív fejlődés, központi idegrendszer működése <i>Etika:</i> Tudásszerzés, meg-

	nyalt megszólalás: beszélgetés, vita	osztás, a csoport együttműködésének normái, értékrend <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> jellemrajz, leírás, szövegműfajok a társalgási stílusban
Fogalmak, adatok	Élmény, tanár és diák szerepek, elvárás, reál és humán tantárgyak, az érv-típusok, megbeszélés, megvitatás, vita	

Tematikai egység	A tanulási szokások feltárása és alakítása		Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Mindennapi kommunikációs helyzetekben való megnyilvánulás, törekvés az érthető, kifejező beszédre. A beszéd zenei eszközei, nem verbális kommunikáció. Alap kultúrtechnikák: írás-olvasás gyorsasága; bizonyos tanulási technikák, módszerek alkalmazása; tárgyi motiváció, szociális motiváció, megfelelni akarás; a siker/kudarcs élménye		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Önismeret: tapasztalatok szempontkövető feldolgozása, metakogníció kialakítása, fejlesztése, a tanulóelemzés szempontrendszerének kialakítása A hallott szöveg megértésének fejlesztése (üzenet, szándék, hatás). A szövegértési és szövegalkotási készségek fejlesztése annak érdekében, hogy önállóan, illetve másokkal együttműködve a tanuló képes legyen a verbális és nem verbális kommunikáció kódjainak, tudatos alkalmazására az írásbeli és szóbeli megnyilvánulásokban		
Követelmények			Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények		
Tanulási módszer, stílus, stratégia Tanulási stílus kérdőív, kiértékelés, az eredmény grafikus ábrázolása Tanuláshoz való viszony, tanulási szokások Tanulás csoportban Egyéni tanulás, otthon Munkarend, napi ritmus Tanulási tanácsok	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> Elemző képesség, fogalomhasználat a saját tanulás jellemzésének céljából, elérendő célok kitűzése <i>Kritikai gondolkodás:</i> önismeret, objektív és szubjektív elvárások, tapasztalatok több nézőpontú elemzése <i>Kommunikáció:</i> szövegértési és szövegalkotási készségek fejlesztése, ismeretterjesztő, leíró, elbeszélő szövegek létrehozása, előadása		<i>Biológia-egészségtan:</i> Élettani folyamatok, kognitív fejlődés, központi idegrendszer működése, az együttműködés, pszichés tényezői, feltételei <i>Etika:</i> Tudásszerzés, megosztás, a csoport együttműködésének normái, értékrend alakítása <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> jellemrajz, leírás, ismeretterjesztő szöveg fogalomhasználata szövegűfajok

		a társalgási stílusban szövegalkotás
Fogalmak, adatok	Napirend; tanulás megtervezése, szervezés, kontroll, táblázat statisztikai elemzése; tanulási technikák, módszerek; tárgyi, szociális motiváció, megfelelni akarás; a sikerkritériumok; érzékelési bázis: vizuális, auditív, taktilis-kinesztétikus; feladatmegoldás módja: reflektív, impulzív; gátlásos, fegyelmezetlen, elvárás-szorongó, kreatív; irányítás módja; egyéni vagy társas; gyakorlati, képzeleti; döntéshozatal módja: gondolkodó, érző; döntési idő: szervezett, rugalmas	

Tematikai egység	Könyvtárismeret, könyvtárhasználat	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Ennek feltérképezése szükséges, milyen ismeretek és készségek, milyen viselkedési minták/attitűdök birtokában érkeztek a tanulók.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kölcsönös ismerkedés, hogy a továbbiakban a könyvtári látogatásaik alkalmával, már ismerősként tekinthessen tanár/tanuló egymásra, legyen személyes közös élmény, teremtdőjön meg a személyes kapcsolat kialakulásának lehetősége. Minél többet megtudni eddigi tapasztalataikról, aktivizálni a könyvtár fogalmához köthető látens tudást, s azt közös kincsé tenni. Annak tudatosítása, hogyan teremti meg a könyvtár, a feladatorientált problémamegoldás, aktív pihenés, önművelés, kutatás, információszerezés lehetőségét, és annak, hogy a könyvtár a tanulás/ keresés biztonságos, bátorító közege.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Személyes bemutatkozások Előzetes könyvtári/könyvközelitapasztalatok/élmények Az AKG könyvtárának /tereinek felfedezése, összevetése korábbi ismeretükkel A könyvtár használatának írott és íratlan szabályai Az alapszolgáltatások megismerése Könyvtári informatika	<i>Tudjon eligazodni a könyvtár tereiben, ismerje meg a nagyobb állományegységek helyét</i> <i>Ismerje a közösségi térben való viselkedési elvárásokat, a kölcsönzés és a dokumentumok használatára vonatkozó szabályokat</i> <i>Hatékony önálló tanulás: Legyen számára belátható, hogy a könyvtár sokoldalú segítséget nyújt az iskolai és egyéb feladatmegoldásaihoz/ problémahelyzeihez</i>	<i>Magyar nyelv és irodalom(kommunikáció): élmények, emlékek, tervek előadása rövidlélegzetű írásban; beszélgetés, ismeretmegosztás csoportban</i>
Fogalmak, adatok	Könyvtár, kölcsönzötér, kézikönyvtár, olvasóterem, fonotéka, szépirodalom, ismeretközlő irodalom, keresés, betűrend, tematikus elrendezés, Szíren-adatbázis, számítógépes-munkaszoba, könyvtárhasználati szabályok	

Tematikai egység	Hangos, kifejező és Értő olvasás	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Alap kultúrtechnikák: írás-olvasás gyorsasága; bizonyos előadói készségek, szereplési rutin	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szöveg reprodukálási készségek fejlesztése: a beszéd zenei eszközei, nem verbális kommunikáció. A hallott szöveg megértésének fejlesztése: üzenet, szándék, hatás. A szövegértési szöveg reprodukálási készségek használata annak érdekében, hogy előadói készségei képességei fejlődjenek a tanulóknak. Mindennapi kommunikációs helyzetekben való reproductív megnyilvánulás, törekvés az érthető, kifejező beszédre.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Olvasás és beszéd A felolvasás Beszédtechnikai eszközök használata Felolvasás felkészülés után A blattoló olvasás Saját szövegek felolvasása	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> Tanulásmódszertani tematikájú szövegek tartalmi elemeinek rögzítése: vázlat, jegyzet készítése <i>Kritikai gondolkodás:</i> önismeret, objektív és szubjektív elvárások, tapasztalatok több nézőpontú elemzése <i>Kommunikáció:</i> szövegértési és szövegalkotási készségek fejlesztése, ismeretterjesztő, leíró, elbeszélő szövegek létrehozása, előadása	<i>Biológia-egészségtan:</i> Hangképző szervek és működésük, A szorongás, A pozitív stressz jellemzői, tünetei <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kifejező és értő olvasás, szövegműfajok a társalgási stílusban, ismeretterjesztő, illetve szaktudományos szövegműfajok; Retorika
Fogalmak, adatok	Beszédtechnika, blattolás, zeneiség, nem nyelvi eszköztár, a meggyőzés eszközei	

Tematikai egység	Az emlékezet fejlesztése	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Memoriter, a memorizálás bizonyos technikái, gyakorlata	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ön ismeret: tapasztalatok szempontkövető feldolgozása, metakogníció kialakítása, fejlesztése, a képességek elemzésének szempontrendszere; A hallott, illetve írott szöveg megjegyzésének fejlesztése: tartalom, szándék, hatás, összevetése előzetes tudással. A szövegértési fejlesztése annak érdekében, hogy önállóan, illetve másokkal együttműködve a tanuló képes legyen ismeretszerzésre, megőrzésre, előhívásra, interpretálásra. A szövegszervező erők megismertetése és alkalmazása a gyakorlatban.	

	A szöveg általános szerkezetének, a szövegértelmezés összetevőinek megfigyelési és értelmezési képességének fejlesztése a legjellemzőbb szöveg-típusokon. A valamilyen szempontból egymással összefüggő szövegek közötti értelemhálózat felismertetése. A szövegelemző képességek fejlesztése: a szövegfeldolgozás módjainak gyakorlása a feladatnak megfelelő leghatékonyabb olvasástípus alkalmazásával.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Memóriatesztek Az emlékezet működtetésének gyakorlata, szokások ellenőrzése, módszerek bővítése Módszerek az emlékezet erősítésére Figyelem és memória A lényeg megragadása Kulcsszókeresés, vázlatkészítés Írott szöveg jegyzetelése	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> Tanulásmódszertani tematikájú és általános műveltséget adó-tágító szövegek tartalmi elemeinek rögzítése: vázlat, jegyzet készítése <i>Kritikai gondolkodás:</i> önismeret, objektív és szubjektív elvárások, tapasztalatok több nézőpontú elemzése <i>Kommunikáció:</i> szövegértési és szövegalkotási készségek fejlesztése, ismeretterjesztő, leíró, elbeszélő szövegek létrehozása, előadása	<i>Biológia-egészségtan:</i> Az emlékezet, a központi idegrendszer működése <i>Etika:</i> Az ismeret birtoklása, őrzése, megosztása, a csoportbeli együttműködés, egyéni jellemzők elfogadása, minősítése <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szövegtan: globális és lineáris kohézió, gyakorlati szövegfajták: érvelés és esszé, Az érvek fajtái, Retorika
Fogalmak, adatok	A bevést segítő tanulási formák: ismétlés - rendszerezés, RTM a HTM. A felidézést segítő tanulási formák: elindítás, kontextus, érdeklődés, légkör. A szöveg feldolgozása: logikai kapcsolatok, egységes, átfogó kép, lényegkiemelés, kulcsszavak, vázlat, strukturális kapcsolatok, aktív olvasás. A memória mérése: vizuális memória, számemlékeztet, munkamemória, memotechnikai eszközök	

Tematikai egység	A figyelem; A koncentrációs képesség fejlesztése	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Órai és egyéni tanulási tapasztalatok saját figyelmükről, a figyelemfelkeltés, fenntartás bizonyos módszereiről szerzett gyakorlati tapasztalatok	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Önismeret: tapasztalatok szempontkövető feldolgozása, metakogníció kialakítása, fejlesztése, a tanulóelemzés szempontrendszerének kialakítása. A hallott, illetve olvasott szöveg megértésének alapja: szempont(ok) követése, figyelemkoncentráció, szelekció az üzenet, szándék, hatás feldolgozásakor. A szövegértési és szövegalkotási készségek fejlesztése figyelemkoncentrációs gyakorlatokban.	

Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Környezetünk érzékelése, észlelése Egyirányú figyelem, figyelem-megosztás Koncentrációs gyakorlatok Megfigyelési gyakorlatok Aktivitás és passzivitás a tanulás során Figyelemteszt és értékelése, Monotóniatesztek	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> Figyelem összetevői, előfeltételei, fajtái, fejleszthető területei <i>Kritikai gondolkodás:</i> önismeret, objektív és szubjektív elvárások, tapasztalatok több nézőpontú elemzése <i>Kommunikáció:</i> szövegértési és szövegalkotási készségek fejlesztése, ismeretterjesztő, leíró, elbeszélő szövegek létrehozása, előadása	<i>Biológia-egészségtan:</i> Érzékszervek, Élettani folyamatok, kognitív fejlődés, központi idegrendszer működése: a figyelem idegrendszeri feltételei, hiperaktivitás, figyelemzavar <i>Etika:</i> a csoport együttműködésének normái, értékrend az egyéni figyelem- és viselkedési jellemzők hatása az órai és közösségi tevékenységekre <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> jellemrajz, leírás, szövegműfajok a társalgási stílusban
Fogalmak, adatok	éberség, orientáció, terjedelem-tartósság (fáradékony; szétszórt, csapongó, hullámzó); a figyelem megosztó képessége; A tartós figyelem, az intenzív figyelem, a szelektív figyelem fejlesztése, a megosztott figyelem, rutin,	

Tematikai egység	Olvasásfejlesztés: olvasástechnika és szövegértés	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Alap kultúrtechnikák: írás-olvasás gyorsasága; bizonyos tanulási technikák, módszerek alkalmazása; tárgyi motiváció, szociális motiváció, megfelelni akarás szöveg-feldolgozási stratégiák (átfutás, jóslás, előzetes tudás aktiválása, szintézis, szelektív olvasás stb.) alkalmazása különféle megjelenésű és típusú szövegeken. Elbeszélő, magyarázó, dokumentum típusú szövegek kommunikációs funkcióinak, fő jellemzőinek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallott, illetve olvasott szöveg megértésének alapjainak továbbépítése: szempont(ok) követése, figyelemkoncentráció, szelekció az üzenet, szándék, hatás feldolgozásakor. A szövegértési és szövegalkotási készségek fejlesztése. A szövegszervező erők megismertetése és alkalmazása a gyakorlatban. A szöveg általános szerkezetének, a szövegértélem összetevőinek megfigyelési és értelmezési képességének fejlesztése a legjellemzőbb szöveg-	

	típusokon. A valamilyen szempontból egymással összefüggő szövegek közötti értelemhálózat felismertetése. A szövegelemző képességek fejlesztése: a szövegfeldolgozás módjainak gyakorlása a feladatnak megfelelő leghatékonyabb olvasástípus alkalmazásával.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Percepciós gyakorlatok Olvasástechnikai gyakorlatok Az olvasás szellemi tényezőinek fejlesztése Szövegértési gyakorlatok	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> A villámolvasás alapját képező eljárások: regressziólátás A beszéd felépítése, a beszéd megszerkesztésének menete az anyaggyűjtéstől a megszólalásig <i>Kritikai gondolkodás:</i> önismeret, objektív és szubjektív elvárások, tapasztalatok több nézőpontú elemzése, szövegkritika: aktív olvasás <i>Kommunikáció:</i> szövegértési és szövegalkotási készségek fejlesztése, ismeretterjesztő, leíró, elbeszélő szövegek feldolgozása, létrehozása, előadása	<i>Biológia-egészségtan:</i> A látószerv működése, központi idegrendszer működése <i>Etika:</i> Tudásszerzés, megosztás, a csoport együttműködésének normái, értékrend <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> alap kultúrtechnikák továbbfejlesztése speciális eszköztárral Gyakorlati, szépirodalmi és ismeretterjesztő, illetve szaktudományos szövegműfajok megismerése, olvasása, feldolgozása
Fogalmak, adatok	jegyzet, vázlat, definíció, fogalomrendszer, logikai viszonyok, a bizonyítékok fajtái, lényegmegragadás tanítása, gondolattérkép, fűrtábra, pókhálóábra, halmazábrázolás T-táblázat, táblázat, szimming, szkiping, fixálás, fixációs szélesség növelése, aktív olvasás, kritikai olvasás, kreatív olvasás	

Tematikai egység	A projektmódszer	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Együttműködésre építő csoportmunkák, előadás, bemutató, az ismeretszerzés iskolai és iskolán kívüli formái	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A módszer használata során csoportba szerveződés irányítása, együttes elmélyülés egy probléma megoldásában, munkamegosztással (kiscsoportok szervezésével), a tanórai és a tantárgyi keretektől függetlenül, egyéni részfeladatok vállalásával. Tantárgyi integráció, gyakorlati élethez kapcsolódó jellegű tudáshasználat gyakorlása. Szociális tudás, szerepgyakorlás, kompetenciák: másokkal együttműköd-	

	ve a tanuló képes legyen a célkijelölésre, az ismeretszerzésre, forrásfelkutatásra, feldolgozásra, források kritikai egyeztetésére	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Integratív, interdiszciplináris, komplex jelleg: témaválasztás Csoportalakítás Feladatkörök, munkaterületek megosztása tervezés (altémák, feladatok, felelősök, helyszínek és munkaformák) Munkaterv, produktumterv Forrásgyűjtés, forrásfeldolgozás: A különböző tantárgyakban tanultak együttes felhasználása A produktum előállítása Bemutató Értékelés, önértékelés, csoportértékelés: a cél és az eredmény összevetése, a munkafolyamat áttekintése	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> <i>Kritikai gondolkodás:</i> önismeret, objektív és szubjektív elvárások, csoportmunka tapasztalatok több nézőpontú elemzése <i>Kommunikáció:</i> szövegértési és szövegalkotási készségek fejlesztése, ismeretterjesztő, leíró, elbeszélő szövegek létrehozása, előadása	<i>Minden tantárgy:</i> Az epochális időszak, illetve a témahetek során kapott rövidebb-hosszabb időszakok alatt megvalósítandó projektjeinek elméleti előkészítése, illetve ennek gyakorlati tétele, valamely tantárgy aktuálisan elvárt projekttevékenysége kapcsán
Fogalmak, adatok	Projektterv, munkaterv, felelősök, brain-storming, anyaggyűjtés, konzultáció, önellenőrzés, visszacsatolás, megváltozott tanári és diákszerepek, moderátor, prezentáció, produktum, értékelés: bírálat és a kritika, önértékelés, javítás,	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

A részképeség-felmérő tesztek megírása, értékelése, gyakorlat a munkaformákban, a szövegértési-szövegalkotási feladatok elvégzése, fejlődés és önfejlesztés ezek során, a tanulásmódszertani fogalomkincs megismerése ezek során, a tanulásmódszertani részkérdések gyakorlati kipróbálása.

Az információkeresésben tanulóink jussanak el oda, hogy a keresési folyamatról tudatosan és komplexen gondolkodjanak. Tekintsék forrásközpontnak a könyvtárat. Mind a nyomtatott, mind a digitális eszközök használatában (a megfelelő forrás kiválasztásában) kellő tapasztalatra/gyakorlatra tegyenek szert, hogy biztonságosan tájékozódhassanak.

Legyen ismeretük a könyvtártípusokról, a könyvtárak direkt és indirekt tájékoztatási eszközeiről, elektronikus katalógusokról, adatbázisokról.

Legyenek tisztában a nyomtatott és elektronikus dokumentum típusokkal (azok főbb formai és tartalmi jellemzőivel, közlésmódjukkal). Szerezzenek jártasságot a megszerzett/megismert információ korrekt, etikus felhasználásában.

8. ÉVFOLYAM

Tematikai egység	A tanuláshoz való viszony	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Gyakorlati tapasztalatok és praxis: korábbi jó és rossz élmények az iskolában: jó tanár és a jó diák, és a család elvárásai, sikerek és nehézségek, egyes tantárgyak különbségei, a tanulás mestersége, Mindennapi kommunikációs helyzetekben való megnyilvánulás, törekvés az érthető, kifejező beszédre. A beszéd zenei eszközei, nem verbális kommunikáció.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallott szöveg megértésének fejlesztése (üzenet, szándék, hatás). A szövegértési és szövegalkotási készségek fejlesztése, önismeret, tapasztalat szempontkövető feldolgozása, metakogníció kialakítása, fejlesztése, a tanulóelemzés szempontrendszerének kialakítása, a csoportkohézió megteremtésének kezdete, értékrendi kérdések felvetésével. Önismeret, vitában, megbeszélésben való aktív részvétel.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Mit vár az AKG és te mit tudsz adni? Jó és rossz élmények, sikerek és nehézségek a tavalyi évben Célkitűzések, elvárások a tanulásban	<i>Kritikai gondolkodás:</i> önismeret, objektív és szubjektív elvárások, tapasztalatok több nézőpontú elemzése <i>Kommunikáció:</i> szóbeli és írásbeli jellemzés, közösség előtti árnyalt megszólalás: beszélgetés, vita	<i>Biológia-egészségtan:</i> Élettani folyamatok, kognitív fejlődés, központi idegrendszer működése <i>Etika:</i> Tudásszerzés, megosztás, a csoport együttműködésének normái, értékrend <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> jellemrajz, leírás, szövegműfajok a társalgási stílusban
Fogalmak, adatok	Élmény, tanár és diák szerepek, elvárás, reál és humán tantárgyak, az érv-típusok, megbeszélés, megvitatás, vita	

Tematikai egység	A tanulási szokások alakítása	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Mindennapi kommunikációs helyzetekben való megnyilvánulás, törekvés az érthető, kifejező beszédre. A beszéd zenei eszközei, nem verbális kommunikáció. Alap kultúrtechnikák: írás-olvasás gyorsasága; bizonyos tanulási technikák, módszerek alkalmazása; tárgyi motiváció, szociális motiváció, megfelelni akarás; a siker/kudarc élménye	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Önismeret: tapasztalatok szempontkövető feldolgozása, metakogníció kialakítása, fejlesztése, a tanulóelemzés szempontrendszerének kialakítása A hallott szöveg megértésének fejlesztése (üzenet, szándék, hatás). A szövegértési és szövegalkotási készségek fejlesztése annak érdekében, hogy önállóan, illetve másokkal együttműködve a tanuló képes legyen a verbális és nem verbális kommunikáció kódjainak, tudatos alkalmazására az írásbeli és szóbeli megnyilvánulásokban	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Tanuláshoz való viszony, tanulási szokások megváltozása Tanulási tanácsok a kitűzött célok eléréséhez, javasolt munkarend, napi ritmus	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> Elemző képesség, fogalomhasználat a saját tanulás jellemzésének céljából, elérendő célok kitűzése <i>Kritikai gondolkodás:</i> önismeret, objektív és szubjektív elvárások, tapasztalatok több nézőpontú elemzése <i>Kommunikáció:</i> szövegértési és szövegalkotási készségek fejlesztése, ismeretterjesztő, leíró, elbeszélő szövegek létrehozása, előadása	<i>Biológia-egészségtan:</i> Élettani folyamatok, kognitív fejlődés, központi idegrendszer működése, az együttműködés, pszichés tényezői, feltételei <i>Etika:</i> Tudásszerzés, megosztás, a csoport együttműködésének normái, értékrend alakítása <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> jellemrajz, leírás, ismeretterjesztő szöveg fogalomhasználat a társalgási stílusban szövegalkotás
Fogalmak, adatok	Napirend; tanulás megtervezése, szervezés, kontroll, táblázat motiváció, megfelelni akarás; a sikerkritériumok; döntési idő: szervezett, rugalmas	

Tematikai egység	Könyvtárismeret, könyvtárhasználat: a tantervi kibontás az Informatika tanterv, könyvtári informatikai blokkjában	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Könyvtárhasználat. Katalógushasználat, dokumentumismeret, könyvtári szolgáltatások ismerete, információkeresési gyakorlat	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A közös munka, az együttműködés elsajátítása. Az különböző információforrások felkutatása, a hozzá vezető utak megismerése, önálló alkalmazása	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	

Fogalmak, adatok	
-------------------------	--

Tematikai egység	Hangos, kifejező és Értő olvasás	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Alap kultúrtechnikák: írás-olvasás gyorsasága; bizonyos előadói készségek, szereplési rutin	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szöveg reprodukálási készségek fejlesztése: a beszéd zenei eszközei, nem verbális kommunikáció. A hallott szöveg megértésének fejlesztése: üzenet, szándék, hatás. A szövegértési szöveg reprodukálási készségek használata annak érdekében, hogy előadói készségei képességei fejlődjenek a tanulónak. Mindennapi kommunikációs helyzetekben való reproductív megnyilvánulás, törekvés az érthető, kifejező beszédre.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Olvasás és beszéd A felolvasás Beszédtechnikai eszközök használata Felolvasás felkészülés után Saját szövegek felolvasása	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> Tanulásmódszertani tematikájú szövegek tartalmi elemeinek rögzítése: vázlat, jegyzet készítése <i>Kritikai gondolkodás:</i> önismeret, objektív és szubjektív elvárások, tapasztalatok több nézőpontú elemzése <i>Kommunikáció:</i> szövegértési és szövegalkotási készségek fejlesztése, ismeretterjesztő, leíró, elbeszélő szövegek létrehozása, előadása	<i>Biológia-egészségtan:</i> Hangképző szervek és működésük, A szorongás, A pozitív stressz jellemzői, tünetei <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kifejező és értő olvasás, szövegműfajok a társalgási stílusban, ismeretterjesztő, illetve szaktudományos szövegműfajok; Retorika
Fogalmak, adatok	Beszédtechnika, zeneiség, nem nyelvi eszköztár, a meggyőzés eszközei	

Tematikai egység	Az emlékezet fejlesztése	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Memoriter, a memorizálás bizonyos technikái, gyakorlata	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Önismeret: tapasztalatok szempontkövető feldolgozása, metakogníció kialakítása, fejlesztése, a képességek elemzésének szempontrendszere; A hallott, illetve írott szöveg megjegyzésének fejlesztése: tartalom, szándék, hatás, összevetése előzetes tudással. A szövegértési fejlesztése annak érdekében, hogy önállóan, illetve másokkal együttműködve a tanuló ké-	

	pes legyen ismeretszerzésre, megőrzésre, előhívásra, interpretálásra. A szövegszervező erők megismertetése és alkalmazása a gyakorlatban. A szöveg általános szerkezetének, a szövegértelem összetevőinek megfigyelési és értelmezési képességének fejlesztése a legjellemzőbb szövegtípusokon. A valamilyen szempontból egymással összefüggő szövegek közötti értelemhálózat felismertetése. A szövegelemző képességek fejlesztése: a szövegfeldolgozás módjainak gyakorlása a feladatnak megfelelő leghatékonyabb olvasástípus alkalmazásával.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Az emlékezet működésének elmélete Memóriatesztek megisméltése Figyelem és memória A lényeg megragadása Kulcsszókeresés, vázlatkészítés Írott szöveg jegyzetelése Elhangzó szöveg jegyzetelése Emlékeztető, kivonat készítése	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> Tanulásmódszertani tematikájú és általános műveltséget adó-tágító szövegek tartalmi elemeinek rögzítése: vázlat, jegyzet készítése <i>Kritikai gondolkodás:</i> önismeret, objektív és szubjektív elvárások, tapasztalatok több nézőpontú elemzése <i>Kommunikáció:</i> szövegértési és szövegalkotási készségek fejlesztése, ismeretterjesztő, leíró, elbeszélő szövegek létrehozása, előadása	<i>Biológia-egészségtan:</i> Az emlékezet, a központi idegrendszer működése <i>Etika:</i> Az ismeret birtoklása, őrzése, megosztása, a csoportbeli együttműködés, egyéni jellemzők elfogadása, minősítése <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szövegtan: globális és lineáris kohézió, gyakorlati szövegfajták: érvelés és esszé, Az érvek fajtái, Retorika
Fogalmak, adatok	A bevéstést segítő tanulási formák: ismétlés - rendszerezés, RTM a HTM. A felidézést segítő tanulási formák: elindítás, kontextus, érdeklődés, légkör. A szöveg feldolgozása: logikai kapcsolatok, egységes, átfogó kép, lényegkiemelés, kulcsszavak, vázlat, strukturális kapcsolatok, aktív olvasás. A memória mérése: vizuális memória, számemlékezet, munkamemória, memotechnikai eszközök	

Tematikai egység	A figyelem; A koncentrációs képesség fejlesztése	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Órai és egyéni tanulási tapasztalatok saját figyelmükről, a figyelemfelkeltés, fenntartás bizonyos módszereiről szerzett gyakorlati tapasztalatok	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ön ismeret: tapasztalatok szempontkövető feldolgozása, metakogníció kialakítása, fejlesztése, a tanulóelemzés szempontrendszerének kialakítása. A hallott, illetve olvasott szöveg megértésének alapja: szempont(ok) követése, figyelemkoncentráció, szelekció az üzenet, szándék, hatás fel-	

	dolgozásakor. A szövegértési és szövegalkotási készségek fejlesztése figyelemkoncentrációs gyakorlatokban.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
A figyelem megosztása Koncentrációs gyakorlatok Megfigyelési gyakorlatok Monotóniatesztek megismétlése	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> Figyelem összetevői, előfeltételei, fajtái, fejleszthető területei <i>Kritikai gondolkodás:</i> önismeret, objektív és szubjektív elvárások, tapasztalatok több nézőpontú elemzése <i>Kommunikáció:</i> szövegértési és szövegalkotási készségek fejlesztése, ismeretterjesztő, leíró, elbeszélő szövegek létrehozása, előadása	<i>Biológia-egészségtan:</i> Érzékszervek, Élettani folyamatok, kognitív fejlődés, központi idegrendszer működése: a figyelem idegrendszeri feltételei, hiperaktivitás, figyelemzavar <i>Etika:</i> a csoport együttműködésének normái, értékrend az egyéni figyelem- és viselkedési jellemzők hatása az órai és közösségi tevékenységekre <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> jellemrajz, leírás, szövegműfajok a társalgási stílusban
Fogalmak, adatok	éberség, orientáció, terjedelem-tartósság (fáradékony; szétszórt, csappongó, hullámzó); a figyelem megosztó képessége; A tartós figyelem, az intenzív figyelem, a szelektív figyelem fejlesztése, a megosztott figyelem, rutin,	

Tematikai egység	Kifejezőképesség beszédben	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Alap kultúrtechnikák: írás-olvasás gyorsasága; bizonyos tanulási technikák, módszerek alkalmazása; A szövegalkotás lépéseinek, az anyaggyűjtés technikáinak elemi szintje tárgyi motiváció, szociális motiváció, megfelelni akarás; a siker élménye	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szövegalkotás lépéseinek, az anyaggyűjtés technikáinak elmélyítése. A hallott szöveg megértésének, kritikai feldolgozásának fejlesztése. A szövegértési és szövegalkotási készségek fejlesztése annak érdekében, hogy önállóan, illetve másokkal együttműködve a tanuló képes legyen a verbális és nem verbális kommunikáció kódjainak, tudatos alkalmazására az írásbeli és szóbeli megnyilvánulásokban. Önismeret: tapasztalatok szempontkövető feldolgozása, metakogníció kialakítása, fejlesztése, a tanulás-elemzés szempontrendszerének kialakítása.	

Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Felelés, prezentáció, ppt-készítés A beszéd technikája Idegen szavak használata Témaismertetés, kiselőadás Beszédgyakorlatok	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> A szövegalkotás lépései, az anyaggyűjtés technikái A beszéd felépítése, a beszéd megszerkesztésének menete az anyaggyűjtéstől a megszólalásig <i>Kritikai gondolkodás:</i> önismeret, objektív és szubjektív elvárások, tapasztalatok több nézőpontú elemzése, forrásfeldolgozás, kritikai olvasás, előzetes tudás használata <i>Kommunikáció:</i> szövegértési és szövegalkotási készségek fejlesztése, ismeretterjesztő, leíró, elbeszélő szövegek létrehozása, előadása	<i>Etika:</i> A tudás átadása, megosztás, a csoport együttműködése: a másik elfogadása az ismeret forrásaként, a véleménynyilvánítás szabadsága, a vélemény elfogadása, megvitatása <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a beszédsszervek Retorika Szövegműfajok az érvelő-meggyőző szöveg fajtái
Fogalmak, adatok	Retorika, szónok, szónoklat, beszédfajták: bemutató, alkalmi beszéd, meggyőző szövegműfajok: vita, ajánlás Szónoklat, bevezetés (az érdeklődés felkeltése, a jóindulat megnyerése, témamegjelölés), elbeszélés, érv, cáfolat, befejezés (összefoglalás, kitekintés). Érv, tétel, bizonyítás, összekötőelem. Érvelés, indukció, dedukció. Az érvelő szöveg szerkezete, hatáskeltő eszközei.	

Tematikai egység	A projektmódszer	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Együttműködésre építő csoportmunkák, előadás, bemutató, az ismeretszerzés iskolai és iskolán kívüli formái	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A módszer használata során csoportba szerveződés irányítása, együttes elmélyülés egy probléma megoldásában, munkamegosztással (kiscsoportok szervezésével), a tanórai és a tantárgyi keretektől függetlenül, egyéni részfeladatok vállalásával. Tantárgyi integráció, gyakorlati élethez kapcsolódó jellegű tudáshasználat gyakorlása. Szociális tudás, szereprgyakorlás, kompetenciák: másokkal együttműködve a tanuló képes legyen a célkijelölésre, az ismeretszerzésre, forrásfelkutatásra, feldolgozásra, források kritikai egyeztetésére	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Az eddigi tapasztalatok értelmezése: Integratív, interdiszciplináris,	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i>	<i>Minden tantárgy:</i> Az epochális időszak,

komplex jelleg: témaválasztás Csoportalakítás Feladatkörök, munkaterületek megosztása tervezés (altémák, feladatok, felelősök, helyszínek és munkaformák) Munkaterv, produktumterv Forrásgyűjtés, forrásfeldolgozás: A különböző tantárgyakban tanultak együttes felhasználása A produktum előállítás Bemutató Értékelés, önértékelés, csoportértékelés: a cél és az eredmény összevetése, a munkafolyamat áttekintése Gyakorlati tanácsok a feltárt jellemzők ismeretében	<i>Kritikai gondolkodás:</i> önismeret, objektív és szubjektív elvárások, csoportmunka tapasztalatok több nézőpontú elemzése <i>Kommunikáció:</i> szövegértési és szövegalkotási készségek fejlesztése, ismeretterjesztő, leíró, elbeszélő szövegek létrehozása, előadása	illetve a témahetek során kapott rövidebb-hosszabb időszakok alatt megvalósítandó projektjeinek elméleti előkészítése, illetve ennek gyakorlati tétéle, valamely tantárgy aktuálisan elvárt projekttevékenysége kapcsán
Fogalmak, adatok	Projektterv, munkaterv, felelősök, brain-storming, anyaggyűjtés, konzultáció, önellenőrzés, visszacsatolás, megváltozott tanári és diákszerepek, moderátor, prezentáció, produktum, értékelés: bírálat és a kritika, önértékelés, javítás,	

Tematikai egység	A digitális tanulás alapjai	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Az általános iskolában megszerzett Windows programok készség szintű használata. Alapvető webes ismeretek (keresés, mentés stb.). Katalógushasználat, dokumentumismeret, könyvtári szolgáltatások ismerete, információkeresési gyakorlat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az eszközhasználat alapjainak lerakása. A közös munka, az együttműködés elsajátítása. Az különböző információforrások felkutatása, a hozzá vezető utak megismerése, önálló alkalmazása.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Mit tud a OneNote? A jegyzetelés A gondolattérképek, az időszalagok Keresés (a weben, a dokumentumokban stb.) Prezentáció Filmkészítés Biztonság, a netikett		Az általános iskolában elsajátított informatikai ismeretek. A szöveges példák és a mintafeladatok a különböző tantárgyak szakszövegeiből, képi világából kerülnek kijelölésre, felhasználásra a tanár választása és a csoport orien-

		tációjának megfelelően.
Kulcsfogalmak	OneNote, jegyzetfüzet, lap; kulcsszó v. kulcsfogalom, jegyzet; gondolat- térkép, időszalag; Quizlet, Google, Facebook, böngésző, prezentáció, Prezi, ppt, megosztás, felhő, Drive, Wiki, animáció, Movie Maker, kollaboráció, kooperáció, együttműködési terület, online, offline Könyvtári rendszerek, múzeumok, levéltárak, egyéb közgyűjtemények, FSZEK könyvtárainak közös katalógusa, MEK, PIM DIA, Neumann János Digitális Könyvtár és Multimédia Központ Információkeresési stratégiák, bibliográfiák fajtái, a könyvtári tájékoztatás egyéb segédletei, kritikus forráshasználat, relevancia, hivatkozás, plágium, hitelesség	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

A részképesség-felmérő tesztek megírása, értékelése, gyakorlat a munkaformákban, a szövegértési-szövegalkotási feladatok elvégzése, fejlődés és önfejlesztés ezek során, a tanulásmódszertani részkérdések gyakorlati kipróbálása.

Az információkeresésben tanulóink jussanak el oda, hogy a keresési folyamatról tudatosan és komplexen gondolkodjanak. Tekintsék forrásközpontnak a könyvtárat. Mind a nyomtatott, mind a digitális eszközök használatában (a megfelelő forrás kiválasztásában) kellő tapasztalatra/gyakorlatra tegyenek szert, hogy biztonsággal tájékozódhassanak.

Legyen ismeretük a könyvtártípusokról, a könyvtárak direkt és indirekt tájékoztatási eszközeiről, elektronikus katalógusokról, adatbázisokról.

Legyenek tisztában a nyomtatott és elektronikus dokumentum típusokkal (azok főbb formai és tartalmi jellemzőivel, közlésmódjukkal). Szerezzenek jártasságot a megszerzett/megismert információ korrekt, etikus felhasználásában.